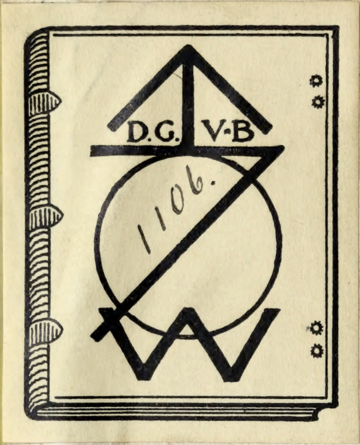
E
teollsijn 539. 10 ex.
" 527 7 ex.

Hiersem 1164.
(8-)
648
1/3 1917.
A.N. 4s

JOHANNIS LOCCENII
RERUM SVECICARUM
HISTORIA
A Rege Berone tertio uſque ad Ericum decimum quartum deducta, & pluribus locis, quam antehac, auctior edita.

Accedunt

ANTIQUITATES SVEO-GOTHICÆ.

HOLMIÆ,

Ex Officinâ JOHANNIS JANSSONII,
Regii Typographi. 1654.

Digitized by the Internet Archive
in 2017 with funding from
Getty Research Institute

https://archive.org/details/johannisloccenii00locc

SERENISSIMÆ. AC. POTENTISSIMÆ.
REGINÆ. AC. DOMINÆ.
DOMINÆ.

CHRISTINÆ.

SVECORVM. GOTHORVM.
VANDALORVMQVE. REGINÆ.
MAGNÆ. PRINCIPI. FINLANDIÆ.
ESTHONIÆ. CARELIÆ. BREMÆ. VERDÆ. POMERANIÆ. DVCI. DOMINÆ.
INGRIÆ. VVISMARIÆQVE. PIÆ.
FELICI. AVGVSTAE.

Sereniſſima & Potentiſſima Regina, Domina Clementiſſima.

QUemadmodum de quamplurimis bene mereri non ceſſas, ut inde Beneficæ cognomen optimo jure merearis, ita quoque literarum & qui eas amant curam ac favorem haud unquam ex animo Tuo deponis. Iucundâ ſanè recordatione horam iſtam repeto, qua Tua Majeſtas hîc in arce Vpſalienſi aliquando de veteri Sueonum hiſtoriâ recognoſcendâ & ex Annalibus patriæ manuſcriptis ſupplendâ mecum verba fa-

ciebat. Quæ cura quum me propius tangeret, & jam ante aliquot annos mentem meam ſeriò agitaſſet, eam explendi deſiderium acrius inceſſit, nec prius conquievit, quam deſtinata pro viribus elaboraſſem. Hoc meum inſtitutum poſtquam Majeſtati Tuæ expoſueram, illud tam clementer acceptum habuit, ut acceſſione quadam ſalarii munus meum ornaret. Eo Regiæ beneficentiæ authoramento deinceps novi quaſi ſtimuli acceſſerunt ad labori contentius inſtandum, & ad præfixam mihi metam ulterius deducendum. Quem Majeſtati Tuæ ſummâ animi demiſſione nunc ſiſto, bonæ ſpei certus, ſi non alio, ſaltem hoc nomine probatum iri, quod Maj: Tuæ Majorum & inprimis magni Proavi GUSTAVI I. geſta complectitur. Deus Majeſtatem Tuam, quæ ejuſdem beneficio, magnanimitate Semiramin, prudentia Amalaſuentham, pacis ſtudio Placidiam ſuperat, imò regnandi arte multis retrò Regibus palmam præripit, regno, patriæ, ſubditis incolumem & ſuperſtitem quam diutiſſimè præſtet.

Vpſaliæ a. d. 30.
Nov. A.C. MDCLIII.

MAIESTATI TVAE
ſubjectiſſ. & devotiſſus.

JOHANNES LOCCENIUS.

PRO-

PROOEMIVM.

HIſtoriam Sueticam, hactenus in lucem emiſſam, accuratius evolventi, & aliis manu exaratis nondumque editis patriæ annalibus componenti liquidò patebit, non pauca adhuc in ea deſiderari: quum unus omnia videre nequeat, & aliis quædam etiam poſt ſe memoranda relinquere ſoleat. Quâ cauſſa, quum mihi veteris Sueonum hiſtoriæ ſuæ integritati, quà datur, reſtituendæ ſcribendæque partes ex authoritate publicâ impoſitæ eſſent; ab illis temporibus ordiri viſum eſt, quibus plura & expertæ fidei documenta in ſubſidium vocari poſſent. Ea verò non facile reperias, ultra Chriſtianæ religionis hîc ope divina inſtauratæ primam ætatem. Quod Ericus Vpſal. etſi incultæ pro iſto ævo dictionis, tamẽ incorruptus & fidus patrię rerum, ſuę pręſertim ætati propiorum, ſcriptor conceptis verbis adfirmat; nec iſtius rei cauſſas diſſimulat. Pleriſq; enim majorum bello intentis, pauciſſimos fuiſſe fatetur, qui, quo par erat, labore & induſtria res in patria geſtas memoriæ conſecrarent; utut exterorum geſta ſcriptis famaq; extollerentur. Si quę verò quocunq; modo ſcripta ad hæredũ manus perveniſſent, non pari fide, qua conſignata erant, à poſteris illorum adſervata fuiſſe, in otio tunc voluptati magis & genio, vel aliis quibuſcunq; negotiis, quam literarum & ingeniorum cultui deditis. Atque ſic cum blattis & tineis certantes annales adverſus ævi injuriam ſtare non potuiſſe. Succeſſit & hoc cum annis malum, vt diviſis olim inteſtina diſſenſione populis eorumq; imperiis, modo hic modo ille rerum potiretur; inſtabili tamẽ ſede, inclinantibus ſubinde in has aut illas partes animis. Vnde ſcriptori fuit arduum, vagâ & incertâ regni adminiſtratione, continuam & exploratam rerum ſeriem ad poſteritatem tranſmittere. Denique exacto ſanguine regio in patria orto, aut rempubl.

miſ-

miſcente diſcordia,extraneos regno admotos,refert:quibus, ſi malus animus eſſet,vt nomen Sueticum, quantũ in ipſis erat,à ſtirpe delerent,annales patriæ vel ſuppreſſiſſe,vel extra regnum deportatos ſitu & tenebris damnaſſe,ne unquã lucem adſpicerent. Hoc,quod author ille,ut ingenuum decet,candidè profitetur, ipſa re comperi, poſtquam annales regni, quotquot adhuc exſtant,replicare cæpi. Quæ enim ante Chriſtianos Sueciẹ reges geſta legimus,non per omnia fidem omni exceptione majorem, aut temporum rationi ubique conſentaneam mereri,non ego ſolum, ſed alii ante me dudum cognoverunt;& res ipſa ſatis loquitur. Proinde à primo Chriſtiano rege,Berone tertio auſpicatus, per ſubſequentes ordine deinceps ivi, uſque ad Ericum decimum quartum: de quibus & certiorem & multis partibus locupletiorem rerum memoriam in regni annalibus invenire eſt. Equidem ſi nihil aliud, vel hoc ſatis ingens ad edenda iſtæc incitamentum fuerit: dum inde non pauca ſupplevimus loca, quæ hactenus integræ hiſtoriæ corpori deerant. Præterquam quod illorum plerumq; Principum tempora variis mutationum vicibus & ancipitibus fatis maximè inſignia fuere: quorum cauſſas & momenta, quotiens ad ea viam res ipſæ aperirent, explicare non intermiſi. Nec ſatis habui noſtros adire ſcriptores, ſed etiam exoticos, qui ex occaſione bellorum, pacis aut fœderis cum Sueonum gente,in rebus domeſticis exponendis,etiam noſtras non prorſus intactas dimittunt,eạ qua debui curâ contuli: ut conſiliorum & eventuum, nec minus incorruptæ confirmatæq; fidei veſtigia,quacunque poſſem ſemita,propius deprehenderem atque obſervarem. Si autem non omnia pro meo voto & diverſis lectorum judiciis adſecutus ſum;& quis hoc queat in quacunq; hiſtoria,pręſertim in remotiori a ſuo ſeculo geſtorũ commemoratione? tamen apud æquos rerum æſtimatores veniam mihi paratam eſſe confido.

IOAN-

CVM DEO.

JOHANNIS LOCCENII HISTORIÆ RERUM SVECICARVM

LIBER I.

BERO vel BIÖRNO III.

ALarici filius, ſi non ceteris fuiſſet, hoc ſatis felix imperii erat, quod ætas ejus illa contingebat tempora, quibus ex Germaniâ Galliisque vera religio in Svediam quoque migrare cæpit. Quippe Carolus Magnus Francorum rex Teutonumque imperator,pius & Dei amans Princeps, divino haud dubiè inſtinctu exterorum & borealium amicitias appetebat: ut illos â ſpiſſis errorum tenebris ad veram Dei cognitionem alliceret, aut ſaltim Chriſtianos illos, qui ſub eorum imperio & perſecutione degebant, quâ poſſet ope ſublevaret. Eadem præcipuè cum hoc Biörnone Sveonum rege fœdus ineundi cauſſa fuit; & ut ipſo amico ſocioque, ſi uſus foret, adverſus Gotricum Daniæ regem, ſibi, religioni & Saxonibus, nuper ab ipſo ad fidem Chriſtianam converſis, infeſtum niteretur. Religionis tamen negocium initio morabatur bellum Gotrici cum Svedis, inde ortum, quod ille non ſolum Germaniæ armis oppreſſæ imperium quærebat; ſed Svediam quoque inteſtino motu agitatam, tentavit. Hoc animo Refonem legatum ſuum ad Biörnonem avunculum miſit, eique dedit negocium componendi domeſtici tumultus; amicitiæ & proximæ conjunctionis obtentu. Sed iſtum Refonem nonnulli Danicæ Hiſtoriæ ſcriptores, quod iſti negocio eſſet impar, eoque inviſus, noctu ex inſidiis devoluto in dormientem ingenti ſaxo, â Sueonibus obtritum atque interemtum perhibent. Inde Gotricum armis hanc vim ultum; noſtros uno prælio victos deditosque benignè tamen habuiſſe, ſex auri librarum mulctâ facinoris

 autho-

authoribus, unâ unciâ reliquis conſciis impoſitâ, quam *vulpeculæ penſionem* vocarint. Ceterum noſtri annales Reſonem transfugæ titulo Suediam ingreſſum, in proditionis crimen vocatum, appenſo ad collum ſaxo undis ſubmerſum ferunt. Quamvis autem anceps & temerarium ſit in dubiis certi quid affirmare; accuratius tamen rem penſitantibus, vero propius videtur, non privato odio interfectum Reſonem, ſed quod nomine & reapſe vulpes dolo ageret. Siquidem uti Suedica hiſtoria memorat, ſimulatione injuriarum â Gotrico acceptarum, & ſpecie integritatis ad interiora animumque Biörnonis admiſſus, arcana ejus elicuit & proceribus prodidit. Inde diſſidium inter illos & regem excitatū, non alio fortè propoſito, quam ut diſtractis animis & viribus vel ſeipſos conficerent, vel ille regi ſuo viam turbatos & diſcordes opportunius invadendi patefaceret. Hujus rei fidem ipſe Saxo non obſcuris verbis adfirmare videtur: *Nec Germaniæ quidem oppresſione contentus, per Reſonem legationi addictum, Sueoniam tentat.* Hæc quis aliter accipiat? quam quod oppreſſâ magnam partem Germaniâ, etiam Sveones Carolo Germanorum imperatori fœdere junctos adoriri voluerit; prætentatis per artes Reſonis eorum animis & conſiliis. Nec conſentaneum exiſtimatur, adeo juris gentium & naturæ vel oblitos vel negligentes fuiſſe, etſi iſto ſeculo non ſatis culto, Suedos, vt Legatum ex ſolo contemtu, & qui pacis ac concordiæ arbiter venerat, per inſidias trucidarent. Niſi forte quidam ex vulgo, quibus Reſonis nomen & fides ſuſpecta eſſet, per inſolentiam inſcio rege, vim & manus ei intulerint. quod tamen non impune fuiſſet. certe non oportuiſſet eſſe. Quanta autem iſta immanitas fuiſſet, legatum, tanquam iſti negocio, cui miſſus erat, haud parem interimere. Si parum idoneus ei muneri fuiſſet, magis mittenti, quam ſuſcipientibus legatum, in dedecus vertiſſet. Sed hæc lectori integrè judicanda relinquimus. Poſt hæc pace inter Carolum & Hemmingum Gotrici vita functi ſive filium ſive nepotem facta, turbisque in Svediâ compoſitis, ex voto Biörnonis & lege fœderis Carolus Magnus huc miſit Herbertum, primum Eccleſiæ Gothicæ plantatorem. His initiis animæ regis ac ſubditorum, hactenus diabolo horrendæque ſuperſtitioni mancipatæ, in veram libertatem Deo & cœlis adſertæ ſunt.
quod

quod ante omnia bona humana æſtimandum erat. Ab exceſſu Caroli, Ludovicus ejus filius, ceu hæres paternæ pietatis & amicitiæ erga Biörnum Svedorum regem, huc Anſcharium mittebat, qui Bircæ ad ſeſquiannum verbum Dei cum fructu docuit & propagavit. Quæ fuſius hîc exſequi, mei non eſt inſtituti, ſed ad annales Eccleſiaſticos remitto, quibus hoc argumentum proprium eſt. Cum Berone autem vel Biörno fatis functo exſtinctus jacuit Chriſtianæ religionis ardor uſque ad Stenchillum regem. Etenim pagana ſuperſtitio tam altas radices egerat in animis hominum, ut ad eam exſtirpandam præſentiori numine opus eſſet. Sunt qui perhibent, Biörnum hunc cum Gotrico junctis viribus Vinetam Vandalorum aut Vendorum olim principem urbem, ob vim ab incolis & Saxonibus iſtic commercantibus tunc Svedis & Danis illatam, exſcidiſſe atque Vandalorum gentem ſibi ſubjeciſſe. Vnde in eos & hoc & alio tempore debellatos imperii quoque titulum reges Svediæ & Daniæ deinceps uſurpare cæptarunt. Alii ad Herotum (quidam Haraldum vocant) Suedorum, & Hemmingum, nonnulli Gotricum, Danorum reges, huius facti famam referunt.

BRAVTAMVNDVS

PRimum Amundi gentile habuit nomen, ſed imperio potitus, id pacis ornamentis augere, patriamque terram cultu agrorum & annonæ ubertate locupletare ſtuduit. Vnde â ſuccifis nemoribus & in ſatorum viarumque uſum eradicatis, poſtea Brautamundi cognomen patria lingua accepit. Quidam etiam cognomento Froum dictum volunt, quod ex veteri Froi, quem inter deos ſuos olim pagani Suecones retulerant, ortu eſſet. Nonnulli Freierum, alii Frotonem appellant. Non diu verò pacatum tenuit imperium. Inter ipſum & Sivardum fratrem grave de regni jure certamen exortum eſt. Sivardus imperii æmulus regnum ſibi ætatis an virtutis opinione præ Brautamundo deberi volebat. At hic liberam ex more majorum eligendi facultatem, nec irritam populi de ſe exiſtimationem urgebat. Inde fratres & per eos ſubditi mutuis odiis & tandem in arma concitati ſunt. Vt verò rex majoribus copiis & animis rebellem fratrem aggrederetur,

retur, Sivardum Norvegiæ regem in auxilium evocavit. Ille promtus ſubveniendi amico & vicino, cohortes aliquot ei ſubſidio mittit. Quibus domeſtico militi mixtis, & collatis ſignis, acre prælium utrinque commiſſum eſt in campis Nericiæ editioribus, quos Höghaheed vulgò vocant. Irritatis ſemel bello animis offenſæ non expiari, nec arma prius deponi potuerunt, quam Brautamundus à fratre Sivardo victus cæſuſque, vitâ pariter ac regno exueretur. Huc nimirum proficit inteſtina diſcordia vires nacta, in mentium diſtractionem, ſanguinis effuſionem, & tandem victoris dominatum; ſi ei parum ſit viciſſe.

SIVARDVS cognomine FROUS

NOn contentus per necem fraternam ſibi viam regno feciſſe, Sivardum Norvegiæ regem, ob latam Brautamundo adverſus ſe opem, in Norvegiam uſque armis perſequitur. Conſerta manu victor, eundem cum ſuis internecioni dat,regnique Norvegici poſſeſſionem ſuo adjungit. Verum ſucceſſu elatior, animum libidini totum permiſit, & regias nobileſque iſtius gentis fœminas propriæ militumque ſuorum contumeliæ ſubjecit. Gens Norvegica tantæ ignominiæ vindicandæ magis animum quam facultatem habens, auxilium Regneri Daniæ regis, factis clari, expoſcit. Ille nihil cunctatus, ſuppetias venit. Sed in ingreſſu obvias habuit inſtructas duce Laathgerta generoſarum fœminarum acies: quod â Scandianis moribus eâ tempeſtate non abhorrebat. Has juſta armarat indignatio, & dolor ignominiæ vim paſſis illatæ; reliquo etiam ſexui,niſi armis occurreretur, metuendæ. Itaque excluſo pudore ac metu, muliebres animos debilitare ſuetis, ſua cum viris arma conjungunt; eligentes aut fortiter occumbere, aut tam gravem injuriam haud inultam ferre. Nec inſtituto defuit fortuna. Quippe hoſtili odio & virtutis æmulatione, quæ vires & animos æqvabant, accenſæ junctim ita pugnarunt, ut Sivardus ſuccumbens, juſtas læſæ pudicitiæ pœnas fœminis ſolveret.

HEROTVS

SIvardi filius, vel, ut quidam volunt, frater ſolio impoſitus, vetus de limitaneo Scaniæ principatu bellum cum Regnero Daniæ rege inſtauravit. In eo diu & ancipiti fortuna depugnatum, & utrimque limites ſanguine ſignati ſunt; donec tandem indutiæ convenirent: ut interim utriuſque jus amicè dijudicaretur. Qvum autem verbis multum & incaſſum diſceptatum eſſet, Regnerus rationem ineundam putavit, qva abſque rixis & dubiis belli tutò retineret iſtam provinciam, offenſaſque placaret. Ambit ex conſilio amicorum Thoræ Heroti filiæ matrimonium, quod parens initio denegavit: ratus Regnerum filiam regiam non ut uxorem, ſed pellicem petere; dum Laathgertam (Lantgertam vocat Iohannes Magnus) ante in matrimonio habebat. At rex Daniæ, ut ipſa re oſtenderet, ſe conjugen illam, & dignitatis non voluptatis ſolum nomen quærere, repudiata ſub prætextu inſidiarum Laatgerta, denuo expetit nuptias Thoræ. Pater tandem etſi ægrè aſſentitur, eique promittit filiæ matrimonium, ſub gravi tamen conditione. Mos in boreali gente tunc invaluerat, ut illuſtres juvenes præſertim regii ſanguinis, non externo decore, turpive laſcivia aut ingenti vi pecuniæ, ſed dote animi, pulcro facinore ſpectata, ſibi regiarum & generoſarum virginum nuptias conciliarent. Eum morem intuens Herotus, duas immanes bellluas Regnero debellandas objecit. Quidam ingentes angues, alii ſævos urſos fuiſſe tradunt. Meurſius Hiſtoriæ Danicæ ſcriptor, geminos Heroti alumnos, ingenio præferoces, vitæ bonorumque alienorum inſidiatores & raptores, ipſi tandem regi graves, eoque proſcriptos fuiſſe teſtatur. Quod a vero non alienum videtur; qvum angvium, urſorum, luporum nominibus feros ſævoſque hominum ſola figura talium mores adumbrare, priſcis haud inſuetum fuerit. Regnerus amori nihil arduum, virtuti nihil inexpugnabile credens, accipit conditionem, & pugnæ ſe accingit. Vt autem expeditior luctæ eſſet, & impetentium ictibus minus penetrabilis, veſtem villoſam & gelu duratam induit, duobus ſolum ſpiculis armatus. Hoc habitu cum monſtris illis congreditur. Quæ licet primo impetu periculum adverſario

non leve intentarent, animoſè tamen Regnerus excepit, & telis ſuis feliciter confecit. Fervente pugna, ex aula ſua proſpectaſſe fertur Herotus, percontatus, quisnam eſſet ille hirſutus monſtrorum domitor; inde villoſarum braccarum cognomen ei inditum eſt. Quod ille non invitus admiſit; qvum virtutis & regiæ ſponſæ, quæ optata laboris ac fortitudinis merces obtigerat, jucundam ſubinde memoriam animo redderet. Vt autem hoc matrimonio felix fuerit Regnerus, ex quo ſeptem liberos maſculos tulit; regno tamen Svediæ infauſtum accidit, uti annales noſtri ferunt: dum neglecto proximiori ſanguinis & maximè electionis jure, tot annos integro, ſuos filios regno obtruſit. Qvod non unius belli materies erat, quo cives liberam & antiqvam cooptandi reges, qvos vellent, poteſtatem ſibi tuebantur, ille novo more turbare conabatur. Scaniam verò, qvam velut alteram ſponſam adfectarat, & ipſe & ſucceſſores ejus uſque ad Ericum Victorioſum poſſederunt.

CAROLVS VI.

QVem Saxo Sorlum, Gallici ſcriptores Arlum appellant, Heroto ingenti procerum conſenſu ſuffectus eſt. Regnerus autem indignum exiſtimans hîc poſtponi Heroti familiam, quacunque arte Carolum regno expellere aggreſſus eſt. In mutuum odium, ſubornatis callidis conſultoribus, exſtimulat potentiores. ex quibus cum non paucos in ſuas partes traxiſſet, lectis in militiam juſtis copiis & tribus filiis expeditionis ſociis, diſſidentibus ſe ſuperfundit, & Carolum primo congreſſu, ut nonnulli volunt, regno dejicit, atque Heroti filiis illud reſtituit. Vt alii referunt, Regnerus externa quidem ſpecie pro Heroti primogenito filio, revera pro filio ſuo Biörnone laboravit, de quo poſtmodo in ejus vita plura. Ante prælium ad velitationes, ab his ad ſingularem ſelectorum aliquot dimicationem, incolumi adhuc regis dignitate, deventum eſſe, noſtri memorant annales. Enimvero bellum in compendium mittere, reique eventum paucorum potius qvam tot capitum diſcrimine periclitari, minus anceps alea videbatur. Regnerus ipſe in campum duello deſignatum cum ſuis procedit. Cui Carolus Scardum, experti

experti roboris & audaciæ pugilem, cum ſeptem ejus filiis adverſum ponit. Ipſe Carolus abſque vecordiæ nota hîc abfuit, & univerſæ rei ſe ſervans, ſingularem pugnam aliis delegavit. Suam enim & per eam ſubditorum ſalutem temerè in diſcrimen vocare nolebat, in eo præſertim certamine, cujus victoria ſæpius fortunæ quam virtutis eſſe ſolet. Singuli cum ſingulis ex veteri duelli lege congrediebantur, & quidem ante oculos utriuſque exercitus: quò teſtatior eorum virtus eſſet, atque tot mille ſpectatoribus acrius incitarentur. Regnerus cum ſuis ſuperior exſtitit. Nullus tamen hac pugna integer & incruentus excedebat, præterquam Biörnus Regneri filius, cujus corpus a vulnere invictum fuit; indeque *Ferrei lateris* cognomen accepit. Invidia ex adverſis gliſcente in Carolo & fortunæ fiducia in Regnero, hoc ſingulare certamen tandem in apertum prorupit bellum, quod prope Vpſaliam in vicino agro (Vlleråker dicto) ſtetiſſe, ex veterum annalibus obſervamus. Iſte campus hodieque id nominis retinet, non a lana, ut vult Saxo, qui laneum campum nuncupat, ſed, ut videtur, ab Odini vel filio vel ſocio Vllero, inſigni Mago, cujus hæc olim poſſeſſio forſan fuit. Iſtius conflictus eumque ſequutæ ſtragis adhuc veſtigia, vt videntur, tot tumuli, in eodem loco prope arcem exſtant. In hoc prælio Carolus occubuit, relictus a ſuis, in partes aſtu Regneri, ut ante dictum, diſcedentibus. Hoc tamen pro ſtrenuo viro fecit, quod a ſuis deſertus ſe ipſum deſerere noluit, turpique fuga ſe eripere; ſed animoſè concertando, potius per virtutem cadere, qvam indignè ſupereſſe, uti exiſtimabat, voluit.

BIÖRNO IV.

Regneri filius, Heroti nepos, ex conſpicuæ fortitudinis merito Suediæ regno admotus eſt, ut Saxo tradit. At noſtri annales eum potentiorum quorundam ſtudio, qui Regnero factum volebant, eò evectum memorant, idque dolo Regneri. Qvum enim arma ſtrueret in Carolum, per clam emiſſos in Suediam civibus fidem dediſſe fertur, ſe pro legitimo ſucceſſore Ingevallo Heroti filio contra Carolum injuſtum alieni regni poſſeſſorem conniſurum. Ea fidei ſimula-

mulatione non paucos ad partes ſuas adjunxit, quorum ſubſidio quum Carolum deviciſſet, non Ingevallum ſed Biörnum filium ſuum regno imponi effecit. Ita cupiditate regni qvidvis promittens, poſtquam occaſio quærendi filio imperii ſe dabat, fidem violare tanto ſcilicet pretio, nullum apud eum nefas habuit; quaſi regnandi gratia fallere juſtum eſſet. Hac verò fraude, cui poſtea acceſſit improba Regneri libido; dum habitu fœmineo ſe inſinuans familiæ Esberni primarii hîc viri, ejuſdem filiæ forma inſigni ſtuprum intulit; animos civium a ſe & filio ſuo penitus avertit. Itaque filius imperii præſidio, amore civium deſtitutus, ad patrem in tutiora ſe recepit, & aliquamdiu piraticam ſed infeliciter faciens, tandem Norvegiæ a patre præfectus, ibi conſenuit & objit. Quidam verò, quum aliquot annis Suediæ præfuiſſet, in fata hîc conceſſiſſe perhibent, inglorio exceſſu: quum pravis artibus ingreſſus fuiſſet.

INGIÅLLDVS

VEl, vt aliis placet, Ingevaldus Herothi ſive filius ſive nepos fuit: utrumque enim traditur. Quidam tamen Brautamundi filium faciunt. Vt erat erectioris indolis, ita non exiguam de ſe ſpem ſubditorum animis fecit. Adoleſcens ab Alpho Inguardi in lucta ſuperatus, hoc tam ægrè tulit, ut ubertim ei lacrumæ præ dolore manarent. At Suibdagerus, ſub cujus oculis & cura educabatur, hoc mollioris animi ſignum interpretatus, toſta luporum corda ipſi comedenda ſæpius dediſſe fertur, ut ferox animi evaderet. Nonnulli tamen alium hîc Ingellum ponunt. Regno præpoſitus, non paucos intra patriam deprehendit, qui partibus Biörni adhuc vivi, eoque defuncto, reliquis Regneri liberis occultè faverent. Qvapropter arduum erat, hoſtibus clandeſtinis in ſinu patriæ latitantibus, imperii ſtatum in tutum redigere. Intendebant difficultatem externi belli minæ parati a Biörni germano fratre Ivaro VVidfäril vel vvidfaren, ita dicto, qvod per Galliam, Britanniam, & per omnes occidentales regiones latè peregrinatus, & iſthic fama rerum præclarè geſtarum illuſtris erat. Iſte proximum â fratre ſucceſſionis gradum neqvidquam poſtulans, conductis in Anglia

glia copiis, moliebatur adverſus Ingellum arma: vi tentaturus, qvod jure non poterat. Ingellus, hoſte citius quam crediderat advolante, ſubito cogit exercitum, qvo occurrat Ivaro. Dum in eo eſt, & cum amicis ulterius de ſumma rei conſultat, facibus per occultos proditores aulæ immiſſis, eum cum ſuis & omnibus proceribus incendio oppetiiſſe memorat Iohannes Magnus. Ericus Vpſalienſis famâ potentiæ & crudelitatis Ivari nimioque terrore perculſum, ſibi mortem incendio conſciviſſe ſcribit. Cæterum alia præter iſthæc mali cauſſa ab annalium Norvegicorum authore veteri Snorrone Sturæ F. refertur, & quomodo ſublatis principibus, vacuum regnum nefandis homicidiis fecerit. Qvæ â noſtris hiſtoricis ferme omnia prætermiſſa ſunt, ſive qvod annalium patriæ, qvos habebant, aliqvod hîc deliqvium fuerit; ſive ſtudio ceu ingens dedecus olim ſuppreſſum; vel ſi qvid aliud rei ſuberat. Res autem ita ſe habet. Qvum regnum hoc initio ab vno rege, poſtea â pluribus æmulis exſurgentibus adminiſtraretur, & â ſingulis per ſingulas provincias in partes diductis, qvorum tamen princeps erat rex Vbſaliæ, vti tum a ſede regni adpellabatur; atque ob multorum imperium crebris motibus adfligeretur patria; ille ſub vnius imperium reduci, magnum ad concordiam momentum arbitratus eſt. Conſilium eqvidem ſalubre, modò recta via exſequi decreviſſet. Sed ille dolo & per inſidias implevit. Qvo tempore ſolennia regni novo regi capienda erant, regulos omnes eò invitavit, & quotquot advenere, nonnulli qvinque, alii ſeptem fuiſſe ferunt, in conclavi ſplendidè inſtructo ſellas regias ſingulis adornari fecit: in quibus, dum inaugurationis pompa celebratur, ordine conſederunt, & ſolennia ſpectarunt. Ipſe verò Ingellus in ſubſellio infra ſolium regis ſeorſim deſedit, donec ei patrio tunc more poculum ê cornu vino plenum adferretur. Eo porrecto ſurrexit, illudque coram ſolio, quod mox adſcenſurus erat, libavit, cum voti nuncupatione & juramenti fide, ſe inſigni facinore edito, regni fines prolaturum. Mox ſolium adſcendit & ſolennibus expletis, hoſpites opiparè accepit, hilaritate ad multam noctem tracta. tandem vino ſomnoque graves, igne tricliniis ſubjecto, ad vnum combuſſit, eorumque ditiones ſuas fecit. Hoc dominationis flagitium ut impetu cœperat, ita

ſucceſſu

ſucceſſu valuit: dum regni fines ex promiſſo dilatavit, & ſolus rerum potitus eſt. Sed a bonis omnibus damnatum, cum tot capitum humanitatis ſpecie deceptorum exitio ad imperium graſſari. Abſentes tunc principes, inter qvos primus refertur Gramus Sudermanniæ dux, iſtud perquam indignè tulerunt, & in Ingellum collectis viribus euntes, armis eum profligarunt. Sed ille ad ſuas artes reverſus, eos imagine pacis & ficta circumſcripſit amicitia, ſecuroſque & imprudentes pari flammarum fato perdidit. Ita cumulabat ſcelere ſcelus. Hoc ſolum laude dignum feciſſe memoratur, qvod leges æquas condidit, qvo facinorum invidiam mitigaret. Eas leges Vigerus Spa recenſuit, & in unum volumen contraxit. Nonnulli eum vocant Vigerum Spake. ſed in proæmio legum Vplandicarum Birgeri regis Spa cognominatur, tanqvam ſagax rerum & prudens. Liberos Ingialdus ex matrimonio ſuſcepit duos Olaum & Aſam, trucem natura fœminam. Hæc Gudroto, Scaniæ principi, in matrimonium data, maritum & levirum ê medio ſuſtulit, eorumque terras hoſti prodidit: ut ſuæ ſecuritati conſuleret. Inde profugam in hoc regnum Ivarus Regneri filius veſtigio inſeqvutus eſt, ad ulciſcendam cognatorum cædem. Ingellus verò metu virium animique Ivari, ſive conſcientia ſcelerum territus, impiæ filiæ hortatu flammas regiæ ſubdit & ſe cum tota familia cremat: divinâ haud dubiè vindicta, vt, qvo peccarat, idem ipſi ſupplicio eſſet.

OLAVS cognomento ARBORUM CÆSOR

ANte Vermiorum princeps, ad qvos, fugiens patris Ingelli & hoſtium vim, evaſerat. Rex factus, principia imperii aſpera habuit, tres graves adverſarios Regneri regis Daniæ filios, Biörnum, Ivarum & Agnerum regni æmulos, eoque hoſtes nactus. Sed has ille difficultates animi conſtantia ſuperavit. Vt tamen cives ad imperata promtiores haberet, onera ab anteceſſoribus impoſita illis levavit. Qvod populo non potuit non acceptiſſimum eſſe. Quippe tributorum graviorum, qvæ temporum neceſſitas imperavit, extra

eam

eam relaxatio qvædam, eſt gratum, vt qvod vnquam maximè, populo beneficium: quod amica vi principi obnoxios facit animos, manus & fortunas ſubditorum; qvibus pars libertatis eſt, ſi ſit vſu neceſſarium, a volentibus impetratum, non vi expreſſum ſervitium & onus. Certè Olaus ſtatum reipub. nutantem eo erexit, & civibus belli nervum, viros & commeatum ſubminiſtrantibus, hoſtes ex ſententia fudit omnes. Poſtmodò pacem conſequutus, ordinavit collapſum inter arma legum & juſtitiæ vigorem. Superfluas in vaſtis locis ſilvas a radicibus evelli, & ad cultum ſegetis parari curavit. Inprimis Vermelandiam, denſis horrentem nemoribns & informem adſpectu, ad meliorem faciem redegit & coloniis inſtruxit. Vnde populus a ſucciſis arboribus ei cognomen ſua lingva fecit. Quæ etſi vilis appellatio videri poterat, ille tamen ſibi honori meritò duxit: è re regni fore videns, vt otioſis & ſuperfluis ſilvis exſtirpatis, vrbes, pagi & tecta eorum vicem exſtruerentur: in quibus cultui victuique dediti cives ſilveſtrem diſcerent exuere animum, ingenioque & artibus ad civilem habitum componi. Authores habemus, hunc Olaum Chriſtianam fidem amplexum, in ea non perſeveraſſe, metu periculorum a ſubditis adhuc ethnicis impendentium. Vnde offenſæ divinæ reus, in varias belli tempeſtates inciderit, maximè cum Vitſerco regis Danorum Regneri filio, qvi jus regni in Svedia ex materno genere ad ſe vindicatum ibat. Hoc bellum Iohannes Magnus & Danici hiſtorici fusè deſcribunt. Tandem Olaus imperii & vitæ ſatur, Vpſaliæ deceſſit, regiis iſthic monumentis illatus, jam pater plurium liberorum, imprimis Haldani Huitbeenii, a cujus ſangvine reges Norvegiæ deſcendunt, & Ingonis, qvi patri in regnum ſurrogari meruit. Nonnulli ſcriptores hîc alium inſerunt Olaum ab hoc noſtro diverſum; de qvo ipſi viderint.

INGO II

Olai filius (: qvidam Ingellum vocant:) ingenio pacis amans, in eo totus fuit, ut diuturnum inter Suedos & Danos bellum tandem amicè componeretur, & publica tranquillitas velut ab exilio reſtitueretur. Ei rei opportunum viſum

ſum eſt, Regneri Danorum regis filiam matrimonio ſibi iungere, & pacem hoc ſacro fœdere ſtabilire: non absque ſuperiorum temporum experimento, ingens fuiſſe ſecuritatis publicæ firmamentum, aut fidam vicinorum Principum amicitiam, aut æquam fortunam. Cæterum qvum Suedi Gothique belli ſtudiis adſveti, pacis ferme inſolentes, otium ægrè tolerarent; ne prorſus imbelle agerent tempus, aut domi quieta turbarent: quod illis maiori periculo, quam externum bellum foret; ab Ingone emiſſi ſunt adverſus Ruſſos, qvorum terram effusè ferro & flammis populabantur. Illo qvippe hoſte ad interiora recedente & copiam prælii non faciente, agris & tectis inimicam vim intulerunt. Cetera Ingonis geſta qvaſi cum ipſo ſepulta ſilentur.

ERICVS INGONIS, cognomento VENTOSI PILEI,

qvod in qvamcunque plagam protenderet pileum, ventum ſibi obſeqventem & ſecundum haberet. Populus ſuperſtitione cæcus ſibi regnoque maximè utilem fore credebat eum regem, qui, ſi aëris potens, etiam proſperitatis compos eſſet. Illi enim nihil arduum adverſumque terra & mari fore, qvi tempeſtates ad nutum & arbitrium ſuum regere poſſet. Nec ferme ſpecioſiori fuco vulgi mentes deludere diabolus poterat. Ille verò piraticâ exercitus & ſuis veneficiis operatus, regni rebus parum intendit. Tandem ab Oſtano qvodam regii ſangvinis per inſidias trucidatus eſt, ſi Saxoni & Cranzio fidem habemus. Ericus Vpſalienſis vitam naturali morte finiiſſe author eſt; licet nihil niſi ventoſum nomen ex maleficis artibus apud vanos ſui admiratores reliquerit.

ERICVS VICTORIOSVS

perpetuâ in armis felicitate utebatur. Raro utique exemplo: quum fortunæ belli vices haud ignoremus. Qvam tamen cum cura habuit: nihil apud ſuos remiſſum, neque apud hoſtes quietum paſſus. Agnerum Regneri filium in Anglia adverſo fato militantem, & poſtea regno Svediæ materni

ſangvinis obtentu imminentem, publico & belli momentis ſedulò invigilans; duce Oſtano proſperè debellavit. Qvum Finnones, Livoni, Eſthones, Curetes, Boruſſi pergerent in Daniam ad ulciſcendum Danorum in mari prædationes, ex qvibus non levia damna illis inlata erant; & vi tempeſtatis in litora Gothica eiecti deprædarentur Gothiam, prætextu auxilii â Gothis Dano in piratica lati; Ericus contractis in claſſem copiis, eosdem ne ultra tenderent, repreſſit. In illorum inſuper regiones, qvas â tergo viribus vacuas incautè reliqverant, excurſionem faciens, eas intra breve temporis ſpatium diripuit & ſub ſuam poteſtatem redegit. Velut autem fortunæ militaris fama plurimorum, & ipſorum potentium amicitias allicere ſolet, ita Otho Saxoniæ dux, imperator Germaniæ poſtea factus, Erici ſocietatem adſecutus eſt. Qvam Haraldus rex Daniæ, ut ſibi regnoque gravem ſuſpectans, omni ſtudio diſſolvere conabatur. Mox velut Störbiörno, Biörni qvarti filio exuli, & querenti ſe regno & hæreditate paterna injuſtè ab Erico deiectum opitulaturus, ad limitem Suediæ cum exercitu acceſſit. Sed Othonis in Daniam impreſſione ſubitò revocatus, inceptum omiſit. Storbiörno ignovit, & ut in poſterum in fide eſſet, beneficio donatæ provinciæ ſibi hominem obſtrinxit. Svenonem Danum, impium regni poſſeſſorem, qvo patrem Haraldum expulerat, iterum deiecit, idque ad ſeptennium obtinuit, recuperata ſimul Scaniæ provincia, qvam Regnerus beneficio matrimonii tenuerat. Imperium victoriis & opibus auctum qvum bene adminiſtraſſet, vita exceſſit, conſtanti fortunæ, ſed meliori virtutis famâ.

ERICVS cognomento FELIX ANNONÆ, alias STENCHILLUS I.

Etiamſi ſub ejus imperio fluerent ubere agri fæcunda optatæque meſſis tempora, unde Aarſel, felix annonæ dictus eſt; optima tamen meſſis erat, verbi divini fructus tunc renaſcens: qvi ſuperſtitionis & dominantium vi â tempore Beronis tertii ſuppreſſus iacuerat. Sed præſente Dei ope gratiaque nunc reſuſcitatus, ſingulari miraculo crevit: qvod huiusmodi

di eſt. Sacrificulus paganus dum cultui idolorum operatur, ſubito oculis captus eſt. Qvum verò ſuos deos incaſſum opem & cæcitatis remedium rogaſſet, domum ſe deduci iubet, ut vitæ reliqvum in tenebris & miſeria exigat. Iſthic in ſomnum delapſus viſo qvodam admonetur, firma Chriſtum Servatorem fide amplecti, populoque prædicare. Ille hac fiducia erectus, non modo viſum ſuum, ſed, qvod longè præſtantius erat, cœleſte lumen mentis, expulſa inde diabolici cultus & ſuperſtitionis caligine, recepit. Idem pluribus feliciter propagavit. Rex etiam exemplo ſuo ſingulare religionis incrementum erat. Qvum nomen Chriſto dediſſet, aqva ſacri lavacri adſperſus, inde lingva Svetica Stenkil nominatus eſſe creditur. Multitudine ob nimium religionem inſtaurantium rigorem tumultuante, qvidam regem iterum ab agnita veritate deſciviſſe memorant, populo placendi & motuum ſedandorum ſtudio. Sed non facile adfirmatu eſt, regem tam levem fuiſſe in deſerenda vera religione, qvam tam avidè amplexus erat. Hoc tamen haud negaverimus, temporis cauſſa furori civium aliqvantum ceſſiſſe, donec molliori ratione & tutiori viâ ad ſanitatem eos reduceret. Hinc, ut videtur, ſuſpicio orta eſt, qvaſi in religione claudicaret. Alii contra Vpſaliæ ab factioſis, obtentu admiſſi contra leges pub. & fidem datam de recepta religione ſervanda, trucidatum, ſangvine ſuo religionis & fidei profeſſionen obſignaſſe perhibent: qvum Adalvardo & Stephano, qvi verbum Dei in Suedia diſſeminarant, hîc concedere nollet. Illum in urbe Birca, huncin ſilva Helſingiæ O'demothia a ſeditioſa plebe interfectum, utrumque martyrio coronatum in comperto eſt.

OLAVS cognomento TRIBVTARIUS REX Sveticè SKOTKONUNG

Erici modo dicti frater (qvidam filium eius fuiſſe volunt) primus Chriſtianus Svedorum rex in qvibusdam annalibus laudatur, non qvod ordine primus fuerit, qvem fuiſſe Beronem tertium, ſuo loco diximus; ſed qvod principem locum inter eos Sveonum reges habere meruerit, qvi Chriſtianæ religioni ſe tunc devoverant: tam fideliter in ea perſtitit,

ſtitit, & tam ſerio in populum eam proferri laboravit. Qvippe ad Angliæ regem Mildredum, alii rectius Ethelredum vocant, amicitiæ fœdere ſibi coniunctum miſit, ut qvosdam ex ſuis huc deſtinaret, vero Dei cultu Sueonum animis imbuendis habiles. Illius iussu advenerunt Sigfridus, Eschillus & David. Ab Sigfrido, qvi poſtea Epiſcopus VVexionenſis fuit, rex ſacræ lotionis aqva tinctus eſt in fonte VVeſtrogothiæ prope Huſabyum, qvi morborum curandorum miralis clarus, fontis Sigfridi nomen accepit. Inde rex idolorum delubrum Vpſaliæ deſtruere conabatur. Sed obſtitere non pauci, veræ religionis alieni: in quorum animis ſuperſtitio prius deſtruenda erat. Inter illos & regem hæc pactio convenit, ut nemo vi ad ſuſcipiendam veram religionem adigeretur, ſed probè informati & volentes in Chriſtianorum ordinem reciperentur. Iſta lenitas ad inſtillandam populo veram Dei notitiam ſeveritate plus valuit: qvod ſvaderi religio magis, qvam imperari vellet. Circa idem tempus Olaus hortatu præſulum Romam ad Benedictum VII. pontificem miſiſſe tributum dicitur. Hoc inde cenſum Romanum, vel S. Petri denarium, item votum Olai nuncupatum aiunt. Ille verò hinc nomen *tributarij regis* ſua lingva traxit, velut inſolitam iſtoque faſtigio indignam appellationem. Alii verò Imperatori Ro. Cunrado II. cenſum iſtum ſubſidio miſſum volunt, adverſus Saracenos, eccleſiam Dei in oriente tunc divexantes. Inter civilia ab hoc rege Olao hoc inſtitutum eſt, ut potiſſimum reges eligendi arbitrium penes Sveones eſſet, & de illis imperii titulum reges præcipuè usurparent. Idem hîc inſtituiſſe fertur probationem rei dubiæ per candentis ferri geſtationem, de qva alibi plura. In bello contra Olaum Tryggonis Norvegiæ regem Svenoni Daniæ regi ſuppetias tulit. Anſam bello dederat a parte regis Norvegorum, intercepta ab Svenone Sigrita (Syritham Saxo vocat, Sigridem Ericus Vpſal) Erici Victorioſi olim conjunx, Olai mater, tunc vidua. A parte Danorum regis, illatæ vxori ejus ſibique a rege Norvegorum injuriæ. Vt rem a principio majoris lucis cauſſa arceſſam, ita ſe habet, vti annales veteres Norvegici ferunt. Nuptias Sigritæ per legatos ambit Olaus Tryggonis, animo firmandi ſuas opes & regnum, adverſus Svenonem regem Daniæ, ſocietate regis Sveonum. Qvum intellexiſset, ſuum deſide-

deſiderium reginæ non planè diſplicere, dono ei miſit ingentis ponderis annulum; qvem Nidroſiæ valvis templi paganorum a ſe diruti detraxerat. Hoc munus Sigrita magni initio fecit. Aſt vbi deprehenſum eſt ab aurifabris, auream tantum laminam, vel tenuem ex auro bracteam æreo craſsoque annulo intus abdito ſuperinductam eſse, non parum indignata, ſe iſto dono circumventam, Olaum Tryggonis plures ſibi dolos ſtructurum dixit, ſi copia ſit. Ille verò animum ejus vtcunque ſibi placatum & reſtitutum, pergit ad matrimonium pellicere, hac tamen lege, ſi ethnica religione deſerta, nomen ſuum inter Chriſtianos profiteri velit.. Qvod illa prorſus abnuit, negans ſe diſceſsuram ab illa religione, qvam majores ejus tamdiu coluerant; quaſi ſola ætas aut majorum exemplum authoritatem religioni faceret. At rex negabat ſibi placere matrimonium paganæ vxoris. Inde verbis & iurgiis procedentibus Olaus commotior, chirotheca os Sigritæ percuſſit. Illa hac contumeliâ adeo accenſa eſt, ut iſtam alapam ipſi vitæ impendio conſtituram increparet. Nec minas planè muliebres fuiſſe, eventus oſtendit. Olao enim rege Norvegiæ repudiato, Svenonis Daniæ regis coniugium prætulit, eumque inſtigavit in Olaum, & ad iſtam contumeliam armis ulciſcendam. Quam aſperabat illud quoque, qvod Olaus poſtmodò ſororem, vel ut alii, filiam Suenonis ipſo inconſulto & invito, duxerat in matrimonium. Nec melior belli fortuna fuit Olao regi Norvegiæ, quam quod in eo cæſus ac ſuperatus, ne vivus in hoſtium manus veniret, ê navi in mare ſe proiecit, atque undis hauſtus interiit. Regnum verò Norvegiæ iuſtis præſidiis firmatum aliqvamdiu Olaus SKotKonung, fortè in remunerationem auxilii Dano præſtiti, poſſedit. Progreſſu temporis aliud Olao Sueonum regi bellum cum Olao Haraldi rege Norvegiæ, â morte ſua inter ſanctos relato ſuſcitatum eſt. cuius cauſſa hæc erat: qvod pater Olai Haraldus GrönsKius opprobrio contemti ſui regni præ regno Suetico, dum Sigritha negarat ſe poſſeſſiones ſuas proprias & hæreditarias cum toto Norvegiæ regno permutaturam, aliisque contumeliis ab ea laceſſitus, vindictam meditabatur. Sed feſtinata nece â Sigritha præventus & ſublatus dicebatur: quum dolis eius, bene potus ad Vpſaliam incendio periiſſet.

Iſtud

Iſtud bello ultum venit Haraldi filius S. Olaus, & ut reciperaret, ſi poſſet, Norvegiam â rege Sueonum, ut ante diximus, occupatam. Claſſe Suediam ingreſſus, magis cum agris, pecoribus & villis, qvam hominibus bellum geſſit, omnia circumquaque depopulatus ad lacum vſqve tunc Logen, nunc Melerum dictum. Inde Sigtunam progreſſus, ponte amnem ſtravit, per qvem traduceret exercitum. Sed rex Svediæ contra eum juſto cum exercitu egreſſus, catena ferrea per lacum Stocſundium trajectâ præſidiiſque poſitis, ei interclusit reditum ac tutum receptum. His anguſtiis circumventus Olaus Haraldi, conſilium quod præſens neceſſitas ſubjecit, ex tempore capit, & ad Agnifitiam ab Agno Dageri filio ita dictam, poſtea Stocholmiam â Stocſundio adpellatam, depreſſiori ſolo, vbi nunc flumen eſt auſtrale, noctu magna ſuorum induſtria & celeritate perfoſſo, & aqua denſo imbre adauctâ, extraxit ſe cum claſſe ſua, ſalvuſque hinc evaſit. Lacui iſti poſtea regii freti nomen ex iſta occaſione fuit. Ita ex manibus & inſidiis hoſtium prorſus inopinantium elapſus, qvum Gothiam, Finnoniam, Friſiam, Angliam, aliaſque peregrinas oras peragraſſet, tandem ad ſuos in Norvegiam reverſus eſt. Illos ad ſuum imperium revocare aggreſſus, perſvadet amicis & propinquis, ſibi auxilio eſſe: ut regnum exterorum manibus eripi, & in priſtinum libertatis decus regique indigenæ reſtitui poſſit. Inde collectam multitudinem, renunciata regi Sueonum fide, in ſua verba tanquam veri regis jurare voluit. Anteqvam id præſtarent, pro populo Brynolfus Elephantus in hanc ſententiam verba fecit: *Satis indigenas perſpectos habere veros & veteres inter Norvegiam & Suediam limites, ex quo Gotolphus eos diſtinxerit, uſque ad Vennerum, & inde verſus boream uſque ad nemus Eidaa, & inde per campos Kyllenſes uſque ad Finmarchiam. Hodie Olaum Sueonum regem Norvegiæ fines ad Suineſundum posſidere. Se qvidem inficias ire non poſſe, quin plerique animi ſubditorum imperio Haraldi filii regis patrii, qvam extranei ſint promtiores. Sed haudſatis virium in promtu eſſe ad tuenda regnum & libertatem adverſus potentiores & tã propinquos hoſtes: qvum rex Norvegiæ ſedem imperii longius ad aquilonem poſitam, & â ſubſidiis regni remotiorem habeat. contra regis Suediæ ditiones Norvegos proximè contingant, ad orientem & ſeptentrionem. Id-*

circo ipſius eſſe providere, qvam inſiſtat rationem illos jugo regis Sueonum quam commodiſſimè eximendi. Qvod ſi poſſit, ipſos ultro ad regis imperium & obſequii ſui fidem redituros. Olaus Norvegus eorum animos approbat, & copiis ac pecuniis, quotquot in præſens poteſt, apparatis, præſidia Suedica regno expellere conatur. Ceterum quum rex Svediæ Suenonem Comitem præfeciſſet illis ditionibus Norvegiæ, quas adhuc imperio tenebat; ejuſqve fidem ſibi affinitate obligaſſet, ſorore ſua Holmfrida ei in matrimonium elocata; hunc debellare ſatis arduum factu fuit Olao regi Norvegorum. Quippe cum viro, vitam potius quam arces & propugnacula ſibi commiſſa deſerturo, ipſi res erat. Interim rex Svediæ per ſuos procuratores Torgoterum Scardium & Aſgoterum cenſum annuum imperabat Norvegis: quem Olaus Haraldi jam exegerat. Ideo duplex onus, ut intolerandum, ſubditi detrectabant. Sed & rex Norvegiæ regi Suedorum ullum tributum â Norvegis, in qvos nihil juris haberet, deberi negabat. Qvin Aſgoterum domum abire & regi ſuo nunciare jubet, ut ipſi in confinibus regnorum occurrat. Ibi ſe cum illo experturum, vtri major in regnum Norvegiæ poteſtas eſſet. Aſgoterus autem pertendit in Norvegiam ad Guledalios & Orcedalios, exigendi tributi cauſſa. Sed qvum conatu excidiſſet, motuſque inſuper graves in plebe concitaſſet, regis juſſu captus & in crucem actus eſt. Paucis interpoſitis diebus in tumultu itidem trucidatur Eilifus Gothus, regis Sveonum ibidem præfectus. Torgoterus verò quum exſpoliaſſet naves Eivinderi Vrarhornii, primi nominis apud Norvegos viri, tunc abſentis, & prædam ſecum abripuiſſet; mox re cognita, Eivinderus eum veſtigiis inſeqvitur, ad limites uſque & promontoria Sveciæ: ubi collato pede, occubuit in pugna Torgoterus. Ob has acceptas injurias & damna Olaus tanto adverſus regem Norvegiæ odio ferebatur, ut, qvotiens ejus mentio incidebat, nollet eum dignari nomine regis, ſed craſſum hominem per ludibrium appellaret: erat enim obeſitate corporis prætumidus. Nec aliquem ex ſuis ipſum aliter nominare æquo animo patiebatur. Inſignis verò ultionis occaſionem animo ſecum peregit. Quod prævidens populus Norvegicus, ne grave bellum adverſus ipſos viribus minores oriretur, malum

amica

amica conciliatione declinandum, & pacis fidum pignus regis Suediæ filiam Ingridem Olao regi Norveg. in matrimonium petendam decrevit. Populi mentem Biörnus Satrapæ regi exponebat, qui ab hoc conſilio quoque non alienus fuit. Itaque de communi ſententia Biörnus in Gothiam mittitur, ad diſpenſandum ibi Ragvaldi Comitis & civium animos ad pacem. Hialtus Comes emittitur in Suediam, pro ſollicitanda ipſa pace & regiæ filiæ nuptiis. Sed ut facilius aditum commendationis ſibi ad regem hic valde difficilem quæreret, vſus eſt duorum parariorum Gitzuri & Ottonis Suartiorum opera: qui ambo Iſlandi apud regem gratioſi erant. Quum enim profeſſione Scaldi eſſent; ita Scandianis olim poëtæ dicebantur; & regis geſta carmine decantarent, ob iſtud humanitatis ſtudium rex eos dignè æſtimavit & liberaliter fovit. Inprimis regis filiam Ingridem cauſſæ ſuæ patronam nactus eſt Hialtus. Nec illa patri ſuo iſtud negotium pacis, uti rogata erat â legato, commendare, occaſioni intenta, neglexit. Sed quum iſtam commendationem neutiquam in gratia rex haberet, malè accepta eſt â patre filia, & quidem hoc reſponſo: *Video quid moliaris Ingris, ut poſſeſſione Norvegiæ dimiſſa, te collocem Olao craſſo. Sed hoc fruſtra ſperas. Aliud ego cum mente mea volvo, ut nimirum proxima hyeme in judicio Vpſalienſi edicam expeditionem militarem. Enimverò ſimul ac remiſerit frigus, & glacies aquis deceſſerit, claſſem armis & milite inſtrûctam in Norvegiam ductabo, & ferro flammiſque iſtorum hominum perfidiam, uti merita eſt, ulciſcar.* Sic illa ſpe decidentes legatus & Ingris, re irrita abierunt. Nihilominus denuo rediit in Sveciam Hialtus cum Biörno, ejusdem negotii aleam ſecundùm experturus, ſi forte iterata vice felicius caderet. Sed præmiſit qvoſdam ſuorum Vpſaliam ad Ingridem, eamque evocavit ad colloquium in proximo agro Vlleriano: ut exploraret, quo pater ejus animo in regem ſuum eſſet. Nam virginem non abhorrere ab Olai nuptiis, jam ante compererat, ſi modò pater ejus flecti poſſet. Quem quum immotum cernerent, ſatagentibus amicis, Ragvaldi Gothiæ occidentalis Comitis, cui ob ſanguinis conjunctionem propior cum Rege uſus erat, authoritate, regium tentare animum atque, ſi poſſet, expugnare ê re viſum eſt. Ille ad hoc inductus quidem, ſed ſibi ſoli non ſatis fidens, cum Torgnyo agnato & educatore

 ſuo,

ſuo, judice provinciali Vplandiæ, magnæ exiſtimationis & fidei apud ſuos, expertæque prudentiæ viro, rem tantam communicat, & quid rex Norvegiæ per legatos ſuos petat, & quam indigno reſponſo rex Sueonum eos repulerit. Conſultatione ultrò citroque habita, rem vtrique regno ex uſu futuram in foro & conventu Vpſalienſi ſerio tractare complacet. Itaque frequenti iſtic populo, conſilium habetur. Primus ſurgit Biörnus legatus, & cujus rei cauſſa adſit, exponit: *ut nomine ſui regis quærat pacem, & deſcriptionem terminorum utriuſque regni regiæque filiæ nuptias.* At nihil horum Olao placet. Omnia cum ſtomacho ſævisque dictis rejicit. Mox Ragvaldus comes Veſtrogothorum ſuorum promit ſententiam: *Qvod illis videatur præſtare pace facta, quantacunque regni Norvegici poſſesſione cedere, quam in perpetuo metu ac periculo propinqui belli & excurſionum hoſtilium verſari. Pacis autem fidum vinculum fore matrimonium Ingridis cum rege Norvegiæ.* Sed & Comitem rex aſperis verbis excepit; eum ab imperio Ingeburgis vxoris pendere exprobravit; in cujus officina hæc conſilia fabricata eſſent. Tandem cum ſenex Torgnyus ad dicendum ſurrexiſſet, univerſa ſe multitudo movit: ut, quod ille in medium conſulturus eſſet, intentis animis & auribus acciperet. Ille verò regis faſtum & pertinaciam acrius increpabat: *quod contra morem anteceſſorum ſuorum populi & amicorum conſilia ſperneret, & neminem niſi ſe dignaretur audire, quodque ſibi ſoli placeret. Si ejus voluntas populi ſententiæ congruat, eos in omnibus, qvæ e re regni, regis virtute & ſua fide digna ſint, ultrò regi præſto futuros. Si ſecus fecerit, contemtoris animi atque faſtus non ferendi pœnas daturum.* Ad dicta plebs, quæ armata in concionem pravo iſtius ſeculi more venerat, ſcutis concrepans, animorum & indignationis conſenſum oſtendit, & niſi rex eorum ſententiæ accedat, vim haud abfuturam. Rex ne populi furorem in ſe concitaret, offenſam celavit, & ſe in plebis ſententia fore, verbis & re, ut videbatur, adfirmat: dum pacis fœdus, & filiæ nuptias per amicorum principes legatis regiis & per hos ipſi regi ſolenni ritu pactus eſt. Vtriuſque hîc peccatum, prorſus haud excuſandum agnoſcimus, regis & populi. Rex enim licet haud injuſtas vel negandæ vel differendæ pacis

cauſſas,

cauſſas, nullâ vel incertâ Norvegorum ſatisfactione, habere videretur, nec abſque illâ regno Norvegiæ concedere fas duceret: nimis tamen pervicax animi erat adverſus amicos & plebem haud abſurda conſulentes, atque retinens odii in hoſtes pacem & amicitiam efflagitantes, nec indignis forte legibus, ſi pactionem inire placuiſſet. Populus verò immodica oſtentatione libertatis & virium in regem palam ferox, violenta authoritate, licentia, minis & manu extorquere conatur, quod modeſtia & ratione obtinuiſſet. Itaque res eò tandem evaſit, vt rex qui cogi nolebat, quieſcentibus turbis, quod promiſerat, reſcinderet. Plebs contra niteretur, & ſententiam ſuam contumaciter urgeret. Quod non niſi motus & offenſas alebat, atque extrema mala reipub. minabatur. Proinde ſucceſſores reges & rerum prudentes utrumque abruptum ita temperarunt, ut in gravioribus regni negotiis reges etiam amicos audirent: quum oculi plus videant, quam oculus. In illis verò quæ ad commune bonum vel vniverſos ſpectarent, non unius, nec paucorum aut plebis arbitrium ſolum eſſet, ſed ex omni ordine ad ſtatum locum â ſupremo magiſtratu convocati, cum judicio, unanimiter & maturè in rem patriæ diſcuſſa, tandem rata haberent. Nimia verò plebis poteſtas juſto deinceps imperio cohibita eſt, & effræni libertati leges modum poſuerunt: ut ſubditis magis utilis, nec Principibus eſſet formidanda. Sed ad rerum ſeriem redeamus. Aliquando rex primo mane quinque perdices facili certoque ictu feriens, filiam Ingridem rogabat, num alium quemquam tantillo temporis ſpatio tot aves cepiſſe fando audiviſſet. Illa verò Olaum Craſſum uno mane quinque regulos in Norvegia cepiſſe, & ditionibus exuiſſe reſpondit. Quod filia amorem erga ſperatum adhuc ſponſum tegendi imprudens, ſupra patrem efferret Olaum Craſſum, quem ille habebat inimicum: qvum Principes ne amicos quidem ejuſdem gradus ſibi gloriâ præferri, quia antiſtare cæteris volunt, æquis animis ferant: pater vehementem in modum excandeſcens, negavit ſe permiſsurum, ut Ingris in manum ac matrimonium iſtius Craſſi, cujus amore nunc ſtolidè duceretur, unquam deveniret. Ita utrinque diſceſsum eſt. Interim Olaus Ingridis

adventum in Norvegiam, & novum matrimonium ex pacto, ſed fruſtra præſtolatur. Qvippe Iariſlavus Ruſſiæ Princeps poſtmodum Ingridis nuptias per legatum expetit, atque ex animi ſententia potitur. Rex Norvegorum hanc repulſæ injuriam armis vindicare cogitabat. Et novi motus exorti fuiſſent; niſi remedium expiandæ offenſæ oportunò repertum eſſet. Inter Sigvaterum Scaldum, qvi ad Comitem Ragvaldum eo nomine in Gothiam occidentalem profectus erat, & ipſum Comitem convenit de Aſtride altera Olai regis Sveonum filia, ſed ex Vendica uxore progenita, Ingridi ſubroganda, & Olao Craſſo in certam matrimonij ſpem offerenda. qvod ipſa qvoque virgo non nolebat, etſi inſcio tunc patre: qvem Ragvaldus, ut obſtinatum, hîc præteribat. Hac de re poſtquam Olai Craſſi animum per ſuos excuſſiſſet Ragvaldus, in Norvegiam iter facit. Vbi humaniter exceptus ab Olao rege, cum eo Aſtridis nuptias ſolenniter paciſcitur, hac conditione: ut tantundem dotis Aſtridi tribuatur, quantum Ingridi deſtinatum fuerat. Et qvæ erat Olai regis Norvegorum animi moderatio, promto affectu conditionem accipit, & cum ea Aſtridem, quamuis ſuccedaneam; manſuetam tamen, diſertam, decoris & regiis planè moribus virginem. Sequenti vere advenerunt legati Iarislavi, vt ex lege pacti domum ducerent Ingridem. Hæc conſtituta ſibi dote, qvum pararet diſceſſum, â patre rogatur, qvem ſibi præcipuum itineris comitē adiungi velit. Illa Ragvaldum Vlfonis agnatum ſuum deſiderat. Hic rex offenſus, ſe aliud Ragvaldo iter paraſſe ait, nempe in gabalum: quia ipſum circumveniſſet in filia Aſtride Olao Craſſo inimico ſuo clam deſpondenda. Supplicium iſtud Ingris deprecata, obſecrat parentem, ut maiori incommodo vitando & regiæ exiſtimationi tuendæ fidem ſervare velit: qva regio nomine regi deſponſata ſit Aſtris. Rex aliqvanto mollior precibus Ingridis excedere regno Ragvaldum iubet, nec unquam in conſpectum ſuum redire. Qvod Ingris Ragualdo per ſuos ſignificat, & locum ubi convenirent. Ille in Gothiam orientalem concedens, ibi cum inſtructa claſſe obviam procedit abeunti virgini, atque in Ruſſiam comitatur. Vbi â regina bene habitus, odio metuque regis procul, tranqvillè

qvillè vixit. Poſt dlſceſſum Ragvaldi, conqueſti ſunt Gothi de difficili duroque regis animo adverſus ipſum alioſque qui cum eo fuerant, in amicitia cum rege Norvegia contrahenda. Querelæ, ſermones & fremitus vulgi ita crevErunt, ut jam nutantes, in regem Norvegiæ ejuſque imperium inclinare viderentur. Sed huic & aliis incommodis ſaniores Emundum Gothiæ occidentalis judicem, virum prudentem, facundum & egregiæ dignationis apud regem, moderato ſalutarique conſilio præſtruere orarunt. Quod ılle, ut bonus patriæ civis, in ſe recepit, & ad regem ea cauſſa ivit. Poſtquam Vpſaliam venit, ingreſſus aulam, regem debito officio colit. Rex comiter eum excipiens, quæſivit, Ecquid novi? Reſpondit Emundus: *Nihil apud nos Gothos novi jam occurrit, niſi quod Otto ſtolidus Vermelandus, bonus alioqui venator, proxima hième feras inſectatus, tot corpora percuſſit, ut traha vix caperet exuvias eorum. Cum hac præda dum domum pergit, in via incidit in ſciurum: quem relicta traha inſequutus, fruſtra ſagittis petebat. Vbi enim denſiſsimum nemus erat, ab una arbore in aliam modò tranſiliens, modò deſiliens, ictus petentis ſubinde eludebat. Hoc ipſi bilem movit, certo non prius quieti ſe dare, quam vile illud animaiculum, quod tantum ipſi negotium faciebat, neci dediſſet. Idcirco noctem diei addit, indefeſſus perſequendo; & tamen fruſtra fuit. Tandem ſpiſsioribus tenebris obortis, reliquam noctem ın nive decumbit. Altero mane repetitum veniens relictam traham, nuſpiam reperit. ita vacuus domum revertebatur. Hujusmodi nova habeo, Domine.* Ad quæ Rex: *Hæc non ſunt tanti.* Repoſuit Emundus: *Aliud nuper accidit, quod eſt commemoratione dignum. Gotho Toſueſonius cum quinque navium bellicarum claſse enavigabat ad Gothelſum; quæ cum ad anchoras ſtarent in Ekeröö, totidem ingentes naves Danicas obvias habuere. Cum his in conflictum deſcendens Gotho, quatuor illarum expugnavit, agmen hoſtile fudit, & inſignem prædam fecit. Quinta tamen navis vela dans ventis, evaſit. Hanc, reliquis miſsis factis, ſubſequitur Gotho: & propius premens, jam in poteſtatem ſuam accepiſset, niſi ſubitò exorta procella ei remoram injeciſset. Interim iſta quinta navis, adſpirante vento citatoque curſu elabitur. Sed Gotho vela retro vertens, procella ingraveſcente naufragium patitur, rerum & hominum in Læſöo jacturam facit. Reliqui ſocii a tergo relicti, dum opperiuntur, a ſuperveniente hoſtili*

 ſtili

ſtili claſſe numero ad quindecim aucta, exuuntur navibus, præda, milite. Sic ipſi profuit habendi ſtudium: dum æqua parte non contentus, omnibus inhiat, omnia perdit. His auditis rex: *Hæc* inquit, *narratio eſt memoria digna. Sed quid hic negotii habes Emunde*? reſpondit Emundus: *Vt tuam rex ſententiam & legis Vplandicæ mentem accipere liceat de intricata lite, quæ hujuſmodi eſt: Duo nobiles pares ortu, ſed diſpares opibus contendebant de bonis ſuis, & jurgia ad rem conferentes, non levem ſibi noxiam intulerunt: maiorem tamen dives tenuiori. Hinc lite in forum delata, cauſſa dicta & cognita, ſecundum egenum pronunciatur: ut ei dives æſtimationem litis præſtet. Locuples autem non ex præſcripto ſententiæ ipſi ſatisfacit; ſed animo morem gerens, anſerem pro fœmina, porcellum pro porco, pro una uncia auri dimidium marcæ, pro altera lutum & pulverem reddit; additis inſuper duris increpationibus. Quid iudicii fers de iſto negotio*? Rex lite ſtrictim inſpecta, ſic iudicabat: *ut ſententiam calumniatus, integram dependeret mulctam, uti iudicatum erat & regi triplum: quod niſi intra præfinitum tempus faceret, proſcriberetur, & publicarentur ejus bona, dimidia parte fiſco, altera actori addicenda.* Super hac regis ſententia Emundus appellatis teſtibus, diſceſſit. Ad veſperam in cœna ſecum eſſe Emundum rex volebat, ſed progrediente lætitiâ in menſâ, intervenit ejus oblivio. Poſtero die rex ad eum miſit. Sed jam abierat. Hæc ex annalibus Norvegicis S. Olai nondum editis, veteri Norvegica lingua ſcriptis, qui nobis iſtud colloquium primo intuitu ſimplex, ſed ſenſu reconditum & prudens, meroſque Emundi apologos redolens ſervarunt, ex fide retuli. Equidem intereſſe credebam & poſteritatis memoriæ, & majorum laudis: qui, quotiens uſus erat, non ſolum animum liberè quod ſentirent dicendi, ſed etiam ingenium habuerunt, ê re moderandi orationem ad potentes: præſertim ad pertinacium & offenſioni proniorum aures. Nec interim tamen ſervili adulatione fraudem veritati fecerunt; etiamſi eam non nudam, ſed quadam verborum veſte tectam propoſuerint. Qvod nec vetuſtioris ævi piis & ſapientibus inuſitatum fuiſſe accepimus. Etenim quod Torgnyus mordaci vero horridè prolato non potuit apud contumacem regem, hoc quadam dictionis pictura & non ingrata illecebra perſvaſit Emundus: uti eventus,

tus, explicatis & deteɛtis exemplis, fiɛtis quidem ſed ad veri imaginem compoſitis, edocebat. Inter duodecim amicos regis vel ſenatores regni tres erant germani fratres, Arvidus, Torvidus & Freividus; qui ſinguli aliquo corporis vitio inſignes, mentis tamen donis præſtabant: iiſque æſtimati â rege, ipſi regnoque ornamento & uſui fuerunt. Arvidus erat cæcus, & tamen diſertæ liberæque linguæ. Torvidus balbus, vix duo verba citra hæſitationem pronunciare poterat, & tamen fortis & prudens erat. Freividus ſurdaſter, qui nihilominus ingenio valebat. Ita Deus damna corporis animi bonis abundè penſarat. Ex his poſtero die rex quæſivit, quorſum pertinerent iſtæ narrationes Emundi. Illi regem ſecum ipſum meditari & inveſtigare rogant. Et quidem, dum oculos & mentem ad eruendum eorum ſenſum paulò longius mittit, inde infit: *Per binos iſtos nobiles divitem & tenuiorem qvos de facultatibus ſuis litem moviſſe aiebat, ego forſam & Olaus Craſſus tangimur.* Reſpondent amici, ſe qvod res erat, divinaſſe. *Sed quid hoc,* inqvit, *quod â lite victo anſerem marem pro fœmina, porcellum pro porco, lutum pro auro victori redditum dicebat?* Ad hoc Arvidus cæcus: *qvam diſparia hæc omnia ſint, vides; magis tamen rex & ſubditus, dominus & ſervus. Tu promiſeras Olao Craſſo in matrimonium filiam tuam Ingridem, regio ſangvine tam materno qvam paterno nobilem: nunc contra fidem datam ipſi nuptui das Aſtridem: qvæ licet ſit regis filia, tamen ex humiliori & Vendica matre nata eſt. Ingenium qvoque tuum & Olai Craſſi non parum diſcrepant. Tu audes ipſum fallere promisſis & inæqualibus nuptiis; ille tamen hoc æqva fert mente & ſe minorem te agnoſcit.* Rex inſtabat ſciſcitando: *qvid tandem denotaret Otto ſtolidus?* Hîc pro ſe quiſque in adſtantes cum ſilentio oculos coniiciunt. Sed rex urgebat reſponſum. Itaq; Torvidus balbus raptim protrudit verba in hanc ſententiam: *Ottonem eſſe cupidum, avarum, ulciſcendi promtum, disſimulatorem & callidum.* Rex quò hæc valerent, interrogat. Inde Freividus: *citò hoc effabimur, modò pace tua fiat.* Rex liberè illum dicere jubet Tum ille: *Frater meus Torvidus, qui eſt ſapientisſimus noſtrum, illum vocat ſtolidum, cupidum, aliiſque diɛtis, qui non poteſt tolerare pacem & quietem. Qui appetendo parvum, quod adipiſci nequit, perdit majus meliuſque, quod ante posſidebat. Etſi vero audiendi ſenſu parum valeo, intellexi tamē id multos ex amicis & ſubditis tuis ægrè habere,*

 quod

quod non ſervaſti fidem regi Norvegiæ, & veniſti contra populi ſententiam. Quamdiu amicos & fidos habes ſubditos, non eſt quod metuas vicinos alioſque reges, aut regno tuo. Sed ſi graviter offenſi cives adverſus te exſurgant, inopes conſilii erimus. Hîc rex interpellans quærit, quinam ſint authores ſeditionis. Freividus: Omnes, inquit, *idem volunt: nimirum priſca ac recepta lege ac libertate uti. Ex duodecim Senatoribus tantum ſex vides adeſſe: reliqui abiere ad ciendam multitudinem. Qui & nos in partes ſecum vocare conati ſunt; ſed nobis mentes more majorum rectæ ſtant, abhorrentium regis proditionem.* Rex, quid conſilii in iſto rerum diſcrimine capiendum ſit, percuntatur. Datum eſt conſilium: ut in Melero ſe claſſi committat, eique tot viros imponat, quot eum ſequi velint. Et ſic emiſſis ad ſubditos fidiſſimis amicorum & conſpicuis, offenſorum animos demulceat, nec ſuperbia & contemtu, ſed moderatione animi adverſus collectam multitudinem utatur, & regia comitate accipiat, eamque confirmet de juris & legum cuſtodia, atque libertatis tutela. Hoc conſilium amplexus, ejus exſequendi negotium dedit dictis fratribus, quos maximè fidos noverat. Ipſe navim ingreditur cum ſuis. Sed Freividus & Arvidus excurrentes in agrum Vllerianum, ſecum ducunt Iacobum regis filium; quod nomen, S. Iacobi die nato inditum erat. Verum Sveonum regibus inuſitatum, poſtea in Amundi nomen commutarunt. Vocata in concionem multitudine, legati præ ſe tulere, quaſi cum populo contra regem facerent: eâ ratione facilius invaſerunt eorum animos, & Vplandos cum reliquis in unum conſultare, rogarunt. Non enim neceſſe eſſe prius corrogare ſententias Gothorum, ſed ex more primas dicendi partes eſſe judici provinciali Vplandiæ, poſteriores reliquis. Qvum Vplandi conſilio habito rogarentur ſententiam, initio plerique clamabant, imperio regem abdicandum, quod verum audire ab amicis nollet. Emundus rogatus, quem ille cum ſuis Gothis vellet regem, aliquem ex ordine præfectorum eligendum, reſpondit. Sed medium conſilium tandem placuit, decretumque eſt, ut Amundus cum Olao patre diviſum imperium teneret; at ſi quid Olaus hoſtile machinaretur, cives adverſus vim ejus Amundus defenderet: ut pax itidem & concordia cum rege Norvegiæ ſanciretur.

retur. Ita turbæ componebantur, & â periculo capitis trium fratrum prudentia & fide rex liberabatur. Olaus verò cum bene longum tempus patriæ præfuiſſet, rebus humanis exceſſit, corpore ejus monumento ædis Lincopienſis illato. Rex cetera animo magnus, in hoc ſe minor fuit, quod præceps ad animi motum & vindictam, impotenter iraſceretur, atque implacabilioris animi eſſet.

AMVNDVS cognomento ANNOSUS, aliàs CARBONARIUS

OLai SkotKonungs filius, diu vitam produxit. Carbonarii cognomen nactus eſt, quod legem tulerat de incendenda parte domus aut totis ædibus delinquentis, pro noxa damnive dati portione. Quæ tamen pœna plus ſeveritatis quam rationis habuit: qvum noxa non ex æquo reſponderet, nec actoris vel alterius commodo cederet; ideo non diuturna fuit. Iuvenis à patre & Olao Haraldi rege Norvegiæ in Chriſtiana fide & regiis virtutibus ſedulò educatus, florentem & tranquillum imperii ſtatum habuit. Niſi quod adfinis ſui Olai Haraldi armis, ex lege fœderis, adjutandi cauſſa, bello ſimul implicatur cum rege Daniæ Canuto; qui â Norvegis auxilio vocatus erat, in bello contra regem ipſorum ſuſcepto: quod in exſtirpanda idololatria & vera religione inſtituenda, eos durius ac ſtrictius, publicatis eorum bonis, habere videretur. Hoc quum accepiſſet Vlfo Torchilli Sprâkaleghi filius, qvem noſtri annales Svedum, Pontanus & Meurſius hiſtoriæ Danicæ ſcriptores Anglum fuiſſe volunt; fama fortitudinis & ingenii facilem ſibi acceſſum ad amicitiam Canuti, qui tunc in Anglia erat, fecit. Ab eo ſimulatione obſequii & promiſſa opera in bello contra Svedos & Norvegos navandâ, etiam in intimæ conſvetudinis vſum receptus, commendatur Eſtridæ ſorori regis in Sialandia degenti, cum expreſſo mandato ad eandem, ut quidquid Vlfo deſideraturus eſſet, illa non abnueret. Idque ſpeciem promovendi ejus inſtituti in belli apparatu, habere videbatur. Sed ille literis pro nuptiarum conciliatione abuſus eſt. Dum enim percontatur

tatur virgo, qvid peteret; conjugium ejus ſe velle indicat Quod haud magno negotio impetravit à virgine, ſic tacitè à fratre juſſam exiſtimante: aut facile credente, qvod non ingratiis faceret. His peractis, tranſit cum nova conjuge in Suediam. Conſilia Canuti detegit Amundo, qvem junctis cum Olao viribus, ſuâ itidem operâ ſociatâ, Daniam abſente Canuto rege, & imparatis civibus, opportunò petere monet & perſvadet. Nec mora, paratur claſſis, exercitus, commeatus. Expeditio hoc ordine præfinitur, ut Olaus in Sialandiam moveat, Amundus terra Scaniam, Vlfo mari invadat. Hi ſi impetum ſubitò in Daniam feciſſent, & tempore ac fortunâ uti ſciviſſent, quid non diripuiſſent, & quam prono ſucceſſu bellum patraſſent? Sed dum Olaus in Sialandia ſpe deditionis hoſtium & promiſſis attinetur, donec claſſis Canuti ex Anglia adventaret, occaſio ab illis ad hoſtes abit. Inter hæc, ubi Canutus cum inſtructiſſima claſſe adeſt, Amundus in Scaniam pergit, eamque terreſtribus copiis occupat. Qvod ubi comperit Canutus, recreato exercitu navali, Amundum petit, & inſtructâ acie collatiſque ſignis ad Stangam montem eum profligat. Qvidam, æqva manu prælium commiſſum tradunt. Reliqvum agmen adverſus Vlfonem mittit, qvi Helgam flumen tenebat. Hîc in conflictu navali non procul Calmariâ Vlfonem objicibus & aggeribus aqvam ſtitiſſe, & inſtante hoſtili claſſe, iiſdem ſolutis & fluxu undarum laxato, partem navium hoſtilium depreſſiſſe; partem igne perdidiſſe qvidam produnt. Annales autem Norvegici hujus conſilii & inſidiarum authores ferunt Amundum regem Svediæ & Olaum regem Norvegiæ. Vlfonem verò ſuum exercitum hoſti ſuperfudiſſe, eumque in fugam vertiſſe. Alii contra memorant, Vlfonem in adverſa Helgæ inſula, ubi naves hoſtiles aditu prohibebantur, cum ſuis copiis conſediſſe. Danos verò alveum vicinum, per quem adverſus Vlfonem traducerent exercitum, ponte junxiſſe. Qvo ferme confecto, Vlfonem cum ſuis procurriſſe, ſimulando ſubitam in caſtra hoſtium irruptionem. Danis autem animo defendendi pontis & caſtrorum ſuorum occurſantibus pontemque inſidentibus, Vlfonem ſtudio ceſſiſſe: ut deſtinato eos exitio daret. Mox enim ſubruto arte pontis fundamento, prolapſos ac ſubmer-

ſos

ſos fuiſſe. Nonnulli, non ferente onus ponte ac interciſo periiſſe, memorant. Tam diversè diverſi referunt. Poſt hæc Canutus redintegratis copiis, & adverſæ partis navium militumque pluribus ad defectionem largitione tractis, univerſam belli molem in Norvegiam vertit. Eam viribus deſtituto rege, & incolarum ancipiti fide, non difficulter occupat. Hîc Amundus in adverſis Olai, nec ipſe ei opitulando damnorum planè expers, fidei tamen conſtans, eum, ſi placeat, regio apud ſe cultu habere velle, vel partem ditionum ſuarum, ad vitæ aulæque ſubſidium ipſi offerre. Sed Olaus laudata ejus benevolentia, fortunam denuo tentat, etſi irrito conatu. Proinde tandem profugus huc in Nericiam, uxore & filia Vlfida apud Amundum relictis, inde in Ruſſiam ad Iariſlavum affinem ſuum, ſuppetias petitum cum filio ſuo Magno ſe confert. Ab eo, nec minus Amundo, & fratre Haraldo aliiſque exercitu & pecunia adjutus, recipit ſe in Norvegiam. Interim dum ambiguis Norvegorum ſententiis de reſtituendo in regnum Olao certatur, a Canuto Norvegis auro corruptis, qvorum principes erant Torſtanus, mercator ſimul & architectus nauticus, homo ferox & audax, Toro, cognomento Canis, & Enerus cognomento Vitulus, quibus pecunia fide carior erat, in domeſtico tumultu ad Stiechelſtadium opprimitur, nec tamen inultus cadit. Hoc ex occaſione tangere viſum, qvod annales Norvegici fuſiùs memorant. Iſtum Olai exceſſum tanto mœrore adfeciſſe Amundum, ut mortem ejus haud longo intervallo ſubſeqvutus ſit, nonnulli volunt: quod amicè adeo in vita conjunctos vix ipſum fatum divideret. Alii verò longiùs extendiſſe vitæ ſpatium produnt.

AMVNDVS vel EMVNDVS ſecundum quoſdam, cognomento VILIS

Ob illegitimos natales, ut nonnulli autumant, ut alii, ex ignavia & imprudentia dictus: quod Scaniam à Gothia tam imprudenter diſtinctis limitibus ſecrevit. Nonnulli *Slemma* quaſi diſſipatorem cognominatum volunt, aut dilapidatorem; qvod iniquæ limitum diſtinctioni ſubſcribendo, Scaniam,

Scaniam, Blekingiam & Hallandiam regno Gothorum avulſerit: qvæ ei antea conjunctæ fuerant, regnique Svedici termini ſe olim, vt perhibent annales patrii, ad medium fretum Oreſundæ porrigebant. Hanc limitum deſignationem quanqvam pro fabula habet Iohannes Magnus, ubi de hoc rege agit, tamen non ſolùm leges Scaniæ, ſed etiam occidentalis Gothiæ, aliique ſcriptores eam conſtanter adfirmant. Et ne dubitationi locus ultra ſit, nomina eorum, qvi finitores limitum fuere, in dictis legibus ordine recenſentur. A parte Suedorum delecti ſunt Takaldus ex Tiindelandia vel Tiihundria, gentis appellatione, qvæ ſunt decem præfecturæ Vplandiæ ſeptentrionalis. Botvidus ex Fiedundria (in qva eſt Enecopia) à quatuor præfecturis nomen nacta. Gaſo ex VVeſtmannia. Grimaldus ex Gothia orientali, Nannus ex Smalandia, Toſtanus ex Gothia occidentali, Tolo ex Vplandia. Danorum à parte lecti Toto & Tocho ex Iutia, Gymkillus ex Sialandia, Dano ex Scania, Grimito ex Hallandia. Nec minus finita ab illis loca exertè ponuntur. Primum in Suntruaſi ſaxum, limitum diſtinctorem collocarunt, alterum in Danebekia, tertium in Kinnaſtenio, qvartum in Iuraesnäſi, qvintum in Huitſtedio, ſextum in Brimsäſtenio, inter Blekingiam & Moringiam, non Norvegiam, vt Iohannes Magnus exiſtimabat. Ex iſta limitum poſitura, Canutus rex Daniæ Scaniam ſuo regno vendicandi occaſionem ſumſiſſe memoratur. Quod regni Suediæ ordines non ferendum judicantes, Amundo authores fuerunt, ut armis eam ex lege regni repetitum eat, qvam ſua temeritate à regno Suediæ divelli paſſus ſit. Ille qvidem eorum conſilio cogit exercitum & in Scaniam traducit. Sed Canutus ei obvius in ponte Stångapelle cum toto ferme exercitu eum fundit ac fugat. Ita non meliori fortuna in recuperando, quam prudentia in perdendo Amundus utebatur.

HAQVINVS RVFVS.

ETſi capillis ruber, candidis tamen moribus erat. Gothiæ occidentali ſuos natales debet, in villa Levenenſi, territorii VViſta, nobili iſthic ſtirpe. Qvum à Gothis regno deſignatus, ſed à Sveonibus, quibus potius eligendi jus ex lege

Olai

Olai erat, Stenchillus antehabitus eſſet: ne novis motibus materia præberetur, unius tamen regni corpus unius animo regi, publico conduceret; cum Stenchillo egit, ut tantiſper privatus degeret, donec ipſe jam ad extremum ætatis vergens, morte ſuâ locum ipſius ſucceſſioni feciſſet. Et qvæ erat modeſtia Stenchilli, incruentum exſpectare, quàm cum civium ſangvine imperium qværere maluit. Agebat Haqvinus vitam & regnum pacificum: cum Scipione & Antonio præoptans unum civem ſervare, qvàm centum hoſtes occidere. Qvum tredecim annos imperium benignè moderatus eſſet, conſentaneum vitæ placidumque exceſſum habuit; eandem poſt fatum qvietis, quam ortus ſedem nactus.

STENCHILLVS II.

Olai nepos cum omnium applauſu regiam functionem ſuſcepit, altiori fortuna vel ob modeſtas cupiditates dignus. Vt à puero ad ſincerum Chriſtianæ religionis amorem eductus erat, ſic in virili ætate ipſa re eum profitebatur. Adverſus imminentes perſecutionum tempeſtates, ingenuis Chriſti confeſſoribus aulam ſuam velut portum & calamitatis publicæ receptum aperuit. Qvandò ſereniora redibant tempora, ad ſuos cum regio munere eos dimiſit. Non autem ſatis habuit, pietatis & religionis ſtudio aliis exemplo eſſe, ſed illud ad omnes ſubditos felici auctu diffundi connіſus eſt. Eo animo ab Adalberto archiepiſcopo Bremenſi viros doctrinâ & integritate vitę conſpicuos expetivit, qvi rudes rectè de Deo docerent, errantes in viam reducerent. Qvod huc miſſi, Deo vires & incrementum largiente, non abſque ſingulari fructu præſtiterunt. Qvum huius Stenchilli imperium in qvieta ferme tempora incidiſſet, reliqvas pacis artes pro viribus procuravit. Vtiles reipub. leges condidit, nervum authoritatis illis addens, ut ſervarentur. Hoc religionis & iuſtitiæ cultu ſe venerabilem omnibus, & charum bonis fecit. A ſuis, maximè VVeſtrogothis, amabatur: dum apud eos majorem ætatis partem agebat; ut ſi ex propinquo bellum ingrueret, ad illud repellendum in procinctu eſſet. Vtpote Scaniæ poſſeſſio non ſemel armis tam à noſtratibus, quàm à Danis diſceptata eſt.

Noſtri

Noſtri tamen auſpice ſimul & bellum adminiſtrante Stenchillo, tribus prœliis ſuperiores, ius ſuum etiam fortuna fautrice adſeruerunt. Hunc regem corpore validum, jaculandi perquam experientem fuiſſe annales teſtantur. Ejus rei monumenta in Levena VVeſtrogothiæ exſtare, regium ſaxum & fulcrum, ita dictum, aliaque huiusmodi Stadzbergæ. Ceterum corporis robur & iaculandi peritiam in hoc rege extollere, iniuria quædam maiorum animi bonorum fuerit. Et nos regem, non pugilem aut ſagittarium narramus.

INGO III

Regiis animi dotibus excellens, titulum & honores regios ante promeruit, quam accepit. Vbi vero accepiſſet, cum fortuna, ut multi ſolent, non mutavit mores, ſed ornatiores reddidit. Illos eqvidem ad leges divinas & humanas ita componebat, ut vivendi diſciplinam â ſeipſo non minus qvam ab aliis exigeret. Teſtimonium â toto regno habuiſſe, author eſt Ericus Vpſalienſis, qvod nunqvam contra leges patriæ deliquiſſet. Qui ſubditorũ magis ſeqvi qvam trahi volebant, eos ne rigore aſperaret, verbis & meritis flexit. Qvos verò beneficiis non poterat, metu non tam ſui qvam legum, probos & obſeqventes efficere laborabat: ne & hos coegiſſe videretur. Errore aut imbecillitate lapſis clementiam, graviter aut obſtinatè delinquentibus ſeveritatem accommodadabat. Bellum ipſi non unum fuit cum vicinis Danis & Ruthenis: quod tamen felici exitu terminabat. Scaniam toties armis vexatam, Gothorum regno recuperavit. Cum Danis pacem adfinitate firmavit: dum Svenoni regi Daniæ ſororem ſuam Giutham, vel ut alij, Gudam caſtitatis voto & monaſterii â ſe dicti Gudhemenſis in VVeſtrogothia exſtructione claram, nuptum dedit. Poſt annorum qvinque ferme imperium, de ſubactis Scanis ſecurus, nocturnis inſidiis in ſtrato peremtus eſt. Funus eius, qvaſi cum ipſo reſpublica efferretur, publico omnium luctu in monaſterium VVarnhemenſe ductum eſt.

HAL-

HALSTANVS

Ingonis frater præter alia decora, hoc præcipuum habuit, quod mitis ac ſedati erat ingenii, facilis erga ſubditos. Aſpera populi dicta, qvæ ex imprudentia ſeu levitate potius, qvam malitia temerè effuſa videbantur, vel molliter interpretando, vel prudenter diſſimulando ac contemnendo retundebat. Plura vidit qvam vindicavit, plura pœnæ formidine qvam pœna coercuit. Vnde minimum de eo qverebantur ſubditi, de qvo majorem querendi licentiam qvam materiam habebant. Obſervans amicitiæ fideique, maximè in adverſis, Canutum regno Daniæ pulſum & ad ſe profugum, copiis adverſus Ruthenos iuvit. Civibus ſuis in deliciis & honore erat; qvi ſuos adeò amabat. Qvum poſt ſedecim annorum imperium terris exceſſiſſet, inſtar publici patris â civibus defletum annales perhibent. Quare minus fidei mereri videntur, qui populari tumultu regno dejectum memorant. Quibus enim animis regem tam humanum expellerent? niſi forte nimia ipſi facilitas apud perditè improbos fraudi fuerit: quum mallet non delinqui, qvam ſatis animi ad plectenda delicta haberet.

PHILIPPVS.

Illud tamen non exiguam publici deſiderii partem levavit, quod pater in hoc filio quaſi reviviſceret: qui famam avitam probitate & prudentia tueri nitebatur; magis verum decus ex publici cura, quam ſpeciem inanium quærens. Ejus imperio pax & ſolida quies rerumque copia ad invidiam uſque viguerunt. Ætate ejuſdem vixit Folco craſsus, vir illuſtris, domi militiæque tunc ante alios clarus. Ericus Vpſalienſis virum totius Svediæ nobiliorem fuiſse tradit. Ille celebris FolcKungorum familiæ author nonnullis exiſtimatur. Rectius tamen â Folcone Fylbitero deducas. Vnde & Folckungi dicebantur, quod Folconis nepotes ac poſteri eſsent. Sed ut hoc liquidius pateſcat, operæ viſum, nobilem illam Folckungorum familiam ex annalibus veterum paucis repetitam hîc poſteritati reddere: ne, cujus propago nunc exſpiravit, ipſa tandem memoria cum tempore

effluat & intercidat. Præſertim quod frequens ejus occurrat memoratio in priſcis Sveonum annalibus, ſeriem gentis ſcire refert, quæ talis eſt. Folko Fylbiter ethnicus tres ex matrimonio ſuſcepit liberos, qui Chriſto nomen dederunt, Ingemundum, Halſtanum, & Ingevaldum. Reliquis fratribus abſque prole maſcula decedentibus, Ingevaldo unicus fuit filius nomine Folcho, cognomento Craſsus, cujus ſupra mentio allata eſt. Hic ex Ingride S. Canuti regis Daniæ filia duos tulit filios, Benedictum Sinuils & Canutum. Suam Canutus itidem propagavit domum tribus illuſtribus filiis, Birgero, Carolo & Magno Minnisciöldio. Birgero filius fuit Philippus, Carolo Vlpho. Sed Magnus Minnisciöldius Birgeri Ierli, poſtea proregis genitor erat; maritus Ingridis cognomine Ylfuæ Sunonis Siikii Oſtrogothorum ducis filiæ, rarâ ſapientia fœminæ. Ejuſdem Magni filius erat AEſchillus, decimus ſeptimus ordine Iudex provincialis VVeſtrogothiæ, vir prudens & juſtus; cujus memoria extat in ſerie judicum provincialium occidentalis Gothiæ, veteri codici manuſcripto legum VVeſtrogothiæ adjecta. Quanquam verò familia Folchungorum fortes olim præſtanteſque viros & de patria præclarè meritos, tamen inter illos quoſdam etiam degeneres tulit. nec id inſolito exemplo. Vix enim ulla clara domus exſtitit, quæ non habuerit aliquid labis aut vitioſi generis, velut bona ſeges nullam non fert ſpicam nequam, aut generoſa ſtirps aliquando inutiles ſtolones.

INGO IV.

Ex Philippo natus, aviti decoris retinens, ad regni faſtigium ſummis omnium ſtudijs adſcendit. Huius aulam fuiſſe veluti officinam pietatis aliarumque virtutum, argumento ſit inſignis educatio duarum filiarum (filios enim nullos habuit) Chriſtinæ & Margaretæ. Chriſtinam ſuſtulit ex priori matrimonio Ragnildis, cuius oſſa Telgenſis ædes ſervat. Iſta Chriſtina poſtea S. Erico nupſit. Ex poſteriori matrimonio Helenæ habuit filiam Margaretam, aliàs AEſtridem dictam, quæ Magno regi Norvegiæ, quocum ipſi bellum fuerat, pacis conciliandæ cauſſa nuptu collocata

eſt:

eſt: unde dulcem appellationem Fridkulle quaſi *pacis uxoris* tulit: quod imbellis & purus amor armatâ vi potentior ac felicior eſſet. Magno tamen ſobolem nullam dedit, pacis partu ſolùm ei fæcunda. Exſtincto Magno, ad ſecundas nuptias Nicolai regis Daniæ tranſivit. Ex eo procreavit filium Ingonem, qui in puerili ætate effuſus equo, pede adhæſit ſtapiæ, ut vocant. Dum verò continuo pedis calcariſque ictu latus percurrenti equo foditur, inde irritatus dependentem puerum præcipiti curſu ad necem rapit, excuſſo capitis identidem terræ alliſi cerebro. Saxo ungulis equi obtritum author eſt. Filium itidem Magnum ex eodem matrimonio in lucem protulit. At Ingo rex dum munia ſua exſequitur, atque provincias ordinandi ſtatus publici cauſſa circuit, qui ab èxternis hoſtibus tutus fuerat, domeſticis inſidiis venenoque in valle Vretenſi ſublatus eſt, vel ab æmulis imperii, vel ab aliis omni facinore coopertis; quibus per juſtam regis ſeveritatem ſceleratis eſſe & impunè graſſari non licebat.

RAGVALDVS cognomento CEREBROSUS, Sveticè Knaphöfde.

HVnc irato Deo ſubditis in vindictam occiſi Ingonis contigiſſe volunt. Quod & diſcrepantes animi civium in electione haud abſurdè ſignabant: dum Gothis Magnum Nicolai regis Danorum filium ſucceſſorem deſtinantibus, Sueones hunc Ragvaldum ejus avunculum antepoſuerunt. Inde fit, ut Magnus in veterum annalibus in cenſum regum Suediæ non veniat. Velut autem Ragvaldus torvo & minace vultu, inceſſu ſuperbo & alloqvio ferox fuit; ita multum audaciæ, prudentiæ parum inerat. Et tamen de ſuo unius arbitrio omnia geri volebat. Fidos conſiliorum miniſtros & prudentes rerum aſpernabatur. Quidqvid ipſi præceps cerebrum animique tumidi impetus ſvadebat, id in vim edicti protinus valere juſſit: cupiditatem & licentiam pro jure habens. Sæpe ſe more inſanientis circumagebat, evidenti turbatæ mentis argumento. A civibus magis metui, qvam amari expetebat. Quo effecit, ut difficiles & averſos

civium animos experiretur. Fruſtra enim ex terrore ſperatur, quam benignitas imperii præſtat, veneratio. Tandem ipſas patriæ leges & morem majorum conculcare non eſt veritus. Qvippe dum provincias obit, contra priſcam regni legem & conſvetudinem tunc ſolennem, abſque ſecuritatis publicæ vadimonio ad Gothos occidentales arroganter acceſſit. Hoc illi prorſus indignè tulerunt, contemtum ſui, præſertim legum, ſervitute pejorem ducentes, ſubitoque & inconſulto animi motu manus ei attulerunt, & prope Scaram in prædio Carlabyenſi occiderunt. Sed ut ille modum in migrando leges regni, ſic iſti in ulciſcendo excedebant.

SVERCHERVS II

ex illuſtri Comitum familia oriundus, Sveonum Gothorumque conſpirantibus ſuffragiis rex electus eſt. Initia imperii ſatis pacata & quieta habuit. Et reliqua optatò proceſſiſſent, niſi ipſe filiuſque ejus bello Danico ſe ſuâ culpâ involviſſent. Qvum enim Nicolaus rex Daniæ, defuncta conjuge ſua Margareta, aliam quæreret tori ſociam, Vlvidæ Norvegianæ nobili ſangvine & forma virginis animum jam eò pervicerat, ut nihil niſi in manum conventio ſupereſſet. Interim Suercherus aſtu doniſque majoribus virginis animum pertentavit, eoque perduxit, vt â rege Daniæ ad illum mentem ſuam applicaret. Accedebat Suercheri regis filii protervia & extremæ laſciviæ furor: dum ſuopte ingenio, atque indulgentia exemploque patris corruptior, cum copiis ſuis excurrit in Hallandiam, & iſtius loci præfecti conjugem hujuſque ſororem viduam, matronas non minus morum quam formæ laude commendatas, indigniſſimè habet, & velut bello capta mancipia ſecum in Suediam rapit, atque per vim ſtuprat. Scilicet cum regio ſangvine eſſet, libidinis ſuæ regnum in honeſtas virgines & matronas exercere, nullum nefas exiſtimabat. Tandem ubi omnibus, velut publicus pudicitiæ hoſtis, odio eſſe cæpiſſet, eas tanquam vilia proſtibula foras expulit. Hujus flagitii fœditatem ulturi Dani, bellum adverſus Suercherum ejuſque filium moliuntur, qui dum patris juſſu militem & belli ſubſidia â populo expoſcit,

ſcit, non modo nullum dicto audientem habuit, ſed etiam tantum ſcelus ferro expiarunt cives. Quippe maluerunt ſalvam in poſterum pudicitiam ac morum integritatem, qvam tam indignum & petulantem patris filium ſuo flagitio & publico dedecori ſupereſſe. Vnde quum iſtius facinoris compertus, in judicio & conventu publico multa ſui purgandi cauſſa dicere paraſſet, impetu facto eum obtruncarunt. Pater autem hinc pudore criminum filii, illinc dolore tam indulgenter educati, & ea cæde ſublati, proprioque ſui metu latebras qvæſivit. Ea re accepta Sveno rex Daniæ, qui tunc rerum potiebatur, ſpe jam præceperat excidium regis ſimul & regni Svediæ. Qvare omnem amicæ compoſitionis viam abnuebat, qvaſi in manu ſua exitum belli, non minus atque initium haberet. Poſtqvam ad fines Smalandiæ acceſſerat, occurſantem ſibi vidit magnam ruſticorum manum: qui exciſis arboribus viam ipſi obſtruxerant. Quas ſi tandem amoliretur, ei corpora & animos pro vallo opponere parati erant. Sed & vis frigoris pro illis pugnabat. Itaque cognito, cordatos & robuſtos agricolas, impedimenta viæ, ſævamque hiemem, tot ſimul obiici hoſtes, negotio ad irritum cadente, Sveno ad ſuos retroceſſit. Suercherus autem quo die Servatoris noſtri nativitas ſolennibus ſacris celebratur, ad propinquæ eccleſiæ concionem matutinam pergens, inter Alebekium & Tolſſtadium â ſtabuli miniſtro interemtus eſt. Adeò etiam vilis manus in illuſtrium & potentium internecionem ſatis eſt, ſi ſuo vel alieno ſcelere incitetur; aut Deus pœnam delictis permittat. Etſi verò corpus Suercheri ſubita vi manuque impiâ peremtum ſit, tamen de anima ſacris Deoque intenta bene conſultum ſperatur.

JOHANNIS LOCCENII HISTORIÆ RERUM SVECICARUM

LIBER II.

ERICVS IX.

SI quiſquam alius hic parenti ſuo non inficiandus. Patri nomen Iaduardo fuit, quem nonnulli agricolæ filium perhibent; alii ad clariorem ortum referunt: quibus non ſatis conſentaneum videtur, humili loco natum & adhuc imperii expertem, ex regia Ingonis domo ſociam in matrimonium accepiſſe. Enimverò pater uxoris non temerè creditur filiæ connubium vulgare voluiſſe. Cæterum non adeò intererat Erici, ex quam illuſtri vel obſcura familia, modo honeſta eſſet: eò maximè æſtimandus, quod virtute enituit, & lumen ex ſe domui ſuæ intulit; jam capax imperii, antequam imperaret. Quæ & tantum ipſi ſocerum, & mox ſummam dignitatem conciliarunt. Accedebant Vplandorum animi, qui eum magno conſenſu regem elegerunt; etſi nequidquam obnitebantur Gothi, in Carolum Suercheri filium, regia Donorum adfinitate innexum proniores. Admotus regno tur-
1150. batum reip. ſtatum compoſuit, animos diſcordiâ alienos, radice mali exſtirpatâ, in gratiam & concordiam repoſuit. Ab humilioribus potentiorum injuriam prohibuit. Studium pecuniæ, velut infra Principem, à ſe ſpernebat, adſvetis proventibus contentus. Qvin & illud quod regni ubertas ultrò conceſſerat, ſibi negavit, civiumque ſolatio reliquit. Tantum aberat, ut nova & ſubdola ſe ditandi compendia, prædæ proxima, inſtitueret; aut innocentium ſangvine ac facultatibus ærarium implere vellet. Imò ſubditos ſeipſos potius qvam regem ditare compulit; ipſe opes habentibus imperare ſatis habuit. Illuſtre eſt & æternitate dignum illud amicum certamen obſequii ſubditorum, & abſtinentiæ regis. Illi obteſtati ſunt, cenſum regi debitum acciperet, hic recuſavit ſibique

ſibique ſervare cives juſſit. *Mihi, inquit, mea ſufficiunt, veſtra vobis ſalva ſint. Non expeto veſtra tributa. Poſteritas indigebit.* Hîc frugi patremfamilias & ſimul beneficum regem egit: dum ordinariis regni fructibus, uti tunc tempora erant, contentus, ſibi potius & ſuis uſibus, quàm ſubditis detrahere voluit. Omnium verò præſtantiſſimum erat, quod primam religionis curam habuit, maximè in Finnonibus; qui non modo Suedis, ſed & ipſi Deo tunc inimici erant, â vera ſalutis via miſerè deerrantes. Dum illorum infeſtas impresſiones cohibet, divinam ſimul ſuſcipit cogitationem de illis ex damnatiſſima cæcitate ad Chriſtianæ veritatis lucem traducendis. Cui voto Dei favor adfuit. Simulac enim in Finlandiam cum ſuis copiis acceſſerat, & ad manus deventum erat, Finnones cæſi ſunt victique primo conflictu, & in Sueonum poteſtatem deinceps venerunt. In tanta victoria rex non abſque ingenti militum admiratione, effuſam ejus lætitiam exſpectantium, lacrymas commiſerationis indices effudit, circumſtantes his allocutus verbis: *Etſi hæc victoria Dei munere nobis de tam efferatis hoſtibus conceſſa, non poteſt non grata lætaque animis noſtris accidere; tamen irreparabilis tot animarum jactura majori eſt dolori. Si non aliis, certè meo animo ingentem luctum & plagam facit. Miſeri illi mortales ſi ante cladem acceptam ſponte ſe Deo dediſſent, per hanc brevem mortem, utique ſempiternam effugiſſent.* Mox operâ Henrici epiſcopi itineris ſocii ſuperſtites ad Chriſtianam fidem Dei verbo inſtillatam & ſacrum lavacrum vocavit. Sed dum Henricus calidius qvam cautius hoc ſacrum opus urget, à tumultuante plebe trucidatus, ſangvine ſuo verbi divini prædicationem obſignavit. Quidam, cum in Finnonem nobilem nomine Lallum diſciplinam eccleſiaſticam homicidii perpetrati causſa exercuiſſet, ab homine feroci & iſtius diſciplinæ impatiente nefariè occiſum ferunt. Super alia pacis ſtudia, multa paſſim delubra in honorem Dei excitari & ædificari curavit Ericus; eaque proventibus & fructibus ornavit. Inprimis domum Dei Vpſaliæ à Suerchero ſecundo exſtrui cæptam perficere ſtuduit; & jam ad tectum uſque eduxerat; ſed morte præventus imperfectum faſtigium reliquit, ita ut anno demum milleſimo qvadringenteſimo quadrageſimo quarto penitus ad culmen perduceretur & exædificaretur; ut

ex monumentis dictæ ædis & inſcriptione quorundam lapi'dum liquet. Magis tamen eo nomine celebrandus, quod per verbi divini prædicationem viva Dei templa fieri, & Finnos ad Deum converti fecit. Paulò ante obitum codicem juris patrii emendavit, atque à paganorum erroribus repurgatum, utili legum acceſſione locupletavit. Pravas conſvetudines, etſi uſu roboratas, tamen quâ potuit induſtria, ſuſtulit. In ſceleratos abſque perſonarum adſpectu animadvertit. Hæc publica. Sed nec famam publicè quæſitam privato dedecore perdidit; ſi qvidquam privatum eſt in Principe. In ſacrorum & pietatis exercitiis aſſiduus & indefeſſus, civibusque exemplo erat. In moribus, non aliorum modò, ſed & ſui moderator. Corpus ita curavit, ut magis animum. Qvum ſic viveret, nihilominus inventi ſunt, qvi in tam innocens caput ex invidia vel prava ambitione ſæva meditarentur & conjurarent. Horum duces erant Henricus Scatelerus Süenonis Danici filius, & nonnulli procerum hujus regni, qui ab Scatelero corrupti & magnis promiſſis onerati, clam ejus partibus ſtudebant. Scatelerus autem regis Ragvaldi ab occidentalibus Gothis occiſi, ut ſuo loco dictum, ex ſorore nepos, hæreditatis maternæ titulo ſucceſſioni regiæ, contra regni legem, qvæ alienigenas ad ſceptra non admittit, ſe ingerere conabatur. Sed quum illum prætextum ad ſpei deſtinationem non ſufficere ſentiret, animum ad malas artes applicuit. Quidam ſuſpicantur etiam Carolum, de quo proximè dicetur, factioni immixtum fuiſſe. Henricus verò & filius ejus Magnus, capita factionis, collectis copiis, Ericum nihil minus qvam horum inſidias eoque tempore cogitantem, ipſo adſcenſionis Chriſti die adoriuntur. Vbi ſacris deditus, nuncium de hoſtium adventu accepit, non prius arma quam ſacris finitis capeſſit. Inde coacto tumultuario exercitu, qualem ſors obtulit, hoſti fit obvius, qvi ciet adverſum & cruentum prælium; in quo rex ipſe cæſus, in manus hoſtiles in-
1160. cidit. Hoſtis illâ victoriâ inſoleſcens, regi caput inſuper præcidit in loco ubi nuper horti erant regii, nunc in novas urbis regiones CHRISTINAE Reginæ munificentiâ inſtaurati. Fontem eo loci ubi decollatus eſt, uberrimum proſiliiſſe, fama tenet; cumque divinâ vi morbis curan-

curandis prædirum fuiſſe. Cujus venæ adhuc paſſim per oppidum manant; & fonti publico nomen ab Erico dederunt. Qvum factionis principes diriperent opes Erici, & jam affectarent viam ad ſolium regium, juſta ultio excitavit Helſingos, & reliquos fidos cives ad arma contra regicidas. Primo congreſſu Scatelerus & ejus filius in iſto colle, ubi nunc Danmarchiæ templum, Vpſaliæ vicinum, ſitum eſt, cæſi trucidantur, & meritas regii ſangvinis effuſi pœnas luunt. Ex Danorum ſpoliis dictum templum exſtructum creditur, & quidem authore Norlandorum duce, cui nomen Fâle Bure fuit. Rex Ericus primum nactus eſt tumulum in ſacello de nomine ejus nuncupato, quod hortis regiis imminebat, illiuſque rudera qvædam adhuc ſuperſunt. Poſtmodo oſſa ejus hinc in ædem veteris Vpſaliæ, ubi tunc Archiepiſcopi ſedes erat, tranſlata ſunt. Sed poſtqvam præſulis ſedes huc remigrarat, poſt annos ferme centum, in præſens Vpſaliæ templum ſolenni pompa per Nicolaum Vpſaliæ præſulem traducebantur. Iſthic in argenteo loculo, marmoreo cippo ferreis clathris ſepto ad ſummum altare, appenſis ingenti corona, tabulaque affabrè ſculpta pictaque, cum rerum ab Erico geſtarum adumbratione, condebantur. Memoriæ eximii regis etiam hic honor à poſteris habitus eſt, ut in ſanctorum ordinem referretur: ut ejus imagine, tres præferente coronas, vetere regni Suetici inſigni, monetam publicam & ſigillum regium exprimi, diu in uſu eſſet: ut inſigne civitatis Holmiæ, Erici facies cæſarie venuſta eſſet. Sed & anniverſarias nundinas & ferias Ericianas ab illo nuncupatas menſe Majo cum honorifica vitæ ejus in Eccleſia commemoratione celebrari, mos obtinuit. Qvod etiamnum ab Vpſalienſibus gratæ regis recordationi datur. Etenim rectè factorum decus apud piam poſteritatem non ſeneſcit; nec cum authore intermoritur.

CAROLVS VII

SVercheri filius, biennio ante Erici electionem rex à Gothis dictus, poſt exceſſum demum Erici, ad regium gradum
1162. evehitur. Vt imperium adverſus ſuſpectæ fidei vel potentiores viros opibus ſtabiliret, VValdemari regis Daniæ intimiori amicitiæ ſe illigavit, neptem ejus uxorem ducendo. Nec minus ad regni, ſui ipſius & ſucceſſorum ſecuritatem facere exiſtimabat, ſi diffidentiæ ſemina inter æmulos vel ſuſpectos tollerentur; & pluribus ſubſidiis patria inſiſteret. Idcirco lege publica ſanxit, ut ex S. Erici & ipſius poſteris reges alternis crearentur; & ejuſdem leges fideliter obſervarentur. Tranquillandi ſtatus publici cauſſa domi foriſque cum indigenis & exteris, Danis & Novegis fœdera pacis contraxit. Religioni devotus, reparatis monaſteriis, Vretenſi, Alvaſtrenſi & Varnhemenſi, Iulithanum (quod aliàs Saba vocabatur) in Sudermannia exſtruxit. archiepiſcopi honore regnum primus ornavit, inſignibus ejus ab Alexandro III. pontifice per Vlphonem Gothiæ ducem impetratis. His & aliis regni curis intentus, tandem tamen cruenta morte periit. Quum enim Canutus S. Erici filius Carolum ſuſpectaret, ſi non ut authorem, tamen ut ſocium conſpirationis adverſus patrem; hinc odium contra ipſum tam altè animo impreſſit, ut non niſi cum morte Caroli obliterari poſſet. Eqvidem occulta ſub pectore ultionis avido ſimultas, velut ignis ſub cinere, aliquamdiu quidem latet; ſed, niſi in principiis opprimatur, ſuſpicionis, odii & iræ fomentis animata, tandem in apertas & ſævas vindictæ flammas erumpit. Ita Canutus non prius adqvieſcere potuit, quam comparata ſicariorum manu Carolum in inſula Viſingiana VVeſtrogothiæ obrutum de medio ſuſtuliſſet.

CANVTVS

Optatum meritorum paternorum fructum ſenſit, ut ad honores quoque regios extolleretur, poſtquam ex Norva-
1168. gia domum revocatus erat. Sed non abſque ſanguine regnum auſpicabatur, ad qvod ab exilio venerat. Nam præter Carolum, de quo ſuperius, Kolonem, Riſlevum, Buriſlevum

vum regis Caroli fratrueles, alioſque qui regis parricidium manu vel conſilio adjutarant, trucidavit. In Danos, præſertim illos qui Scateleri partes foverent, arma tulit duce Haraldo. Is tamen in bello nimius cunctator, nec fortunæ ſe præbenti obvius, multas rei bene gerendæ occaſiones inertia ſua corrupit; niſi quod manu celer in diripiendis hoſtium bonis erat. Rex Daniæ Canutus ipſi in campis Scanienſibus obviam factus, imprudentem profligare, & cum non levi ſuorum clade in fugam propellere. Sic ducis ignavia & temeritas hoſti commodo, noſtris calamitati fuit. Circa hanc tempeſtatem Sigtuna olim una principum Suediæ urbium, quam Sitonum populi nomine ſignaſſe Tacitum nonnulli volunt, ab Eſthonibus, Careliis & Ruthenis, piraticam ad Melerum vſque facientibus, ferro & igne devaſtata in cineres ita deſedit, ut nunquam poſtea reſurgeret; nunc quantula ſui portio. Præſul Vpſalienſis Iohannes ab iiſdem ſuo prædio ſuo Almerſtechio obtruncatus eſt. Ab his & aliis hoſtibus regnum Canutus pro virili purgabat. Non vnæ Gothorum leges hunc quoque conditorem agnoſcunt, non minus publicam rem pacis ſtudiis firmandi, quam cives armis tuendi, vel adverſos pellendi gnarum. Qvum annos viginti tres imperio exegiſſet, in Gothiæ occidentalis pago Eroſleto in fata conceſſit.

SVERCHERVS III

CAroli filius, ab exceſſu Canuti rex Sueogothorum factus, 1192. rerum civilium & militiæ peritus, nec minus diſertus erat; facere & dicere juxta promtus. Quam Canutus in Carolum ejuſque familiam exercuerat necis paternæ ultionem, ille opibus & regno potens, in authoris liberos eorumque capita retorſit. Nec prius ceſſabat, quam eos partim ferro ſuſtuliſſet, partim bonis eorum publicatis proſcripſiſſet: ut in ſe ſimul ſuaque familia regnum ſtabiliret. Etſi res aliter ceciderit. Hac enim ſeveritate populi, imprimis Vplandorum, S. Erici familiæ maximè faventium, odium & tandem civile bellum ſibi conflavit. Quippe Ericus unus proſcriptorum, ex Norvegia, ubi vltra duos annos in exilio delituerat, in patriam reverſus, populum ſibi ſtudentem adverſus

adverſus Suercherum concitavit, magnaſque ſibi vires quæſivit. Olaus Vpſalienſis præſul quum conditionibus potius quam ancipiti fortuna finire bellum, & civium ſanguine abſtinere regi ſuaderet, offenſam pro laude meruit. At utile conſilium à rege contemni, omen mali propinqui erat. Pigeat ſcribere rem tanqvam fabulæ proximam, ex annalibus Norvegicis promtam, quæ inſtar portenti præceſſit cladem Suercheri; niſi quanta fuerit in his oris borealibus diaboli ante religionem Chriſtianam huc introductam, potentia, hominumque ſub nomine Odini illuſio, vel hinc liquidò conſtaret. Præcipite die circa veſperam venit quidam ad fabrum ferrarium nomine Toronem Votium, qui habitabat in Norvegiæ promontorio Fiſleo. Petiit ibidem diverſorium, & calceare equum ſuum. Sed quum ſoleæ ferreæ ſuffigendæ ungulis equi majores viderentur, tamen aptatæ congruebant. Faber quærit ex eo, *ubi proxima nocte fuerit*, ille: *in Medeldalia*, ait, *maximè ſeptentrionali ad Tilemarchiam. Vbi priore nocte? in Nordalia Ryeſylchiæ*, reſpondet. Hîc in cachinnum effuſus faber, ſtrenuè mendacem pronunciat. Longè enim amplius viæ inter diſſita iſthæc loca erat, quam ut tam exigui temporis ſpatio tantum iter confici poſſet. Faber inſtat percunctando, *quis, unde & quo?* ille, *Veni*, inquit, *ex hac plaga ſeptentrionali, & diu in bellis navalibus verſatus ſum; nunc cogito in Sueciam, uſurus hoc equo ad tempus; & mihi nomen eſt Oden. Niſi mihi fidem habes, ecce ut progrediar.* Cum dicto tranſiliit equo ſeptem ulnas altam ſepem. Hinc raptim in ſublime ſe auferens, per aërem evanuit. Quatriduo poſt inter Suercherum & Ericum cruenta ſtetit pugna, Suerchero admodum infelix. Etiamſi enim ſatis virium haberet, à Valdemaro quoque Danorum rege copiis adjutus: & bellum à Folchone, duce eximio, adminiſtraretur; tamen in Falonia occidentalis Gothiæ ad Lenam ingenti clade affectus eſt. Minus verò decora hoſti iſthæc victoria erat, quia civilis. Recollectis viribus, poſt biennium redintegravit bellum & pugnam: emendaturus, ut putabat, fortunam. Sed hic multo quam antea infelicius egit Suercherus. Ipſe enim cum Folcone aliiſque Folchungicæ familiæ nobilibus & magni nominis viris ad Giſtelbroum, ut Pontanus, vel Giſtilreenum, ut

Ericus Vpſal. vocat, occubuit, finemque bello nece ſua & ſimul documentum dedit, belli civilis incendium non niſi inſignibus exſtingui caſibus, & ſæpe ruinâ vel totius reipub. vel capitis ejus.

ERICVS X

CAnuti filius S. Erici nepos, ab exceſſu Suercheri ad ſedem regiam elatus eſt. Remp. civilibus fluctibus jacta- 1208.
tam in quietum ſtatum reponebat. Vt tandem ultionis modus & civilis ſanguinis finis eſſet; ex conſilio Valerii præſulis reſarcivit gratiam cum inimicis, qui in necem fratrum ejus cum Suerchero conjurarant. Eodem ſvaſore quaſi cenſum quendam & delectum provincię prefectorum habuit. Tales enim præponi ordinavit, qui rerum & morum patriæ gnari, non ſibi ſed publico civiumque commodo ſtuderent. Qvi ab avaritia alieni, non emungerent provinciales; nec poſſeſſionibus eos per varias artes everterent & ad ſe transferrent; ſed eos docerent compendia rem ſuam honeſtè augendi tuendique, & naturæ beneficia in uſum publicum ac privatum rectè convertendi. Vt verbo dicam, qui innocuè & prudenter, ſanctè & fortiter provinciam obtinerent. Hic Ericus ex VValdemari Danorum regis ſorore Richeſa quatuor ſuſcepit liberos, vnum filium Ericum Balbum poſtea regem, & tres filias Helenam, Martham & Ingeburgem. Helena in matrimonium data eſt Canuto Folchungo, Martha Nicolao de Toſta, Ingeburgis Birgero duci Gothiæ orientalis; quæ peperit ei, præter Benedictum & Ericum, VValdemarum & Magnum, duos poſtea Svediæ reges. Ericus ſolùm octo imperii annos explevit, longiori vita dignus. Brevem tamen vitam bene imperando longam fecit, & famam à morte perpetuam.

IOHAN-

IOHANNES I. cognomento ADOLESCENTULUS, item MITIS.

SVercheri regis filius imperium adhuc rudibus & teneris annis ſuſcepit : unde & cognomen habuit. Benignæ naturæ erat, quæ inde quoque nomen ipſi peperit. Quum nondum per ætatem capax imperii eſſet, illud interim curatoris nomine adminiſtravit Olaus præſul Vpſalienſis, & quidem pontificia qvadam authoritate tam in civilibus quam ſacris, pro iſtius temporis fato. Circa initia imperii hujus
1219. Iohannis, Eſthones, Boruſſi, Carelii & Vandali junctis armis & copiis effuſi in Gothiam, non procul Lincopia ad Rôtalum, ducem Carolum & ejus loci epiſcopum cum aliis primariis viris trucidarunt. Hinc prædâ factâ progreſſi Iohannem ducem eadem nocte, qua ex bello cum Ruſſis & Ingris novem annos geſto recens domum redierat, ad inſulam Akerön dictam prope Aſchenäſium obtruncarunt. Vxor autem ejus fugâ elabens, ad prædium Hundhamerium contrahi copias curat, quæ omnes Eſthones ad ſcopulum inde Eſthaklip dictum, internecione deleverunt. Ita pœnam necis mariti â prædonibus repetiit uxor, edito virilis audaciæ facinore. Iohannes rex tertio, vel,ut alii, quarto regni ſui anno in inſula Viſingiana deceſſit, metæ laudis illuſtrioris proximus. Sed oſtenſus regno, & ſimul fermè ſubductus eſt.

ERICVS BALBVS vel BLÆSVS

S. Erici abnepos, quamvis impeditioris linguæ & claudus eſſet, à civibus tamen animum magis quam domicilium
1223. ejus corpus æſtimantibus, imperio dignus judicabatur. Equidem ne vitium oris & pedis in eo quid offenſionis haberet, promto rectoque ingenio effecerat; maximè morum probitatis & æquitatis laude. Ex invidia tamen nonnulli potentiorum & factioſi in eum coorti ſunt. Horum princeps erat Canutus Folchungus, cui ad ſublimia nitenti, præter generis ſplendorem, Erici Balbi ſororis matrimonium regios fecerat ſpiritus. Super iſthæc corporis forma, morum cultus, alloquium & congreſſus comis, prudens animus,

mus, diſerta lingva ipſi per ſe ad ſummos honores ſuffragari videbantur. His accedebat vulgi ſtudium, qui nihil ei regium deeſſe præter regnum exiſtimabat. Sive autem revera ineſſent hæc decora, ſive parando regno quædam fingerentur; animus tamen nimis ambitioſus, & in legitimum regem conjuratio omnia iſthæc contaminabant. Inſuper amici ejus & cognati, præſertim duo Erici Balbi ex ſorore nepotes Carolus & Haraldus, boni patris Nicolai de Toſta degeneres filii, & cum eis Hollingerus Canuti Folchungi, vel, ut alii, Folchonis Oſtrogothiæ ducis filius, eum ad iſta ſtimularunt. Quum animi dotes Erici non poſſent, corporis debilitatem ſugillabant. Minus virilis regis lingva & laborans inceſſus, qvaſi regno indigna, illis ludibrio & deriſui erant. Canutum verò decore corporis inſignem, lingva manuque iuxta promtum, regno natum jactabant. Horum ſeditiosa colloquia, factiones & inſidiæ ab improbis ſtructæ, à conſciis diſſimulatæ, tandem in apertum & civile bellum eruperunt; Canuto & ſociis ejus pro dominatione nihil non audentibus. Qui cum ingenti manu ad Ölleſtrömium in regem nimis ſecurum irruentes, in prima congresſione eum clade victum ex Suedia in Daniam pepulerunt, Canutumque pro rege acceptarunt. Sed huius breve & inſtabile fuit regnum, quia præceps & vi partum erat. Ericus enim contractis ex Gothia Daniaque properè auxiliis, in regnum revertitur, & intrepido animo rebelles aggreſſus, poſt acrem vtrinque conflictum ad Sparsätra, non procul Enecopia, eos debellat. Vbi Canutus & reliqui factionis ſocii ſpiritum, quem pœnæ debuiſſent, pugnæ reddiderunt. Ericus autem victor nihil gravius in ſuperſtites perduelles conſuluit, quam qvod præcipuos authores in exemplum capite punivit, & inter illos Hollingerum ex fuga ad Geſtricios retractum, & in vicino monaſterio, qvod a ſilva nomen habebat, exacto ſupplicio, terræ mandatum. Ita ſopito hoc civili bello, conſurrexit externum adverſus Tavaſthios, tunc adhuc paganos & infeſtos Svedorum hoſtes, duce Birgero Ierl de Biälboo, viro ſpectatæ virtutis. Hic devictos in fidem accepit, incolumitatem vitæ fortunarumque illis pollicitus, ſi Chriſtianam fidem amplecterentur. Etſi verò Birgerus rectius feciſſet, ſi pro imperio, vi & minis

nis ad corpus & externas facultates ſolum pertinentibus, adhiberi curaſſet mitiora melioraque remedia, qvæ animos ſervare ac ſanare potuiſſent, rectam nimirum & ſedulam de via ſalutis informationem. Et cum religio, qvę divinę gratię munus eſt, ferro ac metu mortis non obtrudenda ſit invitis; pertinaces tamen & ſeditioſos coerceri ė re viſum eſt publica: ut deſinerent cœleſtis verbi doctrinam præfractè impedire, aut ſtatum publicum inſolenter turbare. Quod ne ulterius auderent, Birgerus exſtructa arce Tavaſthienſi, & præſidiis aucta eos in obedientia tenuit. Quod autem neglexerat Birgerus, Vpſal. præſul Iarlerus ſarcivit, & communiri animos vera religione per verbi divini prædicatores, operam navavit. Idem collegium quatvor doctorum, auſpicio regis Erici Balbi, Vpſaliæ inſtituit, exſtructo iſthic auditorio, ubi nunc mola publica ſita eſt. Illud primum Academiæ ſeminarium fuit. Actum eſt deinceps in concilio Scheningenſi per legatum Gregorii Noni, præſule & Birgero authoritatem ſuam interponentibus, haud tamen ſine gravi tumultu & certamine, de abrogando clericorum coniugio hactenus uſurpato. Sed illud hiſtoriæ Eccleſiaſticæ memorandum relinqvimus. Non diu poſt Lubeca, gravi obſidione Danorum liberata fertur beneficio claſſis Sueticæ, qvæ ſufferratis navibus catenam ferream per Travæ amnem traiectam, qva acceſſus & exitus Lubecenſibus occluſus erat, mediam ſecuit. Quod immunitate vectigalis Sueticis data, Lubecenſes eâ tempeſtate remuneratos, Olaus & Laurentius Petri referunt. Anno imperii vigeſimo octavo Ericus diem ſupremum obiit, cum ingenti civium deſiderio: qvod per eum incolumis & proſpera viguiſſet reſpublica.

VALDEMARVS, & BIRGERVS JERL, PROREX.

Erici Balbi, abſque liberis decedentis, publico conſenſu
1251. ſucceſſor fuit VValdemarus Birgeri Ierl filius: inprimis ſatagente Ivaro Ionæ cognomento Biaa, inter proceres dignitate præcipuo. Sed pater ex Tavaſthia domum reverſus, indignanti qvam gratanti propior expoſtulavit, qvod electionem

ctionem in ejus reditum non diſtuliſſent: quum filii fortuna magis ad ejus curam pertineret: nec ſe minus qvam qvemcunque alium, ê re patriæ in medium conſulturum. Qvamvis ille veram indignationis cauſſam occultaret, tamen facile liquebat, indignè ſenem ferre, quod parum æſtimatis, vti exiſtimabat, ſuis in patriam meritis, adoleſcenti filio poſtponeretur: ingenio ambitionis, ſibi magis qvam alteri etiam proximi ſangvinis velle. Nec absque animi commotione percunctatus eſt, quis tam temerarium auſus eſſet facinus, ut puerum, qui rectoris ipſe egeret, aliis regendis præficeret? Ivarus cordatè reſpondit: *Me ſcias hujus facti, non impetu ſed penſo conſilio cæpti, authorem. Crede me cæteroſque cives tibi bene cupere, qui hoc faſtigium tuis quidem meritis debitum, ſed tuis viribus ſenio & belli labore exhauſtis minus æquum, te non nolente, ut ſperabamus, quaſi tuis, id eſt filii humeris, validioribus, ſi maturuerit, imponere voluimus. Quod ſi mihi oblatum fuiſſet, lubens excuſaſſem, haud ignarus, quàm arduum ſit, etſi ſplendidum, cuncti regendi onus. Si tamen oculis animoque ægris filii fortunam intueris, habe tuum tibi filium, ejuſque fortunam pro arbitrio diſpenſa; nobis interim alius non deerit.* Birgerus: *Ecquem filio meo præterito ſumetis?* Ivarus concuſſa paulum veſte ſua: *Ex hac*, inquit, *tunica alium producemus.* Hic Birgerus & ſuæ exiſtimationi & filii ſpei timens, humanius agere cæpit, præ ſe ferens, animo ſcrutandi eorum voluntates hæc prolata; quas cum juſtas & conſtantes animadvertat, ut ſibi ſuiſque hunc conſenſum ſervent petit, gratiis populo pro tanto honore habitis. Ita Valdemaro Lincopiæ regni inſignia repræſentantur. Proceres autem hac ratione prudenter tollebant æmulationis & diſſidii fomitem, quod ad id temporis inter familiam regis Suercheri & Erici noni fuerat. VValdemarus enim ſtirpem paternam ab illo, maternam ab hoc quàm proximè ducebat. Vtraque nunc in uno capite, & ſimul utriuſque concordia coaleſcit. Imperium regni vicarium equeſtris dignitatis ſeni traditur, donec VValdemarus in ſuam ipſe tutelam veniat. Sed titulus curationis penes illum primatem, vis imperii penes Birgerum erat: qui prudentia rerum, uſu & authoritate præſtabat. His ita peractis, nova Folchungis invidia pectus exagitat: qui aliorum fortunam & genus cum ſuo contendentes, ſe prorſus negligi ſtomachabantur, palam

criminati Birgerum. Hinc ad arma ventum eſt. Omnia jam conflictui prona erant; ſed ubi caſtra habebant, fluvius ea medius dividens, pugnandi facultatem diremit. At Birgerus, incerta belli timens, an validas adverſariorum factiones; & conata arte quam armis promtius opprimi ratus, aliave ex cauſſa, animum ad inſidias & dolos transfert. Ad colloquium ſpe pacis nequicquam invitabat Folchungos, fraudem ſuſpicantes. Vt ergo ſincerè agere videretur, Kolonem Lincopenſem epiſcopum ſuo de fide publica juramento ſecuros reddere permovit. Hac religione inducti Folchungi in caſtra Birgeri veniunt, ejuſque fidei ſe permittunt. Vix pontem Hervvadenſem in caſtra ferentem tranſierant, quum repente ab immiſſis percuſſoribus trucidantur. Hanc perfidiam antiſtes contra morem majorum exercitam, qui virtute non dolo certaſſent; & quod ejus authoritas in iſto ſacro vinculo tam pravè contra ejus mentem & exſpectationem uſurpata eſſet, tam acerbè tulit, ut abiens dignitate ſuâ & patriâ, reliquum vitæ peregrinationibus & voluntario exilio perageret. Birgerus autem hoc indigno facinore ante partum decus non parum fædavit: cui integrum erat, hoſti fidem non dare; non integrum, tam ſanctè datam fallere. Cæterum Birgero parum turpe viſum, hoſtes & turbatores reip. per fas & fidem decipere. Qvin intereſſe publicæ tranquillatis, hujuſmodi inquietos & rerum novarum cupidos tolli. Quaſi verò religio fraude & cavillis exſolveretur; & promiſſorum fides uſu non honeſto metienda eſſet. Quin haud deſunt, qui perhibeant, ideò per dolum interemiſſe Folchungos, ut ſublatis æmulis, regnum in ſuis poſteris firmaret. Poſtea quum animus Birgeri ad ſe & facinoris æſtimationem ſeriò rediiſſet, dolore ſaucius pœnam à ſe ipſo ſumſit; & tam inſignem dedecoris maculam egregiis factis eluere ſtuduit. Religionis utique & pacis ſtudia pro virili promovit, templis paſſim exſtructis, & annuis fructibus in ſacrorum uſum auctis. Amicitiæ & ſecuritati regni ſtabiliendæ, VValdemaro filio regi deſignato, Sophiæ Erici Danorum regis filiæ nuptias procurat, Treleburgo & Malmogia dotis nomine datis. Leges novas ſed reip. ſalutares tulit, de hæreditate inter fratres & ſorores dividunda, de bonis ſoli hæreditariis extra familiam non alienandis, de ſervis ex jure mancipii non

am-

amplius donandis aut vendendis, de pace domeſtica, ſacrorum & fori tuenda, de abrogata probatione per candens ferrum aliiſque, quæ poſtea in codicem veterum Suediæ legum relata ſunt. Holmia ab hoc Birgero primùm condita 1219.
eſt, & quidem in loco ſitu, natura & arte munito, navigationi & commerciis apto: ut non ſolùm adverſus ſubitas hoſtium incurſiones propugnaculum, ſed etiam opibus regni civiumque augendis accommoda eſſet. Quum VValdemari vicem Birgerus annos quindecim regno præfuiſſet, terris exceſſit, corpore in Alvaſtram monaſterium illato. At 1223.
VValdemari rerum proſperitas cum patre exſtincta videbatur. Quippe quum annis & imperio maturior, regno admotus eſſet, multa adverſa habuit; ne quidem amicam gentis ſuæ domum, æmulatione colliſam. Indignabatur ſplendidiorem & inſtructiorem Magni aulam, & à fratre loco ac titulis minore, domus tamen eminentiâ vinci. Quanquam non luxu & ſupervacaneis, ſed magnificentia, prudenti rerum adminiſtratione, familiæ delectu, cum peritis & conſpicuis viris conſuetudine, militaribus & Principe dignis artibus aula Magni antecellebat. Inde livore ardet fratris animus; cui civile Magni ingenium non placebat; & cultus aulæ major qnam pro fortuna Principis viſus, nondum regis, ſed regnum, ut ſuſpicabatur, meditantis. Intendebat odium VValdemari uxor Sophia, quæ regis animum inſipienter adverſus fratres accendit, & contumelioſis inſuper dictis eos illudit, generoſos animos acrius ferro vulnerantibus. Magnum, quod erat capillis ac facie ſubnigra ac macilenta, cacaborum reparatorem, Ericum forte ſimpliciorem, inſulſum & nihili hominem appellabat. Nihil eorum quæ ipſi dicerent aut agerent, fœminæ probari; ſed alto eos ſupercilio deſpicere. Hunc tamen faſtum non parum poſtea depreſſit ſororis contumelia, à VValdemaro hujus corpori illata. Magis verò proximè inſequutum bellum, quo VValdemarus à fratre Magno ſede regia dejectus eſt. Quum enim fruſtra tentaretur à proceribus inter fratres concordia, animis ita odio alienatis, ut abeunti frementique VValdemaro Magnus bellum denunciaret; ex eo ingraveſcens diſſidium armis utrumque commiſit. Exercitu ex Danis & Germanis, quantum potuit, collecto Magnus ingreditur

occidentalem Gothiam, palam jactans, ſe vel non vitam, vel regnum Suediæ habiturum. Qvo comperto VValdemarus in riſum ſolutus, eum minus quid ac regnum obtenturum, dixit. Ipſe quoque non ſegnius ingentem exercitum colligit, ſed vagum, ſolutum & infelicem; quia certo duce & imperio carebat. Nec melius evenit res VValdemaro, quam, dum ſecurus in Gothiæ occidentalis villa Hofua deſidet, â fratre cum exercitu profligari & vinci. Victor authoribus ſua dicta cum exprobratione fortunæ reddit: *Se veniſse ut fractos cacabos reficiat.* Quum rex otio ſomnoque deditus, & regina ludicro latrunculorum intenta; quaſi vel nulla, vel non infeſta aut ſeria foris arma eſſent; uterque in hoſtium manus incidiſſet, niſi quidam equitum, qui ex pugna ad regem feſtinabat, ut ſibi ab inſtante periculo caverent & curatius agerent, monuiſſet. Rex tamen ignavia an imprudentia, & à ſuis deſertus, quos ipſe deſeruerat, ad Vermelandos fugam capeſſit. Magnus confeſtim mittit expeditos, qui fugientem perſequantur. Iſti corpus molliter curantem in villa quadam occupant, & ad Magnum adducunt. Vbi in conſpectum ejus venit, orat, *ut fraterni affectus memor, benignè ſecum agere velit. Se regno ei concedere paratum, ſi ſaltim poſsesſio paterna incolumis & propria ipſi maneat.* Reſpondet Magnus: *Se non oblitum fraternæ charitatis, nec unqvam ad hæc extrema deventurum, niſi rex ab uxore inſtinctus, tam infeſto ipſum odio & contemtu proſequutus fuiſset. Se tamen magis quid ſe deceat, quam quid illi admiſerint, nunc in conſilio habere; nec jure victoris, ſed humanitatis lege in regem uſurum.* Extemplò proceres advocati pacem inter eos faciunt his legibus: *ut obliterata injuriarum memoria Magnus VValdemaro Gothiam cedat, ſibi Suediæ ditiones & imperium reſervet.* Atque ille, qvæ ejus animi moderatio fuit, parte contentus erat, modò integra & ſarta inter illos concordia ſtetiſſet.

MAGNVS LADVLÅS

emoto VValdemaro, rex Sueonum renunciatur. Inde animum ad conjugium adijcit, ut ex legitimo toro
1277. familiæ regnique firmamenta quærat, Illud contrahit cum

eum Helvvige Gerhardi Holſatiæ Comitis filia, præſtantis 1278.
animi virgine. De cetero apparat bellum adverſus Ericum Daniæ regem, in ipſum & Suecos moturum, ob debitas nec ſolutas pro ſtipendio equitum in Dania conductorum ſex mille argenti ſelibras. At rex prævertit hoſti & Scaniam atque Hallandiam cum expedita manu petens, ingenti iſtas provincias incendio populatur. Ad pontem Rignam vlteriori excurſione prohibitus, in Sveciam cum præda revertit. Hac ſolutione male contentus Ericus, ultionem & arma parat. In partes etiam venit VValdemarus, hoſtium an proprio conſilio. Certè in novam ſpem acceſſione virium arrectus, *ſe vel totum vel nullum regnum habiturum*, haud occultè jacit; recens pactum & legem pacis ex occaſione violare promtus. Aeſtate proxima advenientibus Danis, & per Smalandiam ferro flammaque graſsantibus occurrit Magnus; & Vlfonem Caroli bellis ſpectatum virum cum expedito agmine hoſti adverſum mittit, qui in Verendia otio & compotationi ſe dantibus, quietem & convivium turbat; eoſque opprimit ac propulſat. Præter vulgum militum, niſi qui diverſi aufugerant, in captivitatem redacti ſunt Palmo Albus & Benedictus de Alſnö, virtutis fama & dignitate conſpicui. Sed mox ſub fide Sudercopiam exacto anno revertendi, in Daniam dimittuntur.
Anno ſequenti VValdemarus conjunctis cum Erico copiis 1279.
occidentalem Gothiam ingreditur, animo laceſsendi Magnum ad apertam pugnam, bellique fortunam tentandi. Sed ille ſubſiſtens prælii copiam non facit; incertum an viribus diffiſus quieſcere, vel mora ferociam hoſtis infringere, ſive humano ſanguini parcere deſtinarit; & maluerit, ſi non aliter fieri poſset, ab hoſte ipſoque fratre ſimul, quam à ſe provincias VValdemaro tributas diripi. Poſtquam Magnus ejuſque exercitus ſe iſthic non oſtendit, Ericus & VValdemarus prædâ onuſti in Daniam regrediuntur. At proceres VValdemarum ob perturbatum à ſe regni ſtatum, cui tamen antea renunciaſset, ob libidinem aliaque facinora regno abdicant. Ad præcavendum plura belli mala, amicitiam inter Magnum & Ericum conciliant: dum deducta damni æſtimatione, quatvor mille ſelibras argenti, reſiduum æs alienum

 Erico

Erico perſolvi convenit. Reſtituta pace, rex non ſolum ornandæ, ſed tutandæ quoque patriæ, militiæque neceſſaria prudenter in otio meditatur. Idcirco belli peritos ex quocunque loco, magis æſtimata vritute eorum & ſolertia, quam gente, præmiis evocat. Nec tamen ſuos domi negligit, quotquot idonei eſſent; etſi belli transmarinas artes doctrinæque ſtudia non æquè omnes eâ ætate edocti. Quicunque verò iis imbuti erant, etiamſi obſcuro loco natos aliis antetulit. In hoc tamen reprehenſionem non effugit, quod in quoſdam extraneos obſequio graſſantes propenſior eſſet. Etenim vitio dabatur regi, quod ſpretis nobilibus regni, qui armis & fide nulli ceſſuri eſſent, extraneis præcipua munia crederet. Sed ejus rei fructum nuper comperiſſe in duobus Danis Porſio & Ingemaro, hominibus inſolentibus. Porſium ex Dania ob enormia facinora proſcriptum, in eum amicitiæ gradum à rege admiſſum fuiſſe, ut ei intima conſilia & arcis præfecturam crederet. Hanc verò gratiam regi retuliſſe, ut in arcem ſibi commiſſam invitato regi manus in menſa injiceret & compelleret eum arcis Ladoſienſis oppignoratione regi Daniæ pro reſiduo ſtipendii debito cavere, fidemque juramenti de non ulciſcendo dare. Nec minus in gratia fuiſſe Ingemarum adfinitate regi junctum, fortunæ & inde animi elatione immodica ſpirare, atque indigenas contemtui habere. Maximè Folchungos malè habebat, *quod etſi genere inter primos, in republ. nulli fermè eſſent; poſtpoſiti vel extraneis, vel humilioris ortus indigenis, ſi hos quædam virtutis, aut literarum prudentiæque fama, & forte mendax commendaret: quum tamen ex more majorum ſuo ordini proximus à rege deberetur honor.* Hanc querelam ipſos ad regem detuliſſe, quidam ſcriptores memorant. Alii per antiſtites Iacobum Vpſalienſem & Benedictum Lincopenſem, quos authoritate ſua plus apud regem poſſe ſibi perſuadebant, quam ipſos, ex anteactorum & vitæ ſuæ memoria forſan inviſos. Adeunt ergo regem, petuntque *ut, quamvis ad nominis ſui regnique exiſtimationem quandam pertinere credat, etiam peregrinis apud ſe locum eſſe, ita eos ornet, ut id citra regni legis, veterum inſtituti & patriæ fraudem ſit. Non deeſſe nec defore viros Sveones, qui magis ad arma, fidem & libertatem, quam ad compoſitos ſermones*

mones & ſerviles blanditias apti, fortunas ſuas ac ſpiritum pro regis ſalute profundere non detrectent. His alienigenas præferri plus invidiæ, quam gloriæ habiturum. Certè ſibi ludibrio, nec regi regnoque uſui fore. Equidem haud parum referre, non ſolum qui ſed etiam quorum negotium coram rege, & qua ratione agant; vel præſens exemplum documento fuerit. Regem utique decebat ſuos â contemtu vindicare, & in honoribus conferendis præcipuam dignorum civium, ex regni communique gentium conſuetudine rationem habere. Nec ſe illud prætermiſiſſe, ipſe in ſubiecto reſponſo indicat. Cærerum regis animum non tam liberior monitio, quam illud offendit, qvod, pro quibus potiſſimum intercedebatur, Folchungi, licet majorum imagines & merita jactarent, ab avita virtute plerique deſciverant, ocio, voluptati, turbis & ambitioni ſervientes; & nihilominus lingva animisque ferocibus virtutis præmia depoſcebant. Itaque rex aliquanto commotior, illis hac oratione reſpondit: *Qvæ â me deſideratis, ea ſunt hujusmodi, ut ultrò absque ullius monitu exſequi paratus ſim. Si enim ſecus facerem, non rex ſed inimicus ſubditorum meorum habendus eſſem. Vnum tamen animo vos mecum reputare velim, hanc noſtram dignitatem & regnum magis ingenii, prudentiæ & virtutis inſignibus, quam ignavæ nobilitatis imaginibus decorari. Ipſi ſatis compertum habetis, eſſe in nobilum ordine, qvi ita vivunt, ac ſi ſua tantum cauſſa nati eſſent, ſibi & ventri indulgentes. Nec aliud ad commendationem ſui poferre poſſunt, quam ſuæ ſtirpis nomina & majorum gloriam; qua tamen ſe dignos non effingunt. Certè longè majori cura ſui decoris nos, qnam ipſi tangi videntur. Illud autem decus & exiſtimatio nobilium eſt, ſi rectè judicamus, inconditos mores exuere, pravas cupiditates fugere, egregiis facinoribas & bonis artibus ad claritatem eniti. Nulli vim adferre; ſua ſervare; aliena non rapere; nihil contra fas & honeſtum vel animo audere, vel manu patrare. His nobilitate dignis curis nunquam honorem ſuum detraximus. Proinde ſi illi ob natalium ſplendorem aliis præferri quærunt, ſtudeant aliis quoque virtute antecellere, aut ſaltim æquare; ſibique perſvadeant, me eo imprudentiæ nunquam prolapſurum, ut majora præmia deſidioſæ quorundam nobilitati, quam induſtriæ ac virtuti, perſonis, quam meritis deferam.* Hoc regium reſponſum nonnullorum ex Folchungis animos ita affecit, ut tacito pudore ſuam ipſi caſti-

gantes inertiam, in poſterum liberos ſuos aut ſacrarum aut politiorum literarum ſtudiis, aut militiæ artibus excoli operam darent, qui ſuo tempore ad honores provecti, utilia patriæ inſtrumenta ſe probarunt. Alii verò, quibus animus prava cupidine tranſverſus agebatur, quod cum probro tanquam indigni rejecti fuiſſent, adverſa patriæ conſilia ſecum animo agitare, & compoſita turbare cæperunt. Ingemarum
1280. Nicolai gente Danum, de quo ſupra diximus, cui rex cognatam ſuam Helenam matrimonio locarat, adfinitate regia nixum, ſupra reliqvos ſe attollere moleſtè ferebant. Itaque hominem *modeſtiæ* monent, *nec aliis qui genere & induſtria ſi non ſuperiores, certè nihilo inferiores ipſo ſint, arroganter ſe præponere; niſi malum ſibi dari velit.* Sed quum ab Ingemaro non mollius quam â rege reſponſum accepiſſent, ad inexpiabilem iram ſibi laceſſiti viſi diſcedunt, juſtæ, ut putabant, vindictæ occaſioni invigilantes. Factum verò, ut Ingemarus reginam Helvvigem in Gothiam occidentalem ad vrbem Scaram comitaretur. Eodem Folchungi Iohannes Philippi, Iohannes Caroli, Amundus Turonis & Philippus de Runeby certatim convolabant. Hi, quod animo conceperant, verbis haud diſſimularunt, *ſe effecturos, ne deinceps omnis gratia & dignitas in extraneorum dominatum concedat, neu Suecana nobilitas alienæ ſuperbiæ ultra ludibrio ſit.* Quare ſubito impetu in diverſorium Gerhardi Comitis, qui ad filiam & generum nuper viſum venerat, irrumpentes, Ingemarum ſævè trucidant. Gerhardum injuriarum eos poſtulantem, quod peregrinus eſſet, in arce Ymſeburgenſi in cuſtodiam condunt. Reginam fuga periculo ſubtraxit. His patratis, cum VValdemaro conjuncta manu ad arcem Iönecopenſem expugnandam properant. Hujus facinoris atrocitate mox evulgata rex non leviter, vt res erat, perturbatus, quid in tam inſolenti tantique diſcriminis caſu facto opus eſſet, animi dubius hærebat. Iſtam Folchungorum vim, tot opibus, amicitiis & clientelis ſubnixam, palam & abſque reipub. motu ſubitò contundi haud facilem intelligebat. Et tamen tam audax & improbum facinus impune dimitti, ad maiorem proterviam ac licentiam authoribus vires & aliis animos daturum, haud ê re fore. Idcirco in præſens iram recondere, & aſtu rem agere tutius viſum: donec partibus

tibus ſeparatis, eorum quoque conſilia diffluerent, & authores pœnæ opportuniores eſſent. Vt autem in cautiores fallerentur, eorum operam & fidem rex in ſpeciem prædicabat: *quod ante in dubium devocaſſet, ſibi jam compertum, ipſos ſtrenuos & patriæ amantes cives eſſe; quum exoticam inſolentiam, generoſis animis haud ferendam, tam fortiter ulti ſint.* His verbis mitigati, copias & Comitem dimiſerunt. Blandis inſuper literis & nunciis rex credulos allicit. Sed vbi acceſſere, factionis principes capite plexi ſunt. Aliorum conſciorum bona proſcripta, alii ſpecie honorum longius amoti. Hac ratione Fo'chungorum opes animique fracti, nunquam poſtea ſe commovere auſi ſunt. Sub hoc ferme tempus actum eſt in comitiis præter alia *de regni bonis*, quæ Vpſalienſem poſſeſ- 1282.
ſionem, â loco ſedis tunc regiæ veteres appellabant, *augendis: quum priſci coronæ fructus*, authore Ingone primo, alias Frothone, huc deſtinati, *iſtius temporis regiæ dignitati & aulæ tuendæ non ſufficerent. Indecorum verò eſſet, regiam ad privatæ fortunæ anguſtias redigi.* Petita trium dierum conſultatione, decretum eſt ab ordinibus, *ut principes regni lacus, flumina & ſinus inde emanantes, ſilvæ majores & montes metalliferi cum eorum fructibus pro rata, & prædiorum cenſus dicto uſui attribuerentur.* Inſtituebatur itidem univerſæ regni terræ inſpectio & limitum diſtinctio: ut quid regis, quid coronæ ac ſubditorum eſset, evidentius ac definitius liqueret. Diſſidio inter Magnum regem Suediæ & Ericum Daniæ componendo, amicus congreſſus ad limitem regni inter occidentalem Gothiam & Scaniam ab vtroque rege celebratus eſt; in quo convenit de die ſolutionis quatvor mille ſelibrarum argenti puri, cum oppigneratione caſtri Ludoſiæ; & ut nova pax nuptiarum inter Magni filium & Erici filiam pactis firmaretur. Inter cætera nobilibus & aulicis ſueta ludicra, equeſtris decurſio iſtic inſtituta eſt, in qua palmarem laudem Erengiſlus Plata tuliſſe fertur. Dein- 1285.
ceps ad ſtatum regni cum conſilio & conſenſu ſenatus ordinandum Magnus accedit; &, ubi opus erat, medicinam facit. *Ab agricolis* vetat *quidquam ultra ſolitum exigi. Si invitis extorqueatur, pœnam publicationis prædiorum fore.* Vtili ſane inſtituto & deſideriis atque ingeniis incolarum attemperato, qui ritè impoſita tolerant, ſi juſtos habeant

 dominos,

dominos, & vis abſit. Latæ quoque *leges de curſu publico, & tabernis ac diverſoriis ad vias publicas exſtruendis, ubi viatoribus ad victum neceſſaria pro æquo pretio præbeantur; exemtis tamen ab hoc onere ſacri ordinis & nobilium prædiis. Ne quis capiat gratis, ut antea, veredos à ruſticis, niſi volentibus, aut juſſu & diplomate regio; nec una vice plures duobus. Litem, ſi qua inter peregrinantes & ruſticos oriatur, Tetradis judices,* ut vocant, *arbitrari jubet. Salutaribus inſtitutis & immunitatibus opera fodinarum metallicarum ſtabilivit. Leges Birgeri de pace ſacra, forenſi & domeſtica tuenda ratas quoque eſſe* juſſit. Tam ſeverus equidem iſte rex ac induſtrius pacis publicæ & ſecuritatis ſubditorum cuſtos erat, ut peſſulo ſolum ligneo januis horreorum ad prohibendum pecoris ingreſſum, obdito, regia diſciplina ac juſtitia pro fidâ ſerâ & clauſtro adverſus improbos & vim prædonum ac furum eſſet: inde cognomentum *Ladulås* patriâ linguâ, quod eſt *horreorum ſera*, tulit. Cum jam ad ſenium vergeret Magnus, patriæ ſuæque domui etiam in ventura tempora conſultum ivit. Eâ re filium majorem natu Birgerum in ſpem ſucceſſionis à proceribus eligi, adhuc ſe vivo Scheningiæ facit, & matrimonii pacta inter eundem &
1288. regis Daniæ filiam rata haberi. VValdemarus autem Magni frater tranquilla miſcere non deſiſtens, inſtar indomitæ feræ incluſus, & in cuſtodiam arcis Nycopenſis traditus eſt. Eodem tempore rex Magnus arbiter legitur ad dirimendum graviſſimum inter reges Daniæ & Norvegiæ diſſidium, qvod ex vtriuſque voto peregit. Tam æquus enim erat in componendis Principum controverſiis, ut etiam pars victa ejus integritatem laudaret. Concurrit cum hoc tempore inter VViſbyenſes cives & vicinæ terræ colonos tumultus & motus bellicus, ob vectigal inſuetum illis ab vrbis magiſtratu impoſitum. Quibus à rege ſedatis, mulcta quingentarum puri argenti ſelibrarum cives plexi ſunt, ob temere motum qvietæ civitatis ſtatum, & quod non impetrata à rege venia atque authoritate publica, vectigal à colonis exegiſſent, vrbemque
1289. muris cinxiſſent. Ruſticis pœnæ loco injunctum, ut cujuslibet territorii agricolæ ſuis impenſis exſtruerent turrim vel propugnaculum in mœnibus. Ita muris urbs circumdari cæpta, decennio opus expletum videt. De ſtudio divini cultus & templis Holmiæ alibique à Magno exſtructis, de decima-

rum

rum conſtitutione aliiſque quum hiſtorici Eccleſiaſtici ex profeſſo agant, in aliena operam meam non mitto. Hoc ſatis ſit dixiſſe, quod excellens inerat animo pietas, qua ſacra eorumque adminiſtratores proſecutus, ſummopere contendebat, vicinas gentes ſua in cætum Chriſtianum ejuſque doctores liberalitate ſuperare. Poſt tredecim annorum imperium, fatalem exceſſum inſtare prævidens, ſuprema ordinavit. Proceribus civilem & privatam concordiam, ut firmiſſimam & proximam pietati regni cuſtodiam commendavit, filios ſuos in tutelam Torchillo Canuti principi ſenatus uſque ad
maturam ætatem tradidit. His ordinatis placidè deceſſit. Ci- 1290.
ves intimum erga regem amorem & exſtincti deſiderium vel eo conteſtabantur, quod defuncti corpus ſuis ipſi humeris ex inſula VViſingiana Holmiam duodecim dierum viâ deportarent. Sed animis perpetuam virtutum ejus memoriam tulere, poſteriſque tradiderunt.

BIRGERVS MAGNI F.

PAtris ſucceſſor ante conſenſu monſtratus, ſed ob lubricum ætatis, vix enim undecim annorum erat, vicaria regni jura Torchillo Canuti R. Marſcho, ut vocant, ex regis & procerum deſtinatione, interim commiſſa eſt. Hanc ille tanta fide, cura & prudentia gerebat, ut patrem ſimul & rectorem repræſentare videretur, omniaque ſub ejus impe-
rio domi tuta, proſpera & pacata eſſent. VValdemaro 1291.
laxiorem cuſtodiam accuravit; filio tamen ejus Erico in conſortium pœnæ, & Holmiæ in cuſtodiam dato; metu an
ſocietate paterni flagitii. Sed brevi VValdemarus deceſſit. 1293.
Adverſus Carelios & Ruthenos, Sueciæ limitem infeſtantes, arma Torchillus ſumit. Careliis perdomitis, ad Chriſtianam religionem converſis, & in ditionem Sveonum redactis, ut in poſterum in fide retinerentur, & ſimul munimentum adverſus Ruthenos & Sarmatarum impreſſiones,
arcem urbemque VViburgenſem iſtic condit; nunc nobile 1294.
Careliæ emporium & caput. Ruthenis caſtrum Kexholmiam adimit. Quod tamen ſex dierum fame expugnatum recu-
perarunt. Poſt aliquot annos nuptiæ Birgeri cum virgine 1198.
Marta ſive Märetha regis Daniæ Erici filia, ab Helvvige

Magni

Magni Ladulâs uxore liberaliter educata, Holmiæ ſolenniter celebrantur, datis ſponſæ in dotem Enecopia, Fiedhundria & Huſeby in Trögda. Sponſa verò nullam aliam expetit dotem, quam ut Magnus Algothus, judex occidentalis Gothiæ, pro quo interceſſerat, liberaretur carcere: cui cum fratre Rorico incluſus fuerat â Magno rege, propter raptam â Folchone ejus filio & in Norvegiam abductam Suantopolchi Pruteni, liberalitate in ſacra clari, filiam, qvæ tunc deſponſata erat Davidi Torſtani F. Daniæ primati. Hîc laudabant Sueones reginæ animum ſtudio pecuniæ alienum, & humanæ calamitatis miſerationi promtum. Poſt nuptias, claſſis centum & undecim navium, ut quidam annales ferunt, expeditioni adverſus Carelos & Ruthenos accincta eſt, adminiſtrante militiam Torchillo. Qui iſtam claſſem ſecundo vento traducens ad Careliorum fines inter duo fluenta Nivam & Nigram, in confinio Moſchorum arcem Landscronam exſtruxit: ut eſſet propugnaculum & receptaculum militum adverſus Ruſſos. Eam non ſemel aggreſſi ſunt expugnare hoſtes, ſed incaſſum. Quamvis enim Rutheni cum triginta unius millium exercitu, in navalem & terreſtrem diſtributo, Suecos adorirentur, & primum claſſe in mari albo, ut vocant, quod Carelios à Ruſſis dividit, atque naves Sueonum inflammare allaborarent, immiſſis ratibus materiam igni concipiendo aptam ſupportantibus; arte tamen & induſtria Torchilli huic malo obviam itum eſt. Is enim palos in flumen quà tranſeundum hoſti erat, occultè defigi curat, qui rates iſtas igniferas in occurſu demorabantur. Hoc inceptum cum fruſtra eſſet, hoſtes navibus exſcendunt, & ſubita impreſſione in noſtros facta, terreſtre prælium eoque victoriam tentant. Sed ab Vplandis neceſſario ſubſidio inſtructis ita excepti ſunt, ut major eorum pars reditus obliviſceretur. Pluribus enim cæſis, reliqui capti, aut in fugam conjecti ſunt. Supererat equeſtre hoſtium agmen, quod uno loco ſubſiſtere impatiens, circumiacentia populabatur. Ex his unum Matthias Ketelmundi, vir ſtrenuus, diſceptandæ

ceptandæ belli fortunæ, bonâ imperatoris veniâ ad duellum provocat. Sed quum nullus animum congrediundi haberet, illis tanqvam vecordiæ & ignaviæ, ſibi velut confeſſæ ultrò victoriæ ac fortitudinis famam quæſivit. Mox ſive pudore ſive deſperatione fortunæ, deſertis caſtris raptim abierunt. Torchillus autem præſidiis Landſcronæ impoſitis, ejuſque curâ Stenoni commiſſâ, in Sueciam revertitur; publica gratulantium voce de felici ſucceſſu redituque, inprimis de recens nato Birgeri filio exceptus. Interim Matthias Ketelmundi vicina hoſtium loca deprædatur. Cæterum qui in præſidio Landscronæ erant, ex cibis madore parietum recens calce illitorum æſtuque corruptis ſpaſmum & ſcelotyrben (ſcörbucum vulgò vocant) contraxerunt, morbos tam infeſtos, ut vi eorum dentes ſoluti inter comedendum exciderent, multiſque mors præſens veniret. Reliqui minus valetudine affecti, fugaque ſibi ſalutem petentes, arcem penè vacuam reliquerunt. Qvibus incommodis occurri potuiſſet, ſi ex quorundam conſilio ægroti in tempore aliò tranſlati; & ſalubri curâ ciboque refecti fuiſſent. Rutheni verò hac occaſione uſi, vires inſtaurant, integrique debiles & exhauſtos invadunt. Quod ubi noſtris compertum, viginti milites explorandi cauſſa emittunt. Qvi dum cognito hoſtium adventu in caſtra reditum parant, inſidiis validorum ad Åminna circumfuſi, eorum tamen agmen ductore Stenone perrumpere auſi ſunt. Equidem ut animalium robur inter extrema intenditur, quum vndique periculum circumſtat; ita hi, neceſſitate animos acuente, contentius pugnant, atque inſtar leonum atque urſorum in obvios ruendo & cædendo feruntur, viamque ſibi per medios hoſtes manu nec ſine decoris vulneribus aperiunt, atque ad ſuos evadunt. Reliqui in arce ſuperſtites, â tantis copiis pauci magis obruti quam cæſi occubuerunt, à viribus non animis defecti. Præ cæteris fortiter fecit Torchillus Amundi. Quidam incendio, plures morbo ſuo, quam ab hoſte victi vel capti ſunt. Carolus Haquinus gente Suecus,

ſed

ſed Ruſſico habitu forſan hoſtem fallere conatus, dum in cellam arcis, incendii fugâ tendit, ab uno contubernalium, ex amictu Ruſſum eſſe non mentiri credente, obtruncatur. Alii qui eadem cauſſa in cellas ſe abdiderant, acriter in hoſtem adverſum pugnantes, inde propelli non potuere, donec Ruſſi deditionem paciſcerentur. Qui itidem Landscronam occupantes, eam â fundamentis diruerunt. His ad finem de-
1311. ductis, Birgerus jam ævo maturus, inſignia regni Sudercopiæ capeſſit; equeſtri honore ornans fratrem VValdemarum; cujus etiam nuptiæ cum filia Torchilli Canuti tunc fuere. Nec longo poſt intervallo Torchillus ſecundas nuptias cum filia Comitis Saxonici de Ravensburgo habet. Quibus peractis, à regis fratribus petit, *levari cura eorum, quod ætate & animo pares negotiis, in poſterum ipſi rebus ſuis ſupereſſe poſſent; ille verò ſenio & laboribus feſſus, oneri non ſufficeret. Aut ſi vellent aliquem rebus ſuis apponi, alium viribus & ætate pollentiorem in ſui locum ſufficerent. Se nihilominus eorum honori pro virili ſerviturum.* Hoc ejus deſiderium Principes non inviti accepiſſe viſi, jam hæreditarias poſſeſſiones & ditionum regni partem, qualem ſolent regum filii, expetentes ac potiti, ſuæ ſpontis de cætero eſſe velle præ ſe ferunt; absque certo tamen reſponſo Torchillum dimittunt. Interim ille â rege non ſolum in ſuo munere ſtabilitur, ſed etiam majori armatut authoritate: ut ad arctiorem regis partibus fidem obſtringeretur. Hanc ejus poteſtatem ſuſpectam & inviſam habentes Duces, inito cum amicis conſilio, moderatorem rerum ſibi capiunt Ambernum ſenatus regni principem. Ceterum regni ſtatus ad hoc incolumis, iſta mutatione non parum inde labefactari cæpit. Etenim fratrum animi in diſcordiam trahebantur, & Torchillus, ut quidam ſunt authores, deinceps regis magis quam regni commodis ſtudebat: ut regem ſibi devinctiorem redderet, faſtumque & cupiditatem elatæ ac ſumtuoſæ uxoris, ſi poſſet, expleret. Vnde ad nova onera ſubditis imponenda regem incitavit, ſpecie ſupplendi opes fiſci, diviſione hæreditatis inter fratres attritas. Super alia partem decimarum, qvæ pauperum ſubſidium erat, ad ſexennium in ſuos uſus vertendi, regi authorem fuiſſe perhibent. Hoc quum authoritate ſua cum collegis inhibitum veniſſet præſul

Vpſalienſis

Vpſalienſis Nicolaus, & monuiſſet Torchillum, *ita regis ut ſtatui conſulere, ne fama ejus avaritiæ labe inquinaretur, & cujuſvis mancipii nomine vilior haberetur: ipſam verò remp. in diſcrimen adduceret*, Torchillus tam liberam commonefactionem indignè ferens, perſuaſit Principi antiſtites in vincula dare, niſi ſubito diſceſſu malo caviſſent. Hinc, quantam antea laudem bene adminiſtratæ reip. tulerat, tantam poſtmodo invidiam ſibi conflavit; & qvamvis jam prope abeſſet à vitæ fine, tamen haud ipſi abſque offenſione reliqvum ætatis tranſigere contigit. Interim Magnus Birgeri filius ordinum conſenſu ſucceſſor patri deſtinatur. Mox in nervum erumpit diſſidium inter regem Birgerum & fratres ejus Ericum atque VValdemarum, quod ſedecim omnino annos male concuſſit rempublicam. Hoc ita cæperat. Torchillus 1304.
regem cum fratribus invitat in arcem ſuam Aranäs in Gothia occidentali ſitam, & ſplendidis epulis excipit. Quibus finitis quum jam diſceſſum pararent fratres, rex eos revocat, & ex ſuſpicione, ſive cujuſcunque rumoris aura, *ſibi gnarum*, ait, *eos peregre extra patriam cogitare; nec minus adverſus ſe quam regnum hoſtilia moliri. Idcirco velle, ut ſi tutò diſcedere cupiant, literis jam in hoc confectis, addito ſigillo, ſubſcribant.* Principes ſe in anguſto eſſe cernentes, dum multa ad ſe expurgandum dicere tentant, non auditi confeſtim ore ſcriptisque tabulis jurare adiguntur, *pedem extra patriam non moturos, nec aulam ingreſſuros niſi juſſu regis, nec cum majori comitum aut familiæ numero, quam rex definiat. nihil ſe in regni, regis aut domus regiæ ſalutem machinaturos per ſe, vel aliorum opera & conſilio.* Ad has pactorum leges Torchillus ſi non ſuaſor, utique diſſimulator fuit. Potuiſſet enim, quâ dignatione erat apud regem, ſe interponere, ut purgatione criminis admiſſa, in gratiam regis reciperentur. Sed ille poſtea quoque, reſtitutis fratribus, velut author iſtius præcipitis conſilii inſimulabatur: quod ipſi malo fuit. Ex intervallo aliquot dierum iterum adeſſe juſſi in inſula VViſingiana Ericus & VValdemarus, vt novis criminationibus reſponderent, VValdemarus regis fidem ſuſpectans, non accedit. Solus Ericus paucis miniſtris ſtipatus advenit, regem ſolita humanitate & officio proſequitur. Sed ille nihil iſthæc moratus, torvo obtutu eum excepit, & ſtatim aliquot criminatio-

minationum capita, in eum recitari jubet: *quod contra regis edictum extra regni limites commeatum evehi curarit: quod per ditiones armata manu iter habens ſubditis vim fecerit: quod famulus ejus, regiæ ingreſſu prohibitus, colaphum regis janitori impegerit: quod aulæ ſuæ magnificentiâ regiam ſuperarit, ſibi in faſtum, oſtentationem & immodicas ſpes, regi in dedecus, invidiam & metum.* His perlectis, ubi reſponſum parat Ericus, iterum cum indignatione à rege repellitur, unà cum VValdemaro indicta cauſſa proſcribitur, in publicum addictis eorum bonis. Illi primo in Daniam ad Ericum affinem; ubi parum à rege accepti, magis Birgero quam ipſis favente, inde in Norvegiam ad Haquinum regem confugiunt. Ejus humanitate & opibus adjuvantur, caſtellis Nyklaburgo, Kungella & VVardbergo illis fiduciario jure & in receptum datis. Vnde graves ſæpe excurſiones in vicinos Suecos & Danos fecere. Quin Haquinus ipſe caſtella ægrè à poſſeſſoribus, etiam pace inter hoſtes jam factâ, recepit. Tandem cum ſe fratres armis & direptionibus defatigaſſent, intervenientibus amicis, ab exilio in priſtinum reſtituuntur ſtatum, concordiâ cum Birgero pactâ,
1305. facti invidia in Torchillum, ut authorem ejus poſtulatum, redundante. Citius enim inter Principes offenſos, quam inter illos & miniſtros eorum etiam conſpectiores convenit. Ipſi reconciliati plerumque diſcordiæ & odii culpam in hos, tanquam diſſidiorum faces, aut ſuſpectos exonerant, eorumque ſangvine expiant. Itaque Torchillus ob criminationem & proſcriptionem Principum, velut ipſo inſtigante factam, ob turbarum regni, & tutelæ non fideliter adminiſtratæ inſimulationem, Holmiæ capitis ſupplicio, obſcuratâ me-
1306. ritorum gratiâ, afficitur. Filia itidem à matrimonio Ducis VValdemari disjungitur obtentu cognationis ſpiritualis, ut vocant; quæ tamen inde jam ab initio nuptiis impedimento non fuerat. Sed calamitas patris etiam familiæ fortunam adflixit: ut ſubducta columna partes domus ſecum in ruinam trahit. Hiſce nondum exſatiata fratrum odia ſtimulant eos ad injuriam ſibi factam, in ipſo quoque rege ulciſcendam. Dum faciunt nuptias quibuſdam famulorum ſuorum in prædio ſuo Bielbo, clam emittunt expeditos milites ad regem inſidiis inopinatò circumveniendum. Ipſi duces ex medio convivio ſine mora ſubſequuntur, & famam adventus

tus ſui antegreſſi, in Hatuna, olim aula regum, poſtea regiæ amænitatis receſſu, regem cum regina & regia familia deprehendunt capiuntque. Niſi quod regis filius Magnus induſtria famuli Arvidi Smalandi in Daniam ad regem Ericum incolumis abducitur. Birgerus autem Nicopiam traductus, in arctam cuſtodiam traditur, cetera honeſtè habitus. Interim Holmia per Matthiam Ketelmundi Ducum auſpicio expugnatur, totumque adeo regnum ultrò cedit Erico Birgerus. Dum ille ſub cuſtodia tenetur, Ericus rex Daniæ, affinis ejus, non ſemel cum ingentibus copiis huc accurrit animo liberandi eum. Sed accinctis ad occurſum Principum copiis, & tandem induciis conventis, negocium in amicam diſceptationem rejectum eſt, primò in comitiis Örebroenſibus, dein Nicopiæ. Re ſatis agitata decretum eſt, regem ê cuſtodia dimitti, eique tertiam partem regni, cum inſula Gothlandia dari, duas reliquas partes Erico & VValdemaro attribui, præteritatum offenſionum oblivione juratò promiſſa literiſque firmata. Hæc compoſitio biennio poſt iteratur in Dania Helſingburgi, pacis arbitris Erico rege Daniæ & fratre ejus Chriſtophoro, Gerhardo Holſatiæ & Henrico Megapolitano Ducibus. Quam fida verò concordia ſperanda eſſet ab animo in vindictæ occaſionem intento, in proclivi eſt divinare. Fratres Ericus & VValdemarus ſpecie devotæ peregrinationis exteras oras perluſtrant, ad invidiam declinandam, & Principum amicitias, copiaſque ê re parandas. In patriam ex itinere reverſi, matrimonium Ericus cum filia Haquini regis Norveg. VValdemarus cum Erici regis Norveg. jam defuncti filia pactum conſummant. At rex Sveonum Birgerus excurrit paullum ad Gothlandos vel VVisbyenſes, otioque ſe iſtic oblectat. Cum urbis civibus agit, ut ipſi tantum ſpatii in foro piſcatorio concedant, quantum pelle vitulina contegi poſſit. Illi faciles ad tantillum loci dandum eſse. Sed rex pelle ad exemplum Didonis, in minutas partes diſsecta, illic exſtruit amplam domum, poſtea ex hac occaſione *domum pellis vitulinæ* dictam, regum Sueciæ diverſorium; donec rex Ericus arcem in urbe conderet. Ita domus iſta mercatoribus loco tribunalis & conventus publici, burſam vulgò appellant, ceſſit. Non diu poſt inſurgere cæperunt adverſus Birgerum Gothlandi, ex impatientia novi

1307. 1308. 1312. 1315.

& inſoliti tributi. Dum eos armis coercet & invadit rex, cæſus ſub corylum confugit & deliteſcit, quæ inde *regis Corylus* appellari meruit. Iſtic â ruſticis comprehenſus ferme trucidatus fuiſſet, niſi ad unius deprecationem ſalvus abiiſſet; quem poſtmodò multum ornavit. In occidentali Gothia quidam motus à colonis duce Buggio excitatus, mox tamen authore ſublato ſedatus eſt. Sed hi parvi motus, majorum præſagium fuiſſe videntur. Inprimis ingens id temporis per Suediam fames & peſtis, pluvia ſanguinis ad Ringſtaholmiam, & Motalæ amnis rapidiſſimi ſiſtens curſus, at-
1316. que paucis ante annis ſpectatus cometa, propinqui mali triſtes fuere ſignificationes. Ericus & VValdemarus Nicopiam tendentes inviſendi fratrem regem cauſſa, ab obvio quodam milite *ſibi cavere ab offenſo olim rege* monentur. Se *fando accepiſſe, ſi accederent, ipſis malo fore.* Sed illi *in malam rem abire* jubent *vani rumoris authores, qui non niſi disſidia inter fratres ſerere qværant.* Adeò jurata regis fide confiſi, infeliciter decepti ſunt. Ingreſſi aulam, à rege & regina, acceptam injuriam magis animo qvam vultu condentibus, perbenignè excipiuntur: eò ipſis gratiores, quod non ambitione & paratu quodam allecti, ſi fortè dolus ſic animadverſus declinaretur; ſed ſponte & ſimpliciter in caſſes incurrerent. Omnium vultus, verba, facta ad hilaritatem & humanitatis ſpeciem comparata erant. quin & in aulæ miniſtris quæſitiſſima officia, lætitiæ, blanditiarum & urbanitatis regiæ imitamenta: ut in aula ad unum vultum & animum reliqui ſolent componi. Sed inſidiæ majores quam qviſquam arbitratus eſſet, ſub perſonatâ comitate tegebantur. In menſa Duces regio apparatu, opiparis dapibus & poculis rorantibus accepti, neſciebant miſeri iſtas extremas fore epulas, ferali mox fatalique fame in fœdiſſimo carcere luendas. Extracto in noctem convivio, cum ſomni tempus inſtaret, in hoſpitale cubiculum ſplendidè exornatum deducuntur. Famuli eorum extra aulam in oppidi diverſoria diſtributi, ſpecie commodioris dominorum quietis; ſed revera ut domini in anguſtiis deprehenſi, omni humano præſidio nudarentur. idque conſilio Iohannis Brunconis, qui inſidiarum ſcenam vnà cum reliquis inſtruxerat. Media nocte dum vino & ſopore graves altum ſtertunt, nihil mali ſuſpicati, ſubito impetu

petu & armata vi in cubile milites irruunt, fruſtra repugnantibus manus immittunt, atque ex liberis mox captivos ê cubili protrahunt. Ita qui hoſpitaliter accepti erant, hoſtiliter extruduntur. Quin ipſe rex & frater, nefariè rupto redintegratæ amicitiæ vinculo ſacramenti religione firmato, 1317.
omnique ſanguinis neceſſitudine exuta, compedes illis iniici & in carcerem rapi jubet, etiam miſerorum calamitati illudens: *numquid meminiſſent ludum Hatunenſem. hunc nihilo meliorem fore.* Et cum dicto vinculis injectis, in altiſſimam, ipſis tenebris horribilem, arcis Nicopenſis turrim detruſi ſunt. Vbi tanta in eos immanitate utebatur Birgerus, ut abjectis in profluentem carceris clavibus, eos inedia, tardo & ſævo mortis genere, conficeret. Dux Ericus poſt triduum non ſolum fame ſed & plagis in defenſione ſui, vbi capiendus erat, malè mulctatus, & ſqualore carceris excruciatus, deceſſit. VValdemarus poſt undecimam demum diem fame enectus eſt. Atrox iſtud & funeſtum ſupplicium fidem facit eſtati Corneliani: *Fermè acerrima proximorum odia.* Equidem ut mel nimis ſumtum in gravem bilem convertitur, ita propinquorum conjunctio amorque in aſperrimam degenerat iram & inimicitiam, ſi ſe maximè læſos putent ab illis, à quibus minimè promeriti videbantur aut exſpectabant. Inprimis ſi pietate & animi moderatione excuſſis, nihil niſi trucem ultionem cogitent. Hoc immani facinore adeò exacerbati ſunt animi civium, vt non ſolum id in patre, Holmia & tandem regni finibus excluſo, ſed etiam in filio Magno, paterni ſceleris, uti exiſtimatur, conſcio perſequerentur. Birgerus ab Erico rege Daniæ ſexcentis equitum auxilio miſſis & à Magno Birgeri filio adductis, ſuiſque copiis auctis belli aleam fruſtra tentat, à Suecis, Canuto Porſio duce, Sudercopiæ cæſus pulſusque in Gothlandiam. At filius Magnus dum omni ope nititur patri laboranti ſuccurrere, expugnata arce Stegeburgenſi, quam inſederat, & claſſe per Iohannem Brunconem ei ſubmiſſa, ſed incenſa, tandem ad juratam incolumitatis fidem, in deditionem accipitur, Holmiamque deductus, cauſſa cognita, nequidquam fidem publicam, & innocentiam ſuam abſentiamque in Dania, cum pater ejus fratres cuſtodiæ mancipaſſet, obteſtatus, in inſula, quæ olim ſancti Spiritus dicta, capitis ſupplicium ſubire coactus

 eſt.

eſt. Iohannes Brunco verò cum ſociis facinoris, Vlfone Sualabeckio, Ludero Foſſio, & VValramo, quod fuerant
1319. à partibus Birgeri fratricidæ, extra urbem, qui à Bruncone hodieque nomen habet, capite plectuntur, corporibus eorum rotæ impoſitis. Defunctorum Principum corpora Holmiæ honorificis exſequiis in S. Nicolai æde condita ſunt. Arx Nicopenſis ex deteſtatione admiſſi in ea tam funeſti parricidii diruta & ſolo æquata eſt. Birgero regno patriaque ejecto, Matthias Ketelmundi princeps ſenatus & præfectus Sueciæ tempore interregni ob perſpectas ejus pace belloque virtutes, & poſtea tutor Magni Ducis Erici filii conſtituitur. Poſt res domi compoſitas, armis petit Scanios, ob ſuppetias Birgero latas, & edità prope Morklangiam pugnâ, victor evadit, trecentis Danorum captis, reliquis in fugam actis. Birgero apud Danos à Chriſtophoro rege præfectura Holbecenſis & caſtellum Spicaburgum in vitæ ſubſidium indulta ſunt. Ita rex faſtigio ſuo in vilem ſortem, ſed culpâ ſuâ devolutus, alienâ miſericordia vivit, & in exſilio decedit: communi fato ſuperbæ & ſævæ dominationis, ut tandem ipſum feriat authorem; at eo turpius, ſi mereatur.

MAGNVS cognomento SMEEK
i. e. BLANDITIIS DELINITUS

Ducis Erici inedia à fratre exſtincti filius, adhuc infans, tres annos plus minus natus, ob meritorum avitorum memoriam, à Matthia Ketelmundi præfecto regni, ad Moraſteenium
1319. opportunè populo commendatur. Super humeros Matthiæ & in conſpectum adſtantis multitudinis elatus, ita movit omnes, ut rex Suediæ publica voce deſignaretur. Poſtea quoque à Norvegis ad regni gubernationem electus eſt: quum Haquinus eorum rex non alios hæredes quam filiam ſuam & hunc ex ea nepotem reliquiſſet. Gothlandi itidẽ ſuos
1322. miſere oratores, qui regi ſacramento dicerent. Hoc inſuper adſtruxit imperio Magni fortuna, ut Scania cum adjacentibus provinciis ipſi accederet. Quum enim à Chriſtophoro rege Daniæ belli mole preſſo iſtæ provinciæ pro ingenti pecuniæ

niæ vi Gerhardo & Iohanni Comitibus Holſatiæ pignori obligatæ eſſent, nec ex pacto intra biennium æris ſolutio præſtaretur, milites Holſati iſtic per præſidia diſpoſiti adeò graſſabantur, ut provinciales vim eorum & injurias apud Comitem criminantes, niſi opem ferret, ſe prope excidium eſſe quererentur. Ille ſimulac expungeretur debitum, ut ſe à vi hoſtium ipſi vindicarent, illis integrum fecit. Sed cum nec ipſi, nec rex Daniæ tanto æri exſolvendo èſſent, conſilio habito obtulerunt Magno regi Suediæ Scaniam, Hallandiam, Blekingiam & Huenam pro ſeptuaginta millibus argenti puri ſelibris redimendas. Ille quamcunque potuit inivit viam eas reciperandi. Dimidiam partem decimarum eccleſiæ Magnus in ſubſidium corripuit ad redimendam Scaniam, alteram partem ſuppeditarunt ſubditi. Nec eſt quod quidam arguant Scaniæ & adjunctarum provinciarum alienationem, quaſi injuſtam: quum Iohannes Holſatiæ Comes eas ſibi ſolum pigneratas venundare non potuerit. Non enim cum ſolo Iohanne Comite Holſatiæ, ſed, mox decedente Chriſtophoro rege Daniæ, cum VValdemaro ejus ſucceſſore & regni Danici ſenatu contraxere Magnus regnique Suediæ ſenatus: ut ex literis VValdemari liquet. Quod ergo deerat poteſtatis Comiti Holſatiæ oppigneratas ditiones alienandi (niſi ita conveniſſet) hoc ſuppletum & confirmatum eſt Scanienſium & vicinorum, item VValdemari & Senatus Danici conſenſu; & quidem hac ſevera lege addita, ut ſi rex VValdemarus reſcinderet hunc contractum, ordines regni ipſi impune obniterentur. Vnde manifeſtum fit, eum contra proprium factum ire non potuiſſe. Magnus igitur tot provinciis, & ipſo Norvegiæ regno potentior, ſub initia quidem imperii conſtanter egit & bene rempublicam rexit, præſertim Matthiæ Ketelmundi prudentia & cura. Ejuſdem conſilio Blancam 1335.
Gallicam Comitis Namurcenſis filiam ex regia Valeſiorum ſtirpe ſibi matrimonio junxit: quæ ipſum parentem duorum filiorum Erici & Haquini, & trium, vel, ut quidam, quatuor filiarum fecit. Exſtincto Ketelmundo, Magnus, quum eſſet triginta annorum, & jam dignos viro & rege ſpiritus capere debuiſſet, in vitia palam ſolutus, alia omnia egit.

à quibus tutoris Ketelmundi reverentia adoleſcentem retinuerat. Maximè ſpreto illorum conſilio, quos præter ætatem fides & inſignis rerum uſus commendabant, iſtorum conſuetudini ſe applicuit, qui rerum inexperti & cupiditatis ejus miniſtri rempubl. cum ipſo præcipitem agebant. In
1348. Moſchos fidei paciſque tunc parum obſervantes dum arma ſignaque movet, primò feliciter ei res provenere. Arcem eorum validiſſimam, & veluti Moſchoviæ clavem Oreſcham, Nötheburgum noſtratibus dicitur, occupavit. Sed quum gens aſtuta deprehendiſſet, quâ cupiditate capi facilis eſſet Magnus, eadem haud infeliciter invadunt. Quippe credulum & pecuniæ ſtudio deditum fallacibus promiſſis de redimendo magna vi auri iſto munimento & ſimul pace, decipiunt. Mox accitis Tartarorum & Lithuanorum auxiliis, promiſſum aurum in ferrum & tela convertunt. Rex in arctum à tanta multitudine redactus, & ſalutem pactioni debere ſe indignum ratus, alacritate & induſtria ſuorum ad flumen Nivam ſolum effodientium & viam ad mare aperientium evaſit, relictis in arce præſidiis, ab hoſte poſtea conciſis, & arce recuperata. Qvum de pace inter Svedos & Ruthenos regnique finibus iſtic regundis agitaretur, Rutheni partem Careliæ loco limitum ſibi reſtitui urſerunt. Tandem ea lege pax inter regem Sueciæ Magnum & Georgium Novogardiæ Ducem conventa eſt, ut Careliam inter ſe dividerent, poſitis limitibus in Syſterbekio & proximis verſus boream iſtic locis. Domi quietus Rex, violata matrimonii lege in vagas, &, ut quidam volunt, contra naturam libidines aliaque dedecora ſe effudit, amicorum monitis & fulmine interdicti ſacrorum Hemmingi antiſtitis Vpſalienſis nihil territus. Animus enim cupidine cæcus & vitiis obfirmatus, nec fida conſilia, nec Dei metum admittebat; do-
1350. nec ipſa pœna ſupra caput ſtaret. Gravis illa & communis peſtis, ſcelerum ultrix, quæ paſſim orbem terrarum pervagabatur, etiam hîc ingentem hominum ſtragem dedit: unde, quod denſaret funera, vel, ut alii volunt, quod intumeſcerent ægroti defunctique ceu veneno infecti, Digher döden aut Swarte döden ſermone patrio dicta eſt. Paulò poſt ſancitum eſt, ut unà cum mercibus regno ſevehendis, certa argenti ſignati vel non ſignati ſumma in vſum cudendæ mo-
netæ

netæ fiſco regio inferretur, pro aliis minutioribus numis permutanda, & pro quadraginta marcis una ſelibra argenti. Sequenti anno obiit præſul Vpſalienſis Hemmingus, ſeverus pietatis aſſertor & vitiorum caſtigator. 1351. Quod alias non videri poſſit pretium, tamen Academiæ cauſſa tangam: quod exſtruxerit ampliſſimas illas ædes, nunc in auditoria Guſtaviana converſas. Quum Magnus nondum in melius ſuos mutaret mores, veriti regni proceres, ne ſecum rempubl. in præſentem ruinam daret, & ad novas aliorum ſpes cohibendas, in conſortium imperii adſciſcunt filium ejus Ericum. Pater impatiens ſocii filii, Benedictum 1360. Algothum nobilem, olim miniſtrum ſuum, Suediæ ducem conſtituit. Sed illum, quaſi vitio creatum, Ericus ope ſubditorum expulit in Scaniam. quod regina Blanca tam acerbè tuliſſe fertur, ut ejus cauſſa in Daniam proficiſcens, VValdemari opes ad iſtum hominem reſtituendum, ſpe Scaniæ in ejus poteſtatem per artes redigendæ, ſollicitaret. Eam conditionem lubens amplexus fuiſſet VValdemarus, niſi interim iſte Benedictus in Scania ab Erico interimeretur. Hiſtoriæ Danicæ ſcriptores ipſum Magnum quoque cum regina & Haquino filio in Daniam iviſſe, & rogaſſe opem VValdemari adverſus Ericum tradunt. Quam ſi impetraret, ſe Scaniam ei redditurum promiſiſſe. Poſtmodò ſumtis arbitris Alberto duce Megapolitano & Adolpho Comite Holſatiæ, res ita Enecopiæ compoſita eſt, ut Erico adſignaretur orientalis & auſtralis Gothia, cum Scania, Blekingia, Hallandia auſtrali & diæceſi Aboenſi; Magnus verò ſibi retineret occidentalem Gothiam cum Gothlandia, Hallandia boreali, Vermelandia, Dalia & Vplandia. Sed ut literæ de Scaniæ redemtione traderentur ſervandæ quatvor viris ex ſenatu regni, & quatvor epiſcopis: ad præcavendum, quod metuebant, ne in manus VValdemari redirent. Magnus tamen vt id faceret animum inducere non potuit; à ſe, an Blanca ſua perſvaſus. Eadem haud prius ſpatium iræ quietemque animo dediſſe fertur, quam Ericum à patre quaſi publici negotii cauſſa evocatum de medio ſuſtuliſſet. Advenienti viperini ſanguinis matrem, conſcio patre, venenum filio miſcuiſſe, communis rumor inceſſit. Equidem poſt viginti dies ſpiritum, quem olim dederat, immani feritate

proprio filio eliſit. Quidam ſuſpicantur, aliàs naturali morte exſtincto Erico, ab adverſariis ejus fatalem occaſum parentibus affictum eſſe. Alii à ſubditis interfectum tradunt, ob inſolentiam inſectantis homines & vim inferentis etiam in ſacraria confugientibus; de quo tamen nihil in annalibus patriæ. Nec adeo veriſimile fit, quem nuper elegerant cives regni conſortem, de quo meliora quam Magno in ſpe habebant, quem ob virtutes præ Magno colebant, hunc tam ſubitò commutato animo tam inſolenter egiſſe, aut a ſubditis trucidatum & exſtinctum, cum conjuge & liberis periiſſe. Huic Erico debemus legem de pœna capitis in factioſos & conſpirantes in ſenatum urbanum. Inter Magnum verò & regni proceres gliſcit diſcordia: dum hi flagitia regis exemplo non minus quam ingenio peccantis, oderunt; ille amicos ſalutaria ſuadentes ferre non poterat. Huic occaſioni imminens VValdemarus, in Scaniam Magnum amiciſſimis literis illexit, & *blandis verbis promisſisque lactatum* (unde Magno poſtea cognomen adhærebat) eo perduxit, ut non ſolum Iohannis Comitis Holſatiæ, ſed inprimis literas VValdemari, inconſultis & invitis regni ordinibus, VValdemaro redderet. Ita Magni fortunâ imprudentiaque VValdemarus abuſus, quæ juſtè alienarat, injuſtè recuperat. Nec enim Magno integrum erat, ut blanditiis VValdemari delinitus, provincias authoritate & pecunia publica emtas, inſcio ſenatu, contra pacta conventa & legem regni, abſque expenſi pretii refuſione, pro arbitrio ſuo in alienantem iterum transferret. Nec chirographi redditio, invitis cæteris creditoribus aut quorum intererat, facta illorum jus lædere poterat. Poſtea de hac alienatione inter Suecones & Danos armis ſcriptisque variè diſceptatum eſt, illis jus ſibi integrum reſervantibus, his quocunque acquiſitionis titulo & tandem longæva poſſeſſione nitentibus. Magnus dum animos ſubditorum & hoc facinore & aliis adverſus ſe magis & magis inconciliatos animadvertit, rerum ſuarum diſcrimen metuens, quibuſcunque pactis auxilium à VValdemaro petit. Qui properè cum
1361. exercitu adeſt, & Scaniam Gothlandiamque, quaſi auxilio venturus Magno, jam ſuis infenſo, ideoque nihil defenſionis gratia contra parante, occupat. Aſt ubi Magnus non deſinit ſolennia inſanire, ab Haquino filio, ut alii volunt,

lunt, ab aliis authoritate procerum captus, & in arce Calmarienſi cuſtodiæ incluſus, mox à filio dimiſſus eſt. Interim ſpe regni injecta Haquino proceres fuerunt authores, ut Henrici cognomento Ferrei, Holſatiæ Comitis affinitate ſe regnumque contra hoſtium inſidias firmaret. Quod conſilium ſequutus Haquinus, ablegat in Holſatiam Hermannum VVitzium, qui nuptias Elizabethæ Comitis Henrici filiæ procuraret. Hoc dum feliciter effecit legatus, cum ſociis jam per mare adducturus ſponſam, navis quâ vehebantur adverſa tempeſtate rejecta in Daniam, & ſponſa cum legatis à VValdemaro in ſpeciem benignè excepta detentaque eſt, donec ille advocatis per literas Magno & Haquino, parenti filioque perſuaſit recuſare Elizabethæ tanquam humiliores nuptias, & eminentiorem ac potentiorem eligere in regia domo affinitatem. Ita nuptui data eſt Haquino Margareta VValdemari filia. Sed hoc non mi- 1363.
nus Sveciæ proceres, quam Henricus Elizabethæ pater, perquam moleſtè tulerunt: illi ob ſpretum ſalubre conſilium & famæ ex fide rupta labem: hic ob repudiatæ filiæ, quaſi proſtitutæ, aut eo matrimonio indignæ probrum. Idem Suediæ proceres monet pactorum de filiæ ſuæ matrimonio ſervandorum, ſub exiſtimationis & fidei periculo. Sed illi, quum pacta explere laborarint, alienam culpam intervenientem negarunt ſe poſſe facere ſuam. Vt tamen offenſam Comitis inſigni beneficio placarent, per legatos Nicolaum Sturium, Carolum de Tofta, Ericum Caroli & alios ex procerum ordine, cum Vexionenſi & Lincopenſi præſulibus ei regiam dignitatem obtulerunt. Ille ſenectutis & adverſæ valetudinis excuſatione uſus, eos dimiſit ad Albertum Ducem Megapolenſem, ſocerum ſuum, qui ex Euphemia Magni regis Sueciæ ſorore tres filios ſuſceperat, Henricum, Albertum & Magnum. Ex quibus Albertum, Magni ex ſorore nepotem, ne familiam excederet regius honos, eligendum legati exiſtimarunt. Haquinum, quod cum patre conſpiraſſet, præterierunt. Huc connitebantur reliqui magnates ad Albertum profugi, quum à rege Magno proſcripti eſſent: quod eum ad ſaniorem mentem reducere conati fuerant, & de temeraria Scaniæ vicinarum-

que ditionum alienatione liberius admonuerant. Sed quum Albertus per arma liberaſſet legatos in Dania detentos, de quibus ante memoratum, & hos viginti quatuor exules hoſpitio ſuſcepiſſet ac foviſſet, hanc ipſi gratiam rependere voluerunt, ut ejus filio aditum ad regnum, excluſo Magno, pararent. Qvum autem adverſarii Magni non poſſent, quod totius populi erat, judicium exercere, nec ipſi ſoli Magnum emovere, Albertumque ſurrogare: ne quid vitio videretur factum, pater cum filio ivit in Sueciam, hac de re coram acturus & populi ſuffragiis totum negocium commiſſurus. Adventante Alberto, in comitiis Holmiæ de novo rege adſciſcendo, & priori, cujus inſanabilis eſſet animus, emovendo, iterum actum & pronunciatum eſt. Quum ad ſe defendendum Magnus vocatus, pertinaciter abeſſet, nihilominus regno amotus eſt: quod mores eum ſui manifeſtò damnare viderentur. Cauſſæ enim amotionis hæ peculiares fuere: *Quod in impia, libidinoſa & publicis moribus peſtifera perſeveraret vita, nec ad ſanitatem redire vellet. Quod Scaniam Hallandiamque tanta vi pecuniæ emtam, à corpore Suediæ iterum ſeparaſſet, & in alienas manus tranſtuliſſet. Quod injuſtis oneribus ac tributis regnum exhauſiſſet. Leges & juſtitiam, pacta & juramenta violaſſet. Pernicioſas regno ſocietates quæſiviſſet. Quod regni Senatum evertere in animo habuiſſet.* Hac ſententia publicata Magnus communi conſenſu excluſus, quicquid etiam ex diverſo obteſtaretur, Albertus in regnum admiſſus eſt.

IOHAN-

JOHANNIS LOCCENII HISTORIÆ RERUM SVECICARVM

LIBER III.

ALBERTVS

etſi primus regum extraneus regnum capeſſit, Magno tamen non vi eripuit, nec per nefas, ut quidam volunt, invaſit; ſed conſilio conſenſuque procerum, & jure ele- 1363.
ctionis occupavit. Non quidem inficias re poſſumus, quod extorres patria, qui ad Albertum confugerant, de quibus paulo ante dixi, velificati ſint Alberti gratiæ, ipſius ope ac patrocinio defenſi, gradumque ejus filio apud ſuos ad regnum ſtruxerint; nec ille forſan ambitu planè liber fuerit. Hoc tamen in comperto eſt, ipſi regnum à legatis Suediæ, Henrico comite Holſatiæ eligendi ſortem à ſe ad ipſum delegante, repræſentatum & poſtea Holmiam accedentem, in comitiis unanimi omnium acclamatione Regem, amoto ex dictis cauſſis Magno, pronuntiatum fuiſſe. Magnus autem fruſtra armis quo exciderat, recuperare conabatur: præcluſis ei arcibus & portibus, quocunque moverat. Accedebat etiam hæc animi pœna, ut effuſis lachrymis oſtenderet ſe pœnitenda feciſſe. Niſi verius fato ſuo, & lubrico rerum etiam magnarum inlacrimarit. Palam ſanè profeſſus eſt: quum Deus tantum in ſe permiſiſſet fortunæ, ut faſtigio regio dejiceretur, nulli libentius quam ſuo propinquo ceſſurum imperio. Saltim hanc ſibi vicem rependeret, ut ejus beneficio occiduam Gothiam vitæ tolerandæ retineret. Ea potitus, nondum tamen adquievit. Dum enim Albertus abeſt ad pertinaces tum Finlandos compeſcendum, ille tumultuarium militem ex Gothia, Dania & Norvegia collectum in Suediam ſecum rapit, ambitiosè jactans, *ſe aut totum regnum reciperaturum, aut toto cariturum*; tanquam nihil poſſideret, ſi totum non poſſideret. Ei Suecones abſque cunctatione ad-

verſa

verſa ſigna inferunt, commiſſâ gravi pugnâ inter Enecopiam & Arhuſiam ad pontem Oſteni: in qua, ut in civili bello hoſtes ne quidem cognato ſanguini pepercerunt. Vi-
1365. ctoria tamen Alberti fuit. Haquinus ex pugna ſaucius, reſciſſo à tergo ponte, fugam accelerat in Norvegiam. Pater verò prehenſus in ſeptem annorum cuſtodiam Holmiæ compingitur, donec filius ejus Haquinus jam rex Norvegiæ creatus ingenti cum exercitu urbem arcta obſidione cingeret, munimentoque à regio monte dicto in proxima rupe ad boream excitato, Holmiam expugnaret, eo ſucceſſu, vt pater ejus cuſtodiâ ſolveretur, pretio liberationis, duodecim millibus argenti ſelibris promiſſo, pro quo ſexa-
1371. ginta Norvegi fidem obſtrinxerunt. Inde Magnus in Norvegiam cum Haquino conceſſit, ubi reliquum vitæ egit, clauſitque infelici fato; dum fretum Bolmefiordam ad Lindholmum cymbâ tranſmittens, ſubmerſus periit. Hæc ea rerum mutatio ſubſecuta eſt, ut Haquino paucos poſt annos & Olao ejus filio terra excedentibus, Haquini uxor Margareta & filia VValdemari regis Daniæ, vtroque regno Daniæ & Norvegiæ hæreditatis titulo potiretur. Albertus verò quum principiis regni juſtè & clementer imperium adminiſtraſſet, privilegia ordinum non ſemel confirmaſſet, leges aulicas inſtauraſſet, poſtea non parum offendit ſubditorum animos, uti docent literæ Vplandorum ad Gothos datæ: quod contra leges regni, in quas jurarat, contra ſuum pactum ſcripto Gripsholmiæ expreſſum, poſthabitis indigenis Sveonibus, ſuis ſolum popularibus ſtuderet, & ex eorum conſiliis omnia agitaret. Quod arces & munimenta atque præcipua reipublica munia Teutonibus etſi rerum patriæ ignaris, non Svedis committeret. Cives & agricolæ cauſſas apud regem vel ejus judices adverſus peregrinos acturi, ſimplicique candore audiri rogantes, cum ludibrio rejiciebantur. Secundum advenas verò & Teutones ſuos promtè jus dicebatur. Generoſas virgines vidualque imparium connubio jungebat; ſanguine ſibi propinquos fingens, ut ſpecioſius eis imponeret, claraſque familias deprimeret, quos poſtmodò deprehenſum eſt tenuis obſcurique generis fuiſſe. Non paucos tamen ex ſuis & quibus favebat,
nobi-

nobilitatis inſignibus ornavit, ut familiæ ſordes detraheret. Obtentu armis repetendi Scaniam & vicinas provincias (quod etiam, licet fruſtra, tentabat) tuendique dignitatem regiam, inuſitata civibus impoſuit, & pro lubitu, onera. Tertium quodque prædium epiſcoporum & nobilium ad regias impenſas exigebat, & invitis per ſuos extorquebat, unà cum quatuor marcis à ſingulis ad equos in belli vſum emendos & dimidia parte decimarum Eccleſiæ ad biennium intercepta. Tantis oneribus accedebat, quod extraneos, quos provinciis & munimentis majori cum civium onere præfecerat, abdicare dominatu vel coercere nolebat. Quotiens hoc urgebant proceres, hîc ſurdo narrabatur fabula; non quidem per ſe adeo difficili, ſed â pravis conſultoribus aliter perſuaſo: qui non tam Principis & publicam quam ſuam rem agebant; & cum Principe rempub. perdidiſſent, niſi cura procerum providiſſet. Nihilominus inteſtinæ turbæ naſcebantur, aliis cum Alberto, aliis cum Margareta facientibus. In quo motu etiam Carolus Nicolai eques 1381.
in ipſo templo fratrum minorum ad aram obtruncatus eſt, à Boethio Ionæ prorege in abſentia regis, & in fruſta diſſectus; quorum numerum iſtic repræſentat cippus ſepulcro Caroli inſtratus. Qui ſtabant à partibus Margaretæ, ejus opem contra factioſos & Alberti vim expoſcebant. Quam illa promiſit ea lege, ſi ſe reginam agnoſcant & regni Suediæ Principem; velut ejus maritus fuiſſet. Hoc quanquam nonnullos procerum non leviter percellebat, plerique tamen quidvis potius experiri, quam ſub Alberti jugo degere præoptabant. Itaque Principes ordinis equeſtris Margaretam datis codicillis pro regina acceptant: quorum bona quaſi perduellium Albertus publico addicit; & ſimul bellum in Margaretam ſuo faſtigio imminentem parat. Ex hac occaſione Albertum, præter Suediam, quam imperio jam tenebat, etiam Daniam & Norvegiam armis ſubigendi animo, tribus coronis pro inſigni regni Suediæ primum uſum eſſe, quidam ſcriptores rerum Danicarum perperam opinantur: quum illud dicti regni inſigne vetus ſit, poſt alios reges jam ab Erico ſancti

cognomine

cognomine & Magno Birgeri dudum ante Alberti ætatem uſurpatum ; uti claris documentis , quæ adhuc exſtant, probare datur. Sed hac de re alio loco plura. Rex uſitatis & nuper excogitatis regni ſubſidiis nec dum ad impenſas belli ſufficientibus , Gothlandiam equitibus in Boruſſia , â cruce nomen nactis , pro viginti aureorum millibus opipgnerat. Quam poſtea Sueones ſub Margareta & Erico Pomerano regnantibus , indicto ab ea ſingulis capitibus duodecim aſſium pro quolibet cubili cenſu aliiſque tributis iterum redemerunt. His ceteriſque impenſis Albertus, Suedis erga ſe affectu jam langvidioribus parum fidens , extraneorum agmina conducit in Saxonia & Holſatia : quorum duces erant Bugiſlaus Princeps Stargardiæ , Gerhardus Comes Holſatiæ , Otho Comes Repini regi neceſſitudine conjuncti viri , acres promtique. Nec Margaretæ animus & viri deerant. Quippe copiarum duces belli gnaros & exercitatos delegerat : judicio hic virili uſa. quamvis Albertus eam *manachorum amicam* , quod abbati Sorano addictior eſſet, & *reginam abſque braccis* áppellaret. Miſerat eidem per ludibrium longam cotem , quà ipſam cum gynecæo acus ſuas & forfices potius quam haſtas & enſes exacuere juſſerat. Quæ adhuc in Dania Roſchildiæ in majore urbis æde fixa adſervatur, rei ad poſteros monimentum. Votum itidem fecerat, ſe non prius cucullum , capitis regii ea ætate tegumentum , impoſiturum capiti , quam reginæ perfidiam caſtigaſſet, Scaniam recepiſſet, Daniam cum Norvegia occupaſſet.
1388. Die , qui Matthæo dicatus , ad Faloniam VVeſtrogothiæ (quidam Falbogiam vocant) congreſſi, non minus infeſtis quam inſtructis equitum peditumque copiis utrinque depugnarunt. Victoria aliquamdiu anceps , tandem in reginæ partes conceſſit. Qvum enim Albertus in profundam paludem incautè duxiſſet agmen , unde eluctari arduum erat , occaſione capta reginæ exercitus ſe laborantibus ſuperfudit , eoſque proſtravit. In exercitu Alberti præter ingentem militum manum occubuerunt equitum torquatorum novendecim , duo Comites Holſatiæ Repinique , & præſul Scarenſis. In exercitu Margaretæ deſiderati ſunt ex ordine equeſtri octo , præter gregarium militem , & Parovius agminum ductor. Ipſe rex cum filio in hac clade captus,

contem-

contemtum & ludibria in hoſtem emiſſa, in ipſum authorem,
ut ſæpe ſolent, recidere ſentit; dum regina abſque braccis,
uti appellata erat, regem braccatum in acie cæſum & com-
prehenſum ex campo in carcerem agit. Vbi ipſa re experie- 1389.
batur, caput non femora aut braccas imperare. Quidam
ferunt regem, ubi in conſpectum reginæ adductus fuiſſet, ab
ea votivo per ludibrium cucullo donatum, & ad ſuſcipien-
dos de ſacro fonte liberos ex præſule Sorano genitos invita-
tum fuiſſe. Sunt qui addunt, regem ejus forma captum,
etiam concubitum expetiviſſe: reginam pedibus ac manibus
ligatum in lecto ſuo deponi juſſiſſe. Sed de hoc cum nihil
in annalibus, in medio relinquo. Rex eodem die quo Mag-
nus vinculis traditus erat, cum filio primò in arcem Bahu-
ſiam Gothiæ occidentali & Norvagiæ limitaneam, dein Lind-
holmiam Scaniæ munimentum, vbi ſeptennium exegit, quot
ille annos avunculum Holmiæ in cuſtodia tenuerat, ex ul-
tione divina, captivus abductus eſt. Reliqui in vincula da-
ti, pro redemtionis pretio dimiſſi ſunt. Inde altercatio in-
ter Gothos & Sueones orta eſt de novo rege eligendo, aut
Margareta regnò adſciſcenda. Alii verò, quorum ſenten-
tia vincebat, captivo regi, cauſſa ejus nondum ſatis diſcuſsâ
& definitâ, ſucceſſorem dari, à tempore & æquitate alie-
num duxerunt. Hæc ergo res in opportunius tempus dilata
eſt. Interim Teutones cum Sueonibus de liberando cuſto-
dia rege contendunt. Illi: *Sueonum fidem periclitari, niſi re-
gem ſuum adjuvent.* Sueones: *A ſe bellum adverſus Margare-
tam non ſuſceptum, ſed ab illis & rege. Ideo hanc rem pertinere
ad illos, tanquam hujus mali authores. Se exactionibus ita enerva-
tos eſſe, ut vix ſpiritum recipiant.* Iohannes dux Megapolita-
nus ad cauſſam regis armis tuendam, eumque, ſi poſſet,
cuſtodia eximendum accurrit. Claſſem in mare Balthicum
bene munitam educit. Hæc adverſa tempeſtate afflicta, ſed
mox refecta, Holmiam rectà petit, quæ adhuc regis partes
ſequebatur. Illam vbi tumultuaria obſidione, qua tum
premebatur, liberaſſet, commeatum infert, & militem in
terram exponit, qui pagos & oppida clade belli populatur.
Huic ad Tillingam prope Enecopiam ingens ruſticorum mul-
titudo ſe obviam dat, ut eam vim ferro refrenet. Sed turba
ſine capite, vires & minas fruſtra jactans, paſſim conciſa

eſt

eſt ad collem, qui inde *mons ruſticorum* & *mons damnifer* poſtea dictus eſt. Vbi vident Germani Holmiæ degentes, Alberti res in pejus ire, ſecuritati ſuæ metuentes, factionem ſuorum quos cucullatos fratres appellabant, conflarunt, quorum numerus poſtea ad mille quingentos excrevit. Hujus mali principium erat ex nationum disparitate, livore, privataque quorundam exterorum utilitate reliquis civibus & indigenis intercepta. quod deinceps inſenſo, denique capto & incluſo Alberto crevit, inſidiarum adverſus Albertum ſuſpicione: quod Margaretæ futuræ reginæ, quam regi Sueones viderentur addictiores; & vires ſumſit ex odijs, rixis, maledictis atque ulciſcendi cupiditate, extremo diſſidiorum fructu. In libello centum ſeptuaginta cives ad cædem deſignaſſe perhibentur crudelis factionis authores, in eorum numero fuiſſe, qui ante quadriennium jam fato defuncti erant. Vnde colligunt hanc conjurationem illos meditatos eſſe, ex quo Albertus inviſum habuit regni ſenatum, jam ad quinquennium. Quidam & hoc agitaſſe tradunt ut, ſublatis indigenis, ſibi ſolis Holmiam habitandam ſervarent, & in vacua dominarentur urbe. Quodcunque fuerit conſilii, perqvam atrox, cruentum & omnibus ſanis deteſtandum erat. Vnde quum ad Alberti nondum capti aures accidiſſet, in eo boni regis officium fecit, quod eos ab hoc immani incepto ſedulò dehortatus eſt, & ſecum ſeriò cogitare juſſit, quantam Germanico nomini dedecoris notam inuſturi, quantum ſceleri ſuo ſupplicium debituri eſſent, ſi perpetrarent. Incolumi regis dignitate & exiſtimatione, quieverunt. Sed capto rege audentiores facti, abſque metu exſequuti ſunt: nihil curantes, quod antea re ad tumultum ſpectante, cum civibus gratiam redintegraſſent. Animis enim impotentibus gratia oneri, ultio in lucro eſt. Etenim blandis verbis felle ſuffuſis eos duxere, donec præmiſſa inſidioſa aggreſſione & captivitate primariorum aliquot civium Petri Alandi, Alberti Caroli & Bartholdi Brunii ductu Adolphi Greveradii noctu cives Holmenſes oppreſſos in arcem abſtraxerunt. Vbi incredibili tormentorum genere, ligneiſque ferris feruntur eos excruciaſſe, ut per quæſtiones inveſtigarent, num adverſus Albertum clandeſtinam proditionem molirentur; qui tamen

nihil tale confeſſi ſunt, hujus facinoris reos ſe non agnoſcentes. Inde ad proximam inſulam Keplingam per tenebras abreptos, & ædibus incluſos facibus injectis combuſſere, bonaque eorum militibus diripienda permiſere. Hujus ſæviſſimi facinoris juſto dolore non temerè motus Iohannes Magnus prudenter monet, cum delectu peregrinos,& magiſtratus urbis, unde veniunt bonorumque virorum commendatione, vel longo uſu probatos, admittere. Quamvis enim humanitatis ſit, etiam exteræ virtuti & commerciis aperire vrbes; tamen cautione opus eſt, ne ſcelerati pro bonis irrepant: qui malis moribus & exemplis rempub. corrumpunt. Ne peregrini civitatis jus adepti plus poſſint, quam ipſi cives. Neu ſuſpicionis, invidiæ odiique cauſſas temerè alant, aut ex facili tradant atque accipiant. Vt connubiis, artibus, conſuetudine, juris & fidei ſocietate mixti, paulatim in morem nomenque patrium coaleſcant. Qvum, qvæ ad liberandum Albertum Principes Megapolitani tentaverant, ex animi ſententia non procederent;quinto captivitatis ejus anno ad piraticam quoſcunque, ſuo quemque periculo & lucro, publica voce conciverunt, eisque borealia regna, præſertim Sueciam ejusque cives mari peregrinantes & commercantes prædationi deſtinarunt. Roſtochium & Viſmaria prædonibus ſuos portus & oppida, 1393.
ad diſtrahendum iſtîc ſpolia, aperiebant. Gothlandiam ipſi prædones, ut fugæ receptaculum, occupabant. Inviſum omnibus bonis nomen piratarum, ſpecioſo Vitalianorum fratrum, ut vocabant, vel proviſorum annonæ titulo emollire conati ſunt: qvaſi qui commeatum ſolum colligerent, & in deſtinata loca deveherent. Hæc vis piratarum ingenti hominum ſceleratorum confluxu aucta, oceanum & mare Balthicum valde infeſtum & navigantibus intutum reddidit: quippe abſque duce, imperio, diſciplina liberè ad prædandum emiſſa improborum manus, quibus omne fas & nefas pro luſu eſt, quosvis impune exſpoliabat. Captis quantum volebat redemtionis pretium novo cruciatus exemplo in eos edito extorſit. Induebat eos ligneâ tunicâ, præacutis intus ſpiculis defixis obſitâ.& valde moleſtâ, ita ut nec ſedendi nec cubandi nec corpus movendi inclinandive, infeſtis imminentibus clavis, unqvam copia eſſet. Multi vitâ,

fortunis, navibus exuebantur, cum ingenti negociantium detrimento. Vnde qui eos conduxerant, non parum in invidia apud vicinos populos ſuere. Tandem illa colluvies conjunctis viribus Margaretæ reginæ & Vandalicarum civitatum compreſſa eſt. Holmia tunc gravi fame laborabat, quam Megalburgici ad invidiam piraticæ minuendam, maximè lucri ſui cauſſa, commeatu ſublevarunt. Cum Dani quoque mare tunc infeſtarent, & in gratiam Margaretæ contra illos irent qui pro rege & civitate ſtabant, factum eſt ut ingruente acri hieme, unâ nocte aquâ glacie obducta naves à frigore & mox ab hoſte obſiderentur. Hugo dux claſſis Megalburgicæ futuri providus, ſuas naves trabibus aqua imbutis & glacie duratis vallavit, ut contra telorum hoſtilium ictus præmuniret. Dani conatu pugnæ nauticæ fruſtrati, terreſtri itinere per mare adoriri naves adverſariorum, iisque machinas, quas Catos appellabant, admoliri, ex quibus hoſtium naves telis impeterent. Quod præſentiens Hugo, veſperi glaciem circa navium ambitum clam incidi jubet. Mox juvante conſilium fortuna, tenui iſtîc renaſcenti glaciei nix ſe ſuperfudit, ut hoſtis nullum diſcrimen adverteret. Admotis itaque machinis, ubi in locum fraudis deventum eſt, omnes rupta glacie demerſi profundum petiere. Nec defuit, ut ſolet, detrimento ludibrium, dum ſublato ex navibus clamore & cachinnis, dicterio Kas, Kas, qvæ vox feles, vulgò catos, dictas machinas alludens, ſignat, illuſere pereuntibus. Simulac verò ſoluta glacies de-
1396. ſedit, cibaria laboranti civitati intulerunt. Sequenti anno legati à Vandalicis civitatibus, ſpe immunitatum ab Alberto & Principibus Megalburgicis illecti, reginam Margaretam, acturi de liberatione Alberti, qui jam per ſexennium in vinculis erat, acceſſerunt. Vno ex illis, qui Stralſundenſium proconſul erat, per tumultum interemto, ceteri re infecta domum receſſerunt. Sed anno proximo reverſi, fidem ſuam interponentibus octo civitatibus, Lubeca, Hamburgo, Stralſundia, Dantiſco, Turino, Elbinga, Kempis & Stetino, Albertum cuſtodia dimitti effecerunt his pactionibus: *ut reginæ ſexaginta millia ſelibrarum argenti* (ſeptuaginta millia habet Ericus Vpſal.) *pro ſui redemtione ſolveret: aut Stocholmiam illi traderet, cum renunciatione omnis juris, quod in*

Sueciam

Sueciam prætendebat: aut, ſi hoc nollet, in vincula rediret. Illi 1395.
viſum, quam minimo defungi incommodo, pro temporis neceſſitate: quod parum præſidii in regni proceribus haberet. Itaque reginæ, vel ut alii, ſponſoribus tradit Holmiam, ſuumque in regni poſſeſſionem jus ei reſignat. In quodam annali memini me legiſſe, Albertum nobilium in Ducatu Megapolitano virginum & fæminarum monilibus aliisque ornamentis aureis in publicum collatis redemtum fuiſſe. Pro eo beneficio illis poſtea privilegium ex æquo cum maſculis in ſoli poſſeſſiones ſuccedendi dediſſe; quum antea maſculis duas partes ferentibus, illi ſolùm tertiam caperent. Quod autem Cranzius emoti regno Alberti aliorumque quorundam regum, cauſſam ponit, perpetuum in Sueonibus nova cupiendi ſtudium; utique momenta illarum mutationum, & iſtius temporis regnique habitum non ſatis ponderavit. Non quidem abs re eſt, quod pertæſum fuerit imperii Alberti: quum ſatis compertum haberent, eum, non uti fas erat, amare vel cives vel rempubl. dum toties contra leges regni per ſe ſive ſuorum inſtinctu faciebat, ut ſuperius oſtenſum. Iſtud tædium non obſcurè exeruerunt, vbi partes regis tandem deſerendo, Margaretæ ſectabantur. Decuiſſet equidem cives pro cauſſa regis ſui, per ſeptennium captivi magis laborare, atque, ſi adverſis caſtigatus reſipiſcere voluiſſet, offenſiones & ipſi & quieti reip. condonare; eumque in priſtinum dignitatis gradum reponere, æquitatis fuiſſet. Sceptrum enim quanquam ſuffragatione hominum Principi traditum, tamen à Deo eſſe conſtat. Non eſt itaque civium arbitrii, ſi quà offendat Princeps (quod humanum eſt in tanta præſertim fortuna) ſtatim excutere ſceptrum illâ manu, in qua Deus ipſe collocavit. Nihilominus ita diſtrictè adſeri nequit, quod mutationum adeò cupida fuerit gens Suetica, & faſtidio præſentium Albertum alioſque quoſdam Principes regno emoverit. Fac plebem aliquando ſic affectam fuiſſe, ſive majore & ingenito deſiderio indigenarum quam exterorum, ſive culpa & inclinatione ipſorum imperantium: quibus ſemel inviſis, plebs novum reſpicit: ſive privato erga illos odio & invidia conſpectiorum, qui etiam authoritate ſua vulgum trahebant. Rerum tamen prudentiores ſatis ſcivere, non eſſe ex uſu & dignitate regni

frequentes mutationes. Semper quidem alium, non ſemper meliorem poſſe dari regem. At hic animi civium, quod tam indignè habiti eſſent, ſpretis â rege ipſis, regnique legibus & inſtitutis violatis, ita exulcerati erant, ut molliora remedia parum apud eos proficerent, & durioribus ipſi obluctarentur; jamque à fortuna ferme deſtitutum negligerent. Nec tamen à fide penitus, antequam ipſe, diſceſſerant. Quippe caput vrbium, Holmiam cum nonnullis aliis munimentis vſque ad finem cuſtodiæ Alberti in obſequio tenebant: quo nomine etiam ſcriptis literis eos laudavit Albertus. Sed ubi ad extrema res devenerat, neceſſitati ceſſum, & Margaretæ imperium traditum eſt. Accedit quod ea quoque tempeſtate Principes liberis populi ſuffragiis, certis legibus & pactis imperium acceptabant, quæ ſi ex fide implerent, perpetuo obſequii nexu illis obſtricti erant ſubditi; ſi non ſervarent, ipſi quoque fidei vinculo ſe ſolutos vi mutuæ conventionis autumabant, nec id aliarum gentium inſtitutis alienum eſſe. Albertus autem regno excluſus, in monaſterium Dobranenſe Ducatus Megapolitani ſe abdidit, ibique procul imperio ætatem egit: hoc ſecurius arbitratus, quam incerta ſpe metuque ſuas & aliorum fortunas in poſterum verſare. Sic extra ſtatum dignitatis in obſcuro conſeneſcens obiit, meliore ſorte dignus, ſi, ut cæperat, imperium ex vſu publico adminiſtrare perſeveraſſet.

MARGARETA

1395. in Alberti locum adſciſcitur Sueciæ regina, jam ante Daniæ & Norvegiæ imperio potita. Prius tamen diverſis certatum eſt ſtudijs inter proceres & populum; his Margaretam, aliis alios regno deſtinantibus. Quibuſdam patris VValdemari filiæque animus parum in Suedos pronus, occultæque molitiones, præter inſitum velut & jam flagrans utriuſque nationis odium, ſatis cauſſæ viſæ ad declinandum Margaretæ imperium. Alii publica præſtiti ab illa adverſus Albertum auxilii, cum factâ jam ante à quibuſdam ei ſpe regni; alii privata ejus merita in exules & oppreſſos ſub imperio Alberti cives, illorumque in eam animi inclinationes jactabant. Variantibus utcunque ſententiis, res tamen eo evaluit,

luit, ut Margareta regina Suedorum crearetur; ſed iiſdem quibus ſucceſſores legibus: *ne dignitates, munimenta, tribunalia aliis quam Sueonibus committeret: ne nova onera, ſubditis, niſi volente ſenatu populoque, imponeret, ut rempub. cum regni ſenatus conſiliis adminiſtraret.* Hæc & reliqua regni jura cives non promtius, religione ſacramenti, manu ac ſigillo ab ea firmari expetebant, quam illa præſtitit. Aura ſortis ſub novo imperio, ut ſolet, benignior erat, ad ſamam clementiæ colligendam, populi obſequium demerendum & potentiam ſtabiliendam; ſed poſtea paulatim mutavit. Indigenis præteritis, excepto uno Abrahamo Brodero Sueco, Hallandiæ & Verendiæ præfecto, cum quo nimiam conſuetudinem habuiſſe fertur; arces, provincias, aliaque publica adminiſtranda ſuis Danis tradidit. Ejus facti contra juramenti fidem & literas datas admiſſi à proceribus admonita, cavillando reſpondit: *Vos veſtra diplomata & privilegia bene adſervate. Mihi curæ erit cuſtodia arcium & propugnaculorum.* Non ſatis fuit circumvenire cives, niſi & ludibrio eos haberet. Præter iſthæc tributis exigendis immodica fuiſſe perhibetur. Nova utique, partim ignobilia partim invidioſa, emungendi populi nomina ab avaris miniſtris reperta; honeſta tamen aut ſpecioſa ad cogendas pecunias videbantur. Certi numi pro ſingulis jumentorum caudis, pro quolibet foco & conjugio, præter denarium regium, ut vocabant, pendendi erant; ac oneribus exhaurire ſubditos inter artes ipſi fuit, ut magis obnoxios haberet, & opes in Daniam colligeret. quo fine etiam Henrici præſulis Vpſalienſis legatum piis uſibus deſtinatum involaſſe fertur. Aliàs fœmina imperioſa, ſupra ſexum cordata, ſolers & rebus intenta erat. Iſthæc patris VValdemari de ea olim dictum confirmabant. *Deerraſse in ea naturam, fœminamque produxiſse, cum virum deſtinaſset.* Animum ejus verſutum non temerè ſuſpectabant Suedi, quibus ſe tandem inviſam duriori imperio & æmulatione adverſus ſuos reddidit. Hoc eò advertebat Margaretam, ut præcipitis ætatis ſe civiliter excuſans, ſuum ex ſorore nepotem Ericum ejuſque ſpem cum annis adoleſcentem proceribus commendaret. Etenim munimentis ex ſua familia, tria borealia regna firmatum ibat. Sed ut ambitum utilitatis publicæ ſpecie velaret, eos

cogitare monet, *regnum abſque turbis certo tueri ſucceſſore, & tantarum opum acceſſione munire. Si quid ad ingenii cultum & ætatem deſit puero,* (quatvordecim tunc circiter annorum erat) *id regia educatione expleri; apud ipſos in mores patrios erudiri; teneramque indolem, flecti facilem, ad regni genium attemperari poſſe.* Proceres dominationis ſecretum intelligentes, ſollicitudinem ejus de publico laudabant quidem; ſed intempeſtivam & libertati patriæ præſentique regni ſtatui gravem modeſtè deprecati. Quippe *ſe viva & adhuc regnante non alium conqvirendum regem præſertim illo imperio, quo per ſuffragia deſignatio regis iret.* Illa, *ſuffragandi arbitrium non inſolito more in certæ ſtirpis & de publico bene meritæ, vel regno cognatæ perſonas, integra libertate, poſſe transferri ac diſpenſari* regeſſit. Et aliqvanto vehementior, *illos ideo fortè recuſare Ericum*, ait, *quod ex ejus ſangvine eſſet.* Ne præfractè eam offendiſſe viderentur, in conſilium res vocata, & variè diſceptata eſt. Erant, qui hâc viâ pravos conſultores, velut publicam regni peſtem, & pejora reginæ ſuggeſturos, niſi mos hîc ei gereretur, amoveri credebant; hoc ſolùm remorante, quod liberè eligendi poteſtas iſto exemplo ſtringeretur. Alii, ſi aſſentirentur, tantùm perſonam, non fortunam regni in extero ingenio, moribus reginæ pro captu illius jam aptato mutatum iri; & forſan inclementiora, quam ſub ea, augurabantur imperii fata. Quidam affinitate
1396. Danis juncti, vel poſſeſſionum apud eos ſuarum diſcrimine perciti, ſed privatum commodum diſſimulantes, commune obtendentes, tantas vires & trium regnorum ſub uno capite conjunctionem, magnum ad ſecuritatem momentum fore monebant. Hi quum plurium aſſenſum elicuiſſent, tandem ſpem imperii in Erico Pomerano conſenſu ratam fecerunt; ita tamen ut veteri electionis juri regnique legibus id fraudi non eſſet. Senatoribus Nicopiam accitis, Margareta cum illis de regni ſtatu egit: *Vti prædia totaque territoria ab Alberto alienata ocyus ad regnum retraherentur. Vt munitiones novæ inter arma excitatæ ſolo æquarentur. Qui jure & immunitatibus frui deſiderarent, intra ſex hebdomadas ſe ſiſterent, ad jusjurandum ſibi ac regi præſtandum, præteritorum gratia facta. Vt nobilibus regni ſua cuique reſtituerentur. Vt de loco & tempore dicendi Erici trium regnorum regis decerneretur.* Actum inſuper, *ut alienatæ æris fodinæ*

fodinæ ad Coronam redirent. Quod ſibi dotis nomine Ordines promiſiſſent, id ipſius eſſet, quoad viveret; cum reſidua decem millium ſelibrarum argenti ſumma ipſi ſolvenda; deducto, ſi cui æs alienum deberet: ut prædia regni nobilibus oppignerata redimerentur. Hæc ex utilitate regni tunc propoſita, maturè deliberata & rite definita ſunt; non abſque reginæ gloria. quam uberiorem hîc retuliſſet, ſi ita adfuiſſet commodis Suedorum, ut Danorum: in quos, ut ſuam gentem affectu prolixo erat.

ERICVS

Rex Sueciæ ad Moraſteenium ſolenni ritu undecimo calendarum Auguſti lectus eſt. Cujus rei memoria lapidi, qui adhuc iſtîc adſervatur, inciſa exſtat. Priſco more jurat in regni leges, quibus imperium capeſſit: *de fide Chriſtiana ſincerè amplectenda; de jure & immunitatibus cuilibet ordini integris ſervandis; ut nullis inſuetis oneribus ſubditos premat; bella in extraneos non niſi publico conſenſu juſtisque cauſis moveat; ut imperium ſecundum regni leges gerat. principes dignitates, arces & caſtella non niſi indigenis committat;* & quæ plura leges regni poſcunt. Eodem anno de unione trium regnorum, Sueciæ, Daniæ, Norvegiæ in frequenti ordinum conventu actum eſt, & poſt aliquot annos Calmariæ repetitum. Quam confœderationem ingens concordiæ inteſtinæ firmamentum, & invictum adverſus exterorum vim præſidium fore judicabant. Et fuiſſet utique, ſi, ut conjunctio illa communi bono inſtituta videbatur, ita inter plura regna ſtare potuiſſet: & tam bene ingeniis atque uſu publico, quam lingva fermè & externis moribus ſingula convenirent. Sed hac de re mox plura. Vnionis capita prius audiamus; ex quibus iſthæc præcipua erant: *Vt hæc tria regna unum duntaxat agnoſcerent regem. Singula tamen regna ſuis & domeſticis legibus, inſtitutis ac immunitatibus uterentur; ut præfecturæ, judicia & officia publica per indigenas cujuslibet regni, non exteros adminiſtrarentur; ut nulla nova lex ferretur, niſi volentibus omnibus; ut rex quotannis, duobus ex ſenatu ſibi adjunctis, circuiret provincias, & quatuor menſes plus minus, in quolibet regno ſubſiſteret, ad audiendum cognoſcendumque deſideria ſubditorum. Si quod bellum inſtaret, omnes conjungerent operam & vires ad illud propulſandum;* 1396.

ita tamen ut quodlibet regnum ſuis impenſis aleret exercitum, donec ille ad deſtinatum locum pervenerit; ubi ex communi ærario ſumtus promentur. Nullum regnum alteri bellum inferat, niſi communi conſenſu. Quando rex novus eligendus erit, quadraginta procerum cujus libet regni Halmſtadii conveniant, ut in univerſum ſint centum viginti, qui hanc electionis viam inſiſtent: ſi defunctus rex plures aut unum reliquerit filium, ſive magno, ſive minore natu, eum ſibi capient regem, qui imperio ſit maximè idoneus, citra regni & ſubditorum fraudem. Si nullus exiſtat hæres, alius regno dignus eligetur. Si ne ſic quidem inter illos convenire poſsit, ex numero centum & viginti duodecim deſignabuntur, quem illi elegerint, rex eſto. Nec fas erit legere regem, niſi communi omnium authoritate. Primæ verò ſuffragandi regemque dicendi partes per vices ibunt. Regi non fas ſit ex uno regno in alterum ejus facultates, theſauros & archivum tranſportare; ſed hæc cuilibet regno ſint propria & perpetua. Præteritarum offenſarum oblivione ſancita, æterna pax eſto. Hæc confœderatio ſtabilis & diuturna non fuit: dum ſciſſo communis utilitatis vinculo, quod maximè ſervat ſocietates; & hoc vel illo regno ſibi ſtudente, ſingula tandem in partes ivere. Nec exemplo novum eſt, inter potentes fædera, uti plus vel minus utilitatis inde percipiunt, ita ſanctius vel remiſſius coli; & quæ publici boni contemplatione bene cœperant, ſi communis reſpectus fiat privatus aut ſingulorum, infeliciter deſinere. Quò valeret illud Margaretæ, Erico ſuo ſuggeſtum: *Suecia te nutriet, Norvegia te veſtiet, Dania te defendet*, ſagaces haud difficulter divinabant, nimirum, ut Sueciæ, & Norvegiæ fructibus, ſudoribus ac ſervitute, ſi
1397. poſſet, Daniæ regnum extolleret ac ſe tueretur. Idque primum ſiniſtræ opinionis & diffidentiæ ſemem fuiſſe exiſtimatur: quod alia deinde mala ex cupiditate privata nata magis ſuſcitarunt, ut ſuo commodius loco memorabitur. Anno ſubſequuto, quarto idus Februarii decretum eſt, ut agricolæ regio cenſui obnoxii, ſive illis volentibus ſive invitis ſua bona eſſent ademta, reciperent eadem intra id tempus & proximum Paſchatis feſtum. Interim ab eorum prædiis & facultatibus omnis vis & rapina abſtineretur; aliaque in rem utiliter conſtituta fuerunt authoritate publica, ab equitibus Guſtavo Magni, Carolo Bååt, Stephano Guſtavi, Torſtano

ſtano Simonis, Lindormio Iohannis & Nicolao DiiKerto, item ab epiſcopo Scarenſi Turdone ejuſque loci præpoſito. Annales in anni qui priorē excepit memoria, ne hoc quidem præteriere, quod novi ſeculi primordio tam denſi de cælo 1400.
imbres Oſtrogothiæ ſolum implerunt, ut fluenta paſſim exundarent, & alveis ſuis magna ſe vi efferentes, molas, pontes, & ſaxa ſecum raperent. Coloni tanqvam fatalis diluvii formidine, paſſim in colles & editiora effugiebant. Iſta verò aquarum intemperies adverſum frugibus fecit annum. Id mali rediit illi provinciæ his proximis, & quo hæc ſcribebam anno; non abſq; inſigni agrorum hominumque calamitate. Nec eſt, quod culpam noſtram cœlo vel aëris injuriæ imputemus. Sæpe tamen ſecuritati ita indulgemus, quaſi propinqua delictorum pœna nihil ad nos pertineret, aut pertingere non poſſet. Quin nuper etiam infeſtam his oris luem experti, benigniora tempora ſi ſperare volumus, emendatior vita intercedat neceſſe eſt. Eodem anno Ericus ad ordinandum regiæ ſtatum leges ante ſcriptas ſuo nomine ad aulæ miniſtros iterum publicavit. Poſt aliquod temporis intervallum legitur in ſponſam 1406.
Erici Philippa, Henrici regis Angliæ filia, quam Erici nomine, regio ritu Thuro Benedicti in Angliam legatus deſponſavit, & ſolenni pompa in regnum deduxit. Dotem marito uxor attuliſſe fertur unum numum ſed ingentis ponderis: in qvem plura millia auri conflata eſſent. Fœminam non quidem improbam fuiſſe annales teſtantur, ſed publicarum rerum curioſiorem, quam matremfamilias decebat, quod poſtmodum oſtendit, abſente & inconſulto rege armata claſſe adverſus Vandalicas civitates, quæ à Lubecenſibus & Stralſundenſibus acciſa & in fugam data eſt. Vnde rex domum reverſus adeò excanduit, ut indignius eam uterum gerentem tractaret. Illa animi ægra & duros ac ſolutos mariti mores exoſa, abiit in monaſterium Vadſtenenſe; & majorem in eo vitæ partem agens, tandem iſthic exſtincta & terræ mandata eſt. Ericus rex exſtruere cœpit arcem VVisburgum in urbe VVisbyenſium; quum ante arx ſita eſſet ad Buſcevicium in alta rupe, uno milliari ab urbe. Cives initio non parum obſtitere, ſuſpicati illam cervicibus ſuis imponi & urbi coercendæ. Sed vbi rex fidem dedit, hoc eorum libertati nihil derogatum iri, tandem permiſere. Incendium

1407. Holmiæ, quo major pars vrbis cum quadringentis homini-
(& bus (quidam plures ferunt) conflagravit, & ſimul tot vetuſti
iterum civitatis codices ac diplômata interciderunt, civilis mali
1419) quoddam omen fuiſſe videtur. Margareta ſexagenaria Flenſ-
burgi ex peſtilenti contagio deceſſit: quum octodecim annos
1412. Suediam rexiſſet. Ericus jam ſolus rerum dominus non
quarto quolibet menſe ex lege pacti in regno Sveciæ aderat,
ſed maximam ætatis partem degebat in Dania, vel alibi ex-
1424. ternis & non neceſſariis bellis adverſus Holſatos & Vandali-
cas civitates diſtinebatur: quibus ſubditos adflixit & tributis exhauſit; ingenti etiam cupreæ monetæ vi pro argenteis numis elatis ſubſtituta. Per ſuam abſentiam res hujus regni ex libidine præfectorum agi ferrique, eosque ſub umbra regiæ exactionis ſubditos premere, ſibique rem facere, rex parum penſi habebat. Neglectis Sueonibus bene natis & inſtitutis, ſuos evehebat. Henricum Konigsmarchium præ cæteris in aulæ & negotiorum publicorum conſortium admiſit, ejus conſiliis per omnia ductus. Hic author fuit regi de perpetuo provinciarum tributo, non perſonis aut capitibus, ſed prędiis, ditionibus, agris & poſſeſſionibus imponendo: ut ita nemo qui res ſoli poſſideret, immunis eſſet; & veteribus ruſticis ac dominis quocunque modo deficientibus aut exſtinctis, noviſque ſuccedentibus, tamen regi nihil decederet: dum onera quodvis prædium ſubinde comitabantur. Dalecarlis præpoſuerat Iohannem Erici Danum, vel, ut alii vocant, Iöſſonem Erici Aſdalium: qui magis tortor provinciarum, quam tutor aut rector erat. Non contentus uſitatis ſuppliciorum formis, tam efferatè egit, ut quoſdam virorum jugi ejus impatientes, inter fumi nubes ſuſpenſos atroci lentaque morte conficeret. Fœminas inſtar jumentorum aratro jungebat. Quarum nonnullæ ab ipſius lictoribus ſævo verbere actæ plagis ſuccumbebant; quædam uterum geſtantes fætum ante tempus & ſimul animam effudere. Nuptarum & innuptarum pudicitiam promiſcuè violabat. Multos pecuniis crebrò acerbeque exactis, & fortunis ſuis velut hoſtili præda ſpoliatos ad incitas redigebat. Dalecarli ſub hoc onere quidem gemitus, murmura & querelas miſcere; ſed quum præfectus eos mendaciis & contrariis ad regem literis eluderet, nihil laxamenti ſentire. Tandem

ex deſperatione quo gravius affligebantur, eò magis animos obſtinare: de excutiendo jugo certi, modò dux & occaſio darentur. Eſt enim vulgò gens Dalecarlorum inſolentiæ præ aliis inimica; ſed violenti imperii prorſus intolerans. Si quis nobilium eis præfectus majore & inſveta comitum ac miniſtrorum turba ſtipatus aut ſuperfluo amictu incedat, in eo potentiam ſibi metuendam ſuſpectant. Laborum tolerantes ſunt, ſed & onerum legitimorum; modò jure illis ſuo & operum fructu quietè uti liceat. Vbi vis accedit, & author factionis aliàs quietos incitans & ſpecioſa nomina libertatis tuendæ præferèns; minore cura futuri diſcriminis, quam præſentis injuriæ, viri pariter fœminæque in præcipitem & abruptam ultionem exſurgunt: illi manu & viribus, hæ verbis & ſtimulatione; niſi authoritate eorum, qui opinionem integritatis & fidei apud illos habent, aut quibus dicto audientes eſſe ſolent, ad mitiora flectantur; vel in tempore cohibeantur. Duces ſuos tam conjunctim, atque ſi univerſa multitudo unus eſſet, ſequuntur: adverſus tyrannos inter primos libertatis propugnatores reperti. Opportunè ergo ſe adeò preſſis obtulit Engelbertus ex eadē gente natus, parvus quidem corpore, ſed ingens animo, ſolers & acer. Ille querelas de Iöſſonis ſævitia ad regem non ſemel defert, malique medicinam quærit; etiam fide interpoſita ſub pœna vltimi ſupplicii, ſe ſingula accuſationis capita probaturum, modò ipſe & Iöſſo coram audiantur. Rex eam rem tanquam levem diſſimulat & contemnit; unde tamen velut ex neglecta ſcintilla ingens poſtea ortum eſt incendium & civile bellum. Ne verò nihil egiſſe videretur, Engelbertum cum literis dimittit ad quoſdam ex ſenatu regni datis de negotio rite cognoſcendo, Iöſſone tamen in jure ſuo & dignitate tuendo. Senatores quidem, ut rex juſſerat, cauſſæ cognitionem ſuſcipiunt, ſed ad finem ita, ut fas erat, perducere non potuerunt: quippe nihil in mandatis habentes de jure in reum dicendo; quod etiam regi reſcripſerunt. Cum his literis redit ad regem Engelbertus, & juſtitiam preſſis adminiſtrari, Iöſſonemque ex merito plecti orat. Rex pertæſus hominis importunitatem & crebras querelas, cum indignatione & minis eum faceſſere, nec in conſpectum ſuum reverti jubet. Ille, qua erat animi libertate, ſe iturum, ſubmurmu-

murmurans ait, ſed aliquando rediturum. Quum ergo animadverterent miſeri, ſe nec precibus exorare, nec lacrymis aliave ratione regis animum flectere poſſe, anguſtiarum verò nec modum nec finem eſſe, potius oppetere mortem elegerunt, quam tam indigna ultra pati. Quid fit? convenit inter illos, domatim lecto milite, arma ad ſe ſuosque à præfectorum ſæva dominatione vindicandum capere. quo animo ſibi ducem ſumunt Engelbertum & cum eo arcem Arhoſienſem primùm aggrediuntur. Hic nonnulli ſenatorum illis occurrentes, eorum animos mollibus conſultis ita placaverunt, ut quieſcerent; Iöſſoni tamen ſe deinceps obnoxios fore negarent. At ille hac velut contumelia iritatus magis intendere onera, nec de vexatione ſubditorum quidquam remittere. Proinde iterum ad arma accinguntur; ac ſenatu denuò interveniente ea deponunt, hac tamen lege, uti Iöſſo præfectura ſtatim emoveretur, eaque commendaretur Comiti Everſtenio. Rex verò ex fide promiſſi juſtè regnum adminiſtraret. Ceterum quum ne ſic quidem rex mitigatus, adhuc ſæviora illis minaretur, arma tertiùm rapiunt; & junctis animis omnes extraneos populo dominantes præfecturis expellere
1433. conſtituunt. Nec mora, Borganäſam & Cöpungiam arces diruunt & ſolo æquant, præfecto Ioanne VValio vix Stegeburgum elabente. Mox adductis in ſocietatem belli VVeſtmannis Engelbertus cum illis & reliquis copiis Arhoſiam petit. Ei obviam factus Melchior Gothardus ab Everſtenio arci impoſitus, nihil mali ſuſpicatur. Arcem tamen Engelbertus ſibi dedere jubet: quod pactus unius diei moram, illicò fecit. Engelbertus eandem Nicolai Guſtavi Erici Pukii patris fidei committit. Inde equeſtrem ordinem & omnes Vplandiæ incolas ad præfectos ſuperbè dominantes conjunctis armis regno exigendos hortatur, quod ut facilius obtineret, tertiam tributi partem agricolis remiſit; reſiduo in belli nervum ſibi ſervato. Ad Ericum Pukium genere & armis clarum, qui tunc apud Norlandos Corsholmiam arcem tenebat, literas ſcripſit, quibus *eum pro Sueco & viro, ut hactenus, facere* monet, *& ad ſalutem ac libertatem patriæ defendendam juxta cum ipſo conniti.* Is promtus obſequendi, manum cogit, eique præponit Elaum Diaconum, qui vocatis in partes Helſingis Faxaholmiam expugnat & demolitur. Aliud agmen ductore

Iohanne

Iohanne Folkonis Ericus in Alandiam emittit, quod Caſtelholmum obſidet. Illam arcem tunc poſſidebat fœmina nobilis Ida Gladſaccia, quæ ejus tutelam Othoni Pogeviſcio tradiderat. Sed is lingua quam manu promtior, haud exſpectata prima incurſione, vitæ incolumitatem pactus, eam hoſti tradit. Hæc cum Ericus in Norlandia patraſſet, ad Engelbertum ſe confert. Inde Gripsholmiam cum Sudermannis excurrens Hartvicum Pflugium arcis præfectum ſola acceſſus ſui fama ſic terret, ut arce incenſa Stocholmiam fugæ properus evaderet. Engelbertus mox etiam petens urbem, eam poſitis in adverſo Brunconis monte caſtris obſidione cingit, & Iohannem Crópelinum arcis præfectum deditionem facere jubet. Sed ille conſtantis fidei animique illud à ſe fieri poſſe negat: arcem in regis manus, à quo accepiſſet, reſignandam. Vrgente Engelberto, tandem res in Novembris proximi diem undecimum rejicitur: ſi interim de pactione conveniret. Inde Engelbertus Orebroam pergit, quam Ketelbergius tuebatur, is arcem ei permittere juſſus, ſe traditurum fidem dat, niſi intra ſeptem hebdomadas auxilia ſubmittantur. Agmine Nicopiam deducto, ſimile fert reſponſum ab Alberto Styggæo arcis cuſtode. Ringſtaholmiam porrò contendens, dum minus facili Henrico Styggæo præfecto, arcis oppugnationem molitur, ille quinque dierum inducias paciſcitur. Interim conventu ad VVadſtenas edicto, Engelbertus partem copiarum obſidioni relinquit, & ad conventum ſe recipit. In comitiis 1334.
VVadſtenenſibus regni Senatores de civili motu componendo agunt, Engelbertum ab inſtituto ſuo dimovere conati; *regis obſequio, ſi delinquat, non illicò diſcedendum eſſe,* differebant, *Quod ſi fieret, nullum imperium ſtabile fore. quem enim Principum magis, quam ceteros mortales communi infirmitati exemtum eſſe? Nec competere plebi de regis actionibus judicare, aut illius deſtituendi licentiam temere uſurpare. Ne quidem privatorum ſocietatem diu permanſuram, ſi admiſſis eorum nulla eſſet venia ſperanda. quod ſi inter pares recte obſervetur; quanto magis in regibus locum habere: quibus fides & obſequium ſacramento devincta ſint. Quin ſubditis incumbere, ſi ſtare regnum velint, etiam durius imperium quieſcendo, ſi poſſint, mitigare; ſi non poſſint, ut delictorum pœnam tolerare. Certè præſtare unius quam multorum* *experiri*

experiri dominatum. His reſpondet Engelbertus: *Sibi in animo non eſſe rebellare regi, aut quid incivilius affectare; ſed libertatem patriæ, quæ jam ferme animam agat, contra vim dominantium tueri. Sueones non more pecorum aut mancipiorum tractari velle, ut ſibi regis præfecti perſuaſerint. Quos ſi ad miſerorum ſubditorum efflagitationes rex coercuiſſet, his armis opus non fuiſſe.* Nec *ſe aut commilitones perfidiæ culpam mereri: quum eorum juramentum illigetur regis juramento. Regem verò primum juraſſe, ſe regnum ſecundum leges publicas & patriæ inſtituta adminiſtraturum: ſe munitiones atque arces non niſi indigenis crediturum. In quibus quum fidem datam haud ſervaſſet, ſubditis ab ea quoque recedendi regem ipſum authorem vel tacitum fuiſſe.* Poſtquam ſenatus regni nihilominus in fide perſiſtendum urgebat, Engelbertus verbis minas adiecit, publiceque edixit, *omnes libertatis patriæ deſertores pro hoſtibus publicis habendos.* Hoc edicto territos in partes ſuas etſi invitos traxit, eoſque ab obſequio & fide regis in ſuam abire coegit. Inde regreſſus ad Ringſtadholmum, ad deditionem cum Stegeburgo compellit. Oſtrogothos Stäkeholmum obſidere jubet: quod cum Lago Rudius Danicæ gentis acriter defenderet, induciæ in Novembrem convenerunt. Rumblaburgum, Trulleburgum & Pickisburgum Hermannus Bermannus Oſtrogothorum ope expugnat & incendit. Engelbertus Orebroam recedens, pro mille ſelibris argenti à præfecto redimit arcem & in ſuam fidem accipit, mox etiam Axevaldiam. At Vermelandorum animis in fide confirmatis, per eos & ducem Petrum Vlſonis Edsholmum, Daleburgum & Agneholmum expugnat. Oppenſtenium & Oreſtenium igne immiſſo exurit. Hinc in Hallandiam movens, ſeptentrionalem Scaniæ ditionem univerſam in ſuam poteſtatem redigit; nec minus Vardbergam, Falckenburgum & Halmſtadium. Ad defenſionem exciti Scandii cum expedita manu caſtra ad Lagaholmum locant, pugnæ ſortem experturi. Nec prælium abnuebat Engelbertus, niſi medius fluvius caſtra ſecans, conflictum impediviſſet. Itaque pace utrinque facta, in Suediam revertitur. In tranſitu verò tam caſtigatâ diſciplinâ coercuit exercitum, ut ſine maleficio progreſſi, ne gallinæ quidem pretium cuiquam auferrent. Conventu ad Vpſaliam indicto, rex Cröpelinum, arcis Holmiæ præſidem in

in ſua abſentia rem ex fide agere jubet. Interim ab otioſis, ex occaſione tot everſarum ab Engelberto arcium, diſceptatur, utrum eæ regno magis proficiant an obſint. Sententiæ in diverſum eunt, his contra vim hoſtium tot arces valere, illis rebellium, quibus in Principes armentur, præſidia eſſe adſerentibus. Aut abſque hoc ſit, adverſus vim hoſtilem tot munimentis intra patriam haud opus eſſe, ſi limes & portus regni validis munitionibus hoſtem excludant. Aliis, quorum potior ſententia, contendentibus, in fide ſubditorum & regis præcipuam regni ſecuritatem ſtare. Vbi rumor ad regem ſucceſſus Engelberti tulit, expergiſcendum ſibi ratus, arma parat, & Holmiam expedita claſſe contendit. Sed gravis procella naves & cum illis vires regis admodum adflixit. Ipſe vix periculo eluctatus, Holmiam accedit & ſimul ab hoſte obſidetur. Mox pactus colloquium, violatæ fidei cives increpat. Illi ab hac criminatione ſe purgant, paratos ad omne obſequium conteſtati, ſi rex in ſuperbos & avaros præfectos animadvertat, & fidem illis ſanctè datam ſervet. Rex indignè ferens ſibi legem à ſubditis dici, *vilem fore regum fortunam* ait, *ſi à ſubditis in ordinem cogantur*. Iſtis hinc inde jactatis, conventum de unius anni induciis, & Holmiæ præſidio ſexcentorum impoſito, Ericus in Daniam reverſus eſt. Poſtea in comitiis Arbogæ habitis, Engelbertus gubernator regni à populo renunciatur, poſitis in qualibet ditione præſidiis ac præfectis, qui providerent & occurrerent, ſi quid diſcriminis immineret. Interim literæ Iohannis Crõpelini adferuntur, quibus unà cum Boruſſiæ magiſtro, nomine regio Senatum rogabat, ut conciliationem cum rege admitteret. Proinde etſi ſatis injuriarum paſſi, tamen placidæ compoſitionis viam haud refugerunt: judicibus à ſtudio partium alienis rem commiſſuri. Mox conſignantur quædam capita, in quæ conveniretur. Ea ubi rex inſpexit, re cum ſe natu communicata, trium regnorum proceres Halmſtadium convenire jubet. Vbi decretum de ſumma rei duodecim Senatorum interventu Holmiæ agitare, pactis interim iuduciis, & Hallandia cum oppidis & arcibus Erico reſtituta. Poſtquam rex & ſenatus frequens Holmiam convenere, & præſentes & per libellum regem adeuntes, querebantur, *dum abfuiſſet rex Suecia, neglectam jacuiſſe juris adminiſtrationem.* 1435.

Inde

Inde ſubditos cum impenſis & incommodis haud exiguis neceſſe habuiſſe foris qværere judices, qvos domi in promtu habere par fuiſſet. Sed abunde improborum præfectorum domi eſſe, qui reverſos carcere, pecunia, corpore plecterent. Senatui autem regni magis animum quam facultatem oppreſsos iuvandi ſuperfuiſse: qvum plus poſsent, qui minus debebant, & parum ſubditis volebant. Eorundem crimen eſse devaſtatos pagos, monetam extra fines translatam, auctis interim novis & intolerabilibus tributis: quibus externa bella nihil ad ipſos pertinentia in gratiam regis alerent, regnum verò ac ſe ipſos exhaurirent. Præſules ſacro motos loco, alios invitæ eccleſiæ obtruſos. Regni item munitiones ac ditiones exteris commiſsas, ut indigenas premerent. His auditis rex ſpecie reſipiſcentis quæ vellent ſanctè promiſit. Satrapas & præfectos, qui publica & aulam curarent, ex eorum ſententia conſtituit, Chriſtiernum Nicolai Drotſetum,ut ſua lingua principem Senatus appellant, & Carolum Canuti regni Mareſcallum; non tamen ita ſolenniter ut decebat. Chriſtierno gladiolum quaſi puero,Carolo album baculum quaſi canes abacturo tradit: quum tamen moris eſſet Mareſchallum per aureum annulum à ſcipione pendulum creari.Sed ille deriſui ac ludibrio non tam munera, qvæ ſunt eminentia, qvam perſonas, qvod Suetici ſangvinis eſſent, habuit. Mox univerſo regno in ſuam poteſtatem recepto, fidem juramento iteravit. Sed & ſubditi renovarunt fidem ante præſtitam hac lege, *ut pleræque regni munitiones indigenis traderentur, paucis exterorum fidei relictis; ut cives deleta præteritorum memoria ſub imperium regis concederent.* At Ericus,non ſecus ac ſi juramentum eſſet fallaciarum latebra, mox ad ingenium redit. Proceres partim per Danos & alios, partim ipſi rogant regē *ut in memoriam ſibi revocare promiſsa & quæ in medium ex ejus regnique bono conſultarant, amplecti ne gravaretur, & publicam pacem ac ſalutem tot civium ſangvine tantoque ſudore partam & ab ipſo juratam, aliqvando intemeratam ſervaret.* Rex cum indignatione reſpondet: *ſibi non placere illud Ais aio, ſe nolle ad illorum nutum vivere, ſed arbitrio ſuo recturum. Eſse contra Principis eminentiam, inſtar privatorum iuramento obſtringi.* Sed illi contra exiſtimare: *Non indecorum eſse regi, in illis qvæ publica utilitas ſvadet, vel ejus cauſsa accedere ſententiæ amicorum: quum vnus acie ingenii complecti omnia nequeat;*

&

& ſapientum conſilio rectius tutiusque remp. adminiſtret; quod nec ſapientiſſimus regum Salomon abnuerit. Veram eſse libertatem, juratis regni legibus, ut imperii normæ, ſuas actiones attemperare. Et quid fore quod regem adſtringat, ſi non fides? Iuramentum verò nihil detrahere ejus exiſtimationi, ſed potius illam firmare: dum ſubditos de ſua erga eos fide, animo & benevolentia hoc ipſo certiores reddit; & ſubditi eidem de ſuo erga ipſum amore & obſequio pari jurisjurandi religione cavent: quod ſit optimum animorum vinculum. Quo major autem eſt Princeps ſubditis, quibus jurat, quo major Principe Deus, quo teſte & judice ille jurat; eò religioſius ſibi ſervandum eſse, quod jurat. Cives itidem Dei reverentiam, conſcientiæ legem, & ſubjectionis vinculum eo obſtringere. Sed ille ſuo non decedens animo, objurgabat eos, quod ab Engelberto patrata, ab illis adornata eſſent. Inde Cröpelinum nimis in Suecos, ut ipſi videbatur, propenſum à præfectura removet, & ſubſtituit Ericum Nicolai Danum cum quingentorum præſidio. Eodem anno Engelbertus ad Telgas latam altamque duci foſſam curat, ut itineris compendio naves traiicere poſſent ex Melero Vplandiæ lacu Oceanum. Sed poſtmodò deſertum eſt nobile inceptum, tanqvam nimis ardui moliminis: quum ingentia in terræ viſceribus ſaxa, velut adverſante natura, altius fodientibus obſiſterent. Ordines regni ſe mutuo fædere ſociarunt ad tuendum patriæ jura ac libertatem: ut ex ſcripto diplomate Sudercopiæ dato patet. Arbogam iterum conventus indicitur, in quo ſena- 1436.
tus regni decernit *obteſtari regem, ut liceat illis frui jure ac libertate ſua. Si ſecus fiat, ipſos fidei nexu & obſequio regis ſe cogi exſolvere.* Vbi famâ accepere, regem Holmiam adventurum, atque vnà Bugislaum patruelem, qvem ſibi ſucceſſorem deſtinarat; jamque à præfecto arcis ſymbolum & juramenti fidem acceperat; oppidani clam Engelberto rem aperiunt, & ad Holmiam in ſuam poteſtatem redigendam exhortantur: ne idem nunc malum illis accidat, quod ſub Alberto rege. Engelbertus collecta manu cum aliquot regni proceribus Holmiam properat. Sed ingreſſuri urbem excluduntur à præfecto arcis. Itaque civium ope effractis portarum repagulis ingreſſum ſibi vi fecerunt, & impoſito perticæ pileo, hoc veluti publico ſigno cives ad libertatem vocarunt. Hîc paucis exceptis tota civitas in ſenatus regni & Engelberti

partes tranſiit. Qui munita, ubi opus erat, urbe & expulſo inde peregrino milite, nova Sueonum præſidia arci imponit. Mox ad præfectum arcis mittit expoſtulatum injuriam excluſionis ab urbe, & quod exploſis tormentis hoſtilia intentaſſet: quum tamen non niſi pacem in tuto locandi & placidè de ea cum illo agendi acceſſiſſet. At poſtquam præfectus ferocius reſpondit, Carolo Canuti, qui nuper unà cum Engelberto regni curator lectus erat, & Erico Pukio oppugnandæ arcis negotium datum eſt. Engelbertus verò Nicopiæ, Stekeburgi, & Calmariæ arces invadit. Blekingiam itidem in Suediæ ditionem redigit, eique præfectum Nicolaum Langium ordinat. Inde ad Scaniam impugnandam ſe convertit. Sed à Petro Oxio ejus præfecto repulſus, Laholmiam, Halmſtadium, Elfsburgum deditionem facere cogit. Mox Vardbergam, Axevaldiam, aliaque regni munimenta proſpero ſucceſſu recuperat. Quædam, ut ſeditioſorum receptacula, demolitur. Sed in medio victoriarum curſu morbo retardatus, vbi curandæ valetudinis cauſſa Orebroam, & inde publicorum cauſſa Holmiam tendit, in exitium inopinatò ruit. Etenim Benedictus Svenonis vir ordinis equeſtris, impetrata fide publica, eum Orebroæ conveniens, de ſua filiique, ob crimini ipſis datum Danicarum partium ſtudium, proſcriptione graviter cum eo contendit, injuriam ſibi factam obteſtatus, ad innocentiam ſuam provocat. Amicis ſe interponentibus, tandem ita convenit: *ut Benedictus in proximo Holmiæ conventu ſe purgandi cauſſa adſit. Interim ſecuritate publica cum filio ſuo fruatur, nec ullam noxam Engelberto aut ulli ſuorum noceat.* Ita Engelbertus ſui & adverſariorum ſecurus, iter ſuum pergit. Sed ingruentibus tenebris, in peninſulam Göksholmio vicinam pernoctatum divertit. Quo comperto Magnus Benedicti filius eò appellens, infirmum & inermem nefariè obtruncat. Talis fuit exceſſus Engelberti, qui patriam ſuam à ſervitute tam ſtrenuè vindicarat. Necis authori non ſolum impune fuit, ſed etiam Carolus Canuti, regni adminiſtrator à nece Engelberti factus, eum literis tuti commeatus munivit, edictoque cavit, ne quis hoc facinus in crimen vocaret; tanquam Engelberti cædes tam vilis fuiſſet, aut, ut nonnulli volebant, quaſi rebellionis aut perduellionis pœnam regi dediſſet. Alii tamen à rebellionis culpa liberatum

ratum eunt Engelbertum : quod poſt totiens commendatam à Senatu regni ſubditis & ipſi duci quietem ac patientiam (ut ſupra memoratum)ſed nimia dominantium vi tandem turbatam & irritatam, arma cum ſuis neceſſaria corripuerit, ad defendendam à præſenti ruina patriam. Si verò juſtæ defenſionis modum haud per omnia ſervarit, quid mirum eſt in armis inteſtinis? quæ ſemel mota difficulter intra limites cohibentur; & plebs concitata facile à ſcuto ad enſem proximam manum extendit. Vtcunque ſit, hanc ei vicem & ab illo authore, etiam fide publica utrinque data & accepta, ſic reddi, omnibus indignum exiſtimabatur:quod publico etiam monumenti defuncto Örebroæ poſiti elogio cives ad poſteritatem conteſtati ſunt. Quin ipſe author quum perpetrato jam facinore in ſe deſcenderet, ejus gravi pœnitudine & dolore uſque ad vitæ finem affectus fertur. Vt ſolent admiſſa, quum non amplius infecta ſunt, animum ad ſanitatem reverſum ſeriò excruciare; quæ, anteqvam fiant, non, ut par erat, penſitantur. Imperii moderationem aggreſſo Carolo Canuti, mox excitabantur æmuli, ut inter æquales. Præterquam quod frequentes ſibi clientelas in illa fortuna adjungebat, & numeroſam familiam alebat, ſuper alia invidiæ irritamenta, multos quoque nobilium miniſtros, ſatellites & milites famâ munificentiæ à dominis ad ſe per ſuos emiſſarios pelliciebat. Quos Ericus Pukius acer animi & fervidus, primus ejus æmulus, *canes ſagaces ac venaticos Caroli* appellare ſolitus, eum monuit, *canes iſtos domi ſuæ tenere; ne ita, ut mererentur, excepti, infauſtè domum redirent.* Eidem aliiſque nonnullis nobilium aliquando querentibus, *ſibi ſuas non ſufficere opes, ad tuendam decorè familiam ac dignitatem; nec unde fas eſſet, ex merito præmia ſuppeditari*, reſpondit Canutus: *Ne pedes ultra ſtrata porrigerent;* haud perplexè vellicans eos, quaſi majores ſumtus, quam pro modo facultatum & conditione ſua facerent. Hoc illos & inprimis Ericum malè habebat. Itaque creſcente ſimultate, Carolum ſuperbiæ, ſeveritatis, avaritiæ palam criminati, qui beneficia & fructus regni præcipuos in ſuos uſus converteret, aliis aut nunquam aut rarò concederet. Ne hæc potentiorum altercatio novas patriæ turbas daret, interventu ſenatus conciliantur. Sed Ericus animo ultionem ac res novas meditante, ſi-

multatem nondum bona fide exuerat. Emiſſus à Carolo publicorum negotiorum cauſſa, factioſorum manum cogit. His ſpecioſo commento perſuadet, *Carolum illorum vitæ & fortunis inſidiari: quos ipſe contra vim hominis defenſurus eſſet.* QVum obſeſſa Nicopia ad deditionem compellenda eſſet, rogavit ſenatum, *hanc ſibi provinciam mandare; Caroli, ut civilis ſtatus gnari, operam magis in pace domique neceſſariam eſſe.* Nimirum ſpecie togatorum honorum eum belli curis abſtrahere, ſe ipſum rebus majoribus inſerere conabatur: nihil non movens, ut more alta ſed non recto itinere ſpirantium, æmuli potentiam refringeret, ſuam attolleret, ad regiam quoque, ſi poſſet, fortunam. Quum hoc artificium fruſtra tentaſſet, eum per ſuos inſidiis aggrediebatur. Hereſtekium demerſis obſtruit ſaxis, ut navigiis ejus inutilem reddat tranſitum, & alliciat eum Telgas, in caſſes ibi deſtinatos. At Carolus Hereſtekio repurgato ſalvus Holmiam evadit. Vbi poſtea Ericum epulis exceptum & vino ferme depoſitum, impeditæ viæ rogat cauſſam. Ille, vino arcana detegente, magnificis & elatis verbis, re quaſi bene geſta, liberè jactat: *Nulli lucio Stocholmiam & Calmarniam inter pelago oberranti tot unquam caſses aut hamos poſitos fuiſse, quot ipſe Carolo ſtruxiſſet inſidias.* Carolus offenſam premens, ultionem occaſioni ſervat. Interim arces & munimenta partim amicè partim armis & vi repetit â præfectis; inprimis Stegeburgum, Holmiam, Axevaldiam, Elfseburgum, Arhoſiam, & Aboam. Illum ſingulari Dei cura rebus majoribus ſervari, vel hoc ſit indicio. Quum Stegeburgum obſideret, à machinatore bellico ter petitus ictu tormenti ſubinde tamen irrito, diſſiliente identidem machina, intactus & illæſus abiit. Ericus odio adverſus Carolum ejuſque potentiam magis magisque accenſus, quod inſidiæ non proveniſſent, eum aperta vi cum Dalecarlorum copiis invadit. Carolus rebelles mox revocat ad obſequium, authoribus ſeditionis capite plexis: quibuſdam in terrorem etiam ignis ſupplicio affectis. Hinc acie inſtructa, fruſtra diſſvadentibus præſulibus, initur prælium non procul Arhoſia ad Helleskogiam, in quo ſtrenui viri Benedictus Vddonis, Turo Ketilli, Benedictus Gunnari, Matthias Iohannis, Olaus Stokius aliique occubuerunt. Poſt prælium inſtituto colloquio,

actum

actum eſt de pace tractanda, quo nomine convenit, utrumque Arhoſiæ cum amicis adeſſe. Quamvis autem Ericus à familiaribus monitus eſſet, ſibi cavere, nec potentis æmuli fidei ſe temerè credere; tamen quibuſdam præſulibus & magnatibus eum de itu & reditu confirmantibus, eorum dictis fretus, ad comitia Arhoſienſia ſub fide publica venit. Iſthic cum amicis congreſſus, ut erat ſoluti animi & effrenis linguæ, pergit in Carolum contumelioſa effundere verba. Ex quibus Carolus obfirmatæ in ſe conſpirationis teſtata indicia colligens, dum præter antegreſſa facinora vel ſua Ericum lingua accuſat: ut iſto inſidiatore & gravi æmulo tandem liberaretur, eum prehendi & Holmiam abductum, cauſſa dicta, capite pœnam conjurationis pendere facit. Carolo 1437.
crimini tributum, quod contra fidei publicæ religionem Ericum captum pœnæ ſubdidiſſet. Ille tamen in quibuſdam codicillis, à ſe captum & punitum, dum iſta ſecuritate fruebatur, inficias ire conatur. Hoc tempore quoque Iöſſo Erici Danus etſi literis tuti commeatus à Carolo Canuti munitus, tamen à ruſticis territorii Aſchenſis ad Vadſtenas comprehenſus, & in judicium Motalenſe deductus, capite damnatur, & ſævitiæ ſuæ erga provinciales pœnas ſolvit. Illi verò ob violatam fidem publicam & ultionem inconſulto Carolo exercitam, magnâ vi pecuniæ mulctantur. Carolus alium nactus eſt æmulum, Chriſtiernum Nicolai ſenatus principem, affinem ſuum. Amorem tamen uterque præferebat, & odium tegebat, donec maturum in alterius caput expromendi facultas eſſet. Cauſſas odii hinc accerſunt. Quum Carolus affini ſuo Chriſtierno aperuiſſet conſilium de ulciſcendis & plectendis Dalecarlis, qui non modò contra ipſum cum Erico Pukio conſurrexerant, ſed etiam cum agricolis Vermelandis aliquot ejus præfectos trucidarant, Chriſtiernus illud diſſuaſit ei authorque fuit, *ut ſpatium pœnitentiæ ipſorum daret, qui magis contagione quam ingenio peccaſſent. Vt etiam juſta eſſet vindicta, tamen invidiæ fugiendæ cauſſa modum in ulciſcendo ſervaret; ne frequenter & acerbè puniendo, dum multos tollere parat, plures irritaret.* Inde Chriſtiernum ſuſpectum habere cæpit, quaſi cum illis faceret. Alterum erat, *quod, quum Carolus Calmaria Holmiam diſcedens, annulum ſuum ſignatorium Chriſtier-*

 no

no reliquiſſet , ad literas publicas , quoties opus eſſet, obſignandas; ille hoc ſigillo perfidè abuſus à Carolo arguebatur,quaſi literas ad Helſingos Caroli nomine dediſſet & obſignaſſet , quibus juſſiſſet eos Chriſtierno dicto audientes eſſe.His & aliis occultis artibus plebem à Carolo ad ſe trahere , ſibique principatum quærere conatum. Tertium erat, *quod arcem Nicopiæ aliasque ipſi tradere nollet.* Carolus compertis ejus molitionibus , ſed in præſens diſſimulatis , ut incautum opprimeret, ad eum amicè ſcribit, *ſi quid nomine publico curandum ſibique ſignificandum haberet, ſe præſto eſſe in oppido Scheningia : ubi literas ejus præſtolaturus eſſet.* Ita hominem ſecurum inſidiarum reddit. Tabellarius, cui miniſtri ad capiendum ex occaſione Chriſtiernum clam additi erant, in aula ejus moram deſtinatò trahit, donec ille dormitum iviſſet. Mox advolant ſatellites , nudum in lecto comprehendunt , & direpta domo obtruncatiſque quibuſdam ejus famulis , illum primo Arhoſiam , inde Örebroam abducunt. Vbi Carolus ei obviam factus percontatur , *num arcem Nicopiæ ipſius fidei permittere velit*? Ille metu conſternatus , *non ſolùm arcem ei dediturum , ſed etiam plura , qvæ velit , præſtiturum* fidem dat. Qvamvis autem illis , qui ſe timeri & inimicos in ſua poteſtate eſſe vident , plerumque animi creſcere ſoleant , & fortunâ dejectos penitus deprimere quærant ; tamen Carolus ſive neceſſitudinis adſpectu , ſive quod modeſtiorem animadverterat adverſarium,ſive pœnitudine ſeverioris & inhumanioris facti , poſtea humaniter ipſum habere cæpit ac ſeqventi die dimiſit. Inſuper VViburgum eius fidei , & Ring-
1438. ſtadholmium filio ejus clientelæ jure tradit. His compoſitis Nicolaus Stenonis alter ejus affinis, novum ipſi negotium faceſſere cæpit. Qvum enim illum Stegeburgi & Oſtrogothiæ præfecturam tunc adminiſtrantem Carolus admonuiſſet , ut mitius in provinciales conſuleret , atque à vexatione & injuria civium ſibi temperaret ; hæc Nicolaus ferociter ſpernens , etiam miniſtris Caroli manus inferri juſſit. At Carolus nihil cunctatus , Stegeburgum obſidione arctiori premit. Nicolaus animadvertens hîc ferme ſe teneri , pactis aliquot dierum induciis deditionem ſimulat. Interim fuga elabitur ad regem Ericum tunc in Gothlandia morantem , à quo perhonorificè exceptus , regni Mareſcallus renunciatur , & ducentorum militum manu adiutus , redit in Oſtrogothiam.

ubi

ubi quum ferro & igne obvia perdidiſſet, à Carolo fuſus & captus, Norcopiæ tertio die, contracto, ut putatur, ex animi ægritudine morbo, deceſſit. Poſt illum Broderus Svenonis, ſtirpe & militia conſpicuus, adverſus Carolum coortus eſt. Ille ſe in remuneratione ſuæ fidei & meritorum in bello neglectum indignè ferebat. Et ſtudio videbatur neglectus, ut opibus nervo rerum deficientibus, minus ab æmulis timeretur. In conventu Sudercopienſi ex occaſione captati de ſuo & quorundam merito ſermonis, inſimulabat Carolum, quod præfecturas favori non virtuti conferret. Vt alii exiſtimant, conduxit quoſdam colonorum VVeſtrogothiæ ad interficiendum quendam Caroli præfectum, & plures inde motus dedit. Sed deprehenſus, ſeditionis pœnam capite ſolvit. Quum ita æmulos ſubmoviſſet Carolus, id operam poſtea dedit, ut Ericus regiæ dignitati, cui jam cives renunciare cæperant, integrè reſtitueretur; ſi, quæ non ſemel promiſerat, ex fide præſtare vellet. Ea re plura comitia, ſed exiguo vel nullo fructu habita ſunt. Quippe rex ingenio ſuo inſiſtens, indignum ſe arbitrabatur mutatæ ſententiæ receptum, aut dignitatis regiæ decora regni legibus ſubmittere. Proinde regni ordines tandem ad Moraſteenium decreverunt, *ut niſi intra trimeſtre rex Calmariæ adeſſet, ubi de hoc & aliis regni negociis agendum erat, ſe poſtea illum pro rege non agnituros.* Quod decretum, ut rem ſeriò agitari videret, ad eum miſerunt. Olaus autem præſul Vpſalienſis, etſi rex ipſi antea adverſatus fuerat, aliique ex ſenatu, quibus ſeverius Caroli imperium & diſſidia domeſtica non placebant, ſedulò connitebantur, ut rex in ſua dignitate retineretur. Ea propter Olaus Vpſalia Calmariam ad comitia proficiſcitur. In itinere Nicopiam digreſſus, à præfecto loci Magno, veneno in lac amygdalinum immiſſo peremtus fertur; non aliâ, ut tunc ſuſpicio erat, cauſsâ, quam ut præſulis adeò pro rege laborantis conſilia cum ipſo authore tollerentur. Nec parum equidem morte ejus per ſcelus feſtinatâ turbabantur. A congregatis tamen actum eſt *de rege non amovendo, ſi totiens repetitæ juramenti formulæ pactisque ſatisfaceret. Renovata itidem eſt trium regnorum unio, ſed cum nonnullis exceptionibus, quarum ulterior deliberatio in majora comitia differebatur.* Ericus autem deſperans ſalvam aut ſtabilem in Suecia 1439.

 dignita-

dignitatem, uſque dum ea lege, qua acceperat regnum, adminiſtrare recuſabat; antequam ipſe cum ignominia ſolio deturbaretur, regno exceſſit, & collecto quantum poterat opum, in Gothlandiam (unde poſtea ſæpius infeſtabat mari Sueones) & Pomeraniam ſuam ſeceſſit, atque viginti annos privatus vixit: quum quadraginta duos annos tribus regnis præfuiſſet. Imperium ſatis diuturnum; ſed honorificentius fuiſſet, ſi plus legibus regni, atque boni publici curæ, quam cupiditati ſuæ atque exterorum præfectorum avaritiæ ac libidini conceſſiſſet. Haud indoctus princeps erat, ut ejus annales Danici, etſi breves, loquuntur. Longis bellis multum exercitus, ſed parum felix: quod ipſum etiam moderationis admonere debuiſſet. Tandem abſenti regnum renunciarunt, quod vel præſens curâ ſuâ ac fide deſtituiſſe arguebatur.

CHRISTOPHORVS

Bavariæ dux, Erici, de quo prius, ex ſorore nepos, à Danis
1441. ad capeſſendum regnum inconſultis Sueonibus contra leges fœderis vocatus, his poſtmodò unicè commendatur. Quum enim id agerent, ut ab ipſis quoque rex cooptaretur, atque ſic tria regna in unius fœderis, ut antea, fide permanerent, ejus virtutes impensè Suedis prædicabant. Qui, quamvis obnitendi cauſſas haberent, tandem tamen inducti, ad ſervandam concordiam, pravæque inter ſuos æmulationis malum tollendum, eum adſciſcere decernunt. Carolus, ubi civium animos in Chriſtopherum inclinare videt, *nihil quidem eorum libertati in creando rege ſe detracturum* præfatus, *in mentem tamen illis revocat, quantis laboribus pro ſalute regni & ſtatu reip. in tranquillum collocando defunctus eſſet, ex quo imperium accepiſſet, quantum æris alieni contraxiſſet: cui ſolvendo non eſſet, niſi meritorum ejus æqua æſtimatio haberetur.* Iuſta ejus poſtulatio viſa, reſponſumque, veluti deſiderarat, *ut laborum præmia, Finlandiam ad tempus vitæ ſuæ teneret. Ölandiam verò pro ſe & ſuis hæredibus poſſideret, donec pro quadraginta millibus ſelibrarum argenti a Sueonibus redemta eſſet. Additum inſuper, ne obligaretur ad hactenus actorum & adminiſtratæ reip. rationes cuiquam edendas.* Mox legatos ad Chriſtophorum emittunt in Daniam, qui capita à regni

regni ſenatu concepta jubentur inſinuare regi: quæ ſi jure jurando, literis & fide ſua firmare velit, eum in proximis comitiis Calmarienſibus regem Suediæ renunciatum iri. Capita autem hæc erant: *Vt regni jura, privilegia & inſtituta illibata ſervaret, ſi leges quædam emendatione egeant, illas ſua authoritate confirmaret. Vt neminem in ſenatum admitteret, niſi Suedum. Vt arces & munitiones non niſi Sueonum fidei committeret, & præcipua munera iisdem cum conſilio ſenatus mandaret. Cenſus annuus & aliæ regni obventiones, pecunia publica & theſauri regno non exportarentur. Si neceſſitate ſic exigente foris impenſæ faciendæ eſſent, earum unà cum reſiduis ratio à bonis viris redderetur. Omnia diplomata, documenta, codicilli & literæ ad hoc regnum pertinentes, quæcunque in Dania aut Norvegia reperiri poſſent, huic regno reſtituerentur. Gothlandia ad corpus regni Suediæ, cujus membrum olim fuerat, revocaretur. Suedi immunes eſſent à vectigalibus Bahuſianis. Quidquid ex Ruſſia ope trium regnorum armis ſubiici poſſet, id regni Sueciæ eſſet. Quæ ex facultatibus & prædiis abſentium in motibus inteſtinis regni occupata eſſent, ut nunc poſſidentur, in poſterum quoque poſſiderentur. Res monetaria & tributa regni de ſententia ſenatus conſtituerentur. Opem ferret illis liberandis, qui tempore Erici in Holſatia vel alibi bello capti eſſent.* His legibus Chriſtophorus ultro ſubſcripſit in arce Hafnienſi. Sed comitia ad vigeſimum quartum diem menſis Iunii Calmariæ indicta, in Septembrem prolata ſunt. Cujus initio rex, ceſſantibus motibus Cimbricis, qui eum remorati fuerant, Calmariam adventavit. Ante ſuum tamen acceſſum, cum Carolo Canuti, amicis literis Halmſtadium accito, de arcibus & ditionibus Suediæ, quas tenebat, ſibi tradendis, ut veriſimile ſit, actitavit. Sed quæ Senatus regni Carolo promiſerat, omnia rata habuit. Eodem comite regnum ingreſſus, Calmaria Holmiam regali pompa deductus eſt. Antiſtes Vpſalienſis dextrum & Carolus Canuti ſiniſtrum regis latus in ingreſſu claudebat. Auditæ ſunt inter acclamationes & plauſus vulgi voces, tanquam futuræ ſpei omen: *Carolum ſceptro digniorem, quam Chriſtophorum videri.* Inerat enim Carolo proceritas corporis & gravitas eximia, â plebe æſtimari ſueta. Iſtæ voces ad aures regis perlatæ, aliquantum ejus animum punxere. Sed temporis cauſſa diſſimulavit. Inauguratio regis ſtato die, loco & more fit. 1442.

In ea ſeptuaginta viri bene meriti equeſtri honore ornantur. Regni adminiſtrationem aggreſſus, leges provinciales, ut vocant, à regni ſenatu legumque peritis recenſeri & emendari fecit, quas authoritate ſua ſtabilitas deinceps publicavit, & vi exſecutionis animavit. Ius aulicum quoque in uſum revocaſſe fertur, poſtea à Carolo Canuti & aliis regibus auctum. Neglectâ Turcorum imperatoris filiâ, ſibi in matrimonium, ex occaſione legationis ad eum, oblatâ, du-
1445. ctaque Dorothea, Iohannis Marchionis Brandeburgici filia, cenſum, quem vel nuptiarum & dotis vel publico nomine civibus imperarat, alioſque regni theſauros ac proventus hinc aſportare contra fidem datam conatus, ab inimico velut mari diris & exitio devota, naufragio omnia perdidit. Inde civilibus odiis cives ſe atterere cæperunt: quibus ſe infirmos adverſus hoſtem, & viles regi reddebant. Chriſtiernus Nicolai ſatrapa Carolum Canuti ob illatas ſibi injurias, de quibus ſuo loco dictum, apud regem criminatus, omni ope nitebatur eum regis odio & potentium adverſariorum inſidiis obiicere. Et feciſſet ſanè, incrementis Caroli jam regi ſuſpectis, niſi ipſe Carolus adverſus præviſa hujusmodi crimimationum tela ſe cautè præmuniviſſet apud regem: qui ipſi jam ante indulſerat, ne quiſquam ob qvæcunque ante acta cum eo jure experiretur, aut geſtorum rationem ab eo poſceret. Nec minus rex id compoſitò laborabat, ut eminentes mutuâ æmulatione committeret, & diſſenſiones inter illos foveret, ipſis magis quam ſibi periculo futuras. Quum enim animadvertiſſet, non paucos nobiles viros munera & beneficia regni abſque diſcrimine affectare: quin nonnullos tam avidè bonis aliorum inhiare, ut amici amicorum, filii parentum, propinqui cognatorum adhuc ſuperſtitum fortunam ſollicitarent, & alienæ poſſeſſioni per quaſcunque artes obreperent, ruenti cupiditati ſponte frenos permiſit: ſi fortè, ut præ ſe ferebat, vel patientia Principis, vel illorum ſatias aut pudor eos retinere poſſet. Sed quum hac via parum promoveret, nundinationem quandam beneficiorum, certo pretio dicto, ſibi minimè decoram, ſubditis gravem inſtituit; prætexto, ut eos ab immodica petendo pretii magnitudine abſterreret. Itaque diploma, quo prædium alicui jure clientelæ impertiebatur, viginti aureis, quos nobi-
les

les vocant, ex Cancellaria redimendum erat: quorum dimidium rex ipſe capiebat, reliquum procurantibus & ſcribentibus literas cedebat. Ita factum, ut impenſa ſæpe ipſum prædii pretium, uti tunc tempora erant, æquaret, aliquando excederet. Ab competitoribus ergo largitione paſſim certatum eſt: ut qui hîc vincere aut paria facere poſſent, in idem ſæpe beneficium, mox alteri conceſſum, velut communem prædam concurrerent, unumque fieret plurium, quod ne uni quidem, quippe tanto emtum, multum prodeſſet. Aut ſi forſan aliquando prodeſſet, tamen rixarum materia erat: dum in re communi juris & meriti vel æqualitas vel præſtantia à ſingulis obtendebatur. Contra, qui primi poſſeſſionem adepti erant, aliis, etſi ejuſdem temporis competitoribus, anteponi poſtulabant. Quin multi per lites & contentiones ſuas, tandem auro, prædiis & omni poſſeſſione devolvebantur. Crebris excurſionibus & itineribus ita fatigaſſe & exhauſiſſe agricolas in nonnullis annalibus proditur, ut miſeri coloni ad cibi penuriam redacti cortice ex arboribus in farinæ ſimilitudinem ſubacto vitam ægrè tolerarent. Inde ſibi cognominis *Regis Corticei* locum fecit. Etſi potius, uti rectè judicat Ericus Vpſalienſis, annonæ charitas in pænam & regis & ſubditorum divinitus admiſſa fuerit. Quum ſubditi obſecraſſent, ut cohiberet inſolentiam hominum Erici regno exuti, qui piratica ſua non leve damnum & calamitatem Sveticis navibus Gothlandiam transeuntibus inferebant, irriſui rem habuit, dicens: *avunculo ſuo aliquid concedendum eſſe, unde vivere poſſet.* Quin Anglorum naves ipſe prædationibus divexavit & intercepit: quarum ſpoliis ditatus, bellum parabat adverſus VVandalicas civitates ex avita ſimultate, & quod illlarum auſpicio Vitalianorum claſſis, VVismariâ ſolvens Bergas in Norvegia, cujus ipſe quoque rex erat, diripuerat, quum in Daniam ad capeſſendum regnum iter faceret. Inprimis Lubecæ arma intentabat: ad cujus expugnationem reliqua minora oppida facilius fortunæ ceſſura ſperabat. Ceterum ponderatis, ut cautum decebat, non ſolum ſuis, ſed etiam hoſtium & fœderatarum civitatum opibus, aperta vi non laceſſendum hoſtem arbitratus, dolo egit. Armata nimirum quinque millibus militum claſſe, tranſitū à Lubecenſibus petit, ſpecie ſacri voti in veteris

Marchiæ

Marchiæ oppido, VVilſenaco exſolvendi. *Se amicum ipſis venturum, militem non alia cauſa ſecum ducere, quam ſe defendendi adverſus vicinos Principes ſuſpectos propoſito.* Lubecenſes, quibus aſtus ſuboluerat, & alias ſciebant, natura ferè inter ſe inimica eſſe liberas civitates & reges, ei tranſitum negant. Interim tamen milites quoſdam à Chriſtophoro habitu mercatorum emiſſos, qui magnam vim armorum in doliis ſpecie vini occultaverant, domi ſecum ignari habebant. Miſit itidem ad VViſmarianos, Stralſundenſes & Roſtochienſes de tranſitu. Qvem illi civiliter denegarunt, Roſtochienſes permiſerunt. Incendio fortè noctu Lubecæ ſuborto ſignoque dato, ad opitulandum occurrunt cives. Ad idem ſignum iſti perſonati mercatores Chriſtophori, ſuſpicantes à regis emiſſariis ignem tectis injectum, aut ad occaſionem animum adverſuri, armati præſto ſunt. Rogati, *quid arma pacatæ urbi inferant?* reſpondent, *ſe militarium ludorum cauſſa iſthæc geſtare.* Sed ſuo ſe indicio ipſi arguentes ac temerè prodentes, ut dolus ſua tandem arte irretitus teneri ſolet, illicò urbe excedere & alibi meditationes ſuas militares exercere juſſi ſunt. Ita incepti irritus rex in Daniam cum claſſe ſua regreſſus, inter Gothlandiam & Calmariam grave naufragium patitur, ut vix ipſe ſcaphâ evaderet. Quod divinæ in fœdam regis libidinem, cujus inſimulabatur, iræ argumentum fuiſſe exiſtimatur. Bavaros ſuos nonnullis arcibus regni præfectos, ad monitum procerum, invitus removit. De quibuſdam regni
1448. negociis Ienecopiæ cum proceribus conſultaturus, ſubito morbo correptus, Helſingburgi ſupremum diem explevit. Quidam perhibent eum in Dania, in compenſationem expilationis & evectorum Suediâ bonorum, ingens legatum Suediæ regno ſupremæ voluntatis tabulis reliquiſſe; quæ tamen in lucem prolatæ non ſunt. Ab exceſſu regis, interregni tempore Benedictus à Saleſtad & Nicolaus à Diursholm regni adminiſtrationem tenuerunt: quorum curam & fidem jam antea probarat Chriſtophorus; quippe vicem ſuam eos fungi jubens, quoties regno abeſſet.

IOHAN-

JOHANNIS LOCCENII HISTORIÆ RERUM SVECICARVM

LIBER IV.

CAROLVS CANVTI

CHriſtophoro defuncto proximè ſurrogatur, exterorum regum tædio. Sed prius inter proceres & populum ingenti contentione de quærendo idoneo patriæ rectore diſceptatum eſt. Benedictus Ionæ, & Iohannes ejus filius præſul Vpſalienſis, epiſcopus Strengnenſis aliique diſſertabant, *ad ſecuritatem reip. conſcientiam ſingulorum & famam poſteritatis pertinere, ut novus rex non niſi de communi ſententia trium regnorum, ex lege fœderis adſciſceretur. Si tamen inſuper habito fœdere, ſibi ſeorſim conſulere placeat, ſaltem celeribus abſtineant conſiliis: quæ facilius reprehendi, quam revocari posſint. Tantum profectò negotium, in quo patriæ ſalus, ſi bene, vel pernicies verteretur, ſi male cederet, haudquaquam calidè ac properè agendum eſse.* Alii verò, quorum principes erant Carolus Canuti & Ericus Benedicti, contendebant, *electionem regis, quo tardius procederet, hoc majori diſcrimini reip. fore: tot oculis animiſque in hanc ſpem aut cupiditatem domi foriſque intentis. Nec opus eſse alia ſuffragiorum, quam hujus regni procerum exſpectatione; quum Dani jam contra decretum unionis fecerint, atque, non habitis communibus comitiis, nec conſenſu Sueonum deſiderato, ſibi primas imo ſolas eligendi partes ſumſerint, & Chriſtophorum ex Bavaria ad regnum evocarint. Præterquam quod iſta trium regnorum ſocietas magis incommodo quam uſui Suedis fuerit; externis regibus ejus leges temerè violantibus.* Hæc cum tanto animorum ardore ab illis agitata ſunt, ut â verbis ferme ad manus & rem duello diſceptandam perventum fuiſſet. Eorum tamen ſententiæ obtinuerunt, qui ab unione dicta diſcedendum ſuadebant: 1448.

ſuadebant, & tribus in electione poſitis, in Carolum Canuti propendebant: *quod non vulgaribus ante experimentis, & nuperâ ſex annorum gubernatione ſe dignum imperio feciſſet.* Quamvis non deſint, qui ambitu & corruptione ſuffragiorum elatum memorant, de quo tamen nihil in annalibus Sueticis. Nec fidei ſatis par videtur, eum ſexaginta ſex virorum ſuffragia, tot enim pro ejus electione numerabantur, ſimul corrumpere potuiſſe. Quanquam eum regni cupidine ductum, non planè inficias iri queat: ſi vera ſunt, quæ feruntur, aniculæ ab ipſo conſultæ de futuro rege reſponſum, & infantis prodigium de corona in capite ejus conſpecta. Si verò hæc pro næniis ex quorundam mente habenda ſint, tamen publica merita & ſpiritus privato majores eum vel tacitè regno commendare videbantur. Ioannes præſul Vpſalienſis indignans hunc regem: *quod ſuæ familiæ parum amicus eſſet: quod ſolo favore ſuisque artibus ſolium adſcendiſſe exprobraret; & ante ceteros patrem ſuum Benedictum, virum conſtantem & expertæ fidei, vel alium ſui aut alterius ſanguinis ad hoc faſtigium extolli præoptaſset,* inſalutato Carolo diſcedit. Sed mox mutata mente revertitur, perſuaſus à ſociis, ut cum reliquis regni proceribus in fidem regis juraret, eumque Vpſaliæ Iulio menſe ineunte coronaret; occultato tamen magis in præſens, quam exuto odio.
1449. Carolus poſt ſolennem inaugurationem Holmiam ingreſſus, cum ſenatu conſilium habet *de Gothlandia, quam excluſus rex Ericus hactenus tenebat, recuperanda. De piratica iſthinc profliganda: quod Ericus jam per novennium ex hac inſula Suedorum fortunas non parum accidiſset; & nuper adeò ſeptem naves Stocholmenſes indigenis mercibus onuſtas intercepiſset.* Decernitur, *bis mille militum claſsem adverſus Ericum armare, ductoribus Magno Greenio & Birgero Trollio.* Milites hanc expeditionem ſumma cum alacritate ſuſcipiunt; & cives ſibi gratulantur de illa die & occaſione, qua ſuorum tot injurias & detrimenta ab Erico accepta vindicarent. Quum dicta claſſis portum Flevanicum ingreſſa eſſet, militeſque in terram exſcendiſſent, quamvis hoſtis eos acceſſu ſtrenuè prohiberet, una tamen alteraque pugna hoſte in fugam verſo, littore potiti ſunt. Vnde progreſſi, VVisburgum circumſederunt. Horum rumor ut ad Danos accidit, mittunt ad Carolum in Ölandia tunc hærentem, *ut auxilia pro re ſuis ex propinquo quidem ſubmittat, ſed*
copias

copias ſuas ex Gothlandia domum revocet, neque armis laceſsat. Eam enim à VValdemaro tertio debellatam, & à Margareta redemtam; quum ab Alberto Boruſſiæ magiſtris oppignerata eſset; Danicæ non Sueticæ ditionis eſse. Si contra faciat, Chriſtiernum regem ſuum armis injuriam ulturum. His Carolus reſpondet: *Gothlandiam ad Suediæ ditionem ex uſurpato veteri jure pertinere, & nuper nomine publico atque pecuniâ Sueonum à Margareta redemtam eſse. Idcirco ſe lege regni & fide juramenti patriæ præſtiti ad armis repetendum regno ademta, ſi aliter nequeat, obſtringi. Irent ac renunciarent ſuis, ſibi revocandi milites conſilium animumque non eſse, antequam Gothlandiam in poteſtatem regni Suediæ redegiſset.* Hoc reſponſo accepto viſum eſt Danis expedire adverſus Suecos & pro tuenda Gothlandia juſtum exercitum, auſpicio Chriſtierni I. Dum in his ſunt, Sueci urbis VVisbyenſis obſidionem aggrediuntur. Ericus cum ſuis diu irruptionem obſidentium ſuſtinet. Sed deficiente paulatim commeatu, civibus urbem tuendam demandat, ipſe in arcem, ut tutius perfugium, concedit. Oppidani oppugnantium laboribus & excubiis fracti remittere paulatim animos, & ſolutiori cura in cuſtodiendis munitionibus eſſe. Qvod ubi Suedi animadvertunt, ſibi vigilandum & occaſionem rapiendam exiſtimantes, ſcalis noctu clam admotis in mænia eniſi, urbem invadunt. Eodem impetu cepiſſent arcem, niſi duces, in primis Magnus Greenius, induciarum imagine decepti fuiſſent. Ericus enim deſtitutus paulatim arcis quoque commeatu, paciſcitur cum Suedis armorum ferias hac lege: *ut illis traderet arcem VViburgum, ſibi retineret Bornholmiam & Ölandiam, quoad viveret.* Obtentis induciis frumentum & alia neceſſaria, qvæ in longius tempus ſufficerent, arci infert, nec pacta ſervat. Calendarum Ianuariarum veſpera à ducibus Sueticis convivio exceptus, eos ipſis calendis iterum invitat, ſed exploſo ter tormento ad ferales epulas & velitationes, quibus utrinque non pauci conciderunt. Verùm ut majoribus viribus & infeſtius adoriretur Suedos, auxilium rogat Danos, ſpe totius Gothlandiæ loco mercedis illis facta. Chriſtiernus itaque ingentem ei claſſem auxilio mittit, duce Olao Axelii, qui ut acceſſit, arcem ei tradit Ericus. A Danis in tutiora traductus, in patria tamen ſua Rugenvvaldiam Pomeraniæ, ſenectutis & quietis ſedem eligit, in

in eoque otio demum anno milleſimo quadringenteſimo qvinqvageſimo deceſſit. At Suedi à Carolo rege obſidionem arcis continuare juſſi, parati erant arma non niſi cum vita aut arcis deditione ponere. Nihilo minus à Danis armorum ceſſatione vel inducijs iterum deluſi ſunt: ut mirum ſit, ad ictum non ſemel ſaxum eos retuliſſe pedem. Sed authoritate Greenii moti, ne quidem contra hiſcere audebant. Eius tanta ſecuritas erat, ut caſtella & propugnacula ſolo æquaret, *his*, negans, *opus eſſe: quum per inducias nihil hoſtile metuendum ſit*; quaſi poſt exigui temporis otium, bellum non rediturum eſſet. Hac re Magnus etiam ſuſpectæ fidei habitus eſt. Induciarum hæc conditio erat: *ut Sueci urbem VVisbyenſem & inſulam Gothlandiam uti poſſidebant, poſſiderent; Dani verò arcem urbis. Interim arbitros mittendos, qui jura partium cognoſcerent & diiudicarent.* Ita Chriſtiernus præſidiis & commeatu arcem munit, ſuaſque copias contra datam fidem adverſus Suedos urbem inſidentes educit. Haud ſegniter hinc inde pugnabatur, ſexcentis Danorum primo conflictu cæſis. Chriſtiernus igne urbi immiſſo, compellit Suedos, caſtellis jam à Greenio deſtructis, ut ante dictum, in munitiores domos lapideas ſe recipere: ex quibus maſculè ſe defendentes, ſubeunti hoſti non levem dedere ſtragem. Hîc Danicæ hiſtoriæ ſcriptores tradunt, Danos muro perfoſſo, nullo hoſtium ſe movente, irrupiſſe & facili negotio urbem occupaſſe, cæſis inſuper mille octingentis, aliiſque captis. At Suetici annales ferunt, Danos quum animadvertiſſent Suedos dictis ædibus abſque magno periculo & labore exigi non poſſe, cum eis hac lege pactos eſſe: *ut cederet Gothlandia Danis, factis induciis à die S. Martini ad annum uſque. Interim ad comitia die VValburgis indicenda deſtinandos utrimque duodecim ex Senatu, qui de jure Gothlandiæ aliiſque controverſiis inter duo regna pronuntiarent.* Hæc utrinque à delectis ex ſenatu Suetico & Danico ſubſcripta ſunt, & Gothlandia Danorum ditioni, qvamvis ſub certa conditione, tunc acceſſit; cujus præfectura cum inſulæ uſufructu Olao Axelii pro viginti mille ſelibris argenti mutuò acceptis, ut volunt, pignori à Chriſtierno rege Daniæ data eſt. At Carolus majoris fortunæ momentis intendit animum, & ad Norvegos mittit poſtulatum, ut ſe ſumant ex lege fœderis regem, ſe regnum

num eorum juſtè & ex fide adminiſtraturum. Norvegi, tanquam à Danis in electione Criſtierni præteriti, Carolum Canuti ſibi quoque regem faciunt. Sed mox major pars, ſeu facti pœniteret, ſeu à Danis ex decreto Halmſtadienſi de arctiori horum regnorum unione aliter perſvaſa, Chriſtiernum regem præponit. Plebs tamen, præſertim regno Suediæ vicinior, in fide Caroli manet, & Nidroſiam evocato ſolennia regni confert. Carolus duos regni præfectos ex Norvegico ſenatu Aſlacum Turonis & Eduardum Muscam conſtituit: duos, ut mutuò contuitu magis in officio & fide eſſent. Sed cum creſcente Caroli potentia ſimul invidia gliſcebat, in nonnullis etiam metus ſervitutis ſub rege duobus imperiis animum forſan elaturo. Arbogiam accitis proceribus, nonnullos ex iſtis, inter quos erat Magnus Greenius, Halmſtadium ad conventum iſthic indictum ablegat, cum libera agendi quæ è re regni eſſent facultate expreſſaque conteſtatione, ut uni parti ita ſatisfieret, ne alteri hoc eſſet fraudi. Quum ad dictum locum conveniſſent, rex Daniæ criminatur, *ruptam à Carolo unionis legem non ſolum in Suediæ, ſed etiam Norvegiæ regno, Daniæ hæreditario, per vim & fraudem,* ut aiebat, *occupato.* Commonetque legatos, *ut hac de re & ſimul de lite inter duo regna ob jus Gothlandiæ decidenda, deque commoda belli avertendi pacisque ſtabiliendæ ratione cogitent.* Reſpondent legati: *Pace fida & perpetua nihil ipſis regnoque prius & optatius fore. Litem de Gothlandia judicio intra annum finiendo committi, è re videri. Si intra præfinitum tempus terminari non poſſet, in conventu Calmarienſi utrinque arbitri cognoſcerent, & Gothlandiam certæ parti adjudicarent. Vt Carolus Norvegiæ jure Chriſtierno velut hæreditario ejus Principi cederet, æquum videri. Quod ſi his actis Carolus ſubſcribere nollet, ſe in Daniam ad cuſtodiam reverſuros.* Ferunt quidam annales Svetici, tres & fortè plures ex iſtis legatis in occulto & à plurium conſcientia ſeducto loco clam agitaſſe conſilia cum Danis, *ut alterutro regum Suеciæ vel Daniæ defuncto, ſuperſtes crearetur, vel interregnum eſſet, donec etiam alter obiiſſet. Interim reſpublica per regni ſenatum adminiſtraretur. Vtroque tandem vivis exemto, Halmſtadii convenientes ex indigenis ſibi regem ſumerent, regni legibus obſtringendum.* Inprimis actum eſt in ſecreto, *de Carolo regia ſede movendo, tanqvam violatæ unionis reo, & nimis imperioſè*

 ſeve-

ſevereque agente. ut arces & munitiones regni de ſententia Senatus attribuerentur, quorum fidei placeret. ut codicilli conſcriberentur, regni ſenatorum manu & ſigillis firmandi, in quibus obſtringerent Carolum ad certas leges, quibus ſi ſubſcribere recuſaret, ab ejus fide diſcederent, & regi Chriſtierno regnum Suediæ dictis legibus deferrent. Hoc conſilium quum Nicolaus Ionæ cuidam epiſcopo ſub jurata ſilentii fide detexiſſet, epiſcopus animo perplexus quid hîc ſibi faciendum eſſet, tandem elegit reſcindere potius juramentum Nicolao præſtitum, quam fidem regi datam: in tanto præſertim negotio, quo regis ſalus & exiſtimatio periclitaretur. Vbi conventum erat Arbogam, epiſcopus aperuit regi occulta machinationum adverſus ſe ſtructarum. Rex admiratus, tam perfidè ſecum egiſſe, quos pro optimis amicis habuerat, & magnis ſibi regnoque beneficiis devinxerat. Vt tamen tantiſper diſſimularet, donec ſeipſos fortè & molitiones ſuas architecti earum indicarent, præſul regem rogabat. Rex hoc fecit. In comitiis Arbogenſibus de geſtis Halmſtadii percunctatus, ubi ab oratoribus, quæ vellent, accepit, inprimis de pace & controverſiæ de Gothlandia finiendæ modo, rem in conſultationem mittit, & *num iſthæc rata ſint habenda. quod viſum pleriſque: quum de exiſtimatione & libertate legatorum hîc agatur; ne, ſi ad irritum res cadat, fœdæ cuſtodiæ in Dania ex pacto oratores mancipentur.* Saniores verò non dubitabant, *hæc ſuo periculo feciſſe legatos, quæ contra mandatum & in fraudem dignitatis publicæ & regiæ feciſſent. Licet enim illis permiſſum eſſet è re conſulere, tamen hac lege, ne alterutri parti eſſet fraudi: ut erat regi ceſſio regni Norvegici.* Illa tamen rex, ne ſtatim nudaret animum, cum reſervatione ſui juris, ex parte confirmabat. Poſterius verò & occultius illud conſilium, de quo ſupra, ſtudio celabant oratores, donec prius ſuæ ſecuritati conſuluiſſent. Rex etiam animum tegens, quaſi hujus rei ſcenam planè ignoraret aut non intelligeret, interim ſingulorum erga ſe affectum callidè eliciebat: ſi ſeipſos forte proderent. Tandem cum ſe conſcii ſive odio adverſus Carolum, ſive ſecuri ſuæ potentiæ & ſalutis, ſe ſatis manifeſtos feciſſent, Carolus ira accenſus, palam increpitare eos, *negotium regni malâ fide adminiſtraſſe. Plagas ſibi poſitas, quibus vel incautus ab inimicis includeretur, regnoque depelleretur. Sibi tamen repertam viam haſce plagas vel perrumpendi,*

vendi, vel commodè ſe illis explicandi. Poſt ad conventum Calmarienſem ſibi addictos evocat novoque ſacramento obſtringit, præteritis ſuſpectis: quorum vires & animos ut minueret magis quam accenderet, modicè in eos animadvertere contentus erat. Prædia quibus abſtulerat, mox deprecantibus reſtituit; aliàs parcus in iis diſtribuendis. Nihil muniendo ſibi ac Principatui neceſſarium omittens, duo mille corporis cuſtodes adſciſcit. Arces ſuſpectis adimit, & in alios, quos ſibi magis fidos credebat, transfert. Nicolao Ionæ arcem Örebroenſem & mox Nicopenſem, Magno Greenio Aboenſem, quos pro principibus iſtius factionis habebat, aufert. Hoc indignè ferentes quidam magnatum, & ſibi ſimul metuentes, hinc anſam ad Chriſtiernum tranſeundi cepere, quorum præcipui erant Magnus Greenius, Benedictus Ionæ, Tycho epiſcopus Scarenſis, Guſtavus Olai, Guſtavus Laurentii. Comitia hac tempeſtate Vadſtenis 1450.
habita ſunt, in quibus de jure Gothlandiæ inter duo regna Svediæ & Daniæ, ſed nullo fructu diſceptabatur: quolibet regno ſuum jus tuente. Eodem modo poſtea Calmariæ. Chriſtiernus rex Daniæ quærens quomodo potentia Caroli tam vicina non nimis prope ſe invaleſceret, ubi juſtæ aperti belli cauſſæ deficiunt, abſque ullo præmiſſæ hoſtilitatis indicio, excurſionibus quocunque obtentu & populationibus variis atterere eam conatur. Carolus ad vim pellendam haud ſegnis, ingenti exercitu collecto, Scaniæ, Blekingiæ, & Hallandiæ vaſtitatem facit. Hac 1452.
re magis laceſſitus Chriſtiernus cum infeſtis tam Danorum quam exterorum copiis Gothiam occidentalem invadit & diripit, Ladoſienſem portum & arcem occupat. Duo fratres prope Ladoſiam unum prædium inhabitantes, â Danis militibus pro certa pecuniæ ſumma prædii & fortunarum ſuarum incolumitatem paciſcuntur. Mox ſolutâ pecuniâ, nihilominus prædantur colonos inſolentes milites. Sed fratres cum aliquot ſociis eos inſequuti ad Cattungam, in inſidiis ſe locantes, ſeptuaginta circiter tranſeuntes occidione occidunt, & cadaveribus exſpoliatis damnum abunde reſarciunt. Hoc præludium erat majorum inſidiarum, quas Carolus Chriſtierno ex occidentali Gothia in orientalem contendenti paravit in nemore Holevedia, per quod illi cum exercitu tranſ-

cundum erat. Quamvis enim accepto nuncio de irruptione hoſtis etiam Holmiæ per mare imminentis, ad eam tutandam recurriſſet; tamen â tergo reliquerat Ericum Nipertum, qui juſto cum exercitu hoſti occurſaret. Dum ergo Chriſtiernus ad dictam ſilvam Holevediam accedit, inſidias iſthic veritus, præmittit levis armaturæ cohortes cum ducibus locorum gnaris viam prætentaturis. Sed hi non ſatis circumſpectis latebris, inſidiarum dolo circumventi, & trecenti cæſi ſunt, reliquis captis. Hac hoſtium clade magis in ſpem erectus Carolus, ut occupata â Chriſtierno Veſtrogothiæ caſtella quoque recuperaret, cognatum ſuum Tordonem Bondium, virum bello ſtrenuum cum expedito peditum agmine iſtuc mittit. Hic ut hoſti ſe ſubitò ſuperfunderet, per avia ſilvarum & montium militem ſuum raptim ducit, noctuque hoſtem inopinatò opprimit, & ingenti prædâ partâ, Ludoſiam recuperat. Opportunè Carolus fortunæ inſiſtens cum ſuis copiis Bondio ſuccurrit, & alias quaſdam iſtius loci arces, Axevaldiam & Rombloburgum, profugis in Daniam Turone Turonis & Krummedicio earum cuſtodibus, in fidem ſuam recipit & præſidiis munit. Boondius etiam iſtic limites firmat, caſtellis in Norvegia Billingsburgo, Guldburgo & Danaſorghio exſtructis. Quoſdam Norvegorum hoc impedire ſtudentes & munitiones ejus ter mille militum à Chriſtierno, duce Torberno Gaſtio, ſubmiſſorum manu oppugnantes per trecentos ſuorum inſidiis circumvenit & ſternit. Ob hæc & alia merita regni Marſcus, ut vocant, à rege creabatur. Sed poſtea noctu in lecto à ſuo miniſtro Iuſto Boethii, injuſtiſſimo ſicario, conductâ ejus opera à Danis, ut quidam ſuſpicantur, dum ad Danos perpetrato ſcelere transfugit, nefariè trucidatus eſt, indignaque morte periit. In conventu Holmenſi reconcilia-
1453. tus eſt præſul ejusque ſocii cum rege Carolo. Licet iſthæc amicitiæ redintegratio non diu ſteterit, hærente in animis odii fomite. Monetæ domeſticæ inſtauratio facta eſt, derogata æſtimatione majori æquo peregrinæ. Officinæ monetariæ apertæ ſunt Holmiæ, Aboæ, Sudercopiæ & Calmariæ. Ne deficeret iſthic argentum, vetus inſtitutum renovatum eſt de permutanda ab exoticis mercatoribus argenti ſelibra pro minoribus numis ad æſtimationem mercium

qua-

quadraginta marcarum. Chriſtiernus acie contra Suecos non multum lucratus, atque ſi ſibi ipſi conſentiant, haud faciles debellatu expertus; novum genus expugnandi reperit, non pugnare. Incolas enim regni, præſertim qui in limite habitabant, abſque ſuorum diſcrimine & ullo cruore, vel adverſus ſe invicem concitat, vel vario belli rumore miniſque ê propinquo terret atque turbat; auxiliis contra Suecicis ê longinquo, quoties opus eſſet, non abſque magna difficultate & itineris labore in regni fines adductis. Atque ſic in armis ſubinde colonos eſſe cogit; qui tamen armatum ex adverſo hoſtem magis exſpectabant, quam experiebantur. Haud alio equidem animo rex eos dictis modis ludebat, quam ut longo tædio perpetuæ belli formidinis, tranſitu ac receptu militum fatigati, opibuſque exhauſti, tandem ipſi nullo negotio in prædam concederent; aut faſtidio rerum ſuarum, à Carolo ad ipſum deficerent, & ad communis fœderis legem redirent. Quam ſpem ei injiciebat præfectorum Caroli ſævitia & inexplebilis avaritia, in agricolis pro lubitu vexatis, & pecuniis arte mala elicitis, aut vi exortis. Profuſionem largitionum à priſcis Suediæ regibus in ſacros uſus deſtinatarum cohibere tentabat; quod illa regni facultates non parum diminuerentur. Sed ea re non levem ſibi invidiam apud ſacrum ordinem creavit. Ita alienatis ſubditorum animis & quibuſdam magnatum ſtudio in Chriſtiernum inclinatioribus, invitantem fortunam amplexus Chriſtiernus, Daneholmiâ Scaniæ adverſus irruptiones Sveonum munita, jam ſeriò rem agit, Elfsburgum expugnat, Ölandiam per Greenium occupat, inferioris Suediæ magna parte ſuæ poteſtatis facta. Privatæ mox & publicæ machinationes etiam domi adverſus Carolum oriuntur. In nuptiis Nicolai 1457.
Sturii, quas rex ſuis impenſis faciebat, officinæ monetariæ præfectus, ab aliis conductus, an deſperans ſolutionem ingentis æris alieni, quo regi ad quatuordecim mille ſelibras argenti obſtrictus erat, eidem tendit vitæ inſidias, communicato prius cum præſule conſilio: quem ſciebat regi infenſum eſſe. Præſul tamen hîc odio ſepoſito & verecundiâ hoſpitalis menſæ, ſicarium â cruento incepto deterret, monetque, ſi quid adverſus regem moliendum ſit, præſtare palam in acie vel campo experiri, quam ſacra nuptiarum & menſæ regis ſanguine fœdare.

Mox dictis fidem ipſa re confirmavit. Quum enim peractis nuptiis præſul à rege petiiſſet reſarciri ſibi damnum navium ſuarum in bello Danico amiſſarum, rex in iram verbis exit, atque ſe ei quidquam debere negat. Mox tamen animo ſedato, arbitris ex ſenatu rem diiudicandam committit. Qui quum negotio diſcuſſo ſecundum præſulem pronuntiarent, indigno iſtud animo rex ferens, judices non ex æquo & bono, ſed privato ſtudio ſententiam tuliſſe arguit. Inde offenſis animis diſcedunt. Sed rerum prudentes hinc tumultus mox erupturi ſemina prævidebant: qui nec diu abfuit. Dum enim Carolus expeditionem militarem in Gothiam edicit ad recuperandum Ölandiam & alia à Danis occupata; præſul conditum hactenus odium palam exſerit; cujus has ferebat cauſſas: *Pro indigniſſimo habebat, Carolum, quum adhuc regni adminiſtrator eſset, in vincula conjeciſse avum ſuum maternum; & præfectura inſuper dimoviſse*; de quo jam ſuo loco dictum. *Quum pater archiepiſcopi Benedictus in comitiis Holmenſibus, ubi agebatur de novi regis electione, trium regnorum ſocietatis legibus hic ſtrictè ſtandum eſse urſiſset; contra diſceptaſse Carolum, omnibuſque modis laboraſse, ut poſthabita fœderis iſtius ratione, ſibi dignitas regia conferretur. Eundem patruo antiſtitis Nicolao ob ſuſpicionem malæ adminiſtratæ legationis Halmſtadienſis arcis Örebroenſis præfecturam ademiſse. Denique Carolum regia poteſtate inſolenter & pro lubidine uti.* Huc reſpexiſſe videtur Ericus Vpſalienſis, vbi *præſulem ſe de omnibus, non abſque rationum momentis, & multis approbantibus, excuſaſse* ſcribit. Quamvis tamen ille poſtea aliter judicet. Poſtquam omnis multitudo ex regis edicto ad militiam evocanda eſſet, præſul patentibus literis de expeditione adverſus hoſtem à rege ſpecie amicitiæ impetratis aſtutè pro ſe utitur; & populum Vplandicum, quem ad regem in Gothiam prægreſſum mittere juſſus erat, alioſque ſibi conciliatos & collectos ex occaſione & obtentui ſumtis populi qverelis de crudelitate & avaritia præfectorum Canuti, quam vindicaturus eſſet, contra iſtos præfectos, & ipſum tandem regem armat; uti rex poſtea exul in ſuis ad ordinem ſacrum Vpſalienſem literis expoſtulat. Hîc etiam Chriſtiernus ſecundas partes agit, & claſſe in Finnoniam per Magnum Greenium transmiſſa,

VVibur-

VViburgum capit: ut ſic binis regni limitibus ad Ölandiam & VViburgum occupatis, inter utrumque medios facilius comprehenderet. Archiepiſcopus copiis ex Dalia & Vplandia coactis, præfectum Caroli Haqvinum Svenonis vi capit, & in arce Saleſtadia cuſtodiæ tradit. Inde conſilio cum ſuis communicato ædem Vpſalienſem ingreſſus, & ſacram veſtem indutus, in conſpectu collegarum ad altare ſummum in genua procumbit, preceſque fundit. Mox ſurgens, ſacram veſtem, omnibus ſtupore defixis, ponit, armis ſe devovet & perſonam militarem induit, negatque ſe prius exuturum votivum obligatumque virtuti militari habitum, quam turbatum à Carolo regni ſtatum in tranquillũ redegiſſet. Poſtridie codicillo ad valvas templi affixo, publicè fidem & obſequium Carolo renunciat, eumq; hoſtem proclamat. Hoc animo pertendit ad regias villas & prædia exſpolianda, populumque in ſuam fidem adſtringit. Hinc Enecopiam & Arhoſiam ire pergit, ubi quoque civium animos, Caroli pertæſos, ſibi obſequentes reddit. Carolus de his certior factus, ex orientali Gothia cum mille quadringentis eqvitum & trecentorum peditum agmine citato, Nicopiam & inde Strengneſiam advolat, ſpe præſulem improviſò aggrediendi. Sed ille jam ad famam adventus ejus in expedito ſtans, haud cunctanter occurrit Carolo, ac prima luce eum cum ſuis Strengneſiæ occupat. Vbi in tumultuario congreſſu rex corpore vulnerato, ſed animo magis ſaucius ſe in fugam illicò dabat. Præſul fugientem ê veſtigio Holmiam inſequitur, ut recenti clade perculſum ocyus debellet, & ſuo eum metu vincat; certè non ſpatium ad nova conſilia vireſq; inſtaurandas relinquat. Caſtra ad Holmiam ponit, & obſeſſo æquaſque deditionis leges fruſtra offerenti magis magiſque inſtat. Quum hic nequicquam opem exſpectaret, nutantibus & diſcordibus civium animis, multis etiam in archiepiſcopum ad motum fortunæ inclinantibus, præterquam quod tot potentium invidia ſibi paſſim in regno omnia intuta atque infeſta faceret, urgente fato abitum parat, & noctu clam theſauro regio Franciſcanis credito, & quidquid poteſt præſentis pecuniæ rerumque migratu faciliorum in navem illato, præter omnium exſpectationem, nono regni ſui anno, Gedanum diſcedit. Caſimirus rex Poloniæ, cum quo vetus ipſi conſve-

tudo fuerat; hoſpitem perbenignè accipit, arcemque in confinio, ut quidam volunt, ad vitæ adminicula concedit. Non illud ſilentio prætermittendum, quod, quum Carolus Gedani in cœnobio Olivenſi cum rege Polonorum Caſimiro Latinè loquutus eſſet, quia Polonicè neſciebat; nec ipſe rex per ſe vel aulicorum quemquam, niſi per monachum Latinè reſpondere poſſet, effecit Carolus, ut Caſimirus pudore ex imperitia iſtius linguæ non tam ſui quam miniſtrorum cauſſa victus (quem tamen pulcrè poſtea ultus eſt) Latinarum & humaniorum literarum ſtudium ſuis, ſi provehi ad honores vellent, publico edicto mandaret. Ex eo tempore magis quam antea non ſolum plurimi ex vulgo deguſtare literas contenti fuere: quod hodieque frequens eſt in iſto regno; ſed civium quoq; & nobilium filiis Romanæ atq; prudentis eloquentiæ ſtudium fuit inſigne. Qvin & hodie in iſta repub. iiſdem gradibus ad primas dignitates adſcenditur; & genere clari non alia ratione magis quam eruditione & meritis in patriam extolluntur. Sed â brevi excurſu in viam. Stocholmenſes comperto Caroli abitu urbem & mox arcem, cujus præfectus erat Olaus Drakius, præſuli dedunt. Fama hujus rei quotquot magnatum aut nobilium in Daniam ob domeſticas tempeſtates conceſſerant, ab exilio in patriam revocavit, inprimis Benedictum epiſcopum Scarenſem, Magnum Greenium, Turonem Turonis, Guſtavum Olai, Guſtavum Laurentii, alioſque: qui ſub Chriſtierni patrocinio hactenus latuerant, & nunc velut ad mitiorem auram evolabant.

CHRISTIERNVS I.

1457. Præſulis & quorundam procerum regni conſiliis & ſtudio, non univerſi ſenatus populique conſenſu, vivo adhuc Carolo ad Seciæ regnum evocatus, abſque cunctatione accedit, & his legibus Holmiæ inauguratur: *Vt regni jura & inſtituta conſervet. Vt cuique ſuæ poſſesſiones, ubicunque ſitæ, ſalvæ ſint. Vt ablata coronæ confeſtim reſtituantur. Vt jus Gothlandiæ Suedis integrum ſit. Vt lis de vectigalibus ad Bahuſiam dirimatur. Ne rex ad ſe ullo titulo transferat poſſesſiones nobilium. Ne oppigneret aut quocunque modo alienet, vel regno efferat bona regni. Ne illegitima onera ſubditis imponat.* His ſcripto & juramenti fide firmatis, imperium accipit; & inde revertitur in Daniam. Poſtea huc regreſſus, imperium quidem

quidem bene adminiſtrare cæpit, ſed in progreſſu inclinavit. Quippe poſt biennium, gravibus tributis Sueones oneravit, 1460.
regni opes in ſuum uſum corraſit, undecunque poterat, ex erario, templis, cœnobiis. Theſauros quibus incumbebant Fratres prædicatores â rege Carolo ſibi commiſſos, ab iiſdem Chriſtierno metu offenſæ aut ſpe gratiæ detectos, ſeptem vaſis incluſos in Daniam contra datam fidem aſportavit, magnaque ejus parte Holſatiæ Ducatum à Comite Scovvenburgenſi Ottone & Gerhardo emit. Hac re non levi invidiæ populo eſſe cæpit, ut, quod opibus impleri non poſſet, eum vulgò *bulgam fundo carentem* appellarent. Quum rumor exiviſſet de Carolo Canuti, quod magnas in Boruſſia & Polonia copias colligeret, quas in Sueciam ad recuperandam amiſſam poteſtatẽ ducturus eſſet, ſuſpecti veluti clam cum Carolo adverſus Chri- 1462.
ſtiernum facientes, in vincula conjecti ſunt, Claudius Ryttingius, regis Caroli Cancellarius, Nicolaus Petri, Orianus, Carſonius, Steno Benedicti & alii. Pars quæſtionibus ſubjecti & ad necem torti: ut, quod ignari erant vel innoxii crimine, tamen faterentur. Pars aliis modis vexati, valetudinis ſuæ jacturam non abſque civium dolore fecerunt. Poſtquam rex novum tributum præſulis, ut nonnulli volunt, conſilio iterum impoſuiſſet ſubditis, & mox inde in Finnoniam iret, archiepiſcopum, qui regis abſentis vicem obibat, juſſerat illud per ſuos exigere. Sed archiepiſcopus, plebem ea cauſſa tumultuantem ſedare an ſibi conciliare quærens, ſeu ut evectionem opum extra regnum impediret, hoc tributum propria authoritate ſubditis remiſit. Vnde regis offenſam contraxit, ejuſque proditor â Danis appellatus eſt. Accedebat quod delatoribus & inimicis frigidam ſuffundentibus, & odio in præſulem aſperato, multorumque civium erga Carolum deſiderio nondum exſtincto Chriſtiernus in ſe quoque metuebat, quod in Carolo ejecto expertus erat. Itaque præſul, fruſtra deprecante & fidem interponente Catillo Lincop. epiſcopo, ejus ex ſorore nepote, â rege juſſus eſt in Daniam abduci & vinculis tradi regiæ dignitatis author. Sed piæ mentes judicabant *hoc evidens* 1463.
pœnæ divinæ in præſulem exemplum: qui, qvamvis cetera vir cordatus & generoſus, tamen hic extra regiones officii ſui temerè ruens, arma, qualia ipſi credita non eſsent, ſua authoritate contra ſuum regem ambitioſo, rebelli & ulciſcendi cupido animo induiſset.

Vbi ad ruſticorum aures manavit, præſulem in cuſtodiam eſſe abreptum, & quidem, ut vulgò fama ferebat, ob exoneratam à ſe gravi tributo multitudinem, illi in boreale ſuburbium Holmiæ armati confluunt, hanc injuriam vindicaturi; quidam inſulam Spiritus S. dictam inſident. Sed rex navibus interpoſitis eos ſecrevit, ut viribus diviſis illos qui in inſula hærebant, etſi ſtrenuè pugnantes, illata cæde proſterneret, vitam paciſcentibus parceret, cum conditione tributi nuper illis imperati ſine morâ dependendi. Duces factionis ultimo ſupplicio affecit. At pontifex Romanus, Chriſtierno interminatus eſt, ob archiepiſcopi in vincula compacti injuriam & poteſtatem in tam venerabilem perſonam temerè à ſe, ut putabat, uſurpatam, uſu ſacrorum interdicere. Rex negabat *ſe cuſtodiæ incluſiſse illum ut archiepiſcopum, ſed ut hominem de mundo, qui militaria ac civilia tractaret, & ſacro ſe munere abdicaſſet, periuriique reus eſſet.* Totum negotium legato pontificis, epiſcopis vicinis & ordini ſacro decidendum commiſſum eſt. Sed illi ſtudio rem trahentes, tandem in ſuſpenſo reliquerunt. Itaque Catillus viâ pacis & interceſſionis nequicquam tentatâ, cum propinquis & amicis ſuis de viâ per vim armatam expediundi cuſtodia præſulis, aut injuriam perſequendi agit: & de adjungenda ſibi multitudine agreſti, jam ſuopte ingenio ad ultionem prona. Omnibus idem volentibus, Catillus exercitum cogit, ejusque ductorem ad exemplum avunculi ſui agens & voto ſe obligans, Holmiam adoritur, obſidet, capit. Mox ad Chriſtiernum ſcribit, *ſi dimittat præſulem, ſe benevolis & obſequentibus ſubditis uſurum; ſi minus, alia omnia experturum.* Verum hæc ſurdis auribus occinebantur. Ideo Catillus Dalecarlis & Helſingis ad ſuas partes adiunctis, caſtra ad Harâkerum figit: ubi Danis ſimulatâ fugâ in inſidias tractis, dein manu cum illis in lacu glacie ſolido conſerta, victor evadit. Ita Chriſtiernus videns pleraque ſibi improſperè cedere, cum claſſe ſua in Daniam revertit. Ex una navium capta apluſtre rapuerunt milites, & ad Holmiam in colle Brunconis trophæi loco erectum *Danorum braccam* per ludibrium appellarunt: quod tunc inſtar apluſtris eorum braccæ pro iſtius temporis more forſan fluitantes & laxiores eſſent.: aut quod ea appellatione laxum vexillum illis eſſet. Dum hæc ita proceſſere, literæ

literæ Caroli Canuti exſulis adferuntur, ad ordinem ſacrum Vpſalienſem ſcriptæ, in quibus abitus ſui cauſſas, cum expoſtulatione injuriarum ſibi â præſule factarum prolixè exponit. Earum ſententia hæc erat: *Qua ratione jam per quinquennium agitarit præſul de ſe* [Carolo] *prodendo perdendoque. Quo nomine quum ipſum inſimulaſſet, ſe ſupplicibus ad Deum manibus ſanctè obteſtatum eſſe, ſe integram fidem & amorem regi ſuo ſervaturum, nec unquam commiſſurum, ut rex eiiceretur regno, & Chriſtiernus in ejus locum adſciſceretur. Quin ſe malle ante pedes regis ſanguinem ſuum profundere, quam permittere, ut ille regno deturbaretur. Ita ſe ut amico fidem habuiſſe, & ex ſententia ſenatus patentes ei literas ad ſubditos de armis contra hoſtem Chriſtiernum regem Daniæ capiendis dediſſe: qua de re ulterius quoque populum erudire rogatus erat. Illum verò abuſum iſtis literis, populum adverſus regem concitaſſe, arma contra ipſum expediviſſe, Holmiam arctè cinxiſse. Regem tamen etiam cum vitæ ſuæ periculo ſe obtuliſse amicæ compoſitioni & ſatisfactioni, ſi de fide publica, præſul ejuſque ſocii ſibi ſatisdare voluiſsent. Sed hoc denegato, nullum aliud remedium à fortuna & fide derelicto ſuperfuiſse, quam in exilium abire. Simulac verò præſul regem exterminaſset, Chriſtiernum contra datam fidem in regnum advocaſse. Præſulem, omni reverentia exuta, ipſum ut tyrannum, proditorem, prædonem ſubditorum & hæreticum apud Pontificem & alios peſſimè traduxiſſe, nullo alio quam populum à rege ad ſe avertendi animo. Se verò inuſitato, ambitioſo & ſacra perſona indigno titulo regni caput & adminiſtratorem, libertatis vindicem ac defenſorem jactaſse. Ceterum de ſuâ innocentiâ regem ſuam & bonorum conſcientiam ipſorumqne fidem appellare; imo toti mundo ſuam integritatem probaturum. Non poſse tamen non ſe mirari, quî ſodales præſulis tantam ejus inſolentiam & ambitionem tulerint. Niſi præſulis & ipſorum promiſsis tantum fidei habuiſset, ſe lege cum ipſo acturum fuiſſe. Præter extremas autem injurias & contumelias, quibus regium nomen lacerarit, ne quidem ſibi temperaſse ab odio & immanitate adverſus tenellos regis liberos, quos à ſuis cognatis, quibus commendati erant, abſtractos ſæva hyeme trans mare in exteras oras ejecerit, ut eo citius perderet. Regem tamen non tam domeſticum, quam publicum malum dolere: dum in ſui locum Chriſtiernus ſuffectus patriam opibus, â ſe fidei Fratrum minorum in uſum ac neceſſitatem regni commiſsis, exſpoliet, Daniamque ditet. Hæc &* plura

plura hujusmodi incommoda impiis præſulis machinationibus accepta ferenda eſse. Eundem nuper quoque Catillum epiſcopum, & alios ex ſuis cognatis rebelles contra ſe, publica authoritate in regnum revocatos, excivisſe. Cum tamen ſatis ſciat, literis Pontificis in archivo, eccleſiæ Vpſal. adſervatis ſacrorum uſu prohiberi, quicunque legitimo magiſtratui & vero regi Suediæ obnitatur. Contra quas tamen ex falſa relatione diſpenſationem pontificis poſtea impetrarit. Præterquam quod ipſi non ignotum ſit, quid pœnæ lege Dei & patriæ hujuſmodi perduellibus debeatur. De cetero rogat ſacrum ordinem Vpſal. cogitare de modo luendi damni, quod ipſorum fide pro præſule interpoſita paſsus ſit, & Pontifici aperire tam injuſtas ejus molitiones, & tam indignum ſacri muneris abuſum. Ad ea reſponſum ſe ab illis exſpectare. Illi reſpondent: *Præſulem nihil quicquam vel conſilii vel operæ cum ipſis communicaſse in his, quæ antea vel nuper in regem patrarit. Quod ſi feciſset, longè melius eventura omnia.* Tandem creſcentibus inter proceres æmulationis ſtudiis, & detrectantibus imperium Chriſtierni Suedis: *quod contra juratam regni legem opes publicas extra regnum abſtuliſset: quod per abſentiam ejus rarò, ut decebat, jus diceretur, & præfecti interim, ut vellent, non ut fas erat, cum ſubditis agerent: quod arcibus & officiis præfeciſset Danos; & alios exteros pro libidine dominantes, excluſis indigenis, tanquam improbæ in regem fidei eſsent.* Itaque in conſilium itur de Carolo, qui deſiderium ſui iterum fecerat, in priorem honoris gradum reſtituendo, & Chriſtierno ex dictis cauſſis abdicando. Clariſſimus rerum Danicarum ſcriptor Meurſius hîc notat, *eandem fuiſſe querelam de Chriſtophoro Bavaro, quæ de Chriſtierno primo erat; & hanc Suecis primam deſciſcendi cauſſam exſtitiſse;* mox ingenuè fatetur, *non pro cætera prudentia ab utroque rege factum. Quippe hanc regnorum legem eſse, ut per proceres indigenas unumquodque gubernetur; & in fide ſe eorum acquieſcere rex oſtendat: ſi præficiat peregrinos, detrectare ferè obſequium ſolere cives: ac, ſi fidem in dubium vocet, ad perfidiam irritari.* Chriſtierni igitur imperio abrogato, Gedanum mittuntur, qui Carolum ad priſtinam dignitatis ſedem revocent. Ita vertente fortuna evectus dejicitur, dejectus extollitur.

CARO-

CAROLUS CANUTI RESTITUTUS.

Poſt ſeptem annorum exilium in regnum redit, fauſtis illorum qui à partibus ejus erant, vocibus exceptus, quibus reponit: *Ipſos ſatis meminiſse ſe eorum legitimum regem, loco & fortuna non animo ab eis diviſum, illorum accitu ex Boruſsia, ubi non malè ipſi fuerit, huc revertiſse. Se eoſdem, ſi in fide & obſequio perſtent, in libertate & jure patrio pro virili tutaturum: nec ſperare, ſecus unquam a ſe factum. Si quid ab præfectis provinciarum admiſsum ſit, ejus culpam non ſibi, tanquam imprudenti & invito, ſed illis imputandam eſse.* Rege urbem ingreſſo & renovato utrinque fidei juramento, præcipuus cuſtos regii theſauri Chriſtierno, ut ante memoratum, detecti & abrepti, Petrus Laurentii & monetarius, qui obæratus regi cædem in eum cogitarat, repentina morte exſtincti ſunt; ex ſceleris conſcientia, uti res erat, & ſupplicii metu. Nec liquido minus argumento, quam duro verbere excitam mentem authoris quaſſet cogitatum adverſus Principem ſcelus, nedum ipſa re patratum. Chriſtiernus accepto Carolum reſtitutum eſse, mox archiepiſcopum ex carcere dimittit: tanquam ideo ſub cuſtodiam dediſſet, ut ignoſcendi ei facultatem haberet, majorique ipſum gratia ſibi devinciret. Certè tantum adverſarium iterum opponi Carolo, ſuæ fortunæ peropportunum exiſtimabat. Præſul enim infenſior Carolo, priores in Chriſtiernum affectus, quod mirum, retinuit an ſimulavit; & populum proceresque, quantum potuit, adverſus Carolum ex adultiori majorique odio commovit. At Carolus plebem conciliabat ſibi promiſſis & ſpe relaxationis tributi: quod quum rex promulgaſſet, præſul è ſuggeſtu contra publicè interdixit. Sanè populum in ſua, ut adminiſtratoris regni & poſſeſſoris arcis Holmiæ poteſtate eſſe volebat. A ſacro ordine Vpſalienſi admonitus, ut miſſis civilibus negotiis, quod ſui officii eſſet ageret: ita tutiori loco & tranquilliori conſcientia fore, hoc ſalutare conſilium ſprevit; donec odio populi gravatus, in comitiis Holmenſibus reſignaret adminiſtrationem & arcem 1464.

Erico

Erico Axelii traderet. Quam tamen poſtea rei pœnitudine, ſed fruſtra à ſe retractum ibat. Interim recrudeſcentibus non ſolum inter præſulem & regem, ſed etiam ejus cognatos Stenonem & Nicolaum Sturios odiis, rex armis decidere litem intendit, Vpſaliamque cum copiis mittit Boethium Tyrium, qui præſulis ædes diripit. Hoc ultum venere amici præſulis Catillus epiſcopus, Ivarus Greenius, David Benedicti, Trotto Caroli, ac Boethium ad aciem laceſſiverunt. Ille promtus congrediendi, prælium init; ſed non paucis utrinque cæſis, æquâ fortunâ diſceſſum eſt. Mox fide data viſum eſt de pace tractare. Boethius hac re falſus, dum majorem partem copiarum Holmiam dimittit, Catillus contra publicæ fidei religionem eas invadit & ſternit, vix fugâ dilapſo Boethio; qui inſuper ſacris prohibetur à præſule, ob direptas ſuas ædes. Contra Carolus *hoc interdictum publico codicillo caſſum & irritum pronuntiat, quod præſuli nulla ſit poteſtas ſacrorum commercio cuiquam interdicendi: quum ipſe ſacris à Pontifice prohibitus ſit, quod legitimo magiſtratui ſe oppoſuerit.* Carolus autem reſpiciebat ad diploma pontificis in archivo collegii ſacri Vpſalienſis ſervatum, cujus mentionem quoque facit in literis ad idem collegium in exilio ſuo datis, & ſuperius allatis. Eo diplomate ſacris interdictum erat quibuſcunque ſupremo magiſtratui regive Suediæ reſiſtentibus. Inde expugnatione Holmiæ ab archiepiſcopo & ſociis nequicquam tentata, de pace ſeriò convenitur: *ut rex Carolus fiduciario jure acceptis arcibus Finnoniæ Aboenſi & Raſeburgenſi cum Bothnia ſeptentrionali, retentoque titulo regio, renunciet ipſius regni adminiſtrationi.* Rex belli ſortem, quam improſpero ſucceſſu periclitatus erat, deſperans, ſeu publicæ privatæque tranquillitatis ſtudio cedere
1465. facilis, ſubſcribit pacis legibus & regnum ſolenniter reſignat.
1467. A biennio tamen Ericus Axelii ceterique proceres agitant de conciliatione Caroli & præſulis, ac illius dignitate redintegranda. Et quidem Carolus poſtridie S. Martini in regium locum reſtituitur, tradita ſibi ab Erico Axelii arce Holmenſi, & reconciliatur adverſariis; non tamen ſatis præſuli; qui poſt menſem à reſtituto in regnum Carolo in Ölandia deceſſit. Carolus ubi populum civili juſtoque imperio regit, plerique ad obſequium rediere; præter Calmarienſes, Ölandenſes

denſes & paucos alios, qui adhuc à Chriſtierno ſtabant. Deinceps Halmſtadii â legatis Caroli & Chriſtierni de jure regni diſceptatum eſt. Hic ſibi Carolum regno cedere, ille verò jure vel per arbitros cum illo experiri voluit. Sed Chriſtiernus cauſſam ſuam velut liquidam contendens, foro arbitriſque ſubmittere nolebat. Ita infecto negotio diſceſſerunt. Sequenti anno Chriſtiernus non ex jure manu con- 1468.
ſertum, ſed armis regnum repetitum venit, parum tamen feliciter. Vnde mox revertitur in Daniam. Dum ille abeſt, Carolus Verendiam in Smalandia adhuc agnoſcentem Chriſtierni partes & Hallandiam depopulatur; Ivaro Axelii Tottio Hallandiæ præfecto tunc quoque in Caroli partes tranſeunte: quod affinitate ejus Chriſtierno ſuſpectus erat, aliàs quoque infenſus illi ob repulſam fratris in petitione epiſcopatus Othonienſis. Chriſtiernus verò prohibiturus plurium ad Carolum defectionem, inſequente vere redit, & copias Ivari arcibus Solvisburgo & Lillöenſi admovet, easque expugnat & demolitur. Quum Carolus Vadſtenas comitia indixiſſet, inimici ejus Ericus Nicolai, Ericus Caroli & Trotto ejus frater pluresque alii junctis copiis, uti inſidiatores viarum, ex evocatis Vadſtenas interceperunt Birgerum & ejus filium, Arvidum Trollium & Magdalenam Caroli filiam. Rex Holmiam reverſus, copias adverſus Ericum Caroli injuriæ plectendæ animo parat. At Ericus interea Arbogam, quæ cum Carolo adhuc ſtabat, diripuerat; & adjunctis ſibi vagis Chriſtierni copiis, inde Vpſaliam pergebat, civeſque in ſua verba adigebat: quod codicillis ad templi fores adfixis in publicum divulgat. Iiſdem codicillis appoſita item erant ſigilla Trottonis Caroli, Davidis Benedicti, Erici Nicolai aliorumque, qui â rege Carolo defecerant, eumque tanquam perjurum ſermonibus differebant; quaſi non juſto titulo poſſideret regnum, quod ſemel ejuraſſet. Nec id ſolum, ſed Ericus Caroli etiam cenſum à civibus tanquam ſibi ſubjectis exigit. Hanc ut inſolentiam reprimeret, rex copias adverſus eum per Claudium Olai mittit: qui conſerta cum eo prope pagum Knutabyenſem pugna victus captuſque eſt. Mox ubi ſuppetias advenit Steno Sturius cum exercitu in Sudermannia collecto, ejecit cingentes arcem Vpſalienſem, & inde movens in proximum territorium Fiedhundriam,

obvium

obvium habuit Ericum Caroli. Rumor pervagatus eſt caſtra Stenonis haud dubiè ab ejus hoſte Erico diſſeminatus, quaſi proprii milites adverſus ducem ſuum conſpirarent. Steno pronæ in re tam ancipiti & periculoſâ, nec dum exploratâ credulitatis, relicto exercitu ſuo in Daliam ad Nicolaum fratrem evadit. Hoc aſtu Ericus, qui tot viribus ſe imparem agnoſcebat, eòque diſparare copias hoſtiles vel ad ſe elicere ſtudebat, Sudermannos milites Stenonis abſque ullo diſcrimine damnoque in ſuas partes traducit, atque ſibi juratos domum dimittit. Vigeſimo die poſt feſtum nativitatis Chriſti orta de adventuro ex Dalia Nicolao Sturio cum magnâ manu famâ, non exiguam quoque Ericus adverſus eum comparat. Vbi propius accedentibus inferenda jam erant ſigna, Ericus temerè adverſus hoſtem in inſidiis latentem excurrens funditur & in fugam vnà cum Trottone Caroli, Erico Nicolai, Iohanne Slavvecka aliisque convertitur. Pars capti ſunt, quorum principes erant Gödekenius Lupus, Iuſtus & Nicolaus fratres, Norvegi: qui ad Carolum ab Henrico epiſcopo Lincopenſi miſſi rotæ ſupplicium ceu erbelles ſubierunt. Reliqui fuga Arhoſiam elabentes, ut tutius & commodius iter haberent, fallaces literas, proſperum ſcilicet eorum ſucceſſum & victoriam nunciantes, per Oſtrogothiam ſparſere. Quo commento deceptis incolis, & rumore cladis celeritate abeuntium antecapto, inoffenſo tranſitu ac bene accepti Calmariam uſque ſalvi plerique pervenerunt. David tamen & Chriſtiernus Benedicti Nicopiam ex fuga reducti, & ab Arvido Trollio in cuſtodiam iſthic traditi ſunt. David in carcere deceſſit. Chriſtiernus ad idoneam cautionem dimiſſus eſt. At rex Daniæ Calmariam & Ölandiam adhuc in fide ſua retinebat, uti paulò ante dictum. Has Ivarus Axelii fruſtra oppugnare aggreſſus, quippe valido præſidio obtentas, inde ſe vertit in Daniam; regem intra regni ſui penetralia fortè improvidum occupaturus. Sed is adventum ejus prædoctus, in campo Herlingo ad Elingsburgum ei occurſat. Ibi commiſſa manu, Ivarus cum ſuis fortiter dimicans, fortunam prælii ſatis ancipitem fecit. Sed poſtremum inclinante illius acie, in fugam pulſus, non levi ſtrage cæditur. Fractos eâ clade Suecos, ne rex copiis promotis in totum porro regnum incurſaret,

pacem petiiſſe, ſpe regni Suediæ ipſi factâ, Carolum ſe honeſta aliqua tranſactione demoturos promiſiſſe, tradunt annales Danici. Eam in rem mox Lubecam affuturos, qui cum plena poteſtate de communi omnium procerum ſententia hoc negotium agerent. Sed hanc fuiſſe regis ludificationem â Suedis excogitatam, qua Chriſtiernum à ſuis finibus amolirentur: ut eventus oſtenderit. Hac contumelia accenſus, poſtea cum expeditis copiis rediit, & quidem ſumma hieme ac itinere per aburptas rupes & anguſtos calles difficilimo, cives & agricolas inopinato adventu perculit. Qui in paludes ac ſilvas denſiſſimas ſe abdentes, conferta arborum concæde ſibi munitiones præſtruxeruut, hoſtique aditum occluſerunt. Chriſtiernus eos ad Tivvediam uſque ſilvam inſequutus, ſed malo hîc olim experto jam ſapientior, præmiſſis ſpeculatoribus inſidias coram ſerutatur. Attamen fortunæ tentandæ cauſſa munitiones eorum aggreſſi Dani, ſed irrito conatu, acriter non ſemel repulſis haud exiguam ſtragem fecere Eâ rex & hiemis item aſperitate pabulique penuria coactus eſt domum cum ſuis ſe recipere. His ita ex ſententia geſtis, Carolus rex ſenio vergente, & per tot ancipites rerum caſus regnandi ſatur atque feſſus, in morbum incidit. Dum vires animi permittunt, ſuprema diſponit. Stenonem Sturium ſuum ex ſorore nepotem, ſucceſſorem, ſi ita proceribus videatur, deſignat, & regis nomen, ceu ea tempeſtate invidioſum, omittere, vim imperii uſurpare jubet; tandemque Holmiæ in arce rebus humanis excedit. Princeps, præter regium corporis decus, 1470.
prudens, ſagax & providus, gravi facundia & eruditione doctrinaque diſciplinarum mathematicarum iſto ſeculo in Principe rara, nec minus ad belli quam reip. uſum accommodata. In bellis tamen timidior fuiſſe perhibetur, quam virum ac Principem deceret. Niſi conſilii fuerit; ut non minus circumſpectè, quam fortiter ageret, nec præcipiti audacia ſecum remp. in diſcrimen raperet. Equidem ſi minus animi, tamen plus cautionis inerat. Ceterum adverſorum intolerantiorem fuiſſe, arguat facilitas cedendi concuſſæ fortunæ: quam inter tam potentes æmulos, & tot machinationibus tentatus, magis formidabat, quàm ferebat. Ex ambitione, cujus inſimulabatur, invidiam ita mitigavit: ut ab exilio re-

nio poſt Calmariæ iterum comitia fuere: quibus ſe Steno ſiſtebat. In his inter trium borealium regnorum proceres convenit de iſtorum regnorum imperio Iohanni tradendo, renovatis legibus unionis, in quas juraret. Illarum hæc præcipua capita fuere: *Vt religio & eccleſiarum privilegia ac immunitates ſartæ tectæ ſerveneur. Vt adminiſtratio trium regnorum ſecundum leges ſingulorum & mores majorum inſtituatur. Vt nulli exteri in ordinem ſenatorum regni recipiantur. Nec ditiones, arces & feuda per extraneos, ſed ſolos indigenas regantur. Ne ulla poſſeſſio aut prædium regni abſque ſenatus regni conſenſu ulli oppigneretur, alienetur vel imminuatur. Vt nemini literæ liberi commeatus denegentur, ſalvo tamen jure vectigalium. Vt beneficia eccleſiaſtica & parœciæ nullis niſi indigenis atque idoneis committantur. Omne æs alienum â patre Chriſtierno contractum tribus his regnis borealibus exſolvat. De omnibus illatis damnis ex æquo ſatisfaciat. Lis de Gothlandia, Scårdalia & Swartbönio cum Suedis jure vel ab arbitris decidatur. Trium regnorum, Iohannis matris Dorotheæ, & fratris Friderici nomine, inter regem, Stenonem & Nicolaum Sturios, Ivarum Axelii præteritarum offenſionum oblivio perpetua ſit. Nulli vis aut injuria, quoad vitam, famam, corpus aut fortunas inferatur, ſed jure cum ipſo agatur. Nullus in turres aliumve carcerem coniiciatur, niſi in eo regno, ubi delictum admiſit, legitimè convictus ſit. Dignatio & exiſtimatio regni ſenatus â rege illibata ſervabitur. Nulli quemcunque ex ſenatu calumnianti aut deferenti ſidem habebit rex, niſi deferens ad probationem urgeatur. Nulli ex ſenatu rex probrum dicet facietve, niſi convicto. Nulla tributa vel exactiones novas, niſi de ſenatorum ſententia, ſecundum regni leges imperabit. Omnia vectigalia in argentea moneta ſolvi curabit. Nulla edicta promulgabit, nec promulgata relaxabit abſque majoris partis ſenatus conſenſu. Iudiciorum in provinciis aut oppidis legitimum tramitem atque ordinem ſuis edictis non impediet. Eccleſiaſticos ſe civilibus immiſcere aut politicos eccleſiaſticis negotiis, non patietur. Nullum bellum abſque communi trium regnorum aſſenſu movebit; nec militem externum in regna adducet, niſi ex neceſſitate & conſenſu ſenatus. Devictæ ditiones, urbes aut arces cedent cujuslibet regni victori, ſed alia mobilia viritim utrinque dividentur.*

dentur. Non emet rex aut pignori capiet pro ſe aut ſuis hæredibus bona ſoli propria & hæreditaria nobilium. De rebus naufragis *non ex arbitrio, ſed ſecundum cujuslibet regni leges jus dicetur. Conſules, ſenatum, ſyndicos & publicanos urbium non niſi ex indigenis rex eligi permittet. Regni theſauros, diplomata & reditus regno non evehet. Reſcripta contra reſcripta, aut literas regias contra easdem non dabit. Vnum annum in Dania, alterum in Suecia, tertium in Norvegia aget. Fide publica abibit & redibit. Vſque dum commoratur in regno, Mareſcallum, Cancellarium & magiſtrum aulæ ex regni illius indigenis capiet. Aulicos miniſtros & alios communes famulos, non Epiſcopis, cœnobiis & vaſallis alendos, aliave onera imponet. Exteris civitatibus privilegia nulla confirmabit, aut nova dabit, abſque ſenatus illius regni conſilio. Academias in ſingulis regnis fovebit, & in ſuo vigore ac immunitatibus conſervabit. Abſente rege, quatuor ex illius regni ſenatu ſupremam juris adminiſtrationem exercebunt. In regno Suediæ quatuor ſenatoribus, duobus ex ordine eccleſiaſtico & duobus ex politico omnium ejus regni arcium præfecturæ committentur. Iidem convocandi ſenatus, & interregni tempore gubernandi regni facultatem habebunt. Injuſtè ſuis bonis ſpoliati reſtituentur. Pro amiſsis in bello literis publicis rex novas de ſenatus regni conſilio ſubſtituet. Quotannis ex ſingulis regnis tres, Epiſcopus & duo equites S. Olai die convenient, qui de regnorum concordia tuenda conſultent, & an hæc capita ritè ſerventur, diſpiciant. Proſcripti ex uno regno juſtis de cauſsis, in aliud non recipientur. Cuilibet prædia ſua & arces pro arbitrio munire integrum erit. Nec illis vi aut clam privabitur. A rege eo adventante, priusquam intret, cautionem peti, ægrè non feret. In regis offenſam incidentes hoſpitio accipere liceat, donec tuti in judicium veniant.* Reliqua hic brevitatis ſtudio omiſſa, quædam ſingularia de ſtatu regni Norvegici continebant. *Quod ſi rex adverſus hæc capita quicquam per ſe vel alios admiſerit, univerſo regnorum ſenatui, præſulibus, equitibus, nobilibus, civibus & plebi, incolumi exiſtimatione & juramenti fide, regi impune reniti licebit.* Rigenſes fœdus iniverunt cum Stenone contra ordinis Teutonici magiſtros. Steno copias ſubmiſit Rigenſibus, duce 1485.
Nicolao Erici. Inde Ruſſis, Livonorum quoque hoſtibus, capta occaſio non ſolum Livoniam ſed & Finnoniam invadendi

dendi. Sed Steno & dicti magiſtri compoſita pace, commu-nem ſibi hoſtem fecere Ruſſum, junctiſque copiis in eum iverunt. Quamvis Ruſſum, Iohannis regis Daniæ confœderatum, ab eo contra Stenonem magis incitatum conſtet: quod ipſum ab inauguratione regni Suedici diſtineret, obtentu conditionum ab ipſo non impletarum: præſertim de exſolvendo patris ære alieno, de Gothlandiæ controverſia componenda & ut ea rediret ad regnum Sueciæ. Quum verò Sueci duos potentes hoſtes, ab oriente Ruſſum, ab occaſu Danum, nacti eſſent, multi ex nobilitate Iohannis regis Daniæ eligendi authores fuere: ut ille vel Moſchum placaret, vel uni hoſti magis pares eſſent. At inter diſſidentes ea de re nondum ſatis convenire poterat, maxime diſſentiente Stenone regni præfecto; qui licet initio viſus in Iohannis electionem conſentire, tamen eam in longum obtentu paulò ante memorato protraxit. Vera autem cauſſa erat non tam ambitio ejus & quod ipſe regnum adeò appeteret, ut nonnulli volunt: quippe qui in adminiſtratoris titulo & honore adquieſcebat, ipſamque adminiſtrationem, ſi ita placeret ordinibus, certis legibus reſignare paratus erat & poſtea quoque reſignavit; ſed quod regi Iohanni parum fideret, & ſuæ ſecuritati ab ipſo timeret: cui memoria injuriæ ob ademtum patri Chriſtierno regnum Sueticum, & Carolum Canuti Stenonis avunculũ ei ſuffectum, adhuc altè animo inſidebat. Præter hoc ſi poteſtate exarmaretur Steno; ſatis prævidebat, ſe æmulorum & inimicorum, quos tam intra quam extra patriam non paucos habebat, potentiæ & ultioni opportuniorem fore. Proinde Iohannes vi & armis extorquendi conſilium capit, quod ſibi debitum ob moram & quæſitas
1486. dilationes negari videretur. Quum verò ſatis intelligeret, quantum eſſet momentum in occupatione Gothlandiæ Suedis proximæ ad excurſiones in eos, & tutum receptum; & Ivarum Axelii, qui ejus præfecturam adhuc tenebat, ſuſpectum haberet, tanquam Stenoni affini ſuo addictiorem, eoque veritus ne eam Suecis traderet; cum Ivaro agitare cæpit de iſta inſula ſibi permittenda. Egit itidem cum eo Steno de eadem inſula tanquam Suediæ debita & ſede belli adverſus Danos eligenda, de Finlandia & pluribus præfecturis, quas tunc obtinebat Ivarus, pro aliis Suediæ provinciis

& arcibus permutandis. Finlandiam adjutantibus amicis, quamvis ægre ab eo impetrabat; Gothlandiam non poterat: cujus poſſeſſionem à morte Olai fratris jure pignoris pro ingenti vi pecuniæ Chriſtierno ab Olao mutuo datæ, ut in vita Caroli Canuti ante dictum, ſibi vendicare Ivarus præ ſe ferebat. Steno illum Calmariam ad colloquium evocat. Sed 1487.
ille morbum ſimulans, haud acceſſit. Altera vice vocatus idem prætexit. Steno trajiciens in Olandiam, ad eum mittit Achatium Iohannis & Arvidum Trollium, qui hominem rectius erudirent & permovere tentarent. Sed ille nihil pacati reſpondet, ad vim propulſandam, ſi ita opus foret, accinctus. Quin iſtic quoſdam miniſtrorum Stenonis oberrantium capere cœpit. Vnde Steno ipſum Borcholmii tunc hærentem, obſidione circumvenire conatus eſt. Sed ille præſidio ad tuendam arcem relicto, ſcapha clam ſe ſubduxit in Gothlandiam, eamque mox Iohanni regi eò cum copiis accedenti tradidit, in ſpeciem quaſi armis adactus, ſed revera pro magna vi pecuniæ, ut annales Suedici habent. Illa pecunia â Iohanne ei perſoluta videtur, quam Chriſtiernus ante fratri Ivari debuerat. Rex Iohannes Ivaro deinde ſubſtituit Iohannem Holgeri præfectum. In VVeſtrogothia ſeditio adverſus Stenonem mota, octo ſeditionis capitum pœna conſiluit Dum Steno Borcholmium Oelandiæ arcem obſidione cingit, obſeſſis ſuppetias fert Iohannes. At Steno ſpecie colloquii ac ſpe facta properandæ inaugurationis regiæ dimovet regem, & ab Ivaro, etiam rege arbitro, Olandiam recipit: quam poſtea ob vinculum affinitatis ei fiduciario jure Steno uſque ad vitæ terminum reſtituiſſe fertur. Rex ab Stenone ſe deluſum cernens, ſcribit ad ſenatum regni Suediæ monetque, *ut in fide perſiſtant, electionemque ſui tandem aliquando ratam eſſe jubeant atque exſequantur: ſi perjurii pœnam apud Deum, ac perfidiæ notam apud poſteros effugere velint.* Nihilominus res de anno in annum ducta eſt, partim arte Stenonis, partim ſtudio populi erga ipſum: quippe regnum ea humanitate & juſtitia adminiſtrabat, ut populus diu regem haud deſideraret. Vbi Steno in expeditione adverſus
Ruſſos erat, accepit literas ab Innocentio pontifice: quibus 1488.
jubetur reginæ Dorotheæ Iohannis matri ſine mora reſtituere Orebroam, ei dotis nomine promiſſam. ni faciat, ſacris

 prohibi-

prohibitum iri. Ille verò fulmen pontificis parum moratus, ſuos Romam ad ſe purgandum mittit. Eodem tempore Telgis repetitum edictum de certa vectigalis parte in argenteis numis à peregrinis mercatoribus ſolvenda: unde monetæ ſolidæ major ſuppeteret copia. Biennio poſt Suedi fœdus cum
1490. Lubecenſibus & aliis civitatibus Vandalicis fecerunt: *ut commercia utrinque tuta commearent, ſibique fidam eam gentem, ſi quid Iohannes moturus eſſet, haberent. nec ut una pars inconſultis confœderatis pacem cum rege iniret.* Steno tunc adminiſtratione regni decedere tentabat, invidiæ procerum declinandæ, regique placando. Sed obnitebantur ſubditi, eum dimittere
1494. recuſantes. Annis ſequentibus actum Calmariæ de Iohan-
1495. nis regis, cui non ſemel fidem dederant, inauguratione tandem per agenda: qui eo fine legatos plenis cum mandatis præmiſit. Ipſe cum armata octodecim navium claſſe ſubſequutus: quæ faceret, ſi legati, quod volebat, obtinere non poſſent. Sed una navium in freto Calmarienſi pulveris nitrati receptaculo caſu an culpâ inflammato ſublime evibratur & diſperditur. Sequenti nocte tota claſſis ſæva tempeſtate diſſipatur. Regiam ſupellectilem, literas & diplomata ex Suedia in Daniam traducta, aliaque magno ni comitiis Calmarienſibus uſui regi futura navis vehens, ſubmerſa periit. Vbi rex cum ſuis Calmariam accedit, abſuit Steno. Quum adventum ejus amplius menſem præſtolati eſſent, literas mittit, quibus ſignificat, *per ſe non ſtare, quo minus rex pacem inter regna inire velit, aut bellum eligere. Nihil ſe hîc præſcriptum velle.* Ex hoc ambiguo reſponſo rex colligit, Stenonem ſtudio coronationem ejus trahere. Proinde ſolvit comitia, & adjumentis belli naufragio perditis, infecta re revertitur in Daniam. Iſthic novum meditans bellum, ut ſpacium inſtaurandi vires, & pauciores hoſtes haberet, trium [triginta habent Danici ſcriptores] annorum inducias offert Stenoni, ſi â fœdere Vandalicarum civitatum recedat. Steno non paſſus hoc virium ſuarum ſtabilimentum tantillo pacto ſubrui; ut tamen aliquid remiſiſſe videatur, unius anni inducias admittit. Interim Ruſſi, ut Iohanni regi Daniæ confœderato, ab illo antea in noſtrates concitato ſuppetias ferrent, ingenti cum manu Finnoniam irruentes, VVisburgenſem
arcem

arcem obſident. Et jam unam ejus turrim aut propugnaculum occuparant, ſcaliſque appoſitis in muros evadebant. Sed Canutus Poſſius Suetici exercitus dux, etſi minoribus copiis, obſidionem animosè ſuſtinuit. Incenſa turri, quotquot eam inſidebant, flammis ultricibus perdidit. Qua re ceteri muros oppugnantes territi, partim in fugam verſi, partim interneciοni dati ſunt, & quidem ad novem millia. Nihilominus menſe proximo Februario reverſi, in Careliam & Savolaxiam irruptionem fecerunt. quum omnia rapinis ac incendio compleviſſent, cæſis inſuper in utraque provincia ſeptem millibus hominum, eadem celeritate, quâ venerant, terga dabant. Steno cum delecto majori agmine in Finnoniam regreſſus, ut jam ſe recepiſſe Ruſſos accepit, relictis in eadem ſuis copiis, iſtius belli curam delegat Suantoni Nicolai, Canuto Poſſio, Erico Trollio, & Stenoni Turonis; illiſque majoris auxilii fide facta, revertit in Suediam. At illi auxiliarem militem â Stenone nequicquam opperientes, conſilium capiunt de Ruſſis, quod opportunitas alliceret, præſenti agmine perſequendis. Eorum itaque oras ad novam uſque Narviam peragrantes, arcem Ivanogorodiam intra 1496.
ſex menſium ſpatium expugnant, magnaque ibi præda facta trecentiſque captis, in Suediam abitum hieme ingruente parant. Dum in hoc ſunt, advenit Steno cum copiis auxiliaribus, & compertis, quæ geſſerant, iterum in Ruſſos movere jubet: ut fortunam perſequantur. At Suanto ob temporis injuriam abitum urget. Steno rei imperfectæ culpam in Suantonis diſceſſum, tanquam parum ex uſu publico feſtinatum confert, eumque fugitivi convitio inceſſit: quod ante patratum bellum magis fugientis quam diſcedentis ſpeciem præberet. Hinc tanta diſſidia inter utrumque exarſerunt, ut vix procerum authoritate extingui poſſent. Quanquam jam ante quædam inter illos privata ſimultas oborta fuerat, ob diviſam haud ex æquis partibus hæreditatem,& quod alter alteri Stegeburgo cedere nolebat. Sed, ut ſæpè inimicitiæ, ex tenui principio natæ, ira rixæque materia gliſcentibus, in acrem animorum contentionem eruperunt. Quæ diſcordia hoſtibus commodo fuiſſet;niſi in tempore ab Hemmingo Gaddo conciliatore ſopita eſſet.Poſt hæc

1497. expetebant proceres, ut Steno victus conſenſu ſenatus, ultrò cederet adminiſtratione regni, & imperium traduceret in Iohannem. *Regnum diu rege caruiſſe, tandem opus eſſe capite, quod majori cum authoritate hoſtium viribus opponi & penetrare validius poſſet. Plus ſatis inani ſpe ductum fuiſſe Iohannem: quem præſtitiſſet aut non adſciſcere regem, aut ex lege unionis adſcitum tot irritis promiſſionibus haud ludificari. Stenonem multa ſuo arbitrio non de ſententia ſenatus, ut ex fide juramenti debebat, egiſſe. Id teſtatum facere diſſidium, quod per ſe cum cruciferis foviſſet: unde Ruſſus occaſionem invadendi Finnoniam & Livoniam arripuiſſet: & quod inconſulto ſenatu* Oelandiam *& Borcholmium, pro quibus recipiendis magni ſumtus facti eſſent, Ivaro Axelii tradidiſſet*, quæque alia aggerebantur. Ille, ut potuit, ſe excuſavit, conqueſtus *hanc gratiam ſibi pro tantis laboribus, quos patriæ bono ſuſtinuiſſet, referri. Se tamen, quia ita placeret, paratum eſse imperium deponere, ſed in præſentia univerſi ſenatus & ordinum, velut ab omnibus proceribus populoque accepiſset. Cum quibus item multa communicanda haberet; quæ quum in rem regni forent, omnium intereſset haud ignorare.* Sed hæc ſtudio cunctationis proferebat, ut tempus ex Finnonia domum militem revocandi ſeque communiendi ſupereſſet. Quum iſtæc cunctatio bilem moveret Iohanni, armata claſſe redit in Suediam & Calmariam gravi obſidio premens, ad deditionem adigit, & inde Borcholmium Oelandiæ arcem. Rex lætus ſe pedem jam demum in veſtibulo & propugnaculis regni fixiſſe, de cetero ſucceſſu non deſperat. Steno verò ſibi plebem adjungit, quæ plus poſſet aliis. Antiſtes Vpſalienſis Iacobus non ſemel ſcripſit ad Stenonem monuitque, *ut ſe componeret ad procerum voluntatem & amicitiam, cederetque tempori. Non eſse quod adeò fidat plebi vel ruſticis, memor patrii proverbii: Si plebi detur averſos conciliare dominos aut ſuperiores, vel omnes æquaturam, vel ad infima redacturam omnes.* Quin interdictum ſacrorum, & ab officio remotionem ei minatum eſſe præſulem, niſi ultrò pareret, quidam perhibent, quum poteſtatem quoque in civilibus, non ſacris ſolum à Pontifice accepiſſet. His Steno offenſus, & quod Iohanni regi ſtudere videretur antiſtes, ejus prædium Biſcopſtunam diripere ſuis negocium dat. Ipſe circa feſtum S. Iohannis adoritur arcem ejus

ejus Stekam: quam tamen præſul, de animo Stenonis certior factus, jam præmuniverat. Idem Örebroenſes oppugnans in tantum eos diſcrimen conjecit, ut regis Iohannis opem implorarent. Et ille quidem laborantibus ſuccurrit; ſed Steno miſſa hac obſidione Holmiam properat, ut Iohannem præveniret: quem expugnata per Norvegos valida arce Elfsburgo, jam Holmiam recta tendere intellexerat. Vbi propius rex acceſſit, terra marique urget Holmiam, & per velites ſuos ſubinde ad prælium laceſſit Stenonem. Verùm ille ſe pugnæ imparem agnoſcens, Dalecarlorum ſubſidia exſpectat. Quod quum regi innotuiſſet, è re viſum, diluculo ante ſolis ortum ſilentio procedere, atque militem in inſidiis locare: ut incautum & ſeparatum hoſtem, antequam ſe cum Stenone conjungat, facilius opprimere poſſit. Advenientibus Dalecarlorum auxiliis non procul Holmia ad pontem quem Rotebroo vocant, rex occurrit. Vbi quanto impetu Dani feruntur in hoſtem, tanta virtute ſe defendunt Dalecarli. In primo conflictu jaculis non directè ſed in altum emiſſis, hoſtem tamen non fallente ictu ferientibus, ita ſauciant Danos, ut pars excedere acie cogerentur, pars in eadem caderent. Nec illis quicquam ad virtutem defuit, ut ipſi Danici ſcriptores fatentur, præter ſolum equitatum: quo ſi valuiſſent, haud dubiè victores evaſiſſent. Sed Dani equitatu præſtantes, impetum in tranſverſa ac nuda noſtrorum latera fecerunt, & ordinibus turbatis, qui proximus eſt ad victoriam gradus, univerſam aciem profligarunt; ita ut pauci evaderent. Alterum in ſuburbio boreali prælium non magis proſperum Stenoni fuit. Qui hac clade affectus, nondum tamen animo ſuccumbebat, fortunam reparaturus. Ceterum perpellentibus oppidanis, ad regem de colloquio mittit. Rex moderatus victoriæ ſuæ, & ut faciliori negocio urbem in deditionem acciperet, locum colloquio fide publica dedit. Admiſſo Stenoni rex præter alia dixiſſe fertur: *Non opus fuiſse tanto cruore, ſi hac mente citius ad ſe veniſset. Iniquum verò ſe & poſteritatis genio injurium voluntatis ſuæ decretum à morte redicturum, ſi ruſticos ſibi adjunctos, quos natura voluerit eſse ſervos & obnoxios, ipſe faceret dominos, contra ea dominos ad ruſticorum ſortem redigeret.* Sed Steno, quum, ut quidam ferunt, Iohannes poſt Calmariam & Oelandiam in deditio-

nem

nem acceptas â Nicolao Boethii atque Arvido Trollio nomine populi iterum rex Sveciæ declaratus eſſet, eundem cum proceribus agnoſcit regem, & ſancita præteritorum oblivione, eum intra mænia & urbem recipit.

IOHANNES II.

Chriſtierni primi filius, rex Daniæ, ſolennibus auſpiciis etiam coronâ regni Sueciæ â Iacobo præſule Vpſalienſi, poſt
1497. quatuordecim annorum moram, inſignitur. Mox præſul Stenonem damni ſuis poſſeſſionibus ab ejus milite & injuriarum ſibi ab eo illatarum poſtulabat. Cui Steno aliquot prædia in detrimenti penſationem offert. Non pauci ex plebe antea illum adhuc integrâ fortunâ adeò colentes, nunc ab eodem poteſtate & fortuna minuto unà cum præſule actorum rationem expoſcebant; etiam dira comminati; niſi Conradus epiſcopus Stregnenſis, cui Steno tamen parum fidebat, interceſſiſſet. Steno hæc futura dudum animo præcipiens, nec minus ingenium vulgi doctus, ad quamcunque ſortis auram ſtudia ſua circumagentis, ut ſibi tutius conſuleret, jam ante inaugurationem cum rege egerat, uti ipſum immunem à geſti ſui muneris ratione cuiquam reddenda pronunciaret. Et rex ſibi Stenonem magis devinciendi cauſſa, volens hoc ei conceſſit ac decrevit. Archiepiſcopus tamen ſociique ejus â Pontifice iſtius decreti antiquationem poſt quadriennium, ut ſuo loco dicetur, obtinuerunt. A coronatione rex proceres ſplendidiſſimo convivio excipit, variis inſuper ludis & ſpectaculis editis. Dimiſſis hoſpitibus ex circumſtantibus quæſivit, *num quid convivio defuiſſet.* Reliquis ſilentium tenentibus, unus adulatorum reſpondit: *Quum omnia lautiſsimè apparata eſsent, unum duntaxat defuiſse, nimirum ſpiculatorem, qui perfidos gladio feriret: ut reliqui exemplo territi fidem ſervare diſcerent.* Rex *illum cum hoc tam atroci conſilio in malam rem abire* juſſit. *Nec enim ſe commiſſurum, ut tanto flagitio conſcientiam ſuam maculet, aut ab illa immanitate imperiū auſpicetur.* Et cum dicto ſurgens in conclave abit, ergaque hominem ſpecie libertatis prava ſvadentem minus propitia deinceps voluntate fuit. *Vox egregia,* ait Iohannis regis vitæ notus ſcriptor, *& præclaro adeo rege*

rege certè digna. Sed indignus Steno erat toties perfidus, cum quo ea lenitate ageretur. Num verò perfidus fuerit, qui ante Iohannem regem jam regni princeps â ſubditis factus erat, & poſt regem ab iisdem electum in imperio retentus, regi non negavit, ſed diſtulit imperium ex populi arbitratu aliiſque cauſſis ſupra dictis, alii judicent. Equidem monitus de deponendo imperio, ſic ipſe ſe excuſat, ut eſt apud eundem authorem: *Se non tantum à proceribus, verum etiam à plebe principatum accepiſse: nec ſi maximè vellet: eum illa invita abdicare poſse.* Sequenti anno in- 1498.
eunte in Daniam abiit Iohannes, & proximo anno huc rediit 1499.
cum uxore filioque. Vxor ejus quoque regni corona ornatur & filius ejus Chriſtiernus in comitiis Holmenſibus tertio die Pentecoſtes rex Suediæ dicitur; regni vexillo ipſi ex veteri conſuetudine tradito, & fide literis pub. firmata â præſule Iacobo, Stenone Sturio, Erico Iohannis, Guſtavi I. patre, Svantone Nicolai aliiſque quibuſdam proceribus: cum expreſſa cautione, *ut, ſi quis adverſus regem Iohannem, aut filium ejus rebellis eſset, exiſtimatione, favore regio, immunitatibus fortuniſque privaretur.* Inde rex ad infelix illud bellum Dithmarſicum, ab aliis, inprimis Meurſio accuratè deſcriptum, ſe confert; reip. ſummam in ſua abſentia proceribus & præcipue Stenoni commendat. Quum à bello Dithmarſico recens in regnum rediiſſet, ex conſilio Stenonis, ne regno tunc gravi fame adflicto, majori oneri eſſet, exiguo comitatu ſtipatus acce- 1501.
dit. Steno honoris cauſſa ad regni limitem ei occurrit. Regi ſciſcitanti, *quo loco res regni eſsent,* reſpondet: *in provinciis omnia pacata eſse, nihilominus præſentiam regis maximè deſiderari, tam bello, quod regno cum Ruſsis intercedebat, regia authoritate vel tollendo vel adminiſtrando, quum aliis difficultatibus, quæ contra regni leges irrepſerant, regia cura ſanandis. Sed & diſsidio componendo, quod inter ſe & præſulem aliosque procerum ortum eſset ex impetrata per ipſos antiquatione Pontificia decreti regii de non exigenda ratione gubernationis à Stenone geſtæ.* Dum autem rex iter, quod per provincias faciebat, atque tempus variis ſermonibus fallit, cum Stenone & nobilibus, qui ſe plures ei ad comitandum ex officio regem adjunxerant, crebrius quam cum ſuis verba ſociare & familiarius agere invidis viſus eſt. Qui, quum Stenonem jam ante occulto odio inſectarentur, ut fidem regi ſuam & de ſalute ipſius

ipſius curam præſenti documento probarent, cum in gravem inſidiarum regis vitæ ſtructarum ſuſpicionem rapiunt, ab iiſque ſibi cavere regem monent. Rex initio de Stenone velut compertæ integritatis viro, fidem illis non habere. Sed dum ſanctè conteſtantur, & criminationi ſuæ fidem quærunt: *quod regi author fuiſset cum parvo ſatellitio regnum ingrediundi, ut imparatum opprimeret: quod literis quoquo verſum miſsis amicos & cives ad arma concitaſset*, & plura hujuſmodi: *quod denique prava ejus conſilia ſe ipſa brevi proditura eſsent*; rex tandem in ſuſpicionem pronior, aliâ viâ Holmiam ocyus divertere. Steno etiamſi regem alio erga ſe quam antea animo eſſe animadvertit, tamen diſſimulat, eique Holmiam comes it. Sed poſtrema nocte, non impetrata regis venia, aut eo ſalutato, â comitatu ejus clam ſe ſubtrahit. Iohannes Holmiam ad ſe proceres vocat. Illi frequentes adſunt, præter Stenonem: qui tamen ſub fide publica venire non detrectat. Eam antequam Iohannes ipſi daret, ſuam de Stenone ſuſpicionem ſenatui aperit, *cunctoſque ſe iudices laturum* ſignificat, *ſi quid contra regni leges, privilegia & inſtituta fecerit*. Senatu debita obſeqvii ſtudia regi offerente roganteque, *prius audiri coram Stenonem, quam reus agatur*, rex annuit & datis ipſi ſalvi commeatus literis atque obſide adeſſe jubet. Ille cum Hemmingo Gaddo, Suantone Nicolai, Canuto Alſonio aliiſque accedit, factaque dicendi poteſtate, inprimis ſuſpicionem inſidiarum, in quam ab amicis apud regem adductus erat, amolitur, deinde *ingratiis quidem regis comitatu clam exceſsiſſe ſe* fatetur, *non tamen animo machinandi quicquam adverſus regem, aut ullius flagitii ſibi conſcio; ſed ſecuritatis ſuæ cauſſa paulum ſeceſsiſſe, donec à tanta ſuſpicione idoneis argumentis ſe purgare, & innocentiam ſuam teſtatam facere poſset. Cuius rei cum modò in tam frequenti ſenatu & tot defenſionis ſuæ teſtibus, ipſi copia data ſit, ſe ex animo Deo & regi gratias habere. Si ſeceſsu ſuo regem imprudens offenderit, id ſe impenſè deprecari.* Dehinc innocentiâ ſua validis fidei faciendæ momentis ac teſtimoniis probatâ, *non in ſua poteſtate ſed æmulorum atque inimicorum arbitrio eſse* oſtendit, *quid de ſe aut cogitare aut calumniari velint. Satis tamen ſibi eſse conſcium, ſe tam â culpa, quam facinore, cujus inſimuletur, alienum eſse. Quin ſe pro regis exiſtimatione & incolumitate tuenda quidvis ſubiturum. Ceterum proceribus*

ribus unum moleſtiæ ac dolori eſse, quod rex Calmarienſi pacto per omnia non ſtetiſset. Hic interpellante rege & rogante, *qua in re id ruptum exiſtimaret,* reſpondit: *arces regni & provincias indigenarum fidei demandandas, Danis aut Germanis commiſsas eſse, qui pro lubitu quidvis in nobiles & plebem ſtatuant,* idque ſubjectis aliquot documentis probat, & inter hæc *Iohannis Faſteri præfecti Oerebroenſis actionibus, qui nobilem Haraldum Plettingum prætorem in Norskoga, injuriâ, certè magis ex odio quam merito, infami crucis ſupplicio ſubjeciſset. Præter iſthæc opes regni abductas, aliaque nonnulla contra fidem â rege datam admiſsa. Quæ ſi emendentur, nihil omnino ſe ceteroſque regni proceres omiſſuros, quod ad regis dignitatem & ſalutem faciat.* Ad hæc quum à rege reſponſum haut ex ſententia accepiſſent, iterum Vadſtenis convenerunt. Vbi collatis in commune conſiliis, decernitur ad regem literas dare, *de conſultationum ad difficultates tollendas inſtitutarum tela ſolis verbis ducta, & à rege ex meris ſuſpicionibus abrupta, atque omni ſpe emendationis irrita. Præterquam quod ditiones ante Stenoni conceſsas, periculoſum ratus, ut miniſter regis opes æquaret, etiam dignitates & beneficia Sueonibus concedi ſueta, Danis conceſsiſset. Argentum & aurum in Daniam exportaſset, nec in regni uſum ex lege publica adſervaſset. Quod in perpetuo fœdere cum Ruſsis Suedorum hoſtibus, partem Careliæ, Savolaxiam, Aegrepiam & Ieſchiam in Ruſsorum poſseſsionem contra unionis leges tranſtuliſset, eosque ad bellum contra Suecos incitaſset. Quod Gothlandiam non reſtituiſset, patris debitum non expunxiſset, aliaque nonnulla ex fide non ſervaſset. Proinde ex pacto Calmarienſi, ſub exiſtimationis & juramenti vinculo ſe obligari, ut ab unione regisque obſequio digrediantur. Vt contra præfectorum exterorum ſævam dominationem, cum jure non posſint, vi & armis ſe tueantur.* His acceptis literis rex graviter animo commovetur; ſed quum armis contra movendis in præſens ſe non ſatis inſtructum ſentiret, cives ad integritatem & fidem ſibi juratam, nulla machinatione labefactandam, aut rebellione frangendam hortatur. reginam, ut ſuæ in ipſos fidei pignus, gravidam in arce juſtis cum præſidiis relinquit. Ille verò belli virium colligendarum cauſſa in Daniam abit. Interim Steno denuò regni ſimulque belli domeſtici adminiſtrator conſtitutus, arces regni, quas præ- 1502.
fecti Dani tenebant, & inter primas Oerebroenſem, cui præfe-

præfectus erat Iohannes Falſterus, quem captum Arbogam miſit, ubi â Plettingi hæredibus, ob crimen ſupra relatum trucidatus eſt. Poſtridie Michaelis Holmiam movet, eamque circumquaque obſidet. Regius exercitus urbe effuſus adverſus Stenonem, bis in ſuburbiis cæſus, & in urbem repulſus eſt. Dum verò Steno acriter expugnationem urbis urget, duo ex ſenatu ad eum emittuntur, qui cum illo deditionem paciſcuntur. Eâ re explorata, regii milites faces tectis immittunt: ut quia integram tueri non datur, exciſam hoſti relinquant urbem. Cives repentina trepidatione, raptisque confeſtim armis in forum concurrunt: mox incendio creſcente, portas urbis petunt, iiſque apertis Stenonem cum armata manu foris ſtantem intromittunt. Ille urbem ingreſſus, præſidia locis opportunis diſponit, & cives ad incendium exſtingvendum convocat. Sic urbe potitus, arcem & in ea reginam, omni commeatu intercluſo arcta obſidione infeſtat. Rex in Dania de his certior factus, conjugi ſuæ libenter ſucurriſſet; ſed cum appetente hieme, claſſis expeditione, qua inprimis opus erat, prohiberetur, literis Stenonem & ſocios monet, *ut armis poſitis, in fide eſſe velint, ſe cum eis juſtè acturum; & ſi quid ab ejus præfectis contra leges commiſſum ſit, ex voto emendaturum; omniaque unionis capita fideliter exſequuturum.* Ceterum illi *nudis dictis, ſi facta non reſpondeant, fidem habituros* negant. Equidem mirum eſt, regem aliquot anteceſſorum ex eadem cauſſa imperio motorum exemplis non monitum in tempore medicinam huic malo feciſſe, quod par ipſi fatum minabatur. Nec in mentem veniſſe, quo major ipſi legum regni in quas jurarat, & boni publici cura eſſet, eo ſtabilius imperii fundamentum, & nomen ejus illuſtrius fore. Sed rex ingenio probus ab improbis aliquot conſultoribus, quibus aures faciles præbebat, in tranſverſum actus eſt. Interim Steno obſidioni arcis & reginæ inſtat, quæ ſupra gravem foris hoſtem, etiam intus fame oppugnabatur. Quippe præter carnem eqvinam & unam ſuem, nihil eduliorum obſeſſis reliquum erat. Illam regina certis dierum intervallis in mænia produci, vinculis conſtringi, & cultrum tanquam modò ingulandæ admoveri juſſit. Ita crebro ſuis & intenſo grunnitu eiulatuque obſeſſi fidem haud deficientis commeatus adſequuti ſunt; & hoſtibus hoc aſtu de-

luſis, paulò minus annos duos obſidionem tolerarunt. Tandem abſumto commeatu, & præſidiò morbis aut inedia confecto, ut ex mille vix octoginta ſupereſſent, regina ſe cum arce in fidem Stenonis dedere coacta eſt. Captiva, ut erat fœmina religioſa, poſtea in cænobium S. Birgittæ ſe deduci rogavit, ibique ultra annum remanſit. Circa idem tempus, die S. Laurentii Steno Holmiam, ut magis reſpiraret, & quia majus regno ſubſidium quam minora oppida præſtare conſveviſſet, ſtatum maris orientalis emporium fecit, vel jus ſtapulæ, uti vulgò vocant, ei conceſſit. Vnde minora oppida præcipuè Öregrundia, Östhammeria, Gevalia, Vlzbyum & Raumoum, interdicta illis in peregrinas oras navigatione, merces ſuas Holmiæ deponebant. Hoc jus ſtapulæ a poſterioribus regibus, his & aliis oppidis pro rerum & temporum uſu vel relaxatum vel reſtrictum eſt. Dum verò Iohannes auxilia arci, quam ignorabat traditam, & coniugi liberandis parat, Steno fortuna uſus, etiam Norvegos à Chriſtierno I. ob fidem olim Carolo Canuti Sueciæ regi juratam duriter habitos, ad defectionem literis nuntiiſq; in ſpem priſtinæ libertatis inſtigat. Cujus dulci nomine deleniti quidem, non tamen fidei mutandæ præcipites, per Canutum Adolphi petunt à Iohanne reſtitutionem privilegiorum ſibi ſuperioribus annis ademtorum. Rex, quid à Stenone agitatum eſſet, & quò eorum animi inclinarent, edoctus, Iohannem Ebbonis præſulem Roſchildenſem & Henricum Krummedicium ad Norvegos in obſequio continendos mitttit. Hi claſſe eò profecti, Canutum ex arce Aggershuſiana ad ſe fide publica in navem evocant. Vbi quum altercationibus de ſiuxa Canuti fide utrinque inflammati excanduiſſent, incertum an juſſu regis, Canutum interficiunt. Chriſtiernus autem regis filius inde cum aliquot ſignis militum à patre in Norvegiam emiſſus, defectionem molientes cohibet, tumultus duce Hermalao Hudſadio rotæ pœna adfecto. Sed & Canutus Caroli Norvegis à Stenone ſubſidio miſſus in acie occubuit. Sic illi, ſuccisis rebellionis nervis, arma poſuerunt & ad fidem redierunt, Chriſtierno rege poſtea recepto; qui ad priorem libertatem adſpirantibus, quod reliquum eius erat, penitus eripuit. Quum verò ante triduum deditio arcis Holmienſis facta eſſet, rex cum ſua

claſſe ſeriùs auxilio ſuis venit. Itaque cum dolore & fremitu tarditatem ſuam & adverſos ventos culpans, nuntium ad ſenatum regni tunc præſentem de colloquio mittit. Sed ille velut ab hoſte miſſus, reiectus eſt. Rex animo frendens ſpeique irritus, Daniam repetit, certus tamen cum amplioribus copiis redire. Ceterum ut Vandalicas urbes à conjunctione virium cum Suedis, quam parari intellexerat, averteret, Iohannem Calvum eccleſiæ Othonienſis in Dania antiſtitem, & duos ex nobilitate alios Lubecam ablegat, qui nomine regis Senatui exponant, *quam perfidè Steno cum ſociis, præter attentatas ſibi inſidias, arma contra ipſum geſſerit, urbe Stocholmia, arce, regina captis. Nec ſatis habuerit per ſe fidem violare, ſed & Norvegos ad rebellionem conciverit. Quibus motus, non poſſit non armis rebelles in ordinem redigere, & ſuis in tam præſenti diſcrimine opitulari. Se igitur deſiderare, ut Lubeca, ceteræque fœderatæ urbes tantisper quieſcere, nec in Sueciam arma, commeatum aliaque bello neceſſaria importare velint. Immunitates civitatibus à rege non ad oppugnandum regnum, ſed ad debitum ei honorem habendum, & quum opus fuerit, operam & officia adverſus hoſtem præſtanda datas eſſe. Quod ſi ejus amicitiæ hoc largiti fuerint, gratiam ejus ſibi viciſſim demerituros: nec ſe quicquam prætermiſſurum, quod ad eorum utilitatem & exiſtimationem pertinere videret. Si ſecus faciant, ſe illos quoque loco hoſtium habiturum.* Ad quæ Lubecenſes: *Sibi ægrè eſſe, regem tantis moleſtiis & pertinacia procerum Suediæ exagitari. Sed quum merces ſuas, magnam partem facultatum & negociationis ſocios in regno Sueciæ paſſim habeant, non abſque ingenti fortunarum ſuarum diſpendio, iſtius loci commerciis abſtinere poſſe. Se neutri parti addictos, ob regum diſcordiam, libero commerciorum & navigationis uſu, jure gentium recepto, priſciſque privilegiis arceri, contra jus & fas fore. Orare igitur, ut regis cum gratia ſibi in poſterum quoque jure ſuo frui liceat.* Iohannes hîc fruſtra ſe niti intelligens, emiſſa in mare Balthicum armata claſſe, naves Lubecenſium & ſociorum onerarias, in Suediam vela dantes intercipit. qui dum eas ſibi reſtitui, aut æſtimationem earum refundi fruſtra contendunt, cives armis injuriam ulciſcendam clamant. At Senatus hîc moderatior & cautior, antequam alea belli jaciatur, conciliationis viam ingredi tutius duxit. Sed quum tentata compoſitione

nihil

nihil placidi à rege reſponderetur, tandem bellum appararunt. Nec Iohannes in eo ceſſat. Exercitu enim in oras Sueciæ per Chriſtiernum F. miſſo, Ludoſiam urbem expugnat, diripit & igne injecto in cineres redigit. Hinc Elfsburgum & Öreſtenium arces vicinas adoritur. Quas præfectus Ericus Erici, ſuſtinendæ obſidioni diffidens deſerit, & diſcrimini ſe ſubducit; quod ipſi malè poſtea expetiit. Chriſtiernus præſidiariis capite deſtitutis & deditionem incolumi vita pactis, veniam, terroris in reliquos cauſſa, negavit. Hac rerum anguſtia obſeſſi noctu clam nuntium ad Stenonem mittunt, ut ad extrema redactis properè ſuccurrat. Ille ad liberandum in præſenti periculo verſantes, & reliquos hoſtium metu perculſos erigendum, juſtam peditum equitumque manum duce Achatio Iohannis Oſtrogothiæ præſide ſubſidio mittit. Hic per avios ſaltus & rupes, & quidem aëre nebuloſo, Danis nullum alium hoſtem adfuturum ſuſpicantibus, iter propeṙat. Mox appropinquans hoſtium caſtris, dum cum ſuis deliberat, quâ parte commodius irruptio facienda ſit, eminus ruſticum quendam equos paſcentem conſpicit, eumque miſſis aliquot equitibus ad ſe duci jubet: ſi quid forte de caſtrorum Danicorum formâ ſtatuque ſe docere poſſit. Is verò metu elapſus ad Danos, percunctantibus tam citatæ fugæ cauſſam, armatorum vim haud exiguam proximè abeſſe confirmat. Et jam ad ipſa caſtra erant Suedi, qui abſque mora collem adſitum, & ob modò digreſſas inde excubias præſidio nudatum occupant: unde facilis non ſolum caſtrorum hoſtilium inſpectio, ſed etiam telorum in eadem trajectus patebat. Achatius tacitam in caſtris ſolitudinem advertens, pleriſque adhuc, ut diluculo, dormientibus, ſi ſilentio invaſiſſet hoſtem, in manu ſua victoriam habuiſſet. Sed ille neſcius, arcem hoſti pridie traditam, claſſicum cani jubet: ut oſtenderet ſe manifeſta virtute; quæ tamen ejus animo, quam iſti loco & tempori magis conveniebat; haud inſidiis hoſtem petiturum. Atque prima in caſtra irruptione magnam cladem incautis & improviſo ejus adventu territis intulit. Quum ad ſonitum tubæ ſtrepitumque armorum, ſignis derepente ſublatis concurrerent hoſtes, facto agmine irruunt in Suecones eoſque caſtris pellunt. Chriſtiernus autem fœdè victoriam exercuit, ſive quod arcium præſidia, ſpe ultimâ, pertinaciter reſtitiſſent, ſive

jam in adoleſcentiori ætate lupinam exerens naturam, ſangvine delectaretur, omnibus ad unum internecione deletis, utramque arcem incendio dedit. Eodem tempore Otho Rudius, Bahuſæ Norvegianæ arcis præſes, caſtellum Olsburgum, à Suedis ad defenſionem vicini agri exſtructum ac præſidio munitum, aſtu quodam cepit. Haud ignarus, milites præſidiarios eâ nocte, quæ ferias natalitias Servatoris noſtri antecedit, largius ſe poculis invitare, ſuos ille ſub primam noctis vigiliam ſecum armatos exire, atque occaſioni imminere jubet. Eoſdem interulas lineas, quibus ſe ſuosque ab hoſtibus internoſcerent, veſti ſuperinducere mandat. Ita cum milite intempeſta nocte egreſſus, per exſtantem altè nivem magna cum difficultate ad arcem enititur. Vbi poſtquam in muris nullas excubias animadvertit, omnibus intus commeſſationi & hilaritati deditis, ſilentio pergens, univerſos vino aut ſomno gravatos facile opprimit. Arcis præfectus vix fugâ in turrim dilapſus, eam non ſegniter in poſterum diem defendit: quo nullâ ſpe ſubventionis affulgente, hoſti eam tradit. Oſtrogothi verò milites Ericum Erici, de quo paulo ante memoratum, tanquam proditæ arcis Elſsburgi reum, Achatio eum humi proſtratum nequicquam à manibus irruentium corpore & precibus protegente, truculenter conciderunt. Lubecenſes à Iohanne rege Daniæ hoſtes pronunciati nunc ſeriò rem agunt, & ſex navium claſſem bene inſtructam Suecis auxilio ſubmittunt. Omnibus jam ad arma deſtinatis commodùm in Germaniam advenit Raimundus Cardinalis ab Alexandro ſexto pontifice legatus. Qui diſſidentes ad inteſtinam concordiam, & arma adverſus communem Chriſtiani nominis hoſtem Turcam capienda exhortatur. Eadem occaſione Lubecam acceſſit animo componendi motus bellicos inter regem Daniæ & Lubecam. Intervenientibus regiis arbitris, rem initio magno tumultu agitatam tandem eò perduxit, ut Lubecenſes ſe à pace non alienos oſtenderent, ſi â rege Daniæ penſationem damni reciperent; & inter Suecones ac Danos quoque tranſigi poſſet. Conventum itaque his conditionibus: *Vt rex pro damnis illatis octo millia aureorum illis penderet, naves & merces ablatas reſtitueret. Privilegiorum jura illis ſalva relinqueret; ſi ab ope Suedis ferenda abſtinerent. Cardinalis & Senatus*

mitte-

mitterent in Suediam, ad reginam cuſtodia liberandam & de controverſia inter Sueones & Danos Sundii componenda. Suedi à legato de reginæ liberatione compellati, eam ultrò abſque pretio dimittunt: cum armatis, non imbellibus & captivis, nec auro ſed ferro bellũ gerere docti. Steno ipſe reginam officii cauſſa ad fines regni proſequitur, quæ poſtea à Chriſtierno F. excepta, Hafniam comitata eſt. Steno ubi à Daniæ limite Ieneccopiam revertitur, idibus Decemb. ſubita morte deceſſit, non abſq; ve- 1503.
neni ſuſpicione ab inimicis dati. qui tamẽ meliori fato dignus erat, nulli ſuperiorũ regũ belli artibus patrięq; ſtudio ſecũdus.

SVANTO STVRIVS

Nicolai F. ante regni Mareſcallus, ut vocant, defuncto Stenoni ſucceſſor ſumitur: quum non leviter ea de re in Se- 1504.
natu concertatum eſſet. Quidam Iohannem regno reſtituendum, plures novum adminiſtratorem eligendum urgebant: & horum ſententia valuit. Itaque Svanto conſpicua vitæ morumque integritate populo charus, & Ruſſicis expeditionibus victoriisque nobilis, regni curator dictus eſt. Ille, ut erat dignum iſto munere, nihil cunctatur patriam tranquil-
lare, & Danici belli reliqvias conficere. Hoc animo Calma- 1505.
riam adhuc Danico præſidio obtentam & Borcholmium per Hemmingum Gaddum, iſtius loci militum ducem obſidere cœpit. Iſte Gaddus erat eccleſiæ Lincopenſis antiſtes deſignatus, vir eruditus, fidus patriæ civis & acer propugnator, Danorumque aculeus; ſed infidus gregis ſui deſertor, paſcere non pugnare conſtitutus. Quamvis autem patriæ libertatis tuendæ amor, odiumque hoſtis hæc arma induere viderentur, tamen ſacro muneri non erant temerè contra Dei ordinationem miſcenda: aut ſacrum pedum gladio pro cujusvis arbitrio permutandum. Quod jam in exemplum illa ætate, ſed pravum, Deo & ſanæ conſcientiæ inimicum iverat. Ipſe Suanto in Hallandiã & Scaniam cum copiis ſuis impreſſionem facit. Gaddus urbe Calmaria quidem potitus eſt, ſed arcem Iohannes adhuc in ſua poteſtate tenebat. Qui cum milite & claſſe eò contendens urbem denuò recipit, & conſulem ac cives nonnullos perduellionis accuſatos capitis ſupplicio plectit. Inde comitiis trium regnorum Calmariam ad legatorum Sueticorum poſtulationem indictis: ut controverſiæ

inter illos vel arbitrio incorruptorum Principum, vel jure deciderentur; rex cum legato Iacobi IV. regis Scotiæ, ex ſorore nepotis, cum Daniæ & Norvegiæ ſenatoribus, & legatis Ioachimi Electoris Brandeburgici generi ſui, Ducum Megapolitanorum & Vandalicarum civitatum adeſt. Suedi verò ipſi, animis à ſe invicem diſſidentes, abfuerunt. Iteratâ vice vocati, non tamen venere. Idcirco præſentes pronunciarunt: *Suedos velut judicium contumaciter eludentes, inprimis Svantonem alioſque procerum, qui literis, quibus regi fidem ſuam obligarant, ſubſcripſiſſent, tanquam perduelles famæ & bonorum omnium damnari.* Hanc ſententiam etiam Maximilianus Cæſar ſolenni diplomate confirmare rogatus, eosdem ex imperio anno ſequenti proſcripſit. Rex Daniæ Iohannes ſententiam ſuam typis publicatam inde exſequi cæpit, & bona damnatorum omnia, quæ in Norvegia habebant, fiſco addixit. Diploma quoque Cæſaris per Vandalicas civitates ſparſit & interdixit commerciis ac ſtipendiis regno Sve-
1506. ciæ faciendis, ſi poſthac privilegiis ſuis in Dania frui velint. Verum Sueci hanc ſententiam tanquam vitio latam haud acceptarunt, *quippe in abſentes & non auditos pronunciatam. qui quamvis in jus vocati, quum tamen deſideraſſent cauſſæ ſuæ judices extraneos & ab ſtudiis partium alienos, nacti regi Daniæ conjunctos, eoſdemque accuſatores & judices, tutius abſuerint, quam ut præſentes ſub illis judicibus haud obnoxiè caderent. Evibratum in illos Imperatoris edicti fulmen nihil quoque ponderis habere, quippe promulgatum ab illo, qui non dextrè de re ipſa informatus eſſet, nec adverſam partem audiviſſet: &, quod caput eſſet, qui nihil juris aut imperii in Suedos haberet. Se verò ut perduellionis ac majeſtatis reos falsò poſtulari ac traduci: quum in fine trium regnorum fœderis conceptis verbis proceribus regni, ſi rex pactis non ſteterit, ipſi ſalva omnium exiſtimatione & vita, adver-*
1507. *ſari, & à fide ejus recedere permittatur.* At Lubecenſes irritatis à ſe Megapolitanis, ubi ſe duplici bello non ſufficere vident, pacem ineunt cum rege Daniæ his legibus: *Vt naves cum mercibus ademtis rex illis reſtituat. Privilegia in regno Daniæ confirmet & inſtauret. Vt Suediæ nihil ad continuandum bellum ſubmittant. Vt Suedicas naves merceſque in ſuos portus non admittant; aut admiſsis manus iniiciant.* Quum ſupra has conditiones polliciti eſſent, ſe effecturos, ut huic paci quoque ſubſcriberent eorum confæderati

derati Gedanenſes, Revalienſes & Rigenſes, tamen operam luſere: quum illi recuſarent id approbare, quod Lubecenſes ſeorſim reliquis inconſultis in rem ſuam pacti eſſent. Rex Iohannes hæc pacis cum Lubecenſibus factæ capita ad ſenatum regni Suediæ mittit: ut eos ſpe ſubſidiorum Lubecenſium dejectos, ad ſuæ ſecuritati conſulendum, ad officium & obedientiam revocaret, promiſſâ illis admiſſorum veniâ & promtâ regii favoris copiâ. Res à ſenatu in conſultationem deducitur, & quum pleriq; præſules atque aliquot proceres, qui in partibus Danicis erant, tam benevolam regis erga ſe propenſionem & periculum adverſæ parti totique patriæ jam Lubecenſium ope deſtitutis impendens, haud negligenda exiſtimarent, viſum eſt mittere legatos in Daniam qui authoritate publica honeſtam redintegrandæ amicitiæ rationem qværerent. Interim Lubecenſes, compendii & emolumenti ſui cauſſa, quod emporiis pro publicæ felicitatis ſcopo ferme eſſe ſolet, contra pacta Iohanni data, Suedorum naves in ſuos portus clam non ſolum recipiunt, ſed etiam ſubſidio, commeatu & apparatu bellico eos adiutant. Ita reparatis viribus Svanto in Blekingiam irruptionem facit, arcem Lyckam expugnat diripitque;& cum præda in Suediam remeat. Hîc in promtu ultionis argumentum regi Daniæ, cujus auſpiciis in Finlandiam Severinus Norbyus irruit, Caſtelholmum expugnat & incendit. Stenonem Turonis cum uxore ſua captum in Daniam non abſque alia divite præda rapit. Cumulatis hoc modo belli malis, placuit illis levandis inducias paciſci, & ex priori decreto cum Iohanne per ſuos legatos pacis negocium agere. Sed quum illi dicto die non adeſſent, rex ſibi ab illis imponi credens, in VVeſtrogothiam excurrit atque Nyloſiam devaſtat. Nec minus in Scania & Blekingia Svanto graſſatur: urbem Huenam & adiacentia nobilium prædia exſpoliat. Sic enim provocatorum armorum fata ſe habent, ut damna damnis, & ſæpe abſque modo ac menſura, ni major vis ſiſtat, rependantur. Anno ſeqventi tandem Hafniam legati Suetici advenere, de 1508. pace acturi. His benignè à rege exceptis, poſt varias conſultationes ſtetit ſententia, *de rege recipiendo aut filio ejus Chriſtierno, quem Holmiæ ante aliquot annos jam regem deſignaſſent. Aut ſi neutrum horum placeret, tredecim millia ſe-*

 librarum

librarum argenti quotannis regi penderent, donec lis de jure regni finiretur : ſalva interim adminiſtratione regni gubernatori & ſenatui, & Calmaria atque Oelandia regiæ poteſtati relictis. Vt innoxiè in mari & regni Daniæ portibus navigarent, Lubecenſium tamen commerciis abſtinerent. Vbi verò legati domum redierunt, novis diſſenſionibus expreſſæ in pactis pecuniæ ſolutio interturbata eſt : quod extra mandati leges eam ſummam legati ſimpliciter approbaſſent. Quam tamen juſſi eſſent ea conditione promittere, ſi rex ſolutione ejus præſtita, ſtatim Calmariam, Oelandiam & Borcholmium Suedis reſtitueret. Itaque hæc pax non diu perſtitit. Ecquid mirum, ſi malè ſarta gratia facile reſcinderetur? Quum ergo bellum recrudeſceret,
1509. & quidem gravius quam ante, Lubeca & reliquæ Vandalicæ civitates fœdus cum Suedis occultè renovarunt. Quod his eò gratius fuit, quo magis mari à Iohanne rege quam terra petebantur. Lubecenſes verò expoſtulant, *contra pacta conventa ipſorum naves & merces à Danis interceptas eſſe. Sibi proinde vitio verti non poſſe, ſi illorum exemplo præmoniti pacta quoque non ſervent.* Quum igitur octo naves Revaliam ad exportandum inde Suecicas merces emiſiſſent, rex Iohannes claſſem viginti quatuor navium armat : quam in ipſius Lubecæ conſpectu ad Dravi oſtium excubare jubet, ad prohibendum Lubecenſes libero maris uſu. Hîc non parum indignati Lubecenſes, hoc ſuis commerciis & navigationi frenum in ipſis urbis oculis imponi, injuriæ ulciſcendæ omnes Danos tunc Lubecæ deprehenſos unà cum mercibus attinent. Pari affectu Dani Lubecenſes in ſuo regno tractant, ſuoſque commercio cum Lubecenſibus ſub pœna capitis interdicunt. Ex navibus eorum Revaliâ domum redeuntibus & in Danicas inopinatò incidentibus, unam, quæ erat prætoria, capiunt. Cujus deprædationi dum avidius incumbunt, reliquæ ſeptem incolumes dilabuntur. Ne quid hoſtile intactum rex relinqueret, aperit inſuper mare piratis, conceſſa facultate prædationis in Lubecenſes & eorum fœderatos. Ad hanc aliena rapiendi licentiam prædones tanta multitudine confluunt, ut iter non ſolum Lubecenſibus aliiſque Vandalicis civitatibus, ſed & Suecis interclauderent aut infeſtum facerent. Præter iſtam maris peſtem, rex etiam claſſem in Finnoniam expedit, quæ urbi Aboenſi & vicinis oris vaſtitatem inferret. Contra Lubecenſes cum

ſociis

ſociis civitatibus, excepta Hamburga (quæ, dum alii ſunt in motu, interim quieſcens, octennis pacis beneficio auream meſſem ex commerciis domum reportat) octodecim naves, ſale, panno & inſtrumentis bellicis onuſtas in Suediam emittunt, quæ in tranſitu Langelandiam, Möniam, Bornholmium & Gothlandiam populantur. Hæ Suedos in magna tunc difficultate verſantes ita refecerunt, ut fœdere cum Lubecenſibus iterato, omnia Hafniæ pacta, tanquam invitis gubernatore & ſenatu ab epiſcopis & proceribus nonnullis Daniæ regno faventibus facta, Iohanni reſignarent. Inde terra non minus quã mari hoſtem aggreſſuri, Achatium Iohannis virum acrem & ſtrenuum in Hallandiam cum ſeptingentis equitibus mittunt. Sed ille fraude ſpeculatoris Tordonis ſibi jam pridem ex proditione rerum Scaniæ cogniti, eoque majorem fidem mereri viſi deceptus, & animoſius quam cautius in hoſtem loco & viribus ſuperiorem invectus; à Laurentio Forſtio, vel ut quidam vocant, Froſtio, agmen Danicum ſub Tychone Krabbio ducente cæſus occubuit. Quidam volunt proprium ejus miniſtrum fuiſſe, qui primum ei ictum inflixerit. Duce cæſo cæteri perculſi diſſipantur, ſignis aliquot amiſſis & ad regem delatis. Hanc fortis viri jacturam poſtea ſublevavit pax Ruſ- 1510.
ſorum: qui commodùm inter tam graves belli tempeſtates per ſuos legatos ſexaginta annorum inducias cum regno Suediæ pacti ſunt. Ita minus hoſtium, plus virium ſuperfuit. Lubecenſes aucto claſſis numero, viginti ſex naves armant, quibus ſe jungentes novem benè inſtructæ Suedorum, Lalandiam aliaſque vicinas inſulas diripiunt. Inde in ſinum Calmarienſem ſe recipientes, jam aliquot annos obſidentibus urbem ſuccurrunt, arcemque regni clavem, quam tredecim annos jam tenuerat rex Daniæ, felici fato recuperant. Borcholmium Oelandiæ arcem poſt quinque menſium obſidionem fame expugnant. Quum hoc bellum inter Suedos, Danos, Lubecenſes & reliquas civitates Vandalicas in octo jam annos protractum eſſet, tandem Lubecenſes eorumque ſocii feſſi bello, & commeatus atque commerciorum anguſtia ob mare undique navibus hoſtilibus obſeptum, pacem cum rege Daniæ, præteritis Suedis, ineunt. Quamvis etiam pacis pactio in- 1511.
ter Suediæ & Daniæ regna tentaretur, tamen ille conatus utrumque fruſtra habuit: dum Iohannes non aliis quam di-

ctis ab ipſo legibus pacem volebat. Suedi verò eo minus fidei ipſi tribuendum credebant, quo minus priora pacta ſervaſ-
1512. ſet. Proximo qui ſequebatur anno Suanto diem ſuum Arhuſiæ obiit; ibiqui funus ei quanto poterant honore fecerunt: quum octo annos regnum fideliter adminiſtraſſet, non ſolum bellica laude, ſed & pietatis ſtudio, quod pacem & arma ſecunda facit, aliiſque animi bonis Principe dignis clariſſimus & cum paucis comparandus. Aula ejus magis ad decoram gravitatem, quam nimium ſplendorem & inania rerum compoſita erat. Ingenio quidem humanus erat, ſed quoties irritabatur, aut ſegnes dictis increpabat, tonare non loqui viſus eſt; quandoque nec manui temperabat. Mox ubi iracundiæ calor tepuerat, animum ad mitiora more generoſarum mentium vertit, offenſionem etiam muneribus expiando. Vt tanti eſſet ab eo objurgari miniſtros: qui, poſt motum animo diſcuſſum, in ſe ſerenum & beneficum dominum experiebantur. Inprimis ingenuæ iſtius virtutis veritatis amans erat; citra fucum quod ſentiret, effatus. Mendacium & calumniam magis quam hoſtes ſuos odio habebat. Nec immeritò: quum hæc vitia per occultas & inſidioſas molitiones nocentius, quam vis aperta, graſſentur. Si quis abſentem ad ſe deferret, non protinus ei fidem habebat, ſed delatum coram ſiſti jubebat: ut calumniator, quæ à tergo in illum quocunque ſenſu vel affectu dixiſſet, in os præſenti probaret, aut ipſe manifeſtus teneretur. Quare promtus innocentiæ patronus, & maledici oris juſtus ultor, efficiebat, ut calumniæ monſtrum hujus debellatoris metu minus auderet. Quis enim eò dementiæ temerè procedat, ut de eo alterum deferat, cujus ſi fidem facere non poſſit, ipſe reus habeatur? ita & princeps & ſubditi tranquillius agebant. Suanto verò ſuum nomen ad poſteritatem inſigne vel hoc ſolo feciſſet, niſi majora ejus in patriam merita exſtarent.

STENO STVRIVS JUNIOR

1512. Suantonis filius, poſt graves procerum diſceptationes à majori ſenatus parte regni gubernator eligitur. Quidam volebant

lebant Iohannem regem Daniæ, cui ſacramento dixerant, vel eo vivis excedente, Chriſtiernum ejus filium. Alii in Ericum Trollium propenſi erant, non tam quod genere, quam quod morum gravitate, doctrina & rerum uſu præſtaret. Sed illi exſangvis ſenectus laboribus imperii militiæque non ſatis idonea; magis tamen Danicarum partium ſtudium apud populum impedimento erat: qui Stenonem à factionibus Danicis alienum, patriæ amantem, apud pleroſque ob paterna merita gratioſum, & in quo major ætatis animique vigor eſſet, antehabuit. Non diu poſt Stenonis electionem 1513.
Iohannes rex Daniæ Oleburgi in Cimbriæ oppido deceſſit. Princeps regiarum virtutum laude conſpicuus; nec minus Suedis quam Danis acceptus fuiſſet, ſi regni legum in indigenis potius quam exteris ornandis & præfectis dominationis impotentibus coercendis obſervantior fuiſſet. A Ponti- 1515.
fice Romano Leone decimo legatus Iohannes Angelus Arcemboldus in has oras Boreales venit, indulgentiarum cauponariam exercens: quæ tam locuples & felix iſti Pontifici fuit, ut ultra decies centena millia aureorum ex regnis aquilonaribus Romam corraderet; quæ Chriſtiernus II. per oratores ſuos fruſtra repetiit. Cum Arcemboldo autem Chriſtiernus ſecundus rex Daniæ, poſtquam iſthac tranſiiſſet, egerat, ut inter ſe & Stenonem de regni jure litem dirimeret. Eidem in occulto & ſub fide ſilentii, amicorum & factioſorum quos in Suedia habebat, operam fidemque prædicavit. Legatus pontificius ut in Suediam acceſſit, fidem Chriſtierno datam fallens, ſilentium non præſtitit, ſed factioſorum nomina & conſilia Stenoni edidit; occultare commiſſa neſcius, an corruptus ingenti ejus largitione. Quippe præter pretioſarum pellium aliaque munera, laminam puri argenti menſæ rotundæ magnitudinem æquantis ipſi Steno dono dedit. Etenim auri argentique ſtudium ſæpe homines falſos fieri cogit, etiam ſanctitatis opinione conſpicuos. Ceterum conſiliis Guſtavi Trollii, & factionis ſociorum in Chriſtiernum pronorum detectis, hæc gravis intra patriam tumultus & inteſtinorum diſſidiorum prima occaſio fuit. Cujus mali principium erat: quod Steno junior Erico Trollio magnæ 1516.
exiſtimationis ſeni prælatus eſſet. Hanc patris repulſam indignè accipere Guſtavum filium, haud obſcurè præ ſe ferebat:

bat: dum Româ redux, à pontifice præſulis dignitate decoratus, Stenonis ipſi in promontoriis Stocholmenſibus honoris cauſſa occurſantis congreſſum ſubterfugit,& ad Biſcopſtunam navi exſcendens, terreſtri itinere Vpſaliam contendit. Præterquam quod ante annum jam Lubecæ cum Chriſtierni Daniæ regis amicis, & poſtea per literas & clandeſtina cũ nobilibus Danis in arce Stekiana conſilia, de tradendo ipſi regno agitarat. Steno ad comitia Telgenſia antiſtitem Guſtavum ejuſque ſocios vocat,ut ſibi tanquam gubernatori regni fidem jurent.Sed illi vocationi non parent.Steno ſolutis comitiis,ut regni ſtatum,quoad poſſet, in tuto collocaret,arce Nicopenſi occulto ingreſſu occupata, præfectum ejus Stenonem Chriſtierni conjurationis ſuſpectum apprehendit,& Stocholmiæ in cuſtodiam tradit. Ille ingenuè profitetur, antiſtitem cum ſuis meditari &conferre conſilia,de evocando in regnum Chriſtierno. Steno dubius quoque fidei Petri Turonis, qui cuſtodiam arcis Holmiæ tenebat, eam ab ipſo ad Iohannem Arnoldi transfert. In nundinis autem Arhoſienſibus plebi exponit machinationes præſulis: quomodo ſe ipſi opponeret, atque invitis regni ordinibus Chriſtiernum pellicere in regnum niteretur. Præſul quidem ſcriptis ad populum literis ſe purgabat, arbitros inter ſe & Stenonem capiens epiſcopos & ſenatum Holmenſem. Sed hoc dicis tantum cauſſa faciebat, moras ex compoſito ducens, donec Chriſtiernus in Suediam adveniret. Qui quamvis abſens, tamen animo pravo præſens, odiis & factionibus diſtrahebat cives: ut facilius ſibi ſubjiceret,quos diſcordia civilis â ſe invicem alienos feciſſet. In hanc rem familiâ, opibus & ingenio eminentium in hoc regno utebatur, & præcipui inſtrumenti Guſtavi Trollii: qui terrenas curas ſecta & ore, nondum animo abdicarat, publici ſtatus turbator. Epiſcopi & nonnulli procerum conati ſunt publicæ tranquillitatis cauſſa præſulem cum Stenone in concordiam redigere: ſed incaſſum laborarunt, quum præſul ad omnia immotus, à propoſito abire nollet: qua animi obſtinatione ſibi & reipubl. malum peperit. Steno vires ſumere videns conjurationem, ut profectibus ejus pro viribus obſtaret, Ericum Trollium Guſtavi patrem ejuſque ſocios capi & cuſtodiæ tradi jubet.Guſtavum in arce ſua Stekenſi obſidione cingit. Interim Chriſtiernus, his cognitis, Stenonis navem,

centum

centum & viginti amphorarum capacem ſale, panno & armis onuſtam in portu Lubecenſi intercipi & Hafniam adduci juſſit. His violentis & hoſtilibus actionibus induciæ inter Suedos & Danos ruptæ, bellumque redintegratum eſt. Durante arcis Stekianæ obſidione, Steno non ſemel ad præſulem miſit de pace vel reconciliatione. Sed præſul eam recuſavit, oppériens auxilia Danica, à ſe & Danicarum partium ſociis evocata; quæ etiam ſub Auguſtum, cum quatuor millibus armatorum claſſe 1517. ducibus Ioachimo Trollio, Severino Norbyo & Carolo Canuti advenerunt. Quum ad prædium regium VVedelæ prope Holmiam exſcenſionem facerent, animo ſubveniendi obſeſſo antiſtiti, Steno ſe illis cum copiis ſuis objectavit, & hoſtem cæſum in Daniam repulit. Præſul, ut ex captivis quid rei geſtū eſſet accepit, animo cadit, & diffiſus rebus ſuis, de arce dedenda, cum pactione ſalutis ſuæ, ad Stenonem mittit. Antequam verò in colloquium cum ipſo deſcenderet, obſidem in fideì pignus Guſtavum Erici deſiderat; quem etiam accepit. Sed ſuis in arce dederat in mandatis, ut, ſi non tutus ipſi daretur reditus in arcē, Guſtavum extra muros ſuſpenderent. Admiſſus ad colloquium, *quaſcunque leges ſibi victor dicat ſe accepturum*, ait, *& ad eccleſiam ſuam reverſurum*. Proceres *ipſum ſerò hæc conſilia capere* reſpondent, *tot inſontium ſanguine ejus culpa profuſo; nec tanti cruoris reum præſulis munere dignum eſſe*. Is verò, *quod utroque gladio ſit armatus ſacro & civili, ſe reum ſanguinis haberi poſſe negat, etſi plures in bello occumbant*; quaſi profeſſio ejus à percuſſione & ſanguinis effuſione non eſſet aliena. Steno quidem obſidionem ſolvit, ſed negotium præſulis procerum cognitioni judicioque committit: ne videretur ipſe ſibi contra adverſarium pariter & cognatum velle jus dicere. Fide pub. ad dicendam cauſſam à proceribus vocatus præſul adeſt, auditur; & poſt maturam rei diſcuſſionem damnatur quidem ex lege patria perduellionis, ut qui ſecundū juris rigorem reus capitis & fortunarū ſit: cum remp. turbarit, & hoſtilia in patriā arma irritaverit & attraxerit. Æquitate tamen temperatur ſententia, ut incolumi vita boniſq; ſacra dignitate moveatur, & in paternis poſſeſſionibus privatus agat. Arx vero Stekiana, unde toties regno noxa illata ſit, ad ſolū vſq; diruatur, nec unquam reficiatur. Si Pontifex quidquam contra moliri velit, ſe id junctis animis & viribus prohibituros. Hoc edictum in tabulas

relatum,

relatum, à pleriſque proceribus ſubſcriptum & exſequutioni demandatum eſt. Ejus rei fama quum ad Chriſtiernum perveniſſet, conſilium dedit Guſtavo, ut tam inſignis injuriæ, uti haberi volebat, querelam ad Pontificis tribunal deferret, & juſtæ ultioni permitteret. Pontifex *de reſtituendo in integrum præſule, & reſarciendo omni damno ipſi illato; de Suedis tanquam ſacræ ſedi, ſummo regni præſuli ac eccleſiæ rebellibus igne & ferro perſequendis* ſententiam tulit, ejuſque exſequutionem regi Chriſtierno commiſit. Rex per ſe ad eos exſcindendum paratiſsimus, quippe qui ſe imperio per Stenonis electionem & gubernationem indignè excluſum arbitrabatur; accepta hac facultate, magis inflammatur, & cum novis copiis in Suediam movet; caſtriſque in ſuburbio auſtrali collocatis, Holmiam obſidet. Cives intrepidè ſuſtinent obſidionem, & duce Stenone ſæpius excurſione facta, ita carpunt cæduntque hoſtiles copias, occluſo etiam commeatu, ut rex urbis oppugnationem jam per aliquot menſes tractam intermittere & exercitum in naves revocare cogeretur, in Daniam retro pedem laturus. Quum autem reflante vento progredi non poſſet, & jam per trimeſtre in portu hæſiſſet, magnâ commeatus penuriâ laborare cæpit. Inde rerum ferme deſperatione ad artes ſuas redit, & inducias à Stenone petit. Steno, ut excelſi animi princeps, non ſolum armis ſed & beneficiis hoſtem, ſi ex fide ageret, ſuperare promtus erat. Quippe armis poſitis, tantum abeſt ut hoſtiliter eum habeat, ut etiam ingentem vim annonæ ei dono mittat. Rex tam inuſitata munificentia concitatus magis quam delinitus, ſive tam prolixum inimici officium ſuſpectum habens, ſive ſua ipſum facilitate capere quærens, ad amicum de pace colloquium evocat, miſſis, ut ſecuriorem faceret, obſidibus. Steno, non tam accuratus vel explorator, vel providus contemplator ingenii hoſtilis, quam ingenuus publicator ſui, ad eum, id eſt, perniciem ſuam incautus ire deſtinaverat; niſi quidam procerum interceſſiſſent. Hoc fraudis laqueo Chriſtiernus dejectus, aliam meditatur. Vt de ſuo animo quaſi pacis adeò cupiente confirmaret cives, ſe datis obſidibus in urbem colloquii cauſſa venturum adſeverat. Illi quamvis de fide regis dubitarent; ne tamen patriæ in pacis negotio defuiſſe viderentur, ſex ipſi obſides ex prima nobilitate lectos, quos

ipſo

ipſe deſiderarat, ſub regia fide mittunt, Guſtavum Erici (poſtea Dei providentia regem factum) Laurentium Siggonis regni poſtea Mareſcallum, Georgium Siggonis, ejus fratrem, Olaum Ryningium, Benedictum Nicolai & Hemmingum Gaddum. Hi, ut in quibuſdam eſt Annalibus, uti juſſi erant à Stenone, non ultra portum, quem vocant regium, proferre pedem voluere. Sed Tycho Crabbius claſſis Danicæ præfectus primò amicè monuit, ſpem illis de fide publica confirmans, dein reluctantes compulit, quippe armata vi in propinquo, regem ad Elsnabbum, vt vocant, comitari. Huc poſtquam advenere, de eis in Daniam abducendis agitatum eſt; modò iſti dolo ſpecies quædam juris quæreretur. Tandem placuit obtentui eſſe, *Stenonis ad regis colloquium evocati detrectationem: Gaddi in reginam Holmiæ obſeſſam aſtutas molitiones: Sueonum in Danos quoſdam in inſulâ ſuburbana detentos & fame enectos ſævitiam.* quaſi tot obſidum innocentia alienam culpam, ſi qua eſſet, expiare; aut Stenonis abſentia, Gaddi & reliquorum Sueonum ſive artes ſive vis belli ipſis fraudi eſſe deberent. Certè obſides in cauſam ſecuritatis traditos, cum quibus non ſolum fidem, ſed & affectus ſuos ac neceſſitudines boni patriæ cives regi pignerarant, ille ſecundante vento, datis in altum velis, perfidè ſecum quaſi captivos in Daniam abripuit. Pro- 1519.
xima æſtate iterum copias ſuas adducit, Lubecenſibus, ut eo anno navigatione in Suediam abſtinerent, perſuaſis. Oelandiam & Calmariam obſidione, ſed fruſtra, premit: fortiter eas tuentibus indigenis, fugantibus Danos, capto etiam Achatio Bragdio. Claſſis Danica ad Revaliam cum Suedis æquâ fere fortunâ dimicat; niſi quod noſtrates duas Danorum naves in ſuam poteſtatem redegerunt. Anno ſequente 1520.
Chriſtiernus cum longè majoribus copiis, quam ante, terreſtri itinere revertitur, animo rebellium perfidiam ulciſcendi, ut jactabat, & Pontificis edictum exſequendi. has enim velut ſpecioſas belli cauſſas immani ſuæ ſævitiæ obducebat. Steno de adventu ejus certior factus, veritusque ne ſe Guſtavus Trollius cum Chriſtierno conjungeret & inimicas patriæ machinationes aggrederetur, miſit ad eum Strengneſiæ præſulem & Magnum Greenium de pace & amicitiæ redintegratione. Quam etiam ad tempus ſimulavit, actiones

ſuas

ſuas ad habitum fortunæ moderaturus. Equidem injurias ſe reipub. tranquillitati remiſſurum, nec regni commodis defuturum, amicis adfirmavit. Sed morte Stenonis hæc omnia in irritum ceciderunt. Steno ad oppidum occidentalis Gothiæ Booſundiam cum ſuo exercitu Chriſtierno obviam procedit. Ad Tivedam hoſti denſo arborum cæſarum objectu acceſſum præcludit; mox mittit, qui explorarent, ut in hieme, glaciei, quâ mare concretum erat, fidem, an ferendo ſit agmini pugnæque patiens. Quocomperto, decem mille ruſticos ad defendendum iſtic deciſarum arborum munimentum & hoſtes tranſitu prohibendum mittit. Ipſe verò omne agmen equeſtre in mare congelatum educit, hoſtem ibi in propatulo & æquo loco excepturus. Vtroque exercitu jam in propinquo ſtante & acie inſtructa, Otho Crumpius hoſtilium copiarum dux in adverſum Stenonis equitatum tormenta primus èxplodit. Steno, dum principem in acie locum maſculè tutatur, ex tormenti ictu lethali cruris vulnere occubuit, & milites ejus cæde conſternati diſiectique ſunt. Inde ad Venerum lacum abductus, pro patriæ civiumque libertate invictum ſpiritum effundens: ê vita migravit. Pro quo cives libenter ſe morti devoviſſent, ſi per fata licuiſſet. Tam gratus enim illis erat, quam imperio haud gravis. Vir extra omnem invidiæ ictum, ſi minus apud ipſum calumniæ licuiſſet, & adverſus improborum artes prudentiâ munitior fuiſſet. Crumpius Stenonis cladem, occupandi noſtrorum munimenti occaſionem ratus, ejus expugnationem tentat. Sed præſidio ſtrenuè defendente, cum magna ſuorum ſtrage repellitur. Nec minus Valleſius Gallici peditatus ductor fortiter impetum in idem propugnaculum denuò faciens, vulnere lethifero accepto receſſit. Tandem relictæ hoſtium aliquot copiæ, quæ velitationibus diſtinerent Suedos, donec major pars exercitus hoſtilis clam circumducta in noſtrorum terga, nec opinatò impreſſionem faceret. Ab his cæduntur, antequam conſpexiſſent hoſtem, qui cedentibus inſtat: ne Stenonis caſu perculſis, recolligendi ſe ſpatium eſſet. Illi tamen quanta poſſunt celeritate reparant vires. Sed quum duce carerent, inſtar palantis gregis facile diſturbantur. Itaque cum Matthia epiſcopo Strengnenſi rem communicantes decreverunt inducias cum hoſte facere, ut

interea

intérea de ſumma rei deliberarent: & undecim dierum induciis ac fidei publicæ literis à Crumpio impetratis, poſt varias conſultationes in eam ſententiam proceres iverunt, ut Chriſtiernum certis pactis regem declararent.

CHRISTIERNVS II

Rex Sueciæ his conditionibus recipitur: *Vt religionem contra* 1520.
vim & injuriam quorumcunque adſereret. Præteritæ offenſiones perpetua oblivione delerentur. Omnes cujuſcunque loci exſules & captivi, gratiâ admiſſorum facta, poſtliminio reſtituerentur. Priſca regni jura, libertas, mores & immunitates regno inviolatæ eſſent. Singuli præfecturas ſibi commiſſas, poſſeſſiones & facultates quietè poſſiderent. De jure liberæ electionis & ſuffragiorum rex nihil decerperet aut imminueret. His Otho regis nomine ſtatim ſubſcribit; & cives ſe ad fidem ac obſequium regis comparant. Eadem ipſe Chriſtiernus poſt paucorum menſium ſpatium ſolenniter authoritate ſua & ſubſcriptione roborat; incolumitatem vitæ fortunarumque plebi ſeorſim & plura quoque quam rogatus erat, promittens: ut facilis ad omnia animi ſpe vel umbra eos ineſcaret. Quum autem proceres, qui adhuc partium Stenonis viduæque ejus erant & Holmiam tenebant, Vpſaliâ, quo reliqui pactis ſubſcribentes convenerant; ſtudio abfuiſſent: nullâ aliâ cauſâ; quam ut fidei Chriſtierno à reliquis obligatæ nexu ipſi ſolutiores eſſent, Guſtavus Trollius jam caput iterum erigens, & Matthias Strengnenſis eccleſiæ præſul, ſuos ad illos amandant, qui colloquium vel Spongæ, ubi tunc morabantur, vel ubicunque placeat, expoſcant. Sed emiſſi à Magno Greenio è ſubiecta inſula, quam Spiritus Sancti nuncupabant, tormentorum fulmine ita excipiuntur, ut ſubito regreſſu vitæ ſuæ conſulere, nulloque cum reſponſo ad ſuos redire cogerentur. Vbi verò Crumpius accepiſſet, Stocholmenſes auxilia ab maritimis & Vandalicis civitatibus præſtolari, & Stephanum Saxonem cum ſua claſſe ad Elſnabbium jam præſto eſſe, cum agmine ſuo ad eam vel intercipiendam vel acceſſu urbis prohibendam contendit. At quum à præfecto claſſis in altum provecta, tenuique glacie vallata, propius ab hoſte contingi non poſſet, ille hoc auſu fruſtratus, Vpſaliam

repetit. Poſtquam auctis Danorcum copiis, exercitus uno in loco difficulter, ob commeatus penuriam diu haberi, nec Holmia hieme impendente obſideri poſſet, viſum eſt in hiberna diſtribuere milites. Ita mille pedites in præſidiũ Arhoſiæ locati, aliquot copiæ equeſtres Strengneſiam miſſæ ſunt: quæ Matthiam loci epiſcopum adverſus incurſiones hoſtiles tutarentur; reliquis Vpſaliæ relictis. Interim Ericus Petri, Olaus Valramus, Matthias Laurentii aliique, qui fidem ſuam Chriſtierno nondum obſtrinxerant, coactis colonorum agminibus Danorum præſidia crebris velitationibus impetunt. Maximè eos qui Arhoſiæ impoſiti erant, Ericus Petri inſidiis circumvenire niſus eſt. Sed illi dolo cognito, in tempore ſe periculo ſubducere, & Vpſaliam properare. Nihilo tamen feliciores in colle Balingzåås dicto, loco inſidiis peropportuno, â ruſticis in anguſtias compulſi ſunt. Iſthic facto prælio vehementer utrinque, quamvis non diſpari militũ fortuna, decertatum eſt. Mox totis viribus in hoſtes in caſtris ad Vpſaliam deſidentes duce Lamberto Matthiæ moverunt, certi libertatẽ vel ipſa morte vindicare. Primo impetu caſtris exegerunt hoſtem & terga dare compulerunt. Et jam ipſum cœlum in partes pugnæ venerat ac pro noſtris ſtabat: dum mixtus imbre ventus ita hoſtium ora diverberabat, ut, ſi adverſi irent, aut vortice intenti affligerentur, aut contra eniſi vix reciprocare animam poſſent. Sed noſtrates obverſis tergis & ad pugnam integri eundem innoxiè transmittebant. Præter hoc denſa nix liquefacta impeditum equis reddebat inceſſum: quippe ſuppacta nive ungulis & in globulos denſatâ, equi lubrico niſu moventes pedem, mox ipſos quoque ſeſſores excutiebant. Præterquam quod tormenta ægrè traducta, cedente iſtorum moli nive, velut demerſa & ſubinde obluctantia, inutilem ſui uſum facerent. Itaque tam adverſa hoſtibus & amica ſibi tempeſtate uſi Sueones, lævum hoſtium cornu ſic preſſere, ut jam in fugam inclinaret. Atque in proclivi fuiſſet, univerſum profligare agmen, ſi ut manu, loco & vento potiores, ita perito duce, hoſti pares fuiſſent. Sed quid multitudo & cetera belli adjumenta abſque prudenti ductore fere ſunt aliud, quam ingentes & non malè conſtructæ machinæ ſine perito motore ac directore, aut vaſtum corpus abſque rectore animo? Tandem immiſſus ex occaſione in

Suedos

Suedos equitatus Danicus aciem perrumpit & turbat, parte eorum fugatâ, parte trucidatâ. Quidam in horreum ad ſiccandos lateres exſtructum confugientes, in hoſtem tamdiu depugnarunt, donec facibus horreo injectis cremarentur. Non tamen inulti mortem oppetierunt. nam præter copias hoſtiles cæſas duo tribuni militum Simon ac Sivardus Malii fratres ab illis obtruncati, ſuperbiæ ſpretique hoſtis pœnas dederunt; dum contumelioſis eum dictis inceſſentes jactabant: *ſe cum incondito ruſticorum agmine conflicturos, etiamſi magno numero cœlo depluant.* Guſtavus præſul odio in cives ultra mortem contra legem humanitatis producto, occiſis ſepulturam invidiſſe fertur. Matthias autem Strengnenſis antiſtes cum Danis equitibus diæceſin ſuam circumequitans, cives partim hujus cladis fama, partim authoritate ſua ad regis fidem, factâ præteritorum veniâ, reduxit. Nec quisquam hoc majore induſtria peregiſſe traditur. Pro quo tamen rex malam ei gratiam rependit, ut poſtea dicetur. Sed apud tyrannos beneficia non diutius in pretio, quam uſu ſunt. Omnia ſibi, nihil aliis deberi volunt. Præcipiti Majo rex cum ingentibus copiis huc reverſus, in Vplandiam Holmiam verſus iter habet. Vbi propius ventum, Crumpius ſuas ipſi adjungit copias, illisque Holmiam circumdat. Sed cum eis qui antea fidem ſuam ei devoverant, pacem integrat: *Vt memoria offenſarum perpetuo ſilentio gratiâque ſempiternâ aboleretur. quæ duces regii polliciti eſſent, ea, ceu rex ipſe ſanxiſſet, rata & firma eſſent.* Vt ſcrupulum animis hæſitantibus prorſus exemiſſe videretur, eadem juramenti religione & ſyngrapha firmat. Ruſticorum fidem ſpecie comitatis & muneribus pigneratum ibat, binos quoſque ſingulis orcis ſalis donabat: læto quidem in præſens plebi delinimento, ſed parum providæ, iſtæc munera inſidias eſſe, ſe tantilla mercede libertatem ſuam vendere, cunctoſque in ſuum exitium, ut piſces objectâ eſcâ in hamum, prolectari. Emiſit etiam per regnum nobiles ſibi obnoxios, qui reliquorum civium & colonorum animos ad obſequium in regem tam benignum ſcilicet pararent. Sed hoc conſilium magis ad tumultum, quam obſequendi voluntatem profecit: dum animi jam ante odio adverſus eum imbuti, vel minis vel inſtigatione quorundam procerum regis molitiones altius penetrantium, fidem ſuam hac arte labe-

ſactari non patiebantur. Inde factum eſt, ut iidem non ſolum Danos, ſed etiam Suedos regi Chriſtierno addictos, velut publicos hoſtes infeſtis animis impeterent. Etenim direpto prædio vel arce Arnöenſi præſulem Vpſal. Iacobum, qui tamen jampridem officio diſceſſerat, ceperunt; Lincopenſem in ſua arce obſidione urſerunt. Ericum Abrahami in Nericia infeſtarunt, omnes tanquam ſuſpectos partium Chriſtierni. Sed & oppidum Strengnenſe auxilio miſſis â Iohanne Magni Arhoſiæ præfecto copiis expugnarunt. Hos cum ægrè compeſcuiſſet, & jam in autumnum declivi anno Holmia nondum occupata eſſet; nec minus pecunia in ſtipendium militis deficeret, anxius animi miſit ſui ſtudioſos proceres in urbem, qui de ejus fide & clementia dubios confirmarent. Conditiones, quas cives & Chriſtina Stenonis vidua, arcem adhuc tenentes, de ſua libertate & integro jure ei ferant, accipere promtus, non ſolum nudâ adſeveratione ratas eſſe juſſit, ſed & diplomate ac ſacramentis religiosè ſanxit; & plura his ac majora addidit, quibus illorum animos de ſua fide & favore prorſus certos faceret. Verum ille libertatis & ſalutis regni ſplendida nomina obtendit: dum ſubditis ſervitium, & ſibi dominationem quærit. Hinc in urbem admittitur, & pacem omnibus publicè denunciat, animum celans, donec ſe, exercitum & arcem communiiſſet; prius ſecuritati, quam vindictæ conſulturus. Omnibus pro arbitrio confectis in Daniam abit, dicto comitiis Holmiæ & inaugurationis ſuæ die Kalend. Novemb. quibus iterum adeſt. Vbi comperit, omnes regni ſenatores conveniſſe, montem Brunconis urbi proximum cum ſuis conſcendit, militibus ad radicem montis circumſtare juſſis: ut proceres populuſque ab armatis ſepti, & velut indagine cincti nihil moverent. Ipſe eminentiori loco ſedens, per Iohannem Billenachium epiſcopum Fynenſem populum alloquitur in hanc ſententiam: *Regnum Sueciæ optimo jure ad ſe pertinere, jam vivo patre Iohanne ex deſignatione & conſenſu procerum ſibi delatum: cujus rei fidem faciant ſenatus literæ. Præterquam quod idem hæriditatis beneficio capiat ſecundum leges regni, quæ regium filium, ſi par imperio ſit, proximum regni ſucceſſorem deſtinant. Se itaque non per vim aut malas artes occupare imperium. Sed illos contra leges & fidem ipſi literis obſtrictam feciſſe, quod Stenone electo ipſum â reg-*

ſo tanto temporis intervallo excluſum iverint. Sed quum pace inita præteritorum venia facta ſit, nunc ſolum quærere, num Chriſtiernum pro legitimo ſuo rege acceptare velint. Quum omnes annuiſſent, eos ſub dio protenſis digitis ſibi fidei & obſequii ſacramentum dicere juſſit. Ipſe proximo die Dominico in æde Stocholmenſi,præmiſſa juramenti in leges regni etiam cænæ Dominicæ uſu ſanciti formula, ab antiſtite Guſtavo & reliquis regni proceribus rex ſolenniter inauguratur. In coronatione equeſtri dignitate donat aliquot nobiles Danos, præteritis Suecis: *quibus cum ante armis experiri neceſſe habuiſſet, quam reciperetur in regnum, non mirari oportere* dixit, *ſi ipſos non prius honoribus ornet, quam fidem illorum ſatis probarit.* Vbi regni poſſeſſionem ingreſſus erat, & ſatis ſibi poteſtatem ſuam fundaſſe viſus; exſequi in eos ſententiam ſtatuit, quos ex eminentioribus & conſpicuis Sueonum ſibi antea vel infeſtos vel virtutis ſuſpectos ad cædem deſignarat. Sed prius cum amicis maximè ſibi fidis conſultat: *quâ ratione ſupplicium de iis ſumi poſſet, quaſi ſe inſcio & invito; ut ſic facti invidiam molliret; vel obtentu quodam juris, ut excuſandi colorem haberet.* Hîc ejus amici magis regem, quam Deum timentes, non quod pietati, regis exiſtimationi & publicæ ſaluti conduceret, ſed quod regio animo ad vindictam prono & privatæ cupiditati placeret, in medium conſulunt. Quidam authores erant *ſeditionis â militibus inter cives excitandæ: ut in tumultu licentiam aliena involandi cædendique deſtinatos haberent.* Sed hoc diſplicuit conſilium: *quod per ſeditionem etiam civibus integrum foret arma capere; quibus & ſuis & ſibi anceps diſcrimen facerent.* Aliis placuit, *in intimis regiæ locis pulverem tormentarium ſpargere, ſub ſpecie factarum regi â perfidis inſidiarum: ut ita præceptum à conſciis ſcelus regi proclivius eſſet vindicare.* Sed hic dolus, ut nimis apertus & compoſitus, minus arridebat. Tandem melior, ut videbatur, ſententia accepta eſt, *magnifico excipere epulo primates regni, ut ſpecie benevolentiæ & hoſpitalis fidei inſidiis opportuniores eſſent. Ne autem inſidiæ viderentur, finito epulo Guſtavum antiſtitem tanquam in ſe injurioſ, in regem perfidos accuſaturum, & Pontificii mandati ſententiam in reos pronuntiaturum;* quo tamen mandati ſceleris culpam magis prodidit, quam preſſit,

& hoſpitalitatis teſſeram peſſimè fregit. Convivium magnificè apparatur, & ultra biduum extrahitur, nulla non humanitatis & alacritatis imagine. Sed infelices neſciebant hoſpites, ſibi nimio conſtituras has epulas: ipſos inſtar pecudum ad lanienam ducendos. Per biduum corpori bene eſſe, ut tertio die capite ſolverent epularum & deliciarum impenſas. Eodem enim die Guſtavus antiſtes juſſus eſt criminationem adverſus eos inſtituere, quanquam invitus, ſive quod pœnitebat facti, ſive quantum mali in bonos cives Chriſtiernus cuderet, animo præſentiebat. Vnde, ut conſuleret eorum vitæ, miti ratione ſibi agendum arbitratus, tantum pro dejectione ſui à ſacra dignitate, & pro diruta arce Stekiana, injuriarum, damni & impenſarum reſtitutionem petit. At rex impatienter tulit, quod tam tepidè nec diſtrictius eos poſtularet. In primis Pontificii edicti in turbatæ religionis & eccleſiaſticæ libertatis violatores exſequutionem urgeri volebat; ſuam de negato ante vel dilato ſibi imperio cauſam ſtudio celans: uti ſanguis mox effundendus minus invidiæ habere videretur. Vt verò ſpecioſior eſſet tyranni ſævitia, in publico Pontificis diploma recitari jubet. Et quia accuſatio Guſtavi etiam Chriſtinam Stenonis viduam Nicolai Gyllenſtiernii filiam tangebat, eam advocat & ex præſente percunctatur *cauſas odii Stenonis in præſulem, & exciſæ arcis Stekæ; & cur præſul ab ipſo emotus eſſet ſacro & honorato munere.* Ad iſtæc primum conſternatus matronæ animus includit verba; ſed mox ab adſtantibus confirmata recipit animum & vocem: *nihilque maritum in præſulem niſi ex ſententia ſenatus ſtatuiſſe*, ait: *cujus rei literæ teſtes eſſent.* Rex ad mentionem literarum eas ſtatim expromi juſſit. Quas cum cura lectas adſervat, & omnes, quotquot ſubſignarant, in indiculum relatos, capitis ex edicto pontificio damnat. Dicta ſupplicio die omnia ad terrorem & ſævitiam comparata erant. Vrbis portæ clauſæ, ſtationes militum & excubiæ per urbis regiones diſpoſitæ cives undique cingebant: ne quiſquam elaberetur; ſimul ut tumultum populi præſenti metu cohiberent. Tubicines à primo diluculo juſſi edere horrificum clangorem per urbem, & ad ſignum tubarum denunciare civibus, ne quis domo ſua efferret pedem. Quibus facile divinare erat, quale cuique ſuus & domeſticus carcer imperatus omen eſſet. Tormenta

bellica

bellica ordine locata erant per omnem viam, quæ ab arce excurrit ad forum, velut excidium minitantia tectis, parietibus, ædibus, totique, ſi ſe contra moveret, civitati. Quum pro ſe quiſque exſpectatione metuque attoniti hærerent, repente arcis porta aperitur, & circa meridiem per ſpiculatores epiſcopi, proceres, nobiles aliique viri conſpicui producuntur in forum, quod vocant majus. Antequam adirent ſupplicium, ut excuſatius in ſpeciem videretur, Nicolaus Lyckius juſſu regis ex curia alloquitur plebem in foro ſpectandi cauſa adſtantem monens, *ne quid adeò miraretur iſtorum quæ agi conſpicerent. Regem Chriſtiernum ex gravibus cauſis & ineluctabili neceſsitate hoſce perfidos capitis ſupplicio ſubjeciſſe: qui in eccleſiam, & pontificem Romanum tam enorme delictum admiſiſſent.* Quidam ferunt, eum addidiſſe: *Chriſtiernum ter à Guſtavo præſule rogatum, ut hanc pœnam irrogaret reis.* Sed Vincentium epiſcopum Scarenſem ei in os conſtanter oblocutum: *purum putum hoc eſſe mendacium. Eam eſſe ipſius Chriſtierni perfidiam & immanitatem, quam Deus inultam non ſit relicturus.* Idem ſubmurmurarunt quidam civium, plures tacitis animis ac ſuſpiriis voverunt: ne palam audita liberior vox, ultima illis eſſet. Quum in aream, ſupplicii locum deducti eſſent epiſcopi, petunt ſibi copiam fieri ſacerdotis, cui delicta ſua confitentes, rite ſe expient. Sed hoc ipſis denegatum eſt. Primò Matthiæ epiſcopo Strengnenſi caput amputatur. Hoc ille præmium ferebat, ut primi inter reos ordinis honorem haberet: qui tam enixè pro rege & in regnum allegendo laborarat. Sed alia beneficii gratia tyranno aliena erat. Niſi hoc clementiæ deberi voluerit: quod caput præciſum ei ſoli inter crura locaretur, palo non infigendum. Hunc excipiebat Vincentius epiſcopus Scarenſis. Iohannes Braſchius antiſtes Lincopenſis juſſus in genua provolvi, & cervicem ictui carnificis ſubmittere, palam ſe facinore innoxium profitetur & ſupplicium detrectat. Sed quum incaſſum excipiens, ad pœnam raperetur, ſupplex petit ſigillum, quod literis conjurationis adfixerat, tolli. Iſtic exſertam innocentiæ ſuæ fidem exſtare. Hoc ubi ad regem defertur, ille, quod deſiderarat, fieri jubet. Ita ſub interiore cera abditam deprehendunt ſchedulam, in qua ille ſuæ ſaluti in futurum callidè præcavens, manu ſuâ ſcripſerat, ſe invitum & coactum

ſubſcripſiſſe & ſubſignaſſe.Exinde liber â pœna pronunciatus ac dimiſſus eſt. Sed proceres, nobiles,cives longo ordine capite plectebantur, Ericus Abrahami, Ericus Iohannis, Guſtavi poſtea regis pater, Ericus Canuti, Ericus Ryningius, Ericus & Eſchillus Nicolai, Ioachimus Braheus, Magnus Greenius, Ericus Kuſius, Olaus Beronis, Gunnarus Gallus, Benedictus Erici, & alii nobiles non pauci, quicunque pro patria libertate aſſerenda ſtrenuam operam navarant.Præterea tres conſules Holmenſes,Iohannes Gudmundi,Andreas Olai, Andreas Henrici, & melior pars ſenatus, tanquam publica offenſæ tyranni piacula capitis ſupplicio tradebantur. Primores civium ex ædibus ſuis, quidam ex medio opere in forum ad pœnam tracti ſunt. Lambertus,dum cuidam detondet capillos, rapitur ad carnificem, cui ſubjícere cogitur caput detondendum. Detruncati ſunt eo die ſeptuaginta, vel, ut alii volunt, quatuor & nonaginta. Nec pauciores poſtero die,& quidem indictâ cauſsâ ex ſola ſuſpicione & calumnia interfecti ſunt. Si enim alicuius liberior vox ab emiſſariis eſſet excepta,confeſtim illi ſtabat exitium. Imò ne quidem palam iſtis malis publicis ingemiſcere licebat, & impune miſerorum caſus deflere:quum non ſolum ſermonibus, ſed & vultui, planctui,gemitibus denotandis adeſſent exploratores. Laurentius Iohannis inter regios miniſtros &plebem ſpectatores adſtans, dum tot præſtantium virorum neci inlacrymare cernitur, illicò ex medio circulo abripitur ad capitis ſupplicium. Dignus ſcilicet videbatur pœna mortis, quod miſerari didiciſſet, nec humanum affectum exuiſſet: quod ſuum,non feræ aut domini ſui ingenium haberet.Neque hîc remiſit tyranni furór.Miles in promiſcuum vulgus, quod ad triſte ſpectaculum confluxerat, emiſſus obvios quoſque confodit. Mox publicatâ proſcriptorum tabula fit impetus in eorum domos;fœminę& virgines rapiuntur & per vim ſtuprantur; fortunæ & opes civium, non ſecus ac infeſtiſſimorum hoſtium,diripiuntur.Latentes vel intus cæduntur,vel ad ſupplicium extrahuntur.Quę tuta peterent,aut quæ formidanda relinquerent,incerti,paſſim in obſcuris urbis locis, quidam etiam pudendis latebris aut metu,aut ut ignorarentur inveſtigantibus,ſe occultabant Sed ne quiſquam evaderet,omnibus impunitatem tyrannus publico edicto promittit. Miſeri quamvis toties circumventi, tamen

men fallacibus edictis incautè credentes, è latebris in publicum certatim provolant, & ad exitium ſuum infauſtè properant. Omnes enim ab emiſſis ſatellitibus ac militibus obtruncantur. Reliquorum furcis affixorum pœnæ ita feſtinatæ ſunt, ut nonnulli ocreis & calcaribus adhuc induti, raptim ab equis in patibulum attollerentur. Verebatur tyrannus, credo, ne mora cruces deficerent, aut ne manus ſpiculatorum interim torperent; miſeriſque reis vacaret morti ſe præparare. Sed in nullum quæſitioris & atrocioris ſupplicii exemplum, quam in quendam Iohannem Magni editum eſt. Is veſtibus detractis nudus cruci ſuffigebatur, in qua verba non pauca faciens, innocentiam ſuam obteſtatus, de extrema patriæ civiumq; calamitate, de regis immanitate conqueſtus, Deum ultorē poſcebat. Ne diris quidem & exſecrationibus temperavit. Scilicet indignitas rei ultimaq; deſperatio vehementiores ingenuo pectori extundebat voces. Quibus ita efferatus eſt tyrannus, ut virilia reo amputari & in faciē pendentis proiici juberet. Mox latus ipſi apertū eſt tam laxo & hiante vulnere, ut immiſſa per id manu cor extraheretur, & mortui facies eo percuteretur. Receptæ enim pœnæ & ſimplex mors leves odio explendo videbantur. Quin in mortuos crudelis fuit Chriſtiernus; quibus tamē ſepultis ipſa natura & fas hominū parcere jubent ac quietē indulgere. Stenonē, qui in prælio pro patria tam generosè ceciderat, filiumq; ejus poſthumum effodi mandabat. Quum Stenonis cadaver oculis ſubjeciſſet, quia occidere nō amplius poterat, quod libenter optaſſet; ut tamen ultionis cupidū animū oſtenderet, illud morſu inſtar rabidi canis appetiiſſe traditur. Poſtquam Holmiam viris exhauſerat, exſtinctorum quoq; facultates invaſit. Pupillos ac viduas ſive nobiles ſive plebejas, poſt parentes ac maritos interemtos, vel carceri incluſit, vel omnibus fortunis exſpoliavit: ut nihil illis niſi plorare & eſurire reliquū faceret. Guſtavi I. mater & ſoror Hafniæ in carcerem compactæ, fame perditæ ſunt. Et plures cum eis nobiles fœminæ periiſſent; niſi ipſius Chriſtierni conjugis Eliſabethæ interceſſio occurriſſet. Quin nec ſacris nec profanis impias avaraſq; manus abſtinuit. Triduum integrum effluxerat, quod cadavera interfectorum in publico volutata & ſqualida in ſanguine ſuo per vias undante, non ſolum hominibus oſtentui & horrori, ſed canum quoque laniatibus expoſita jacuerant; donec illis oculos ſuos ſatiaſſet tyrannus: Nerone hîc immanior

manior, qui juſſiſſe pœnas & ſcelera contentus, non ſpectavit. Quin exteri, quos hujus rei ſenſus aut dolor non tam prope tangebat, tamen hoc horrendo ſpectaculo percellebantur. Ipſius Caroli V. Cæſaris, Chriſtierni affinis, legati, tunc Holmiæ præſentes, quum imperatoris ſui nomine efferam iſtam Chriſtierni ſævitiam conſilio non antevertere, nec Chriſtiana informatione impedire poſſent, non ferme minus eam quam indigenæ in animum admiſerunt, odioque crudelitatis & commiſeratione calamitatis innocentium, quam eorum oculi diutius ferre non poterant, hinc abierunt. Tandem cadavera quædam in puteum fori paſtea terra obrutum præcipitantur, plura extra urbem eiiciuntur & cremantur, cineribus diſſipatis. Obtruncatorum enim corpora Chriſtiernus ne quidem ſepultura dignabatur; quam tamen etiam hoſtibus, quiſquis aliquid hominis habet, haud denegare ſolet. Hac deteſtanda crudelitate adhuc diriora timebantur (ſi quid dirius eſſe poſſet) quum publico diplomate omnes ruſticos juſſiſſet exarmari. Fortè quidam in ſermone liberius jecerant, non deſideratum iri ferrum & gladios, modò arma quæ natura homini dediſſet, dextræ & lacerti ad ulciscendum, pedes ad perſeqvendum tyrannum ſupereſſent. Inde divulgatum eſt per inquiſitores & miniſtros ejus, ruſticis unam manum unumque pedem præcidendum: ut etiam hac parte inermes redderentur, & ſoli labori non militiæ idonei eſſent: eos enim nihilominus agrum colere poſſe, etiamſi altero pede ligneo & una tantum manu uterentur. Ex Suecia in Finnoniam quoq; regis ſævitia tranſivit: ubi Svecos & Finnones nobiles qui contra ſe ſentire viderentur, Antonium Erici, Henricum Stenonis, Magnum ſcribam ſuum, ſaltem quod Suecus eſſet, Hemmingum Gaddum, aliosque ex nobilitate & conſpectioribus ad regium edictum Thomas arcis Aboenſis præfectus vel gladio vel cruce ſubmovit. Ericus Flemingus nobilis Finno, de Chriſtierni edicto præmonitus, in tempore vitæ ſuæ conſulebat. Dum enim ſe ſimulat infenſiſſimum Sueonum hoſtem, & ab arcis præfecto petit copias Sueticas & Danicas præſidio impoſitas, quaſi cum illis impreſſionem in Nicolaum Arvidi & Suecos arcem obſidentes facturus eosque caſtris exuturus; illas cum accepiſſet, edoctis prius obſidentibus de ſuo conſilio, eis appropin-

propinquans vertit in Danos copias, eos proſternit, & cum ſuis in caſtra Suenonum tranſit, fidamque Guſtavo poſtea operam præbet. Quum verò Chriſtiernus inſignita hac laniena publicum omnium odium meruiſſet, & jam ad arma plures concurrerent, etſi tot regnorum potens, terrore tamen divinitus ex conſcientia tot facinorum percitus, nullum aliud ſecuritatis ſuæ præſidium, quam in fuga ſupereſſe vidit. Itaque confuſis magis quam conſtitutis, & perditis pro libidine ſua regni rebus, terreſtri itinere reverſus eſt in Daniam, relicto poſt ſe Theodoro: qui ex tonſore legatus ad pontificem, dein præſul Lundenſis & mox Scarenſis, tandem prorex Sueciæ factus, dum ex obſcuro ad tantam dignitatem elatus, ſuperbè & crudeliter agit, quo ſublimius adſcenderat, eò gravius decidit. Ex hoc regno enim ejectus, Hafniæ ad ignem damnatus & exuſtus eſt. Ne quidem in diſceſſu Chriſtiernus ſævitiæ ſuæ temperare potuit; quaſi molliorem ſibi viam per civium ſanguinem facturus. In quamcunque venit urbem, furcam miſeris paratam eſſe juſſit, & quidem conſilio Nicolai Holſtenii: qui aliis quærens perniciem, ſibi tandem ipſe ex merito invenit; dum Sudercopiæ patibulo â ſe erecto affixus eſt. Vadſtenis Sueno Hökius & Petrus Faber epiſcopi Lincopenſis dolo proditi, vivi in quatuor partes diſſecantur & rotæ imponuntur. In Ribbingianæ familiæ non ſolum viros ſed & pueros Lincopiæ deſævitum eſt. Lindormus Ribbingus capite truncabatur. Sed pueruli bini, quorum alter octennis alter biennio minor, ſubſtrictâ in nodum comâ è cataſta ſævum in modum ſuſpenſi, & mox cervicibus amputatis tenella corpora in ſolum trunca dejecta ſunt, capitibus in ſublimi hærentibus. Ecquid verò parvuli iſti, nondum intelligentes quod agerent, deliquerant? Sed lenti videbatur, quærere noxios. Satis cauſæ ad mortis pœnam erat odium in veterem iſtam & nobilem familiam: ex qua, ſi potuiſſet, ne pullum qvidem relicturus, & omnem ſpem generis ſublaturus eſſet. In monaſterio cui novæ valli nomen, hoſpitio ab abbate loci & monachis exceptus, hoc gratiæ retulit, ut pleroſque in vicinum flumen abiici & ſubmergi faceret, non aliâ cauſâ, quam quod metu militum ejus partem commeatus in propinqua ſilva abdiderant. Abbas quum ſolutis vinculis in ripam enataſſet, nihilominus

cru-

crudeliter interfectus eſt. Vel, ut alii volunt, iterum vinctus, contis detruſus, viribus & animo deficientibus, ſpiritum tandem undis reddidit. Atque hæc duntaxat in tranſitu & per viam patravit, præter ea quæ paulo poſt coronationem & imperium ſuſceptum; ad quorum vel ſolam cogitationem proba mens exhorreſcat. Quis enim abſque horrore & tantæ crudelitatis ac perfidiæ deteſtatione facilè tyranni meminiſſet? quippe qui quarumcunque injuriarum oblivionem, verbis, literis, ſacramento toties ſancitam tam nefariè violabat; quaſi nulla prorſus religione teneretur; aut quaſi promiſſa ac juramenta fallendorum hominum cauſa inſtituta eſſent. Vt tamen aliquod perfidiæ pallium circumjiceret, uti juſti quandam umbram habere videretur, Guſtavi præſulis cauſam tanquam non diſertè per Suedos exceptam, à ſua fraudulenter ſecrevit. Quâ arte & ſimul ſententię pontificis exſequendæ obtentu, ſe animum ulciſcendi injurias avo, patri & ſibi illatas avidiſſimum opportunius expleturum, & pervicaces Suedos inuſitato terroris exemplo tandem aliquando in fide & officio retenturum vanè jactabat. Equidem indulta totiens omnium præteritorum venia & fidei juramentis datis acceptiſque religio vel minimum vindictæ obtentum ipſi præripuerat. Verum quid loci eſſet apud tyrannum fidei? & qui adeò ſitiebat ſangvinem Suecorum, ut non niſi flore nobilitatis & tot præſtantium ac innocentium virorum exciſo quieſcere poſſet; ut verè in illum quadret illud priſci ſapientis: Tyrannum purgare regnum ſuum, ſed purgatione medicorum contraria. Siqvidem illi quod eſt deterrimum ê corpore auferunt, tyrannus quod optimum eſt, ê repub. Quamvis verò durum hoc flagrum Deus peccatis eorum incuſſerit; tamen à rege præſertim conciliato, ut videbatur, nihil tale promeriti erant. licet apud tyrannum pro crimine ſit, crimine vacare. Hunc ſanguinarium animum non ſolum paulò ante lanienam ſuam; dum duo capita obverſis cervicibus & ſuper ea diſtrictus gladius in æthere apparuerunt: ſed jam in ipſa nativitate portentis aliquot & prodigiis minabatur. Recens natus alteram manum diſtenſam, alteram in pugnum adſtrictam extulit. Quam ubi obſtetrix explicabat, cruore plenam deprehendit. Attonita mulier quum hoc patri ſignificaſ-

ficaſſet; ipſe nihil diſſimulans, humani ſanguinis prodigum fore prædixit. Illud item memoratur, quod, antequam naſceretur, dum mater enitebatur, intra uterum ejus flere auditus ſit. qua alia ſignificatione? quam vitam ipſum ſibi aliiſque acerbam, ſed diuturniore ſibi quam aliis cruciatu facturum eſſe. Vitam enim aliis ante tempus ademit, ſed ſibi ad ſeram ætatem ſervavit, verùm illorum cædibus longè graviorem: dum non ſolum regno dejectus, ſed etiam præter diras hominum, inter exilii & cuſtodiæ Sunderburgenſis & Coldingenſis anguſtias ingratam vitam ad XXVII. annos traxit: ut eò longioribus & ſævioribus animi laniatibus ſupereſſet; ſuaque ipſi flagitia in pœnam verterent. quod etiam ingens admodum ſerpens (quidam belluam marinam vocant) ætate Chriſtierni in Norvegia conſpectus videtur portendiſſe. Vt enim inſtar ſerpentis inſidiatus fuerat vitæ miſerorum ſubditorum, & virus malitiæ ac crudelitatis in eos effuderat, ita graviſſimos conſcientiæ ictus poſtea pravè conſultis & ſævitiâ ſua ſenſit. Exſerto documento, ne Principes hujus exemplo, religionis legumque contemtu, ſibi quidvis in ſubditos permittant, neu eos ut pecora macello deſtinata tractent; niſi divinam in ſe ultionem expetere velint. Sed, ut boni rectores amant, poteſtatem ſuam ad ſalutem ſubditorum exerceant, atque volentibus magis quam coactis imperare velint: ut Deum ſibi & rebus ſuis propitium, obſequium civium promtum, & imperium firmum conſequantur.

IOHAN-

JOHANNIS LOCCENII HISTORIÆ RERUM SVECICARUM

LIBER V.

GVSTAVVS I.

Poſtquam inclutum Sueciæ regnum tot malis feſſum & tantum non exſangve, jam exitio proximum videbatur, ſingulari Dei benignitate & invicta Guſtavi virtute, ſævo Chriſtierni dominatu & præſenti excidio ereptum, libertatem ac ſpiritum recepit. Quæ deinceps cum aliis Guſtavi rebus memoria dignis fuſius exſequar, ubi rem â primordio
1490. repetitam ordine expoſuero. Ortus eſt Guſtavus Lindhol-
a.d.12 miæ in Vplandia ex priſca regii ſanguinis & illuſtri gentis
Maij. Sueticæ familia, patre Erico Iohannis de Ridboholmia equite aurato, Alandiæ gubernatore, regnique ſenatore, veteri & illuſtri equitum auratorum de VVaſa progenie; matre Cæcilia Magni Caroli de Eka, equitis aurati filia, celebri Sturiorum ſtirpe, regis Caroli Canuti nepte. Recens nati caput naturali pileo, vulgò galeam vocant, & pectus rubra cruce inſignitum fuiſſe, ex illuſtrium matronarum, quæ partui interfuerant, relatione tradebant. Illud proſperitatis bellicæ, libertatis & imperii, hoc veræ religionis acceptandæ tuendæ-
1496. que omen interpretabantur curioſi. Vix egreſſum ſex annos Steno Sturius ſenior, avunculus ejus magnus, regni gubernator, in ſuam aulam accerſit. Vbi jam majoribus auſis præludens, cum puerulis non uſitata tractare cæpit. Sed inter eos, pro cujuſvis â ſe æſtimata indole & captu ſuo, ludicrum in morem diſtribuit officia, inſtruit aciem & agmen ductat; æqualibus ejus imperium ultro & cum ſtupore ſe-
1498. quentibus. Die qua Steno regem Danorum Iohannem Holmiæ inauguratum, cum proceribus epulo acceperat, adſtantis Guſtavi vultu & indole delectatus rex eum ad ſe vocat,

cat, & manu caput permulcens, *VIRUM aliquando evaſurum, ſi vita frui contingat,* in omnium præſentia, verus hic vates prædicit. Sciſcitatur itidem de ejus ſtirpe; quam ubi comperiſſet illuſtriorem, ingenium ſanguini congruere, ac eminentius quid ſpirare, non abſurdè divinabat; & ſecum in Daniam deducere puerum expetebat. Verum Steno tenellam ætatem parentibus avelli difficilem excuſans, eum ab oculis regis dimovit. Adoleſcentibus annis mittitur â pa- 1509.
rentibus in academiam Vpſalienſem, ut bonis literis animique cultu ad humanitatem & vitæ uſum erudiretur. Anno ætatis vigeſimo quarto vocatur in aulam Stenonis Sturii ju- 1514.
nioris. Iſtic non ad delicias & ocium, ſed artes pace belloque neceſſarias eductus eſt. Nec illorum conſuetudini, qui cupiditati juvenili lenocinarentur, ſed qui rerum divinarum humanarumque prudentia & rectè vivendi diſciplinâ præ aliis valerent, admovebatur. Illorum tunc princeps in aula Stenonis erat Hemmingus Gaddus. Ab eo in pietatis & rerum patriæ cognitione fideliter inſtitutus, Stenonem inde in caſtra ſequitur: quo militiæ magiſtro uſus eſt. Poſtea verò quam præſul Guſtavus Trollius capitali odio perſequebatur Stenonem, quod ſibi & patruo in regni gubernatione prælatus eſſet; cæpit etiam de Danis in regnum evocandis cogitare, maluitque externorum partes & qualemcunque fortunam ſequi, atque, quod gravius erat, rempub. more impotentium æmulorum turbare, quam æquali cedere. Tandem 1516.
eò res evaluit, ut Steno, antequam præſul hoſtium auxilio firmaret opes, occupandum ratus, præſulem hoſtilia molientem in arce Stekenſi dura obſidione & commeatus inopiâ fatigaret. Hîc præſul elabi ſe non poſſe cernens, deditionem facere, donec hoſtis auxilio ipſi adventaret, ſimulat, ſi Guſtavum Erici obſidem interea capiat. Et ille quidem non abſque præſenti vitæ diſcrimine, ut jam ante ſuo loco memoravimus, obſes ipſi datur. Poſtea dimiſſus, in duabus pugnis, vnâ ad VVedelöenſe prædium arcis Holmiæ, 1517.
alterâ ad Brennekyrkia cum Danis, qui Trollio jam ſubſidio venerant, commiſſis, militiæ tyrocinium poſuit. In iſtis enim regni ferens ſignum, fugatis Danis, egregia virtutis documenta edidit. Poſthæc ubi Chriſtierno ſecundo, ac- 1518.
cepta clade, res arctiores eſſe cæperunt, hinc adverſo vento,

ut

ut in Daniam regredi, inde fame & hoſte, ut commode tutòque ſubſiſtere in caſtris nequeat, infeſtantibus, pacis ſtudium animo fallaci præfert, evocato ad colloquium primò Stenone, ut ante dictum, ſed fruſtra, dein deſiderato Guſtavo Erici cum ſociis obſide. Quem ubi in claſſem accepit, vento ferente uſus, contra datam fidem pro captivo in Daniam abſtraxit, & in cuſtodiam arcis Iuticæ Kallöenſis Erico Erici Banerio arcis præfecto tradidit. Iſtic quum aures ejus quotidianis opprobriis & comminationibus in Sueones jactis everberatæ & nimium quantum oneratæ eſſent, tædio illarum fugam cogitare cæpit. Quæ etiam feliciter cedebat. Quippe ex facultate nonnunquam exſpatiandi occaſionem fugæ nactus, mutato habitu primo die iter duodecim milliarium confecit, inde Flensburgum & tandem Lubecam ma-
1519. gnis itineribus evaſit. Eum arcis præfectus Banerius, ne male cuſtoditi temereque elapſi vicem ſubiret, aut alias negligentiæ pœnas daret, inſequitur, & regi Daniæ velut captivum & transfugam reſtitui à ſenatu populoque Lubecenſi poſtulat. Id etiam impetraſſet, niſi Guſtavus, qui ſe non tanquam captivum ſed obſidem injuriâ à Chriſtierno abductum contendebat, ad jus hoſpitalitatis ac fidem publicam provocaſſet; & Nicolaus Brömſius conſul, qui præ ceteris authoritate tunc valebat, ei favorem & patrocinium accom-
1520. modaſſet. Ejus ſtudio conſilioque clam conſcenſa navi oneraria Calmariam petiit, & cymba in terram ad Steenſöam expoſitus, urbem arcemque adhuc à Suecis obtentam ingreſſus, Annam Iohannis viduam, quæ hanc arcem fiduciario jure tenebat, opem rogavit. Quin fide mulieris inſuper explorata, ſuum ei fatum ac fortunam detegit. Illa pari fiducia ſuas de Chriſtierni ſævitia & oppreſſione patriæ querelas ac gemitus Guſtavi tutis auribus deponit, & qua poteſt ope illum ſublevat. Hinc in urbem recedens, *cives ac milites ad fidem & animos viris ac*, quod ſatis pro ſtimulo, *Suecis dignos hortatur, & ſpe proximæ rerum commutationis ac liberationis injecta: ne committant urbem arcemve in Chriſtierni manus venire.* Quum ſimilem in modum egiſſet cum Germanis militibus iſtic in præſidio collocatis, illi indignis hoc animis tanquam abſciſſum negotium, accepere. *Tam exigua quippe arcis urbisque præſidia, quid ad tantas Chriſtierni vires, & naves Severini*

Norbyi

Norbyi ad Oelandiam ſtantes indieſq; Calmariam cogitantes, fore? Nec multum aberat, quin ab offenſo & feroci milite trucidatus fuiſſet, niſi malo per cives averſo, in tutiora abiiſſet. Poſt ejus diſceſſum Severinus Norbyus claſſem in ſinum Calmarienſem appulit. Mox ex fumo in flammas, ut dici ſolet, incidebat Guſtavus, dum per Smalandiam ad prædium ſororis Ternam, & ad ſuum hæredium Räfsnäſium iter tenens, præſenti ſe vitæ periculo expoſuit. Quum enim Smalandos *ad mutuam concordiam* adhortatus eſſet, *nec temerè fidendum Chriſtierno, cujus fallax & ſævus animus adverſus Suecos tot infauſtis documentis haud ignoraretur*; præter emiſſarios regis paſſim iſtic latitantes, qui cives in fide ad extremum regi ſervanda metu miniſque continebant, & ſuſpectos deferebant; non defuere improbi quidam cives aut coloni tyranno obnoxij, *Guſtavo, niſi quieſceret, malum daturos*, palam jactantes. *Se halece & ſale nunquam carituros, quamdiu ſub Chriſtierni regis imperio vitam agerent.* Leve & imprudens equidem vulgus, ſoli ventris curæ deditum, victus copiam ante libertatem ponit. Quaſi hac à perfido rege ademta, quidquam inde ſalvum, nec ipſa tandem corpora ſub dominantis arbitrio futura ſint. Quum autem Benedictus Erici nobilis in Skallenäſio, & præſul Vpſal. Iacobus, quorum conſilium in rebus anguſtis expetiverat Guſtavus, ei authores fuiſſent, ut impetratis fidei pub. literis, & pactorum cum Chriſtina Stenonis vidua lege fretus, ſe Chriſtierno crederet; ille periculo ſuo doctus, quantum fidei Chriſtierni literis & pactionibus habendum eſſet, cautius ſapiebat, & repudiato hoc ancipiti conſilio, in prædium ſuum Räfsnäſium regreſſus, iſtic ad tempus delituit. Inde certior factus à ſuo colono Holmiâ redeunte, de tyrannide Chriſtierni in patrem ipſius & reliquos proceres exercita, animi dubius quid in tam infeſto rerum diſcrimine conſilii caperet, ſuadentibus amicis ad Dalecarlos ſe confert. Vbi nec ſine vitæ periculo aliquandiu hæſit. Inde habitu ruſtico, ut lateret exploratores, ad Andream Petri in Rankhytta primarium in montanis virum, cum quo ipſi jus conſuetudinis olim in academia Vpſalienſi fuerat, divertit. Sed ex collari ſubuculæ aureis filis intertexto ancilla non ruſticum eſſe deprehendens, hoc indicat hero ſuo. Qui cum recognoſcenti, & quo loco res

ejus eſſent exquirenti ſe aperit, & conſilium ejus rogat. Ceterum ille promtior ad commiſerandum quam opem ferendam, veritus ne uterque proderetur, poſtquam aliquot dies bene apud ſe habuerat, ei ſuadet ut ſibi conſulat & ſe in tutiorem locum recipiat. Itaque abit ad nobilem Aaronem Petri in Ornăſio. Sed dum noctu tranſit congelatum amnem, glacie fracta præcipitat in undas. Dei tamen ope ipſum regno deſtinantis eluctatur. Vbi ad Aaronem Petri pervenit, ei, quem amicum ſibi credebat, animi ſui mentem exponit. Ille quoque fidem, quæ in adverſis demum probatur, ſed doloſo pectore ſimulans, viſus eſt ejus vicem miſerari & opitulari velle, donec abdita animi elicuiſſet. Hinc ad Magnum Nicolai in Asboda pergit, eumque quid hic ſibi faciendum ducat, conſulit. Iſte quum Guſtavo auxilio eſſe rebus dubiis vel non poſſet, vel non auderet formidine tyranni, tamen ea animi integritate erat, ut nec nocere vellet. Ideò Aaronem monet, nequaquam prodere Guſtavum, ſed à ſe hoſpitalis legis memoriâ inviolatum dimittere, iturum quò liceat. Sed ille magnam gratiam à Chriſtierno laturus, quærit eum prodere; & ſtatim abit ad Brunonem Benedicti in Sătra, regium Dalecarlorum præfectum, cui Guſtavi conſilium & inſtitutum manifeſta facit. At uxor Aaronis maritum quum præteriret villam ſuam, ad præfectum iter habere ſuſpicata, Guſtavum ſibi ab inſidiis cavere, & ad Ioannem paſtorem in Svverdſiö, cum quo Vpſaliæ ſtudiorum ſocietas ipſi fuerat, confugere monet, ubi tutius agere queat. Et ne quid moræ ſit ad iter, ſuam ipſi traham & equum quibus avehatur, tradit fæmina inſigni ante maritum fide. Poſtero die Bruno & Aaron cum viginti lictoribus adcurrunt, ad capiendum Guſtavum & Chriſtierno tradendum. Sed uxor Aaronis, eum ſe clam ſubduxiſſe, inveſtigantibus reſpondet. A paſtore Svverdſiöenſi per octiduum bene acceptatus, inde diſcedit ad Rettvicenſes Dalecarlos, quibus ſerie tyrannicarum actionum Chriſtierni expoſita, perſvadet ſuas ſecum conjungere voluntates, & tantam immanitatem juſta ultione caſtigare; modò vicini ſecum facere velint. Idcirco Guſtavus adit Moram principem ferme iſtius loci parœciam, ut incolas iſtic quoque permoveat ad idem inceptum. Interim Henricus â Mylen Chriſtierni præfectus arcis Arhoſienſis, ubi

ubi fando accepit, quid inter Montanos moliretur Guſtavus, metuens ne tempore vires caperet conjuratio & turba coëuntium, initiis prævertere ſtudet, & emittit manum militum ad interimendum, vel prehendendum Guſtavum; aut, ſi hoc non poſſit, ad infamandum: ut malè apud eos audiens, minus obſequentes aut promtos operæ haberet. Emiſſorum anteſignani erant Stiggo Iohannis, Chriſtophorus Olai epiſcopi Ottonis frater, & Bruno Benedicti. Eodem deſtinatus Nicolaus VVeſtgothus homo ſolum ad ſcelus acer, & juratus in caput Guſtavi percuſſor. Sed ille præventus ab Eraſmo Cimbro, qui Stenoni ante ſervitio & fide, nunc etiam Guſtavo probatus, eum in diverſorio ſuo interemit. In feriis natalitiis Chriſti Guſtavus Morenſes ad profligandum à cervicibus ſuis Chriſtierni jugum hortatur. Et, ut erat expromtæ facundiæ rerumque patriæ peritus, in mentem eis revocat, *quam indigna cives nuper ſub Chriſtierno, & proximè actis ſeculis ſub extraneis regibus paſſi ſint, & quidem præter omnem ſuam culpam, ſaltem ut ipſi dominantes ſuam ſuorumque avaritiam & libidinem atque inveteratum adverſus Suecos odium explerent. Inprimis quam nefanda Iöſſo Erici ſub Erico Pomerano patrarit, ut animus horreſcat referre, nec meliora nunc ſperanda eſſe; niſi atrocibus tyrannorum machinationibus unanimiter manus atque opes opponant. Si non ſolum votis, ſed etiam animis armiſque patriæ libertatem, quæ nunc fermè animam agat, ſecum tueri velint, fore ut Deus tam injuſtæ dominationis juſtus ultor facientes adjuvet. Certè ſibi fixum eſſe, cum illis fortunas omnes & vitam ſuam pro libertate, quam ingenuus quiſque vita chariorem habeat, impendere potius, quam alienæ libidini mancipiorum inſtar obnoxium agere.* Morenſes quidem *virilem ac præſentem pro vindicanda in libertatem patria animum Guſtavi* prædicant, *nec ſibi ſtudium laboranti patriæ ſuccurrendi deeſſe* oſtendunt: *Sed viribus adhuc immaturis, & in re tam ancipiti non tutum videri præcipitare conſilia; nec audere propalam adverſus Chriſtiernum hoſtile quid moliri, prius quam cum vicinarum paræciarum incolis de tanto negotio plenius conſultarint. Interim rogare, ut ſibi tutiorem quærat locum.* Emiſſi enim erant Turdo in Riidſtadio & Otto Nicolai in Holmio cum centum equitibus ad latentem iſtic Guſtavum apprehendendum. Sed cum agreſtium quidam advenientes conſpexiſſet, ſignis ære compano datis ſocios ad arma

conciverant. Illud autem hoſtes fallebat, quum ventus auſtralis ſonitum auribus eorum in adverſum abſtuliſſet. Itaque dum intrepidè pergunt, ex inopinato armata plebe circumfuſi, ferme male mulctati fuiſſent, niſi blandis verbis plebem deliniviſſent, & invitos ſe huc tractos, Guſtavo bene velle
1521. adſimulaſſent. Guſtavus inde ad occidentales Dalecarlos tendit. Octiduo poſt diſceſſum ejus, Laurentius Olai vir acer militiæ probatæque ſub Stenone Sturio virtutis, accedit ad Morenſes, eiſque ulterius pandit immanes Chriſtierni actiones: cui in animo ſit, totam cædibus & ſuppliciis exſcindere Sueciam; eoque in omnibus paſſim oppidis, territoriis & pagis furcas erigi juſſerit: quod itidem brevi imperatutus ſit Dalecarlis commeatum regi militibusque ejus præſtandum. Hoc nuntio perculſos Dalecarlos pœnituit dimiſiſſe Guſtavum, nec ejus conſilium ſequutos eſſe. Laurentius Olai ſuadet *eum revocare: tali enim defenſore nunc patriam egere, niſi cum ipſa cives planè perire velint.* Mox etiam advenit nobilis Ionas Michaelis Nederbyenſis in Trögda, qui totam Chriſtierni tyrannidis ſcenam accuratius ipſis explicabat, & quidem cum tanto animorum motu, ut lacrymas eis excuteret, & novos veluti ſpiritus, ac mentem revocandi Guſtavum infunderet. Itaque ablegati ad eum ex conſpicuis, qui rogarent *referre pedem ad Morenſes. Ipſos conſtituiſſe Guſtavum ſibi ducem ſumere. Quidquid belli fortuna tulerit, cum ipſo ſubire, & nihil non pro patriæ ſalute adverſus tyrannum audere.* Guſtavus in paræcia Limâ tunc ſubſiſtens, nihil cunctandum, ſed iſto ardore animorum utendum ratus, cum legatis revertitur ad Dalecarlos; qui eum ſibi ducem elegerunt, fidemque ipſi juramento obſtrinxerunt, cuſtodibus corporis ex flore juventutis additis. Deinceps auctis indies copiis ad mille viros; & adſcitis belli adminiſtratoribus Laurentio Olai, Ioanne Michaelis, aliiſque, qui proſcripti & extorres hactenus latuerant, ſub ſigna acceptis, ad Montanos proficiſcitur Guſtavus. Ibi ſorte belli ipſis jam initiis adſpirante, regium præfectum Chriſtophorum Olai cepit, eumque & aliquot itidem mercatores Danos bonis exſpoliavit. Prædâ opulentâ factâ, pannum vulgarem inter milites diſtribuit, ſericum ſibi ſervavit; aut inde ſigna militaria concinnari fecit. Ex auro verò, argento, ſale, lupulo, aliiſque mercibus
hoſti

hoſti ereptis, vel annuo tributo à civibus penſo belli ſubſidia ſibi paravit, militemque aluit. Inde ad bis mille numero militum creſcente, denuo adit Cuprimontanos, & die Dominico, ſacris peractis, Dalecarlos ad patriam à ſervitute Chriſtierni vindicandam hortatur, promtoſque obſequio ſibi juramento fidei devincit. Illico literæ in eandem ſententiam ad Helſingos dantur. Sed quum præſul Vpſal. Guſtavus ejuſque pater Ericus Trollius & Benedictus Canuti, tanquam ſenatores regni, eodem ferè tempore ſcripſiſſent ad eos, ſerioque exhortati eſſent, *nullam tentare defectionem à Chriſtierno. quod ſi facerent, cum extremo vitæ & fortunarum ſuarum periculo fore*: perplexis animis in diverſa inclinavere, non ſatis ſecum conſtituentes, cujus partibus accederent; donec Guſtavus ipſe eos animaſſet & ad ſocietatem ſuam adjunxiſſet. Montanis autem in ſua abſentia præfecerat fidum hominem Petrum Svenonis in Vibberboda, qui reliquos Dalecarlos ad ſuas partes adduxit. Sed Olaus Bondius occidentales Montanos, Nericienſes & vicinos ſibi adjunxit. Ad Montanos & Dalenſes quoque adferuntur literæ à tribus dictis proceribus, quibus confirmant eos in fide Chriſtierni, ſpe quoque Guſtavo benevolentiæ regiæ & publicæ fidei facta, ſi à cæpto motu deſiſteret. Verum hæ literæ, quæ præferebant nomen ſenatorum regni, nulla apud plebem authoritate, ſed magis probro erant, quum paucitatem eorum deſpicerent, addita voce, *ſenatum regni jam ad paucos admodum redactum eſſe, cum tres tantum forent.* Vbi Guſtavus Helſingos ſibi apto devinxiſſet alloquio, illi non quidem denegant auxilium, ſed differri petunt, donec adultæ vires eorum eſſent. Equidem animos adhuc ſuſpenſos gerebant ab eventu & fortuna Dalecarlorum: inde ſua temporibus applicaturi conſilia. Eos verò opus periculoſæ valde aleæ contra Chriſtiernum aggreſſos exiſtimabant. Ab Helſingis abit Guſtavus ad Geſtricios, qui unà cum civibus Gevalienſibus facili negotio Guſtavo conciliantur, & inter eos egregii bellandi Petrus Fredagius, Ioannes Lupus, aliique à Chriſtierno proſcripti. Dum in hac expeditione Guſtavus eſt, Chriſtierni partes amplexi Guſtavus Trollius, Iohannes Bellenachius, Canutus Benedicti, Theodorus, Henricus à Mylen aliique, quod literis & verbis fruſtra conati

ſunt, armis experiri decernunt: & ſex mille equitum peditumque agmen Arhoſia eductum ad trajectum Vthſundenſem in paræcia Folcharenſi locant, animo prohibendi Guſtavianos tranſitu. Sed cognito ſe ſuperari numero hoſtium, receptui canunt. Sic noſtri tranſitu per amnem aperto perſequuti ſunt adverſas partes; quæ tandem verſis & collatis ſignis tamen à noſtris partim proſtratæ, partim Arhoſiam cum ignominia repulſæ ſunt. Quidam hic ferunt, quum Dani caſtra ſua metati eſſent ad amnem Brunebeckium, antiſtitem Bellenachium rogaſſe proceres Sveticos, qui à Chriſtierni partibus erant, *de viribus & copiis iſtius provinciæ bello idoneis*. Quum illi reſpondiſſent: *viginti millia in aciem educi poſſe*; ultra ſciſcitanti, *unde tanto exercitui cibus ſuppeteret*? illos ſubjeciſſe: *genti illi deliciis non adſuetæ ubique obvium eſſe cibum: aqua, & cortice ex arboribus, ſi neceſſe ſit, vitam tolerare.* Hoc reſponſo, abiiſſe præſulem & dixiſſe: *Cum hac gente diabolum, non homines prælio committendos eſſe.* Poſtquam Guſtavus ex Helſingia Henemoram regreſſus erat, coegit omnes ſuas copias, & monetam cudi fecit, quæ ab una parte repræſentabat imaginem armati viri, ab altera duas ſagittas, velut inſigne militiæ. Confluebant autem indies plures ad Guſtavum, quibus odio ſervitus, & cura libertatis eſſet: ita ut numerus ad quindecim millia excreſceret. Quibus luſtratis & in duas partes diviſis, duces præpoſuit illis Laurentium Olai, his Laurentium Erici. Inde Petri Vglæ tribuni, qui hoſtem Köpingiam uſque perſequutus ibi ſecuritati indulſerat, ſomno vinoque plenus, excubiarum incurioſus, ab Andrea Petri Dano, Oerebroenſis arcis præfecto cæſus erat, cladem proſperior fortuna penſavit. Quum Theodorus, qui cum ſuis copiis urbem Arhoſiam tenebat, accepiſſet Guſtavum appropinquare, in tutiorem locum arcem ſe recepturus, mittit ad Iohannem Fynboum (cujus curæ Henricus à Mylen, negotii ſui cauſa Holmiam profectus, interea arcem commiſerat) ut portam ſibi aperiat. Sed ille dicto minus audiens eſſe, mandatum Henrici cauſatus, qui juſſerat neminem alium intromittere aut tradere arcem, quam ſibi ſoli. Ille fremens hanc ſibi iniuriam, ut amico, factam, militem ſuum arci circumdat, eam oppugnaturus, & acceſſum vi facturus, ſi non ultrò admitteretur. Fynbous animadvertens

tens ſeriò rem agi, & ſuum inde periculum, ſi arx expugnaretur; ipſi arcis portam reſerat. Vix admiſſus Theodorus illum cum ſex ſocijs idem ſentientibus capite plectit: quod non ſponte velut amicum accepiſſent. Sed contra fas & æquum capitis pœnam expetit, quum inferiorum eſſet, ſuperioris juſſa ſequi, non interpretari aut contra quid facere: ne imperantis exiſtimatio, lege mandati temerè ſolutâ, proſtitueretur, & obſequio excuſſo, imperium convelleretur; aut quacunque interpretatione inferiorum permiſſa, ſub ſpecie commodi perniciosum quid admitteretur. Guſtavus acie ad Romfertunam bene ordinata, cum toto exercitu movet ad paræciam Balungam, & ſuperato iſtius loci colle, caſtra ad S. Olai ſacellum figit: hoſtem eo die non adorturus, ſed recreaturus exercitum, ut integris viribus cum hoſte congredi poſſet. Attamen hoſtis videns Suecos ſenſim & lentiori gradu progredi, moderationem hanc formidinem interpretatus, toto impetu in eos cum equeſtri agmine ruit. Suecorum pedeſtre agmen, ordine ſervato, lanceis & haſtis adverſis impetum irruentium ita ſuſtinet, ut impreſſionem nullam cruentam facerent, ſed terga vertere cogerentur. In fugam pulſos Sueci perſequuntur tam infeſtis telis, ut quadringenti funderentur. Poſtquam Guſtavus cum ſuis ſubſequutus & vix ad medium nemus Balungiæ progreſſus, intellexit, prælium cæptum, & Sueones ſuperiores factos, admiſſo equo ſtatim in primam aciem procurrit, conſilio cetera moderaturus ac virtute militi præiturus. Quamvis autem à cuſtodibus corporis rogaretur, ne ſe præſenti periculo objiceret, tamen pertendit intrepidus, inter primos adequitans iſto cum diſcrimine, ut ad ejus latus hinc inde milites tormentorum ictibus ſternerentur. Hoſtem fugatum tantus inceſſit terror, ut equites in proprios ſuos pedites nec abſque noxa effunderentur, quos Laurentius Olai ê veſtigio premens urgenſque intra urbem compellit. Laurentius Erici cum ſuo agmine, compendio itineris in urbem facto, hoſtem antevenit, eumque à tergo invadens, tormenta bellica in foro locata cum omni apparatu militari hoſti eripit & ad Guſtavum traducit. Vbi qui arcem obtinebant advertere ſuos eſſe profligatos, ignem in urbis tecta ex deſperatione, aut ne quid ſalvi in noſtrorum manus ve-

niat, ſubitò mittunt. Vrbs verò cum æde ſacra in cineres verſa fuiſſet, niſi Sueci maximam ejus partem ab incendio ſervaſſent. Quidam in vicinum amnem ipſi ſe præcipitant, plures ab aliis eò propelluntur &undis abſorpti pereunt. Quidam abjectis haſtis armisque in proximum cœnobium, à monachis remiſſionem peccatorum & animarum refectionem petentes decurrunt. Ita contemtum hoſtis, quum jactaſſent, etiamſi per triduum totum in terras cœlo deplueret miles Dalecarlus, tamen ſe eum obtrituros, in ſua capita laceſſiverunt. Quin Sueones omnem exercitum hoſtilem internecione delere potuiſſent, ſi illum proſequi inſtitiſſent; & igne urbis Arhoſienſis exſtincto, plures Montanorum & Dalecarlorum ſecuri hoſtilis regreſſus, non ante debellatum penitus hoſtem intempeſtivæ prædæ incubuiſſent, nec quidam ſe vino & poculis oneraſſent. Hoc ubi innotuit Guſtavo, iniquo animo tulit, reformidans ne hoſtis ſobrius & vigilans ebrios, ſui & fortunæ negligentes, ſubitò obrueret. Quod & factum fuiſſet, niſi Laurentius Olai cum ſuis fortiter repreſſiſſet hoſtem in foro conglobatum : qui arce novo præſidio firmata, fuga Holmiam per mare petebat. Dum noſtri in eo erant, ut reſiduos adverſæ partis profligarent, Guſtavus quoſdam ſuorum adhuc vino deditos deprehendens, ipſe ingreditur cellas vinarias, cados & dolia ſua manu ferroque concidit, & ſatellites idem facere jubet. Malebat equidem vinum perire, quam milites ſuos. Si enim hoſtis repente ſuperveniſſet, tam ebrios, & qui ſe à labore militari invictos præſtitiſſent, nunc à doliis victos ac præ vinolentia ſui impotes inſtar vinctorum pecorum cædere potuiſſet. Illâ verò victoriâ de qua paulò ante, partâ, multi nobilium aliique conſpectiores viri fortunam, ut ſolet, ſequuti, ab hoſte tranſierunt in partes Guſtavi; inter quos princeps erat Arvidus VVeſtrogothus. Canutus verò Benedicti de Engſiö dux hoſtium in caſtra reverſurus, â milite Sveco glande plumbea tranſverberatus occubuit. Guſtavus auctis copiis & locis neceſſariis firmatis, ad plura occupanda animum intendit. Ideo Arvidum VVeſtrogothum in Oſtrogothiam cum nonnullis copiis expedit ad hoſtem iſtic infeſtandum & arcem Stegeburgum expugnandam: quod feliciter exſequutus eſt. Laurentium Petri ad Nycopenſem, Olaum Bondium ad Oerebroenſem arcem circumſidendam

ſidendam mittit. Laurentium Erici cum tyronibus Vpſaliam deſtinat, quos ibi armis præpararet, & hoſtis conata adverteret. Ante paucos dies duce Iohanne Olai de Redebroo, conflatas ex Simthuna & Torſtuna copias, Laurentio ſuppetias miſerat. Sed ille caſuum belli vel inſolens vel incurioſus, deſidiæ ſe tradit; cujus tamen nulla eſt venia, præſertim ubi de ſalute contra hoſtem dimicandum eſt; & Torſtunæ corpus curat, ac in balneo ſudore ac molli otio diffluit, quaſi omnia circumquaque tuta eſſent. Interim præfectus præſulis Vpſalienſis Benedictus Biuggius, ignavia ducis in occaſionem fortunæ uſus, adeſt, ſua ipſum voluptate debellat, & in balneo opprimit: ubi Laurentius præter ſudorem, etiam ſanguinem ac ſpiritum, non iſti tamen loco, ſed campo & aciei debitum, ingratiis emittit; militibus ejus itidem proſtratis aut disjectis. Iſte præfectus inde properat Enecopiam ad Laurentium Erici. Ab hoc non balneo ſed caſtris utente pulſus, Vpſaliam aufugit. Interea conſcriptis aliquot territoriorum ad militiam colonis Laurentius Olai & Laurentius Erici ſua caſtra & copias ad Rymningiam jungunt, eas ducturi Vpſaliam. Cujus rei rumore monitus Benedictus Biuggius emittit exploratores, hoſtium vires ſciſcitandi cauſa. Illis à Sueco milite interceptis, Canonici & ſenatus Vpſalienſis ad Guſtavi duces mittunt petitum, *ne ipſorum ſolennia in circumlatione ſcrinii S. Erici, iſtius temporis more peragenda, interturbare velint.* Mos ille frequentabatur, ut Pontificia adhuc religione hic vigente, S. Erici ſcrinium argenteum in quo oſſa ejus condita erant, in feriis & nundinis Ericianis ex hac urbe ad proximam veterem Vpſaliam ſolenni ritu deportaretur, & quidem in via bene ſtrata, cujus adhuc veſtigia quædam apparent. Emiſſorum verò petitioni reſponſum eſt, *quum indigenas Suecos non extraneos deceat hos ritus patrare, ipſos in ſocietatem iſtorum ſolennium venturos.* atque ſic cum omnibus copiis Vpſaliam eunt. Sed antequã accederent, Benedictus Biuggius cum ſuo agmine, quod centum equitum & tria ſigna peditum continebat, Vpſaliæ tunc deſidens, hoc ludibrio habuit, & quaſi nihil ei periculi à Sueco exercitu foret, ſplendidum inſtruxit in hortis epiſcopi convivium, dejectis etiam trabibus & ſepto quibus horti cincti erant, ut omnium oculis tanquam profeſſa & conſpicua pateret lætitia, & quam parvi faceret Sueco-

num militum adventum. Iſtud convivium potando, cantando, tripudiis & ludis ad ſummam noctem & lucem ferme producebatur. Verum hoc gaudium ſubito luctu & clade commutatum eſt. nec aliter poterat in tanta hoſtium ſecuritate & temulentiâ, pervigiliis & debacchationibus quaſi furioſorum perſtrepente: qua ſe noſtri, præter ſuam virtutem, adverſus ipſos hoſtes muniunt. Quippe paulò ante diluculum horâ fermè ſecundâ Sueonum agmina urbem ingreſſa, cæſis hoſtium excubiis, munimentis ante præſulis domum dirutis, & propugnaculis ex adverſo excitatis, antequam quiſquam evigilaret, ſomno ac vino ſopitos opprimunt. Tandem expergefacti quotquot poterant in illa trepidatione, Suecos, emiſſis jaculis, ſed abſque vulnere, petunt. At Biuggius eos à tergo circumvenire conatus per porticum, quæ ferebat ab archiepiſcopi ædibus ad templum Dominicanum, Svecis hoc animadvertentibus eo conſilio fallitur: dum illi igne immiſſo porticum incendunt. Ignis latius fuſus, etiam ædes præſulis comprehendit, adjutus facibus à milite tecto injectis. Vbi Biuggius nullam aliam evadendi viam cernit, in fuga ſalutem quærit, & cum ſuo equitatu ac peditibus Flöthſundum petit. Sed noſtri eos inſequuti, pleroſque in via trucidant. Biuggius dum vadum equo tranſire cæpit, telo per medium brachium à carpo ad cubitum uſque lethiferè ictus, poſt paucos dies Holmiæ, non abſque exqviſitiſſimo cruciatu extracto telo, periit. Guſtavus Arhoſia Vpſaliam venit, & curatis ibi aliis neceſſariis rebus, ut ſacri ordinis potentiores conſilio potius & ratione, ſi poſſet, permoveret, quam vi compelleret ad quieſcendum, collegio ſacro convocato, percunctatur à Canonicis, *quo loco & gente haberi velint, an in Suecis vel Danis; ſimulque ab illis eorumque epiſcopis adverſus Sveciæ regnum & legitimum ſuum ac indigenam magiſtratum, Caroli Canuti & utriuſque Stenonis tempore patrata*, illis exprobrat; *atque ſi à ſimilibus in poſterum facinoribus non deſtiterint, condignam illis moribus pœnam* minatur. Denique *an juramentum fidelitatis ipſi præſtare, & ſe, ut genuinos Suecos ac ſinceros patriæ cives decet, gerere velint*, ultimo quærit. Illi ſe modeſtè excuſantes, *hoc ſibi facere integrum eſſe* negant, *prius quam cum archiepiſcopo communicarint*. Itaque petunt cum bona Guſtavi gratia fieri, ut

ad

ad eum ſuas dent literas, quibus perſuadeant præſuli, Chriſtierni partes deſerere, & Guſtavum ut domi natum & regni membrum ejuſque fidem ſequi. Guſtavus eorum deſiderio adquieſcit, & eadem opera ad præſulem ſcribit, monens eum, *ut commune regni bonum ſerio quærere, ſecumque avertere velit ejus oppreſsionem, anguſtias & detrimentum, in quæ per Chriſtierni tyrannidem conjectum ſit.* Has poſtquam accepiſſet & legiſſet literas præſul, ad Henricum Slaghökium alioſque circumſtantes ſummo cum ludibrio & contemtu dixit: *Semet ipſum Guſtavo reſponſum propediem allaturum.* Et tabellarium apud ſe detinuit, donec collectis quingentis equitum & ter mille peditum Holmia Vpſaliam moveret, ab urbe non longius ſeſquimilliari caſtra metatus. Eodem die duo transfugæ, Sigfridus Svartius & Iohannes in Önegårda Guſtavum de hoſtis adventu certiorem faciunt, ne ſe imprudenti ſuperfundat. Rex eis ægrè fidem habebat, amicum à præſule reſponſum exſpectans; donec ipſe tabellarius rediens, idem confirmaret. Guſtavi autem exercitus tantum ſexcentorum peditum & centum equitum erat: quia reliqui milites cum ejus venia domum regreſſi erant. Poſtero die præſul cum ſuo exercitu intrat Vpſaliam. Vbi Guſtavus in colle, quo nunc arx ſita eſt, oculis deprehendens, hoſtem ſe viribus ac numero ſuperiorem, cum ſuis agminibus in ſylvam Noſtan ſeceſſit. At præſul per Stephanum Henrici duo equitum ſigna adverſa mittit Guſtavo, qui eum ad Ladebyenſe vadum adſequuti ſunt: quod jam Guſtavi pedeſtre agmen maximam partem tranſmiſerat. Sed quum vix medium vadum Guſtavus ipſe ſuperaſſet, ejus famulus Finno nobilis adſpectu equitis hoſtilis effuſo curſu inſequentis exterritus, ſublato clamore Guſtavi equo incautè impellitur, ita ut equus cum ſeſſore in vadum dejiceretur. Quin Guſtavus ab hoſte circumfuſus, facile oppreſſus fuiſſet, niſi Dei benignitate militumque virtute hoſtem, cum ſeptuaginta capitum ſtrage, propulſantium ſalvus evaſiſſet. Hinc progreſſus ad Rymningiam inſtauratis viribus & revocatis copiis antea domum dimiſſis, Laurentio Olai & Laurentio Erici mandata dat, iſtas copias in inſidiis adverſus præſulem Vpſalia Holmiam reverſurum collocare. Quas non declinaſſet, niſi Stephanus Henrici inſtar canis venatici primus in itinere exploraſſet in omnem

partem,

partem, an viæ inſeſſæ eſſent, aut hoſtis in inſidiis lateret: cujus rei qualiacunque, etiam levia veſtigia ſagaciter inquirebat. Ex abdomine bubulo in via temerè relicto colligens hoſtem ibi caſtra habuiſſe, properat ad præſulem & Suecos in propinquo eſſe indicat. Ad hujus rei nuntium præſul cum ſuis retrocedens aliam inſiſtit viam. Quo comperto, Sueci illis à tergo inſultant. Ita converſis ſignis acer conflictus ſtetit, eo eventu ut vix ſextus quiſque hoſtium vivus Holmiam rediret. Fugatis inſtant Sueones manu ferroque. Laurentius Olai ferme conto transfixiſſet archiepiſcopum, ni capite in jubas equi repentè demiſſo petentis ictum declinaſſet: quo proximus tamen ei Petrus Iohannis in VValeſtadio percuſſus eſt. Poſt aliquot dies Guſtavus obſidione cingit Stocholmiam, caſtris ad radices montis Brunconiani poſitis: ubi quatuor adhuc patibula Svecis hominibus oppleta, Chriſtierni ſævitiæ reliquias, conſpicatus eorum corpora inde tolli & terræ mandari juſſit. Interea Laurentius Olai quatuor ex Suecis transfugas ad urbem uſque perſequutus, nihil niſi eorum equos, quos ipſi reliquerant & in profluentem deſilierant, ne apprehenderentur, & duo in fronte vulnera, ſaxis ê turri percuſſus velut conſpicuas decoris militaris notas retulit. Vbi Sueones duobus hoſtium agminibus impares ad pontem Rotenſem repulſi eſſent, iſthic pedem figentes caſtra poſuerunt. Hoſte excurſionem ſubinde faciente, non levis utrinque ſtrages edita eſt: donec Stephanus Henrici hoſtium tribunus advertens Sueones difficulter acie vinci, dolo aggreſſus eſt. Ingentes quidem copias oſtentandis viribus & tentando velut prælio urbe eduxit, ſed majorem mox partem in inſidiis collocabat. Cum quadraginta ſolum equitibus & aliquot peditibus ipſe procurrens caſtris Sueonum ingruit, quaſi ea irrupturus; & cæſis aliquot ſuorum, fugam capeſſit. Sed fugæ ſpecie noſtros in inſidias elicit, qui erumpentibus illis magna clade ſunt affecti. Redintegrantur tamen Guſtavi vires & firmantur Helſingorum & aliquot veteranorum militum ex Germania acceſſione; quorum dux erat Stephanus Saſſius Holſatus. Quum verò Guſtavus plura in diverſis & longiori ſpacio diſſitis locis caſtra haberet, proviſu periculi, conſilii copia, cura ſtipendii, commeatus & ſummæ rerum inquies & intentus, modo hæc, modo illa caſtra adibat,

&

& ubique multus aderat: ne quid per ejus abſentiam ſecus ageretur aut deficeret; vel ubi corpore, non tamen animo & authoritate aberat. Interea Arvidus VVeſtrogothus in Oſtrogothia feliciter progreſſus eſt. VVadſtenenſes primùm amicis verbis monuit ultro ſe in Guſtavi fidem permittere. Sed quum recuſantibus ultima minaretur, deditionem fecere. Inde Iohanne Slengevvatero Hovâ expulſo, eam quoque occupavit. Expulſus, ſuffugium in Munckeboda, epiſcopi Lincopenſis arce, quærit. At quum homo valde laſcivus in pratis & ſilvis ſub habitu muliebri fallens & oberrans, fœminas ad raptum indagaret ac venaretur, ab Haraldi Canuti famulo, cui fraus iſta ſuboluerat, obtruncatus eſt. Sic ei profuit iſta venatio. Poſt VVadſtenas & Hovam, etiam Scheningiam, Lincopiam, Norcopiam & Sudercopiam in fidem acceptas, regreſſus eſt Arvidus ad obſidium Stegeburgi. Quod impediturus Severinus Norbyus Gothlandiæ præfectus, advenit cum quindecim navium claſſe & trecentorum militum agmine. Nihilominus Sueci majore animo quam manu eos in fugam & undas repulerunt. Inter Suecones quidam Benedictus cognomento parvus, inſectatus Severinum ducem Danorum, quatuor ictus arcu robuſto ipſi incuſſit. Quo nomine Severinus ipſe prædicavit homuncionem tanti ſpiritus; decem virorum ſtipendia ei pollicitus, ſi ad ipſum à Guſtavo deficere vellet. Sed ille promiſſis nihil flexus, in fide ſtetit. Paucis interjectis diebus Severinus hinc digreſſus, Nicolaum Boethii de VVinäs, & Holgerum Canuti Svecos equites, quibus parum fidebat, ſecum in Daniam abduxit; & Bernhardum Mylium Germanum arci præpoſuit. Sueci tamen haud ceſſanter urgent obſidionem arcis, donec cepiſſent. Ipſe Guſtavus in Orientalem Gothiam profectus, Arvidi ducis & militum merita laude & præmiis ornat. Quum epiſcopum Lincopenſem Iohannem Braſchium accepiſſet in arce ſua hærentem, nulli fermè alii rei quam rumoribus ex vicina Dania allatis ſervire, quibus malè animatos ad motus aut inſidias impelleret, nuntio ei literiſque miſſis Guſtavus edixit: *Niſi ipſe confeſtim accederet & coram, quo animo erga ſe & patriam eſſet, explicaret, brevi accepturum hoſpites, quos nollet.* Dictum factum. Guſtavus cum expedito agmine

agmine viam ad eum affectat. Qua re cognita, pæſul ei obviam properat, & obſequii fidem juramento renovat. Dum VVadſtenas comitia Guſtavus indicit, ſeptuaginta ferè nobiles & equites Sueci Calmaria à Severino Norbyo ad Guſtavum tranſierunt: quum fama accepiſſent, Severinum à Chriſtierno in mandatis habere, ut eos de medio tolleret. Poſtquam ad comitia VVadſtenenſia cujuslibet ordinis homines ex Oſtrogothia, Smalandia, VVeſtrogothia, VVermelandia & Dalia lætis animis conveniſſent, Guſtavo gratulati ſunt de felici ſucceſſu. Ille *expoſito diſcrimine quo hactenus conflictata patria adhuc magna ex parte teneretur, eorum operam ac ſubſidia ad illud amoliendum, & patriæ libertatem reſtituendam, efflagitabat.* Ordines omnes junctis animis & vocibus, *non tantum quidquid poſſent opum ipſi polliceri, ſed ingentes quoque ei habere gratias, quod patriam à tam immanis tyranni poteſtate vindicare tam bene cæpiſſet: obnixè rogantes, ut idem cum Deo ad finem perducere velit. Neque ſolum belli regnique adminiſtrationem, ut hactenus, ſed ipſum quoque imperium regio titulo & poteſtate inſignitum in ſe recipere non recuſet.* His Guſtavus reſpondet: *Se non cupiditate imperandi, ſed fidorum regni civium ſummo deſiderio, juſtaque commiſeratione ductum afflictiſſimæ eorum fortunæ, atque ultimo prope exitio per Chriſtierni immanitatem eis illato, qua datur, antevertendi, omnem inimicorum ſævitiam & vim infringendi, bellum adverſus ipſorum & patriæ hoſtem ſuſcepiſſe. Quod ſi porrò fidam ipſi, ad liberandam prorſus Chriſtierni & ſociorum ejus furore patriam, opem ferre velint, ſe non equidem abnuere ducis imperium: nec civibus ubicunque poſſet, defuturum. Interim de rege creando eos laborare vetabat, donec regnum iſta peſte atque calamitate publica Dei beneficio expurgaſſent. Tum demum, quemcunque regni ordines ex Svecorum ſanguine bene natum & idoneum eſſent electuri regem, ſe quoque ſuo conſenſu & fide data comprobaturum.* Omnes igitur ore & dextra fidelitatem & obedientiam Guſtavo jurant, & legitimum belli regnique adminiſtratorem communibus votis accipiunt. Iſtis comitiis finitis, Guſtavus expedivit huc & illuc per regni oras agmina ad hoſtis vires profligandas, aut regno totum exterminandum. Nec ſucceſſus & fortuna prorſus deficit. In VVeſtrogothiam miſſi, arcem epiſcopi tunc Lincopenſis Lekõienſem ſine mora capiunt, & Elſsburgum obſident. In

Sma-

Smalandiam educti milites, ejus quoque provinciæ arces & oppida, expulſis inde Chriſtierni præfectis, felici manu occupanr. Dum Guſtavus in Oſtrogothia commoratur, Chriſtierni tribuni, Theodorus Slaghökius, & Gorgonius Holſtenius Holmia per lacum Melerum Arhoſiæ etſi difficulter, quippe Lamberto Matthiæ cum ſuis occurſante, tamen inferunt commeatum & nova præſidia, quibus arcem, prioribus abductis, inſtruant & firment. Sed avecti dum fretum Kolesundium in reditu tranſire parant, arduum & valde impeditum experti ſunt trajectum. Via enim à Laurentio Petri & ipſius militibus inſeſſa, propugnacula ad utrumque freti latus excitata, & medium fretum ciſtis ſaxo impletis ac demerſis obſtructum erat. Proinde per totum biduum cum hoſte decertare coacti ſunt, antequam iſthinc eluctarentur. In Finlandiam quoque copias emiſit Guſtavus adverſus hoſtem, Arvido Nicolai & Henrico Iohannis ductoribus. Ad illorum partes non pauci ex numero nobilium & plebe ſe adjunxerunt: inprimis equeſtris ordinis & claræ operæ miles Nicolaus Grabbius de Grabaccha. Iſte cymbis ſuis & vix duodecim hominum manipulo hac illac maris oras & litora pererrans, cuivis occaſioni & dolis intentus, crebris & non parvis damnis afficit hoſtem. quippe nec opinato incautos invadit, & modò ſopore ſepultos confodit, modò repagulis oſtio obditis, ſubjecto foris igne domi clauſos comburit. Si verò hoſtis ad eum vel capiendum vel cædendum excurrat, ille cum expeditis navigiis ocyus ad Revalienſem alioſque Livoniæ portus avolat. Illis ad ſua reverſis, iterum inſtar ſubitæ calamitatis adeſt, & minimè exſpectantes invadit, ac ſubinde divexat. In Stocholmiæ obſidione Guſtavus totus, eam tribus locis acriter oppugnat, ad meridiem in paræcia Bothekyrkia prope pagum Setra: ad ſeptentrionem prope Rotebroum ad prohibendum hoſti commeatum, ductore Canuto Andreæ & Stephano Saſſio; denique in inſula Löföenſi, ubi nunc Drotningholmia ſita eſt, ductore Petro Fredagio. Copiæ per Finlandiam diſtributæ non quidem ſuis partibus deerant, nullam tamen arcem aut munimentum vel expugnare vel deditione capere potuerunt, priuſquam Guſtavus Holmiam in fidem accepiſſet. Poſtquam Nicolaus Arvidi arcem Aboënſem obſidione cinxerat, quam armis

armis & milite non parum Arvidus iſtius loci præſul adjutabat, excurſione ab hoſte facta & captis aliquot Sueonum, inter quos princeps erat Benedictus Arvidi, Nicolai frater, eum cum reliquis captivis Thomas arcis præfectus de muro ſuſpendit. Sed quod in aliis fecerat, in ipſum poſtea quoque editum eſt exemplum; quaſi alieno ſupplicio ſuum docuiſſet; ut infra dicetur. Stegeburgenſis arx tandem Guſtavo deditione traditur à præfecto Bernhardo Mylio, qui Sudercopiæ duorum menſium ſpatio in cuſtodia habitus, inde dimittitur ſub fide data Guſtavo, ſe ei in poſterum in militia operam daturum. Pridie natalis Chriſti ſeſquimille hoſtium Holmiâ cum quadraginta celocibus & cymbis ſe profundentes, caſtra Sveonum in inſula Loföenſi adoriri conabantur, jactantes quomodo Iulia (ita feriæ natalitiorum Chriſti Svetica voce dicuntur) cum Petro Fredagio celebrare vellent. Sed quum Petrus tantis hoſtium copiis par non eſſet, & tamen eorum conſilium haud ignoraret, ingenio debellare aggreditur, quos viribus deſperabat. Sedecim viros juſtis intervallis diſtantes in montibus & lucis circa ſuum exercitum diſponit, quorum ſingulos cornua ad exſcenſionem hoſtis inflare juſſerat. Quod ubi feciſſent, hoſtis tot diverſis & diſtinctis cornuum ſonis territus, ſingulis ſuas adeſſe cohortes credit. Interim perculſis & turbatis Petrus quinque fermè ſigna adverſa infert, quæ conſerta cum hoſte manu confundunt ordines, & ducentos ſternunt, reliquis in fugam actis. Eodem tempore arx Nycopenſis tradita eſt Guſtavo ab Henrico Ranzovio & Iohanne Olai, qui regis Chriſtierni nomine tenuerant. At Severinus Norbyus cum claſſe ſua rediit ad arcem Stegeburgenſem novis præſidiis & commeatu inſtruendam, neſcius eam in Sveonum poteſtatem jam veniſſe. Quare ſuperato difficulter freto, præmittit cum cymba Torſtanum Salomonis Finnonicum nobilem cum aliis in arcem, denunciatum opem & adventum ſuum: qui caſtello adproperantes, pileum in argumentum pacis perticæ imponunt. Sed quidam nomine Henricus, qui ante Braſchii miniſter fuerat, ex arce glande plumbea transverberat pileum & cymbam: unde intelligunt quid de illis ſibi promittere habeant, & quid de caſtello factum ſit. Niſi ſic præmoniti fuiſſent, Severinus recta iviſſet in arcem
&

inSvecorum manus. Tam exiguo ſępe caſu magna rerum momenta vertuntur. In regreſſu obviam ei ruunt Sucones in freto Eeterſundio, ubi acerrimè à primo mane ad ſeram noctem cum eo decertarunt, & tandem in ſugam cum ſexcentis cæſis dederunt, non amplius tredecim Suconum deſideratis. Liberata ſic arce Stegeburgo, partem copiarum Arvidi evocat ad ſe Guſtavus, eaq; firmat ſua caſtra ad Holmiam. Cum reliquis copiis Arvidus Calmariam obſidere jubetur. Edictum Chriſtierni ſangvinarium denuo publicatur ad ſingulos militum tribunos & arcium pręfectos, ut omnes Svecos nobiles & plebejos quotquot in ſua poteſtate habeant, obtruncent. Tam inexplebilis Svecani cruoris hauriendi ſitis inerat Chriſtierno: ut, ſi potuiſſet, omnes familias ab ſtirpe evertere & totum nomen Suecanum delere ipſi lubido fuiſſet. Tyranni mandatum præter alios & Thomas arcis Aboenſis præfectus ſtrenuè exſecutus eſt. Quum idem fatū immineret Erico Flemmingio, fidei erga Chriſtiernum ſimulatione cum aliquot copiis elapſus, in caſtra Sueonū transfugit: quod jam in vita Chriſtierni fuſius memoratum eſt. Arx Arhoſienſis, Tynnelſöenſis & Engſöenſis in Guſtavi poteſtatem ab hoſte traditæ ſunt. Sed hanc fortunam interpellavit Sueonum clades ad Holmiam. Quū enim Severinus Norbyus novis ex Dania & Gothlandia copiis Holmiam communiviſſet, his animo Danis addito eruptionem faciunt in caſtra Sveonum borealia, quę à ponte Rotenſi in Ervam villam propius urbem traducta erant, eoſq; viribus inferiores iſthic cædunt. Poſtridie iterum erumpunt, & Svecis qui caſtra meridiem verſus ad Setra habebant, fuſis & non levi clade affectis, urbem eo menſe ab omni obſidione liberant. Inde Severinus in Finlandiam cum claſſe ſua excurrit, & Nicolaum Arvidi arcis Aboenſis obſidione pellit: qui igne in pulverem ſulphureum in domo lapideâ urbis conditum immiſſo, tantum excitavit incendium ut tota fermè urbs deflagraret. Arvidus autem epiſcopus Aboenſis, ſæviſſimi edicti regii fulmen evitaturus, adiunctis ſibi ex Finnonica nobilitate quamplurimis, eorumque coniugibus, liberis & opibus in navem collectis, in Sveciam ad Guſtavum demigrare inſtituit. Sed exortâ procellâ prope Oregrundiam ad inſulam VViggiam, omnes naufragio miſerè perierunt; minus tamen luctuoſo, quam ſub tyranni libidine, fato. Inſtauratis denuò caſtris ad Holmiam & ſup-

plemento Dalecarlorum, Helſingorum aliorumq; borealium militum auctis, quum Guſtavus animadverteret, ſibi deeſſe claſſem, qua hoſti intercluderet per mare neceſſariorum in urbem invectiones, Secretarium ſuum Sigvvardum ab Holten Dithmarſum Lubecam allegavit, qui à ſenatu populoque Lubecenſi naves aliquot bellicas tormentis, milite alioq; belli apparatu inſtructas ære Guſtavi conduceret. Lubecenſes, qui per ſe hoſtili in Chriſtiernum odio ferebantur ob violata ſuorum privilegia, naveſque & merces ſibi interceptas, decem navium claſſem, pedite, equite, tormentis, commeatu bene munitam, rebus omnibus pretio æſtimatis, auxilium Guſtavo mittunt, navarcho Frederico Brunio & militum duce Iohanne Stammelio: quæ ſecundante vento, pridie Pentecoſtes Sudercopiam accedebat. Non autem adduci poterant milites, quamquam Bernhardo Mylio aliiſque alicujus dignationis incitantibus, ut fidem ſuam juramento adſtringerent, antequam dominum, ſub quo ſtipendia facturi eſſent, coram intuerentur. Vt eis hanc gratiam faceret Guſtavus, Vpſalia Sudercopiam excurrit. Hunc ubi conſpicati, moti dignitate oris & corporis ejus, ſed animi præſtantia magis, cujus primas notas ex regia forma & alloquio, quantum vulgus militum poteſt, plures dein & majores ex factis colligebant, pro eo ſe vitam & ſanguinem promtè devoturos fidem dant, & in ejus verba jurant. Ex his ſtatim Arvido VVeſtrogotho & Petro Iohannis de VValeſta qui Calmariam obſidebant, ſubſidium mittit; reliquo exercitu caſtra ad Holmiam corroborat. Agmina verò ruſticorum, ut ipſi deſiderarant, ad ſuos dimittit, retentis juvenibus militibus & perſonis ſolutis eoque minus domum cogitantibus. Iterum nova acceſſere Lubecâ ſubſidia, Bernhardo Bomhovvero & Hermanno Plonio ductoribus. Auctis ita Guſtavi viribus, Severinus hoſtium imperator jubet Thomam arcis Aboenſis præfectum cum aliquot bellicis navibus commeatu & milite onuſtis laboranti Stocholmiæ ſuccurrere. Poſtquam Holmiæ promontoriis appropinquarat, ſpeculatoriam navem exploratum præmittit. Hanc Guſtavianæ claſſis præfectus Ericus Flemmingius, in ſtatione poſt ſinum maris & rupem latitans, intercipit. Cujus præſidiariis per claſſem diſpertitis, eam Sueco milite completam in occurſum Thomæ mittit.

mittit. Hac conſpecta, ad eam feſtinat ſciſcitans quo in ſtatu res eſſent; Illis, ſatis omnia ſalva eſſe, reſpondentibus; dum jam conſcendere navem parat, alios adeſſe hoſpites & ſe proditum advertit. Itaque pedem retracturus, â Sueonibus apprehenditur. Inde Suecorum claſſis explicatis velis reliquas Thomæ naves invadit & ſub ſuam poteſtatem redigit, excepta nave Finnonica Priitſia dicta, quæ fortiter â meridie ad veſperam dimicans, non aliter quam igne injecto ſubigi poterat. Ad Guſtavum Thomas ductus in cuſtodiam Tynnelſöenſem datur, & quod Suecos ac Finnos indigniſſimè tractaſſet, quercu ſuſpenditur. Ita authorem facinora repetunt, & ipſe tandem ſuo opprimitur exemplo. Severini claſſis ad Holmiæ promontoria anchoras jacit, in conſpectu fermè Lubecenſium claſſis Guſtavo militantis: ut hoc velut tacito ſigno ad prælium eos laceſſeret. Sed ubi pugnam averſari ſentit, ad inſulam in portum ſecedit. Eadem nox ſic glacie vallavit ejus naves, ut ad eas non ſolum pedibus ſed etiam equis acceſſum haberent. Si Guſtavo tantum domeſtici militis, quantum externarum copiarum fuiſſet, haud dubiè, manu conſertâ, victoriæ & hoſtium potitus eſſet. Ericus Flemmingus tamen aliique Sueones una cum Stephano Saſſio & quibuſdam Germanis prælium ſvadere ac ſe invicem in hoſtes incitare; ſed Lubecenſes longæ conſultationis morâ, ubi facto opus erat, rem trahere, vel, quod potius, nolle: ut ipſius vox Severini audita ſit, *hanc perfidiam ſocialem, non militiam eſſe.* Quæ quamvis, ut hoſtis, diffidentiæ ferendæ jeciſſe videri queat; tamen ſocios hîc remiſſiores ad pugnam fuiſſe conſtat; non tam ignaviâ, quam ſtudio ducendi bellum & majoris lucri, uti noſtri Annales perhibent. Quidam Sueonum ex alta rupe ingentia ſaxa in ſubjectas hoſtium naves devolvebant: alii ex adverſo eos impetebant; ita ut occaſio ipſa eos ad hoſtem cædendum hortaretur, ſi Lubecenſes hîc animum dimicandi habuiſſent. Quadam nocte excurrenti Stammelio occurrit Thilo Giſlo ex hoſtium navibus; ibi conveniſſe de quieſcendo, ex facto Stammelii patuit: dum militi pugnam ſeriò diſſuaſit. *Si enim Severinum debellarent, nullo id eorum fructu fore: qui domino & ære ſuo deinceps carituri eſſent. Si verò ſalvus elaberetur, bello producto, ſua ipſis ſtipendia nihilominus proceſſura eſſe.* Sanè vel

hoc cautioni fuerit, ne ita externis nitamur auxiliis, ut non plus domeſticarum & propriarum virium in exercitu habeamus. Præterquam enim quod turpe & noxium eſt, ſolo authore ſocio, ſi validior nobis ſit, de ſumma belli inire conſilium: & pugnare, cum ipſe, non cum imperator voluerit; etiam externus miles venalem pretio fidem ſæpe circumfert. Poſt biduum orta tempeſtate & glacie per cori flatum reſoluta, Guſtavus ipſe advolans monuit ſub datæ fidei religione ſocios, hoſtem adoriri. Quod cum animadvertiſſet hoſtis, inſulæ adverſæ ſuas applicare naves cæpit, unde noſtras impeteret. Guſtavus iterum ſocios monere, ut hoſtis conatum anteveniant, & præoccupent iſtam inſulam; ſed fruſtra. Proinde, Sveonum ducibus adſcitis, ipſe cum ſuis eam occupat, & aliquot tormentis majoribus inſulæ impoſitis, hoſtis claſſem diverberat. Hoſtis etiam ſuis tormentis exploſis vicem reddit, Guſtavum ipſum cujus vocem audierat petens, fallente tamen ictu. Tandem claſſis Severini vento ſecundo Calmariam abit. Vrbem Stocholmiam deinceps Guſtavus arctiori obſidione premere cæpit, & caſtra ad boream locata ulterius in paræciam Brummam, & inde in inſulam monachis ad prædii ruſtici uſum olim donatam, unde & nomen nacta eſt, urbique proximam promovit. Caſtra verò ad Sätra in ſuburbium auſtrale tranſtulit. Ponte item mobili ſuper aquas exſtructo, monachorum inſulam & aliam, quam [illegible]ogam vocant, cum ſuburbio auſtrali commiſit: ut hoſtibus excurſionem facientibus, omnia caſtra facilius ê propinquo coire & ſibi auxiliares manus præſtare, aut hoſtem commodius ſuſtinere, vel auctis viribus depellere poſſent. Sed & ponte ligneo ad orientem facto ſuburbium auſtrale cum inſula VValdemari conjunxit, ibiq; firmiſſimum exſtruxit propugnaculum; quo præſidiorum & commeatus ſubvectiones Holmiæ prohiberet. Hac Guſtavi cura & ſolertia urbs quatuor partibus tam arctè infeſtata eſt, ut nemo, ſi replicet aut acti nuper temporis, aut priſcam memoriam, urbem unquam accuratius & preſſius circumſeſſam meminerit; eaque ratione hoſtium vires non parum acciſæ & in anguſtum redactæ ſunt. Quum Petrus Fredagius accepiſſet, hoſtem cum omnibus copiis impreſſionem facturum in Sveonum caſtra ſuburbii auſtralis, optimos militum clam abdidit in S.

Mariæ

Mariæ Magdalenæ templum: quibus in prætergreſſum hoſtem à tergo effuſis, pleroſque profligavit. Stante obſidione, Holmia gravi fame premebatur: unde multi tam equitum quam civium ad Guſtavum terra marique, victus quærendi cauſa clam ſe recipiebant. Nonnulli in S. Claræ cœnobio ſuburbii borealis, tutas quærebant latebras. Ceterum antiſtita facto indicio nocte per lucernam, die per linteum ex feneſtra appenſum eos Gregorio Holſato, ſororis ſuæ marito, prodebat. Qui deprehenſi ligneis ſerris diſſecabantur, aliiſque diris ſuppliciis excruciabantur. Quod præter alia quoque in cauſa fuit, cur Guſtavus poſtea hoc cœnobium à fundamentis dirui juberet. Vbi duces Chriſtierni majores ſubinde rerum anguſtias fame ingraveſcente ſentiebant, & noſtrorum caſtris tam bene munitis non facile quid detrimenti adferri poterat, hunc aſtum commenti ſunt. Svecum equitem ſibi juratum Iohannem VVeſtgothum in caſtra Guſtavi emittunt eo conſilio, ut alicui ducum Guſtavi operam ſuam militarem addicat, & admiſſus clanculum exploret Suecicarum rerum ſtatum, vires & ſubſidia, dataque occaſione caſtris eorum ignem ſubjiciat, atque in urbem illicò remeet, ſi poſſit: ſi minus, in Daniam aufugiat, & obſeſſorum fortunâ regi expoſitâ, nova auxilia ab eo petat. Ille explorator in fidem â Iohanne Petri cognomento parvo recipitur, qui nihil mali ut à ſuæ gentis homine ſuſpicabatur. Sed poſt aliquot dies à duobus aliis transfugis Olao Magni & Tordone Baggio proditus eſt, qui in rei argumentum, veſtibus inſutas occultare ex membrana literas Theodorici Slaghökii & Gregorii Holſati adfirmarunt: quo manifeſtato, reus peractus & proditionis ſupplicio plexus eſt. At hoſtes, hoc conſilio ad irritum cadente, inutilem militiæ turbam, exceptis civium uxoribus & liberis, urbe emittunt: ut commeatus in longius tempus ſufficiat. Eo vehementius urbis Holmiæ & Calmariæ obſidionem Guſtavus urget, ne quidem hieme per Suecos frigoris patientes omiſſam. Germani verò plerique ac Lubecenſes ejus intolerantiores, ſive ut hac ſpecie rex eos ſeponeret, in vicinorum oppidorum hyberna diſtribuebantur, procedentibus etiam eorum ſtipendiis. Ineunte anno Guſtavus Bernhardum 1523.

 à My-

â Mylen & Laurentium Siggonis cum Germanico exercitu per oppida in præſidiis hic locato in Scaniam & Hallandiam mittit, ad hoſtem illic atterendum. Sed eluviones remoram injeciſſe cauſati, ultra menſem nullum operæ pretium fecerunt. Turonem Iohannis cum bene inſtructis copiis in Norvegiam expedivit: qui provinciam VVikiam, quæ olim Sueonum fuerat, recuperavit, arcis Carlsburgi cuſtodia Crummio demandata. Severino autem, viribus ad Calmariam auctis, ſteterat, adoriri caſtra Guſtavi ad Calmariam & Holmiam, extremumque tentare caſum aut fortunam. Sed à ſenatu regni Danici certior factus de ſævitia Chriſtierni in Danos quoque exercita, & quod ſenatus conſiliis ſpretis, totus à Sigbrita anicula ejuſque filia Columbula, cum qua ſtupri conſuetudinem habebat, penderet, ideoque emotus imperio, fugiſſet in Belgium; interim novo rege Daniæ Friderico Holſatiæ duce in ejus locum deſtinato; cum ſuis copiis in Daniam reverſus eſt, ſexaginta tantum militibus ad urbis arciſque cuſtodiam relictis. Quibus negotium dederat, ut ſi urbem arcemque diutius defendere non poſſent, civibus interemtis, eorum bonis direptis urbeque incenſa in Gothlandiam ſe reciperent. Sed hoc cruento conſilio detecto, cives à Guſtavo ad præſtitutum diem petunt auxiliares copias, ſpe deditionis ipſi injecta. Dicto die Suecis copiis adventantibus & urbis expugnationem â parte maximè auſtrali ſimulantibus, ut eò præſidia cives averterent, portam urbis borealem illis noctu aperiunt. Vrbe occupata, octiduo poſt etiam arcem deditione accipiunt & totam Oelandiam ductore Arvido VVeſtgotho. Tentabat itidem Guſtavus Scaniæ, Hallandiæ & Blekingiæ Chriſtierni partes adhuc ſequentium recuperationem, miſſo iſtuc per Bernhardum à Mylen & Severinum Kylium exercitu, ſcriptiſque ad incolas literis, ut jugum, quo hactenus preſſi fuerant, hac occaſione depellerent, & ſe in libertatem ope Sueonum vindicarent. Bernhardus à Mylen jam armis ſubjecta Blekingia, quum eodem animo in Scaniam contenderet, occurrerunt ei Claudius Bildius & Axelius Vgerupius, inſtructi poteſtate faciendæ cum ipſo pacis, nomine Scanenſium & Hallandorum. Poſt longam diſceptationem, ita inter Bernhardum & eos convenit, *ut res interim integra ſuſpenderetur uſque*

uſque ad Iohannis Baptiſtæ diem, quo conventus Arhoſiæ à Sueonum, Danorum, & Holſatorum legatis inſtitueretur; & cui tunc per juris viam Scania & Hallandia poſſent adjudicari, in eo ceteros conquieturos. Hac tranſactione Bernhardus deceptus, ſerò deprehendit, Suecos jus ſuum cum **Danis** rarò tam feliciter verbis & pactis, quam armis diſceptaſſe. Guſtavi fortunâ, Chriſtierni exilio, & nulla ſpe ſubventionis, præſidiarii Stocholmenſes animis dejecti, urbis deditionem certis conditionibus Guſtavo fecerunt, quæ tales fuere: *Vt Guſtavus ſolveret obſidionem, & omnibus hoſtilibus actionibus abſtineret. Vrbs & arx Holmenſis in manus Lubecenſium traderetur,* quos ſciebant in fædere eſſe cum Friderico duce Holſatiæ. *Vt Lubeca & Gedanum ſolverent militi reſiduum ſtipendii.* Sed Guſtavus his ut indignis conditionibus rejectis, obſidionem perſequebatut. In comitijs Strengnenſibus, ubi de ſumma reipub. conſultatum eſt, Canutus præpoſitus Arhoſienſis primus ordines in hanc ſententiam Latinè adlocutus eſt: *Regno Sueciæ, quod ab extranea dominatione tam miſerè hactenus adflictum, nunc hauſta nova libertatis aurâ, aliquantum reſpirare cæpiſſet: ut integrum ducere ſpiritum queat, ſummè neceſſarium fore, regem indigenam dari, qui patriæ ex animo cuperet & rebus feſſis opitularetur. Quum verò Deus incluto huic regno, chariſſimæ omnium patriæ, in ſummo rerum diſcrimine proſperitatem, ſucceſſum & victoriam, adverſus inſenſum eorum hoſtem Chriſtiernum ejuſque ſocios per Guſtavum, regni nunc adminiſtratorem, benignè conceſſiſſet; & Guſtavus pietate, prudentia ac fortitudine præſtans, divinitus imperio monſtraretur, non aptiorem melioremque regno repertum iri, quam ipſum. Præterquam quod ex equeſtri familia & veteri regum Sueticorum ſangvine oriundus, regiam fortunam animo & ipſis factis ſit æquaturus.* Similis argumenti alloquio idem ordinibus perſuaſum ivit Iohannes Gothus, legatus tunc Pontificius, nuper huc Româ redux. Ad hæc nobiles & plebeii, quotquot tunc aderant, ſupplices effuſiſque lacrymis orare Guſtavum, *ut faſtigium regium capeſſere, ipſoſque & patriam à Chriſtierni tyrannide in priſtinam libertatem, ut jam feliciter cæpiſſet, porrò adſerere ne detrectaret.* Guſtavus contra: *Vaſtam regni molem & pondus cui ferendo non eſſet, impenſè deprecatus ſibi reip. belliqve curis jam defatigato parci* rogabat. *Quemcunque alium ex proce-*

rum ac nobilium ordine creaturi eſsent, illum ſe quoque pro rege fide data agniturum. At regni ordines impenſius idem ſuis precibus flagitant, nec de iis prius remiſſuros ſignificant, quam exorarint Guſtavum. Ille tandem pio pertinacique eorum deſiderio victus annuit; non tamen ex ambitione, ſed oppreſſæ patriæ commiſeratione & libertatis ſtudio flexum, eorum votis animiſque morem geſſiſſe, oſtendit. Ita ſolennibus electionis peractis, & juramentis utrinque præſtitis, GVSTAVVS REX SVECORVM publica voce proclamatus eſt. Regis verò regnique ſenatores, qui in partem curarum pub. venirent, creati ſunt præter ſuperſtites, Bernhardus Mylius, Petrus Erlandi, Ivarus & Ericus Flemmingii fratres, Axelius Andreæ, Canutus Andreæ, Petrus Iohannis, Bero Claudii & Tordo Bondius. In dictis comitiis etiam deliberatum eſt de ſubſidiis & impenſis belli ex cenſu argenti per totum regnum colligendis. Item ut in publicum ederetur codicillus, juſtas amoti regno Chriſtierni & belli adverſus eum ſuſcepti cauſas explicaturus, ad occurrendum ſiniſtris malevolorum interpretationibus, & potentiorum Chriſtierno ſtudentium ulterioribus machinationibus. Finitis comitiis Strengnenſibus, rex Guſtavus cum omnibus Strengneſiæ collectis Holmiam adit. Vbi obſeſſi cives deditionem paciſcuntur his legibus, quas eis Guſtavus ex æquo & bono dicturus eſſet. Illæ tales erant: *Securitate pub. corporum ſuorum, uxorum, liberorum & fortunarum, boniſque ſuis propriis, tam mobilibus quam ſoli liberè utantur cives remanſuri Holmiæ; reliqui in Germaniam abituri, fide publica diſcedant cum tot bonis, quot ipſis ex gratia indulgeri poſsint. Privilegia civibus pro æſtimatione fidei & meritorum confirmentur. Vt præteritorum oblivio fiat. Vrbs Holmia cum arce, omnibus tormentis & reliquo apparatu bellico, cum omni claſſe Chriſtierni tyranni & Severini Norbyi, item omnes poſſeſsiones, bona & pecuniæ Guſtavi & Erici Trolliorum, Iohannis Bellenachii, & omnium cum Chriſtierno profugorum aut proſcriptorum tradantur regi Guſtavo in ejus & regni utilitatem. Si quis contra fecerit, jure mulctetur.* Cum regis Chriſtierni ducibus ac tribunis ita tranſactum eſt: *Cum omnibus miniſtris & militibus ſuis cujuſcunque gentis, cum ſuis opibus, ſuppellectile & ſarcinis innoxiè abeant, & dedu-*

deducantur neceſſariis navigiis & commeatu Lubecam, VViſmariam, aliaque loca ipſis commoda. Sub fide juramenti & exſtimationis ſuæ adverſus Sveciæ regnum, Lubecam civitatem ejusve confœderatos intra bimeſtre clam vel palam ſtipendia non mereant. Si quis cujuſcunque conditionis aliena auferat, capite & bonorum publicatione plectatur. His conditionibus Holmia regi Guſtavo tradebatur, arcis præfecto Petro Duro conſtituto. Pridie feſti S. Iohannis Baptiſtæ Guſtavus per auſtralem portam urbis ſolenni pompa ingreſſus, omniumque applauſu ac lætitia exceptus, rex Svecorum & Gothorum ab univerſo populo ſalutatur. Proximis diebus Lubecenſes ſollicitant & flagitant præſentem æris alieni ſolutionem pro commeatu, milite, claſſe, armis, quæ regi ſuppetias miſerant; aut illa ceſſante, privilegiorum & pactorum ab ipſis conſcriptorum confirmationem. Quæ licet Lubecæ & Dantiſco in rem ſuum opportunè agentibus ingenti futura eſſent emolumento, ſed Sveciæ domeſticis commodis adverſa; tamen, quum Guſtavus, exhauſto continentibus bellis & Chriſtierni expilatione regni ærario, ſtatim repræſentare debitam pecuniam non poſſet, & beneficiorum memoria generoſi animi pudorem oneraret, neceſſitati temporis paruit, & definita ſibi à Lubecenſibus privilegia confirmavit. Erant autem ejuſmodi: *Si Lubeca aut Dantiſcum impetantur bello à Rege Daniæ, Regem Guſtavum illis terra marique opitulaturum. Ne pacem vel inducias cum Dano aliove ipſis inconſultis faciat. Occupatis Holmia & Calmarnia merces & bona civium Lubecenſium & Dantiſcanorum, quæ juramento ſua eſſe confirmabunt, ipſis abſque diſpendio reſtituantur, & debita ſolvantur. Detrimentum ipſis à Dano fortè inferendum rex Guſtavus penſet, ſecundum æſtimationem ſenatus loci, ubi damnum paſsi ſunt. Per regis Guſtavi excubitores in mari, navigationis & commerciorum libertas illis non inhibeatur. Lubecenſium & Dantiſcanorum bona per univerſum Sueciæ regnum ab omni vectigali & onere immunia ſint. Quibus tam liberè inter ſe invicem negociari liceat, atque civibus ipſis. Nec alii peregrinæ nationi concedatur niſi illis hic in regno mercaturam facere, & accolis maris Balthici, quibuſcunque illi hoc permittent. Nec ulli exterorum præter Lubecenſes Gedanenſeſque liceat jus civitatis in Svecia ſibi adquirere,*

vel cum mercibus eò navigare, aut fretum Oreſundenſe vel Balthicum tranſire. Petentibus in regno juſtitia adminiſtretur, nec innoxii noxiorum culpam præſtent. Regni & civitatum incolis ad ſe invicem accedere & recedere & commercia exercere communi jure gentium liceat. Merces in regnum invectis præfinito ab incolis pretio vendere, aut invitus ibi relinquere nemo cogatur. Mortuorum in hoc regno bona eorum hæredibus abſque jactura reſtituantur. Naufragorum bona colligantur & extrahantur abſque diminutione, excepta operarum mercede. Si nauta, mercatoris miniſter aut inſtitor merces domini ſui luſu, alea, vel alio illicito modo prodigat, vel abſque mandato oppigneret aut vendat, dominus recipiat merces apud quemcunque inventas; rei vero corpore & bonis luant. Lubecenſes & Dantiſcani cum ſuis ſociis hic legitima defenſione & jure fruantur: adverſantes & lege non contenti non tolerentur. Disſidio inter hoc regnum & dictas civitates orto, quatuor regni & quatuor civitatum ſenatores Lubecam conveniant, & rem ex æquo ac bono dirimant. Si Lubecenſes & Dantiſcani plura deſideraverint, aut in his capitibus aliquid mutari vel addi voluerint, hoc ipſis integrum erit, omniſque amicitiæ gratia eis in hoc præſtabitur. Hæc privilegia confirmabantur & ſubſcribebantut à rege Guſtavo & regni Senatu; excepto nobili Finnone Canuto Erici de Lauko, qui ægrè ſubſcribebat, ſapienter prævidens, quid mali ſubſequuturum eſſet. quod etiam factum eſt, poſtquam pecuniâ ex aſſe ſolutâ, Lubecenſes nihilominus diſtrictè urgebant privilegiorum obſervationem; quæ res bello inter regem Guſtavum & Lubecenſes ſemina poſtea dedit. Non leve quoque negotium regi fecit dimiſſio militum Germanicorum, qui non contenti cuprea moneta, ſolutionem ſtipendii in argenteis nummis expoſtulabant. cui commodùm inſerviebat tributum argentarium, ab eccleſiis regni primariis collatum. Reliquum agmen unà cum Svecis Erico & Iohanne Flemmingiis commendatum, in Finlandiam additis tormentis campeſtribus & aliis neceſſariis, expedivit. Qui fuſis hoſtibus omnem circa deditionem arceſque anno exeunte regis in poteſtatem redegerunt. Rex inde legatos Canutum Erici, Beronem Nicolai & alios in Muſcoviam miſit, ad fœdus vel pacem ſexaginta annorum tempore Svantonis Sturii MDX. factam, cum Baſilio Iohannis Magno Moſcorum Duce confirmandam. In comitiis Sudercopenſibus

ſibus actũ eſt *de literis Friderici regis Daniæ.quibus ad ordines regni Sueciæ ſcriptis,ex mente,*ut volebat, *fœderis ſub Margareta facti, quo tria borealia regna ſub uno capite rege conjungerentur, rex etiam Sueciæ renunciari poſtulabat. Blekingiã item,& VVikiam in Norvegia repetebat.* Ordines regni reſpondent Friderico: *Ipſos ſanctè ſtare velle ſemel ſuſceptæ juratæ electioni regis Guſtavi, & ut rex Fridericus deſiſteret propoſito affectandi regnum Sueciæ: quod rex Guſtavus cum Deo tutaturus eſſet. Ne itidem ſollicitus eſſet de Blekingia & VVikia, quas rex Guſtavus non ipſi ſed vero ſuo hoſti Chriſtierno armis ademiſſet, & jure belli teneret. Antiſt.s Guſtavus & pater ejus Ericus Trollius, Holgerus Caroli, & alii Chriſtierni aſſeclæ, qui ſolum verterant, pronunciantur hoſtes patriæ, donec regi regnoque concilientur.* Sed Holgerus deſerens partes Chriſtierni, petitis & impetratis fidei pub. literis, redit in patriam & gratiam, fidus regi regnoque per omnem ætatem civis. Ceterum, *ut in poſterum vis & authoritas eſſet rebus Guſtavi, ipſo volente, ſenatus regni ſuis adprobat literis & aſſenſu omnia conſilia & actiones ejus adverſus Chriſtiernum alioſque regni hoſtes ſuſceptas ad id, aut in poſterum ſuſcipiendas. Literas quoque â rege & ſenatu regni dari* decernitur *ad Fridericum regem, de dimittendis Stenonis Sturii junioris vidua aliiſque matronis & virginibus nobilibus â Chriſtierno in Dania cuſtodiæ datis: hoc argumentum & principium ulterioris amicitiæ fore.* In iiſdem comitiis *pretium definitum eſt extraneis & indigenis mercibus, opificibus & operis: ne pro lubitu ac præter fas id intenderent. Argenti, æris, ferri, ſalis aliorumque foſſilium venas in publicum regni uſum ſcrutaturis, ut promtius indagent, immunitas & præmia promittuntur. Conſtitutum inſuper de exercitus luſtratione ex more regni inſtituenda, certis ei rei dictis moderatoribus.* Epiſcopus Arhoſienſis Petrus Iacobi Synnanvvederus, Canutus ejuſdem loci præpoſitus & Guſtavus Trollius calumniarum atque conjurationis in regem Guſtavum poſtulati, criminis læſæ majeſtatis accuſantur, & ab officio removentur. In quorum locum Petrus Magni Româ domum revocatus, & Iohannes Gothus ſufficiuntur. Quum Guſtavus totam Finlandiam recuperaſſet, ut ante dictum, & vires ejus non parum invaleſcerent, Fridericus rex Daniæ verebatur, ne Scaniam iſta hyeme Guſtavus tentaret; quod tamen in animo non habebat. Nihilominus hoc ſuſpicatus, rem ſpecie colloquii de pacis fœdere interim

trahe e

trahere conſilium ipſi erat, ut ea Guſtavi molitiones vel interpellaret, ſi pax perpetua conveniſſet, vel ſi temporaria, diſtineret. Eo fine legatos huc Holgerum Gregorii, & Achatium Bragdium mittit, qui mandato expoſito confeſtim cum Guſtavo de tempore & loco colloquii agant. Nec id ingratum erat Guſtavo, ut eâ viâ ſiniſtræ ſuſpicionis aut adverſæ voluntatis ſenſus tolleretur. Eoque Vadſtenis diem comitiis dicit, quo rex, legati & ſenatus regni conveniunt. Sed ubi legati de Blekingia & VVikia regno Daniæ reſtituendis agitant, ad quod Suecones haud proclives erant, res irrito incepto in aliud tempus prolata eſt. Vidua vero Stenonis Sturii junioris cum matre & aliis fœminis nobilibus, ut fidem dederant legati, carcere Danico liberatæ, domum incolumes reverterunt. Poſt abitum legatorum, in iiſdem comitiis decretum eſt de expeditione Guſtavi in Gothlandiam ineunte vere ſuſcipienda, ſi ea provincia in veterem poſſeſſionem regni Suediæ, quo jure pertineret, aliquando redire, & Severini qui tunc nomine Chriſtierni eam ditionem tenebat, in præpedito navigationis & commerciorum iſtic curſu, machinationes prohiberi poſſent. Idem Braſchius epiſcopus Lincopenſis, cujus non parum intererat Gothlandiam Oſtrogothiæ diœceſi ſub qua ante fuerat, reddi, maximopere urgebat. Omnes vero pollicebantur, hanc expeditionem adjuturos copiis & pecunia. qui vero mallent pecuniam, quam militem conferre, illis optionem liberam fore, viginti ſelibris argenti pro quolibet armato milite pendendis. Denique actum de moneta argentea cupreæ Chriſtierni ut viliori ſubſtituenda: quæ eſſet commodioris inter indigenas & exteros commercantes uſus. Præterquam quod Dani illud æs quadratæ formæ in Dania nuper abrogatum, huc affatim importarant, omnibus locis eo refertis, etiam optimas regni merces, pro exiguo pretio emtas ſecum extulerunt, Suedis grave æs reliquerunt. Permiſſum a rege tunc regni ſenatui Vadſtenis officinam monetariam aperire, & propriam cudere monetam, ſed
1524. ſub nomine regio. Sequenti anno Fredericus rex Daniæ petebat auxilio aliquot copias Calmariæ præſidio impoſitas à rege Guſtavo, ad firmandum ſuas vires in obſidione Malmogiæ, quâ una cum Hafnia Chriſtiernus ea tempeſtate adhuc tenebat. Eas ab Guſtavo accepit, illarumque ope Malmogiam

giam expugnavit. Sed illis parum gratiæ relatum: dum in caſtris male accipiebantur, & domum revocatæ ad expeditionem Gothlandicam à coacto in via Danico agmine pars cædebantur; & reliqui vix evaſiſſent, niſi vim vi oppoſuiſſent. Præter hoc regiarum Guſtavi naviũ aliquot ad Scaniæ oras jactura bona & arma in illis vel diſtracta erant, vel detenta ab Achatio Bragdio illius provinciæ præfecto. Hanc vicem rependebant regi Guſtavo pro ope illis lata. Proinde Guſtavus datis ad Fridericum literis, *ſeriò increpabat hujus facti authores, eoſque ex merito plecti, ſibique ſuum reſtitui deſiderabat: ne hoc offenſionis & diſcordiæ cauſam præberet; quum tamen Guſtavus nollet aliud quam quod faceret ad bonæ vicinitatis, amicitiæ & pacis conſervationem.* Quod ipſa etiã re oſtendebat, dum eum inſtructa claſſe decem navium ad occupandam Bornholmiam, uti petierat, adjuvit. Comitia Ienecöpenſia, fruſtra eò exſpectatis Danicis legatis & dilationem ob comitia Hafniæ eodem tempore indicta deſiderantibus, non proceſſerunt. Mox etiam allatæ Friderici regis & Senatus Danici literę ad regem Guſtavum & ſenatum Sueticum: quæ ſignificabant *de comitiis proximo die Pentecoſtes inter duos reges & ſenatum Sueciæ, Daniæ & Norvegiæ, ut & Vandalicas civitates, habendis, in quibus ageretur de trium horum regnorum negotiis, commodis & proſperitate. Vt hæc tria regna & Vandalicæ civitates ſe adverſus omnes rerum caſus mutuo fœdere & pace velut communi ſalutis præſidio munirent. Ideò rex Fridericus amicè rogabat regem Guſtavum iſtis comitiis dicto die & loco haud gravatim intereſſe; vel ſi rex ipſe advenire nequeat, quatuor aut ſex ex ſenatu plenis mandatis inſtructos huc mittere ad peragendum, quæ è're trium regnorum & Vandalicarum civitatum eſſent.* Ad has literas Guſtavus nihil aliud reſpondebat, *quam ſimulac à Lubecenſibus accepiſſet, num illi ad hæc comitia viſere conſtituerint, ſe mentem ſuam de illis ulterius explicaturum. Sibi tamen mirum ac inſolens accidere, quod rex Fridericus hujuſmodi comitia ediceret, quæ ad tria hæc regna ſpectarent, antequam cum ſingulis de iis egiſſet aut conveniſſet, uti par erat. Quam parum ex dignitate & ſecuritate Guſtavi futurum eſſet, in alienum ſe conferre regnum, ad hujuſmodi poſtulata, cuivis facile dijudicatu fore: præſertim quum Dani aperto Sueonum hoſti Severino Norbyo Gothlandiam tunc obtinenti, clam ſuppetias ſubmiſiſſent ſex navigia commeatu onuſta, quorum duo à Bernhardo Mylio nuper intercepta eſſent, reliquæ evaſiſſent. Vnde ſatis poſſet colligere, quid fiduciæ in Danis ponen-*

dum

dum eſset: quamvis illi hoc diſsimularent. Sed reapſe hoc agebant, ut Guſtavum hac mora diſtringerent ejuſque expeditionem in Gothlandiam, donec æſtas rebus gerendis aptior defluxiſſet; velut in hieme factum erat dilatione comitiorum Iönecopenſium. Severinus Norbyus autem nec in regis Sueciæ Guſtavi, nec in Friderici regis Daniæ partibus, pro Chriſtierno Gothlandiam tueri ferebat: evulgatâ ſua moneta, cujus uno latere ejus nomen, altero Gothlandorum inſigne, agnus cum vexillo, exſtabat. Quum armata claſſe & celocibus bene inſtructus eſſet, mare Balthicum piratica infeſtum habebat, *hoc optimum vitæ ſuæ oblectamentum eſse* jactans: *mercatorum ſarcinas & merces excutere, odoremque ex aromatum ſacculis ſpirantem naribus haurire.* Nemini parcebat, ſive Belga, ſive Scotus, Anglus aut VVeſtphalus eſſet. Maximè tamen Lubecenſibus inſidiabatur. Omnem prædam in urbem VVisbyenſem devehens, dimidium inter milites ſuos diſtribuebat, reliquum ſibi retinebat. Vnde civitas pannis, aromatibus, vino, cereviſia, cupro, ferro, ſale redundans inſigniter quæſtum ſuum exercebat; mercatoribus exteris contra magno detrimento affectis, qui nil niſi vacuas naves ſed plenos mærore animos domum reducebant; etiam cum probro dimiſſi, juſſique cumulatius redire. Lubecenſes hoc ægerrimè habebat; nec tamen auſi per ſe ſoli contra Severinum arma ad ulciſcendum iſtas rapinas eo tempore ſumere: quod ſuis viribus & confœderatorum animis non ſatis fiderent; Severini verò potentiam & aſtus reformidarent. Vt autem Guſtavum regem adverſus eum concitarent, miſerunt legatum ſuum Hermannum Iſraelem in Sueciam, qui fuſe blandeque *Regem & ſenatores ad eripiendam iſti piratæ Gothlandiam, & regno Sueciæ, quo antiquitus pertineret, hac opportunitate recuperandam hortabatur. Suos cives & ſenatum cum Friderico rege Daniæ quoque egiſse, ut iſtam Severini inſolentiam & vim in mari cohiberet. Fridericum etiam literis hominem monuiſse, tantam vim abſtinere. Sed Severinum ejus interdictum nihili feciſse, omnibuſque infeſtum eſse pergere.* Ceterum Guſtavus *rem illam non tam inceptu facilem eſse, ut videretur,* reſpondebat: *quum regnum Sueciæ ſuperioris belli ſumtibus exhauſtum, & ingenti ære alieno Lubecenſibus obſtrictum eſset, prudentiæ non fore, novo ſe implicare bello; antequam difficultates iſtas ſuperaſset. Nec ita reſpicien-*

dam

dam eſse Gothlandiam , ut in diſcrimen amittendæ Sueciæ devenia-tur. Certe *non aliter poſse, quin ex hoc bello nova odii & gravis ini-micitiæ inter duo regna materies exſurgat : quippe Danis certam Gothlandiæ poſseſsionem , nec incerto injuſtove, ut ſibi perſuaderent, titulo tenentibus. Si vero Dani , variante belli fortuna , Suecis eriperent Gothlandiam , ſe ignorare quinam belli expenſas ei refuſuri eſſent.* Ad iſtæc Hermannus : *Si regi placeat hoc bellum Gothlan-dicum capeſsere , ſenatum populumque Lubecenſem æris alieni ſol-vendi dilationem in multos annos, & quidem abſque ullis uſuris æquo animo toleraturum eſse. Si verò rex filiam Friderici regis Daniæ uxorem expetat , Lubecenſes has ei nuptias conciliaturos & ut dotis nomine Gothlandiam accipiat effecturos:uti jam inter Fridericum & Lubecenſes ea de re convenisset. At ſi periculum amittendæ iſtius provinciæ præter exſpectationem interveniat , dimidias belli im-penſas præſtituros , nec unquam commiſſuros , ut iſta res ei frau-di ſit. Omni denique ope conniſuros , ut Gothlandia Severino ademta in Sueonum poteſtatem redeat.* Guſtavus reponit : *Si hæ conditiones quas obtuliſset , ratæ haberentur , & literæ ac data fi-des (quæ in hoc captioſo & fallaci mundo ſæpe proh nefas ! violen-tur) ab illis quorum intereſset , confirmarentur & ſervarentur , ſe pro virili quod poſset facturum.* Hoc audito Hermannus pro-ferebat literas fiduciæ , & ſanctè adfirmabat jurabatque *om-nia quæ nomine juſsuque magiſtratus ſui promiſiſset , firma ac rata habitum iri. Atque ſi vel minimum eorum haud impleatur, ſe huc reverſurum & in cuſtodia regis fore.* Nihilominus Guſtavus ad aliquot dies ſpatium deliberandi ſumit, an-tequam tanti momenti rem aggrediatur. Quum tamen an-tea in comitiis Vadſtenenſibus ex uſu regni viſum fuerat eſ-ſe, & decretum de Gothlandia armis repetenda ac Severini inſolentia reprimenda, tandem rex conſenſit : licet animo præſentiret , nec ipſe verbis diſſimularet , hoc inceptum pa-rum feliciter eventurum regno Sueciæ , ſed ipſi incommo-do , oneri & ſumtui futurum , quod etiam accidit. Inſuper Guſtavus metuebat , ne fieret , quod habet tritum ſermone proverbium , ut , quum duo canes de uno oſſe contendunt, tertius ſuperveniens illud abriperet. Ita quoque fecere Dani de Gothlandia , ut poſtea memorabitur. Ex convento & decreto priori rex ad bellum ilud ſe parabat , conflata ſibi pe-cunia , ubi ærarium non ſufficiebat , ex propria ſup-

pelle-

pellectile argentea; milite, commeatu, & claſſe bene inſtructis: cui præponebat Bernhardum à Mylen. Rex ipſe cum claſſe ſolvebat Holmia, petebatque Calmariam; ubi præſtolabatur adhuc aliam claſſem ex Finnonia, Lubecenſem ex Germania. Veſpera Pentecoſtes tota claſſis conjuncta excurrit Calmaria in Gothlandiam: ubi exſcenſione facta ſelectus miles univerſam iſtam provinciam occupat, arce & urbe VViſbya exceptis, quam ad duos menſes arctè terra marique obſidebat. Eam poſtea duo ſacerdotes ex Suecia oriundi Auguſtinus in Marteboo & Petrus in Cutemo tentabant prodere Suedis. Sed re detecta in vincula dati ſunt, ut fame enecarentur. A Lubecenſibus urbe poſtea potitis liberabantur. Dum Guſtavus Calmariæ ſubſiſtens expedit agmina ſua in Gothlandiam, iterum à Friderico rege Daniæ adferuntur literæ, in quibus excuſat dilata comitia Hafnienſia, ob convetum Hamburgi inſtituendum in diem Iohannis Baptiſtæ. Sed cum rex Guſtavus parum tunc ſpei haberet de amica inter ſe & Danos compoſitione, qui Severino clam ſuppetias ferrent, non ei animus erat iſtæc comitia per ſe aut legatos hac vice adire. Verùm literis Lubecenſium edoctus, illos Thomam à VVichten & Bernhardum Bonchavverum eo civitatum nomine miſſuros, per literas rogat, dicto die huc Ienecopiam ad ſe colloquii cauſa excurrere. Rex Guſtavus eodem cum ſenatu venit. Et paulò poſt duo legati Daniæ Albertus Iacobi & Axelius Bragdius, in quorum comitatu erant Vandalicarum civitatum oratores Bernhardus ſenator Roſtochienſis, Nicolaus Smiterlovvius conſul Stralſundenſis, qui à regis Friderici coronatione die S. Laurentii Hafniæ habita huc acceſſere, omnes efflagitantes, ut placeret regi Guſtavo ad amicum venire congreſſum cum rege Friderico & regni ſenatu legatiſq; Vandalicarũ civitatum Hafniam aut Malmogiam. Iſti oratores ſummam conferebant operam ad omnes ſuſpicionis & diffidentiæ cauſas à radice, ſi poſſint, exſcindendas, eoque majori fructu ſtabilem amicitiam inter regem Guſtavum & Fridericum inſtaurandam; inprimis ut fœdus inter hæc tria regna & Vandalicas civitates iceretur: quo junctis viribus animiſque ad Chriſtierni ejusque ſociorum hoſtium communium vim arcendam pares eſſent. Sed Dani *hoc fieri non poſſe exiſtimabant,*

bant, niſi rex Guſtavus ſoluta obſidione urbis Visbyenſis revocaret inde militem, & reſtitueret Blekingiam & VVikiam Daniæ & Norvegiæ coronæ. Quod ſi nollet, cogi Fridericum & Danos ſuccurrere Severino Norbyo in Gothlandia; quandoquidem ille renunciata fide Chriſtierno, Friderico fidem & obſequium juraſſet, & VVisbyam pro eo tutaretur. Sueci reſpondent: *Hæc non facere ad amicam transactionem & conventum, uti deſideratum fuerat. Nec tam facile eos poſſe dimittere provincias armis hoſti ereptas, nec ſolvere obſidionem magnis impenſis factam, intuitu boni pub. tam regni Daniæ & Vandalicarum civitatum, quam regni Sueciæ. Quippe Severinum non leve indies damnum adferre Suecis, Danis & civitatibus ex nido ſuo VVisbyenſi, prædationum ejus receptaculo. Sed & Gothlandiam ad Suediæ coronam pertinere, licet ad tempus inde alienata & vi poſſeſſa fuerit. Atque ſi favente fortuna eam rex Guſtavus recuperarit, non detrectare jure cum rege Daniæ de ea experiri.* Quamvis autem civitatum oratores multum loborarent, ut Blekingia & VVikia Danis reſtituerentur, & obſidio tolleretur, uti Dani avebant, nihil tamen effecere. Sed res ex conſilii ſententia in conventum Malmogienſem Kal. ſeptemb. inſtituendum rejecta eſt. Sic imperfecto negotio & diſſoluto congreſſu, Danici & Germani legati Ienecopia in Daniam revertebantur. Circa idem tempus ex Germania Ienecopiam advenit Iohannes Comes Hojenſis, qui Guſtavi animum ita ſibi conciliabat, ut fide prius jurata rex ei arcem Gothiæ orientalis Stegeburgum clientelæ jure ad vitæ tempus concederet, ſororemque ſuam Margaretam Ioachimo Braheo antea nuptam, viduam ei in matrimonium promitteret. Quum, uti deſiderarat à Danis, cautum eſſet Guſtavi ſecuritati datis obſidibus & fidei publicæ literis, ea fuit regis modeſtia, pacis & amicitiæ ſtudium, ut Malmogiam in litore Daniæ ſitam ipſe ex convento ire non infeſ rius ſe duceret, comitibus Thurone Iohannis, Laurentio Siggonis, M. Laurentio cancellario, aliiſque nonnullis ex ſenatu. In via ſæpe monuit rex Thuronem, ut, tanquam princeps procerum & ſapientiſſimus, cautè, fortiter & ex fide in jure Sueciæ dè Gothlandia tutando verſaretur. Quod ſe ſedulò facturum promitebat. Sed ſimulac rex advenerat Malmogiam, Dani hanc artem Thuroni os occludendi re-

pererunt, ut ipſi clam per ſuos denunciarent, ſe omnibus ſuis in Dania & Norvegia poſſeſſionibus hæreditariis devolutum iri, ſi multum niteretur pro Guſtavo & Suecis in propugnando jure Gothlandiæ. Quum ergo conventus initium in æde ſacra faciendum, & poſt amicas ſalutationes res ipſa tractanda eſſet, Thuro verba pro ſuo rege facturus, præ tuſſi ac raucitate vocis viam, uti præ ſe ferebat, obſtruente, velut obmutuit. Equidem ubi reſpectus rerum privatarum obſidere cæpit animos, malunt publico quam ſibi deeſſe: metuſque proprii damni aut periculi linguam & mentem ſæpe claudit. licet ille ſe bonum civem profiteretur. Itaque ejus vicem regis Cancellarius loquebatur, cujus ſermonem rex ipſe poſtea excepit. Inde authoritate & canitie venerandus regni Daniæ ſenator Andreas Bildius, petita dicendi facultate, ſic orſus eſt: *Vos ſereniſsimi Reges & ceteri proceres, ſi verum fateri velitis, haud inficias ire poteritis, vobis iſthæc antiqua regnorum negotia, præſertim de Gothlandia parum comperta eſſe. Viri enim juvenes omnes eſtis, qui non longe retrò meminiſtis. Noſter rex Fridericus in Holſatia educatus, non diu in hoc regno ætatem egit; ideoque harum rerum vel exiguam vel nullam habet cognitionem. Nec rex Sueciæ Guſtavus iſtorum ſciens eſſe poteſt; quum adhuc ſit juvenilis ætatis. Sane pro vero adfirmaverim, neminem hic adeſſe, cui rectius hæc perſpecta ſint, quam Turoni Ioannis & mihi.* Rex ſtatim interpellans ait: *Quid ais Andrea, & quid hoc colore uteris? Iuvenis diligenter ſciſcitando tam ad præterita redire, quam ſenex ea comperiendo & memor â conſequi poteſt.* Quo reſponſo conſternatus Andreas, non habebat quod regereret. Inde diſceptatum acriter eſt de iure Gothlandiæ, quod Fridericus à ſe rejecit, ut parum ejus prudens. Quamvis autem Sueci literis aliiſque documentis adſtrerent Gothlandiam verum eſſe Sueciæ membrum, & proprietatis jus ipſis competere, tamen fruſtra nulloque profectu diſceptarunt, neutris cedere volentibus. Itaque hoc tempore ſic convenit, *ut Guſtavus nec minus Severinus exercitu ſuo Gothlandiam vacuefaceret, & juris in eam ut & VVikiam deciſio hactenus indefinita delectis Vandalicarum civitatum arbitris eorumque judicio anno proximo Lubecæ committeretur. Res interim utrique in integro eſſet, & ſecuritas à Severini prædationibus omnibus quorum intererat, & compenſandi damni cautio fieret.*

Quod

Quod decreto Malmogienſi ulterius declaratum eſt. Fœdus item inter duos reges Suecorum & Danorum ictum *de communi regnorum ſalute tuenda, & Chriſtierno exule junctis viribus excludendo. Vt regna ſuos limites, uti hactenus, tenerent. Vt Blekingia Daniæ reſtitueretur, cives utriuſque regni ſolita commercia & amicitiam colerent, hoſtes & transfugæ non receptarentur. Vt cujusvis regni nobilibus prædia & poſſeſsiones in hoc vel illo regno juſtè adquiſitæ, nec à majoribus alienatæ, incolumes eſsent. Quicunque regum Calendis Septemb. occuparet arcem & urbem VVisbyenſem, retineret eam uſque ad ulteriorem deciſionem arbitrorum Lubecæ inſt tuendam;* & quæ plura hujuſmodi erant. *Si quis contra hæc pacta faceret, centum mille aureorum mulcta plecteretur.* Hac captioſa tranſactione Guſtavus Gothlandiâ tantũ non exutus eſt. Lubecenſes enim qui ante præcipui authores fuerant Guſtavo obſidendi Severinum in Gothlandia, iidem nunc adjutores fuere, vt ea obſidio ſolveretur illis conditionibus quibus poſtea non parebant. Nec ſemel ante compertum, Danos Gothlandiam conventu, pactis aut ſententia non dimittere. Proinde opera ſumtuque itineris incaſſum impenſis, Guſtavus ob perfidiam Bernhardi à Mylen & Severini clandeſtinas cum eo molitiones, poſtea propriam arcem Calmariam expugnare & præfectorum ab hoſte corruptorum manibus vi extorquere, cum non exigua ſuorum jactura, neceſſe habuit, ut ſuo loco dicetur. Quum rex indignabundus excederet curia Malmogienſi, in via ſtantem Hermannum Iſralem, qui huc à Lubecenſibus miſſus egerat cum Guſtavo de ſuſcipiendo bello Gothlandico, conſpicatus & ſeverè alloquutus, quærit ex eo: *ubi nunc ampliſsimorum promiſsorum fides eſset, quam literis fiduciæ, gravibus diris caput ſuum devovendo & fide juramenti firmatum iviſset? ubi nunc refuſio ſumtuum belli Gothlandici, & dos apparerent, cujus ſpem ipſi oſtendiſset? pœnas aliquando hujus perfidiæ daturum.* Et ira percitus arrepto pugione rex eum percutere minabatur. Sed cancellarius & alii comitantes prohibuere, ne manus ei inferret. Hermannus muliebri fletu conteſtabatur, *ſe culpam hujus rei præſtare non poſse, nec quid vellent aut nollent Lubecenſes, in ſua manu eſse.* Rex inde Malmogia domum diſcedit, Deo gratias agens quod incolumis in regnum rediiſſet, ſanctèque adſeverans, ſe nunquam in poſterum pedem

extra regni fines moturum. Indictis Vadſtenenſibus comitiis, rex exponi jubet *quid in Dania actum & Malmogiæ decretum, & quomodo id pacis & concordiæ tuendæ cauſa à Suecis implendum ſit*, una cum aliis regni negotiis cum Senatu pertractandis. Re conſultata, viſum eſt, *ad deſtinatum iſtic conventum mittere Iohannem Hoienſem comitem & Iohannem Gothum præſulem Vpſalienſem. Et quum in eo conventu ex pacto agitandum eſſet de Gothlandia, VVikia & Blekingia, conquirendas eſſe ex omnibus arcibus, templis & cœnobiis antiquas literas, inſtrumenta & documenta, quotquot de illis inveniri poſſent: quibus juris ſui in iſtas provincias fidem adſtruerent.* In iiſdem comitiis actum eſt *de regis coronatione & nuptiis; ita ut omnibus è re videretur quam primum inaugurari regem, ob varias cauſas, & ut hoc honorificarum nuptiarum non leve momentum eſſet. Interea regem ſecum meditari poſſe, ad cujus nuptias animum ex uſu regni applicaturus eſſet. Sibi tamen haud alienum videri, cum exteris conſuetudinem & arctius vinculum, quoad ejus fieri poſſet, minus contrahi propter incommoda non ſemel inde regno ſuborta.* Quia verò rex, priusquam ad coronationem aut nuptias accederet, certus eſſe volebat de poteſtate adminiſtrandi ſecundum leges bona regni & beneficia fiduciaria diſpenſandi, ea de re conſuluit illos. Reſponderunt ordines: *Neminem aliter adfirmare poſſe, quin regi plena poteſtas eſſet ex lege regni regendi provincias, arces & caſtella, diſpenſandique regni opes. Ideoque curaret inquiri, & in rationarium referri omnes regni proventus ac reditus, item numerum prædiorum coronæ, nobilium & ſubditorum cujuslibet territorii: ut inde rex omnes coronæ fructus, & quid ei proprium, quid minus eſſet, in numerato haberet, & liquidius dignoſcere poſſet.* Exquiſivit inſuper rex, *num ordines comitem Hoienſem in regno ferre poſſent, antequam ejus nuptiæ cum ſorore regia ratæ fierent; & ut ipſi clientelæ jure aliquod caſtellum concederetur: quod, quum de regno rex bene meritus eſſet, ipſis haud invitis fore* credebat. Ordines repoſuerunt: *quamvis leges regni alienigenas ad ſenatoriam dignitatem aut provinciam vel arcem adminiſtrandam admitti vetarent: non tamen ipſis nolentibus, meritorum regiorum exiſtimatione, fore, ut Comiti de beneficio regni dignè proſpiceretur; nec ſe dubitare, quin rex ſibi tam ab ipſo quam aliis de fidelitate ſatisdari faciat: ne Suecis uſu veniat, quod ſæpius antea, ſi regi quid accideret. Providendum quoque ne plures extranei in regnum ſpe clarorum conjugiorum aut majorum*

poſſeſſio-

poſſeſsionum allectarentur;ut invidiæ ac motuum irritamentis. Tandem in dictis comitiis decretum eſt; *ut judices provinciales ac territoriales obſervarent præfinitos dies, quibus jus ab illis dicendum eſset, nec eam rem neglectui haberent. Si qui deficerent in iſto munere, legum prudentes eſse ſufficiendos : ut rex parcius tot querelis & ſupplicationibus obtunderetur. Nullius actionem eſse admittendam, niſi qui legitimè ad regem regnive ſenatum provocaſset. Vt prætoribus interdiceretur mercatura, nec permitterent eam à quoquam alio vicatim fieri, ſub definita mulcta. Vt omnes ſolutæ perſonæ & opifices in urbem cogerentur, nec ruri cuiquam opificium ſuum, niſi qui lege diſertè exceptus eſset, exercere permitteretur.* Antea memoratum eſt, quomodo Guſtavi exercitus ſub ejus ditionem redegerit univerſam Gothlandiam, excepta urbe & arce VVisbyenſi, arctè tamen terra marique circumſeſſa. Quod maritimæ urbes lætis animis acceptantes, commeatu juvere milites. Eorum dux Bernhardus à Mylen duobus primis menſibus officii ſui partes maſculè & fideliter implevit, hoſtem effuſum aliquoties haud cladis expertem depulit. Sed poſtea mutavit mentem, incertum cujus inſtinctu. quidam hoc uxoris impulſu factum volebant : uti ſolet iſte ſexus, ſi ambitioſus aut avarus ſit, animum mariti ſuis delinimentis avertere. Sanè hæc mutatio ſtatim ab ejus acceſſu in Gothlandiam accidit. Deinde Severini Norbyi doloſis pactis & ingentibus promiſſis corruptus inducias cum hoſte facere, conviviis indulgere, pro Severini infante ex concubina in baptismo ſpondere; clam cum ipſo in fraudem regis & Sueonum conſpirare. Simul enim urbe exceſſerat, inducias cum Severino ſolvebat, inſcio & incauto milite, ita ut Severinus excurſione facta cęderet militem in ſuis caſtris, antequam arma adverſa caperet. Vnde quid Bernhardus molitus eſſet, facile ſentiebant: quæ perfidia peſſimè habebat Suecos, eamq; regi per literas indicare conſtituerant. Sed Bernhardus inſidioſè præpediebat, eis perſuadens fore ut Severinus arcem urbemque propediem traderet. Cauſſam verò brevis moræ nullam aliam eſſe, quam quod inter ipſos de conditionibus nondum convenire poſſet. Interea Friderici regis Daniæ legati ad Severinum, ut neutiquam arcem & urbem in Sueonum manus tradat, hortantur; ſed nectere moras, donec ei Dani opitulantes, coronæ Danicæ illam ſubjicerent. Ingentia etiam beneficia aureique montes ipſi promittebantur, ſi eorum deſiderio ſatisfacere, eiſque & patriæ ſuæ fidus

eſſe pergeret. Ei rei Severinus non alienus, per Ottonem Andreæ Vlfeldium in regis Friderici fidem ſe permittebat. Poſt paucos dies adveniunt aliquot regni Daniæ proceres in Gothlandiam à Friderico emiſſi, qui cum præfecto claſſis Bernhardo & Suecis blandè ſed aſtuto pectore agunt, & *pacem inter duos reges factum à Suecis violatam contendunt: quod armis Gothlandiam incurſasſent. Sueonibus domum esſe revertendum, donec res juris diſceptatione vel amica compoſitione Lubecæ ex utriuſque regis placito diſcreta esſet.* Horum ſententiæ claſſis præfectus inconſulto rege ſubſcribens, inſtante hyeme cum exercitu ſuo ex inſula decedit. Ipſe verò non auſus regi ſe ſiſtere, quippe ſibi malè conſcius, Calmariam, cujus præfecturam tunc à rege Guſtavo habebat, abit eamque communit. Vnde quid animi ipſi eſſet, in proclivi erat divinare. Severinus autem regis Friderici legatis; conditionibus utrinque conventis & ratis habitis urbem & Gothlandiam tradit, & cum ſuis theſauris in Daniam ſe recipit. At Fridericus arci VVisbyenſi Henningum ab Alefeld præficit. Hoc eodem anno rex Guſtavus arduum & ſalutare reformandi eccleſias in ſuo regno, & religionem traditionibus humanis & ſuperſtitionibus corruptam, emendandi conſilium cepit, amore cœleſtis veritatis ipſi divinitus inſpirato; & Suecorum eccleſiæ doctorum Laurentii & Olai Petri fratrum Lutheri ac Melanchthonis diſcipulorum, & Laurentii Andreæ cancellarii aliorumque fida inſtitutione confirmatus, à ſe & ſua orſus aula, primus Evangelicam doctrinam amplectitur. Hac verbi divini luce per meram Dei benignitatem accenſa non ſolùm tenebræ diſpellebantur, ſed & ipſe rex ac poſtea ſubditi ejus exemplo rectius edocti, in veram ſalutis viam ducebantur: fruſtra renitentibus & reclàmantibus epiſcopis & doctoribus, Pontificiæ religioni addictis, præſertim Iohanne Gotho præſule Vpſalienſi, Iohanne Braſchio epiſcopo Lincopenſi, & Petro Gallo profeſſore Theologo. Sed & plebs ab illis concitata, novam fidem aut hæreſin intrudi, clamabat. Quæ quum in hiſtoria Eccleſiaſtica Sueogothica Baazii fuſius deſcripta ſint, eo lectorem remitto. Fanatici quoque doctores Anabaptiſtæ, quorum principes erant Melchior Ringius & Cnipperus Dollingius ex Germania cum Hollandicis navibus huc traiicientes, Holmiæ eccleſiam

cleſiam turbabant. Sed mox rege ex Dania reduce, compreſſi & ex regno proſcripti ſunt: de quo motu eadem hiſtoria Eccleſiaſtica fuſius agit. Petrus Iacobi Synnanvvederus & Canutus, ille epiſcopus, hic præpoſitus olim Arhoſienſis, antea ob ſua facinora exterminati, redierunt in Sueciam & Dalecarlos ad ſeditionem commoverunt, obtentu quaſi rex Guſtavum Trollium, hoſtem ſuum & patriæ, ad priſtinam dignitatem reſtituturus eſſet. Ob has & alias cauſas Guſtavus revocato Holmiam regni ſenatu, oſtendit iſtos proditores ex mera calumnia ipſum traduxiſſe, & ſtudio res novandi turbandique populum ad motus excitaſſe. Quamvis autem rex malo avertendo Dalecarlos literis monuiſſet, *ut hos perfidos audire nolint, ſed aliquot ex ſuis ſub fide pub. illis danda ad ſe mittant, qui quid rex contra illos aut illi contra regem habeant, coram explorare poſſint*, tamen dicto minus audientes erant. Sed & regni ſenatus ad populum Dalecarlenſem ſcripſit, graviter adhortatus, *ne in ſuis oris ferrent diſcordiæ & ſeditionis authores: unde ſibi ipſis malum & perniciem facile creare poſſent; ſed in fide erga legitimum ſuum regem conſtanter manerent. Si ſecus facerent, nullam favoris aut defenſionis ſpem de regni proceribus ſibi promitterent, ſed ſeveram & factis ſuis dignam animadverſionem opperirentur.* His motibus & illud accedebat, quod Guſtavus ex fide dignorum fama & literis acceperat, Chriſtiernum omnibus ſuis viribus eniti, ut ope Cæſaris & aliorum amicorum in hæc tria regna reponeretur; quæ ſæva peſtis ſi rediiſſet, omnia funditus evertiſſet. Proinde rex non potuit dimittere exercitum, ſed augere ad neceſſariam regni defenſionem neceſſum habuit. Regni autem fructus, tuendis belli ſubſidiis deſignati, non parum imminuti erant, argentariis & ærariis ſecturis per diuturnos intra patriam motus & bella otiosè jacentibus. Itaque ad ſolitum exhauſti ærarii refugium, nova tributa decurſum eſt. Sed quum veteribus multum gravati ſubditi, novis non ſufficerent; tandem viſum eſt cum minori onere populi fore, ſi neceſſitate ſic imperante unius anni decimæ eccleſiaſticæ vel duæ earum partes in uſum publicum converterentur; reliquus triens miniſtrorum eccleſiæ ſalariis ſervaretur. Bernhardo à Mylen Calmaria ad regem evocato & juſſo eam regi tradere mittitur Nicolaus

Erici,qui in fidem nomine regis accipiat. Sed frater ejus Henricus à Mylen id recuſavit, donec Bernhardus priſtinæ ſecuritati redditus eſſet. Rex non parum ira concitus, ſe à ſuis miniſtris in ordinem redigi, jubet per literas & tandem ipſum Bernhardum & Ioannem Olai eo miſſos permittere arcem & urbem fidei Nicolai Erici, aut malè mulctari. Sed ſurdo narratur fabula. Proinde ipſe Bernhardus rogans intromitti in arcem ſpecie tractandi cum fratre de arcis deditione & mox inde revertendi, ægrè hoc â Nicolao Erici contra regis interdictum, tandem tamen interpoſitis ſponſoribus, obtinuit. Ex arce rediens milites ait obfirmaſſe animum de non eâ dedenda, prius quam ipſe in integrum reſtitutus eſſet; ſe tamen adhuc ſemel admitti ad colloquium in arcem rogat, ſedulo laboraturus ut eorum animos expugnare poſſit, & intra quinque horas ſub data fide rediturus. Nicolaus ſemel ab ipſo ſervata revertendi fide & ſponſoribus datis ſecurior factus, locum dat ejus petitioni. Admiſſus in arcem, eam milite ex Oelandia noctu clam accito firmat, & ſequenti die caſtro egreditur, id ex promiſſo quaſi dediturus, & in urbem ad Nicolaum Erici rediturus. Sed vix in pontem arcis deſcenderat, quum milites eum ſubſequuti, ſimulata vi retrahunt; quaſi dolo diſſolveretur perjurium; poſteraque nocte quæ erat prima Pentecoſtes, arce effuſi in urbem, Nicolai Erici domum & ejus bona diripiunt, ipſo nudo vix fuga elapſo; quatuordecim cives cædunt, quoſdam in arcem captivos abripiunt. Inde fidei juramentum ab omnibus in Smalandia militibus exigit Bernhardus, & ut ſibi ſub eadem fide ſervent arcem Calmariam, quam à rege Guſtavo ſibi ſuæque uxori loco dotis donatam fingebat; nec ulli hominum, ne quidem ipſi regi tradant, priuſquam ex Germania redeat. Hoc juſiurandum ei temere milites præſtant, parum memores aut obſervantes arctioris vinculi, nimirum religionis ac fidei regi juramento antea devinctæ: quæ ſemel data ſanctè ſervanda erat. Cum idem à ſenatu populoque Calmarienſi poſtulaſſet, illi recuſarunt. Tandem Bernhardus cum fratre & uxore, convaſatis auro, argento aliiſque alicuius pretii, relicto arcis præfecto Henrico Iuta & Nicolao Stenonis, abit in Germaniam animo ſibi quærendi vires apud Albertum ducem Mechleburgenſem

ſem aliosque, ad arcem ulterius communiendam & reſervandam Chriſtierno. Hanc perfidiam Bernhardi rex admodum offenſo tulit animo. Nec id mirum: quum ante alios, etiam indigenas, à rege elatus, exercitus & arcium præfectura & honorato conjugio ornatus, aliiſque præmiis cumulatus tam indignam ei referret gratiam. Ipſe rex cum delecto agmine Calmariam profectus, in obſequio fidos & conſtantes deprehendit cives: qui ſtatim ipſi urbem aperuerunt, & regem, uti par erat, honorificè exceperunt. Dum ille cum ſuis circumequitat arcem, experturus quid moliantur præſidiarii milites, quidam ſenecio calvaſter ſclopetarius, Arvidi VVeſtrogothi, regem eſſe ratus, femur transverberat. De iſto ſclopetario fama vulgarat ſe diabolo mancipaſſe, ut certo ſemper & deſtinato ictu feriret, quemcunque glande plumbea petiturus eſſet. Rex in arcem mittit qui ejus nomine imperet militibus deditionem. Illi reſpondent: *ſe nullum alium dominum præter Bernhardum à Mylen agnoſcere, & malle ultima pati, quam arcem alii dedere.* Proinde rex nullam aliam quam vi occupandi arcem viam videns, munimentis inter cœnobium & arcem exſtructis, eam tormentis graviter quatit & oppugnat. Primum impetum aggredientium ita exceperunt obſeſſi, ut continenti jaculorum & ſaxorum grandine obſidentes depellerent. Rex oppugnantium velut ignaviam increpans, ipſe armis indutus, *vel arcem ſe expugnaturum, vel vitam profuſurum,* ait. Sed rogant regem, *ſuæ ſaluti conſuleret, nec iſtam dedecoris notam illis inureret, ut inſtar gregarii militis ipſe oppugnationi miſceatur, & præſenti periculo tantum caput objectet. Se pro virili dimicaturos, etiamſi omnibus occumbendum ſit.* Rex laudata animorum promtitudine, muros arcis ad ſeptentrionem tentare jubet. Secundus impetus verè virorum & tam ardens conflictus fuit, ut prius vita quam vallo cederent, & ex quadringentis ſclopetariis tantum quatuor, ex Petri Fredagii agmine nemo evaderet. quin ipſi agminum duces Petrus Fredagius & Iohannes Petri aliique cadebant. Hac tot fortium virorũ clade rex ita affectus eſt, ut etiam lacrymis teſtatus dolorem, ſtatim receptui cani juberet. Sed & præceps in noctẽ dies ulteriorẽ oppugnationẽ vetabat. Obſeſſorũ dimidia pars obtruncata, reliqui ſaucii, minima pars intacta cæde aut vulnere fuit. Obſeſſi ad tam paucos redacti,

ideoque deſperantes ulterius arcem tueri, poſtero die certis conditionibus paciſci quærunt. Sed rex ſpretis conditionibus infidos & pertinaces ſe victoris arbitrio permittere jubet: quod ubi fecere, plerique ultimo ſupplicio afficiuntur. Ita vi receptam arcem committit fidei Arvidi VVeſtgothi. Calmariæ tamen recuperatæ fortunam aliquantum trubabat navis tormentis & inſigni apparatu bellico onuſtæ jactura, & incendium arcis Stocholmenſis, qua deflagravit regium conclave & argentea ſuppellex. Severinus Norbyus adhuc Gothlandiæ incubabat & pro lubitu dominabatur, nulla habita ratione pactorum Malmöenſium. Non tamen aliter adſimulabat, quam ſe paratum eſſe de Gothlandia cum rege Guſtavo tranſigere, & in Sueciæ regno fortunarum ſedem figere, ſi ſibi commodus in Finnonia locus daretur. Sed rex facile ejus machinationes advertebat: ſe, ſi hic admitteretur, nihil niſi diſcordiam inter Suecos, Danos, & Germanos excitaturum; & plebem, præſentibus vitæ commodis ſua plerumque metiri ſuetam, in factiones ſciſſurum, quippe multitudini jam per ſuos emiſſarios clam inſuſurrari curarat, ſi ipſe rerũ potiretur, effecturum, ut minoris pretii eſſent ſal, lupulus ſalictarius, eorumque uberior copia quam unquam antea fuiſſet. Eo enim tempore magna annonæ caritas erat, præſertim ſalis tam in Germania quam Suecia, propter bellum inter Carolum V. imperatorem, & Franciſcum I. regem Galliæ, qui hoc anno à Cæſare in captivitatem redactus erat. Vt levato velo proderet animum ſublimia ſpirantem, cæpit Severinus ambire nuptias Chriſtinæ Stenonis Sturii junioris viduæ, ſpe magnæ fortunæ ipſi liberiſque ejus facta; quibus promiſſis fermè circumventa non abſque motus periculo fuiſſet. Supra iſthæc clam conſpirat cum Bernhardo â Mylen, quum adhuc arcem Calmariam teneret, ut ante ſuo loco dictum; & cum Petro Synnanvvedero ad Dalecarlos profugo aliiſque. Vt regem Guſtavum apud peregrinos ſuſpectum & inviſum redderet, vano rumore differebat, quaſi rex cum ipſo fœdus adverſus Danos & Germanos feciſſet. Ea cauſa rex Iohannem Thuronis & Iuſtum Quaditium ad Fridericum regem Daniæ & Lubecenſes mittebat, ad ſe purgandum, & explorandum eorum animos de conventu Malmogienſi proxima æſtate Lubecæ habendo; & num rex ob alias occupationes

tiones regni eo eximi non poſſet. Ad conſultandum de his & aliis regni negotiis Arbogæ, & inde ob incendium urbis Arhoſiæ ſenatum & ordines convocat. In horum conventu rex graviter expoſtulabat *de variis calumniis & mendaciis inter plebem de ſe diſſeminatis & ſceleratè confictis, ut & de tentatis in caput ſuum inſidioſis machinationibus à Severino Norbyo, Petro Synnanwedero, M. Canuto & aliis proditoribus; qui motus in regno & ſeditiones ciere, & per eas regem emovere regno conarentur.* Significabat itidem, *ſi quid eſſet quod in ejus imperio deſideraretur aut diſplicerct ordinibus, ſe paratum eſſe ſponte imperium deponere: ne reſpub. per ipſum quid incommodi pateretur.* Ordines regni precabantur à rege, *ne imperium & ipſos deſtituere, ſed, ut hactenus, eis præeſſe vellet. Omnes agnituros & veneraturos regem, qualem Strengneſiæ elegiſſent; cui fidem & obſequium, vitam & ſpiritum omniaque quæ poſſiderent conſecrare promtiſſimi eſſent; quippe ſe regis innocentiam & integritatem ſatis cognitam habere, quidquid etiam obganniret calumnia: quæ nec culminibus rerum parcat. Cæterum ſcire ſe, regium eſſe, ut ille dicebat, bene facere, & male audire; ſed apud malos. Non poſſe non improbis ob diſſimilitudinem morum diſplicere. Satis eſſe quod Deo, conſcientiæ & bonis placeat.* Fidem inſuper dabant, *omnes & pro ſe quemque conniſuros, ne inſidiarum ſtructores uſpiam in regno tolerentur, ſed ut proditores, aliis in exemplum & terrorem, ſibi in perfidiæ mercedem, ſeverè plectantur.* His eorum precibus, promiſſis & fide rex adductus retinuit imperium, iterum pollicitus illis ſedulam regni & ſubditorum curam & defenſionem, etiam cum propriæ vitæ diſcrimine, ſi neceſſe fuerit, conjungendam. Actum eſt in iiſdem comitiis *de annuis ſubſidiis ab ordine equeſtri in recognitionem poſſeſſionum ſuarum vel hæreditariarum vel fiduciario jure acceptarum, ex lege & regni conſuetudine ſecundum æquam fructuum æſtimationem præſtandis.* Rex Iohannem comitem ab Hoia & Iohannem Gothum præſulem Vpſal. ad conventum Lubecæ cum Friderico rege Daniæ & Vandalicis civitatibus ex pacto Malmogienſi celebrandum mittit. Verum quum terrâ iter facere, Severino Scaniam armis infeſtante, non poſſent, mari fecerunt. Sed adverſo vento retenti, ad dictum diem non adfuerunt. Vnde legati Danici adventum eorum præſtolari recuſantes, abierunt Lubeca. Nihilominus legati Suetici literis ad Fridericum

cum regem Daniæ & legatos ejus moram ſuam ex ſontica cauſa excuſantes, rogant eos reverti & deſtinatum negotium unà cum ipſis peragere; ſed fruſtra. Quum ergo ſeptem hebdomadas Lubecæ morati eſſent, ſcripto conſignatam adverſus Danos conteſtationem ſenatui Lubecenſi tradunt: & pacis ac commerciorum fœdus ineunt cum Vandalicis civitatibus & Hollandis: qui pollicentur ſalem, vinum, pannos & alia neceſſaria ſe regno illaturos. Conventum etiam, ut tam intra quam extra regnum liber eſſet commerciorum uſus. Poſtquam Guſtavus cognoverat Petrum Synnanvvederum & Canutum apud Montanos, contra fidem Arhoſiæ datam, latere & foveri, proficiſcitur ipſe ad Dalecarlos, inquiſitum cauſas, cur pactis Arhoſienſibus non ſtetiſſent. Vbi Tunæ populum coegerat & eo nomine graviter objurgarat, omnes veniam ſupplices rogant, fide ſcriptis & ore data, *ſe in poſterum cautius acturos nec unquam hujuſmodi proditores recepturos, ſed pro virili perſequuturos, & omne detrimentum à regno amolituros: denique, uti deceat bonos ſubditos, in fide & officio fore.* Sic rex deprecantibus & ſaniorem mentem promittentibus ignovit. Sed dicti proditores in Norvegiam aufugiunt ſecuritati iſtic petendæ, fingentes quaſi à rege Guſtavo proſcripti eſſent, quum Lutheranam religionem amplecti nollent. Fide publicâ à ſenatu regni Norvegici illis indulta, rex Guſtavus hoc moleſtè fert, & contra pacta Malmogienſia admiſſum datis ad eos literis expoſtulat, cupitque huc ad judicio ſiſtendum remitti. Quod tamen non niſi ſequenti anno factum eſt. Primo vere Severini Norbyi tribunus Otto Stiggonis, ingenti agmine incurſat Scaniam. Alius ejus tribunus Severinus Brunius una nave armata & duabus celocibus ingreſſus ſinum Calmarienſem, exſcenſum in urbem Calmariam ſuos facere & bidui quietem & commeatum iſtic pro juſto pretio petit. Sed tales hoſpites, alienum ſolum cum maleficio & injuria peragrare, malaque fide pro victu ſolvere ſueti, non admittuntur; nec tranſitus per iſtas oras, regi Daniæ noxius futurus, illis contra utriuſque regni fœdera permiſſus eſt. Quare verſus auſtrum excurrentes in Lyſtriam exſcendunt, Sölffsburgum & Ahuſiam aliaque caſtella vaſtant. Ipſe Severinus

nus inſequutus Landſcronam & ferme totam Scaniam occupat, excepta Malmogia; Blekingios & Scanios in ſua verba nomine Chriſtierni adigit. Achatium Bragdium cum uxore capit, & pro lubitu graſſatur, donec Iohannes Rantzovius eques Holſatus cum Friderici & Vandalicarum civitatum conjunctis copiis adventans, ingenti eum clade ad Londiam in Scania adficeret, quinquies mille hoſtium cæſis. Inde Landscrona obſeſſa & expugnata, pacem cum Severino fecit ea lege, ut Gothlandiam Friderico Rex Daniæ traderet, ſibi Sölffsburgum ad ultimum vitæ diem haberett Ita Gothlandia ſub Daniæ poteſtatem rediit. Prohibetur hac tempeſtate in Suecia evectio argenti facti vel infecti: ut major copia bonæ monetæ ad pacis & belli præſidia ſuppeteret. Rex, Friderico regi Daniæ adverſus Chriſtiernum quinque navium claſſe tribus regnis borealibus per Nicolaum Cniphovium vim & arma intentantem, deſideratas ſuppetias promittit. Anno ſequente conventu regni Vadſtenas indi- 1526.
cto, actum eſt *de coronatione Guſtavi properanda: ut certo rege & in ſede ſua firmato, pravæ extraneorum quorundam cupiditates facilius reprimerentur. Item de nuptiis Guſtavi earumque ſcriptis pactis: de utriuſque tam coronationis quam nuptiarum impenſis: de ære alieno regni præſertim Lubecenſibus ſolvendo ex duabus decimarum partibus, uti ſuperiori anno in comitiis Holmenſibus decretum erat.* Sed huic decreto fraudem faciunt epiſcopi & reliquus ſacer ordo, dum ante ejus publicationem præcipiunt ex granariis Eccleſiarum integrum ſuum ſalarium, & plebi clam authores ſunt de redimendis decimis pro exigua pecunia, ſpecioſo prætextu, ne deficeret ad ſationem frumentum. Præſules itidem Vpſalienſis, Scarenſis & Strengnenſis agitabant animo conſecrationem ſui & inaugurationem à Pontifice abſque regis Guſtavi conſenſu petendam: ut ita ſoli pontifici, non regi obnoxii eſſent. Itaque rex eos monet majori fide boni publici curam agere: niſi dignam in ſe animadverſionem expetere velint. In dictis comitiis rex ordinis equeſtris privilegia confirmavit, & peculiariter de mulctarum exſolutione à colonis eidem præſtanda. Gripsholmiũ, deſerto ab monachis ejuſdẽ monaſterio, cujus incertam

&

& litigioſam poſſeſſionem tueri nequierunt, ad ſe jure hæreditario vendicavit. Hac hyeme & anteactis Iohannes Gothus ducentis equitibus aliorumque miniſtrorum nobilium & plebeiorum longo ordine ſtipatus, viſitabat eccleſias : tanto cum apparatu & pompa, tanquam rex quidam ad militiam aut luſtrationem exercitus proficiſceretur. Vincentium vicariam ipſi operam præbentem, adminiſtrare quæ ad ſacra peragenda facerent, jubebat, ipſe verò preſbyteros interim expilabat. Hoc enim erat ea tempeſtate epiſcoporum viſitando circuire diœceſes, ſub titulo recognitionis officii ſacerdotum, inſpicere & decerpere eorum fortunas, ſacræque dignitatis decus in ambitionem & turpem quæſtum vertere ; ſed ne talis videretur, honoris & moris colore obducere. Dein ex Norlandiâ redeuntem ad ſe rex vocans percontatur : *quænam genuinæ ejus eſſent partes ? num Chriſtus Dominus noſter juſsiſſet Apoſtolos aut ſucceſſores eorum tanta uti pompa ac vanitatibus ? anne majora & graviora illis injunxiſſet ?* Sed præſul parum aut nihil ad rem reſpondebat. Rex porrò, *ſe in S. literis legiſse* ait ; *Chriſtum juſsiſſe eos prædicare, & docere populum Dei voluntatem, & quid credere de Deo, quid ſentire de ſeipſis deberent : ut, quando hinc exceſſuri ſint, tranquilla conſcientia & beato fine decedant : & ut præeant eccleſiæ pia & inculpatâ vitâ, libriſque populari ſermone ſcriptis : ut ab omnibus intelligi & cum fructu legi poſsint. Tale quid in aliis rebuſpub. & regnis exerceri. Germanos utique, Gallos, Britannos & Bohemos ſacrum codicem alioſque utiles libros patria lingua verſos habere ; ſed hic in Suecia nullos planè codices in vernaculam linguam tranſlatos exſtare, niſi memorabilia S. Mariæ, ut vocant, quibus multa contra S. Scripturæ mentem detorta ineſſent.* Addebat rex, *epiſcopos, canonicos, presbyteros & monachos pigros eſſe ventres : populum non crebrius ad conciones ſacras vocare, & publicè verbum Dei docere, quam quum ſolennes & majores miſſæ, ita appellant, decantarentur. Quid ergo mirum eſſe, ſi populus ad Dei notitiam venire, modum rite Deum colendi & ſalutis viam diſcere nequeat ? Non poſse non ſibi perſuadere, quin hæc præcipua fuerit cauſa tot anguſtiarum & malorum, quibus patria toties adflicta fuerit.* Antiſtes Iohannes Gothus reſpondebat, ſed ficto animo, *ſe cum ſuis ad meliorem mentem rediturum, omnemque operam daturum, uti Biblia Suetico ore & ſermone donentur, & quidem à ſe Novum, ab aliis ex ſacro ordine*

line Vetus Teſtamentum. Hunc laborem quamvis aggredi viderentur, tamen profundo otio immerſi, aut per imperitiam nihil confectum dabant, ſolam Hieronymi verſionem ſequuti, nec tamen opus inchoatum perſequebantur. Feriis Ericianis rex cum bis mille equitum & magna manu peditum veterem Vpſaliam ingreditur, & cum Vplandis, iſtuc ad concionem evocatis, agit primo *de emendanda religione & ſacrorum adminiſtratione*, dein *de civilibus regni negotiis*. Super alia conqueritur, *in regno nimium ignavorum & inutilium eſſe ſacerdotum & monachorum, quibus omnia cœnobia referta eſſent; qui nihil fermè aliud agerent quam ut inſtar noxiorum animalium annonæ populatorum, terræ fruges & medullam conſumerent.* Ideò ſciſcitabatur, *num illis non conſentaneum videretur, ut delectu eorum habito, doctis & ad ſacra idoneis de commodo victu proſpiceret, reliquis verò inutilibus terræ ponderibus monaſteria purgaret, & ad labores in ſudore vultus ex Dei inſtituto tolerandos compelleret: aut in eorum locum ſufficeret peritos & probos ludimagiſtros & doctores, qui juventutem in Chriſtiana doctrina, bonis literis & moribus erudire & educare poſsent. Ex reſiduis ſumtibus, egenos, ægrotos, cæcos, claudos & alio vitio corporis inſignes, qui ipſi per ſe vitæ tuendæ non ſufficerent, aut ſubſidia ad eam tolerandam non haberent, alendos eſse.* Plebs ſtatim reclamat, *ſe monachos expelli nolle: quum ipſi, ſi excludantur, eis alimenta præbere debeant.* Rex animadvertens, adhuc cruda acrius moveri non è re fore, ea tempori ſervat. Et ad ludicra animi relaxandi cauſa verſus, Iohannem Magnum præſulem Vpſalienſem, vernalem comitem, uti appellant, creat, redimitum ſerto ex variis floribus plexo: quo læti temporis inſigni præſul venuſtè ornatus incedebat. Die Pentecoſtes pro hoc honore ſibi habito regem ad ſplendidas epulas invitans, eum in prima ſede ſeorſim collocat, ipſe autem alterum ſuperiorem locum ex adverſo capit; ne infra regem, ut videtur, diſcumbat. Abacum poculis argenteis & cyathis inſtructiorem oſtentat, quam regis abacus erat. Regem inter epulas poculo adventitio excipiens, hac utitur in præbibendo allocutione: *Noſtra gratia* (ipſiſſima pono verba) *veſtræ gratiæ propinat ſalutem.* Quæ frigida præſulis urbanitas & faſtus antiſtite ſacrorum indigniſſimus, omnium riſu & probris excipiebatur. Poſtmodo, in conventu ordinis eccleſiaſtici, cui

rex ipſe quoque intererat, fervidè de eccleſiæ privilegiis & immunitatibus diſceptatur. Rex Petrum Gallium percontatur, *unde iſtæc privilegia, libertatem & opes habeant*? Reſpondet Gallius: *A Cæſaribus, Regibus & principibus, nobilibus & populo hæc omnia donata eſſe eccleſiæ & miniſtris ejus, & confirmata regiis literis: ut æterna eorum authoritas eſſet.* Rex inſtare quærendo: *Annon regibus & principibus etiam hujuſmodi privilegia & immunitates pro temporum genio, & eccleſiæ conditione mutandi poteſtas eſſet? quia majores decepti monachorum ſermonibus de purgatorio, & pro redimenda facultatibus ſuis animarum ſalute, aliisque hujuſmodi vanis, ea temerè donaſſent.* Ad hæc tacentibus Petro Gallio & Iohanne Gotho, regis offenſam laceſſere verito, Georgius Thuronis eccleſiæ Vpſalienſis præpoſitus in his diluendis valde deſudabat, quamvis incaſſum; hoc tamen unicè urſit, *iſtæc eccleſiæ conceſſa privilegia nequaquam abſque magno ſacrilegio & perpetuo ſacrorum interdicto, æternæque ſalutis jactura, poſſe revocari aut infringi.* Rex æquanimiter eum audiens, *hæc Dei verbo ipſum probare* jubebat, *ita ſe libenter adquieturum. Se tamen haud inficias ire poſſe*, ajebat, *quin boni & utiles eccleſiæ doctores, qui Dei honorem & gregis ſibi commiſſi ſalutem quærerent, duplici honore & honeſtis vitæ ſubſidiis digni eſſent. Reliquos verò in Domini vinea deſides, qui nec doctrinâ nec vitâ Deo aut hominibus uſui eſſent, nihilque aliud poſſent, quam in templis & cœnobiis quaſdam miſſas ac preces, velut quoſdam abſque mente aut judicio ſonos demurmurare, tanquam ignaviæ & ventris mancipia, excludendos nec publico ſtipendio alendos eſſe.* Quum hic præſules & reliqui eorum collegæ verbi divini authoritatem pro ſe ſtare, quam expreſſam reperire non erat, nequidquam contenderent, decretum eſt, *ut eorum privilegia ſub juſto regis arbitrio deinceps ponerentur.* Inde comperto, præſulem Vpſalienſem Iohannem non ſeriò rem agere de vertendo ſacro codice, ut promiſerat, & Pontificiæ religionis animique ſui pervicacem, eccleſiæ emendationem negligere; nihil interim de ſpiritibus ſuis, pompa atque ambitione remittere; rex ejus molitiones juxta potentiam periculoſiores, exemplo anteceſſorum, fore ratus, eum ſacra dignitate amotum excedere regno jubet. Ille ſimulans apud ſacrum ordinem magnam ad exteros principes, inprimis ad Sigiſmundum regem Poloniæ nuptiarum cauſa à Guſtavo ſibi

ſibi creditam legationem, & conquerens de naufragio rerum ſuarum, à credulis & ſpe remunerationis ac opimorum beneficiorum lactatis, haud exiguam vim opum corradit. Quibus omnibus, una cum patriæ monumentis & annalibus quotquot habere potuit, collectis, hinc abit Gedanum, inde in Italiam, Venetias & tandem Romam. Vbi conſcriptâ hiſtoriâ patriâ vix habens unde viveret, in domo vel Xenodochio S. Spiritus, uti appellant, anno milleſimo quingenteſimo quadrageſimo quarto deceſſit. Rex Danis auxilium contra novas octo millium copias à Chriſtierno in Friſia conductas & Daniæ vim parantes expetitum mittit: modo à Severini Norbyi hoſtilibus in fines regni Suetici excurſionibus ſibi ab illis iterum caveretur. Friſiis mercatoribus ad triennium liberam in Sueciam navigandi & commercandi facultarem permittit. Proximis diebus ad Regem Guſtavum advenere literæ à Friderico Rege Daniæ, cum Erico Brokenhuſio, qui coram expoſuit *hoſtilia Severini Norbyi conſilia, & confictam in Guſtavum ab eodem criminationem, de editis ad ipſum inter ſe & Fridericum actis; ſed confictam invidiæ Guſtavo faciendæ.* Plura itidem retulit *de inſidiis ejus adverſus Sueciæ regnum, pro ulciſcenda vi Sueonum & direptione navis ejus ad ſinum Calmarienſem ſcopulis illiſæ, viginti millibus aureorum abreptis, Severino Brunio aliiſque captis:* de qua re ipſas Severini literas ad Fridericum datas in veri fidem exhibuit. *Fridericum verò pro viribus vafras Severini molitiones ex lege fœderis Malmogienſis propulſaturum.* De *VVikiæ item vexata lite componenda, & injuria ſuorum in miniſtros Friderici iſtic prohibenda Guſtavum cogitare* monebat. Rex Guſtavus gratias agit Friderico regi Daniæ, *quod erudiisſet eum de Severini pravè conſultis adverſus ſe & regnum ſuum. Guſtavum & Severinum ita ex diverſo cognitos*, addit, *ut nollet Fridericum ſperare illi fidem habiturum ejus de ſe calumniæ, præſertim fraudum ſatis ante comperti. Si vero Severini navis exſpoliata, & quidam ſuorum capti esſent, quid novum, ut mutua armorum vice in ſe experiretur, quod ipſe prius in direpta Guſtaviana navi cupro onuſta ad Blekingiam fecisſet? in ſollicitatis etiam præſidiis ad defectionem, in Severini Brunii perfidis conſiliis, ſi dimitteretur Rusſia, adverſus Suecos tentandis?*

Tantam verò pecuniæ vim ipſi abreptam, merum videri commentum: quum de navi ſua ſpoliata ad regem ſcribens, nullam iſtius pecuniæ mentionem injecerit. Nunc id excogitare ſpecioſo obtentui machinationum adverſus Regem. Gratum ſibi fore, ſi quod maximè, junctâ manu inſolentiam Severini comprimi. De VVikia ſibi idem placere quod Friderico; ſi pacatè paciſci queant. Injuriam ſuorum in VVikia, ſi ejus convincantur, ex merito punitum iri. In Comitiis Holmenſibus iterum actum eſt de maturanda coronatione Guſtavi, ante quam tamen ille nomina publica prius expediunda atque æs alienum regni perſolvendum urgebat: ne inimicos caperet illos, qui regnum pecunia, milite & commeatu, dum liberabatur à tyrannide Chriſtierni, juviſſent: aut mali nominis notam publicè contraheret. Ordines re deliberata in medium pro ſe quisque conferre promiſerunt, quod debito expungendo ſatis eſſet. De fœdere commerciorum cum Hollandis ibidem agitatum eſt; quamvis invitis Lubecenſibus, qui id ſuis privilegiis officere credebant; & prius mare Balthicum, quam aliæ exteræ gentes Belgæ, Galli & Britanni navigarant, indeque opibus ac potentia creverant. Fœderis leges cum Hollandis hæ erant: *Sueticam monetam tam apud illos quam hic in uſu fore, ad commerciorum curſum eò commodius promovendum. Suecorum naufragorum in Belgio bona ipſis pro æquo extractionis pretio ſalva fore. Sueonum merces in Belgio pro ære alieno non eſse attinendas; niſi iſtic in loco contractum eſset. Si quem noſtratium delicti accuſare poſsent, ab illis hic in jus vocandum; niſi in delicto iſtic perpetrato deprehenſus eſset. Vt Sueci quid eximii in vectigali iſtic pendendo præ aliis haberent, ſi non integra immunitate frui poſsent.* Cauſa fœderis præcipua ferebatur, ut minoris emerentur ſal, vinum, pannus, aromata: quorum pretium nimis auxerant Vandalicæ civitates. Cum Germani mercatores hic in regno commorantes & tabernas in publico habentes, pretium mercibus ſuis, quantum vellent, ponerent, & minoris æſtimarent regni monetam, majoris ſuam; atque omnia hic dicta factaque rimarentur ac foras efferrent: quod cum non exiguo regni detrimento conjunctum erat; ſtatutum eſt, *ne ultra præfinitum tempus hic morarentur, niſi Sueones apud eos immunitatem à vectigalibus adipiſcerentur, & regni moneta in juſto illis pretio eſset.* Severinus Norbyus ſua claſſe mare iterum ingreſſus tam Da-

nos quam Suecos contra datam Friderico fidem invadit. Vnde junctis ab utroque copiis profligatur, & profugus in Moſcoviam à Baſilio Magno Duce capitur. Sed Chriſtierni interceſsione apud Carolum V. & Caroli apud Baſilium, cuſtodia liberatur. Carolo V. ad tempus militans, in obſidione Florentiæ pilâ trajectus, periit. Hac æſtate Lubecâ venerunt Holmiam oratores LambertusBeckerus & Hermannus Iſrael petitum reſidui debiti ſolutionem. Rex ipſe cum ſenatu regni in oratorum præſentia recognoſcebat libellum rationarium: ita ut omnibus accuratè putatis, de ſumma aliquid deduceretur, quod regi regnoque præjudicio fore credebatur. Hoc anno Vplandiæ viæ, itinera ac nemora latrociniis infeſta erant. Guſtavus emittit agmen, quod per manipulos recta & ex tranſverſo perluſtret ſylvas, obvios vel conquirat vel fuga ſalutem quærentes proſternat. Ita purgata prædonibus provincia, tuta & quieta Guſtavi curâ redditur. Circa finem anni ſponſalibus inter Iohannem Thuronis & viduam Stenonis Sturii junioris Vpſaliæ celebratis, Guſtavus ad ſenatum regni Norvegici ſcribit, *de tradendis ſibi Petro Synnanwedero & M. Canuto.* Sed cum innocentiam ſuam apud dictum ſenatum profeſſi eſſent, & ſe ab inimicis ſuis delatos, ad cauſam hic in regno dicendam venturos, ſi literas fidei pub. nanciſci poſſent; eas à rege impetrarunt. Itaque ab archiepiſcopo Nidroſienſi Olao huc miſſus eſt Canutus, & poſtea Petrus; quippe tunc morbo correptus. Vbi Canutus ſiſtitur judicio, primo in diſceptationem venit, num literæ ſecuritatis ipſi à rege datæ impedimento eſſe poſſent, quo minus in judicium vocaretur & jure cum ipſo ageretur. Inſpectis fidei pub. tabulis, deprehenſum eſt, cum hac conditione ſcriptas eſſe: *ut ſi rei ſuam innocentiam in judicio adſerere poſsent, nullam vim timerent, ſed ſalvi in Norvegiam redirent; ſi minus, lege cum illis ageretur.* quare judices haud perplexe hinc collegerunt, eos fide pub. contra vim & offenſionem, non contra legitimum judicium & ſententiam munitos eſſe. Nec habuit Canutus quod contra exciperet. Itaque causâ cognitâ, partim ſcriptis ſua manu literis, partim propria confeſſione convictus, proditionis damnatur. Poſt eum huc etiam traductus Petrus Sunnanvväderus, peculatus, ſeditionis & perduellionis accuſa-

tur, & reus peractus velut Canutus, uterque capite rotis impoſito plectitur. Ad Guſtavi manus pervenerunt literæ quædam à Iohanne Braſchio epiſcopo Lincopenſi ſcriptæ ad Georgium Turonis præpoſitum Vpſalienſem, Petrum Gallium & Ericum Gelingium; ex quibus cognovit, *quomodo Evangelica doctrina Pontificiorum ſermonibus pro hæreſi traduceretur, & Guſtavus novam religionem & novatores fovere diceretur.* Quæ non alio fine jactabantur à malevolis, quam ut vulgum adverſus regem ad ſeditionem inflammarent. Ea cauſa rex ad ſuam exiſtimationem & publicam quietem tuendam diploma promulgavit, quo ſubditos monuit, *vanis hujuſmodi de ſe rumoribus non temerè fidem habere: quibus eorum authores quærant turbare ſtatum regni, & ſubditos adverſus ipſum ciere, inprimis exterorum dominationi, ut tempore Chriſtierni, viam in regno patefacere. Se novæ & falſæ religioni, ut adverſarii calumnientur, non favere: ſed ſuæ & ſubditorum ſalutis curam, ut fidum populi rectorem decet, habere. Hoc tamen ſibi vitio dari non poſſe, ſi nolit collum ſubmittere jugo Pontificio & epiſcoporum nimiæ poteſtati; qua regum & principum nervos ita incidant, ut ſe ſuosque contra alienam vim tueri nequeant. Eidem inſtituto repertas indulgentiarum Roman. nundinationes, obtentu ſubſidiorum belli adverſus Turcam ſuſcipiendi: ſed revera, ut his opibus eoſdem ſubruant, quibus per fraudem extorſerunt: ut immorigeros excommunicationis, ut vocant, aut ſacrorum interdicti telo percuſſos, in ordinem redigant, ac totum mundum ſibi vectigalem, ſupplicem & obnoxium faciant. Hæc & alia in concilio regni propediem indicendo, ita uti par eſt, à peritis ex verbo Dei diſcuſſum iri: ſeque effecturum cum Deo, ut vera religio, pax & tranquillitas publica, modò ipſi quieſcant, illibatæ ſerventur.* His ad tempus compoſitis, alius & major motus apud Dalecarlos oritur, excitatus à plano quodam, ultimæ ſortis homuncione, obſcuræ & tenuis in paræcia Biörchſtadenſi fœminæ incertique patris filio: qui ex egeſtate, ſpe improba & audacia rerum novarum, ipſiuſque adeò imperii cupidus, ſe Stenonis Sturii magno natu filium Nicolaum ferebat; etiamſi ex Stenone verè natus Nicolaus, id temporis adhuc in vivis eſſet, & in aula regis Guſtavi degeret, proximâ æſtate defunctus, & in æde Vpſalienſi ſolenni funere humatus. Sed iſti impoſtori non mala erat corporis forma, expedita & inverecunda lingua, prompta fallendi vulgum inſtrumenta. Ad

Da-

Dalecarlos, quos ex iis perſentiſcebat fallaciis ſuis opportunius ineſcari poſſe, credulos eoque ad nova faciles ſe conferre. Inprimis in Mora, Orſa & Lixanda colonis perſuadere: *Guſtavum ſe, ut à patre proximum regnoque deſtinatum, ferre non poſſe; quoties ejus conſpectui occurrat, manu ad gladium ipſi mortem minari.* Spargebat inſuper in ſermone, *regem, Chriſtiana fide repudiata, Lutheranum aut ethnicum factum esſe*; præter alia quæ falsò jaciebat in Guſtavum, famæ ejus apud Dalecarlos onerandæ. Ad quamcunque Stenonis Sturii, quem patrem ſuum dicebat, mentionem effusè flebat. Quamvis autem ad oſtentationem doloris efficтæ eſſent lacrymæ, tamen, quod tam promtè & calidè manarent, illis tanquam veri & flagrantis erga defunctum deſiderii fidem ſibi præſtruens, etiam Dalecarlos, vel quod mollis adverſus dolorem tam ſpeciosè repræſentatum animi eſſent, vel memoriâ Stenonis, ad parem pietatis, ut videri volebat, affectum permovit. Nec ſegniter ille fallendi artifex iſto animorum motu porrò in rem ſuam uſus & ſcenæ commodè ſerviens, in medio ſæpe alloquio, quaſi à ſe exiiſſet, rogare per Deum circumſtantes, *in genua proſtratos precari pro parentis ſui anima. Gratias denique magnas illis habere pro tanta ipſorum erga patrem ſuum caritate, & obſecrare de parte ejus ſibi ut filio non invidenda.* Vt paucis dicam, ita eos animavit, ut eadem facere & pati ſive cum illo ſive pro illo non alieni, ſatellites ipſi adjungerent & opibus juvarent. Ejusdem partes Petrus Grönius, fidus ante miles, & Petrus Oſtrogothus foventes, poſtea condignè plexi ſunt. At ceterorum Dalecarlorum animis fruſtra pertentatis, abit in Norvegiam: ubi præſulem ſimulato Sturii nomine & ortu haud parum æſtimatis circumveniens, ducentorum ab illo manum militum elicit, & ab Ingride Remenſi nobilis filiæ nuptias; deceptis præter eos aliis primariæ dignitatis iſthic viris. Cum dicto agmine reverſus ad Dalecarlos, ſibi ut opibus firmiori magis addictos fore ſperabat. Sed illi immotæ fidei, reliquos in eum inclinantes deterrent, niſi malum habituros. Hi fluctuantes, ſpatium inquirendi de ejus familia menſem petunt. Interim literas à Stenonis vidua accipiunt, quibus de liberorum ejus certitudine & numero, deque hujus fraude ac mendaciis erudiuntur. Has cum ei

prælegiſſent, ille more impoſtorum ſtrenuè impudens & mendax eſſe pergit: *matrem* ait, *erubeſcere palam ipſum profiteri filium ſuum, quem ante nuptias in lucem edidiſset.* Sed Dalecarli qui judicio valebant, hoc indignè accipientes, negabant tale quid de tam generoſa matrona ſuſpicandum eſſe. Iiſdem rex, ut ipſi petierant, ſubſidio miſit aliquot copias adverſus ſeditioſos. Cum utrinque velitationibus aliquot æqua manu dimicaſſent, colloquium de pace, datis quindecim fidei obſidibus, placuit. Inter illos præcipui erant Petrus Suenonis in VVibberboda, Magnus Nicolai in Asboo, & Andreas Petri in Ranckhytta. Hic præbuit ſe Magnus Nicolai ut fidum erga patriam civem, dum *ſe ultro offerens ad vincula uſque ad rei inveſtigationem, ab illis fruſtillatim concidi non abnuebat, ſi iſte, qui ſe jactabat Sturium, legitimus non imaginarius Stenonis filius eſset.* Objurgabat idem *eorum imprudentiam & levitatem in fidem habendo hujuſmodi perfido erroni. Nihil jam aliud conſilii ſupereſse, quam ut ſceleſto excluſo, veniam admiſsi ſupplices peterent, aut extremam ſui internecionem à præſentibus copiis exſpectarent.* Dalecarli eos qui à partibus regis erant, è circulo paulum ſecedere jubent, donec in conſilium de ſumma rei eatur. Quo facto revocant eos, & quibus ſe gravatos à rege putent & remedium quærant, exponunt, ſcriptoque conſignata ad eum mittunt. Quorum capita præcipua erant, *de gravi ære ſignato minus commodo abrogando, & minuta argentea moneta Arboſiæ cudenda. Quod onerentur tributis ſupra modum. De hybernis & æſtivis equitum in emporiis, monaſteriis & apud Clericos non tolerandis. De annonæ caritate minuenda. Ne rex velit tot monaſteria & templa ſolo æquare. Nec diſsectas tolerare veſtes. Famam ferre, motum hunc Guſtavi Trollii cauſa excitatum eſse. Ruſticos nolle præliari contra ruſticos. Prætores ipſos vicatim exercere negociationes, & aliis permittere contra interdictum. Lutheraniſmum, novam religionem, nova ſacra & linguæ Sueticæ cantilenas abrogandas eſse.* Quamvis autem rex cum rebellibus non conditionibus ſed jure agere potuiſſet, tamen accenſis animis, in præſens non è re fore judicans ignem ulterius fodere, tempori paret, & ad eorum deſideria ſic reſpondet: *Ponderoſiores ex ære nummos conflari, neceſsitatem belli in ſolutionem ſtipendii militum moram non ferentium imperaſse; ea ceſsante, majores nummos ex argento renaſ-*

renaſcentibus ejus venis aliave copia, & uſitatis locis percuſſum iri. Se non impoſuiſſe illis extra ordinem contributiones, niſi cum adſenſu procerum & populi, atque uſu publico ſic exigente, ob æs alienum regni ſolvendum, cui ordinarius cenſus non ſufficeret. Hoc circumacto anno ob Chriſtierni tyranni, Severini Norbyi & aliorum hoſtium ſubitas impreſſiones, non potuiſſe equos paſſim in prata aut diſſitas oras longius emitti, ſed neceſſe fuiſſe in promtu & expedito habere atque ſic ingratiis urbes, cœnobia & ſacrum ordinem eis onerare. Sed otio & quiete publica reſtitutis & rebus regni refectis, hoc quoque onus ſublatum iri. Si probari poſſit, ſua aut ſuorum incuriâ annonam flagellari, ſe ultrò culpam emendaturum & facile remedium inventurum. Se tamen hoc ſibi non perſuadere, quum ſemper ſoleat in nundinis edicere honeſtam & æqui pretii negotiationem, & porro edicturum. At ſi aëris intemperies aut temporum viarumque difficultas annonam incendat, ejus rei cauſam in ſe conferri non poſſe. Se ſperare, cum pace & itinerum commoditate ac ſecuritate laxiorem annonam redituram. De dirutis à ſe tot ædibus ſacris & monaſteriis famam veritati non reſpondere. Niſi quod prædium Gripsholmienſe invito patre ſuo in monaſterii uſum converſum ſibi jure hæreditario adquiſiverit, & ex uſu ſuo repararit. Si jus ſuum in rebus ſuis uſurpet, neminem ſibi crimini dare poſſe. Morem diſſectarum veſtium ſe non minus quam ipſos extra aulæ ſepta in civibus & aliis improbare, & abrogationem ejuſdem cum illis optare. Sed contra communem paſſim aularum conſuetudinem & civilem cultum faciendi ſibi neceſſitatem aut legem à ſubditis imponi nolle. Se facile famæ credere de motu à Dalecarlis quibuſdam Guſtavi Trollii aut Chriſtierni cauſa facto: quum ſint ejuſdem notæ & factionis. Atque ſi alter eorum in regnum per inteſtinorum motuum occaſionem, quod facile fieri queat, revertatur, alterum ſimul ſecum adducturum alioſque extraneos hoſtes. Id agitare ſacrum hic Pontificiæ ſectæ ordinem ſuis conſiliis: ad quæ plebem nolit tam proclivem eſſe. Colonos adverſus colonos arma capere nolle, fas & laude dignum eſſe. Nulla enim arma & vim civium adverſus cives juſtam eſſe, niſi contra vim ſubitam & injuſtam, quæ aliter repelli nequeat. Nundinationes vicatim à prætoribus aliiſve inſtitutas, ſi probentur, ſerio mulctatum & in poſterum prohibitum iri. De Lutheraniſmo ſe non aliud habere quod reſpondeat, quam quod purum Dei verbum & Evangelium Holmiæ doceri curet, quod novitatis titulo ab imperitis & malevolis falſo & impiè traducatur:

quum veritas cœleſtis ſit antiquisſima, à Deo manifeſtata. Sed humanas traditiones & commenta eſſe nova; aut ſi vetera, non tamen à Deo *ſed diabolo & inſtituto hominum profecta, quibus nonnulli ſub ſanctitatis opinione ſimplici plebi ventris cauſa imponere, conſcientiis ſubditorum & ipſorum regum laqueum injicere cupiant. A quibus cum expurgare velit regnum & veram æternæ ſalutis à probis verbi divini miniſtris monſtrari, gratis animis agnoſcendum nec temere illis judicium ferendum eſſe de rebus quas non capiant, alio loco debitoque modo & tempore decidendis. Carmina verò ſacra linguâ patriâ decantari, quam omnes intelligant, longè præſtare, quam Latinâ pleriſque ignotâ. De reliquis cognitione vel authoritate regia dignis negotiis ſe ulterius coram in frequenti ſenatu populoque propediem Arboſiæ acturum. Ideoque eò res proferre, & tumultu amoto, quem nihil opus ſit domi à civibus excitari, quum ſatis negotii & motuum foris ab hoſte tentetur, animiſque ſedatis quieſcere jubet.* Proximo poſt S. Erici ſerias die, rex cum populo Vplandico ad veterem Vpſaliam communicat *de tumultu Dalecarlorum & quid illi de eo ſentiant*, exquirit. Re ultro citroque perpenſa, decernitur *aliquot ex iis regio mandato inſtructos ad Dalios eſſe mittendos, qui eos facinoris contra obſequii legitimo ſuo magiſtratui debiti & fidei ſemel datæ religionem admisſi ſeriò moneant; & ut ſuos oratores ſub fide publica ad proxima comitia Arboſienſia mittant, qui ipſorum deſideria regi & ordinibus regni exponant, & quid eos ad hujuſmodi tumultum permoverit. Quod ſi hoc eorum conſilium admittere nolint, cogitent ſe, ut partes aut ſejuncta membra, à republica ſuapte culpa ſeparatos, ſibi non leve incommodum & ſupplicium acceleraturos.* Emiſſi ad Dalecarlos nihil aliud reſponſi ab illis accipiebant, quam *quod renunciare vellent perſonato iſti Sturio, & conquieſcere, ſi ipſi tuto excedere regno & abire quo velit liceat. ſi cum ipſo conſpirantibus gratia delicti fiat, & præterita aboleantur. Ne illis nova aut Lutherana religio obtrudatur. Ne veſtium conciſarum & verſicolorum uſus in aulâ tunc receptus promiſcuè permittatur. Vt omnes qui die Veneris & Saturni carnem comederent, ad ignem damnarentur, aut alio ultimo ſupplicio afficerentur. Rex capite primo & ſecundo deſideratis annuit. Sed de religione & ab eſu carnis præfinitis diebus abſtinentia eos curam mittere, & peritioribus relinquere jubet. De veſtium aulicarum uſu reſpondit, ut ſuperiori loco.* Circa hoc tempus Turo Trollius in Alboenſi territorio Smalandiæ exacturus à colo-

colonis nomine regio tributum,æri alieno regni expungendo deſtinatum,à ſicario quodam in denſo nemore latitante ex inſidiis telo transfixus eſt,vel ex compoſito,ut ſeipſos hoc onere ſolverent,vel proprio latronis ſcelere.Magni Ducis Ruſſiæ legati huc advenientes,concilio dato,à rege Guſtavo regnoq; Sueciç *pacis & fœderis confirmationem petunt,atq; litis de limitibus diremtionem;injuriarum itidem cum rege à nonnullis Sueonum ad limitem Rusſiæ habitantibus magni Ducis ſubditis illatarũ juſtam ultionem.* Agunt etiam cum rege *de continuando commerciorum uſu inter Sueciam & Rusſiam,ex priſco more; & ne rex velit permittere Kexholmenſibus illegitimã negociationẽ cum Sueciæ colonis in Bothniam uſq;*.Rex,quod cupiunt,*de confirmatione pacis lubenti animo accipit. Limitum diſtinctionem in commodum utrique tempus differt. De cæde, vi & inſolentia ſuorum in Ruſſos exercita apud præfectos inquirit. Sed quum culpam alter in alterum conferret,negaretque ſuæ adminiſtrationis tempore facinora iſtæc perpetrata fuiſſe, incertis authoribus,nulla damni æſtimatio læſis præſtari poterat. Sed in futurum ita cautum & utrinque conſtitutum eſt, ut cuicunque in poſterum ad limitem damnum aut vis adferretur, idq; ad judicis proximi tribunal devolutum legitimè probaretur, reuſque convinceretur, præfecti fore partes, ſtatim perſequi pœnam aut mulctam, & ut damnum eodem menſe quo facinus commiſſum eſſet lueretur; aut ipſe præfectus lueret. Frequentari utrinque ex more commercia regi placuit. De Kexholmenſibus ita decretum eſt: quia Suecis eſſent graves & regno detrimento per optimarum iſtius loci mercium evectionem, hanc de cætero licentiam illis refrenandam eſſe jubendoſque ex lege adire emporia, & iſtîc commercari.* Comitia Arboſiam indicuntur, quibus cum ſe regni ordines ſtitiſſent,rex eos ſplendido invitat epulo. Sed accubitus & ſeſſionis modum innovat, ita ut regni ſenatum & proceres proximos à ſe collocaret, inde epiſcopos & poſt eos equeſtrem ordinem, hinc presbyteros cives & colonos: quum ante epiſcopi regis latus clauderent, ac rege abſente aut adminiſtratore regni præſente, archiepiſcopus principem obtineret ſedem, & reliquus ſacer ordo proximum à ſenatu regni locum occuparet. Sed Guſtavus nimis ambitioſos illorum ſpiritus, quibus nuper etiam Iohannes Gothus præſul adverſus ipſum in convivio uſus fuerat, coercere quærebat: ut in ſe deſcendere & modeſtius de ſe ſentire diſcerent. Poſtridie omnes epiſcopi cum

univerſo ſacro ordine conveniunt in ædem S. AEgidii, ibique clauſis foribus in occulto conſultant, quorſum ſpectet iſta inſolens ordinis & ſeſſionum mutatio, pridie â Guſtavo inſtituta. Iohannes Braſchius epiſcopus Lincopenſis reſpondet, *hoc ſatis liquere, nimirum, ut rex eos honore primum dejectos, poſtea etiam opibus & arcibus exueret: imo ad humilem infimæ ſortis presbyterorum conditionem redigeret, ne caput unquam efferrent.* At Petrus Arhoſienſis & Magnus Strengnenſis antiſtes ſubjiciebant, *ſe æquis animis quamcunque ſortem ex arbitratu regis ſubituros: exiguo ſalario, exiguos etiam ſumtus faciendos.* Iſtud verò reſponſum Lincopenſis præſul indignè accipit, & *ſtolidos eſſe* ait, *ſi hoc permittant. Si lubet,* inquit, *regi noſtra nobis vi eripere, rapiat. Nobis certè volentibus & conſcientibus nunquam faciet: niſi ſanctiſſimum patrem Pontificem Romanum graviter offendere velimus. Si ſecus fiat, integram eum incuſandi coram pontifice facultatem habemus. Multi reges & principes olim, quod hic, aggreſſi ſunt, ſed diris pontificiis percuſſi deſtiterunt, & eccleſiaſticæ perſonæ, recepto ſuo, ab illis non ultra fuerunt vexatæ. Si vero deficiamus a Pontifice, qui eſt extremum fortunarum noſtrarum perfugium & ſacra noſtra anchora ac tutela, ignem & flagella undique habebimus: à Pontifice ſacris prohibebimur: â Rege ad mancipiorum vilitatem redacti, pro libertate eccleſiæ ne hiſcere quidem audebimus.* His moti reliqui omnes in ejus ſententiam deſcendunt, & juramento ſe aſtringunt, *ad permanendum in fide Pontificis, nec ullum Lutheranæ religionis caput, dum vivant, approbandum. Quantum tamen poſsint in hoc rerum lubrico ſtatu, ſe medios tenere velle: donec pontificia religio & ſacra, quod ſperent, aliqua vi majore effloreſcant.* Id quod multis conteſtationibus ſub pavimentum templi abditis & poſtea repertis firmarunt. In comitiis Arhoſienſibus rex capita inſtituendæ conſultationis à cancellario ordinibus proponi jubet, in hanc ſententiam: *Gratiis ſenatui populoque actis, quod promti & frequentes adeſſe voluerint, Rex illis in memoriam revocat faciem initi ſui imperii; & quomodo tunc eos Dei ope a præſenti interitu & ſæva dominatione Chriſtierni, extrema regno intentante liberarit.* Deinde *quum adeo preſſa reſpublica paulum erecta eſſet, convocatis ad comitia Vadſtenenſia atque iterum Strengneſiam ſenatu regni populoque ad paucos, tunc proh dolor! redactis, ob imminentes adhuc graves regno tempeſtates exhauſtum viris & opibus regnum, nobiles*

mobiles vulgi animos, diſſenſioni, turbis, factionibus & mutationi principum ante pronos, aliaſque graves cauſas, clavum imperii à ſe ad alios tranſlatum iverit. Sed quum nemo civium ſuccedere voluerit, omnibus deprecantibus, & obteſtantibus de non deſerenda tam bene cæpta provincia, tandem accepiſſe, eâ ſpe, ut populus tot adverſis & ferme propinquo excidio, quæ ſub Chriſtierno paſſi erant, nunc monitus, in poſterum magis ſibi caveret ab inteſtina diſcordia, inſidiis & facili præſentium mutatione. Sed quomodo hoc à nonnullis obſervatum ſit, in aperto eſſe. Vix enim reſtituta regno priſtina libertate, cæptas adverſus regem conjurationes, extra omnem tamen ſuam, quantum ſibi conſcius ſit, culpam, primum à Petro Iacobi & Canuto, dein à Dalecarlis, peſſimum nebulonem, alienæ ſe familiæ falſo inſerentem, imo ſceptrum affectantem impunè foventibus; mendaciis, calumniis & inſidiis adverſus legitimum ſuum magiſtratum pertinaciter indulgentibus. Quin jactare audeant, ſe regem impoſuiſſe faſtigio ſuo: dum poſt Deum primi fuerint vel authores vel adjutores victoriæ Arboſienſis adverſus Chriſtiernum; quum tamen re ſolum cæpta nondum perfecta domum plerique recederent; & omnes regni arces à Guſtavo non ſolum cum eorum ſed totius regni viribus adhuc hoſtium manibus extorquendæ eſſent. Vulgum tamen Dalecarlorum ſibi perſuadere, omnia ſuis armis & ingeniis patrata esſe, ideoque pro ſuo arbitrio quemcunque extollere & emovere regno velle. Si quis ergo ſubditos ad ſeditionem ſollicitare velit, pronam & facilem iſtic eſſe viam. Qua ratione nemini ſit lubido imperio præeſſe, ſi in perpetuo commutationum metu periculoque verſari debeat. Præter illud conqueri illos, ſe nimiis tributis onerari, & minis ac tumultuando ſe ab illis liberatum ire: quum tamen non plus ab illis exactum ſit, quam regni tot bellis & difficultatibus conflictati neceſsitas poſtulaverit, omniumque conſenſus admiſerit, ad publica onera levanda, & fidem de ingenti ære alieno, quo regnum hactenus Lubecenſibus obſtrictum ſit, aliquando liberandam. Suis autem ſeditionibus nihil aliud eos quam miſcere patriam, ſeipſos præſenti capitis & famæ diſcrimini exponere, aliosque in contagionem publici mali ſecum trahere. Regi inſuper impingi culpam annonæ, quaſi ipſe Deus ſit, & in ſua manu habeat vim cæli & temporum fata. Sibi itidem crimini dari, quod metationibus onerentur emporia ac cœnobia: quum id tamen authoritate & neceſsitate publica factum ſit, ut ſupra dictum. Item monaſteria & templa ab eo ſpoliari & dirui: quum ſolum inde ſubſidia quædam in publicum uſum cum procerum

com-

conſenſu depromta ſint. Novæ religionis authorem perhiberi, ſi ſuperſtitioſos eccleſiæ ritus & flagitia monachorum exſtirpari, potentiam epiſcoporum intolerandã, qua olim in Regẽ inſurrexerint, & externos principes ſubditorum cervicibus graves induxerint, minui, & incorruptum Dei *verbum propagari velit. Se rem commiſſurum veræ religionis peritorum, à ſtudio partium alienorum, & omnium ordinum judicio, ut, quæ pars ſanam complectitur doctrinã, vincat, confirmetur & defendatur ab omnibus, & omnis diſcordiæ occaſio in poſterũ præcidatur.* Significatũ inſuper ordinibus, *de regno opibus exhauſto armis & deprædationibus hoſtium, ambitione & avaritia potentium & præſulum, atque metallicorum fructuum, per tot civiles motus incultu, novis ſubſidiis ad belli nervum, aulæ, legationum, refectionis arcium, nuptiarum regiarum impenſas, in beneficiorũ & præmiorum in nobiles alioſque bene meritos conferendorum copiam neceſſariis. Ab emporiis primariis querelas ad regem ſæpe deferri de illegitimis per provincias commerciis. Quæ ſi rex ex lege, ut decet, corrigat, quaſdam provincias obſtare. Si verò conniveat, urbibus & publico hoc detrimento eſſe; ipſiq; regi imputari: quæ quam gravia ſint juſto imperio intendenti, ipſos facile videre. Sed maxime metuendum eſſe, ſi ita ſubditi contra ſeipſos diſſentiant & diſcordia civili collidantur, ne exteris dominandi cupidis faciliorem viam ad ſpes pravas aperiant. Hæc incommoda ſeriò ventilata & in animũ admiſſa annon juſtum ſatis ipſi momentum, ad imperium deponendum, ſenatui verò populoque, ad ejus difficultatibus medendum, ipſis ulterius ſedulòque ponderandum committere.* Quum rex urgeret reſponſum, ſilentio facto Ioannes Braſchius epiſcopus Lincopenſis primus ſic verba fecit: *Nos qui in ſtatu eccleſiaſtico ſumus, haud diffiteri poſſumus, quod ſanctisſimo patri Pontifici Romano juramenti religione addicti ſimus; ita ut nihil in doctrina aut aliis ſacris ipſo inſcio aut invito mutare nobis integrum ſit. Niſi quid minutarum ſuperſtitionum à monachis aut presbyteris inſtitutum ſit, quod eorum antiſtites non approbarint. Nihilominus etiam jurata fide, ſubjectione & obſequio præſenti noſtro Regi devincti ſumus, ſi modo nihil præcipiatur nobis, quod decretis & conciliis pontificum adverſetur. In noſtra itidẽ manu non eſt, aliquid ſponte noſtra reſignare vel alienare de bonis ſoli vel mobilibus eccleſiæ; quæ Pontifex nos ut ſanctum patrimoniũ religiosè tueri jusſit.* Ad iſtæc, rex ſenatum & nobiles rogat, *num recte reſponſum ſit?* Turo Iohannis regni magiſter aulæ, & ejus ſocii *ſe non aliter animadvertere poſſe* ajunt, *quin appoſitè reſponſum ſit; licet nondum ſatis ad omnia capita.* Hic rex admodum commotus: *ſibi non placere, hoc*

modo

modo eorum regẽ eſſe. Se modeſtius ab illis reſponſum exſpectaſſe. Sed ſe jam nihil mirari, ſi plebs inſaniat & cornua regi obvertat: quũ tales habeat authores & duces. Facta ſua criminationem, quum decus & laus deberet, ſequi. Si cœlum ſit ſiccum aut nubilum; ſi fames aut lues ſæviat, in ſe culpã conjici. Hoc nimirum eſſe præmium indefeſſæ ſollicitudinis, & vigiliarum regiarum pro communi regni & omnium civium ſalute. Quoſdã illorũ optare ſecurim capiti ejus impactam eſſe, licet nemo manubrium apprehendere velit, ut eſt in proverbio Suetico. Tali mercede & cura æquè ſe atq; alium quemcunq; facile ſuperſedere poſſe. Equidẽ quum illorũ caput & rex conſtitutus ſit, plus laboris & moleſtiarũ quotidie ſibi pro patriæ rebus ſubeundum esſe, quã quiſquã eorũ cogitare queat. Et tamẽ illos vel ſupra vel juxta ſe attollere conari præſulem, presbyteros, monachos & id genus alios pontificis clientes & mancipia. Vt verbo dicat, omnes in ſe tanquã ipſis obnoxium imperium & cenſurã exercere, neminẽ fermè dicto audientẽ esſe cupere. Proinde ſciant, ſe hac lege regnum nolle, ſed planè abdicare; contentũ quẽ velint regẽ eligere, & in votis habere, ut talem nanciſcantur qui illis ſemper & per omnia placeat. Hoc tamen præcauto, ut ſe bona fide liberent regno, atque ſibi dependant omne ſuum patrimoniũ & posſesſiones ſoli, aliaque quæ ex propriis in regni uſum expendisſet. Hoc poſtquã factum fuerit, ſe fidem de repentino abitu ex regno daturum, & nunquam huc rediturum. His dictis rex oculos lachrymis ſuffuſus ex comitio ſtatim in arcem vadit. Inde Cancellarius alloquutus ordines, *eos in tanto negotio, in quo totius regni ſalus vertatur, Deum ſalutare conſilium rogare & unanimiter in medium conſulere* monet. *Ex duobus unum eligendum eſſe, ut vel exorent regem eique pareant; vel ſi videatur alius eligendus, Guſtavo de omnibus expenſis publicis ſatisfaciant, ut ex ipſo audiverint, aliam viam non dari.* Sed omnes attoniti ſedere & inter ſe muſſitare, donec declivi die ſolverentur comitia. Turo Iohannis prævio tympano & tubarum concentu ferox ingreditur hoſpitium ſuum in via jactans: *à nemine ſe ethnicum, Lutheranum aut hæreticum hoc anno redditum iri.* Poſtero die cum redirent ordines in conventum, in contrarias adeò ſententias ibant, ut planè non congruerent, ſed magis alienarentur animi. Quin populus ſenatum ac proceres urget abſque ſtrepitu & tumultu in rem conſulere, & regi nihil indignum poſtulanti obtemperare, niſi malum experiri velint. Sed quum turbas & murmura paſſim miſcerent, ſilentio tandem facto, Magnus Sommerus ita ordines adfatur: *Quum ſalus & incolumitas regni nunc maximè in dubio ſit, illis ſeriò per-*

perpendendum eſſe, utrum duorum in medio poſitorum expeditu facilius ſit. Vnum, recuſare regem Guſtavum & aliũ ſibi quærere, quam male illis eventurum ſit, vel puerum, nedum viros penſitare poſſe. Alterum, exſolvere regi patrimonium & omnem impenſam, in hac rerum difficultate illis arduum factu aut impoſſibile fore. Turonem quidem laude dignum eſſe, quod eccleſiam catholicam ejusq; antiſtites tam ſtrenuè defenderet. Sed ſi nimis aſperè ageret, periculum fore, ne plus inde mali quã boni redundaret. Non bene publicæ rei conſultum iri, ſi ita pro cauſa ſua pugnent, ut totius inde regni ſecuritas in diſcrimen vocetur. Satius eſſe cedere tempori & obliquato ſinu paulum velificari, quam obſtinatè renitendo publicæ ſalutis jacturam facere. Meliora paulatim, inſtaurato nunc regni ſtatu, ſperanda eſſe. Si verò, quod Deus prohibeat, rex eſſet diſceſſurus, non diu ab hoſtiũ huic regno quavis occaſione imminentium inſidiis tutos permanſuros: quin exitio præſenti ſubjectam fore rempublicam, ut navim rectore deſtitutam. Hujus ſententiæ non pauci acceſſerunt ex populo, clamantes, *ſi proceres ultra obnitantur, ſe regis Guſtavi ope eorum pervicaciam ulturos.* Ita nobiles, inprimis VVeſtrogothi mitius agere cœperunt; & inter eos Magnus Bryntonis ad moderatiora conſilia animum Iohannis Turonis induxit; niſi ultima pati vellet. Pleriſque ſententiâ populi victis, atq; re ſatis diſcuſſa ſtetit mittere conſpectioris dignitatis viros ad regem placandum & revocandum, quod aliquoties tentatũ eos fruſtra habuit: quum rex immotus adverſus quoſdam pertinaces ſtaret. Tandem tamen humilibus & toties iteratis eorũ deprecationibus ſe moveri paſſus, quarto die rediit in comitium. Iſthic decretum de præcipuis conſultationis capitibus editum eſt in hanc mentẽ: *Ordines regem & regnum ab omnibus inſidiis & conjurationibus, præſentemq; ſtatum pro virili defenſuros. In perduelles & proditores, ubicunque deprehendantur, ſeverè animadverſuros. Fructus regni diminutos, & ad epiſcopos ac reliquum ſacrum ordinem ex ſuperfluo translatos, ab iiſdẽ ad coronam unà cum arcibus revocandos eſſe. Quæ verò ſint oppignorata, â veris hæredibus ex lege redimi fas fore. Nimias opes, ut otii, luxuriæ & rebellionis materiam, præſulibus accidendas, honeſta vitæ ſubſidia relinquenda eſſe. Controverſias religionis à peritis Theologis ventilari & decidi, purum Dei verbum in eccleſiis ſonare, & contra male feriatos defendi è re fore. Reſiduum contributionum, â ſubditis ſolutioni æris alieni deſtinatum exigendum eſſe, VVikiæ & Gothlandiæ negotium integrum ad legatorum*

ex tribus regnis conventum & tranſactionem remittendum. De perſonato Sturio a Dalecarlis regi tradendo. De illegitimis negociationibus prohibendis. Hæc deinceps exſequutioni mandata ſunt, præſertim de ſuperfluis præſulum opibus ad coronam retractis. Præter arces enim, tredecim millia prædiorum, quæ epiſcopi & eccleſiaſtici poſſederant, ad coronam & ordinem equeſtrem redierunt: quum regnum & nobiles vix tertiam partem bonorum in comparatione poſſeſſionum ſacri ordinis antea tenerent. Ex Dania legati Holgerus Georgii & Axelius Vgrupius nomine Friderici ſui Regis, *auxilium a Guſtavo Rege petunt contra Ferdinandum Imperatorem Caroli V. fratrem: qui armis Holſatiam infeſtare agitabat, & in regnum Daniæ reponere Chriſtiernum. Ne Guſtavus arte Ferdinandi a fœdere cum Friderico dimoveri vellet. Vt conventus publicus de arduis trium regnorum negotiis ex decreto Malmogienſi propediem inſtitueretur. Vt Vikia a Guſtavo reſtitueretur Friderico.* Guſtavus Rex *auxilium Friderico promittit, & de fide ſua dubitare vetat. Se & ingenio & tot exemplis doctum non tam pronum eſſe ad fidendum hoſtium artibus & dolis, quam illi ad utendum iis eſſe poſſint. Chriſtierni immanes quoque actiones nondum animo ejus excidiſſe. Seque facile providere, ſi in Dania novum belli incendium ab ipſo excitetur, etiam in vicinam Sueciam illud brevi tranſiturum. Itaque fœdus & amicitiam ſibi cum Friderico ſalva & fida fore; modo ipſe pro ſe ſatis iſthæc ſervet. In nonnullis haud ſatis videri ex fide egiſſe; dum Severinum Norbyum non confeſtim ex pacto Malmogienſi VVisbyo exegerit, ſed detrimenta non levia regno Sueciæ inferre paſſus ſit, a Friderico jure ipſi reſarcienda. Si enim ejus promiſſis de expellendo Severino fidem non adhibuiſſet; ſe Gothlandiam ei non tradidiſſe. Friderici legatos quoque neglexiſſe Lubecæ tranſactionem & diſcuſſionem de Gothlandia, uti convenerat. Et poſtmodo ſe inconſulto nova iniiſſe pacta de eadem provincia cum Lubecenſibus. Tormenta itidem & alia inſtrumenta bellica ſibi ex pacto non reſtituta eſſe; nec nobilibus Sueciæ poſſeſſiones & prædia in Dania. Nec ſervatam eſſe a Friderico pactionem de non tolerandis proditoribus unius regni in alterius regno: dum præter alios iſte ex dolis & mendaciis conſutus falſus Sturius in Norvegia toleretur. Hæc emendari fœderis & amicitiæ conſervandæ cauſa ſe expetere. Conventum trium regnorum ſibi quoque volenti fore: modo tempus & ſingulis accommodus locus a*

Friderico

Friderico deſignarentur. De Vikia ſe prioribus literis mentem ſuam declaraſſe, & de eadem in dicto conventu ulterius agi ſibi non diſplicere. Cum hoc reſponſo & literis ſecuritatis publicæ hic in Suecia pro ſe obtinendæ, ut petierant, ſi Ferdinandus Daniam incurſaret, legati dimittuntur. Ad frequentes civium obteſtationes & deſideria, rex tandem in coronationem ſui conſentit, his tamen conditionibus: *ut tumultus apud Dalecarlos prius ſedaretur. Si quid nævorum aut malorum occurreret, quod in poſterum motus dare poſſet, hoc in tempore regem monerent, antequam ſe illigaret imperio.* Quod & factum eſt, & regis inauguratio proximis à die trium regum, ut vulgo vocant, feriis ſolennibus auſpiciis ac ritu inſtituta eſt. Equites à rege creabantur Laurentius Siggonis Ericus & Ivarus Flemingii, Ioannes Turonis, Turo Erici, Birgerus Nicolai, Carolus Erici, Nicolaus Olai, Canutus Andreæ, Magnus Iohannis, Magnus Bryntonis, Petrus Durus, Benedictus Nicolai. Epulæ publicæ præbitæ, ludi equeſtres habiti omniaque ad feſtam lætitiam & applauſum comparata fuere. Poſt inaugurationem rex aggreditur regni negotia, & ſenatum ponderare jubet reſponſum ſuum legatis Daniæ nuper datum. Illi penſitata re, *recte à rege reſponſum* aiunt, *tempus autem conventus publici trium regnorum proximam æſtatem, vel quod opportunius videretur Friderico, & locum commodum Ladoſiam aut Kongellam Daniæ decernunt. Si Vikia cedendum ſit, impenſas in Gothlandiam regno refundendas eſſe. Et ad Norvegos ſcribendum de non ferendo iſtic proditore Sturio.* Rex de his Fridericum regem Daniæ certiorem facit, & ſimul eum rogat de turbis nuper in Norvegia contra Succiam, *num ipſo conſulto motæ eſſent?* A Friderico reſponſum, *ſe prorſus inſcio hoc factum, & nunc seriò monuiſſe Norvegos, ut nullum iſtic reciperent ex Suecia profugum aut proditorem. De loco conventus idem ſibi placere. Sed tempus ad S. Laurentii diem dilatum.* Hic quidam annales ferunt, Guſtavum viduis & virginibus nobilibus ſi conditionem nuptiarum ſibi parem, ob penuriam nobilium virorum à Chriſtierno magna parte ſublatorum, invenire non poſſent, aliis honeſtis viris, etiam ſi nobili loco nati non eſſent, nubere permiſiſſe: quos, ubi rectè factis & virtutis ſtudio mererentur, honoribus ornare vellet. Inter illos fuiſſe Ionam cognomento ſcribam, qualis ex molitore factus, &

regis

impenſa literis informatus, poſtea ex occaſione commemorata Magni Greenii viduam uxorem claro matrimonio domum duxit. Rex illum inſuper nobilitatis inſignibus, dignitate & opibus donabat. Sed huic homini uſu venit, quod illis, qui poſtquam diu in obſcuro delituerunt, quum ſubitò in lucem prodeunt, ejus impatientiores eſſe & facile offendere ſolent. Ita ex humili in altiorem ſortem productus, dum eam reverenter habere negligit, ſeipſum tandem præcipitavit. Ad comprimendam inſolentiam Dalecarlorum rex cum expeditis copiis proficiſcitur, quos Tunæ collectos, corona militum cinctos, & ob tumultum denuo concitatos ſeverè objurgat. Illi primo ſe purgare, deinde convicti culpam deprecari. Intercedente regni ſenatu authores factionis ad ſupplicium traditi, reliquis vitæ gratia facta eſt. Sic motus ille præſens compoſitus eſt. Occaſio etiam regem alliciebat ad ulciſcendum Norvegorum inprimis Vincentii præſulis Nidroſienſis & ſociorum factiones & conjurationem cum proditore regni, Sturii nomen & genus mentiente; niſi fœderis cum Friderico rege Daniæ reſpectus pacatiora conſilia dictaſſet. Ad factioſos tamen in Norvegia ſcripſit, *ut, niſi ſceleratum iſtum hominem ipſi plecterent, aut ſibi traderent, ſe hoſtes ſuos, ubi deprehendere poſset, perſequuturum.* Hac denunciatione belli territi præſul & ejus amici, faceſſere juſſerant proditorem. qui Roſtochium profugus, ibi à ſenatu urbis regiis literis perſuaſo in vincula conjectus, capite pænas perfidiæ dedit. Inde rex movet ad Helſingos, Medelpadios & Angermannos, cauſamque contumaciæ adverſus præfectos & exactores tributi percontatur. Illis ſupplicibus & offenſam regis deprecanibus Guſtavus exorabilis ignovit, paucis in carcerem conjectis, ſed mox dimiſſis. qua clementia effecit, ut eum in poſterum magis revererentur, quam formidarent. Helſingis etiam ſub data fide officii & promtæ militię, quoties opus eſſet, vetera privilegia confirmavit. Hoc anno magna frumenti penuria & fames Vplandiam adfligens, non poucos abſumſit. Plebs mali pœnam mutatæ religioni acceptam retulit, ab epiſcopis & ſacerdotibus ſic edocta. Sed tam ſacer ordo quam populus intra ſe mali culpam hærere, nullo peccati experte, non recordatur. quæ plures neci datura fuiſſet, niſi rex ingentem frumenti copiam in

Livonia & alibi coëmtam inter egenos viritim pro æquo pretio diſtrahi curaſſet, & publicam inopiam ita ſublevaſſet, ut etiã tributo regi pendendo ſufficerent. In conventu Ladoſienſi Fridericus rex Daniæ per ſuos legatos exceptiones movet ad reſponſum à Guſtavo præterito anno Holmiæ ad Friderici poſtulationes datum: Primò *agit gratias Guſtavo regi Sueciæ pro conſtantia amoris & fœderis inter ipſos. Dein de damno ipſi à Severino Norbyo illato reſarciendo negat ſe teneri: cum ex ejus perfidia plus damni ipſe acceperit: & dum eum perſequutus ſit, evaſiſse. Diſcusſionis Gothlandiæ neglectionem non ſibi aut ſuis, qui præſtolati ſint ad tres hebdomadas adventum legatorum Sueciæ, ſed Regi Guſtavo & ejus legatis, qui ad dictum diem ex pacto non advenerint, imputandam eſse; & mulctam C. M. aureorum ab ipſo ea de cauſa ex ejuſdem pacti lege præſtandam. Nova ejus pacta cum Lubecenſibus de Gothlandia non fore præjudicio Guſtavo, nec fraudi pacto Malmogienſi. Tormentorum Guſtavi jacturam ſe præſtare non poſſe, quum ejus incuria non perierint; ſed ad Lubecenſes pervenerint: qui nullam de iis ſatisfactionem ſubire velint. Ad querelam de prædiis nobilium Sueciæ in Dania nondum reſtitutis,* reſpondet, *Guſtavum ſatis ſcire quibus conditionibus pactum de reſtituendis certis prædiis in Dania factum ſit: quod jam impletum credat, aut ſi nondum impletum ſit, ſe effecturum ut exitum brevi ſortiatur. Idem ſe deſiderare à Guſtavo in reſtituendis certis prædiis Sueciæ ad nobiles Daniæ pertinentibus. Ex Suecia profugis in Norvegia non tolerandis ſe ſæpe ad iſtius regni proceres ſcripſiſſe, & illum fallacem Sturium jam Norvegiâ exterminatum, Roſtochii morari: cujus loci ſenatus à Guſtavo de tradendo aut puniendo reo ſit monendus. Vikiam regno Daniæ ex pacto Malmogienſi reſtituendam eſse: quia à legatis Guſtavi transactio de ea negligenter habita ſit.* Ad has Friderici exceptiones legati Guſtavi reponebant. *Excuſationem Friderici de Severino ſuo Regi non ſatisfacere: quum non contraxerit cum Severino ſed Friderico & ſenatu regni Daniæ, quorum pacto ſtare velit, & horum authoritatem fidemque ſequi. Non poſſe ulla ratione probari, Suecicorum legatorum incuria diſceptationem de Gothlandia prætermisſam fuisſe: etiamſi Lubecæ non eodem temporis momento quo præſcriptum erat & ipſi optarant, adfuerint. Quippe loca, per quæ terrâ transeundum, hoſte repleta periculoſum iter feciſſe. Maritimo verò itineri diuturnum adverſum ventum remoræ fuisſe. Quod quum caſu contigerit, humanitatis hic rationem habendam, nec tam diſtri-*

diſtrictè cum illis agendum eſſe. Quin eo tempore adveniſſe, quo negotium de Gothlandia & aliis controverſiis adhuc integrum commodè tranſigi potuiſſet, niſi aliud quam ſimplex jus ſpecioſo prætextu quæſitum, & legatis Danicis remanendi animus fuiſſet. Sed hæc Deo & conſcientiæ ipſorum ſe committere. Interim deſiderare, ut Gothlandia, quam rex Daniæ incognita cauſa posſideret, Sueciæ, cui jure deberetur, cum mulctæ dictæ præſtatione ſine longiori mora reſtitueretur, vel ab incorruptis judicibus res definiretur. Si verò juris via ſibi præcludatur, nec magis reſpiciantur amicitiæ & vicinitatis officia, quam hactenus; ſibi de alia, nimirum facti via quamvis invito cogitandum eſſe. Sed ſe moderatiora, non tam verbis, quam reapſe præſtanda, ab illis exſpectare: quæ etiam pari affectu ſit remuneraturus. Vikiam uſque ad cauſæ cognitionem de Gothlandiâ & ipſa Vikiâ ſe bona fide retenturum. Quum de his hinc inde incaſſum diſceptaretur, in alium commodum conventum res producta, & fœdus amicitiæ mutuique auxilii adverſus Chriſtiernum ejusque ſocios redintegratum eſt. Conventum inter regem Guſtavum & nobiles regni Sueciæ, *de decem marcis ex cujuslibet prædii beneficiarii, ut vocant, fructibus & proventu ſolvendis ad expunctionem æris alieni coronæ: de armorum luſtratione equeſtri proxima hyeme inſtituenda.* Quum legati Danici abiiſſent Ludoſia, regni negotiis quantum pro tempore poterant peractis, rex voluit ut, quum ipſe aliis juſtitiam adminiſtraret, ſibi quoque lege frui liceret, & ut ſenatus regni jus diceret in lite inter ſe & Ingeburgis Stenonis Sturii ſenioris viduæ hæredes de quibusdam rebus ſoli, quas rex ſuo parenti vi extortas querebatur, in quarum poſſeſſionem Ingeburgis hæredes jam venerant. Ille autem deſiderabat, eas ad veros hæredes, qui illis diu extra ſuam culpam caruerant, ex lege iterum redire: quum non legitimè præſcriptum revocari poſſet. Cauſa ſatis dictâ cognitâque, ſenatus non aliter judicare potuit, quam quod tertia pars bonorum ſoli hæredum Ingeburgis regi jure deberetur. Hoc Turonem Ioannis cauſa cadentem admodum pungebat, & libenter vindex injuriæ, ut putabat, à Guſtavo ſibi factæ fuiſſet; ſed pennæ ipſi pleræque jam evulſæ erant, ut altius volare non poſſet. Sequenti tamen anno non parum ſeditionis excitavit in Veſtrogothia & Smalandia, ut ſuo loco dicetur. Incunte anno rex concilium Orebroæ inſtituit, habitum

tum ab eccleſiæ antiſtibus & eruditis viris de inſtauratione ſacrorum & ceremoniarum : ut in omnibus eccleſiis earum conformis uſus eſſet, diſcordia ſopiretur, concordia ſtabiliretur. Hoc concilium extat in hiſtoria eccleſiaſtica Sueogothica Baazii. Rex per ſuos Lubecam ablegatos agit de ſolutione æris alieni & rationibus ejus purgandis, quamvis ob moram Lubecenſes pecuniæ ſummā auxiſſe dicerentur. Cum iiſdem tranſactum eſt de mutatione quadam privilegiorum ipſis à rege ante aliquot annos Strengneſiæ conceſſorum: quum regnum inde nimium caperet detrimentum. Convenit inter eos hoc modo: *Vt nulla alia civitatum Vandalicarum quam ſola Lubeca frueretur immunitate à vectigalibus in hujus regni emporiis, Holmia, Calmaria, Sudercopia & Aboa: ita tamen ut mercium domini quotannis in dictis urbibus coram præfecto regio literis aſſertoriis juratis probarent, iſtas merces ad ipſos, veros cives Lubecenſes, non alios pertinere. Si ſecus deprehenderetur, eas fiſco regio addicendas eſſe. Nec aliter exonerandas & deponendas, quam inveteratus mos ante indulta hæc privilegia obtinuiſſet.* Poſt concilium Örebroenſe publicatum, rex aliquot idoneos Evangelii concionatores à ſe auditos ſingulis cathedralibus eccleſiis & earum epiſcopis commendavit, ut eos probatos gregi præponerent, & adverſus vim tutarentur. Sed ad Scarenſis eccleſiæ epiſcopum miſſus ita excipiebatur, ut mox fuga ſalutem peteret. Nec meliori fortuna uſus ſcholæ ibidem rector, qui cum Evangelium Matthæi provectioribus ſcholaſticis extra ordinem interpretari cæpiſſet, ab iiſdem lapidum obrutus procella, & ſchola exactus, Vadſtenas confugit. Hujus petulantiæ authores fuerunt iſti ex proceribus gente Veſtrogothis Thuro Iohannis, Nicolaus Olai, Thuro Erici, Magnus Bryntonis & epiſcopus Scarenſis Magnus. Qui nulla alia cauſa quam ob Pontificiæ religionis antiquationem in regem conjurabant; exuta omni fidei & juriſiurandi regi antea præſtiti reverentia. Thuro Iohannis dux & caput hujus conjurationis & poſtea ſubſequutæ ſeditionis, juratus Chriſtierni cliens, quique proditorem animum occultè ſub pectore gerere credebatur, tres ſuos filios in Vplandia degentes, Iohannem, Laurentium & Georgium præpoſitum eccleſiæ cathedralis Vpſal. literis hortabatur ad arma

&

& vires ſecum contra Guſtavum jungendas. Sed Iohannes & Laurentius fratres tam conſtantes in fide erant, ut literas patris non reſignatas de manu in manum regi traderent, rogantes ne ipſis malo eſſet prava patris adverſus regem molitio. Se pro regis ſalute vitam & omnia ſua devoturos. Sed Georgius præpoſitus Vpſalienſis alia omnia ſentiebat, in prædio ſuo Biörnöenſi paræciæ Frotunenſis ex colluvie ſceleratorum centum militum manum cogebat, patri ſuppetias laturus. Rex per literas eum monebat *quieſcere, nec patris machinationibus ſe cum periculo capitis & fortunarum immiſcere: ad ſe ſub fide pub. venire, & patrocinio regio, ut reliqui ejus fratres, frui*. Idem monere ipſum fratres & cognati fruſtra. Quocunq; progrediebatur, patris literas quaſi Fecialis ejus plebi inculcabat, quarum ſententia erat: *Se Lutheraniſmum & templorum ac monaſteriorum deſolationem ulturum*; quo plebem in ſuas partes ductabat, eamque obſequium regi velut hæretico detrectare impellebat. Si quos ſacerdotes Evangelium rite docere comperiret, eos verberibus æde ſacra expellebat. In Helſingiam pergens regis prætorem Olaum Martini perſequitur & die Dominica in æde ope ſacerdotis iſtic captum cum miniſtris carceri tradit; qui tamen mox cura presbyteri in Norala liberatur, miniſtris præpoſiti eorum vicem iterum incluſis. Sed ipſe præpoſitus ê cœnaculo proſpectans adventantes, per poſticum in ſilvam clam evaſit. Noralenſes inſequuti hominem & fruſtra quæſitum in ſilvis, tandem in lacum tacitis remis provecti, in lintre ſedentem à tergo invadunt, & ubi deprehenſum ſe ſentit, in lacum ſe proiicere conantem corripiunt. Ille deſperatione fugæ, an metu ne ob iſtam prædam obtruncaretur, catenas aureas & annulos, quos penes ſe habebat, in profluentem abiicit. Illi verò hominem Holmiam abducunt, ubi carceris incola per ſesquiannum, poſtea tamen à Guſtavo dimiſſus eſt. Noralenſes pro Bollenäſenſibus apud regem intercedunt, & ipſi noxam faſſi gratiam facinoris ſupplices petunt, & impetrant. At Thuro Iohannis & reliqui conjurationis ſocii ad malè conſulta non ſegnes & remiſſi, Smalandorum partem ad ſeditionem concient. Hi autem ſibi legunt conſulem Ienecopenſem Nicolaum Arvidi. Ille quidem integritate erga regem inconcuſſa, tamen ſimulatâ facinoris ſocietate majo-

rem fidem apud conjuratos meritus, occulta principum rebellionis facilius elicit, & regi cuncta aperit unàque literas conjurationis interceptas ei tranſmittit: unde rex eorum flagitioſa conſilia diſcit. Smalandenſes quatuor regis præfectos trucidant. Regis ſororem Iohannis comitis Hoienſis conjugem, quæ nuper ex Saxonia nuptiarum pro rege conciliandarum cauſa redierat, una cum ſecretario regio VVolfgango Gylero & aliquot civibus Ienecopiæ captivam abducunt. Quos ægrè poſtea raptorum manibus rex liberavit. Iidem ſub ſigillo civitatis Ienecopenſis ad Oſtrogothos aliosque ſcribebant, quomodo *reſignata regi ſubjectionis fide, conſtituiſſent armis perſequi iniquum regis imperium.* Hoc enim obtentu utebantur: uti ſcelus, quum juſtam ad ſui patrocinium rationem non habeat, à vano prætextu authoritatem quærit. *Itaque eos ſecum ut vicinos facere & idem velle* cohortabantur. Parem in modum Thuro Iohannis Montanos & Dalios literis *ad defectionem* allectabat, *& ad Guſtavum conjunctis viribus ob Lutheranam hæreſin, quam foveret, regno exterminandum. Se ſibi alium quæſituros regem, imperio magis parẽ & ſubditis æquiorẽ.* Quæque alia hujusmodi indigna, non tam ex obſtinata animi malitia quã præpoſtero & inconſulto vindicandę ſuę religionis ardore ſcripſerat. Sed ne molitiones conjurationis ſociis secũdum ſua vota provenirẽt, & rex improviſo opprimeretur, pleræque omnes conjuratorum literæ ſingulari Dei nutu in manus regis devenerunt: unde cogitata facinora perduellium edoctus, malo ſuo tutius occurreret. Montani quoque & Dalecarli reſpondebant Veſtrogothis & Smalandis, monebantque, *ut ipſorum exemplo diſcerent eſſe cautiores: dominationem quærentium improba conſuetudine abſtinerent, conquieſcerent & captivos dimitterent. Si verò prava facinora mallent, facerent ſuo periculo; & ſcirent, ſeditionem, ut incendium, faciliùs excitari, quam exſtingui; & in eam involutos potisſimum adurere. Se in fide manſuros, & omnes in caput regis conjurantes vi & armis perſequuturos.* Vt conjurati firmius haberent adverſus ſubitas hoſtium impreſſiones munimentum, mille militum copias ſub Tivedia ad Hovam locant, ductore Nicolao Hualſtadio: qui ex prætore ſacerdos, ex ſacerdote iterum tribunus militum factus erat; ad quemvis fortunæ habitum aptus, aut potius vertumnus. Ad eum mittunt literas, ex occaſione ad quos data

tæ erant, bene curandas. Sed accidit ut juvenis, civitatis Holmiæ apparitor, Iohannes cognomento Audax, quod ad omnia audenda promto eſſet animo, natione Veſtrogothus eò mitteretur, conjuratorum actiones exploratum. Is per avia contendens in Veſtrogothiam, hoſtium caſtra & excubias latens, apud ſuos aliquamdiu commoratur. Inde ad caſtra hoſtium redit, & â cuſtodiis ſe non invitum capi paſſus, ad tribunum ducitur: qui ut exploratorem ex Vplandia huc miſſum increpat, & arctè cuſtodiri jubet. Ille verò ut more exploratorum noſceret, non noſceretur, per quadriennium ſe Vplandiam vidiſſe negat; hactenus in Veſtrogothia moratum, ſanctè adfirmat. Mox quatuor militibus cuſtodiendus traditur: quos ut deludat, poſt aliquot dies morbum ſimulans, tuſſit, ſcreat, vomitum moleſtè & laborioſe minatur, quaſi ſtomachum intemperie gravem exoneraturus. Familia domus hominem miſerata, lectulum ei ſternit, & valetudinem ejus utcunque curat. At excubitores malè habentis tædio, an quod infeſtam veri morbi vim crederent, ſecuri tandem ſolum relinquunt: id quod ille unicè quærebat. Dum enim illi abſunt, & nemo ex familia intus eſt, occaſione capta, ſcrinium in angulo temerè locatum arripit, & literas conjuratorum in eo reperit. Mox ſuo loco reponens, lectum morbumque ſuum repetit & corpore ſe peſſimè affectum fingit; voce, geſtu, ſuſpiriis ægroti dolores ingeniosâ & latente fraude imitantibus. Proxima nocte ſurgens, literarum capſulam ſecum aufert & clam ſe domo proripiens, lecto vacuo & mendaci morbo relictis, qua venerat via Vpſaliam revertitur, & literas velut opima ſpolia ad regem adfert. Imò quavis præda chariores regi fuerunt iſtæ tabellæ, dum conſilia conjuratorum tam ſecurè ſibi commiſſa, ſed tam imprudenter & incurioſè ſervata regi quovis indice fidelius enunciabant. Vbi Veſtrogothi ad Larvæ convalles ex edicto Thuronis Iohannis & Magni epiſcopi Scarenſis conveniſſent, in lucem productum eſt, quod clam ante animis verſarant. Populum enim ſibi juramento adſtringere & proclamare regem Magnum Bryntonis conſtituerant; eique regium honorem habere cœperunt. Thuro Iohannis alloquetus Veſtrogothos, gratias eis egit, *quod ſe ut primum procerum omni honore & benevolentia proſequuti eſſent. Quum verò*

rex, quem nunc habeant, à vera religione defecerit ad Lutheri ſectam, & novam populo invito obtruſerit fidem, à fundamentis demolitus ſit & exſpoliarit templa & monaſteria, & in juramento coronæ præſtito prudens præterierit caput de ordine equeſtri & ſacro, eorumque bonis tuendis, non minuendis: atque ſic fidem coronæ & ſubditis debitam violarit, ipſos quoque non obligatos eſſe vice mutua ſervare fidem ſacramenti ipſi præſtitam, ſed è re fore publica ſibi alium eligere regem. Si ergo velint amovere Guſtavum, ſe proſpecturum illis de alio probo rege, qui ipſis cordi futurus ſit. Equidem ſe non ſemel cognoviſſe quod boni Veſtrogothi Lutheri ſectam abhorreant odioque habeant, & in antiqua & avita perſeverare religione, pontifici R. cardinalibus & epiſcopis morem gerere, atque ab eorum doctrina neutiquam divertere velint. Epiſcopus Scarenſis Magnus addebat: *Pontificem R. habere poteſtatem eos abſolvendi ſacramento fidelitatis Regi Guſtavo hæretico præſtiti, & hoc ſe facile procuraturum.* Ceterũ Veſtrogothi, incorruptis erga regem animis maniſeſtè ſentiebant, illos improba cupiditate & inconſulta temeritate tranſverſos agi. Proinde penſo melius conſilio, duos ex concione pro ſe reſpondere jubẽt: *Se nullo modo poſſe incuſare regem Guſtavum, ſed potius ſummo beneficio ipſi devinctos eſſe, pro liberatis ejus induſtria & virtute ſubditis & univerſo regno à crudeli dominatione Chriſtierni, & defenſa patria adverſus omnem vim ac injuriam, in otio & pace adminiſtrata cuilibet juſtitia. De religione verò ipſorũ non eſſe judicare. fortè rem ſecus ſe habere, atq; fama ferret. Hoc tamen ſe videre, periculoſæ aleæ opus eſſe, ſæpe mutare reges. rarò in melius verti. nihil magis præſtare, quam ſtabile imperium. Si tam ſtolidi eſſent, ut eorum conſilium ſequerentur, fore ut ſe, liberos & poſteros in diuturnas turbas, & in præſens diſcrimẽ ac perniciem, hujuſmodi turbarum comites, præcipitarent. Proinde ſibi tutius & magis ex uſu videri, in fide ſemel regi jurata conſtanter perſeverare.* Dicentis verba omnis concio erectis manibus & communi aſſenſu comprobavit. Hîc multum attoniti conjurationis principes, ſecus quam cogitarant rem evenire, metu multitudinis ſecuritati ſuæ conſulere cæperunt, rogantes quatuordecim dierum ſpatium de pacis & amicitiæ regiæ commodiori ratione cogitandi, plebem & mox quoque exercitum ſuum dimiſerunt. Militum dux VValeſtadius rogatus, *quid de literis conjurationis ad amicos ſcriptis feciſſet?* reſpondit: *ſe cremaſſe, quum ſentiret ex voto conata non proceſſiſſe, nec vias per quas tranſmit-*

mittẽdæ erant, ſatis tutas eſſe. Sic illi conquieverunt, ignari literas interceptas eſſe. Dum verò ſinguli, deſtinatione animorum irritâ, capiti ſuo metuũt, Nicolaus Olai, Thuro Erici & Magnus Bryntonis, exilium grave & morti fermè æquandum rati, conſtituerunt in regno permanere & regis favorem experiri, vel juri ſe permittere. Spem enim illam fovebant, neminem ipſos facinoris alicujus convicturum, epiſtolis conjurationis, ut putabant, exuſtis. Ceterum Thuro Iohannis & Magnus Scarenſis non audebant ſe committere Guſtavo & patriæ, ſed rebus optimis convaſatis abibant in Daniam & inde in Germaniam; ubi loco, non animis mutatis adhuc prava machinabantur adverſus regem Guſtavum & regnum; donec ad Chriſtiernum in Belgium veniſſent, & una cum Guſtavo Trollio ipſi authores fuiſſent movendi cum exercitu in Norvegiam, uti poſtea memorabitur. Simulac rex comperit motus Smalandorum & procerum aliquot Veſtrogothiæ, malo, ne morâ vires caperet, in principio occurrendum arbitratus, patentes emiſit literas paſſim ad ſubditos; quibus eos monuit, *non venire in ſocietatem hujus tumultus, ſed omnia in meliorem accipere partem, & quieti publicæ conſulere. Sibi animum eſſe, prima occaſione regni ſenatum & ordines convocare, ut exquirat cauſas hujus ſeditionis, & remedia quibus hi motus abſque Chriſtiani ſanguinis effuſione componi poſſint. Omnibus notum eſſe, quanto cum labore & vitæ diſcrimine patriam à vi & manibus hoſtium vindicarit; & quomodo ipſi ſua ſponte & benevolentia ſe regem tale quid nihil affectantem, ſed aliquoties recuſantem elegerint. Se nihil cæpiſſe, tractaſſe aut decreviſſe in religionis, epiſcoporum, monachorum, monaſteriorum aliisve negotiis, niſi cum conſenſu procerum & ordinum. Teſtem Deum & conſcientiam ſuam appellare, ſe nunquam voluiſſe aut in poſterum velle aliter regnum, tot ante tempeſtatibus exagitatum, quam in pace & concordia ad populi ſalutem moderari, ſi per ipſum ſtaret, nec inquieti homines aliò mentes ſuas dividerent. Si qui nævi aut offenſiones in republica deprehendantur, præſtare eas conſilio & æqui juris via leniter ſanare, quam vi & armis inflammare. Nulli equidem uſui & decori eſſe Suecis bellum civile, quo in propria membra & reipublicæ perniciem grasſentur; ſed eorum hoſtibus lætitiæ & incitamento fore, ad eos diſcordia fesſos opprimendum, & regem velut prædam in medio*

poſitam, occupandum. Proinde caverent cujusquam literis aut molitionibus à ſe deflecti, ſed in fide ſemel ipſi juramento firmata, ut bonos & non degeneres patriæ cives deceret, immoti perſiſterent. Se nullā occaſionem prætermiſſurum, qua eorum commodis & bono ſtudere poſſet. Ejusdem fermè argumenti literas ad ordines regni ſcripſit ſenatus, quibus eos ad quietem & fidem hortatur. Rex inſuper Gudmundum Petri præfectum arcis Holmenſis & Andream Simonis conſulem Holmenſem in Oſtrogothiam miſit, plena facultate inſtructos agendi cum Holgero Caroli, Magno Iohannis, cum ſacro ordine Lincop. & ſenatu cujuſvis urbis Oſtrogothiæ & de tumultu Smalandorum aliorumque ſedando. Illi cum pluribus operam ſociantes, primò tentarunt animos populi: à quo ad duces factionis remiſſi, cum illis hoc modo tranſegerunt: *ut armis poſitis & captivis dimisſis, præteritarum injuriarum oblivio ſanciretur. Vt hæreſis nulla in regnum introduceretur, ſed vera religio cum receptis ritibus defenderetur. Vt ſubditi de redintegranda fide ſua & exiſtimatione regia literis caveret.* Hæc utrinque à rege & ſubditis rata habita & ſubſcripta, pax ac concordia reſtitutæ ſunt. Thuronem Iohannis & Magnum epiſcopum rex blandis literis & ſpe gratiæ in regnum revocare, ſed fruſtra conatur: quum negarent ſe decreto Arhoſienſi, cujus in literis mentio facta eſſet, adquieſcere poſſe. Sed Nicolaus Olai, Thuro Erici & Magnus Bryntonis ſe literis ad regem excuſatum eunt, petuntque comitiis ad ſe purgandum ſiſti. Comitia Strengneſiæ, ut deſiderarant, inſtituuntur, ad quæ proceres cum rege & ſenatu accedunt. Rex *ſeditionis illos absque cauſa motæ, patriæ turbatæ & læſæ majeſtatis* accuſat. Sed Thuro & reliqui conjurationis participes excuſandis motus cauſis, regem incuſabant *pravæ religionis, violatæ juramenti fidei in non defenſis eccleſiaſticis perſonis & bonis ad coronam & nobiles tranſlatis, quorum cupiditate religionem mutaſſet; in expulſis regno epiſcopis & monachis, exſpoliatis cœnobiis & templis. Item de facta mutatione miſſarum, ut vocant, ſacramentorum, jejunii, cœlibatus clericorum. De ſubditis nimio tributo oneratis; peregrinis in ſenatum & arcium cuſtodiam contra fidei & legis obligationem admisſis. Conjugium regem cum extranea virgine principe, in civium oppresſionem, à peregrinis ſponſam huc comitantibus metuendam, inire conſtituiſſe.* Rex ad iſtæc reſpondet: *Animo ſuo maximè ægrum fore, ſi aliud hic in regno doce-*

doceretur, quam quod Deus ipſe juſſit, nimirum purum Dei verbum & Evangelium; idque decreto Arboſienſi confirmatum eſſe, cui ſententiam ſuam ſubſcribat. Et tamen *ob enatas in religione diſcordias nihilominus ad generale concilium ejuſque rectum judicium provocet: eoque hæreſis inſimulari non poſſit. Se ſatis recordari, ſibi poteſtatem à Deo commiſſam eſſe ad patrocinandum bonis & plectendum malos. Quod cum jurarit & hactenus impleverit, & porro in tuendo eccleſiam & ejus membra, id eſt Chriſtianos regni ſubditos implere paratus ſit, ſe violati in hoc juramenti argui non poſſe. Si vero ſecundum nonnullorum mentem dictum juramentum de epiſcopis, præſulibus & ſacerdotibus ſit accipiendum, & violatum exiſtimetur in eorum poteſtate civili & ſuperfluis opibus diminutis, id approbatum eſſe à regni ſenatu & populo in comitiis Arboſienſibus ob graves clericorum, uti appellant, abuſus & motus civiles non ſemel ab illis adverſus ſupremum magiſtratum excitatos. Quibus ſi capiſtrum imponatur, & injuriarum in populum occaſio materieſque amputetur, ſe exiſtimare rectè defendi eccleſiam ejuſque membra. Aliàs ſi tuendi eſſent clerici in peſtifera ſua potentia & injuriis quas aliis inferunt, illud fore opprimere eccleſiam, non defendere & tutari, ut juramentum vult. Regem epiſcopos non exegiſse regno, ſed ſeipſos, quum ad turbandum regnum hinc conceſſerint ad exteros principes, uti Guſtavus Trollius, Magnus Scarenſis, Iohannes Lincopenſis & alii. Se verò mirari, litem cum epiſcopis de eorum facultatibus, poteſtate & privilegiis novæ religionis cauſam allegari: quum ante eam receptam anteceſſoribus ejus non minor cum illius temporis præſulibus quam ſibi contentio fuerit. Itaq; ſe non aliter videre, quā quod religionem prætexant proterviæ, ambitioni & avaritiæ ſuæ, vero improbarum molitionum adverſus principes fonti. Opes nimias & immunitates, in dominatum & rebellionis anſam male uſurpatas, illis aliquantum eſse circumciſas; nec injuria: quum ex propriis eorum decretis, privilegio & beneficio mereatur exui, qui eo abutitur. Monachos verò exceſſiſſe monaſteriis, partim ob licentiam & luxum eorum refrenatum, & abundantes eorum reditus in meliorem regni, eccleſiæ & ſcholarum uſum ex ordinatione Arboſienſi converſos; partim ob fictæ ſanctitatis larvam à ſanioribus deprehenſam. Cœnobia & templa ſe non ſpoliaſſe, ſed ſub imperii ſui primordia, cum conſenſione procerum neceſſaria inde bello ſubſidia prompſiſſe, quæ regno planè à Chriſtierno, opibus exhauſto tunc aliunde non ſuppetebant.* Ritus

eccle-

eccleſiæ quoſdam non à ſe ſed peritis Theologis esſe in melius, ut ſperat, mutatos, nec ſine exemplo exterarum eccleſiarum: nec defore qui illud verbo divino, in quod ipſi nulla ſit poteſtas, defenſuri ſint. Si ſecus, ſe invito factum. Tributis negat ſe gravasſe regnum ex ſua authoritate, ſed regni ordinum, & ex necesſitate uſuque reipublicæ: cujus rei rationem reddere paratus ſit. Legem de peregrinis ad ſenatoriam dignitatem & arcium præfecturam non adſciſcendis ſibi videri interpretandam de hujuſmodi extraneis, qui huic regno, non ducta hic uxore & liberis ex ea ſuſceptis tanquam fidei obſidibus, haud esſent obſtricti. Matrimonio verò domeſtico hîc innexos, videri regno tam bene velle, quam indigenas. Nec illam legem ſe exiſtimare tam ſtrictam esſe, quin cum regni ſenatus conſenſu quandoque ad uſum publicum diſpenſari posſit: quod nec prorſus inuſitatum olim fuerit. Affinem ſuum Comitem Iohannem de Hoia (qui hic maximè tangeretur) in multis negotiis regno non parum profuiſſe & adhuc prodesſe. Si ergo res cum inſigni commodo, nec detrimento regni conjuncta ſit, legem non ita interpretandam esſe, ut regni commodum ea re poſthabeatur. Conjugium cum extranea virgine principe ſibi nulla lege probibitum, & à regni proceribus comprobatum, nulla ratione ſibi posſe exprobrari. Sed & oppresſionis civium, quæ hinc timeatur, nullum fore periculum: quum tales principes fœminæ non plures miniſtros quam illis permittatur, ſecum adducant. Se vero ſperare talem ſe præbuisſe erga ſuos, ut eorum non perniciem, ſed curam & ſalutem quæſierit, & porro ſibi eam ſupremam legem eſſe velit. Rex causâ peroratâ jubet regni ſenatum ſedulò momenta negotii hujus ponderare & diiudicare, num jure num ſecus ſeditioſi proceres feciſſent, num decreto & pacto Arhoſienſi paruiſſent aut minus. Ejusdem decreti cauſæ & ulterior declaratio atque confirmatio circa hoc tempus publicatæ ſunt. In reos, licet fide dignis teſtimoniis, propriis literis & ipſo facinore indicarentur, tamen ab ipſo rege & ſenatu toties ſpe mitioris ſententiæ de ingenua confeſſione monitos ſed culpam obſtinatè diſſimulantes, ultimi ſupplicii acies ex lege perduellionis ſtringebatur. Magnus Bryntonis in fugâ præſidium vitæ poſiturus, ex conclavi, in quo cuſtodiebatur, in ſubjectos ſcholæ Strengnenſi hortos deſilire tentat: captanſque pyri ramum, quo ſaltum innoxium juvaret, ſed fruſtrante niſu decidit in terram & crus frangit.

Inde

Inde in agrum vicinum ſiligineum ægrè prorepens, poſtero die iſtic fermè ſemianimis reperitur, & ex fuga reprehenditur. Thuro Erici ad matris ſuæ Gunilæ Erici Thuronis in Benhammero viduæ, probæ matronæ, tot ſupplices preces & lacrymas vitam ingenti vi pecuniæ redemit. In ſenatorum ſupplicio affectorum locum Magnus Iohannis, Benedictus Nicolai de Eka, & Ionas Nicolai de Hakeſtadio ſuffecti ſunt. Iſto motu ſedato, non longe abfuit alius. Vt enim fluctus fluctum in mari ventis agitato, ita tumultus excipit tumultum in turbato ab ambitioſis & inquietis ingeniis regni ſtatu, nec dum ſatis confirmato. Quippe Thuro Iohannis & Magnus epiſcopus Scarenſis in Dania contra legem pactorum Malmogienſium tolerabantur, & Veſtrogothiam per ſuos prædones, inprimis villam Matthæi Kaflii diripiebant: quod pravis eorum conſiliis obſtitiſſet. At Guſtavus hoc ægrè habuit, & Fridericum regnique Daniæ ſenatum de fœderis lege ex fide ſervanda, nec ferendis iſtic patriæ perfidis commonefacit. Si vellet pro amico facere, huc eos tranſmitteret: non ut vi ſed lege cum illis ageretur. Hoc Fridericus noluit, ſed interponere ſe & conciliare eos regi obferebat. Verum id Guſtavus recuſavit, Thuronis levitatem haud ignorans. Tandem tamen, ne Guſtavum prorſus offenderet, eos & una Guſtavum Trollium ex regno ſuo proſcripſit. Illi dein Lubecam, & ibi non recepti, in Ducatum Mechlaburgicum profugerunt, ubi fidem pub. nacti, Suerini, VViſmariæ & Roſtochii ſubinde verſabantur: donec ad Chriſtiernum confugerent. Ab eo ſe patriæ dignitati & fortunis ſuis beneficio auxilii, quod à Carolo V. præſtolabatur, reſtitutum iri ſperabant. Sed fruſtra. Thuro ſæpe gloriabatur, ſi bis aut ter mille milites in expedito haberet, ſe totam occupaturum Sueciam ob partium in regno factiones, quarum favorem ſibi pollicebatur. Interim Guſtavus civitatem Holmenſem privilegiis ornat, ad urbis & commerciorum incrementa ſpectantibus: quæ poſtea à ſucceſſoribus vel mutata ſuis locis, vel aucta ſunt. Regis Daniæ Friderici filius Chriſtianus dux Holſatiæ cum agmine movet in Norvegiam ad electionem ſui ex jure regni hæreditario capeſſendam; quamvis infecto negotio, dum loci præſul & alii ex Norvegicis obnitebantur. Inde fama cicumfertur de

Vikia

Vikia ex occaſione armis à Chriſtiano occupanda, ſi amicè non liceret. Qua re Guſtavus etiam in procinctu fuit & cum inſtructis copiis in Veſtrogothiam conceſſit, non ignarus, mutuo metu gladios intra vaginas contineri. Nec quidquam hac vice tentatum. Poſtmodò miſſus à Friderico in Sueciam Ieſperus Brocmannus regius ſecretarius de Vikia ex pacto Malmogienſi reſtituenda, & quinquaginta millium aureorum mulctatitia pecunia. Sed quum rex Guſtavus de utroque, ut anno ſuperiori legatis Danicis in conventu Ladoſienſi, reſpondiſſet, nihil ultra actum, ſed negotii diremtio in conventum VVardbergenſem dilata eſt. Circa finem hujus anni hîc ſævire cæpit tranſmarinus morbus, ſudor Anglicus dictus, quod in iſto ſolo primum ortus, inde vicinas oras ac Germaniam pervagatus, huc tandem quoque penetravit. Iſte morbus tam vehemens ac peſtilens erat, ut, dum quis optima valetudine uti videbatur, improviſò invaderet eum frigidus ſudor. Quo correptus niſi ſtatim lectum peteret, & bene tectus, ita ut ne minima quidem aura corpus ejus adflaret, ac inſomnis per viginti quatuor horas virus exſudaret, intra duas aut tres horas exſtingueretur. In comitiis Vpſa-
1530. lienſibus tractatum inter cetera eſt de reliquis nominum, quibus Suecia nexa erat Germaniæ inprimis Lubecæ, ſolvendis. Quum vero iſtæc nomina ad univerſum regnum pertinerent, decretum eſt, *ex ſingulis regni templis quæ quatuor aut quinque æris campani nolas haberent, depromere maximæ proximam ad eorum ſolutionem: idq; cum minori ſubditorum onere & moleſtia fore, quam ſi ex proprio penſitare tributum neceſſe foret.* Incolæ Vikiæ in Norvegia tumultuantes obtruncant aliquot regis Guſtavi miniſtros inſtinctu Danorum, ut putatur, qui omni ſtudio ferebantur ad Vikiam quocunque modo recuperandam. Iacobo Crummio Vikiæ præfecto munus ſuum reſignanti ſubſtituitur Achatius Claudii. Quo cum ita rex contraxit, ut ad arbitrarium tempus Vikia una cum fructibus ejus & reditibus pro ſexcentis ſelibris argenti quotannis ad diem Michaelis pendendis frueretur, & ſimul inde aleret tot milites, quot opus eſſe crederet ad arcem loci Caroloburgam nomine Guſtavi tuendam. In conventu VVardbergenſi oratores regis Guſtavi urgebant, ut antea, refuſionem mulctæ & damni à Severino ex Gothlandia regno Sueciæ

ciæ factâ pace dati, à Friderico rege Daniæ præſtandam; item tormentorum ad Blekingiam & Lyſtriam tempore pacis Suecis ademtorum, expenſarum in Norvegia factarum, & prædiorum in Dania Suecis propriorum reſtitutionem. De Gothlandia litis cognitionem & alia ex pacto Malmogienſi & Nyloſienſi ſuſcipi apud oratores Danos ſeriò contenderunt, hoc fructu ut ſe obligarent Dani ſolennibus literis ad hæc pacta: *Vt rex Guſtavus Vikiam quam Chriſtierno tyranno jure belli ademerat, cum ſubjacentibus ejus bonis, ſalvis ſubditorum & ordinis equeſtris ordinario cenſu, jure & privilegiis, à die S. Laurentii ad ſexennium adhuc teneret, eoque elapſo ex fide reſtitueret Friderico regi Daniæ aut ejus ſucceſſori, ſublata, irrita & caſſa omni prætenſione & poſtulatione pecuniæ mulctatitiæ aut reſtitutionis damni. Ius tamen de Gothlandia, ſi quod haberent, Suecis integrum eſſet, uſque ad cauſæ cognitionem; ut & prædiorum in Dania & Norvegia ſitorum, quotquot eorum eſſent, recuperationem impetrandam. Incolume quoque fore & omni parte ratum fœdus pacis & mutui auxilii inter reges Sueciæ & Daniæ.*
Orebrogæ iterum in conventu regis & ordinum agebatur 1531.
de una cujuslibet ædis campana, ut vulgò vocant, aut æſtimatione ejus præſtanda; ubi verò hæc non ſufficeret, illius anni decimis ſuppleretur ad creditæ pecuniæ adhuc reſiduæ ſolutionem. Exigendi hujus ſubſidii cauſa emiſſi ſunt viri moderati regio mandato inſtructi: & à pleriſque ſubditis lenitate & ratione perſuaſis obtinuerunt, quod petitum venerant; exceptis quibusdam Dalecarlis in Lixanda, Alia & Gagneſäia: qui à metallorum redemtoribus, quos vulgò montium viros vocant, inſtigati æris campani nolas unctas & conſecratas ad profanos, ut ſibi perſuadebant, uſus tradere religioni ducebant, & ſemet exactoribus earum opponebant, authoribus præcipuis Magno Nicolai in Asboda, Andrea Petri in Rankhyttan, ante quidem quieto & fido, ſed nunc opibus & felicitate elato ac rebelli. Hi coacto agmine, duce Nicolao in Sörby procuratores & exactores regios indignis modis & verberibus excipiebant. Incolas Tunæ, Torſenſis agri, Snäffuingię & Akerboę quoq; ſollicitabant ad parem motum. Regiam domum in Henemora & Thuronis Erici prædium in Räſuelſtadio diripiebant. Hoc cum ad regis aures accidiſſet, duos modeſtos viros Stephanum Henrici conſulem Vpſalienſem,

ſem & Beronem Holmenſem miſit ad Dalecarlos cum poteſtate tractandi cum eis, & rectius eos de hoc negotio eiusq; cauſis docendi. Sed paulò longius ad Henemoram progreſſi, à ſexaginta militibus per Nicolaum in Söderby & Magnum Nicolai in Asboda emiſſis viasque paſſim obſervantibus intercepti fuiſſent, niſi alia ac tutiori via Holmiam rediiſſent. Vbi regi illorum molitiones expoſuiſſent, *illis jam inſaniendi, ſed ſibi ſuo tempore vindicandi ſpatium fore,* reſpondit. Mox Vpſaliæ comitia indicit animo cum ſubditis præſertim Dalecarlis & vicinis agitandi de turbis denuò apud eos ortis; & commoda compeſcendi eas ratione. At ſeditioſi Dalecarli, præſertim ultra Longheediam colentes, non ſolum non acceſſerunt, ſed contra literis ad regni ordines datis eos ad Arbogenſem conventum ſub ultimi ſupplicii minis ſatis pro imperio convocarunt: *uti memores aviti fœderis & fraternitatis, in unum conſentirent, & de controverſiis religionis, demolitione templorum & cœnobiorum & novis oneribus ſibi impoſitis prius communicarent, quam regiis jusſis ſatisfacere posſent.* Sed ordines regni præſertim Helſingi reſponderunt; *ſe quidem meminisſe fœderis & fraternitatis majorum, ſed pacis & quietis pub. non turbarum cauſa factæ.* Hortantur eoſdem *ad fidem regi integram ſervandam, & una cum ipſis tolerandam collationem æris campani ad ſolutionem nominum regni perquam necesſarii; niſi bello cum exteris implicari, & mari occluſo præcipuis victus adjumentis carere velint. Si quid offenſionis adverſus regis præfectos haberent, id jure non tumultu, ſibi & patriæ noxio, perſequerentur. Se vero nolle conventui iſti Arbogenſi, ut factionis incendio interesſe.* Sic iſte conventus, ſociis in diverſa tendentibus, diſſolutus eſt. Sed ad concionem Vpſal. ſub dio in colle veteris Vpſaliæ rex verbis factis oſtendit: *Fidem eorum ſe fermè in dubium devocare, & pro ſubditis an hoſtibus habere debeat, non ſatis certum esſe, alio motu ſuper alium conflato.* Rogati porrò, *cur ad conventum Arbogenſem invitati non comparuerint*: *ſibi iſtic nihil negotii fuisſe*, reſpondent. Inde cauſas exactionum nolarum illis exponit, nimirum *ut fides regni tandem liberetur, reſiduum debitæ pecuniæ integrè perſolvatur, & incommoda longioris dilationis, à petentium creditorum impatientia, vi & armis metuenda declinentur. Se nihil inde in ſuos uſus verſurum, ſed per honeſtos viros liquidam accepti ſolutique æris rationem redditurum.* Quærenti

verò

verò regi, *cur in tam neceſſario negotio tam pervicaces & difficiles eſſent*, non habebant quod jure obloquerentur. Erant tamen, qui ne quidem à maledico ore ſibi temperarent. Inde rex incenſus irâ, equum retorquere, gladium ſtringere, & ſe non verbis more ignavorum, ſed armis adverſus rebelles certare, ſi non aliter velint, paratum oſtendens, ad pugnam & fortunæ periculum faciendum præſentes laceſſere. Quamvis autem ad vim & arma, velut præſens iracundiæ & vindictæ refugium decurrere, & equeſtri agmine, quo ſuccinctus erat, ſi caloris impetum & ſtrictæ ultionis occaſionem ſequi voluiſſet, iſtos rebelles circumfuſos occidione delere in proclivi fuiſſet; tamen animi ſui potens iræque moderatus, ſupplici & deprecanti multitudini ignovit. Subditi verò ſaniores denuo ſe verbis & ſcriptis obſtringunt adverſus omnes ſalutis & quietis publicæ hoſtes, ad exſtirpationem perfidiæ & fidei conſtantiam erga regem, & reſiduum imperati tributi ſolvendum. Rex finitis comitiis ſeditionem Dalecarlorum præcipuè factionis principum ita diſſimulabat, ut obliviſcenti quam vindicaturo propior videretur. Sed ille rebellionis memoriam animo, pœnam occaſioni ſervabat, ut poſt biennium patuit. Ne tamen interim dilatio ſupplicii partium duces metu ſuſpenſos in deſperationem adigeret, ut malum reipublicæ novum cuderent, ille omnibus proviſis ſedulo præcavebat. Dalecarli verò ſocietate facinoris, quod plures eſſent, ſe tutos rati, hoc ſolum in conſilio habebant, quod, dum in armis & excubiis erant, labores quotidiani, quibus ſibi ſuiſque victus quærendus erat, neglecti jacerent. Itaque conſultare cœperunt de capeſſenda quiete, ſi rex his conditionibus ſecum paciſci, privilegia eorum & hæc duo præcipuè confirmare velit: *Ne transeat Brunsbeckii vadum, ubi trajectus in interiores Dalecarlorum oras patet, ipſis inſciis & abſq; fide publica. Ne rex illis alios quam ex ſua gente præfectos & judices præponat.* Leges pacis regi tanquã domini aut victores, non ut ſubditi, imò rebellionis pœnam meriti, ponunt: ne quid pudori reliquum faceret inſolentia. Vnde & factionis duces hæc ante tempus, tacita conſcientia ſua prædamnati, ad regem eliminare vetant. Nihilominus tamen ſacerdos Tunenſis regi per literas patefacere, eumque rogare ut Dalecarlis præfectum Ingellum Iohannis in Gylla, iſtic natum, conſti-

tueret, ſic illis facilioribus uſurum. Rex etſi tunc ſeverius cum illis agere jure potuiſſet, tamen de adventu Chriſtierni certior factus, indulget tempori, ſi forſan die & quiete ſanarentur, qui ratione non poterant; & ſimul illis deſideratum præfectum concedit, ſilentio tranſmiſſis ceteris. Rex Daniæ Fridericus miſit duas epiſtolas regi Guſtavo, quarum unam Thuro Iohannis eques, Guſtavus Trollius præſul olim Vpſalienſis & Magnus epiſcopus Scarenſis ad Chriſtiernum tyrannum profugi, ſcripſerant ad Iohannem Andreæ epiſcopum Othonienſem, alteram ſolus Thuro Iohannis dederat ad Petrum Lyckium præfectum Nyburgenſem de recipiendo ſine ſangvine Chriſtierno in regnum Daniæ; quum Cæſar & ejus fœderati tentarent copiis & armis ejus reſtitutionem promovere. Quæ res etiam movebat Fridericum, ut auxilium maritimum ex lege fœderis à Guſtavo per Axelium Vgrupium peteret. Etſi hac tempeſtate ob motus inteſtinos & ſuſpectam fidem præſulis Norvegici, juſtæ copiæ domi habendæ eſſent, tamen, ſi quid Chriſtiernum adverſus regnum Daniæ tera marive moliri pro certo conſtaret, in ipſius uſum auxilium fore paratum Guſtavus promiſit. His peractis Laurentius Petri ſcholæ Vpſalienſis rector, præſul Vpſalienſis electus eſt, de eccleſia præclarè meritus. Proxima æſtate rex emiſit claſſem magnificè inſtructam cum aliquot proceribus Laurentio Siggonis, Birgero Nicolai, Guſtavo Olai & aliis, & cum nobilibus aliquot matronis ac virginibus, adductum huc ſponſam regis, Ducis Saxoniæ Magni filiam. Quæ cum paulò ante feſtũ Michaelis cum illuſtri ſuo comitatu huc proſperè adveniſſet, rex cum ea ſolennes nuptias ipſo die Michaelis celebravit. Circa idem tempus conſtitutio regia lata eſt *de illicitis regni portubus, & quomodo in licitis commercia exercẽda ſint.* Guſtavus Trollius corrogat ſuppetias à duce Megapolitano, Marchione Brandeburgenſi, & in Norvegia à præſule & ceteris epiſcopis, quos Chriſtierno tranſmittat. Chriſtiernus copiis & pecunia adiutus à Cæſare & Belgis, cum decem millium claſſe & comitibus Thurone Iohannis & Magno Scarenſi epiſcopo ex Hollandia petit Norvegiam: hæc tria regna borealia recuperandi propoſito. Sed vix in altum provecto, tanta ex euro procella oborta eſt, ut per illam tota ejus claſſis adflicta diſſiparetur & eliderетur, undecim ſolum ſalvis. Cum his

his ingreſſus Norvegiam ad ſe vocat Guſtavum Trollium ibi deliteſcentem, & in publicum literas edit: quibus exponit adventum ejusque cauſam de repetendis tribus ſuis regnis. Qui ultrò ſe in fidem ejus dederant, illis præteritorum veniam & benevolentiam ſuam promittit, ſecus rebellibus. Ita in fidem ſuam ſubditos Opſloæ accepit,& ſacramento adegit. Thuro Iohannis primates Daniæ & Sueciæ ac Dalecarlos blandis ſuis literis, in melius flexum Chriſtierni animum, ſpem ſingularis ejus clementiæ & libertatis publicæ promittentibus, ad defectionem ſollicitare nequicquam conabatur. In Vikiam Chriſtiernus cum mille ducentorum agmine movet, & Caroloburgum arcem obſidione cingit; quam etſi Suecica præſidia ſtrenuè defenderent, tamen cæſo eorum duce Achatio Claudii, tandem expugnat & incendit. Vbi rex Guſtavus Chriſtierni ſucceſſum in Norvegia cognovit, Fridericum regem Daniæ literis admonuit *de obviam properando Chriſtierni progreſſibus, & tutando Norvegos. Se pro virili ex pacto fœderis ſuccurſurum.* Ita rex Laurentio Siggonis, Holgero Caroli, & Canuto Andræ ductoribus pedeſtres & equeſtres copias Oſtrogothorum & VVeſtrogothorum Ladoſiam expedivit, ut Veſtrogothiæ adverſus vim hoſtis præſidio eſſent. Iacobus VVeſtrogothus & Petrus Iohannis cum agmine ad Dalios obſervandos & ſi quid moverent, reprimendos emiſſi ſunt. Tordo Petri & Olaus Martini cum juſtis copiis Helſingiæ præſidio mittebantur. Rex Laurentium Siggonis per literas monebat, *ut omni ratione prudenter & circumſpectè ageret, ne inopinato hoſtis superventu opprimeretur. Vt re communicata cum Danis, intentus esſet eorum conſiliis & molitionibus. Se mirari, cur Chriſtierni fortunam in Norvegia tam ſecurè transmitterent. Quare ſe nolle ſua agmina magis quam Danorum in diſcrimen adduci. Temeritatis esſe, cum hoſte manus conſerere, ſi opportunitas non alliciat, aut vires non æquent. Si verò Dani ſerio in hoſtem adverſum ire & ſigna conferre velint, ſe quoque ut fœderatum deceat, ſuis partibus haud defuturum.* Luſtratas Arbogiæ Vplandorum, VVeſtmannorum, Sudermannorum copias rex VVeſtrogothis auxilio miſit, hortatus, ut militem ultrò reciperent, & commeatu juvarent. Præſtare enim illos ad tempus alere, qui ipſos contra vim hoſtis tutaturi eſſent, quam hoſtili deprædationi omnia exponere.

ponere. Legatus ex Dania Chriſtophorus Othonius nomine ſui regis auxilium contra Chriſtierni incurſiones à Guſtavo ex fœdere deſiderat ac impetrat. Vterque rex ſuos & vicinos in fide confirmant. Guſtavus autem duos legatos in Daniam mittit Petrum Dutum, & Suenonem epiſcopum Scarenſem, cum hoc mandato : *Vt regi & ſenatui Daniæ ob oculos ponerent periculi à Chriſtierno tribus regnis intentati magnitudinem : quæ ſecuritatem & remiſſas manus non ferat. Qua occaſione tam facile in Norvegiam ſit admiſſus, ſe ulterius doceri cupere. Non ſe videre cauſam juſtam, cur Guſtavus Trollius in Norvegia tam diu à Friderico toleratus ſit, & nomine Chriſtierni cum ſubditis iſtius regni agendi licentiam habuerit ; præſertim cum epiſcopis loci, qui non parum ſuis & eccleſiæ opibus tyrannum ſublevarint. quod proceres quoſdam Daniæ, non ſolum Sueciæ, inſidioſis literis impune corruperit, & ad Chriſtierni partes traduxerit. Præterquam quod cum Germanicis quibuſdam principibus & civitatibus de modo ipſum in horum regnorum ſedem & poſſesſionem reſtituendi convenerit ; ſibi mirum accidere, cur Fridericus auditis his molitionibus Chriſtierni & amicorum ejus, non ſtatim expediverit agmina in Norvegiam, ad prævertendos Chriſtierni conatus & impresſiones. Si verò nunc occupatâ à tyrano Norvegiâ, Danicæ copiæ proximo demum vere esſent adverſus Chriſtiernum mittendæ, periculum fore ne vires interim hoſtiles cum exiguo Norvegorum emolumento corroborentur. Sibi utique in tanto diſcrimine non cunctandum videri. Quod ulterius illis cogitandum & una cum ſuis deliberandum relinquat. Se verò non deſtituturum ſua ope, copiis & impenſis Fridericum, nec pro illis arces, aut terras mercedis loco poſcere, veluti nec Fridericus idem vellet. Se jam Ladoſiam transmiſisſe ſuum exercitum, ubi reſponſum & ſuppetias exſpectet.* Abſente Friderico rege in Holſatia ſenatus Danicus conſultavit cum legatis Sueticis de viribus terra marique ad exigendum Norvegiâ Chriſtiernum conjungendis. Quæ tamen tardius proceſſere. Peditum agmen ſub tribuno Gulielmo Suecis ad Ladoſiam auxilio mittebant ; quod tamen hoſte ne quidem conſpecto, mox receſſit, haud abſque populatione. Exercitus equeſtris Sueonum trium millium bene inſtructus excurſionem fecit Ladoſia Hiſingiam, in hoſtem recta iturus. Poſtquam Chriſtiernus qui tunc Kongellæ tendebat, eos con-

tem-

templatus eſt, ad Thuronem Iohannis: *Tu me profectò* inquit, *egregiè circumvenisti, negans ullum in Suecia equitatum eſſe. Qui nam ergo hi ſunt? num muliebre agmen?* Itaque graviter ea re offenſus Chriſtiernus, ut poſtero die primo mane Thuro Kongellæ in viam abjectus amputato capite reperiretur: & mali conſultoris, ſed peioris patriæ proditoris condignam mercedem ab ipſo hoſte ferret. Adverſus Suecos miles hoſtilis egreſſus, viribus inferior, ſed loci beneficio & arte ſuperior fuit. Quippe dux hoſtilis agminis loci peritior, quam Sueci, ipſos quoque animoſius quam cautius impetum in agmen hoſtile facientes, in amnem glacie ſed ob rapidum aquæ curſum minus firmâ concretum elicit: in qua pars equitum merſi, pars vertentes terga, cum per objectum fretum ulterior in hoſtem non pateret progreſſus, excepti ab hoſte tormentis, cladem que non tamen inulti paſſi ſunt. Dum enim Chriſtiernus prope Bahuſiam in paræcia Skiplandiæ caſtra metatur ad commeatum ſuis copiis curandum, qui jam deficere cæperat, Sueones ipſis intercludunt commeatum, aut advehentes eundem vel inquirentes hoſtes velitationibus aut capiendo ita atterunt, ut pauci ſupereſſent, ac ſuperſtites fame contabeſcerent. Idicircò inde caſtra movens Aſloiam, vix duo millia in exercitu numeravit. Guſtavus autem literis exprobrabat Friderico, quod tam remiſſè opem ſibi tuliſſet. Si ſeriò manum auxiliarem præſtare ſibi voluiſſet, jam debellatum fore Chriſtiernum. Hac re motus Fridericus claſſem aliquot navium Danicarum & Lubecenſium adverſus hoſtem emiſit, ad opitulandum Magno Gyllenſtiernio præfecto arcis Akerhuſiæ, quæ ab hoſte circumſeſſa erat. Hæ quinque optimas naves Chriſtierno virtute & induſtria Friderici Brunii Lubecenſis præfecti eripuerunt. Quod quum Guſtavus ex relatione Axelii Iulii regii ſecretarii ex Dania huc miſſi comperiſſet, læto gratoque animo accepit, & deſideranti Friderico navem prætoriam & claſſem ſuam ſubſidio promiſit, ſimul ac armis neceſſariis inſtructa eſſet. In conventum inſuper Hafnienſem operam & legatos ſuos condicit. De VVikia pro mille ducentis aureis Friderico cedenda, cum præfecto Bahuſiæ Claudio tranſigit. Iemptiis hoc petentibus rex ſuppetias mittit agmen ſelectorum militum tribuno Petro Nicolai, & ſimul eos hortatur ad conſtantem

erga Fridericum regem fidem, ſi ſua amicitia & libero in Helſingia commercio frui velint. Rex Fridericus & Vandalicæ civitates iterum adverſus Chriſtiernum claſſem inſtructiſſimam armarant ducibus Canuto electo epiſcopo Othonienſi & Erico Gyllenſtierniis fratribus & Reinholdo Heidenſtorpio Germanorum militum tribuno, quæ appulſa in ſinum Aſloenſem, igne in claſſem Chriſtierni immiſſo, totam incendio perdit. Inde quum jam fermè conclamatæ eſſent res Chriſtierni,& commeatus inopiâ utrinque laboraretur; legati ex caſtris Danicis ad Fridericum regẽ mittuntur,qui quo loco res eſſent regi exponerent, & nova mandata ab eo acciperent. Dum legati abſunt,Canutus Gyllenſtiernius & ſocii in colloquium,quod expetiverat,cum hoſte deſcendunt, & regis Friderici nomine pollicentur ei fidem publicam ,ut armis poſitis ipſe coram cum Friderico patruo de conditionibus pacis ageret; & tranſactione forſan exitum non habiturâ,tutò rediret in Norvegiam aut Germaniam. Sed cum acceſſiſſet in Daniam, poſt quinque dierum ſpatium abducitur Haſnia Sunderburgum Holſatiæ arcem, ubi per viginti ſeptem annos cuſtodia detentus, in eadem tandem deceſſit: de quibus in vitâ Chriſtierni, & hiſtoriæ Danicæ authores plura. Guſtavus hanc tranſactionem non æquo ferebat animo, quippe *ſe inſcio & imprudente contra fœderis leges factam*, de qua re ad Fridericum ſcripſit; & ſimul *de toleratis in Norvegia Guſtavo Trollio & Magno Scarenſi epiſcopo, manifeſtis Sueciæ perduellibus. Eos ſibi transmitti cupit juri ſiſtendos, vel iſtic includi: ne in perfidis molitionibus adverſus patriam impune graſſarentur. Quamvis enim cuſtodiæ in Norvegia traderentur, mox tamen dimiſſos & in Dania iterum adſervatos, melius quam digni eſſent,in libera cuſtodia, & gratuitò victu haberi.* Itaque rex Guſtavus indignante animo cum rege Friderico & ſenatu Danico expoſtulavit, *hanc ignominiam ſibi pro labore, auxilio & impenſis præſtitis in debellando unà Chriſtierno illatam. Nec eſſe quod Magni epiſcopi Scarenſis inſidias ſimplicitatem interpretarentur, & vulpi veſtem ovillam induerent: quum ſatis per ſe noſceretur. Vel ſibi dederent iſtos perduelles, vel ipſi plecterent.* Sed Fridericus ex Dania dimiſit, quo vellent abituros. Sic illi ad Albertum Ducem Mechlaburgicum alioſque infenſos hoſtes Sueciæ ſe receperunt, perfidis uſi non ſolum adverſus Guſtavum

ſed

ſed & Fridericum animis. In colloquio quod Guſtavus Succiæ & Fridericus Daniæ reges, ut & Vandalicæ civitates per ſuos oratores de ope maritima Chriſtierno ab Hollandis lata, ejusque rei compoſitione Hafniæ & deinceps Amſtelodami inſtituerunt, ſuo pro ſe quisq; honori, ut ſolet, æſtimationi damni dati & ſecuritati conſuluerunt. Armorum luſtratione & delectu virorum Arhoſiæ facto, rex clam habet, 1533.
quo agmina ducturus ſit, ut ſolus arcani conſcius imparatos invadat; & ſe præeuntem ſequi jubet. Quum demum appropinquarent Montanis, ducibus & tribunis, ut parati eſſent, aperit: ſe rebellium toties Dalecarlorum effrenatam inſolentiam aliquando compreſſurum: ne mali labes ad plures manaret. Rex ſimul advenit, Andream Petri in prædio ſuo Raukhyttio ſtatim comprehendi curavit, & inde Magnum Nicolai in Asboda, carbonariis ſuis, in quas confugerat, extractum. Ita ducibus nudatam plebem ex Tuna, Lixanda, Mora & alia nolentem volentem, & una presbyterum in Lixanda Petrum, Edvardum in Cuprimontanis & Petrum in VVika, qui cum Magno Nicolai conjurarant, adeſſe jubet, & milite circumdatos, per ſuos amicos Laurentium Siggonis, Ivarum Flemmingum & Ioannem Olai in Haakeſtadio, ſeverè compellat. Maximam tamen partem rex ipſe alloquitur, percontatus: *Num meminiſſent pacti ante ſexennium cum ipſo initi, & quam prompta fide illud adfirmaſſent, quam malè ſervaſſent. Quamdiu ipſum pro ludo habere velint? ſed nunc finem ejus fore. Se malle nullos, quam immorigeros ſubditos, & provinciam incolis vacuam, tectis ſolo æquatis, quam hoſtilem; aut ſe ita repurgaturum, ut ne canis quidem & gallinaceus relinquatur.* Mox rogat eos, *ubi profectionis terminos ipſi definituri ſint, an ad Brunebeckii vadum, uti Magnus Nicolai & ejus ſocii vellent, an alibi? num regi non liceat tranſire Brunebeckium, niſi prius ab illis veniam ac fidem publicam emendicaverit? num quis nobilium vel plebeiorum unquam fando audiverit, in hoc vel alio quoquam regno conſuetudine vel uſu receptum, aut ſubditos tam projecto pudore fuiſſe, ut ad ſuum ingenium & arbitrium in ordinem cogerent regem & dominum ſuum; eique legem de modo & terminis itineris dicerent, cui jurata fide & reverentia ſint obſtricti? velut hi jam conarentur.* Omnes reſpondere: *Abſurdiſſimum fore, ſubditos regi deſignare limites itineris in ſuo regno, & ex lege fidei pub.* Sed *quid cauſæ fuerit*, inſtat

rex percontando, *quod Steno ſenior & junior & Suanto Sturii nunquam auſi fuerint tranſire vadum Brunebeckii, niſi impetrato à Montanis libero commeatu?* illi ſubjicere, *in cauſſa fuiſſe ſuſpicionem, proterviam & inſolentiam rebellium Vltramontanorum adverſus legitimum ſuum magiſtratum, & divini ordinis contemtum.* Ita protrahebatur colloquium fermè ad veſperam. *Iuſſi profiteri authores ſeditionis, nominarunt Magnum Nicolai, Andream Petri, Nicolaum Sölerbyenſem, Ingellum Iohannis.* Illi anquiruntur & capitis damnantur, bonis eorum publicatis: quæ tamen illorum hæredibus rex iterum ex gratia conceſſit. Reliquæ promiſcuæ multitudini, quæ ſupplex veniam delicti rogabat & ſaniorem mentem pollicebatur, gratia facinoris facta eſt: ita tamen ut quæ opibus metallicis antea inſolentior eſſet, æquali deinde cum ceteris regni ſubditis jure eſſe, & omnia ſubjectionis officia regi præſtare cogeretur. His motibus domi ſedatis, foris novi à Lubecenſibus orti ſunt, qui mare viginti quatuor navium claſſe infeſtabant, ad prohibendum Belgis in mare Balthicum ante inſolitas nunc frequentes navigationes, ipſorum & aliarum Vandalicarum civitatum commodis haud parum inimicas. Claſſi iſti præpoſuerant Marcum Meierum, qui ex humili loco ſuis artibus emergens Lubecæ conſul tandem factus eſt. Hujus favore & conſilio Georgius VVollenvveberus paulò ante ſenator & intra menſem conſul & collega ei adjunctus eſt. Hi duo, homines audaces, rerum appetentes, pravè facundi, ſummam reipubl. pro ſuo arbitrio, ſpreta ſenatus authoritate, Lubecæ adminiſtrantes, huc ſuos ablegabant, qui deſiderarent à Guſtavo auxilia adverſus Belgas, præ ſe ferentes, regem Daniæ quoq; in ſocietatem hujus belli venturum. Sed explorato regem & ſenatum Daniæ hoc recuſaſſe, & hujuſmodi ſocietatem his regnis ſeptentrionalibus parum ex uſu fore, Guſtavus hoc itidem denegavit. Lubecenſes iſtud indignè ferentes, in naves ac merces Suecorum in urbe ſua manus injiciunt. Quâ injuriâ quamvis multis immunitatum ſuarum ademtionem mereri viderentur, tamen rex, ut potuit, diſſimulavit; donec conſul VVollenberus cum aliis nimis inflata & procaci voce jactitaſſet: *Seſe, ut Guſtavum ad regni faſtigium extuliſſent, ita vicisſim inde detracturos eſſe*; rex tantam eorum inſolentiam amplius pati non potuit. Indigniſſimè enim acceptum, eos regiæ famæ ac honori obtrectare

ſtare & inſidiari: quæ principes juxta cum vita, niſi ſupra eam, æſtimant; quod utraque non ad ipſos ſolum, ſed etiam rempublicam pertineant. Quin cœleſtis providentiæ auſpicia, Guſtavianæ virtutis merita, & conſentientia Suecorum ſuffragia in creato rege poſthabentes & velut proculcantes, ſibique regii faſtigii fortunam & arbitrium inuſitata ſuperbia, ex ope Guſtavo nondum regi quondam in anguſtiis lata, arrogantes, rex eos loco hoſtium habuit. Quotquot Lubecenſiū hic in regno negociabantur, cuſtodiæ tradi, merces eorum, omnemq; vectigalium immunitatem & libertatem, quam maledico ore corruperant, eis adimi juſſit. Hoc iſtius Thraſonis VVollenvveberi & quicunque alii cum eo faciebant, intemperantia lingvæ & faſtus effecit. Manifeſto experimento, ut uno vel paucis prudentibus & moderatis rectoribus tota civitas fruitur; ita unū vel paucos ſtolidos & feroces, ſi ad clavum ſedeant & authoritate præpolleant, toti civitati detrimento & calamitati eſſe. Quamvis enim Guſtavus poſtea captivos dimitteret, & poſt emotū dignitate VVollenvveberū Lubecenſes privilegiorum ſuorum reſtitutionem ſedulo urgerent, & ad controverſiam ſive jure ſive per arbitros finiendam ſe offerrent; tamen iſtas immunitates difficilimis temporibus obtentas, nunc verò malè ab ipſis uſurpatas, à ſe & ſubditis ſuis non amplius indulgeri tolerariq; poſſe rex contēdit; in quo etiam tenax propoſiti perſeverare pergit. Multis quidem ipſorum promeritis iſtæc privilegia deberi Lubecenſes jactabant. Sed illis reſponſum eſt à rege: *quæcunque auxilia & ſubſidia ſuppeditasſent regi, tempore expulſi Chriſtierni, non minus ipſis quam ſibi profuisſe ob tyranni odium tam infeſtum adverſus Lubecenſes, quam Suecos. Præterquam quod omnia ad asſem illis esſent perſoluta; imò plus æquo. Velut planus ille Hermannus Iſrael, more æruſcatorum & quæſtui ſoli deditorum, qui etiam opertis oculis lucra ſua quamvis injuſta computent, octo millia & octoginta marcarum*, uti vocant, *Lubecenſium unius anni ſolutionem ignaris creditoribus ſuppresſerit, quæ in accepti tabulas non retulisſent. Quin ſibi potius gratias deberi à Lubecenſibus, quod toties eis non abſque ſuo diſcrimine & cum proprii commodi neglectu ſuccurrisſet, in occupatione Bornholmiæ, quam ad tempus bene longum ipſi posſedisſent, in expugnatione & direptione Helſingöræ, in bello contra Severinum Norbyum communem tunc hoſtem.*

Sed quid detrimenti attulerint ei Lubecenſes in bello Gothlandico, ſatis in comperto eſſe. Ejus damni ſe potuiſſe expertem eſſe, ſi miſſis factis Lubecenſibus, opes militares in regni uſum impendiſſet. Parvi temporis intervallo conſul VVollenvveberus magis à ſe quam ſenatu urbis allegatus, ut nonnulli volunt, in Daniam ivit, ut Lubecenſium nomine cum regno Daniæ (rex enim Fridericus nuper deceſſerat) perpetuum fœdus paciſceretur, eoque excluderet Guſtavum Sueciæ regem & Chriſtianum Holſatiæ ducem [quod etiam ſequenti anno legati Danici ad Guſtavum faſſi] auxiliaque adverſus Hollandos peteret. Sed quum Dani hoc prorſus abnuerent & ſe in fœdere cum Guſtavo rege Sueciæ & Chriſtiano Holſatiæ duce permanſuros reſpondiſſent, fremens abiit. Gliſcentibus hinc inter Guſtavum & Lubecenſes odiis, Iohannem comitem ab Hoia, principem regis amicum & affinem per Hermannum Möllerum â rege Guſtavo in ſuas partes adduxerunt. Quum ille obtentu diuturnæ febris curandæ ſe Revaliam iturum ſimulaſſet, ſecedit Lubecam, & fruſtra revocante Guſtavo dux copiarum Lubecenſium conſtitutus eſt. Sed & conſilio Marci Meieri, Suanto Stenonis junioris, regni quondam gubernatoris filius, in aula Magni ducis Saxoniæ uſus civilis cauſa tunc vitam degens, dolo interceptus, Lubecam abducitur: prætexto, quod uti Guſtavus cives Lubecenſes eorumque miniſtros Holmiæ in vincula condidiſſet, & facultatibus mulctaſſet, ita Lubecenſes, ubicunque gentium poſſent, quemcunque Suecum apprehenſuros. Suantonem verò facile inductum iri ſibi perſuadebat, ut more levium juvenum, quibus natura profudit cupiditates, & in magna fortuna natorum nec minorem quibuscunque artibus affectantium, promtis Lubecenſium opibus adiutus, ſpe regni Sueciæ, quod ipſius pater & avus olim tenuiſſent, in Guſtavum & patriam hoſtis eſſet. Itaque ſubornatus à Meiero civis Lubecenſis nomine Ludenius Möllerus, ad Suantonem ſub amici perſonâ venit, & læto nuncio exhilaraturus, Claudium Biſterfeldium conſulem Nycopenſem, qui nuper ex Suecia adveniſſet, à matre ad ipſum literas, equos, numos habere ejuſque adventum Mollæ præſtolari ſignificavit. Simul, ne qua inſidiarum ſuſpicio in Ducis Magni animo ſuboriretur, ab eo petit liberi itineris literas ad Guſtavum regem

gem in Sueciam, quo ſe propediem cogitare dicebat. Suanto facile credulus, præſertim deſiderio & fide eorum quæ ipſe à matre expetiverat, it Mollam. Sed ibi nullum à matre nuncium, nullas tabellas reperit. Poſt paucos dies intempeſta nocte Meierus & Möllerus acceſſere, turma equitum comitati. Sequenti mane fingunt nuncium advenifſe, & multis blanditiis atque ingentium honorum pollicitationibus illicere juvenem tentant, ut Lubecenſibus obſequatur. Quod cum nollet, invitum Lubecam abducunt. Dum ibi attinetur, illi literas ſuo & Suantonis nomine & adulterino ejus ſigno impreſſas, quod ille neſciebat, ad nonnullos quos ſperabant rerum novarum cupidos, in Sueciam ſcribunt; conſilio, etſi irrito, ciendi contra Guſtavum motus. Tandem quum Suanto, ad recta eductus;, nullis artibus aut promiſſis à fide erga Guſtavum dimoveri poſſet, & quamprimum dimitti, vel cauſas detentionis ſui doceri cuperet, reſponſum accipit, ſe non Lubecenſium ſed Meieri & VVollenvveberi captivum fuiſſe. Iuſſus ipſis ſcripto cavere de non poſtulando aut vindicando hanc injuriam, amicorum ſuaſu hoc ipſis denegavit, adfirmantibus ſe eorum captivum non fuiſſe. Sic ipſi integrum fecere, quo ſibi placeret abire. Atque ille recta Leoburgum ad Magnum ducem rediit. Hoc anno exeunte dies Luciæ Ericum principem, primum Guſtavi filium, difficili matris nixu triduum durante, in lucem dedit. Regius medicus, qui etiam aſtrologus erat, quum in reginæ cubiculi atrio inveſtigaſſet, ecquid procederet partio, & reſponſum tuliſſet, nondum enixam eſſe reginam cum doloribus luctantem, *ergo*, inquit, *omnes precamini Deum, ne illud in hoc temporis articulo fiat; ſi enim nunc in lucem edatur, infelici ſidere naſcetur, & vobis totique regno doloris filius evadet.* Vix effato medico, naſcitur infans & flere auditur. Quidam volunt etiam in utero materno ſemel lacrymaſſe. Sed utut res ſit, parum proſperum & optatum imperii ejus fatum regno fuit, quum ei admoveretur. De natalibus ejus tamen multum ſibi gratulabatur regnum, quod certo ſucceſſore, & ſi bene educeretur, meliori ſpe imperii, pravæ aliorum molitiones adverſus regem ſupprimerentur & quieſcerent. Ex Daniâ 1534.
legati Trudo Vlfſtrandius, Nicolaus Lungius & Axelius Iulius cum Guſtavo & regno Sueciæ nomine ſenatus & regni

Danici fœdus mutui auxilii adverſus communes hoſtes pacis & commerciorum initum venerant. Rex Guſtavus & ordines regni illud ultrò approbarunt,& mutuæ amicitiæ,fidæ vicinitatis conſervandę & ſtatus publici amplificandi cauſa feliciter pepigerunt. Quod quum anno MDXXXVII. inter Guſtavum regẽ Suecię & Chriſtianum regem Danię, nonnullis mutatis renovatum ſit,eo referri ſatius erit. Actum eſt & confirmatum eodem tempore de jure & reſtitutione prędiorum,quę nobiles Sueci in Dania aut Norvegia adhuc poſſiderent, ſed à rege Iohanne ad nobiles Danos alienata & tranſlata eſſent, à duodecim arbitris cognoſcenda & abſque mora determinanda; interim fructus illorum in ſequeſtro eſſent. Agitatum inſuper & decretum de bonis naufragis in alterutro horum regnorum, & navibus recipiendis pro æqua extractionis & ſervationis mercede. Quum rex ſatis edoctus eſſet de Lubecenſium literis ad Comitem ab Hoia Iohannem datis & quomodo ſuis eum adverſus Guſtavum regem machinationibus involvere cogitarent, rex ab eis ſeriò comitem avocare conatus, ſub fide publica & amicitiæ redintegrandæ ſpe huc reverti monet. Ille verò ſurdus horum monitorum, cum uxore & liberis abſque regis venia excedens VViburgo Revaliam, ubi reliquit ſuos, inde Lubecam abit, prætexto quaſi anno milleſimo quingenteſimo vigeſimo nono fidem ſuam tunc ad Lubecenſes legatus interpoſuiſſet: niſi ad dictos dies æs alienum penderetur, cum triginta equitibus ſe illis militaturum, donec omne debitum eſſet exſolutum. Sed hic merus erat fucus: quum hoc tempore jam ſatisfactum eſſet Lubecenſibus. Aut ſi nondum plenè ſatisfactum fuiſſet, tamen devinctiori nexu juratæ prius fidei comes obligatus erat regi Guſtavo & regno Suecię,quam Lubecenſibus; nec implere poſterius promiſſum,ſi tale fuiſſet,inconſulto & invito rege poterat. Itaque cum meliora ſibi de eo non polliceretur rex, arcem VViburgum ab Erico Flemmingio & Nicolao Grubbio juſtis copiis obſideri & expugnari jubet. Cujus tamen Iohannes Gerſtenbergius ultrò deditionem mox facit. Quum ſenatus regni Daniæ Guſtavo regi operam ſuam obtuliſſet ad amicam compoſitionem inter ipſum & Lubecenſes, ſi vellet; hanc conditionem rex accepit, miſſis in Daniam legatis ſuis Guſtavo Olai in Torpa & Iohanne Olai in Hakeſtadhio, pleno mandato

mandato inſtructis, modò in Dania, vel alio loco quam Lubecæ tractatio ſuſciperetur; nec ipſi fraudi eſſet pax domus Burgundicæ cum regno Daniæ & Norvègiæ, ducatu Holſatiæ & Lubecenſibus facta, qua ipſe excluſus erat. Quum Lubecenſes vocati in Daniam non adeſſent, ſed protracto tempore arma pararent contra Danos, legati re infecta domum redierunt. At Lubecenſes lecto ſibi duce Chriſtophoro comite Oldenburgico cum quatuor mille peditum & ſexcentis equitum armis invadunt Holſatiam, nullo indicto bello: quum Comes paulò ante ſcriptum publicaſſet de hac expeditione ſuſcepta ad liberandum ſobrinum ſuum regem Chriſtiernum cuſtodiâ, & regno reſtituendum. Lubecenſes etiam in animo habebant adoriri mari regnum Sueciæ; & quidem abſque omni belli indictione. Literis tamen pub. ad omnes civitates Anſeaticas editis, graviter expoſtulabant de rege Guſtavo: quod per eum non liceret privilegiis & immunitatibus ſuis in hoc regno frui, ideoque vellent fœderis ſocios ſuperſedere advectione rerum neceſſariarum in Sueciam. His cognitis rex, ne præverteretur, arma adverſus eos terra marique adornabat. Convenit etiam inter regem, ſenatum regni & nobiles de claſſe aliquot navium & celocibus in belli uſum ſua impenſa parandis. Prompti enim erant patriam adverſus vim hoſtilem ſuis etiam opibus tutari, alioſque exemplo ſuo incitare. Senatus & ordo equeſtris in Vplandia navem centum quinquaginta amphorarum bene inſtructam expedivit. Idem in Finlandia & VVeſtrogothia factitatum. Subita irruptione in Holſatiam occuparunt hoſtes Eutinum epiſcopi arcem, Tritoviam ad Billenam fluvium & Plönam oppidum. Inde Segeburgum præcipuum Holſatiæ munimentum diripiunt, & ad Dravi oſtium excurrentes in Daniam traiiciunt, invadunt Mööniam, exurunt & ſpoliant prædia nobilium, & occupant Sialandiam, Fioniam, Lalandiam, Falſtriam & alia loca: quo tempore Bernhardus Mylius in partibus Lubenceſium erat. Cives Malmogienſes mira inſolentia, inſtinctu Georgii Mynteri conſulis, capto Magno Gyllenſtiernio arcis præfecto, ſolo æquant arcem. Trudonem Gregorii & Claudium Podebuſcium regni Danici ſenatores Haſnia Malmogiam venientes & harum rerum ignaros in novem hebdomadarum captivitatem abſtrahunt.

Chri-

Chriſtophorus comes cum claſſe Lubecenſium petit Roſcildiam : ubi Georgius Cocus ex urbe Malmogia cum centum equitibus comitis partibus accedit. Ibidem cives, ne diriperet urbem, ſacramentum dicunt Comiti; qui Guſtavum Trollium donat epiſcopatu Roſcildenſi. Quum verò Lubecenſium naves in anchoris ſtarent ad Helſingoram, prohibendi tranſitus ex Scania in Sialandiam cauſa, & poſtea ad Hafniam exſcenderent in ſolum, Chriſtianus dux Holſatiæ & ſenatus Daniæ ſedulò auxilia petierunt à Guſtavo rege adverſus comitem Oldenburgenſem, Lubecenſes eorumque ſocios. Rex, ut fidus amicus Chriſtiano affini ſuo ex lege fœderis opitulatur, & abſque mora quatuor alas equitum & quatuor ſigna peditum Nicolao Olai & Nicolao Boethio ducibus in Daniam auxilio mittit, una cum decem navium claſſe, præfecto ejus Arvido Trollio, qui non levem cladem inferunt Lubebecenſibus in ſinu Revalienſi. Suis etiam literis rex Hollandos, Scanios, Sialandos, Blekingos & Hafnienſes ad fidem erga Chriſtianum conſtanter tuendam hortatur. Sed cum Hafniam, poſt octidui oppugnationem à Iohanne Vrnio præfecto, Chriſtophorus comes & Lubecenſes in deditionem accepiſſent, irrito negotio, magnisque impenſis fruſtra factis, Guſtavi agmina domum remiſſa ſunt. Mox Comes Sialandia tota abſque difficiliori negotio potitus eſt, quum caput provinciæ cepiſſet. Hinc in Scaniam traducto exercitu, hanc quoque in fidem ſuam Chriſtierni ſuoque nomine cogit. Quin ſe pro rege acceptare, compellit. Quod Guſtavus indigne ferens, equeſtrem ordinem in Iutia & Fyonia literis admonet fidei Chriſtiano duci Holſatiæ de facta electione debitæ, nec minus admiratur ſubitam nec ſumma neceſſitate extortam deditionem arcium & urbium in Sialandia & Scania. Chriſtianum verò confirmat de auxilio prima tutaque occaſione tam in numis quam copiis ſub cautione, & ne ſe inſcio ac præteritò pacem cum hoſte faciat, præſtando. Quod etiam, quum hortatu Guſtavi Iutia & Fyonia jurata fide regem Chriſtianum deſignaſſent, Guſtavus ipſa re præſtitit, Tretovio pecuniæ acceptandæ cauſa huc miſſo, & verè certum amicum in rebus Chriſtiani incertis & ancipitibus ſe præbuit. Copias etiam bis mille equitum & ſexcentorum peditum ducibus & præfectis Iohanne Turonis, Laurentio Siggonis,

gonis, Holgero Caroli, Carolo Erici, Petro Duro, Birgero Nicolai & Turone Trollio ipſi ſuppetias miſit. Dum Comes Oldenburgicus amori & voluptati ſe tradit, rerum belli ſecurus; quod commutationis fortunæ prævium argumentum erat; Sueci totam Hallandiam & Scaniam ſtrenuâ manu in gratiam Chriſtiani occupabant, exceptis Malmogiâ & Landscrona, quas hoſtis adhuc tenebat. Interim rex Guſtavus firmatum ivit copias in Scania. Quum autem ejus amici Bernhardus, dux Megapolitanus & Albertus dux Pruſſię ſæpe ſuis literis & legatis ſollicitaſſent regem ad auxilia maritima & naves Chriſtiano mittendas; eique ſpem feciſſent de nautis, ſociis navalibus, militibus & viris belli maritimi peritis ejus claſſi ſubminiſtrandis, rex expedivit hac ſpe, licet irrita, claſſem. Sed vix altum ingreſſa ingenti tempeſtate percellitur, & paſſim ſpargitur. Ivarus Flemingius ſuis recollectis enavigat in Pomeraniam cum tabellis & mandatis regis ad ducem Megapolitanum, ſed Ericum navarchum ad littus Pruſſicum adverſa tempeſtate delatum petere liberum commeatum à Dantiſcanis & ibi exponere merces, reficere naves, ſibique occurrere jubet. Impetratis liberi itineris literis per Petrum Petri, ſub conditione de nullo intra Gedanenſium oras maritimas infeſtando: quod neſcius, an neglectui habens Ericus, in ſinu Dantiſcano quatuor naves intercepit, & deinceps alias atque alias, quotquot potiri datum eſt. Ea re graviter commoti Gedanenſes, armis ultionem quærunt. Suecos in mari captos & abreptos in urbem male tractant, naves eorum & bona apud ſe ſiſtunt & detinent. Tandem res ex interceſſione Alberti Pruſſiæ ducis, rogati à Guſtavo hic ſe interponere, ad compoſitionem vel compromiſſum, uti vocant, deducitur, ſed non ſine probro & incommodo regis; donec tandem per Chriſtianum regem Daniæ amicè transigeretur. Inter Chriſtianum & Lubecenſes, contemplatione Holſatiæ non Danię, pace, conciliatoribus Henrico duce Megapolitano & legatis Haſſicis, Luneburgenſibus & Hamburgenſibus, initâ, reliquum exercitum in Daniam Chriſtianus traducebat cum copiis quas à Guſtavo acceperat, & plures opperiebatur. Lubecenſes etiam ſuas in Daniam vires expromunt, inde perrecturi in Sueciam & deturbaturi regno Guſtavum, & Albertum ducem Megapolitanum in ejus locum repoſituri, uti ferociter

&

& vanè iecerant. Sed Sueci eis in itinere atque Scania occurſantes, ſtrage data, prætumidum eorum inceptum turbarunt.

1535. Iohannes comes de Hoia literis dehortabatur Trudonem Vlfſtandium à dedenda arce & urbe Vardberga Suecis. Se mox illis præſidio venturum & ſatis parem fore Suecis, ante virium experimentum temerè jactabat. Sed Trudo & ejus collega Claudius Bildius has literas, quod ſenatus regni Daniæ ſigillo non eſſent obſignatæ, non tanti fecerunt, eaſque Iohanni Turonis exercitus Suetici imperatori oſtendentes, ſe Comitem, ut hoſtem excepturos eidem confirmarunt. Itaque comes duodecim ſignis peditum obſedit Halmſtadium, cui cum bis deditionem imperaſſet, hoc à Iacobo Baggio obſeſſorum præfecto reſponſum accepit: *quia â vero domino & rege ſuo Guſtavo tam perfidè abſque omni juſta cauſa defecisſet ad regni Sueciæ capitales hoſtes Lubecenſes & eorum fœderatos; ſe regis ſui nomine non obligatum ipſi esſe ad aliud, quam armis infeſtis excipiendum.* Cum tertia vice comes tubicinem ſuum cum literis ad eum miſiſſet, literas acceptare noluit, ſed juſſit eum faceſſere nec reverti. Hoc indignatus comes, oppugnare cæpit urbem. At Sueci hoſtes tentantes murum primò veteribus quibusdam tormentis exploſis ſalutarunt: quæ ſtudio pulvere pyrio nimis onerarant, ut rupta diſſilirent & hoſtem propius allicerent: quod ita quoque accidit. Hoſtis enim maioribus copiis eruptionem fecit. Hîc Sueci non amplius proludere, ſed omnibus tormentis majoribus & minoribus exoneratis hoſtilia agmina ita diverberare, ut majore parte fuſa, hoſtis cum ignominia deſiſtere obſidione cogeretur. In eadem oppugnatione Baggius glande plumbea in femore percuſſus, ſed non lethifero ictu, animoque invictus, militem ad ſtrenuè hoſtem ſummovendum, ſi ſecundum oppugnaret muros, hortabatur. Quum verò Sueci, qui obſidebant Vardbergam, comperiſſent Baggium eſſe vulneratum, properarunt Halmſtadium ad ſuccurrendum obſeſſis. Hoſtes inde Vardbergam contendebant: quos è veſtigio inſequuti noſtrates, quanta potuerunt illos clade affecere, & Engelholmiæ receptum petivere. quò equeſtris ordo Scaniæ Ioſephum Falſterum & Chriſtophorum Ottonis miſit, qui icerent fœdus æquum cum Suecis adverſus hoſtes, nomine Chriſtiani. Eodem fine renunciato juramento Chriſtophoro comiti, ſacra-

mento

mento dicunt Suecis, qui pertendentes expugnant Helſingoburgum, diripiunt & incendunt, captis conſule Lubecenſi Marco Meiero, Michaele Bleckio, Chriſtophoro Hæckio & aliis. Nec ſuis partibus defuit Tycho Crabbius arcis præfectus, ſtrenuè evibrans in hoſtem tormenta, primoque ictu ſternens quatuordecim milites. Vnde reliqui terrore conciti, fuſi vel capti ſunt. Mille ſe ultrò fidei Sueonum tradiderunt. Qui unius menſis ſtipendium facere pro redemtionis pretio juſſi, per reliquum tempus menſtra æra meruere. De Marco Meiero non ſatis conveniebat inter Suecos & Danos. Illi ſuum volebant eſſe captivum ob titulum victoriæ ab hoſte reportatæ, ideoque deſtinarant eum in Sueciam mittere. Sed hi nolebant ex Dania dimttere, ſuum contendentes eſſe captivum, quum comprehenſus Danis non Suecis manum & fidem dediſſet. Tandem ſtetit ſententia, mittere VVardbergam in cuſtodiam ad Trudonem Vlfſtandium, donec reges, quid de hoc fieri vellent ipſi decernerent. Inde Sueci curſum victoriæ perſequentes, Lundam, Malmogiam, Coronam, Landſcronam vulgò vocant, obſident. Quum Scaniæ ordo equeſtris reſignaſſet juramentum Chriſtophoro comiti, ut ante dictum, ille expiaturus hanc injuriam, proceres & nobiles in Scania & Fyonia comprehendi facit, quotquot poterat, & eorum arces ac prædia diripi. Lubecenſibus autem pro ope & opera ſibi pæſtita, fiduciario jure conceſſit Gothlandiam, Helſingoburgum, Anconam, Falſtriam, Mõniam, Bergas Norvegiæ, & vectigal Öreſundenſe. Quum hoſtes terra marique ſuas vires auxiſſent in Sialandia, & rex Chriſtianus abſque militari claſſe ſatis inſtructa copias ſuas trajicere non poſſet, ipſe cum ſenatu Cimbrico miſit ad regem Guſtavum legatos ſuos, Ovenum Langium & Ivarum Iulium, qui Lubecenſium machinationibus detectis regem ſibi cavere monent, opemque in claſſe & pecunia ſuppeditandis, & ut hactenus, ſinceram fidem continuare obteſtantur. Rex Guſtavus, fidei, ſi quis alius, obſervans, non ex ingenio verba dantium, & majora quam pro re, ſui ſolum commodi cauſa, promittentium, ſed quod pollicitus erat, præſtat; & nunc illi octingentas ſelibras argenti, mox trecentas, poſtea etiam copias & claſſem ſubmittit. Alius ex Dania legatus acceſſit Claudius Bildius

regis Daniæ Mareſchallus, qui nomine ſenatus fermè in eandem mentem cum Guſtavo egit, rogavitque pro ſolita fide conferre operam: ut Chriſtianus ab illis legitimè electus & rex appellatus, regno Daniæ tandem potiretur. Marcus Meierus, de quo jam antea, VVardbergæ captivus, à Trudone Vlſtandio non malè habitus, hoc gratiæ rependit hoſpiti, ut corruptis pecunia & ſpe majori aliquot ejus miniſtris & militibus urbis, arcem VVardbergenſem Trudoni præriperet; & quidem hac arte. Milites conjurati ſibi conficiunt ſcalas plagarias, quibus noctu clam ſubibant arcis murum, ſupra quem Meieri cubiculum erat. Ille verò funiculo per feneſtram demiſſo ſcalas attrahebat; & cruribus earum supernè firmiter affixis, milites octoginta commodè aſcenderunt, quos in conclavi ſuo condidit, donec Trudo mane deſcenderet arce in urbem, ad inſpiciendam & conſiderandam navem iſtic fabricari cœptam. Sic abſente Trudone Marcus cum ſuis manipulis in arcem deſcendit, obvios cædit, portas arcis occludit. Trudo reverſus, & quid rei ſit intelligens, effringere portas aggreditur. Sed à miniſtris in turri ſtantibus admonitus excurſionis hoſtium ex urbe jam arci appropinquantium; ne in eorum manus incideret, arrepto equo fugam capeſſit. Tali fraude Marcus capit arcem, & in ea conjugem Trudonis & ſex liberos. Facultates ejuſdem diripit, & Axelii Göiæ aliorumque nobilium nummos metu belli iſtic depoſitos, ſex millia aureorum. Vxorem tamen & liberos Trudonis, ad Chriſtophorum comitem ſcribens, hac conditione ſolvendos captivitate recipit, ſi VVolffgango Gylero, qui à Guſtavo rege ad ipſum transfugerat, uxorem & liberos, exorata à rege venia, reſtituere Holmiâ incolumes poſſet; quod impetravit. De iſta arcis VVardbergenſis occupatione ſenatus regni in Scania Guſtavum ſtatim certiorem facit, & hujus rei utile conſilium ab eo petit. Rex illis reſcribit, *ſibi ingratum eſſe infauſtum rei nec opinatæ nuntium, monetque in poſterum ope divinâ magis, quam ſua ſapientia & virium fiducia nixos curatius agere, fidos ſibi deligere milites, nec promiſcuè quibuſcunque, ſed fidis fidere; & tutiora potius quam ſpecioſa ſectari. Si Meierus ex ſuo conſilio ad ſe miſſus fuiſſet, fortè infectum fore quod nunc factum eſſet. Aliàs quantum in ſe eſſet, pro virili illis ſubventurum. Iam procinctam in portu ſtare claſſem, modò vires ſuas*

ſuas conjungant ex fide promisſi dux Pruſſiæ aliique; & ex Cimbria accipiat ſocios navales naviculariam facere ſuetos, atque aliquot peritos militiæ maritimæ, quibus præfectis claſſis uti posſit. Hîc enim hujuſmodi virorum, quot opus ſit tant*æ expeditioni, copiam omnem haud haberi poſſe.* Cives verò VVardbergenſes initio ſtabant à Meiero, & pari ferocia exſpoliabant prædia nobilium, donec Sueci milites obſeſſa VVardberga, eos præmonerent mali, niſi ſponte deditionem urbis facerent. Ita fide Meiero renunciara, eoque hoſte declarato, urbem in Suecorum fidem tradunt. In hac obſidione quatuor ſigna militum à Chriſtiano miſſa ſunt ad firmanda caſtra Guſtavi, & ſacramento ſibi obliganda, ut ante convenerat. Sed compoſitò & fraude aliorum denegarunt fidem Guſtavo, quam Chriſtiano jurarant; licet Guſtavi ſtipendio jam ad quinque menſes alerentur. Poſtea rex abnuit ulterius pendere ſtipendium ſibi nullo fidei pignore auctoratis. Sed & nummi ejus unciales ex bonæ notæ argento, ad ſolutionem ſtipendii militum emiſſi, pro tribus ſolum marcis Danicis acceptati ſunt. Deinceps æquum fœdus cum rege Guſtavo à Chriſtiano confirmatum eſt: & ne alterutro ſociorum inconſulto pax cum quoquam hoſtium iniretur. Guſtavus claſſem undecim navium præter frumentarias & liburnicas præfecto Magno Suenonis in VVeſterby, contra hoſtes mare tunc ingenti claſſe pervagantes auxilio mittit affini ſuo Chriſtiano. Hæc Danicæ & Boruſſicæ claſſi conjuncta ſe mutua fide obligat ad communem ſortem ſubeundam, prædamque ex æquo à quatuor cujuslibet claſſis viris partiendam, aliaque ex formulis & præſcripto legum nauticarum peragenda. Solventes orâ, primò petunt Öreſundam. Inde cognito claſſem hoſtilem ad Bornholmiam ſtare, eodem contendunt. Propius in conſpectum hoſtium delati, illis venti commodum intercipere conabantur; etſi fruſtra laborarent, ingenti orta procella. Mox navis prætoria Sueonum aggreditur claſſem hoſtium, decertandi conſilio. Sed hæc curſum avertit Hafniam. Nihilominus Suetica prætoria navis expeditè & citatis velis navigans, hoſtilem adſequitur; quæ, ut vulpes canibus ceſſim ſe ſubducens, occaſionem fortunæ captabat. Noſtra omnia tormenta in hoſtilem exonerans, dum navali prælio decernere conatur, illa exploſo tormento dejicit noſtris ſiparum.

 Quod

Quod ubi adducere illi tentāt,hoſtis interea plenis velis abit. Noſtri tamen illicò conſectantur, & tormentis ita perforant navem prętoriā hoſtium,ut fermè depreſſa ſubſideret.Exinde cum reliqua claſſe congrediuntur & fortiter dimicant.quod ſi Danicę & Boruſſicę naves paria feciſſent,nec eos nox oppreſſiſſet,ea die ſuperiores evaſiſſēt.Poſtero die viginti fermè navium hoſtilium partim onerariarū,partim militarium majorū & minorum pręlio ſubactarum aut deditione captarum noſtri ad VViſmariam,Dravę oſtium atq; Suineburgum potiuntur. Chriſtianus verò pluribus in Sialandia arcibus & munimentis occupatis, in Fyoniam progreſſus, terreſtri prælio ad Aſnicium facto,ſex millia hoſtiū fudit,in qua,præter alios alicujus nominis viros,Comes Tekelaburgēſis in acie cęſus,Iohannes comes de Hoia captus,& mox,dū deſcendit equo, ab Holſato nobili Detlevo Reventlovio ex inveterato odio interfectus eſt.Guſtavus Trollius graviter vulneratus, brevi poſtea Gottorpii deceſſit.Hęc nobilis victoria Fyonenſes & Scanios fidē ſubjectionis Chriſtiano jurare perſuaſit:.qui paulo poſt etiam Hafniam claſſeSuecorū adjutus obſedit.InSueciam ipſeChriſtianus profectus, & magnificè exceptus *amplisſimas gratias corā egit Guſtavo,pro verè fraterno auxilio in rebus arctis ſibi præſtito; in eodem affectu perſeverare rogat, & adhuc aliquo ſubſidio pecuniario ad expenſas belli ſublevare. Se ſatis ipſi daturum pro omni credita pecunia, & debita fide, ſtudio & amore tantam Guſtavi beneficentiam quavis occaſione proſequuturum*. Præter hæc aperit Guſtavo arcanum conſilium Caroli V. de Friderico electore & comite palatino,qui Chriſtierni tyranni filiā DorotheamCaroli ex ſorore neptem in matrimonio habebat,ad tria hęc regna,quantum per ipſum ſtet, evehendo. Quod conſilium ſequenti anno ſe prodidit. Cum Guſtavo renovat fœdus ante pactum. Qui ipſi ſuppeditat quatuor millia ſelibrarū argenti & tredecim millia nummorum uncialium,pro quibusChriſtianus ei oppignerat Bahuſiam, Akerhuſiam & VVikiam in Norvegia. Octiduo poſt abitum Chriſtiani Holmiâ honorificè dimiſſi, regina Catharina prima Guſtavi uxor morbo lethifero correpta deceſſit. Dum Lubecenſis claſſis in ſtatione ad Hafniam,defendendi urbem & prohibendi Suetici auxilii cauſa, ſedet, Sueci & Dani circumfuſa illis â tergo ſua claſſe ita clauſum mare tenent, ut nulla hoſti ſpes inferendi commeatus eſſet.

Quin

Quin eadem occaſione quinq; præſtantes naves militares intercipiunt, quas Henricus rex Angliæ Lubecenſibus ſubſidio miſerat ex lege fœderis,&ſpe regniDaniç,ut nonnulli volunt, ipſi facta:quaſi in ipſorũ poteſtate jam eſſet. Coronam Sueci, dum vim in naves ipſorum ad urbẽ ſtantes & nautas exercitã ulciſcuntur,ad deditionẽ compellunt,tutam ibi ſtationẽ nacti. Quum noſtri conſtituiſſent octo majores naves in altũ ad urbẽ Hafniã demergere,ut oſtium portus & exitũ hoſti obſtruerent,Hafniẽſes contra emiſere quaſdã naves hoc prohibituras. AtSueci noctu plures conficiunt crates terra aggeſta cõpletas, quibus pro munimento ad orã littoris uſi, & tribus colubrinis in eo locatis pretoriam navẽ impetunt ac deprimunt.In quam cum ſcaphis & lintribus impetu facto,cædunt capiuntque obvios,ac tormentis ac reliquo inſtrumento bellico exuunt navẽ. Hoc ubi Lubecę percrebuit.cives expediunt octodecim armatas naves præfecto claſſis Georgio VVollenvvebero : quibus Suecos facile debellari, & portu aperto urbem copiis & commeatu juvari poſſe credebant,ſi præfectus à tergo, Lubecẽſes qui Hafniã obſederant,à frõte Suecos invaderẽt,& ſic utrinq; circumſiſterent non evaſuros. Sed ubi Sueci hoc conſilium accepere,claſſem ſuã in duas partes dividunt,unâ ad Hafnienſia caſtra præſidio relictâ, alterâ adverſus VVollenvveberum expeditâ. Sic in alto concurrẽtes prẹliantur à meridie ad ſolis occaſum,eo ſucceſſu,ut Suetica claſſis hoſtilem in fugam ageret. Inde Sueci receptum & hyberna in portum Coronarium petunt. Vbi ab commeatu laborabãt,eum fruſtra à Danis deſiderãt; quamvis illi profugos ſpe hujus aliaq; mercede allectarent.Tandẽ tamẽ neceſſariis àGuſtavo milites ſublevabantur.
Coroneburgum ope tormentorum ex nave Sueonũ prætoria 1536.
Danis uſu datoiũ à Chriſtano expugnatur ut & VVardberga; quæ cibi penuria fermè ad ultimũ redacta,& ab Alberto Peltſchero arctâ obſidione preſſa , deditionem facere coacta eſt. MarcusMeierus,qui arcẽ illam dolo recuperatã,ut ante dictũ, hactenus tenebat,captus,& in quatuor partes diſſectus, totidẽ rotis ad Helſingöram impoſitus eſt. Eodẽ ſupplicio afficitur ejus ſocius Georgius VVollenvveberus. Cum enim vi pœnalis mandati,uti vocant,camerę Imperialis,emotus eſſet officio conſulis, & ſpecie honeſtioris ex urbe diſceſſus, præfecturam Bergerdorpenſem ad Bilenum fluvium recepiſſet,indeque iter faceret Bremam,ab epiſcopo Verdenſi captus,& ad ejus fratres

Henricum ducem Brunsvicenſem in arcem Lycaoniam (vulgò VVolfferbytum) transmiſſus eſt. Vbi poſt diuturnum carcerem, ipſis quoque Lubecenſibus ei crimen intendentibus, quod bello non neceſſario contra Chriſtianum Holſatiæ ducem ex mera libidine moto, abdicatoque ſenatu, & ſe noviſque ſuffectis, aliiſque ſeditiosè admiſſis non parum vexaſſet rempublicam, tandem dictam pœnam dependebat. Ita homines inflati, turbidi & inquieti, dum tranquilla miſcendo quærunt emergere, & ingenio non niſi ſuo utentes, multa non neceſſaria injuſtaque agunt, etiam patiuntur, quæ jure meriti erant. In comitiis Arbogenſibus decretum eſt *de militia equeſtri, claſſe & copiis maritimis ſupplendis ab ordine equeſtri & præcipuis provinciis: de ope Chriſtiano regi Daniæ ulterius adverſus communes hoſtes, & novum inimicum Fridericum electorem Heidelbergenſem, Norvegiæ regnum auxilio Caroli V. & præſulum in Norvegia affectantem, ferenda: quum vicinum incendium, niſi in tempore occupetur ac ſupprimatur, facile proximas partes corripere queat.* Hæredes Iohannis comitis de Hoia literis ad regem Guſtavum ſignificarunt ſe jure ipſum convenire velle de interfecto comite, & ut arces quas hic poſſederat, ejus hæredibus reſtituerentur. Sed rex reſpondit, *ſe nullam ejus morti vel defectioni cauſam præbuiſſe. Quidquid incommodi & perniciei hoc ipſo cepiſſet, id acceptum referret & Lubecenſibus, qui eum in ſuas partes traxiſſent; & ſibi ipſi, qui incerta hoſtium promiſſa certæ regis amicitiæ, affinitati, fidei, beneficiis antehabuiſſet. Arces verò ipſi non donatas, ut jure dominii ad hæredes ſuos eas transmitteret, ſed ut fiduciarias & ad tempus vitæ cum fructibus earum teneret: uti literæ conceſſionis evidenter docerent. Se tamen non recuſare, quin relictam comitis viduam & liberos, ſi in regnum & fidem ſuam redire velint, omni favore amplectatur.* Diriſſima conjuratio, jam ante biennium cum Regis Guſtavi ſecretario Germanico, VVolffgango Gylero contra Guſtavum agitata, hoc anno detecta eſt. Hæc aliquot Germanos Holmiæ, quam non germanos cives, quin diabolum & malitiam ipſam, contra magiſtratum à Deo inſtitutum & tam bonum regem, authores habebat. Conjurarant regem vel pulvere tormentario, regio ſedili in æde ſacra ſuffoſſo, vel ſica aut veneno de medio tollere. Quo perpetrato arcem, proceres, magiſtratum urbis & cives Sueticos exſcindere, eaque vaſtitate omnibus illata,

illata, vacuum imperium & urbem tradere Anſeaticis civitatibus. Quidam nauta nomine Iohannes VVindranckius ad immittendum pulveri nitrato, quo rex delendus eſſet, incenſum funiculum conductus erat. Ille à ſociis largè invitatus & vino plenus, hoc per ebrietatem aperit vicinæ ſuæ, hæc marito, maritus arcis præfecto Girmundo Suenonis, hic regi. Sic re enunciata, examinata, convicta & confeſſa, rei omnes capitis & rotæ ſupplicio affecti ſunt, bonis eorum publicatis. Ad interceſſionem tamen reginæ Margaretæ relictis pleraque hæreditas à rege reſtituta eſt. Equidem juſta Dei, cui regum à ſe proximorum ſalus cordi eſt, ultione, dum vitam infando parricidio regi ſuo & patri patriæ ereptum eunt, pro qua tuenda ſuam honeſtè vitam profundere obſtricti erant, eandem infami ſed condigno ſupplicio ipſi perdiderunt. Hujus proditionis & ultra metuendi periculi cauſa, præſertim quod rex Chriſtianus Hamburgi inſcio Guſtavo & contra datam fidem, cum Lubecenſibus & Vandalicis civitatibus pacem feciſſet, claſſem ſuam & copias ex Dania rex domum revocavit. Sed Chriſtianus miſſis legatis Holgero Vlſtandio & Axelio Vgrupio excuſat ſe Guſtavo, quod *principibus & amicis interceſſoribus, ipſaque neceſſitatis vi victus pacem cum Lubecenſibus & eorum confœderatis iniverit: ut Burgundicæ domus conſiliis & machinationibus de Friderico Comite Palatino in Daniæ regnum introducendo commodius obviam iret. Hanc pacis compoſitiouem ſibi non parum gravem fuiſſe, dum Lubecenſibus & ſociis civitatibus ſua in regno Daniæ privilegia & immunitates confirmare, inſulæ Bornholmiæ uſum fructum ad annos adhuc quinquaginta pro ope eorum & impenſis belli adverſus Chriſtiernum geſti concedere; atque ſi Albertum Ducem Megapolitanum & Chriſtophorum Comitem Oldenburgenſem è Daniæ regno intra ſex hebdomadas abducere poſſent, quindecim mille aureos promittere neceſſe habuiſſe, præter alios prioris compoſitionis Lubecenſis irritæ factæ, & belli jam in tertium annum tracti ingentes ſumtus. Regem Guſtavum, Albertum Ducem Boruſſiæ, Comitem de Hoia, Bernhardum Mylium & alios Chriſtiani amicos hac pace quoque contineri; ita tamen ut Guſtavus Lubecenſibus privilegia in Sueciæ regno ſalva relinqueret; & de controverſiis cum illis ac hæredibus comitis de Hoia & Bernhardo Mylio coram rege Chriſtiano in Dania intra ſemeſtre jure experiretur. Quod ut*

facilius poſſet, ſe præſtantem ei juriſconſultum & pragmaticum daturum, qui cauſam ejus expeditè ageret. Si verò amicæ compoſitioni vel latæ à Chriſtiano ſententiæ Guſtavus adquieſcere nollet, Dano *ad opem illi contra adverſarios ferendam obligatum non iri.* Contra ea Guſtavus, *ſe inſcio nec opinatò adverſus tot tabellis & ſignis expreſſam & firmatam fidem, nec conſiliis actiſque ullis intra quatuor menſes ſecum communicatis, initam cum Lubecenſibus à Chriſtiano pacem ſibi admodum adverſam* ſignificabat. *Inprimis quod Chriſtianus recepiſſet, ſe nulla ope Suecis adverſus inimicos ſuos ſubventurum, ſi jure vel amicè inter ipſos & Lubecenſes convenire non poſſet. Quid ſi iniquas adverſarii ferrent conditiones, num illis vellet, videntem & prudentem, quaſi captum oculis aut mente, ſubſcribere? Equidem ſe auxilio Chriſtiani deſtitutum & ſolum, fidum tamen hactenus ipſi amicum & affinem novi belli periculis expoſitum iri. In quo non tantum magna ipſi fieret injuria, ſed etiam directè contra fœderis inter ipſum & Chriſtianum leges pugnaret. Se verò cauſæ ſuæ fiducia in controverſiis cum Lubecenſibus, Comite de Hoia & Bernhardo Mylio incorruptum ſubire judicium eſſe paratum, atque ſi fidum advocatum ex promiſſo Chriſtiani habere poſſet. Interim ſe dilationem in annum & ſemeſtre cauſæ melius inſtruendæ petere. Si cum Lubecenſibus inire pactionem pacis voluiſſet, uti nunc feciſſet Chriſtianus, ſe confeſtim initio hujus belli hoc potuiſſe, præſertim ipſis Lubecenſibus ad iſtud ſe offerentibus & quibusdam regis amicis ſe interponentibus. Quippe Lubecenſes per legatos ſuos ſollicitaſſe ſecum fœdus adverſus Hollandos, ducatum Holſatiæ & regnum Daniæ, ſpe compenſationis Hallandiæ & Scaniæ, poteſtati regni Sueonum ſubjiciendæ. Se vero noluiſse deſerere Chriſtiani partes ut ille nunc ſe deſeruiſſet, ſed ex fide tueri fœdus tam ſanctè pactum.* Legati Danici quocunque poſſunt honore verborum regis cauſam excuſantes, & Guſtavi animum placantes, *non hanc eſſe mentem dictæ compoſitionis*, ajunt, *ut Chriſtianus Guſtavum deſerat, ſed in fœdere perſiſtat. Si legatos ſuos Hafnienſi conventui ſiſtere velit, omnia ſibi integra fore in manibus, & exitum cauſæ, qualem ipſe exoptet.* In hoc reſponſo Guſtavus adquievit. Quin excuſanti Chriſtiano ceſſionem Akerhuſiæ, Bahuſiæ & VVikiæ arcium hactenus ob ſeditionem præſulum in Norvegia dilatam, & petenti claſſem Guſtavi in Daniam adverſus vim domus Burgundicæ remitti, tam æquus & moderati animi erat Guſtavus,

vus, ut reſignata Akerhuſia, contentus pignore arcis Bahuſienſis & VVikienſis, quatuordecim ipſi naves armatas mitteret. Quæ ubi Calmariæ portum ingreſſæ eſſent, ſama de traditâ Chriſtiano ob commeatus inopiam Hafniâ allata eſt. Lubecenſibus in Sueciam ad interceſſionem Chriſtiani ſub certa lege libera navigatio, dimiſſis Teutonibus hic detentis, iterum conceſſa eſt. Rex Guſtavus à Chriſtiano deſiderans cohortem militum poſt recuperatam Hafniam exauthoratorum ſibi ſtipendia ex mutui fœderis pacto facere, miſit eâ causâ in Daniam Georgium Linthenerum. Sed rumor etiam inter conſpicuæ dignitatis viros & quoſdam ex ſenatu divulgabatur in Dania, quaſi rex Guſtavus illis militibus ad Scaniam invadendam uti vellet: veluti potentiæ æmuli ad quaſcunque auditiones, nonnunquam etiam fictas pro veris acceptas, & ad ſuſpiciones proni ſunt. Quod tamen Guſtavo nunquam in mentem venerat, tantum aberat, ut faceret. Quidam tamen tribuni militum Danicorum, præſertim Conradus Penningius contra fas gentium ſævius tractari & compedibus vinciri dictum Linthenerum jubet. Nonnulli etiam ex ſenatu & ordine equeſtri dein ad cuſtodiâ ſolutum ſcripſere, ne plures ducentis quinquaginta educeret milites, niſi hoſtile quid ab illis exſpectare vellet, & cum illis è regno faceſſeret. Quod ægerrimè ferens Guſtavus graviter expoſtulavit, *tam malam gratiam ſibi referri pro benefactis.* Hæc foris. Sed domi Guſtavus ſecundas nuptias celebravit cum illuſtri virgine Margareta, Erici Abrahami in Laholm Equitis aurati & VVeſtrogothiæ gubernatoris, regni ſenatoris filia. Poſt nuptias ſuos legatos ex conventu Hafniam ad Chriſtianum, jam regem Daniæ miſit, Laurentium Siggonis regni Mareſchallum, Birgerum Nicolai in VVienäs, Guſtavum Olai in Torpa & Chriſtophorum in Schällerydh regni Cancellarium cum mandato de confirmando inter utrumque regem fœdere, de expoſcenda ſatisdatione pro mutuo data à Guſtavo ingenti vi pecuniæ Chriſtiano, & lite de bonis inter trium regnorum nobiles controverſis terminanda; quæ pleraq; feliciter peracta ſunt. Inſtrumentum enim fœderis rex Chriſtianus & ſenatus regni Daniæ ſua ſubſcriptione & ſigillis ſolenniter firmarunt. In mutuæ fidei & gratitudinis

ſignificationem Guſtavo ſe Chriſtianus obſtrinxit, ad ſubſidium claſſis duodecim navium mille quingentis viris & aliis neceſſariis inſtructæ, & mille equitum, quingentorum peditum auxilium, re ſic exigente, quinque menſium ſpatio conficiendum & præſtandum. Cavit etiam Guſtavo de proventibus VVardbergæ, Bahuſiæ vel VVikiæ arcium percipiendis, donec debitam pecuniæ ſummam ipſe vel hæredes ejus in ſolidum ſolviſſent. Verum contra hunc contractum vel mutuum pignoris uſum excepit Guſtavus, & admittere velut iniquum noluit: quum credita Chriſtiano pecunia viginti quinque millium & centum aureorum Rhenanorum ſummam expleret; fructus autem oppigneratarum arcium vix quadringentos octoginta quinque aureos quotannis æquarent. Nec in contractu expreſſum erat, an iidem in vicem uſurarum, an verò ſortem imputandi aut deducendi eſſent. Si verò ex credita XXVMC. aureorum ſumma annuæ uſuræ pendendæ ſint, eas non fore minores MCCLV. aureis, quinque pro centum æquis uſuris computatis. Quum ergo Guſtavo Chriſtianus duas Norvegiæ arces Bahuſiam & VVikiam pignoris vel hypothecæ loco tradere vellet, & ſolutionem æris alieni differret: cupiebat Guſtavus dictas uſuras mille ducentorum quinquaginta quinque aureorum quotannis ſibi Holmiæ ad diem S. Iohannis pendi, donec caput ipſum aut ſumma ſibi ſolveretur. De lite poſſeſſionum ordinis equeſtris in tribus regnis adhuc indefinita convenit, eam Halmſtadii S. Olai die per duodecim arbitros finiri. Num Lintheneruſ tam indignè in Dania conſcio Chriſtiano tractatus fuerit, ſcire Guſtavus expetit. Sed quid ad iſtæc à Chriſtiano reſponſum ſit, in Annalibus ſiletur. A Guſtavo
1537. rege legati in Ruſſiam ad Magnum Ducem Iohannem Baſilidem mittuntur Canutus Andreæ de Norrenääs Eques auratus, & Bero Claudii de Köppas. Poſt ſolennem Magni Ducis ſalutationem, legati noſtri rogantur, *num quid donorum adferrent, quibus Principem honoraturi eſſent?* Traditis donis, in aliud palatium introducuntur, ubi ſenatus illis datus eſt. Negotiorum ſumma hæc erat: *Regem Guſtavum deſiderare novam quinquaginta annorum pacis confirmationem, tabulis nuper ab oratoribus Gunmundo & Matthia Laurentii ſubſcriptis, nunc reſcindendis: quum mandati fines in*
eis

eis Gunmundus exceſſisſet. Cognoſcendam & tollendam vim deprædationum, ac inſolentiam Ruſſorum in finibus Finlandiæ. Commerciorum in Ruſſia modum & loca Magnum Ducem Suecis mercatoribus certò definire velle. Suos autem pravæ monetæ in Sueciam invectione abſtinere. Fundos in Narvia Sueonum proprios à Sueonibus ex more priſco coli. Re maturè utrinque conſultata reſponſum & unanimiter decretum eſt, *ut fœdus antiquato priori, ad ſexaginta annos renovaretur. In conventu Sabolinenſi de fœderis confirmatione & limitum terra marique diſtinctione ageretur ſecundum regis Magni & Ducis Novogardiæ Georgii tabulas & ordinationem: ita ut limites ducantur à mari per Syſterbeckium, & inde per omnes finium terminos uſque ad lacum Caianenſem. Quæcunque injuſtæ actiones & lites inter utrumque jure abſque dolo malo & ſine armis terminentur: Suecorum lites à præfecto Notheburgeſi & Kexholmenſi, Ruſſorum à præfecto VViburgenſi. Profugi ex Suecia in Novogardiam, aut ex Novogardia in Sueciam ſive ſervus ſive ancilla, debitor aut fidejusſor cum omnibus abreptis bonis ſuo quisque territorio reſtituantor. Viæ, portus, itinera ſingulis utrinque legatis & mercatoribus tuta liberaque ſunto. Si bellum inter Ruthenos & Polonos vel magiſtros Livoniæ oriatur, Guſtavus & regnum Sueciæ his contra Moſchum nullam opem ferat.* [Sed ne ex diverſo Rutheni Sueciæ hoſtibus ſuppetias ferrent, incuria oratorum prætermiſſum erat.] *Pravæ monetæ invectio in regnum Sueciæ etiam ſub pœna vetita eſt, ſalvo interim fœdere pacis.* Laurentius Siggonis, Holgerus Caroli & Iohannes Turonis in Smalandiam cum exercitu miſſi ſunt ad domandum iſthic incolas rebelles & pervicaces, inprimis Morenſes & Verendios, qui in bello Lubecenſi adjutaſſent Scanios regis hoſtes commeatu, abnuiſſent tributa & decimas, vendicaſſent ſibi domos in nobilium prædiis exſtructas velut hæredes illorum, homicidia impunè aliave inſolenter patraſſent. Fagos & quercus exſtructis earum loco villis pro lubitu & contra interdictum cum magno coronæ & nobilium detrimento ſuccidiſſent, quibus jus non eſſet. Recenſebatur eadem tempeſtate omnis exercitus Lincopiæ, civibus urbis & Vadſtenenſibus temporaria immunitate à rege donatis. Decernebatur itidem, militiæ equeſtris operas, pro ratione redituum ex prædiis in certos codicillos referendis, citra fraudem eſſe præſtandas. Sorore Guſtavi I. Margareta Iohannes Comitis de Hoia

Hoia vidua Revaliæ defunctâ filius ejus Petrus Braheus domum ad bonorum ſuorum in Suecia poſſeſſionem revocatus eſt. Rex Guſtavus Laurentium Siggonis regni Marſchallum & præfectum arcis Örebroenſis, Birgerum Nicolai præfectum arcis Leckŏenſis, Guſtavum Olai de Torpa, & Chriſtophorum Andreæ de Hedåker miſit Hafniam ad tranſactionem quandam inter comitis de Hoia hæredes, Bernhardum Mylium & Lubecenſes inſtituendam, cui interpoſiturus erat ſuas partes Chriſtianus rex Daniæ, ut ante convenerat. Ericus Comes de Hoia poſtulabat *fratris ſui Iohannis liberos ad maternorum bonorum hæreditatē admitti, & ad VViburgi & Novi caſtelli vel parium poſſeſſionem, ut parens eorum poſſederat.* Reſpondere legati, *Guſtavũ comiti Iohanni non dominii & hæreditario ſed fiduciario jure dictas arces conceſſiſſe, nec aliter vi legũ Suecia potuiſſe. Regem tamen erga eos boni ac fidi avunculi animo ac favore regio fore, ſi modo ipſi ſe dignos eo præſtarent, nec patris veſtigiis in turpi & ingrati animi defectione inſiſterent. Vnum etiam filiorum ſe ad maternam hæreditatem admiſſurum, ſed ea lege ut Chriſtianus rex Daniæ & Ericus frater comitis caverent de fide ejus erga Guſtavum. Alteri filiorum in Comitatu paterno de victu proſpiciendum esſe; ita tamen ut ſumtus alimentorum ex regia diſpenſatione & dignitate utriuſque fratris, æqualiter decernerentur.* Bernhardus Mylius deſiderabat *immitti in posſesſionem uxoris ſuæ bonorum in Suecia, aut æſtimationem quindecim millium aureorum ſibi præſtari.* Ad hæc reſponſum, *regem nihil ipſi præſtare aut refundere velle, quum tam perfidè adverſus ipſum & regnum egisſet, cum tot impenſarum & bonorum virorum jactura. Præterquam quod famoſis ſuis libellis & mendaciis laceraſſet regium nomen & famam.* Lubecenſes adhuc urgebant *reliqua æris alieni, & ne jure privilegiorum legitime ſibi in Suecia quæſito obtentoque deturbarentur; neve Suecis permitterentur tranſitus ac navigatio per fretum Öreſundenſe.* De his quum diu utrinque ſed incaſſum diſceptatum eſſet, & Guſtavus honeſtis atque æquis non indignis conditionibus pacem cum civitate Lubecâ paciſci vellet, tandem quinque annorum induciæ inter illos convenere. Dani quædam in medium protulere, quibus ſe gravari à Suecis querebantur: nimirum *de novo & inuſitato Nyloſiæ vectigali, & de Babuſiæ recepto vectigali, de commerciis VVardbergæ & Halmſtadii in Suecia recuſatis.* Hæc ad

ad æquam deciſionem, receptum uſum & juſtam moderationem facile reducta ſunt. Sed majoris difficultatis erat lis toties recocta inter nobiles Suecos & Danos de prædiis avitis Suecorum in Dania & Norvegia, & Danorum in Suecia. Hujus litis componendæ cauſa delecti utrinque arbitri Halmſtadii convenerunt. Vbi Nicolaus Petri de Akeröö à Tychone Craobio repetitum ibat avi materni Nicolai Claudii de Viik bona, quæ Tycho à rege Daniæ Iohanne emerat. Sed Tycho contra contendebat, *Suecos ſe olim obligasſe regi Daniæ Iohanni in ſuis fidelitatis literis, ut ſi quis opponeret ſe regi aut filio ejus, fama & bonis exueretur. Quod cum Sueci fecisſent, earum bona fiſco coronæ Danicæ ſub Iohanne jure addicta fuisſe, à quo ille Nicolai Petri prædia iſtæc emisſet.* Sueticis arbitris cupientibus, ſibi copiam fieri iſtarum tabellarum, Dani binas exhibuerunt, unas anno milleſimo quadringenteſimo nonageſimo nono ea ſententia, qua dixi, publicatas, de quibus egi ſuperius in vita Iohannis II. alteras anno milleſimo quingenteſimo quinto Calmariæ editas, quarum argumentum etiam in vita Suantonis Sturii ſenioris fuſius enarravi. Continebant autem Sueticorum & Germanicorum aliquot legatorum regniq; Daniæ ac Norvegię ſenatorum ſententiam de publicandis quorundã Sueciæ procerum Calmariam evocatorum, ſed contumaciter, ut putabant, abſentium bonis; inprimis de Stenonis Sturii ſenioris & Suantonis Nicolai, Suecię quondam gubernatorum, Nicolai Claudii, Stenonis Chriſtierni, Petri Turonis, Achatii Iohannis, Trottonis Magni equitis, & Antonii Erici prædiis: quę ut vacuas poſſeſſiones nobiles Dani juſto emtionis titulo ſibi adquiſiviſſent. Ad primas literas Suetici arbitri reſponderunt: *quum ſubditi regem Iohannem elegisſent, hoc ſibi jus ſervasſe, exemplo etiam Danis uſitato, ut ſi fidem juramenti rex ſubditis præſtitam prior violasſet, ſubditis quoq; impune à pactis recedere liceret. renunciationem ergo fidei Iohannis ex juſtis cauſis factam, Suecorum obligationem ſolvere.* Ad alteras reſponderunt: *In pluribus comitiis à tempore ſententiæ Calmariæ latæ, præteritas offenſiones perpetua oblivione deletas esſe. Velut etiam in pactione Chriſtierni II. & Chriſtinæ Stenonis junioris viduæ & civitatis Holmenſis, antequam Chriſtierno arx & urbs traderentur, factum esſet, cum promisſa reſtitutione omnium bonorum in quocunque horum trium regno ſitorum. Sed iſtam pactionem poſtea non à Sueonibus ſed*

Chri-

Chriſtierno ruptam eſſe: dum cum Suecis tam immaniter egerit, & non ſolum vitam & fortunas, ſed etiam omnes literas & documenta illis ademerit. Vt ergo Sueci bonis ſuis hæreditariis in Dania & Norvegia privarentur, contra omne fas & æquum eſſe. Quum Dani repoſuiſſent: *literas pactionis Chriſtierni nullius ponderis & efficaciæ eſſe, quum tam injuſtæ fuerint ejus actiones*; ſubjecere Sueci: *ſi literæ quibus Suecis fidem ſuam obſtrinxiſſet, eſſent reſcindendæ; pari ratione diplomata ejus, Danis nomine bonorum emtorum & oppigneratorum data, nullas vires habitura eſſe.* Quum Nicolaus Petri Magnum Gyllenſtiernium conveniſſet de bonis maternis in Dania & Norvegia ſitis, arbitri Danici reſponderunt: *Eadem bona dictæ ſententiæ fuiſſe ſubjecta.* Sed Sueci reponebant: *Si maritus damnatus fuiſſet bonorum ſuorum, quod tamen haud factum esſet; non uxorem eidem culpæ ſuccubuisſe.* Dani: *ſi non aliter, tamen jure belli fuisſe deperdita.* Sueci: *eandem rationem fore bonorum nobilitatis Danicæ in Suecia.* Porrò ſciſcitati Sueci; *cur Nicolai Haquini & Nicolai Brahei uxorum bona in fiſcum regni Daniæ non addicerent, quum in majori culpa fuisſent*? Ad hoc regerebant Dani: *Eorum uxores regni Danici incolas esſe.* Sueci percontabantur: *Num aliam legem pro alienigenis, aliam pro indigenis haberent*? Ad quæ Dani ſiluere. Tandem Sueci arbitri, *ſententiam illam, cui tam preſsè inſiſterent, iniquam & naturæ legi contrariam esſe*, dixerunt, *ut tam innocentes viduæ & pupilli quam viri in impari culpa parem ſubirent pœnam.* Quod ulterius Danorum conſcientiæ permitebant, & ſimul eis in mentem revocabant Guſtavi & nobilitatis Sueticæ beneficiorum præterito bello in illos collatorum memoriam. Scribit eadem de re rex Guſtavus ſuas ad Tychonem Crabbium literas; quibus ei exprobrat *acres illas contentiones de obligatione Suecorum erga Iohannem regem Daniæ, quibus quærat contaminare nobilitatis Sueticæ nomen & famam; quod tamen ei non ſuccesſurum ſperat. Hujuſmodi obligationem regnis inuſitatam vi, necesſitate & diffidentia erga Suecos per regem Iohannem poſt obtentum pactis regnum & firmatum, à ſubditis extortam fuisſe. Notas etiam esſe inſidias Iohannis adverſus Stenonem Sturium & alios proceres paratas; nec minus peregrinorum præfectorum in populum dominationes. Inprimis hoc ſatis eluxisſe ex filii ejus Chriſtierni tyrannico imperio & fallacibus promisſis. Si rex Iohannes ſperato eos favore complexus fuisſet, effecturum, ut ejus clementia ſub-*

ſubditorum fidem provocasſet. Sed quum in diſcrimen adduci ſuam & ipſorum ſalutem cernerent, inexpugnabilem necesſitatem, quæ etiam ferrum frangere dicitur, ſecuritati ſuæ quocunque modo conſulere coegisſe. Quod præter iſtæc exprobret Suecis, eos Calmariam in jus à rege Iohanne, in quorundam Germaniæ principum legatorum conventu, vocatos abſuisſe, ſe dijudicandum omni Chriſtianæ & prudenti cognitioni relinquere, num obligati fuerint hoſtium ſuorum judicio ſe ſiſtere: qui non ſolum bonis ſed & capite eos damnare potuisſent; & haud dubiè ſic conſtituerint. Cur ipſe Tycho noluerit ire ad Chriſtophorum Comitem Oldenburgenſem, Hafniam ipſum evocantem; cur? quod hoſtis ejus esſet. Equidem ſi quis non certus vitæ ſuæ & ſalutis, vel centies ab hoſte vocetur, non tamen, niſi planè demens ſit, ſe ejus manibus commisſurum. Se non induci posſe ut credat, ideo Tychonem velle bonis ſuis in Dania privari, quod ejus vocationi non paruerit. Monet ergo Tychonem cum reliquis collegis *ſeipſos excutere, nec nodum in ſcirpo quærere; ſed ita rem moderari, ut quilibet ad juſtam bonorum ſuorum posſeſionem redeat, nec penitus oblivіſci meritorum, nec ſtrictè nimis agendo, communem concordiam turbare.* Hîc ex occaſione ſilentio non tranſmittendum, quod, quum anno milleſimo quingenteſimo trigeſimo quinto rex Chriſtianus ad regem Guſtavum Holmiæ viſeret, inter alia fidem ei dedit de recipiendis hæreditariis in Hallandia poſſeſſionibus, quas olim reges Daniæ fiſco ſuo addictas aliis nobilibus regni vendiderant. Quin hoc confirmavit Guſtavo patentium literarum fide. Elector Saxoniæ, Iohannes Fridericus, Philippus Haſſiæ Landgravius & alii nonnulli Germaniæ principes Evangelici & civitates, quum Guſtavi conſtantiam in religione, fidem in amicitia, potentiam in armis perſpexiſſent, per legatos & literas ſuas fœdus religionis cum eo expetunt. Idem Daniæ rex Chriſtianus per ſuum legatum Axelium Bragdium regi ſignificavit, & ex uſu fore putavit iſti fœderi nomen ſuum, ut ipſe dediſſet, quoque dare; ad quod negotium provehendum ſuas etiam curas obtulit. Guſtavus legatis Germanicis honorificè exceptis reſpondit: *In omnibus quæ ad Chriſtianam fidem, & veram Evangelicam doctrinam promovendam ac tuendam facerent, ſe talem præbiturum, ut nihil in ſe deſiderari facile posſit.* Sed regi Chriſtiano hoc reſponſum dabat: *Si prius edoceri posſet, quibus conditionibus ad iſtud fœdus nomen*

ſuum

ſuum profiteri velit Chriſtianus, ſe propenſum ad idem, ut deceat, fore; amicè petens, ut in hoc & aliis in rem ſuam conſulere velit, uti ſibi de ipſo fraternè polliceatur. Se par pari quavis occaſione relaturum. Chriſtiani legatus etiam in mandatis habebat agendi cum rege Guſtavo *de argento & pecunia, quam Chriſtiano proximo bello mutuam dederat, quid de ea fieri vellet, num ejus ſolutionem ad certi temporis terminos prorogari vellet.* Ad prius reſpondebat Guſtavus: *Chriſtianum antea hac de re ejus mentem accepiſſe. ſe non quidem adeò deſiderare annuas uſuras, ſed malle caput & ſortem creditorum nummorum recuperare. Veruntamen quum ipſi hoc tempore commodum non eſſet illam exſolvere, ſe bono & amico animo deſignatas uſuras remittere, & ſortis nimirum viginti quinque mille & centum aureorum ſolutionem in quatuor annos proferre paratum eſſe. ita ut quotannis ſex mille ducenti ſeptuaginta quinque aurei dependantur, donec totum exſolveretur. Id Chriſtiano fore tolerabilius quam expreſſas uſuras annuas præſtare: quibus uti poſſit in ſubſidium ſortis expungendæ.* Ad poſterius: *Æquum eſſe, ut dictum fœdus non ſolum à Chriſtiano approbetur & ratum habeatur, ſed etiam in propria perſona ad illud obſtringatur. An vero illud fœdus ultra poenali obligatione ſtabiliendum ſit, quum Chriſtiana & regia fide, ut ſarcte ſervetur, jam confirmatum ſit, ſe ejus arbitrio permittere.* Ante biennium ex Moreæ Auſtralis in Smalandiâ ruſticis coorti ſunt latrones & graſſatores, quorum dux erat Iohannes Andreæ. Hi pervagati ſilvas interfecerunt aliquot regis prætores & miniſtros, inprimis Matthiam Mogium. Rex plebem eos perſequi &, ſi poſſent, corripere hortabatur. Sed illi in Blekingiam transfugientes, tutum ibi receptum habebant. Proinde rex Guſtavus Axelium Bragdium, Axelium Vgrupium & Mauritium Olai per literas monuit, *ut memores iſtius capitis fœderis de non recipiendis hoſpitio aut ferendis in uno alterove regno latronibus & aliis ſceleratis, Iohannem Andreæ & ſocios apprehendi & in arcem Calmarienſem tranſmitti curent, ut memoratum fœdus ſarctum tectum ſervetur.* Secunda Guſtavi conjunx Margareta primo filii Iohan-
1538. nis, poſtea regis Sueciæ, partu, exeunte anno S. Thomæ die, felix erat. Rex Holgerum Caroli & Chriſtophorum Andreæ in Norvegiam miſit ad litem in conventu Opſloenſi dirimendam inter Trudonem Gregorii Daniæ & Iohannem Turonis Sueciæ regni ſenatores de litigioſis aliquot in Norvegia poſ-

poſſeſſionibus, & tradendo ex fœderis lege ad ſupplicium Berone, qui regii miniſtri Nicolai Ieſperi fratrem occiderat, & in Norvegiam transfugerat. Quædam naves Roſtochienſes hic authoritate regia attinebautur ad ſatisfaciendum Norcopiæ & Vadſtenarum mercatoribus pro direptis earum navibus & mercibus, poſt Hafniam Chriſtiano regi Daniæ deditam. Quum rex cognoviſſet, colonos Smalandenſes novas villas in ſylvis glandiferis exſtruxiſſe cum detrimento pub. & deſolatione antiquorum prædiorum ac fundorum: qui redigerentur in paſcua, nemora & alias commoditates ad prædia antiqua pertinentes,eas prohibuit & dirui juſſit. Si qui verò priſci & vacui fundi reperirentur, qui frugiferis ſylvis non eſſent incommodo, & vivis teſtimoniis aut ſcriptis documentis probari poſſent, in illis ædificari permiſit rex prædia tributaria, ex quibus definita & æqualis annua penſio præſtaretur. qui verò deſtituerentur evidentibus hujusmodi fidei faciendæ argumentis,in fundis exſtruerent villas in emolumentum coronæ, unde & *coronaria prædia* adpellarentur. Iohanes Andreæ latronum ductor, de quo ſupra, Lubecam ex Blekingia profugit.Iſtic Ericus comes de Hoia & Bernhardus Mylius donis aliquot oneratum in Blekingiam ad motus iſtic ciendos remiſerunt. Ei ſe adjunxit Nicolaus Dakius in Blekingia natus,in territorio,quod *regium* dicebatur, colens, homicidii & inceſti reus; cui ad interceſſionem propinquorum & amicorum qui opulenti erant, pœnæ capitis gratia facta eſt, ſed hactenus, ut vadibus datis ingenti mulcta vitam ſuam redimeret. Is cum majori parte mulctæ præſtita, reliquæ pendendæ vel non ſufficeret,vel ex protervia ſolvere nollet, exigentibus acrius prætoribus, vadimonio deſerto & omni ſpe melioris vitæ abjecta, ſylvas petebat, & cum Iohanne Andreæ aliisque latrocinia in obvios exercebat; donec opibus factionis confirmatis, anno milleſimo quingenteſimo quadrageſimo ſecundo apertam ſeditionem, ex eaque bellum faceret, Dackianum ab authore dictum; quod non niſi triennio poſt magna cum difficultate repreſſum quievit. In conventu Arbogenſi præter alia decretum eſt, *ut, quum ſedulo vigilandum & ad quorumcunque hoſtium vim arcendam quaſi in ſpecula ſtandum ſit, in ſingulis inpoſterum provinciis armorum & exercitus luſtratio inſtitueretur. Vt argenteæ monetæ evectio int r-*

1539. *diceretur.* Regis Chriſtiani III. legati ex Dania VVodislaus VVobiſſerus, conſiliarus & præfectus Draxholmenſis, & Axelius Vrnius ſecretarius, regi Guſtavo ſignificarunt de itinere Brunsvicenſi regis Chriſtiani, & qua ratione in rem Guſtavi nihil aliud effeciſſet, quam ut Bernhardus Mylius Lubeca decedere, nec in locis ſuſpectis verſari juſſus eſſet. Ex colloquio verò cum legatis Guſtavus eos ſuſpectos habere cæpit, quaſi eo fine huc ſolum miſſi eſſent, ut elicerent arcana regis conſilia, & vix aliud negotium haberent. Sed cognito, Saxonem & Haſſum principes & quosdā Bernhardi Mylii amicos & cognatos Brunſvigæ Chriſtianū ejus nomine conveniſſe, & expoſtulaſſe tanquā de injuria Mylio à Guſtavo in denegatis uxoris ſuę bonis illata;rex irritatus reſpondit: *Se ſpem bonam concepiſſe de affine ſuo rege Chriſtiano, ut juſtam ipſius cauſam ſibi commendatam haberet, publicam innocentiam tutaretur, & rem eo deduceret apud amicos ſuos, ne ab hujusmodi perfido, perjuro ac proditore tam indignè, contumelioſè & infamibus mendaciis & calumniis apud Evangelicos principes ejus exiſtimatio laceretur. Quamvis autem rex Chriſtianus & Dani cum rege Guſtavo & Suecis fœdus iniviſſent, tanquam fidum & æternum, quod ſervarent Sueci; & de Danis non niſi fiduciam bonæ vicinitatis, pacis & concordiæ foverent; et tamen confæderatorum animos non reſpondere; quod non unis experimentis didicerit. Danos enim hoc fœdus ſua magis quam communi utilitate metiri & ſervare. Quippe ſi illi ab hoſte aliquo petantur, Suecos ſtatim poſci opem terra marique. Si Sueci ſollicitent Danos de auxilio ſibi præſtando, parum hoc præſto eſſe. Ab iiſdem recipi Sueciæ capitales hoſtes Bernhardum Mylium, Olaum Brömſium, VVolffgangum Gylerum & alios plures, eorumque perfidas & injuſtas actiones foveri, contra Guſtavi & Sueonum juſtas & æquas purgationes & defenſiones ſupprimi, & in deterius præter omnem ejus culpam interpretari. Lubecenſes in nupero conventu Hafnienſi haud dubiè cum Guſtavo amicam pactionem aut pacem feciſſe; niſi deterruiſſent eos Dani; quo alio conſilio? quam ut Suecos intra anguſtias contineant, & pro ſuo arbitratu tractent. Regem Daniæ miratum eſſe hîc in regno æquari quasdam vias; quaſi hoc ipſi periculo futurum eſſet. Hanc verò non levem adverſæ ſuſpicio-*

nis

nis ſignificationem eſſe. Nuper etiam Hafniæ regis Guſtavi præfecti miniſtrum Georgium Iohannis, quem privati negotii cauſa eò miſerat, pro exploratore habitum & excuſſum eſſe, ſi fortè literas quaſdam occultaret. Promiſſa Chriſtiani de ſolutione æris alieni Guſtavo præſtanda, non magis quam alia apparere. Regem Chriſtianum & ſubditos ejus talem de Guſtavo ſparſiſſe apud Germanos & Danos famam, quaſi fœdus ferire cœpiſſet cum Imperatore contra regem Daniæ & Evangelicos principes. Vnde non aliud colligere poſſet, quam eum velle ſe in ſiniſtram opinionem apud exteros adducere, & quot poſſet inimicos adverſus ſe excitare. Quod num juſti fœderis aut fidi vicini ſit, quemvis facile dijudicaturum. Hinc nata mutuæ diffidentiæ ſemina, ſuſpicionibus, fama & rumoribus aucta, vicinorum actionibus & conſiliis curioſius animum intendere fecerunt. Quum regius præfectus Georgius Ioannis judicium territoriale in VVesbo inſtitueret, & duo ejus miniſtri vadimonium caperent à colono iſtius loci, qui boves & equos contra regis interdictum in Daniâ diſtraxerat, ruſtici hoc ſolum nomine eos occiderunt. Quoties præfectus eò juris dicendi cauſa redibat, ruſtici armati in judicium veniebant, minantes ipſi & miniſtris mortem; quaſi ipſi jus in vi & armis haberent. In tributis pendendis ſe difficiles & contumaces præbebant. Inter illos nonnulli ſacrilegi & facinoroſi pari inſolentia interminabantur eidem direptionem & incendium prædiorum. Rex Guſtavum Olai de Torpa aliosque nobiles in Smalandiam miſit inveſtigatum facinoris authores, & juſta ultione punitum vim in regios miniſtros exercitam. Inde ad Gedanenſes ſcribit de Olao Brömſio iſtic in urbe à Nicolao regio ſecretario deprehenſo, qui tam perfidè adverſus regem cum ingenti pecuniæ jactura egerat, ſibi transmittendo vel iſtic judicio ſiſtendo: ſic regem remiſſurum actionem adverſus ipſos & diſſidium. Ad ſextum diem Iunii naſcebatur regi filia Catharina, poſtea Edzardo comiti Friſiæ orientalis nupta. Quum regis & regni bona tributaria hoc tempore non parum acciderentur & alienarentur, dum ea nobiles ubicunque poterant, ad ſe emptioni titulo transferebant; ſed & in finium inſpectione inter nobiles

& tributariorum prædiorum poſſeſſores inſtituta, plerumque modo hic modo ille coronæ fundus nobilibus favore arbitrorum adjudicaretur, idque in fraudem cenſus regii, à quo nobiles immunes erant, & directè contra legem fieret, rex ſeverè interdixit: *ne quiſquam nobilium, clericorum, prætorum aut civium ſub offenſa & vindicta regia auderet emere, pignori capere, aut pro mulctis ſibi vendicare ulla bona aut prædia cenſualia. Limitum verò inter coronam & nobiles litigioſorum inſpectioni rex in poſterum ſuos delegatos ſcripto mandato inſtructos intereſſe voluit. Si quis contra faceret, in eum ex lege animadverſurum iri.* Rex in autumno, gravi, lento & deploratæ fermè ſpei morbo correptus, tamen Dei beneficio convaluit. Ex Daniâ legati Canutus Gyllenſtiernius & Birgerus Vlfstandius petebant regem ipſum in limite velle ad colloquium cum affine ſuo rege Chriſtiano accedere: ut iſtic ageretur de utriusque regni bono & ſtabili ſtatu ordinando, cui petitioni rex locum dedit. Ad negotia verò peculiaria legatorum, regis reſponſum hoc erat: Ad primum caput: *Scaniis commerciorum uſu in Suecia citra veterem conſuetudinem interdictum fuiſſe; quæ tamen Suecis in Daniâ libera eſſent,* repoſuit rex: *ſi id hoc ignotum eſſe, nec facile credere poſſe Scanios abſque gravibus cauſis commerciorum hic in regno cultu prohibitos fuiſſe. Quod ſi investigatum deprehenderetur, rite emendatum iri.* Ad alterum caput: *Famam paſſim ferre, inter regem Guſtavum & ſe omnem vicinitatis & amicitiæ neceſſitudinem exſtinctam & intermortuam eſſe. qua re utriusque hoſtibus animi magis creſcant,* reſponſum: *ſe pro certo tenere, regem Chriſtianum coram Deo vel hominibus juſtam conquerendi cauſam non habiturum, ſe in culpa cujuscunque diſſenſionis aut exiſtimatæ diſcordiæ fuiſſe; ſed ſe erga vicinum & affinem ſuum, in rerum anguſtia adverſus hoſtes ejus verbis & factis fidum, opibus & copiis promtum hactenus fuiſſe. Sed quid auxilii conſiliive contra ſuos adverſarios & manifeſtos transfugas, proditores & perjuros à Chriſtiano ſibi vicisſim præſtitum ſit, hoc ſe ejus conſcientiæ ponderandum dare. Quin ſe ab illo, nullo ſuo merito, in ſiniſtram vocari ſuſpicionem, & plus fidei haberi vago & fallaci plebis de ſe rumori, quam teſtatis & publicis regiæ beneficentiæ documentis. Et forte ſe apud alios Chriſtianos principes non abſque regii nominis dedecore*

core indignè traduci, quaſi omnia vicinitatis, fràternitatis & adfinitatis jura & fidem conculcare, omnem propinquitatis conjunctionem & amicitiam obliterare velit. Quod ut in poſterum ſilentio ac patientia transmittat, ſibi nimis arduum & moleſtum fore: ſi pro benevolo ſuo affectu non niſi malæ exiſtimationis notam mereri debeat. Ad tertium caput: *de querelis ſibi à rege Guſtavo non uno ſcripto inſinuatis, quibus ut in colloquio & conventu ſolenni ſatisfiat ſe opem daturum*, ita reſponſum: *ſe non poſſe disſimulare, quomodo toties de juſtitia adminiſtranda, & jure poſſesſionum ſuarum tòt tabulis ac promisſis firmato tandem exſequendo à nobilibus imploratus esſet. Quod ut fieret, ſe impenſè cupere, ut tot flagitationibus aliquando liberetur & cuique jus ſuum reddatur.* Ad quartum caput: *regem Chriſtianum cum reliquis ſuis cognatis ita ſe aqud Germanos aliosque gesſiſſe, ut nemo eum jure inſimulare poſſit, & nolle ſe regi Guſtavo cauſam de injuria ſibi facta expoſtulandi dare*, reſpondebatur: *quia nullius alterius nationis mentione in ſuis tabellis facta, Guſtavus proprias ſuas difficultates Chriſtiano bona mente modeſtè & maturo conſilio ſignificasſet, tali morſiuncula aut retorſione parum opus fuiſſe. Si tamen, quæ literis & ſigillis ſibi ac ſubditis promisſa ac firmata ſint, & alia quæ Chriſtianam & propinquam necesſitudinem deceant, nec uni parti emolumento, alteri detrimento ſint, bona fide ſerventur, rata habeantur & præſtentur, ſe non habere de quo conqueratur, aut æquas conditiones reſpuat. Ideoque de illis tractandi animo per ſe vel legatos ſuos commodo utrique loco & die compariturum.* Lubecæ oratori Sebaſtiano Erſamio huc miſſo ubi ſenatus dabatur, *gratias egit regi de fide publica Lubecenſium legatis data ad agendum de pace. Senatum populumque Lubecenſem excuſavit de legatione non ampliore huc misſa, ob alienum anni tempus; numerum ſenatus nondum ſuppletum; & quorundam adverſam valetudinem. Ne Rex gravius in ipſos conſuleret propter nuperos motus adverſus ipſum à Marco Meiero & Georgio VVollenwebero concitatos: quorum culpam nolit luere novum ſenatum & multos bonos cives innaxios; quibus hoc nolentibus eſſet. Petebat inſuper, regem ipſum ſuæ præſentiæ copiam facere velle, ut commodius & majori cum fructu de pace, concordia & ſocietate veteri inſtauranda & renovanda coram agi poſſet. Quod ſi regi commodum non eſſet, ſe pro tempore minora negotia ſenatui aperturum, do-*

 nec

nec ad caput rei deſcenderet. Illa eſſe hujusmodi : ut rationes æris alieni inter regem & Lubecenſes ad liquidum deducerentur. ut detentio vel areſtum , uti vulgò vocant , mercium Lubecenſium hîc relaxaretur , & civibus ſua nomina abſque noxa & remora exigere liceret. Ad iſthæc à ſenatu, quum rex ipſe propter corporis imbecillitatem oratorem audire non poſſet, hoc reſponſum accepit: *Regem nullam Lubecenſibus cauſam ad nuperum bellum præbuiſſe , ſed ipſos ex mera inſolentiâ regis & ſubditorum ſuorum navibus in libera Imperiali civitate , contra vicinitatis & amicitiæ fœdus manus injeciſſe ; regem injuria & inſigni probro affeciſſe. Quibus ad juſtam defenſionem impulſus, ingentes belli expenſas fecisſet : quas cum omni damno dato Lubecenſes ipſi refundere tenerentur. Quod autem orator negaret, novum ſenatum tunc in tumultu urbe pulſum , in crimen vocari poſſe ob improborum aliquot civium culpam ; ſenatum tamen non poſſe per privatam ſuam innocentiam excuſare , quod publica civitas aut populus admiſiſſet. Nec enim inficias iri posſe , quin pars ſenatus aut vires ſubminiſtrarit improborum audaciæ , aut conſilio conſenſuque eos juverit ; eaque ratione ſe alienæ culpæ participem fecerit , ac jure ad expenſas teneatur. Vt autem rex Guſtavus illis illorumve creditoribus ablata & non neceſſario bello moto perdita reſtitueret , ſe nulla lege naturæ cogi posſe. Quippe ex vulgato dicto : neminem propriam culpam aliis objectare posſe ; æquum ergo esſe , ut ex damno ſua culpa dato ipſi obligentur. Regem tamen ut pacificum Principem nolle honeſtas pacis conditiones repudiare , ſi orator plena poteſtate de pace agenda inſtructus esſet.* Reſpondit orator : *In hoc ſummam rei & legationis ſuæ verti , ut ſi rex vetera illis privilegia reſtituere , & civitates Hanſeaticas ad mare Balthicum ſitas iisdem ornare velit , æternam , æquam & ratam pacem utrinque facile ſint inituri.* Monitus orator , *ſi aliam poteſtatem haberet nomine Hanſeaticarum civitatum agendi , eaſque ſimul includendi , præter fiduciæ literas , illam regiis ſenatoribus exhiberet : ne quod uno die decretum eſſet , altero irritum fieret.* Ille regerit , *Lubecam caput eſſe Hanſeaticarum civitatum : quæ niſi cum illis ea de re conveniſſet , ipſi in mandatis non dediſſet.* Poſt aliquot dies orator Lubecenſis ab ipſo rege auditus , hoc reſponſum retulit : *Notum Lubecenſibus & aliis eſſe , uti regnum Sueciæ antea magnâ diſcordia agitatum*

ratum fuerit;interdum inter regem & ſubditos, interdum inter ſacri & civilis ordinis homines, nonnunquam cum vicinis principibus. Vnde reges Sueciæ neceſsitate circumventos, niſi inſtar juvencorum ad mactationem duci vellent, coactos fuiſſe ex conſilio præſulum & aliorum ad Lubecenſium deſideria, quæ regni fuerint detrimenta & libertatem ejus venalem fecerint, rata habenda & confirmanda. Lubecenſes verò una cum clericis ſtatim à coronatione regia huic rei velut leones prædæ inhiaſſe, ſibi perſuadentes, regem ipſis mancipio fore; quod tamen illis Dei beneficio non provenerit. Si quidem Dei virtute & gratia populum ſuum & regnum à cruentis hoſtium conſiliis & ſæva dominatione vindicarit, & gladio ac viribus armatis ſuos à Lubecenſium jugo ac vi liberarit; velut Moſes Iſraelis poſteros educebat Ægypti carcere in terram promiſſam; & eripuerit Sueciæ regnum excidio ac turbis, & in quietum ſtatum ac pacem repoſuerit. Ideo ſe non poſſe coram Deo & hominibus excuſari, ut regnum ſuum armis recuperatum Lubecenſibus velut ſpolium objectaret, & reſtitueret illis nunc culpâ ſuâ amiſſas & antea dolo extortas immunitates ac privilegia: quod bellicoſum principem non deceret, nec jure ac conſuetudine receptum eſſet. Quapropter ſibi ſpem facere de illis ut qui Chriſtiani ſint & Euangelici audire velint, non tam impensè ipſius & regni detrimentum ac perniciem ſui commodi cauſa, ſed potius, ut Deus eos docet, vias & compendia tam proximo quam ſibi ſalutaria & & proficua quærant. Quod ſi fiat, ſe rite & honorificè ſuas quoque partes expleturum Ne verò legatus qui pleniori poteſtate agendi de pace non erat inſtructus, diutius impendente hyeme itineri incommoda, detineretur, regni ſenatus eum cum hoc reſponſo dimiſit: *Regem etſi gravi injuria à Lubecenſibus affectum, tamen publicæ tranquillitatis majori ſtudio, quam acceptæ injuriæ memoria, paratum eſſe cum illis amicam pacem redintegrare, ſed illis conditionibus quæ juri majeſtatis, libertati & regno non eſſent detrimento. Nec tamen velle prius ullas conditiones accipere, quam ſibi pro dato damno, belli ſumtibus & injuriis ſatisfactum eſſet: quum non ipſe, ſed illi belli cauſam dediſſent. Cetera amicè cum illis & omnibus vicinis tranſacturum, regia tamen authoritate & eminentia, regnique libertate ſalvis.* Hoc reſponſum Balthaſar Funckius comitatus oratorem Lubecam, ſenatui Lubecenſi tradere jubebatur. Orebrogæ ſenatus & proceres regni, 1540.

rerum momentis ſerio diſcuſſis, quantum in Principum regno deſtinata ſtirpe ſit reipublicæ ſtabilimentum, & quanto promtius tutiusque cooptetur jam certus, quam quæratur incertus ſucceſſor; æſtimatis verò maximè Guſtavi meritis, juſto, benefico & proſpero ejus imperio, in regia familia ejuſque continua ſerie regnum fecerunt hæreditarium. Cujus ut rata magis fides eſſet, digitis ſtricto regis gladio impoſitis, juramento & ſacramenti uſu firmarunt. Ritus autem ante præmiſſum à proceribus juramentum, ab ipſo rege adhibitus talis erat: Cum ſenatores regni & equeſtris ordo collocaſſent in ſtricto regioque gladio digitos ſuos, rex his verbis velut ſacro carmine præivit: *In nomine Patris, Filii & Spiritus Sancti, Amen. Ex omnipotentis Dei divina vi & poteſtate mihi & omnibus meis regiis hæredibus ac principibus conceſſa vobis & omnibus meis ſubditis imperandi, extendo hunc juſtitiæ gladium ſuper vos in teſtimonium.* Mox juſſit eos ſolenne juramentum præſtare. Et præſtitum eſt in præſentia regis & duorum ejus filiorum Erici & Iohannis principum, à regni ſenatu, proceribus & epiſcopis. Idem poſtea Nyloſiæ in conventu publico confirmatum & ſignatum eſt. Ibidem regni conſtitutio à cancellario Conrado à Phy ex regis juſſu de juſtitia recte adminiſtranda & felici imperii ſtatu conſervando publicata eſt. Seditio Laurentii Iohannis in Oſtrogothia contra nobiles & alios qui Evangelicam fidem amplectebantur excitata, mox factionis ducibus capite plexis, conquievit. Inde in conventu Calmarienſi inter Suecos & Danos legatos definitum eſt de ære alieno cum æquis uſuris quinque pro centum Nyloſiæ proximo anno a.d. XVI. Februarii ſolvendo, vel ducentis equitibus, ubicunque placeret, uſque ad plenam ſolutionem alendis, aut immittendo regem Guſtavum ejuſve nomine delegatos in poſſeſſionem arcis Bahuſiæ, Akerhuſiæ & VVikiæ, aut ſi immiſſio iſtæc ceſſaret, regni Daniæ commiſſarios & ſenatores quotquot legerentur, ſub exiſtimationis ſuæ periculo obligatos fore cum quinque equis & miniſtris Nyloſiæ convento loco ſe ſiſtere, nec inde digredi, donec Guſtavo regi ſatisfactum eſſet. Ibidem de Gothlandia & qua ratione ad Sueciæ regnum redire poſſit, ſed irrito conatu, agebatur;

reſque in ſequentis anni comitia Calmarienſia una cum aliis de prædiorum in utroque regno & confœderationis jure controverſiis ſuſpendebatur. Vnde princeps legationis Conradus à Phy concellarius regis offenſam incurrit, quod non tam accuratè & prudenter negotium egiſſet, atque rex juſſerat. Cæcilia regis filia vertente anno in lucem edita, & poſtea in matrimonium Chriſtophoro Marchioni Badenſi elocata eſt. Ob annonæ penuriam hic ad tempus prohibetur evectio frumenti, boum & aliorum ad victum 1541.
pertinentium: ut domeſticæ neceſſitati ſerviret domi natum; donec uberiori annona etiam in exteros diſpeſci ac diſtrahi poſſet. AEris alieni ſumma, nimirum triginta unus mille nonaginta ſeptem cum dimidio nummi unciales Nyloſiæ perſoluti ſunt regio nomine ſenatoribus aliquot regni à Guſtavo eò miſſis per amicos Chriſtiani. Qui etiam ab illis in ſolutionis fidem receperunt omnia chirographa & ſignatas obligationes, cum dictæ ſummæ apocha. Conſtitutio à Guſtavo edita eſt, *Vt prædia tributaria ſarta tecta facilius habeantur, impenſam tertia aut quarta parte penſionis annuæ deducendâ ſublevari. Recognitionem ædificiorum ſub pœna publicationis prædiorum ſtatis temporibus inſtitui. Qui majorem partem prædii tributarii poſſideret & maxime idoneus eſſet ad poſſidendum, illi facultatem fieri redimendi reliquorum partes pro æquo & uſitato pretio. Nec ulli poteſtatem fore dicto aut facto contra illum eundi.* Quod eo conſilio fiebat, ut unum prædium ab uno poſſeſſum majori cura haberetur, commodius inſtrueretur & melius coleretur, nec plures de eo contendendi & rixas fovendi locum haberent: nec tributo regio à pluribus unum commune prædium colentibus fraus fieret. Item edictum publicatum Vpſaliæ *de ſacerdotibus non onerandis hoſpitando, niſi volentibus, & pro æquo pretio; exceptis regiis miniſtris literis commeatus ſub ſigillo regio inſtructis, qui tamen neceſſario victu contenti eſſent.* Ad comitia Calmarienſia rex mittebat oratores ex ſenatu Conradum à Phy, Stenonem Erici, Laurentium Siggonis, Iohannem Thuronis, Birgerum Nicolai, Magnum Iohannis & Georgium Normanum cum hoc mandato & poteſtate, ut congrederentur cum Danico Senatu in limite

Brömſebroenſi, animo decidendi controverſias inter utrumque regnum intercedentes, quæ proximè elapſis comitiis Calmarienſibus huc dilatæ erant, donec ambo reges ipſi convenirent: ne interea tempus inutiliter tereretur, & reges longa aut inani diſceptatione diu fatigarentur, ſed pax, concordia & quies ocyus utrinque ſanciretur. Dicti regis Sueciæ ſenatores & legati cum regis Daniæ Chriſtiani ſenatoribus & legatis Axelio Bragdio, Trudone Vlfſtandio, Canuto Gyllenſtiernio, Birgero Trollio & Ieſpero Brocmanno congreſſi, de his capitibus egerunt: *de jure Gothlandiæ Suecis competente. De octingentorum mille thalerorum, ut vocant, damno reſarciendo, quod paſſus eſſet Guſtavus in nupero bello, pro regni Daniæ & incolarum ejus defenſione & ſalute ſuſcepto. Vt prædia in Dania & Norvegia quotquot iſtic ſibi vindicant Sueones, illis absque impedimento reſtituantur; & ſententia de illis in Dania lata tradatur Guſtavo, & caſſa & irrita pronuncietur. ut caput decreti Hamburgenſis de Regis Guſtavi & Sueciæ regno Comitis Iohannis hæredibus, Bernhardo Mylio & Lubecenſibus reſcindatur. Vt disſidium inter regem Guſtavum, ducem Pruſſiæ ac Dantiſcanos componatur. Vt Guſtavus in fœdus Euangelicum recipiatur. Vltimò de utriusque regis conventu agatur.* Capita priora de Gothlandia & Sueonum bonis in Dania & Norvegia, remiſſa ſunt à legatis Danicis ad arbitros utrinque à ſtudio partium alienos eligendos. Reliquis verò poſterioribus à Chriſtiano ſatisfactum iri fidem dederunt. Poſtea Reges Guſtavus & Chriſtianus obſidibus utrinque datis in utriusque regni limite Brömſebroenſi convenientes pacem quinquaginta annorum & fœdus adverſus quoscunque hoſtes renovarunt iis legibus: *Vt paribus animis & fide commune bonum procurarent, malum arcerent. Eosdem hoſtes, niſi pax interveniat, haberent: & ſocii ſtipendio durante bello, aut deficientibus cibariis, nec ſtatim ſuppetentibus, ab altero ſocio pro æquo pretio juvarentur. Vt bellum, pax cum hoſtibus de trium regnorum ſententia iniretur: ne quid temere aut in fraudem ſocii fieret. Leges militares litibus finiendis & quæ exercitui pro norma vitæ & actionum eſſent, conderentur. Terreſtri bello Sueci Danis & Norvegis prima compellatione & expeditione ſubvenirent duabus equitum ſex peditum centuriis. Dani & Norvegi Suecis totidem equitibus, ſed octo peditum centuriis. Secunda*

cunda

cunda expeditione, ſi majores hoſtium vires eſſent, quater mille quingentis militibus, aut pluribus, ſi neceſſe foret. Maritimo bello inſtructa claſſis utrinque præſto eſſet. Locus aut provincia in ſocii ſolo hoſti erepta, ſocio bona fide reſtitueretur, cujus ante fuerat. Si verò caſtella aut munimenta hoſtilis terræ occuparentur, ea vel ſolo æquarentur, vel ſocio milite ac præſidio communirentur. Pars bello laceſſita dimidium rerum ab hoſte captarum obtineret: quia ſumtus belli vel ſolos vel præcipuos feciſſet, pars auxiliaris tertiam partem teneret, donec ipſi belli expenſæ refunderentur. Si verò pares utrinque ſumtus facerent, ex æquis partibus bona hoſtilia capta dividerent. Si unum horum trium regnorum tam gravi bello infeſtaretur, ut ſolum ei ſuſtinendo diutius non ſufficeret, alterum regnum obligatum erit ſuccurrere infeſtato regno, nulloque modo illud deſeret, ſed finire bellum victoria aut pace adjuvabit. Si vero quietum regnum bello adflictum non ulterius uſque ad pacis aut belli finem adjuvare posſet, aut pacem pecunia venalem coemere & conſummare nollet, & oppresſa pars pro ſe pacem ex necesſitate facere cogeretur, hoc ipſo non faciet contra fœderis legem, ſed illud nihilominus firmum ac ratum erit. Regnum tamen ad pacem ineundam compulſum, maxime operam dabit, vt alterum regnum eadem pace comprehendatur. Sed ſi Dei Omnipotentis providentia (quod utraque pars indies à Deo precabitur) & amicorum interpoſitione cum trium regnorum hæreditariis hoſtibus æterna pax iniri posſet, unum regnum ſe non ſejunget ab alio, nec ſolum, ſed reliquis conſultis & conſcientibus pacem faciet. Pace verò irrita, ſocietas tamen & mutuum auxilium ſtabunt. Nullum horum regnorum fœdus, amicitiam aut contractum cum quoquam principum aut reipubl. inibit; aut privilegia & immunitates promittet, in fraudem alterius. Si unum ex his regnis adverſus quoſdam ſuorum hoſtium ſeorſim bellum facere velit, & ſocio tale, ut minus necesſarium, viribus juvare commodum non ſit, illa pars, quæ contra alterius conſilium nihilominus bellum urget, de auxilio, quod non abnuendum, cum ſocio ſeorſum aget, libero utrinque tranſitu. Omnis rebellio ac ſeditio ſubditorum communibus opibus reprimetur ac plectetur. Si quædam offenſiones aut disſenſiones inter hæc tria regna de privliegiis, ſive jure alterutrius regni, ſive alia cauſa oriantur, ſex aut duodecim arbitri ſecundum negotii naturam, communi conſenſu & jusſu eligentur, & ſtato commodoque utriq; loco plena cum poteſtate conveniēt, veritatis inveſtigandæ, juſti

juſti injuſtive cognoſcendi cauſa. Quod ubi factum, ſub Chriſtiano honore, fide & conſcientia obligati erunt inde non digredi prius quam abſque omni privato affectu & cunctatione negotium illud vel jure deciderint, vel amicè compoſuerint. Et quod ita cognoverint & pronunciarint, ſcripto conſignatum exproment, ea integritate, quam Deo & hominibus probare posſint. Si lis aut diſſidium oriatur inter quoſdam trium horum regnorum nobiles, equites alioſve incolas de rebus ſoli, proprietate, homicidio aliave cauſa, ſex vel octo pro re nata boni, non ſuſpecti arbitri conſenſu juſſuque communi conſtituentur, qui litem ſecundum loci, in quo res controverſa ſita aut delictum admiſſum eſt, ſtatuta dirimant aut amicè componant. Si quidam horum regnorum equeſtris ordinis viri aut alii incolæ fortè falſo accuſentur & deferantur ad ſuum dominum vel regem, eoque nomine ejus offenſam mereantur & proſcribantur ex ſua patria, atque ſe recipiant in aliud horum regnorum, ibi tolerabuntur & fide publica ac patrocinio, prout fas & jus eſt, non cum alterius regni adverſâ voluntate aut probro, fruentur, donec in jus vocentur aut ad amicam tranſactionem. Si eorum cauſa tam juſta ſit, ut jus & judicium admittat, octo arbitris à ſtudio partium alienis, quatuor ex uno & quatuor ex altero regno ſiſtentur, qui eorum cauſam ventilent & examinent, eamque jure vel amicè, ut ante dictum eſt, decidant; & quidquid illi pronunciarint, princeps & reus ratum habebunt. Si verò cauſa rei manifeſtè injuſta ſit, ut ſi quid inſidioſum aut hoſtile machinatus ſit adverſus regem ſuum aut patriam ſcripto aut ore, verbis aut factis, atque ſic ei lege frui non liceat; nequaquam in aliquo horum regnorum fer tur in præjudicium aut injuriam alterius; ſed ut profugus & facinoroſus juſta perſequutione & damnatione afficietur. Si nobilis alicujus aut alterius miniſter fugiat ex uno regno in aliud, nec à domino ſuo, cui ſervitutem ſervivit, cum bona gratia & literis commeatus dimiſſus ſit, à nullo iſtic detinebitur, aut in ſervitium recipietur. Si verò in mandatis aliquid habuerit, & aufugerit cum codicillis rationum, abſque domini ſui apocha; detinebitur in carcere vel ſub idonea ſatisdatione ab illis apud quos deprehendetur: donec hujus facinoris arguatur, & promeritam pœnam ſubeat. Omnibus inconſultis & temerariis disſidiis occurretur; concordia & pax reſarcietur & ſtabilietur, ſalvo tamen ſingulis regibus eorumque poſteris ac hæredibus ſuo jure, regalibus, privilegiis & libertate, ſalva etiam pro regnorum, temporum, ſeculorum

ſtatu

ſtatu & fato addendi, augendi, mutandi, detrahendi huic fœderi, ex communi conſenſu, & facultate. Singula fœderis capita, ſub pœna vel mulcta C. M. numorum uncialium cum expenſis damni dati inviolata ſervabuntur. Secundum ſuperiorem confœderationem decretum inter utrumque regem factum eſt in Rotnebyo Blekingiæ in hanc ſententiam: *Si rex Guſtavus, Lubecenſes & alii in decreto vel receſſu, ut vocant, Hamburgenſi comprehenſi coram rege Daniæ aut arbitris ejus litigaturi ſententiæ latæ parere nolint aut æquam inſiſtere viam, ſed regem Guſtavum & Sueciæ coronam infeſtent, Chriſtianus rex ei contra eos auxilio & conſilio præſto erit. Si Elector Saxoniæ & Landgravius Haſſiæ aliive quocunque modo juverint & promoverint Bernhardum Mylium ad moliendum quid hoſtile contra regem Guſtavum & Sueciæ regnum, pari modo Chriſtianus rex ſubveniet regi Guſtavo. Si verò Chriſtianus Guſtavo cavere pro Bernhardo, & iſte per jugulum revocare velit calumnias & famoſos codicillos in Guſtavum editos, ſe ter mille thaleros, ut vocant, ex dotę uxoris aliàs in publicum addicta laturum. Si dux Pruſſiæ â Chriſtiano rege corrigi nolit, aut regi Guſtavo tradere profugos ex Suecia VVolffgangum Gylerum, Olaum Brömſium, Fridericum VVidmannum, Iohannem VVitium, & plures alios, ſed inimicum quid machinetur adverſus regem Guſtavum & regnum Sueciæ, Chriſtianus ex lege fœderis Guſtavo opitulabitur. Dantiſcum cum rege Guſtavo amicè conciliabit, quod ſi non poſſit, fœderi nihilominus ſtabit.* Statim poſt hanc confœderationem Chriſtianus occludit Hollandis tranſitum Oreſundæ inſcio Guſtavo, eoſque ſibi inimicos reddit. Dum Guſtavus eſt Calmariæ, legatus Chriſtophorus Richerius â Franciſco Valeſio rege Galliæ, tunc bellum adverſus Carolum V. parante ad eum venit, ſocietatis & amicitiæ contrahendæ cauſa. Quod tam gratum fuit regi Guſtavo, vt per legatos ſuos Stenonem Erici reginæ fratrem, Conradum à Phy, Canutum Andreæ equitem auratum & Georgium Normannum ad regem Galliæ miſſos cum eo fœdus, uti pluribus munimentis inſiſteret, confirmaret his conditionibus: *ut alter alteri ſuppetias veniat ſex mille militum copiis præter claſſem & arma, quum ab ipſo poſtulabitur; ſed impenſis poſtulantis. ſi majore ope opus ſit, invicem ſibi ſuccurrant cum viginti quinque milium exercitu &*

quin-

quinquaginta navium armata claſſe adverſus quemcunque exceptis, qui hoc fœdere eſſent incluſi, nimirum regibus Daniæ, Scotiæ, duce Boruſſiæ, Geldriæ & Cliviæ, item rege Angliæ, ſi intra ſemeſtre ſuum ad hoc fœdus nomen det. Si rex Scotiæ quibusdam copiis auxiliaribus Franciæ eguerit, regem Sueciæ ea cauſa compellatum Gallis claſſem ſex mille virorum impenſis Scotorum expedire paratum fore. Parem operam & auxilium regem Scotiæ ex Gallia in Sueciam expromturum. Si quis confœderatorum principibus hujus fœderis, velut regi Sueciæ vel Galliæ bellum facerent, Gallos obſtrictos fore Suecis talem opem ferre, qualem Sueci ipſis ferent. Subditis utriusque regis libera fore jura commerciorum in utroque regno absque ullo interdicto. Milites emiſſos tam tuto commeatu frituros in eo regno, in quod devenirent quam in proprio; modo quieti eſſent. Has conditiones juramento & patentibus literis firmabant. De Nyloſia cum Elfsburgi arce majoris præſidii ergo conjungenda decernitur. Quod tamen triennio poſt demum effectum eſt. A Ferdinando I. legatus Iohannes Georgius Paumgartnerus huc ad regem Guſtavum acceſſit, *de cenſu*, ut vocant, *Turcico in bellum contra Chriſtiani nominis hoſtem, etiam à rege Guſtavo deſiderato.* Sed rex Guſtavus *ærarii bellis inteſtinis & quorundam tyrannide exhauſti, ærisque alieni difficultate civiliter hoc excuſabat, aut ſi quid opum ſupereſſet, adverſus vicinum hoſtem Ruſſum non ferme minus infeſtum, impendendum eſſe. Se tamen, ſi Chriſtiani principes & membra imperii cum ceteris Chriſtianis regibus & ordinibus jungere ſuas vires & animos contra Turcam velint, ſuis quoque partibus non defuturum, cum ſpe cautionis Ferdinandi de pari ope & animo in quovis neceſſitatis articulo.*

1542. Circa hæc tempora Nicolai Dackii ſeditio, ut tabes, morâ invaleſcit, & plura membra corripit; ita ut primò ad centum, inde ad aliquot millia factioſorum excreſceret; & à cædibus ac rapinis vires ſumens, ægrè comprimeretur. In Moringia auſtrali regium miniſtrum Nicolaum Andreæ cum tribus ſervis Dackius trucidat. In VVartorpio Nicolaum Laurentii territorii præfectum & Arvidum VVeſtgothum virtute bellica clatum capit, ejus prædium exſpoliat; inde veſtibus exutos arbori alligat & telis transfigit.

Gud-

Gudmundum Slattium nobilem virum ſocii ejus impetunt, prædium ejus Gräßkiälenſe diripiunt, in morbo jam biennium decumbentem & in extremis ferme agentem tribus glandibus plumbeis Dackii commilitones aut potius ſicarii tranſverberant, beneficium rati, ſi mortem ipſi feſtinarent. Ne quidem à ſacris præcones manus abſtinent. Quid enim illi divini aut humani juris fœdus curarent? quibus nihil ſanctum erat, quod eorum avaritiæ & prædationibus obvium eſſet. Ex æde VVekelſongenſi rapiunt Magnum Petri de Liema cum Magno Holmio, qui ſcribæ operam poſtea Dackio locavit. Colonis iſtius parœciæ pro ejus ſangvine ingenti vi pecuniæ redimendo fidem ſuam interponentibus nihilominus prædam in ejus villa faciunt, quam in Blekingiam abripunt ibique partiuntur. Vt rex accepit, quomodo ſeditioſi iſti receptu & viribus à Blekingiis inprimis conſule Rotnebyenſi juvarentur, ad Chriſtianum I. ſcripſit de puniendis eorum receptatoribus. quod & Chriſtianus promiſit, ſed nullo fructu atque exſequutione. Guſtavus, ne vires ſeditionis nimis augeſcentes tandem remedium ipſum ſuperarent, omnia, quæ ſupprimendæ illi facerent, adhibuit. Smalandenses literis monuit, ut memores juratæ fidei & obſequii in regem, quieſcerent, nec ſe miſcerent factioni reliquorum, nec eos domo aut menſa reciperent. Adverſus ſeditioſos coegit armatam manum, ut qui molliori via nollent, vi coercerentur, Guſtavo Olai & Severino Kylio ducibus. Interim Dackius Suantoni Sturio arcis Stegeburgenſis præfecto, ſi ducis partis capere & avitæ eos libertati permittere velit, nimis feroci ſpe ac ſpiritu obtulit regnum & cum ſuis obſequium; quaſi, qui vix ingreſſus limen regni, jam rerum potiretur & nutu ſuo partiri ſceptra ac poteſtates valeret. Sed quid ſibi non promittit effrenis & armata malitia? Suanto perfidum inceptum averſatus, ſua ſorte contentus, & fidei integer manſit. Armorum ferias, quas cum eo Guſtavus Olai & Severinus Kylius pacti erant, non ſervavit Dackius, nullius fidei homo; Thuronis Trollii aulam Berquaram deprædatus, uxorem ejus à puerperio recentem lecto exegit. Duos prætores regios occidit. Magnus princeps regi Guſtavo hac tempeſtate natus, poſtea dux Oſtrogothiæ & Daliæ factus eſt. Incendium ingens

gens Vpſaliæ ortum majorem urbis partem abſumpſit. Ab incendiariis excitatum creditur, ab hoſte publico emiſſis: quum intra tecta paſſim funiculos incenſos & fomitem reperirint. Rex Daniæ Chriſtianus invitat regem Guſtavum ad colloquium in limite & conſilium de novis inſidiis à Chriſtierni liberis & horum tutoribus contra tria regna cogitatis. Sed Guſtavus ob domeſticos Dackii motus & aliorum hoſtium vicinorum Ruſſorum, Megapolitanorum, Lubecenſium, Cæſarianorum, Palatinorum, & Chriſtierni fœderatorum abeſſe non poterat. Quippe domi in perpetua cura adverſus eorum machinationes excubabat, & ad vim arcendam paratus, copiis in patriâ foriſque apud amicos principes conductis & in expedito ſtantibus, ab hoſte externo magis formidabatur, quam laceſſebatur. Dum verò Dackius inteſtinus hoſtis aut verius latro graſſari pergit, Laurentius Siggonis & Iohannes Turonis in Smalandiam excurrunt, aliis cum agmine in Oſtrogothiam miſſis: ne coloni fortè vicini mali contactu ibi quoque tumultuarentur. Bina militum ſigna à Guſtavo Holmia ducibus Botuido Laurentii & Petro Hannobero emiſſa, dum ad Guſtavum Olai & Iohannem Turonis firmandi copias eorum causâ tendunt, in Kindiâ, inter prærupta montium & ſylvarum, quum, itineribus dejectu arborum ſeptis, alia via non pateret, deprehenſi & circumfuſi cæduntur; haud tamen inulti. Quippe mox trecenti Dackianorum ad pagum Haddetorpium in paræcia Slaka ab Abrahamo Erico & Botuido Laurentii partim ſomno graves exuſti, partim in acie trucidati ſunt, quatuor ſolum noſtrorum deſideratis. Mox clades clade, & quidem iuſta, ut in perduelles, cumulatur, dum Laurentius Siggonis, non ſolum titulo ſed & virtute dux, ſceleris duces Iohannem cum quadringentis militibus, Ionam Hanium cum trecentis & Nicolaum Scarſuium cum centum fudit. Hac ſtrage aliquantum domiti Dackiani, paciſci cum rege Guſtavo deſiderant. Quin rex, ut malo & ſanguini civium finem quocunque modo faceret, in pactiones cum illis ivit. Agreſtes & plebeii obtentu, ut ſolent, motibus civilibus ſumto; querelis de injuſto imperio, de injuriis ſibi factis, jure à dominis & prætoribus denegato, nec fide promiſſorum ſervata, de ornamentis non

uni

uni ædi ſacræ detractis, & ceremoniis veteribus ſacrorum abolitis, de invidia cultiorum veſtium & ædificiorum illis facta; de armis ademtis, de interdicto cædendi ſagum, de nimio tributorum onere aliaque ad regem deferebant. Quorum etiamſi quædam vera eſſe poſſent, tamen qualiacunque conjurationem adverſus magiſtratum & arma civilia non excuſabant. Nihilominus rex, ſi quieſcerent & parerent, nec inteſtino tumultu ſeipſos aliosque ad exitium uſque fatigarent, illis quæ hactenus ignorarat & remedio digna videbantur, emendationem promiſit. Quin graviter eos allocutus, *præſenti ſtatu, quem pravi homines inconſulta audacia permiſcerent ac turbarent, contentos esſe jubet: & dum ad veterum temporum ſortem iterum aſpirando, priſtinæ libertatis imaginem & quas non immunitates ſibi ſomniarent, videre, ne inani ſpe ac deſiderio præſentem felicitatem temerè permutarent. Nec enim omnia priſca regno ſalutaria; nec annis, ſed ratione & uſu hominum inſtituta metienda esſe. Quin novum hoc magis in rem patriæ fore, ut pacis tempore de bello quoq; cogitetur: ne ſubitò exorti motus imparatos opprimant; ideoque regnum majoribus & concinnius armatis copiis, inſtructiori clasſe & armis, quam ante, præmuniatur. Ad luculentiorem autem & neceſſarium belli apparatum majores etiam ſolito expenſas & tributa requiri. Quod tamen à vulgo parum penſi habeatur, veteres ſubinde mores crepante, nec quid noſtrorum temporum necesſitas jubeat, aut utilitas regni ſuadeat, æſtimante. Nihilominus plebem à vi hoſtium per magiſtratum ſuum defendi, tutela armorum & ſecuritate publica frui cupere, ſed quam minimo ſuo impendio; &, ut proverbium habet, caleſcere velle, ſed integra ſalvaque lignorum ſtrue: quaſi commoda abſque onere quodam & impenſa esſe posſint. Poſt fidos & cordatos cives, regni præſidia esſe arma, clasſem, fiſcum; quibus majorum ætate non ſatis ſuppeditantibus, non unam nec levem cladem & calamitatem accepisſe patriam. Quantos autem ipſe ſumtus fecerit in extrahenda jugo Chriſtierni patria, & aliis deinde hoſtibus vicinis aut domeſticis debellandis, cui ignotum esſe? & tamen modica ſubditis tributa imperasſe. Quæ ſi nunc paulum intendantur, annona ingraveſcente & creſcentibus rerum pretiis, nihil mirum aut inſolens fore. Si tamen cum ſuperiorum temporum & nuperæ ætatis adflicta fortuna contendantur, levia & pene nulla esſe. Etſi enim major tunc frugum ubertas & rerum vilitas, quam hodie, tamen fructus regni grasſantium*

 quo-

quorundam principum & præſulum avaris & violentis manibus prædæ fuiſſe. Quod verò intolerabilius, vitam, facultates & corpora tyrannorum libidini, conſcientias alienæ dominationi, & animas æternæ ſalutis diſcrimini obnoxias fuiſſe. Nunc verò patriam Dei ope & Guſtaviana cura non ſolum à ſævisſimi tyranni manu, ſed & ſuperbo epiſcoporum regno & animorum periculo exemtam, verâ libertatis & tranquillæ pacis aurâ reſpirare. De quo ſibi cives maxime gratulari, in quiete & fide esſe, nec malevolorum pravis ſermonibus aut factionibus auferri, fas & pietatem erga ſuum magiſtratum poſtulare, publicæ & domeſticæ proſperitatis interesſe. Bis mille Dalecarli armati ſuppetias ivere regi contra Smalandos; ſed pactione cum rebellibus facta, domum remiſſi, & laudata eorum fide promptaque opera, alii occaſioni parere juſſi ſunt. Rex Guſtavus iterum per Daniæ Regem Chriſtianum, ablegato Georgio Cörpero, à novis Chriſtierni tyranni cognatorum & fœderatorum adverſiſque molitionibus ſibi cavere monitus, ad colloquium de junctis viribus contra communem hoſtem parandis invitatur. Patentes ab eodem literas accipit, quas rex Daniæ ad Smalandenſes deſtinarat, ſi Guſtavo ſic placeret, hujus ſententiæ: *Si rex ipſorum gravis eis fuisſet, ſe hanc rationem initurum cum Guſtavo ipſis volentibus, ut remedium huic rei aptum inveniretur.* Sed quò hæ literæ valerent, Guſtavus ſuſpicatus, in manus Smalandenſium devenire noluit: ne his velut claſſico quodam, aut nova ſpe ad majorem rebellionem accenderentur; aut, quas vellent, pacis leges Guſtavo ferrent. Itaque literas iſtas in Daniam remiſit. Chriſtianus inſuper per ſecretarium ſuum Guſtavo ſignificabat, ſe tranſitum per Daniam aliquot Germanicis copiis, in Sueciam ſtipendii ſub Guſtavo merendi cauſa euntibus dediſſe. Se propediem plures auxilio ſubmiſſurum. Guſtavus Cancellarium ſuum Chriſtophorum Andreæ in Hedåker & Georgium Normannum in Daniam, comite quoque Chriſtiani ſecretario, expedit, ut regio nomine cum Chriſtiano conſultarent de via & modo procellis motuum belli ac ſeditionis foris domique impendentibus occurſandi; & de auxiliaribus copiis ex lege fœderis ab eodem capiendis. Quia verò ſuis legatis Guſtavus mandata dederat, ut poſt negotium regi Daniæ expoſitum ſejungeretur; & Normannus diverſus iret in Pomeraniam, à duci-

ducibus Barnimo & Philippo liberum iſtic recenſendi militis à Guſtavo conducti ſpatium & tutum iter petendi cauſa; Chriſtophorus autem in Dania ſubſiſteret, ad reſponſum à Chriſtiano accipiendum, cum quo ſtatim huc terreſtri itinere reverti juſſus erat; ille, incertum qua mente ſibi inſpiratâ, illic remanſit, nec reſponſum remiſit. Revocatus domum non paruit, ſed ſpecie valetudinis curandæ, uxorem ac liberos cum pretioſis quibusque in Germaniam adduci fecit, atque iſtic commoratus, animum redeundi, ut feræ beſtiæ ſolent, amiſit: non tamen ex dignitate muneris, & fide patriæ debita. Guſtavus fœdus religionis, ad quod ante à Chriſtiano allectus erat, cum Saxone & Heſſo ferit, publicæ ſecuritatis & eccleſiaſticæ quietis communibus opibus tuendæ cauſa. Dackius autem, ut ad illum redeamus, obduratæ perfidiæ homo, pactis haud diu ſtetit. Prædatione in ſpeciem prohibita & pace indicta, mox tamen ad ingenium redit, cætus in Sunnerbo & VVexionia cogit, agreſtes denuò concitat. Quidam tamen eorum, qui Laurentii Brömſii prædium exſpoliarant, à Guſtaviano milite, in confinibus Smalandiæ & VVeſtrogothiæ adverſus tumultuantes excubante, capti pœnæ ſervantur. Dackius autem magis ſtimulatur literis Alberti ducis Megapolitani ad eum miſſis per civem Roſtochienſem Iohannem Pflugium, qui factioſa etjam colloquia cum eo ſerebat. Poſtmodò in Daniam digreſſus & literis liberi commeatus à Dackio inſtructus, in quibus nomine ejus mutato Laurentium Iohannis adpellabat, iſtic captus & capite plexus eſt. Paulò ante mortis ſupplicium, ut Chriſtianus Guſtavo per literas indicarat, faſſus eſt: Albertum ſcripſiſſe ad Dackium, *Sibi compertum, quomodo cum Smalandis adverſus Guſtavum conſpiraſſet, & per emiſſos obtuliſſet Chriſtiano regnum Sueciæ; quod ille tamen recuſarit, & copiis Guſtavum contra ſe ſuoſque juverit. Verum ſi Dackio ejusque asſeclis placeat, ſe regem eorum fore, ac ducem ad profligandum regno Guſtavum; ita tamen, ut pecuniâ conducendo militi, & ope ſua ipſi præſto eſſet.* Dackium reſpondiſſe: *Se jam regi Guſtavo conciliatum, ſperare fidem promisſi ſibi ſervatum iri; quod ſi Guſtavus faciat, ſe meliorem ſibi regem haud exoptare. Si minus, adesſet Albertus, ſed bene nummatus. Ita nec ſuam ei operam clauſurum.* In peſſimo deinceps inſtituto progreſſus

Dackius, à Rotnienſibus receptum & commerciorum libertatem expetit. Sed illi, donec regis animum de hac re diſcerent, abnuunt. Inde odio inteſtino ex ſævitia in ſuos orto, quod conſenſum factioſorum & vires ſeditionis diſtrahere pronum eſt, dum Magnum Hanium, Smalandenſem colonum gente non obſcura natum obtruncat, & ſenes aliquot ruſticos duris compedibus conſtrictos abripit ſęvèque tractat, in ipſius vitam non pauci factioſorum coire & conſpirare cæperunt. Hiſce mox acceſſere nobilium aliquot familiæ: quum Georgii Erici prædium exuſſiſſet, Iohannem Kylium ſenem, Iohannem Nicolai & Iacobum Andreæ in Ölandia trucidaſſet. Quum ergo ſe non ſatis tutum cerneret, ad Magnum Iohannis, Petrum Bragdium & Georgium Erici regni ſenatores ſcripſit: *agerent cum rege de ſua ſecuritate & prædiis aliquot ſibi concedendis: ex quibus regi centum milites ad tuendam Smalandiam alere poſſet.* Homo impudentiſſimæ audaciæ pro maleficiis beneficium repoſcit, ſed qui arma in manu ſua habebat; & fiduciâ Cæſaris, Alberti ducis Megapolitani, Bernhardi Mylii, archiepiſcopi Iohannis Svvinefootii, Olai Beronis & Lubecenſium, opem ipſi contra Sueciam & Daniam, ut non ſemel ipſe palam jactarat, promittentium, arrogantior factus, quidvis petendi, ac ſi negaretur, ſuo ſibi arbitrio ſumendi facultatem eſſe credebat. In eandem ferè ſententiam ad ipſum regem ſcripſit. Rex ipſum ad ſe evocatum it ſpe tuti aditus, ſed ille tantorum facinorum conſcientia regi non fidens abeſt, & ſeditioſas actiones urget, colonos immunitatis præmio ſibi addictiores facit, cædibus & direptionibus incumbit. Rex comitiis Örebrogæ indictis, cum procerum conſenſu ex omnibus regni oris contrahit Vadſtenas militem, ut juſtis armis Dackio & factionis ſociis, ne nimis invaleſcant, obſiſtat, & duces ſuis expeditionibus & hoſtis conatibus per certos fidoſque homines explorandis intentos eſſe jubet, & inde ſua inſtituere conſilia, progreſſus & actiones. Dackius verò Moringiam auſtralem populando pervagatus Calmariam tendit, & duobus caſtris ad Haſnoum & Kleckebergũ eam obſidet. Sed à Germundo Suenonis arcis præfecto cæſis amplius centum ſtrenuè repulſi Dackiani Stegeburgum aggrediuntur. Inde quoque fortiter à Suantone Sturio arcis præfecto rejecti, unius menſis inducias paciſci cæperunt. Eaſdem à Suantone

tone obtinebant his conditionibus : *ut tormenta & equos ſibi ablatos reciperet, & inprimis aquam recentem:* qua maximè arcibus & munimentis belli tempore opus eſt. Inſertum etiam pactis, *ut dux eorum in gratiam & fidem regis Guſtavi reciperetur.* Suanto Sturius in Tiuſtiam , Iohannes Turonis & Laurentius Siggonis conjunctis copiis in Kindiam & vicinas oras moventes, Dackii milites & ſocios partim in fidem ac deditionem accipiunt, partim internecione delent, Dackio etiam in utroque femore graviter vulnerato. Sic , uti conſuerunt adverſa plerumque vulgi animos & fidem commutare, plerique ſuperſtites diſſipantur & fugæ ſe mandant , extremam cum Dackio fortunam non laturi;niſi quos illius falſus rumor de ſævitia Sueonum victorum in quoſvis,etiam inermem ſexum, ad ſeditionem revocarat. Ipſum verò præcipuè animabant promiſſa & literæ Alberti Mechlaburgici, Cæſaris, Electoris & Magni epiſcopi Scarenſis ,poſtea interceptæ. Vnde cognitum,quod Cæſar Nicolao Perenotto Granvellano intimo ſuo conſiliario in mandatis dederat,proficiſci aut ſcribere in Sueciã Comitis Palatini cauſa,& civibus perſuadere: *uti ſub fide religionis & privilegiorum confirmationis, Comitem palatinum pro rege ſuo acceptarent.* Inter Cęſaris mandata etiã reperta ejuſdem ſyngrapha,& pręter alia hęc verba:*Et nos de gente Gothorũ ſumus.* Literis Magni epiſcopi Scarenſis incluſæ erant electoris ad Dackium , quibus ipſum hortatus ad inſtitutum ſuum provehendum , confirmat de inſignibus nobilitatis , honoribus & præmiis. Itaque reſumens vires , cædibus & rapinis obvia depopulari pergit. Contra eum expedita nova agmina ducibus Axelio Erici , Iacobo Baggio , Germundo Suenonis , qui rebelles armis cæſos, vel ſupplicio affectos , vel deditione acceptos perdomuerunt. Tandem etiam ipſe Dackius à Raphaele Petri ejuſque ſociis in Blekingiæ ſylva Rödebyenſi circumventus, quum vivus capi non poſſet, telo transfigitur & Calmariam abducitur : ubi in quatuor partes diſſectus , rotis impoſitus eſt, capite ejus cuprea corona inſigni. quidam captum & in crucem actum perhibent. Talis iſtius immanis perduellis fuit exitus ; qui ſub velo mutatæ veteris religionis & concuſſæ libertatis in integrum reſtituendæ, omnem licentiam , vim & proterviam , latrocinia & inceſtas libidines , quarumcunque legum & pudoris habenas nihili

faciens, exercuerat, & à regis Guſtavi hoſtibus ac invidis ad turbandum & penitus evertendum regni ſtatum inſtigatus erat. Sed & ſocii ejus dignas conjuratione pœnas ſuo tempore perſolverunt. Conradus à Phy, vel ut quidam vocant, Pyhy, aliàs vero nomine Peutingerus dictus, juris conſultus qui Lipſiæ invitis parentibus, Iohannis Vnberdii filiam Catharinam uxorem ductam, & per Germaniam ac Belgium ſecum tractam, homo vagæ & deſultoriæ libidinis, quaſi impedimentum itineris aut ſarcinam abjiceret, iſtic deſeruerat, & in egeſtate ac miſeria reliquerat. Hinc in Sueciam comite concubina profectus, regi Guſtavo operam ſuam obfert ingentia de ſe profeſſus: quod promtæ linguæ & verſuti ingenii eſſet, magnis honoribus, etiam cancellarii dignitate ornatur. Sed malæ cupiditatis, utilitatis privatæ ſtudiò & avaritiâ muneris decus fœdans, in legationibus in Galliam pravè verſatus, & officii mandatique terminos egreſſus, cum Principibus & magnatibus exteris, ab iiſdem largitione & pollicitationibus captus, arcana conſilia, inſcio rege & collegis, agitarat. Ottonem Ducem Brunſvicenſem ſpe ſummi militaris officii in Sueciam illexerat. Qui cum ſe offerret, ſi quo uſus operæ eſſet, rex ea ſe non adeò indigere oſtendebat. Et tamen, ne virum principem ignominiosè rejiceret, cum annuo eum ſalario dimiſit. In Dania, Gallia & alibi magnam pecuniæ vim octoginta quinque millia, ſexcenta & ſexaginta ſex numorum uncialium, intra quinquennium inconſulto Guſtavo mutuò ſumſerat & interverterat. Vnde carceri incluſus, imminutæ exiſtimationis pœnâ expilationes & fraudes ſuas luere cogebatur. Rex Guſtavus ulciſci Ducis Alberti inſidias in hoc regnum non ſemel tentatas ſubita incurſione
1544. in ejus Ducatum cogitabat, niſi hyems interveniſſet. Ineunte anno Arhoſiæ comitiis habitis rex ipſe apud ordines regni concionem habet: Præmiſſis ſolennibus, *illis recognoſcendum dat, quomodo arduum illud imperii ex ſolo amore patriæ ſuſcepti onus hactenus ſuſtinuerit, regnum quod valde quasſatum, ſervitute ferme oppresſum & viribus exhauſtum acceperat, nunc quietum, liberum, opibus firmatum, & contra vim externam internamque munitum reddiderit, atque in otio & pace per viginti quatuor annos tutatus ſit. Nec ſolum civilem regni ſtatum bene fundarit, ſed etiam, ut deceat fidum magiſtratum, animarum & ſalutis æternæ ſubditorum curam egerit,*

egerit, ſublatisque erroribus, abuſibus & ſuperſtitione, de ſana & Chriſtiana doctrina & bonis verbi divini miniſtris animarumque cuſtodibus illis proſpexerit. Quamvis eo nomine apud quoſdam non magnam gratiam inierit; quum tamen non pro ſe & ſuo arbitrio, ſed in publicis conventibus cum bonorum virorum utriuſque ordinis ſacri & civilis conſilio, religionis emendationem inſtituerit. Se mirari, quid adeò ſuperſtitioſos eccleſiæ ritus abolitos & pontificios epiſcopos iterum deſiderent, ejusque rei cauſa turbas dent: quum ſatis conſtet, eos plus detrimenti, quam commodi regno attuliſſe, & in cauſa fuisſe, ut nonnulli veterum regum & regni adminiſtratorum tam indignè regno & ditionibus expellerentur, nonnulli bello & tumultu tam acerbè conflictarentur. Quid uſuvenerit ætate Caroli Canuti, notum esſe; quum Iohannes præſul eum absque omni honeſta ratione regno exterminaret: quid incommodi præſtiterit ſenex antiſtes Iacobus bono principi Stenoni Sturio ſeniori; & nuper archiepiſcopus Guſtavus bono principi Stenoni Sturio juniori; quid jam agitet præſul Scarenſis Magnus in hujus regni perniciem, in recenti memoria verſari. Non ergo esſe, quod adeò votis expetant tales animarum & ſalutis prædones potius quam præſules ac cuſtodes. Quod verò illos pro ſuo lubitu grasſari non permiſerit, nolle ſe perperam fecisſe videri. Vt paucis omnia complectatur, ſe egregio publico ſemper pro viribus adfuisſe; de quo ad cujusque viri boni conſcientiam & teſtimonia provocare velit. Sed quid præmii reportarit à quibusdam, in propatulo esſe. Quin quo plus beneficii illis præſtiterit, eo minus gratiæ retulerit. Vt, niſi Dei & conſcientiæ ſuæ fiducia, ſimilibusque bonorum principum exemplis ſe erigeret, jam dudum ob tantam ingratitudinem ſe abdicasſet regno. Iam verò convocasſe ordines, ut certior fiat de cauſis motæ nuper ſeditionis. Si quarumcunque offenſionum ſe inſimulare easque probare posſint, ſe paratum emendare. Quod etiam per literas ſignificarit Smalandenſibus ad comitia Oſtrogothica evocatis; ſed illos adventum ejus præſtolari noluisſe. Se ſibi perſuadere non potuisſe, ſubditos, rege tam benigno, imperio tam juſto, ferrum & arma in ipſa patriæ viſcera defixuros: quum vi nihil opus fuerit, ubi jure agitur. Quin irreparabilem jacturam vitæ, facultatatum, ſanguinis hac fœda ſeditione patriæ illatam esſe. Regni fructus & opes per multos annos publico bono & adverſus externum regni hoſtem tam impensè collectas, nunc adverſus proprios ſubditos conſumtas esſe. Præterquam quod hoſti motibus iſtis inteſtinis ad pravas molitiones contra regnum janua ſit aperta. Se quidem &

propriis & fœderatorum viribus ſatis parem fuiſſe ad inſolentiam juſtis armis tam ſeverè vindicandam, ut liberis poſteriſque eorum terroris & cautionis exemplum in reliquum tempus ederetur. Sed ex ſingulari gratia & commiſeratione erga ipſos & amore ac ſtudio erga patriam, ſuiq; officii memorem, quum ſciat ſe regem ſervandis ſubditis non perdendis datum eſſe, ſe promeritæ pœnæ temperaſſe, ut adhuc ſpatium regreſſus ad ſanam mentem ac meliorem ſtatum, & juratam ſibi fidem inſtaurandi facultatem haberent. Si verò domi à ſubditis nihil niſi malevolentiam & turbas exſpectare, & tamen hoſtiles inſidias foris imminentes propellere debeat (quod non poſſit, niſi rebus domi pacatis & tutis) alia ſibi conſilia neceſſariò capienda eſſe. Nec enim Chriſtierni tyranni cognatos & amicos, alioſque hoſtes, ut quidam opinentur, altum ſtertere, ſed in regni excidium, ni Deus prohibeat, ſatis vigilare. Proin ſe ſcire velle, quâ ratione, quibus & quot copiis & auxiliis regnum adverſus infectos patriæ hoſtes tueri deſtinarint. Et ut reſiduam factioſorum turbam ſeriò reprimant, eorumque authores juſto ſupplicio ſubdant, cæteros in fide contineant, junctis animis & viribus adverſus omnem vim & metum opus fore. Quod ſi ſponte animi ex uſu publico fecerint, ſe nullos imperii labores detrectaturum, eamque viam inſtiturum, ut ipſi, eorum familiæ & poſteri regium amorem & animi propenſionem jam verbis declaratam, ipſa re experiantur. In iiſdem comitiis Arhoſienſibus Succiæ regnum, quod ſuffragiis & electione antea deferebatur, hæreditarium factum, & ancipiti, incertæ & ſæpe pravis aliorum cupiditatibus ac turbis opportunæ eligendi rationi tollendæ, & maximè inſignibus ac fermè incomparabilibus Guſtavi I regis erga regnum ac patriam meritis remunerandis, ad familiam regis Guſtavi ac mares ejus hæredes ac poſteros ſolenni lege & pacto, quod *unionem hæreditariam* vocant, alligatum & adſtrictum eſt. Iſta ſucceſſionis lex poſtea, ut hoc ex occaſione addatur, anno MDCIV. Norcopiæ, & anno MDCXI. Nycopiæ unanimi ordinum regni conſenſione repetita & ad iſtius temporis ac reipub. uſum accommodata eſt. Sed deinceps à morte GVSTAVI MAGNI deficientibus maribus hæredibus, & ſuperſtite unica filia regis Guſtavi Magni CHRISTINA Principe, annis MDCXXVII. MDCXXXIII. MDCXLIV. eadem lex ſucceſſionis renovata, & ad CHRISTINAM Reginam transſcripta eſt. In ejuſdem coronatione

tione, quæ ſolenniter celebrata eſt anno MDCL. & comitiis ſucceſſio regni à morte Reginæ, cujus vitam Deus diuturnam eſſe velit, CAROLO GVSTAVO Principi, Comiti Palatino &c. ejusque filiis legitimis, & poſteris maribus ac hæredibus deſcendentis, ut vocant, lineæ communi ordinum regni aſſenſu & ſuffragiis deſignata, jurata & confirmata eſt. Quum regis Guſtavi primogenitus filius dux Ericus idibus Ianuarii rex Sueciæ diceretur, undecim annorum erat. Eadem hora conſpiciebatur illuſtris arcus cæleſtis. Non uno diſcrimine & minis tempeſtatum tunc impendentium adverſus Sueciam ab Comite palatino & aliis Chriſtierni hæredibus, & à noſtris vicinis Alberto Duce Megapolitano, Ruſſis & pluribus aliis, diſcuſſa & decreta ſunt, indictis comitiis Arhoſienſibus, ſequentia capita: *Vt ordo equeſtris & nobilitas per indicem libellum regem certiorem faciant, quot milites & equos pro modo facultatum & poſſeſſionum ſoli expedire poſſint, ſi quid adverſi accidat regno. Vt arces prudentibus præfectis ſub obligatione fidei, & veterano, fido ac perito milite, qui ante in præſidiis fuerit, inſtruantur. Si regnum ab hoſte ex mari Balthico petatur, univerſi regni milites Arhoſiæ, ſi ex mari occidentali, Scaræ, ſi in Smalandiâ, Vadſtenis conveniant; quæ vallo, foſſa & aggere adverſus ſubitam hoſtis incurſionem cingantur. Milites in numerum referendos, ut de ſupplemento in tempore cogitetur. Civitates in proximis nundinis Diſenſibus regi ſignificent, quanta manu ipſi regnoque opitulari velint. Præfecti provinciarum ad primas regis literas, una cum magiſtris equitum & tribunis militum cogant exercitum. Si ab hoſte nimis potente ſtrages noſtris inferatur, ut nova ſubſidia & vires in promtu ſint, ex Smalandia quintus, ex aliis provinciis ſeptimus quisque delecti in procinctu ſint, ſed extrema neceſſitate viritim agmina ſcribantur. Holmiæ octingentorum militum præſidium imponatur. Arx Holmenſis & Gripsholmẽſis tormentis, annona, milite aliisque neceſſariis ita muniantur & inſtruantur, ut obſidioni tolerandæ, ſi ingruat, ſufficere poſſint. Ædes ligneæ urbis Holmiæ deſtruantur, triremes validæ exſtruantur, arcendis hoſtibus & excurſionibus inter Stocholmiam & Gripsholmiam idoneæ. Vt nemo Holmenſium in civium numero ſit, niſi unius anni annona inſtructus. Vt Bothnienſes & Finlandi primo vere commeatum*

Holmiam advehant, oris littorum & portubus Finlandiæ & Stocholmiæ adverſus ſubitas impreſſiones, & pro tuto itinere vel tranſitu noſtratium bene munitis & cuſtoditis. Vt viæ militares & regiæ purgentur. Vt duo vel plures, ſi neceſſe ſit, ex ſenatu quot menſibus regi præſto ſint, ne ſolus indies nimiis negotiis oneretur. Hoc anno a. d. V. Martii leges aulicæ à Guſtavo auctæ & publicatæ ſunt. Reliquiæ factionum & ſeditioſorum Dackii militum paſſim in ſylvis latitantium aut vagantium exſtirpantur. Georgius Lyckius ex Dania legatus, *ſui regis nomine pecuniam Conrado Peutingero & Chriſtophoro Andreæ creditam, tormenta Chriſtiani Stenoni Erici utenda data & dein oppignerata, & æs alienum Guſtavi militum mercenariorum, quum per Daniam huc in Sueciam iviſſent, contractum repetebat.* Sed Guſtavus *ad nummos dictis perſonis creditos ſolvendum ſe obligari* negabat: *quum partim injuſſu ejus mutuo ſumti, partim in rem ejus converſi non eſſent; aut ſi verſi eſſent, ſibi non liquere; quod ſe prius exploraturum, & inde Chriſtiano ſatisfacturum. Tormenta dicti uſu à Chriſtano accepta & oppignerata inficias ibat Steno Erici. Militibus mercenariis, antequam pedem extra regnum poſuiſſent, ſatisfactum eſſe, ut eorum apochæ teſtarentur. Hoc ſi monitus fuiſſet ante eorum abitum, maluiſſe Danorum bono creditum de ſumma deducere, quam illis ſolvere. Sed jam ſerum eſſe. Reliquam victus impenſam non oportere Chriſtianum tam rigidè exigere, quum ad ejus uſum pars iſtorum militum ſuſtentata eſſet.* Rex Guſtavus à Chriſtiano rege Daniæ comprehenſus eſt fœdere pacis, interpoſitione quorundam regum & principum cum Carolo V. Chriſtierni nomine factæ, ſed hactenus, ut intra ſemeſtre ratum haberet. Quod tempus fermè contractius Guſtavo accidebat, non abſque ſuſpicione feſtinationis à Chriſtiano injectæ, ut hac occaſione ſolutus & ſejunctarum hîc partium eſſet à Guſtavo. Sed ille jam ab aliis hoc reſciverat. Hac æſtate cælum valde pluvium erat, & ager inde tam madidus, ut periculum calamitatis frugibus adhuc in ſolo exſtantibus eſſet. Ideo Guſtavus ad deprecandum à Deo meritas delictorum pœnas, hoc anno, octo dierum & deinceps quot annis quatridui ſupplicationes publicas, pio & ſalutari inſtituto, indixit; ſeriò hortatus populum ad fugiendum verbi divini contemtum, luxum, crapulam, juramentorum abuſum & levitatem, homicidia,

micidia, ſtupra, adulteria aliaque delicta, plagarum publicarum cauſas: earum verò remedium optimum ratus, ſerias ad Deum preces, & ad meliorem mentem receptum. Ex Muſcovia legatis expoſtulantibus de vi & moleſtia ſubditorum Sueciæ in limite Ruſſiæ habitantium, Rex regeſſit, longè majorem inſolentiam, prædationes & incendia exerceri in Suecos à Ruthenis. Et quum iſtæc emendari utrinque per arbitros & ex æquo ac bono vel per ſententiam dirimi in finibus proxima æſtate vellet, Rutheni hoc cum indignatione & minis accipientes, infecta re abierunt. Albertus Dux Megapolitanus quærens aliquo malo afficere Suecos, huc miſit profugos ex Suecia Olaum in Grelleſtadio, Matthiam Caroli & Carolum Biurium. Hi Stralſundia excurrentes in Blekingiam, iſtic nacti literas fidei publicæ à VVernero Paſſebergio præfecto Blekingiæ, & in fines Sueciæ evagati, trucidant præfectum regium Cronebergæ, Georgium Ioannis, quum ad judicium Kongehæredenſe proficiſceretur; & mox receptum in Blekingiam petunt. Rex accuſari reos in judicio Rotnebyenſi, quod eſt Blekingiæ, curavit, ſed intendentes crimen ſævis dictis à ruſticis repulſi ſunt. Poſt tamen Trotto Makius unus latronum captus & capitis ſupplicio ad VVexioniam ſubjectus, de Alberti Ducis Megapolitani tentata incurſione in Smalandiam exhibitis ejus literis, profeſſus eſt. Die S. Viti naſcitur in arce Holmenſi Regis Guſtavi filia Anna, poſtea comitis Palatini Georgii Iohannis uxor. Rex author civibus non ſolum mare Balthicum, ut hactenus, ſed etiam mare occidentale navigandi: quia civitates ad mare Balthicum ſitæ nimium hic quæſtum exercerent; cujus æquas partes ipſi ad ſe derivare poſſent. Cives navibus onerariis exſtructis, Regis conſilium cum non exiguo ſuo compendio ſequebantur. Regni monetæ evectio ſub pœna capitis vetita eſt, ob nummariam difficultatem & alias cauſas ante ſuo loco memoratas. Quum per occultos Guſtavi inimicos & invidos atque per extorres quoſdam Suecos libelli in Regem maledici in Germaniâ & alibi paſſim ſparſi eſſent, Rex ad ſuam exiſtimationem & regium nomen à calumnis vindicandum, in lucem edidit prolixiorem apologiam. Ad primum calumniantium caput, *quod Regnum Sueciæ injuſto titulo poſſideret, quum abſque legitima vocatione*

ſeipſum

ſeipſum regiæ dignitati ingesſiſſet, reſpondit ex hiſtoria Chriſtierni II. Daniæ Regis, *qui regnum Sueciæ vi & armis ſub jugum ſervitutis redigere tentarit: quod cum non poſſet, leoninæ pelli vulpinam adſuiſſe, & in proceres ipſumque Regis Guſtavi patrem ac familiam, ac in regni ſubditos promisſis & fidei ſimulatione circumventos immanisſimam ſævitiam, variis innocentium ſuppliciis, duro carcere, cædibus, rapinis, violentis fœminarum ſtupris & aliis atrocitatis exemplis exercuiſſe. Vnde ſubditi non ut adverſus Principem ſuum, ſed ut communem patriæ peſtem & hoſtem publicum, qui totius regni excidium quæreret, arma juſta ipſo Guſtavo duce ſumſerint. Tyranno autem regni finibus expulſo, & libertate patriæ reſtituta, ſibi tanquam libertatis per Dei opem vindici & patrono omnes regni ordines ex divina providentia, per legitimam electionem liberaque ſuffragia, quamvis non ſemel renitenti regnum & imperium detuliſſe.* Ad alterum caput, *Quod in Chriſtianam religionem inuſitatas & Chriſtianæ fidei contrarias mutationes invexerit*, ita ſe explicat: *ſe errores quoſdam in religione, rituum abuſus & ſuperſtitiones ex verbo Dei per orthodoxos Theologos ſatis refutatas, juſta moderatione tolli, & earum vicem talem religionis emendatæ & ceremoniarum formam introduci curaſſe, quæ verbi divini normæ & puritati fidei eſſet congrua: quo nomine etiam ad generalis concilii cenſuram ulterius provocare velit. Epiſcopis, qui regiis opibus & ambitione faces tot motuum inteſtinorum fuiſſent, nervos eorum, fortunas æquo ampliores animoſq; minimè Apoſtolicos aliquantum depresſiſſe, eosque juſtis & honeſtis ſtipendiis asſignatis, ad eccleſiaſtica munia fidelius obeunda remiſiſſe. Vnde quidam ultrò ſe abdicantes officio & ſpontaneum eligentes exilium, in exteris locis per ſibi deditos domi clientes & factioſos homines non deſierint turbare patriam.* Ad tertium caput, *Quaſi clandeſtinas ſocietates cum quibuſdam Regibus & Principibus in aliorum Principum & Imperii Romani perniciem iniviſſet, quo ſibi Imperatoris & Germanicæ nationis odium & ſiniſtras ſuſpiciones pepererit*; reſpondet: *ſe quidem cum vicinis & aliis Regibus & Principibus fœdera fecisſe, non tamen in fraudem ullius, ſed juſtæ defenſionis adverſus injuſtam exterorum hoſtium vim, pacis & quietis publicæ conſervandæ, amicæ conſuetudinis & commerciorum cauſa, ſalvis aliorum Principum & Rerumpub. eminentia ac libertate: quod publicis documentis probare posſit. Talia autem fœdera jure naturæ & gentium ſemper licita fuisſe.* Ad quartum caput, *Quod pecuniarum ſubminiſtra-*

ſtratione, inquieto ingenio, & occultis ſuggeſtionibus exterorum Principum & Rerumpub. pacem & quietem turbarit, motuſq; inter Chriſtianos excitarit, reponit: *Se Deum teſtem vocare poſſe, quod in ſua regia functione, quæ ad Dei gloriam, nec ſolum ad patriæ ſed etiam quantum in ipſo eſſet, ad aliarum Chriſtianarum Rerumpub. ſalutem, pacem & concordiam facerent, ſectatum eſſe. Nec immiſcuiſſe ſe rebus alienis, quum ſatis ipſi negotii in ſuis eſſet. Se verò opes, non ſuperfluas quidem, quæ tamen honeſtè partæ nec ſibi pudori, nec aliis graves, & aulæ ſtatui neceſſariæ eſſent, clam vel palam ad permiſcendas aliorum Reſpublicas, impendiſſe, neminem amicorum aut inimicorum unquam probaturum.* Ad reliqua capita: *Quod erga confœderatos, bene meritos, vicinos, & miniſtros ſuos præſertim exteræ nationis, haud ita ut deceat, ſe geſſerit*, ita regerit: *quod ipſi exprobretur ſe fœderum leges migrare, hoc nihil aliud calumniam ſtruere, quam ut omnes Chriſtiani Principes & Reſpub. ipſi adverſæ reddantur, nec apud quemquam in poſterum aliquid honeſtæ opinionis aut fidei habeat. Ceterum in hoc ſe appellare non modo ſuam ſed & ſociorum conſcientiam, qua fide & integritate in fœderibus & pactis verſatus ſit. Benefactorum merita, quantacunque etiam jactentur, pari vice, ſi non majori compenſaſſe. Erga vicinos ſe ut fidum amicum & confinem præbuiſſe. Nec meminiſſe ſe unquam difficiliorem fuiſſe, niſi quid ab eo poſtularent quod contra communia jura & omnem æquitatem pugnaret, aut cum publicæ utilitatis ac libertatis damno conjunctum eſſet. Miniſtros ſuos etiam exteræ gentis, ſi fidi eſſent & publico magis quam ſibi ipſis ſtuderent, ita ornaſſe, ut potius cauſam ipſi grates agendi quam expoſtulandi haberent. Si infidi non parem gratiam meruerint, de ſeipſis non alio querantur: uti nuper Conradus Peutingerus Cancellarius, qui per peculatum & ſordes indignum ſe Regis favore fecerit.* Vltimò rogat *Imperatorem, Principes, Reſp. alioſque, quum omnibus placere in nullius poteſtate ſit, calumniis de ſe & mendaciis non temere credere, nec exiſtimationis regiæ obtrectationi faciles aures præbere, priusquã adverſus eam ſe juſtè defenderit. Et quemadmodum ipſe non tulerit quemcunq; extraneum cujuscunq; loci & ordinis à ſuorum quoquã infami ſermone differri; ita ſuam innocentiam & honeſtam famã apud extraneos & ſuos laborare ne permittant. Hoc ſe omni amicitiæ, vicinitatis & favoris officio remuneraturum.* In comitiis Arbogenſibus ſuper alia regni negotia, 1546.
conſultatum eſt de regni hoſtiũ & exulum proditorum apud Danos, Lubecenſes, Palatinos, Mechelburgenſes receptu, in Regis

Regis & regni invidiam contra fœderis leges facto inhibendo: de Caroli Holgeri itidem liberatione, qui à Rege Guſtavo cum literis & mandatis ad Romanum Imperatorem miſſus, VVormatiæ, ubi tunc Cæſar morabatur, media luce per quoſdam Germanos, qui Regis Guſtavi olim miniſtri fuerant, proditur & calumnioſè defertur atq; à Nicolao Haſtedio captus abducitur, interceptis omnibus regiis literis. Iſte Haſtedius præterita æſtate ſingulari beneficio à Rege affectus, dum pro eo ſolverat ter mille nummos unciales, malum regi pro bono rependit; ex peſſimo hominum genere, quos demerendo non devincias, ſed irites. Sanè beneficia in ingratos, improbos ac perfidos collata, non ſolum, ut ſemen in ſterilem terram jactum, pereunt, ſed etiam inſolentiæ, odii noxæque materia ſunt: ut verè benefacta male locata, malefacta, non authoris ſed accipientis culpâ, dicas. Actum inſuper de Chriſtophoro Andreæ regni olim Senatore & Cancellario nunc exule, & quid de eo faciendum eſſet. Dicebatur ad annum milleſimum quingenteſimum quadrageſimum ſecundum, qua ratione legatus in Daniam miſſus, emanſerit. Iſtius emanſionis cauſam vi & injuriæ ſibi tanquam à Guſtavo illatæ adſcribebat, eoque non leviter in ſuis ad Regem Daniç literis illum tetigerat. Nunc autem in his comitiis ſenatus regni & nobiles permoverunt Regem, ut ipſum ſub literis tuti reditus in regnum revocaret. Quod & fecit, eaſque literas per fratrẽ ejus Ericum VVitebergam, ubi tunc erat, tranſmiſit, adiunctis inſuper Senatus literis, quibus eum ad reditum in patriam hortabantur & de integra juris via adverſus quoſcunq; certum faciebant. Quod ſi recuſaret, offenſam publicam & legis rigorem experturum. Sed velut ſurdo omnia dicta: donec biennio poſt Lubecæ decederet: ubi in primaria æde quam Dominicanam vocant, conditur, tumulo ſic inſcripto: *Anno Domini MDXLVIII. die XXV. Martii obiit nobilis ac ſtrenuus Vir* D. CHRISTOPHORVS ANDREÆ *VVeſtgothus, artium liberalium Magiſter, Eques auratus, regni Sueciæ Senator.* In iiſdem comitiis agitatum eſt de Regis Guſtavi liberis ex dignitate alendis. Conſultatum inſuper de remediis arctioris annonæ jam per quadriennium ingraveſcentis; & poſt maturam deliberationem leges annonariæ Vpſaliæ & Gripsholmiæ editæ ſunt: quæ non

ſolum

ſolum præſenti malo mederentur, ſed etiam pari futuri temporis timori occurrerent. Lubecenſibus ſedulò privilegiorum reſtitutionem flagitantibus indulta eſt immunitas à vectigalibus in quatuor emporiis Holmia, Aboa, Calmaria & Sudercopia; quod ſi placeat, ante diem S. Michaelis ratum habeant, ſi minus, induciæ ad decennium prorogentur. Chriſtiernus interpoſitione Imperatoris Caroli V. & aliorum principum dimittitur ex arce Sunderborgenſi, hac lege ut renunciato omni jure in Sueciæ & Daniæ regnum, præteritorum oblivione ſancita, in arce Koldingenſi regio cultu & victu à Chriſtiano rege Daniæ haberetur, & ex regno Sueciæ Friderico Palatino Electori & Carolo Duci Lotharingiæ dos, quam ſocrui ſuę deberi contendebant, tribueretur: quod quum Chriſtianus Guſtavo per legatum Claudium Vrnium ſignificaſſet, Rex hoc remiſit ad comitia Strengnenſia. Vbi decre- 1547.
tum eſt à R. ordinibus nullam dicere vel dare dotem Chriſtini filiabus, quum ipſi tantam vim & immanitatem à tyranno paſſi & optima poſt pietatem regni dote, libertate fermè in totum, niſi avertiſſet Deus, exuti fuiſſent. Si verò poſtulata à Chriſtierni generis & hæredibus armis fortè quærantur, armis paratos eſſe ſe tutari. Recitatur in iiſdem comitiis Ordinibus R. Guſtavi Teſtamentum, & quas provincias ac ditiones jure fiduciario filiis ad ſe exhibendum deſtinaſſet. Quod ab omnibus æqua mente acceptum ingentique adſenſu approbatum eſt. Hoc anno nata eſt Regis filia Sophia, nuptui
data Magno Duci Saxoniæ. Rumor ex Dania & Germania de 1548.
variis molitionibus adverſus Guſtavum eò paratiorem eum fecit ad vindicandum, ſi ipſum aggrederentur. quo comperto, quieverunt. Rex Chriſtianus hoc anno cæpit uti trium Coronarum inſigni, quod Sueciæ regni vetus ac proprium eſt. Nec ipſe antehac, nec ejus parens Fridericus uſurparat. Sed, quam Annales Sueciæ cauſam perhibent, regno Sueciæ nuper hæreditario facto, & ſpe huic inhiandi ſibi & ſucceſſoribus præcluſa, ut tamen colorem quendam juris in illud retineret, & ex occaſione diſceptare & reſuſcitare poſſet, quod hactenus ſopitum fuerat, ex quorundam amicorum inſtinctu illud ſuum quoque facere voluerit, obtentu unionis trium regnorum à Margareta cæptæ, & quaſi regni Daniæ hærediarii tituli. Quum tamen ſatis conſtet, dudum ante

iſtam unionem Reges Sueciæ eo ut regni genuino inſigni uſos fuiſſe. Ea cauſa quum Rex Guſtavus cum Chriſtiano non ſemel & graviter expoſtularet, tamen operam luſit; donec res in apertum bellum, prçter alias etiam ob hanc cauſam, inter Ericum Regem Sueciæ & Fridericum Regem Daniæ
1549. matureſceret ac erumperet. Monetæ Sueticæ digna & vera æſtimatio contra exteros contemtim habentes & exinde pretium mercium augentes, ſub gravi mulcta regio edicto adſerta eſt. Liber Interim inſcriptus & Caroli V. auſpicio in Germaniâ editus atque huic quoque regno obtruſus, ex cenſura ſacri ordinis rejectus eſt; de quo plura in Hiſtoria Eccleſiaſtica. Eliſabetha regia filia Guſtavo nata, Chriſtophoro Duci Megapolitano poſtea nubit. Arcis Vpſalienſis fundamenta à Guſtavo jaciuntur in colle, quo nunc ſita eſt.
1550. Edvardus VI. Rex Angliæ per legatos ſuos Ioachimum Gundelfingerum & Thomam Camertanum *commerciorum fœdus cum Rege Guſtavo* petit & *peculiaria quædam privilegia & libertatem tam in continentibus & ſuperioribus, ut à ſitu vocant, quam maritimis urbibus negociandi.* Rex Guſtavus *fœdus illud ſibi quidem placere* reſpondit, *ſed quum non abſque magnis impenſis merces terrâ in ſuperiores urbes tranſvehi poſſint, ideo peregrinis mercatoribus parum è re futura, etiamſi hujusmodi privilegiis fruantur. Præterea Suecos cives iſtis domi immunitatibus & ſcriptis ſtatutis frui: ut nulli extraneorum mercatorum alibi quam in maritimis urbibus negociari liceat, quibus Rex nec poſſit nec velit eos privare.* Ad fœdus utrique commodum feriendum Andreas Olai IC. & Iohannes Laurentii in Angliam miſſi ſunt cum hac regia admonitione: *Vt diſcordiam ex æmulatione prudentiæ inter noſtrates naſci ſuetam fugerent: câ enim res præclaras & negotia publica eos vel turbare vel demorari.* Sed iſtud negotium mox in irritum cecidit exſtincto Edvardo, ut ſuſpicio erat, veneno aut alia violenta morte & valde quaſſato regni Anglici ſtatu. Mox alii legati Georgius Normannus R. Senator, & Olaus Laurentii Secretarius Elfsburgo Bruxellas ad Carolum V. Imperatorem à Guſtavo de pace & libero commerciorum Germaniæ uſu miſſi, proximo autumno rebus feliciter confectis redierunt. Quum Lubecenſes urgerent privilegium retrahendi ad ſe & urbes ad mare Balthicum ſitas Sueonum merces ac navigationem, non verò in regna & urbes

urbes ad mare occidentale ſitas, inter cives & mercatores Sueciæ hoc indignè ferentes in nundinis Strengnenſibus convenit, navigando non adire Lubecam & reliquas maris Balthici civitates, ſed, quum Guſtavus cum exoticis regnis pacem & fœdus commerciorum iniverit, navigationem & negociationem cum majori commodo divertere in Hiſpaniam, Galliam, Angliam, Belgium & alias remotiores terras: quod cum aliis de Evangelica religione & perpetua fide Regi ſervanda pactis à Rege Guſtavo confirmari petierunt & impetrarunt. Ita mercibus in dictis oris à prima manu emtis, quas Lubecæ & in vicinis urbibus à tertia vel quarta manu mercari neceſſe habuerant, non exiguam rem & quæſtum fecere Sueci. Quod Lubecenſes quotquot tunc Holmiæ erant, ægris animis accipientes, inſidias in urbem, arcem, & navalia parabant: quæ tamen accuratis excubiis, induſtria & curâ prohibitæ ſunt. Sed & Ducis Megapolitani Georgii Alberti F. Marchionis Brandeburgenſis, Alberti & Palatinorum incurſiones in Sueciam, interdicto eis à R. Chriſtiano tranſitu per Daniam, & Guſtavi R. cura & apparatu militari ceſſarunt. Regis Guſtavi minimus filius Carolus Holmiæ feliciter in lucem editus eſt. *a. d. IV. Octob.* Quum Carolus V. cæpiſſet victor eſſe Electoris Saxoniæ & Landgravii Haſſiæ, Rex Guſtavus tempori ſerviens, æquè ac R. Daniæ, ſuos ad Cæſarem legatos Magnum Iohannis, Georgium Normannum & Andream Olai Auguſtam Vindelicorum miſit de novo cum Palatina & Loharingica domo pacto per eum faciendo, de commerciorũ in Belgio fœdere feriundo, & nupera pace rata habenda. Pax quidem à Cæſare rata habita eſt, ſed novum illud 1551. pactum negabat Carolus abſque conſenſu domus Palatinæ & Lotharingicæ, quarum inprimis intereſſet, ſecum ſeorſim iniri poſſe. Fœderis commerciorum in Belgio tractationem remiſit ad Mariam ſororem, Belgii tunc gubernatricem. Lubecenſes circa idem tempus querulum & ſupplicem libellum Auguſtæ tradebant Carolo Imperatori per ſyndicum ſuum Iohannem Rudelium IC. *in quo expoſtulabant cum Rege Guſtavo de denegato ſibi commerciorum in Suecia & privilegiorum uſu: quæ tamen à majoribus Guſtavi & ipſo, facultatibus ſuis, ſanguine & ſudore ſibi peperisſent: petentes ut Imperator illos tueri, & ad conſervanda dicta privilegia opem ferre velit.* Hac re

licet parum profecerint, tamen quo animo erga Guſtavum & Suecos eſſent, declarabant. Legati Regis Guſtavi contra ſcripto codicillo docuerunt: *Lubecenſes non jure repetitum ire privilegia, quæ dudum ſua culpa amiſisſent; & facere contra inducias Calmarienſes decennales, & amicum in iis pactum.* Annonæ gravitate regnum premente, cujus princeps cauſa præter ſiccitatem agri videbatur luxus & ingluvies; Rex publico edicto imperavit frugalitatem & temperantiam, oppoſita vitiis remedia. Margareta Regina Sueciæ mortem obiit. Sol eodem die, quo deceſſerat, lumine defecit, quaſi in conſenſum doloris. Birkarenſes & alii incolæ Bothniæ Borealis, qui ex piſcatura in mari occidentali vitam tuebantur & ſimul mercaturam faciebant, conquerebantur Guſtavo, de interdicta ſibi à præfectis Norvegiæ libera piſcandi in occidentali oceano, & cum Norvegis vel Suecis, Lapponibus & Finnonibus maritimis negotiandi facultate; quod tamen ipſis jus ex inveterata majorum conſuetudine liberè uſurpatum dudum fuiſſet. Rex cauſa cognita, patentibns literis eis dedit liberum piſcandi jus, abſq; ullius interpellatione & impedimẽto ſub gravi pœna vetito, in oceano occidentali inpoſterum, ut ante, exercendum; ita tamen ut Suecis, Finnonibus maritimis & Lapponibus in lacu, diverticulo aut fundo maris eorum prędiis adſito nullam remoram aut pręjudicium facerẽt, ſed in aperto mari, ut alii, piſcarentur. Vt itidem cum Norvegis & aliis liberè & honeſtè commercarentur, aut etiã piſces ſuos in Sueciam pro æquo pretio diſtrahendos advehérent. Finnones autem ad mare colentes & Lappones regiis literis adverſus vicinorum Ruſſorum aliorumve vim & omne illegitimum tributum, præter ordinarium Regi debitum, protexit. Gu-
1552. ſtavus tertias nuptias cum illuſtri virgine Catharina Guſtavi Olai de Torpa, Equitis aurati & gubernatoris VVeſtrogothiæ filia, reginæ Margaretæ ſobrina, vel defunctæ uxoris ſororis ſuæ filia facere inſtituit. Sed antequam dicta virgo ſolenniter ipſi conjungeretur, ſcrupulo conſcientiæ injecto, ſententia præſulum & epiſcoporum tunc Vadſtenis congregatorum à Rege exquiſita eſt, num hujusmodi matrimonium, ut licitum, ex jure divino probari poſſet. Quum antiſtites hac ſuper re non parum perplexi dubiique eſſent, quid reſponderent; tandem poſt maturam negotii diſcuſſionem

nem

nem,adſpectu præcipuè civili,mentem ſuam ita expoſuerunt: *Hoc matrimonii genus in S. Scriptura conceptis verbis vetitum non eſſe. Sed ut Rex propitio Deo, & tranquilla conſcientiâ in Chriſtiano conjugio degeret, nec è re foret, eo tempore apud exteros diſpicere ſponſam, nec aliam legendi quæ placeret Guſtavo facultas eſſet, permiſſum videri hoc matrimonium, nec offenſionem inde facile metuendam. Accedere, quod ea quoque ratione regiorum hæredum & univerſi regni bono, quieti, dignitati, internæ conjunctioni, paci & concordiæ conſuli poſſet. Ex quibus cauſis ante à Pontifice & Evangelicis, Chriſtianis Cæſaribus, Regibus & Principibus conceſſum fuerit, etiam in propinquiori cognationis vel affinitatis gradu, ſi utilitate publica adverſus ſubditos penſari poſſet. Quum ergo ex tali neceſſitate & reſpectu aliis ſublimibus perſonis uſurpatum, nec tamen inde commune ſcandali exemplum præbitum ſit; & Guſtavus ex patriæ & regni ſalute ſacrum Dei verbum & Euangelium tam fideliter & graviter promoverit & tuitus ſit; poſt Regios Filios & Principes, etiam Præſules, unà cum R. Senatu, Equeſtri ordine & Nobilitate unanimiter decernere, ut Regi in nomine S. S. Trinitatis quieta cum conſcientia dictum matrimonium ingredi liceat. Illud ſeſe contra aliorum quorumcunque diſſenſum aut impugnationem pro virili verbis & factis defenſuros eſſe.* Gravi incendio ex tabernis & ædificiis ligneis Holmiæ exorto, in poſterum ligneas ædes Holmiæ exſtruere prohibitum eſt. Exercitus luſtratio & cenſus ordinis equeſtris per univerſum Sueciæ regnum inſtituitur. Sinus VVedoenſis 1553.
perſoſſus, purgatus & ſeptus eſt, ut inde facilior & tutior tranſitus, quam ante, per mare Stocholmiam verſus pateret. Quum Lubecenſes minacibus literis immunitatum,& damni mercium in Lubecenſi bello hîc amiſſarum reſtitutionem atque reſidui debiti pro ope Guſtavo contra Chriſtiernum præſtita ſolutionem expoſcerent, Rex ad eos miſſo Olao Laurentii ſecretario, ſe nihil eis ultra debere ſimpliciter & abſque ambagibus reſpondit; ſi Lubecenſes quid hoſtile tentarent, ad arma & defenſionem paratum eſſe. Laurentius Siggonis R.Marſchus,ut vocant, vel ſupremus militiæ præfectus vir domi bellique clarus obiit. Ferri evectio hoc anno prohibita eſt, quod vilioris æſtimationis apud exteros eſſet. Pretium ejus inſuper auctum, ne velut abjecta aut improba merx extraneis ultra puteret. Conventus Elſsburgenſis inter Suecos

& Danos habetur, de regni finibus, de difficultatibus inter duo regna à tempore pactorum Brömſebroenſium intervenientibus, earumque remediis aliisq; negotiis. Sueci *contra legem fœderis à Danis factum contendebant in receptu, ſubſidio, diſtractione prædæ, & tuto commeatu peſſimo perduelli Dackio in Blekingiâ conceſſis, aliisque injuriis: de quibus quum jure agi in foro Blekingenſi & ſententias exſecutioni dari poſtulaſſet, vel jus non dictum, vel ſententiarum exſecutionem à corruptis judicibus ſuſpenſam aut intermiſſam fuisſe. Item manipulos aliquot ruſticorum ex Blekingia effuſos in Sueciam, & limitem regni transgresſos in ſylva hujus regni cæcidisſe arbores, venatos ac in vicinis lacubus piſcatos esſe. Cædes, rapinas in oris Sueciæ & finibus proximis non ſemel exercitas, & quidem permisſu aut indulgentia præfecti Blekingiæ VVerneri Pasbergii. Parem vim & inſolentiam ex Hallandia, ex territorio Bahuſienſi noſtratibus illatam, & in ſylvis propinquis cæſum aliquoties, aut in mari occidentali & ad Gothlandiam piſcationem à Norvegis & Danis prohibitam fuisſe; Lagone Truttonis Hallandiæ, Claudio Bildio Bahuſiæ, Chriſtierno Huitſeldio Norvegiæ aliisque præfectis conniventibus ac permittentibus. Præterea de furibus aliquot ex Norvegia profugis, & in Daniam contra fœdus receptis, de cive Gevalio Magno Olai à civibus VVardbergenſibus attento, æris alieni Lubecenſibus debiti nomine, qui tamen ad jus ſed fruſtra provocarit. Item de navis Iohannis Thuronis in Daniâ detentæ relaxatione aut ſatisfactione promisſa nec præſtita expoſtulatum, & emendatio ad omnia ex lege fœderis & jure amicitiæ deſiderata eſt.* Danici autem oratores hic tergiverſantes, culpam à regno Daniæ in privatas perſonas aut reos rejiciebant. Inde literis à rege Daniæ de gravi paratu bellico quorundam vicinorum hoſtium adverſus Daniam acceptis, domum revocantur, ideoque proferre hæc negotia in aliud tempus & congreſſum quærunt. Sed Suecis oratoribus ex adverſo conteſtantibus, tandem convenit de congreſſu alio ad diem Philippi & Iacobi ex utriuſque regis voluntate inſtituendo, ut interim res in ſuſpenſo & cujusque jus de finibus aliisque difficultatibus in integro eſſet, velut hactenus abſque controverſia ab utroque rege uſurpatum ſit. At Guſtavus graviter in ſuis literis ad ſenatum regni Sueciæ Gripsholmiæ datis expoſtulabat *de pacto à ſuis Oratoribus cum Danis inito præſertim ſuper articulo*

de

de finibus, quem directè omni ſano ſenſui repugnare ajebat: *quia omnis injuria Suecis in finibus à modo dictis præfectis Danicis illata eſſet proximis annis & utriusque regis imperii tempore, nec antea. Proinde Suecos legatos ad hoc ſe literis & manu obligaſſe, ut Rex Guſtavus nihil aliud ab illis exſpectaret vel reciperet, niſi quod antea ſemper absque diſceptatione poſſediſſet. Iam autem in confeſſo eſſe, non opus fuiſſe literas & ſigilla dari de rebus extra controverſiam poſitis, ſed litigioſis: in quo illi imprudenter erravint, prout ipſæ actiones & verba liquidò doceant. Danorum autem mentem esſe, ut abſque lite retinerent, quod præterito anno de regni Suetici finibus decerpſisſent, & de aliâ inſolentiâ exercitâ non convenirentur. Quum itidem Rex Guſtavus non meminisſet aliquid ab ſua parte esſe commisſum adverſus Danos, malè ipſum habebat, legatos Sueticos in fine negotii tam duram ſibi legem dici pasſos esſe, & quidem his verbis: Sed quæcunque admisſa aut peccata ab alterutra parte, interim ſumma cum diligentia emendabuntur: ut omnis amicitia, concordia & bonæ vicinitatis officia inter regna & incolas eorum colantur & conſerventur. Et quando de aliis quibuſdam admisſis aut difficultatibus ulterius erudimur, maxima cum induſtria inſinuabimus eas R. Mti Sueciæ domino noſtro clementisſimo, nec dubitamus quin Rex, quoad fieri poteſt & fas eſt, ſit eas ſanaturus. Quia verò altera pars nimirum* Dani *talem obligationem non præſtiterint, ſed nudam ſolum dilationem, ut ſatis ex eorum literis pateat: non itaque necesſe habuisſe Suecos ita in antecesſum ſe obligare ad id, cujus rei non esſent. Vnde ſatis esſet colligere, Danos abundè ſuis commodis conſulentes, ad amusſim ſua exegisſe, nec remiſisſe vel minimum de ſuo jure.* Rex itaque excandeſcebat, legatos non cautius egiſſe, ſed commodam occaſionem, quæ ſemel, ut avis, è manibus dimiſſa, non facile redit, temerè neglexiſſe: quum tamen legatis Principis aut Reipub. incumbat, opportunitati ſeriò intentos eſſe. Inprimis ut negotia publica prudenter & ſcitè tractare ſciant; & ſi quæ voce, manu aut ſcripto comprobanda ſunt, ſedulò prius recognoſcant & ſingula verba ad rationis libram bene penſitent: ne callidè quid vel ambiguè ab adverſa parte dictum aut conſignatum approbent, quod poſtea pœnitendum, minus excuſandum, aut Principe vel Repub. indignum aut publico damnoſum ſit; & abſque imprudentiæ nota vel difficulter emendari, vel prorſus non queat.

Magni DucisMoſchoviç prçfectus Novogardiēſis Demetrius Fridericus Paleſcovius huc miſit tabellarium Michitam Kuſninum cum literis ad Regem Guſtavum datis, in quibus accuſabat Regis præfectum Bothniæ ſeptentrionalis, quod excurſione facta in territorium Murenſe uſque ad caſtellum VVathovienſe, vi abripuiſſet Magno Duci Ruſſiæ decem paræciarum cenſum, quaſi ſuo Regi præſtandum. Regem quoque deſtinaſſe direptionem cœnobii ad VVarhoviam arcem ſiti. Dictus autem Michita in itinere, præſertim VViburgi, non aliter præ ſe tulerat, quam ſe miſſum à Magno Duce Muſcoviæ de pacis negotio. Vnde ſubditi limitanei ſecuriores redditi, nihil mali ſuſpicabantur; ſed quum iſte Michita interiora regni ingreſſus eſſet, Demetrius præfectus Novogardius contra pacis fœdus abſque ulla belli denunciatione in Finnoniam copias quaſdam emittit, quæ non pauca in limite regni loca diripuerunt, magna populatione facta. Proinde Sueci eos in Ruſſiam repellere coacti, in ipſa velitatione reperiunt quaſdam literas dicti Demetrii, quæ ferebant juſſiſſe Magnum Ducem Muſchoviæ nobiles prope limitem habitantes incurſionem facere in Sueciam. Vnde Rex non aliud, quam Michitam magis explorandi quam alterius negotii cauſa huc miſſum, ſuſpicatus, eum detineri juſſit uſque ad factam utrinque compoſitionem. Ad literas verò Demetrii Guſtavus reſpondebat, *Se nunquam fando audiviſſe nomen aut ſitum Murenſis territorii & VVathovienſis arcis, priusquam ex* Demetrii *literis didiciſſet. Quare vel inde ſatis conſtare, ſe non in animo habuiſſe ulla hujusmodi loca aut cenſum ibi diripere; nec ſibi veriſimile videri, tale quid patraſſe præfectum ſuum Bothnienſem; aut ſi feciſſet, injuſſu ſuo feciſſe.* Rex autem ex veteri conſuetudine juſſerat exigi tributum uſque ad Kolam, quod Birkarenſes per aliquot annos ſuppreſſerant & inter ſe partiti erant. Kola autem alias VVathoſua vocabatur; quod rex ignorabat. Ruſſi præcipiti anno iterum impreſſionem faciunt in Finnoniam & populantur uſque ad Rithamam, magna vi ſiliginis abrepta. Rithamam autem ad Magnum Moſcoviæ Ducem pertinere ajebant, non ad Finlandiam; quod tamen non ita erat: quum literæ limitum teſtentur, omnia quæ cis has regiones à Syſterbeckio uſque ad lacum Aă ſita ſunt, ad Seciæ non Ruſſiæ ditiones per-

pertinere. Hæc Ruſſorum impreſſio magnis motibus, & dein aperto bello inter Ruſſos momentum fecit. Quod ut ſopiretur, Ruſſi novam limitum diſtinctionem ſecundum Ducis Georgii & R. Magni literas, de quibus ante ſuo loco dictum, urſere. Sed hanc finium deſignationem non fore è re Sueonum, ſatis erat divinare: quum Ruſſi ejus beneficio partem Finlandiæ ad ſe transferre conarentur. Itaque reſponſum illis, *literas Georgii & Magni ignorari; nec animum eſſe Suecis innovandi fines, ſed ſervandi præfinitum & jam ultra ducentos annos uſurpatum limitem, qui eſt in Syſterbeckio, & inde excurrens ad Oceanum occidentalem. Si verò Suecia non alia via poſſet retinere quietam ejus poſſeſſionem & uſurpationem, adverſus vim cum Deo defendere paratam eſſe.* Hic tumultus cum Ruſſis R. Guſtavo non parum ægrè erat; cujus tamen nullam ille culpam, ſed ipſi Ruſſi prima in Sueciæ fines impreſſione dederant, & quidam imprudentes Regis prætores, inprimis Andreas Nicolai in Kiffuenebben, qui Rege inconſulto & invito populatione quadam vexarant fines Ruſſorum, ulciſcendæ vaſtationi eorum in Finlandiâ. Quod tamen magis ex avaritia ipſorum & propria utilitate, quam in rem Regis ac regni fiebat, ut poſtea dicetur. Magiſter ordinis Livoniæ Henricus à Galen per legatum ſuum inſtigabat Regem ad bellum contra Ruſſos, ſpe armorum eidem à ſe inferendorum, & auxilii Guſtavo præſtandi. Sed ubi ad rem ventum eſt, mutavit animum, & promiſſo non ſtetit. Dum Ruſſi obſidere cœperunt VViburgum & vicina populari, poſt triduum confluunt in æquor Räfuehandenſe, in glacie conſilium de ſumma belli inituri, depreſſa glacie omnes profundo hauſti perierunt. A Sigiſmundo Rege Poloniæ legatus Machovius Vadſtenis à Rege Guſtavo auditus, offert ipſi ſui Regis nomine amicitiæ fœdus & opem adverſus Ruſſum, communem utriusque atque hæreditarium hoſtem. Rex Guſtavus hæc quidem grato animo accipit, ſed ea conditione, *ſi tutus interim eſſe poſſit ab inſultu vicinorum ad mare Balthicum: qui quamvis nondum ſe pro hoſtibus profeſſis gerant, tamen ex occaſione, præſertim ſi regnum viribus & copiis adverſus Ruſſos emiſſis & cum Sigismundo conjunctis nudatum ac velut inerme foret, hoſtilia tentaturi & ſubitam impreſſionem facile facturi ſint. Qua re copias ſuas revocare cogeretur non absque levi*

 utrius-

utriusque regni incommodo. Nec ſe videre quomodo tam longe disſito utroque regno Suetico & Polonico, junctis viribus commodè aggrediendus ſit Ruſſus; niſi Rex Poloniæ quasdam opportunas hujus rei vias apud Magiſtrum ordinis in Pruſſiâ & Livonos reperire poſſet. Hoc autē ſe ulterius cogitandum illi committere, cum ſpe tam prudens ab eo conſilium datum iri, quod maximè ex uſu utriusq; futurum ſit. Inter alia pacis negotia Rex publicavit conſtitutionem de domeſticis mercibus utiliter diſtrahendis, & exoticis emendis. Edictum inſuper edidit de cauſis egeſtatis plebis & fructuum Coronæ diminutionis, earumque remediis Equidem rex totum reipub. corpus, cujus cauſa ſe caput eſſe noverat, ita curat, ut quantum in ſe, non ſolum illud vivat, ſed & valeat. Vadſtenis ad præfectos VVeſtrogothiæ & Smalandiæ ſcribit monetque *ſeduló invigilare adverſus Danorum molitiones: qui novum regem Fridericum ad nova contra hoc regnum, non habita ratione fœderis, ſtimularent. Quippe ipſum palam jactaſſe, ſe cum tempore regni ſui fines longius & quidem huc Holwedum uſque proferendi viam inventurum. Eundem in annulo ſignatorio uti trium Coronarum inſigni: quæ non fidæ conjunctionis teſſeræ & argumenta eſſent.* Inprimis jubet R. Guſtavus *intendere animum præfectos in limite habitantibus, & cum Danis commercia ac conſuetudinem quandoque etiam factionem colentibus, eamque prohibere. Qua ſi nolint abſtinere, ad ſe mittant hujusmodi ſocios, ut illis plebs, tanquam corpus noxio humore purgatum, minus mutationi & motui ſit obnoxia.* Ruſſi iterum cum copiis XXX M. irruptionem faciunt in Finnoniam & Bothniam Orientalem, incendio, cædibus & rapinâ fœdè graſſati; donec ultra mille eorum à noſtratibus cæſi, reliqui metu fugati ſunt Poſtea majoribus copiis paratis, Iacobus Baggius cum claſſe præmiſſus eſt VViburgum: qui rebus & ſitu loci, excurſione triremium ad Nyam flumen & colloquio cum nobilibus aliquot Ruſſis habito, ſatis exploratis, Regem qui Aboam ipſe cum juſto exercitu venerat, per literas & Olaum Scottum eò miſſum de omnibus docet. Sed iſte Olaus plura quam juſſus erat Regi referens, & falſa veris placendi ſtudio miſcens, ait *Baggium inopia commeatus conſtituiſſe in Ruſſiam movere, copiis ſatis munitum nimirum viginti millium*, quum vix eſſent quatuor mille. *Fortunam non defuturam, quum omnes nobiles Kexholmenſes inclinarēt in partes Guſtavi:*

ſtavi: & arces Ruſsiæ faciles occupatu fore ab alacri & bene armato milite, Ruſsis contra morte Magni Ducis Moſcoviæ conſternat s; quæ tamen falſa erant. quibus Rex fidens permiſit Baggio irruptionem facere in Ruſſiam, ſed cautè & cum conſilio. Baggio jam imminente Ruſſiæ finibus, Ruſſi concrematis circumquaque pagis, commeatum in tutiora deportant: ita ut Suecis nihil ad victum reliqui facerent. Terreſtres copiæ ducibus Henrico Claudii de Kankas, Nicolao Boethii de Gennäs & Claudio Chriſtierni de Åminna, primo occurrentium Ruſſorum agmine fuſo, Nöteburgum arcem animo eam obſidendi petunt. Vbi verò propius acceſſere, deprehenderunt, arcem expugnationi non eſſe opportunam ob firmisſima propugnacula, & rapidiſſimi fluminis quo circumfunditur impetum. Sed & ab una parte propius ſeptingentis paſſibus, ob paludes interiectas, admoliri tormenta non poterant: quod ſpatium nimis remotum eſſet. Ab altera parte non niſi inſula in medio flumine arcem alluente ſita erat, quo nec tormenta ob vehementem fluvii curſum abſque periculo traduci poſſent. Denique vicino agro per Ruſsos vaſtato, res frumentaria nulla ex propinquo ſuppetebat. Itaque tot difficultatibus objectis, relicta obſidione VViburgum regreſſi ſunt: quum in reditu copias Ruſſorum eos impetentes terra marique ſtrenuè repuliſſent. Rex Guſtavus ipſe VViburgum cum ingenti claſſe & copiis accedens, omnia ſapienter ordinat, & ſua præſentia animam rebus, ſpiritum militibus addit. Inſignibus quoque militaris prudentiæ monitis ſuos inſtruit, ut tutius ab ipſo quam hoſte diſcerent; aut qui jam uſu, rerum etiam militarium magiſtro, didiciſſent; tanta authoritate confirmatiores redderentur. Duces & tribunos militum cum conſilio rem aggredi monet. copias non longo intervallo diſparare ſed prope in ſubſidiis habere, quoties uſus veniat: ut ſi vel cedendum ſit majoribus hoſtis viribus, vel in pares impetus faciendus, breviori ac propiori ſpatio melius ordines ſerventur. Vbicunque impreſſionem facturus eſſet hoſtis, ad occurſandum ei non nimis incitato curſu ruere, ſed prius per ſpeculatores & velitationes explorare ejus iter, agmina & vires. Atque ſic integros aut quiete refectos conjunctis copiis, & opportuno loco invadere Ruſſorum itinere feſſorum agmina. Ne verò temerè diſcrimini obiiceretur

retur exercitus, prius hoſtem exciperent tormentis, & interim ſubſiſterent equites peditesque conſulebat, donec hoſtis in fugam datus eſſet. Poſtea eum ex occaſione, & pro viribus adorirentur. Quod ſi junctim & cautè in unum agmen Ruſſorum (ut ſolent agmina partiri) ſuas effunderent copias, facilius illis detrimentum allaturos, quam ſi confertæ eſſent cohortes hoſtiles. Si verò unum agmen in fugam coniici poſſit, reliquos mox etiam exemplo territos aut metu pudorem ſuperante, pariter terga verſuros, ut ſolent iſti populi ſtragem aliquam paſſi. Monendos etiam in tempore incolas Savolaxiæ & alios ad limitem colentes, ut ſemper in procinctu eſſent, & commeatu ad menſem aut longius è re nata inſtructi. Ex omnibus oris, quas tranſiturus eſſet Ruſſus, ſegetem, fœnum & alia ad annonam ſpectantia avehenda eſſe: ut hoſtis inopiâ ejus longius progredi non poſſit. Concæde arborum etiam hoſti tranſitum intercludendum eſſe; ita tamen ut prope viam non ſtatim adventantibus in conſpectum daretur, ſed à latere & aliquanto remotius à primo obtutu. Si vero jam conſtaret de adventu hoſtis, facile poſſe cæſis arboribus oppleri & obrui viam in fronte aut fine concædis, prout opus eſſet. Ordine verò collocandum eſſe noſtrum militem cum juſtis armis ad ſeriem concædis: qui ex illa velut ex oppoſito propugnaculo adverſum peteret hoſtem, uti Rex in charta delinearat. Quum autem hoſtis equite, pedite, tormentis & alio apparatu potentior eſſet, haud acie cum eo decernendum eſſe, niſi conjunctis omnibus noſtratium copiis. Atque ſi neceſſitas conflictum imperaret, ſole & vento ſecundis non adverſis pugnarent, & in iis locis, unde, hoſte forſan victore, tutus eſſet receptus. Sed nec velitaribus pugnis hoſtem laceſſendum eſſe, niſi omnibus rerum momentis ſatis exploratis, atque ſi pares ſint hoſti. Non enim eſſe morem militiæ, ut pars imbecillior provocet ad prælium valentiores; ſed qui plus poſſunt, viribus minores velitationibus elicere & carpere eorum agmina; donec ad manus deveniatur. Non autem ſatis eſſe, maturè rem deliberare, antequam eam aggrediaris, ſed in tempore quoque patrandam. Conſilium enim abſque facto, eſſe velut nebulam
1556. abſque pluvia in magna ſiccitate. Ruſſi ſubſequenti hyeme multo majoribus copiis Finnoniæ fines invadunt, & omnibus

pagis

pagis inter VViburgum & regni limites in cinerem redactis, ita cædibus paſſim & immanitate graſſantur, ut ne quidem inermi ſexui parcant. infantes in fornacem flammis uſtulandos coniiciunt,aut ſepibus ſuffigunt. Poſtmodò VViburgum obſidione cingunt, muros tormentis quatiunt, etſi cum exiguo obſeſſorum detrimento; quia mox vano terrore perculſi deſeruerunt obſidionem. Dum enim noctu è vicino horreo certatim convectatur omne fœnum in arcem, ne fortè Ruſſis prædæ eſſet, ſtrepitu rotarum in ligneo arcis ponte gravem ſonitum edente, qui in caſtris etiam hoſtium per totam noctem exaudiebatur, hoſtes rati aliquot millia equitum & peditum in urbem admiſſa eſſe, caſtris motis abſcedunt; relictis tamen aliquot millibus ſuorum, ut quaſi adhuc præſentium, nec fugæ ſpeciem præbuiſſe viderentur. Baggius cum ſuis ex urbe ſe proripiens & terrore divinitus hoſti incuſſo adiutus, omnes adverſas copias pellit, eo ſucceſſu, ut ad pacem tandem proclivior eſſet hoſtis; præſertim quum ad Novogardiæ præfecti literas ſtolidæ ferociæ plenas Senatus regni in abſentia Regis ex vero reſpondiſſet, & uti meritus erat, iterum tetigiſſet. Itaque ſemeſtres induciæ factæ ſunt, ut interim de pace commodius ageretur; ad cujus conciliationem etiam operam ſuam offerebat Sigismundus R. Poloniæ, etſi exiguo cum fructu. Quin Rex ipſe Guſtavus, qui pacis & ſiſtendæ ſanguinis effuſionis ſtudio tenebatur, ad Magnum Ducem Moſcoviæ de amicitia reconcilianda, ſalvis jure finium & libertate regni, literas dabat. Interim tamen,ne ex deſperatione fortunæ arma detrectare videatur, aut hoſti pacem nolenti ſe imparatum invadendi occaſionem præbeat; vires, quot poteſt, ex Suecia & Finlandia colligit. Finlandiæ Principatus, ditio Aboenſis & Alandica cum ſubjectis territoriis Duci Iohanni ejuſque maſculis hæredibus eodem tempore ad ſe ex dignitate tuendum concedebatur; ſed ſub fiducia reſtituendi Coronæ, ſi abſque maribus hæredibus decederet: quod literis ſuis ulterius firmavit. Rex Guſtavus ad regem Daniæ mittit legatos Iohannem Axelii & Iohannem Ritbergium cum literis quibus ſignificat: *quomodo bello cum Ruſſis invitus culpa Magni Ducis Moſcoviæ ſit implicitus. Quum autem Angli novum & inuſitatum per mare glaciale, ut vocant, iter in Moſcoviam ad portum S. Nicolai ſibi aperuisſent,*

ruiſſent, prætervecti Norvegiam; quod omnibus circumiacentibus regnis ſed & maris Balthici accolis & civitatibus inæſtimabili damno futurum ſit, dum omnis generis vetita bellica inſtrumenta & arma ad Ruſſos deportarent, quibus contra Chriſtianos nimis muniri, & ad exemplum potentiæ Turcicæ per Aſiam & Africam elatæ, etiam imperium in Europam affectare poſſent. Proinde ſe amicè deſiderare, ut rex Fridericus & ſuo emolumento tuendo, & aliorum Chriſtiani nominis membrorum ingenti detrimento amoliendo, iſtum navigationis curſum Anglis præcludere velit. Eodem & communium commerciorum nomine ad reginam Angliæ miſit. Sed ab ea reſponſum accepit: *Se ſuis ſubditis libertatem navigandi quò velint ex privilegio nactis, inhibere non poſſe. Velle nihilominus armorum invectionem in Rusſiam prohibere.* Quod tamen factum non eſt. Nec de mutuis commerciis certi quid reſponſum. Guſtavus miſſis in Ruſſiam legatis Stenone Erici fratre Reginæ, Laurentio Petri Archiepiſcopo Vpſal. Michaele Agricola Epiſcopo Aboenſi, Benedicto Gyltio, Canuto Canuti & Laurentio Laurentii ſecretario, pacem cum Ruſſis inſtauravit, quæ conſuetis ſolennibus & religione ſequenti anno confirmata eſt. Eodem ferè tempore etiam fœdus commerciorum inter Regnum Sueciæ, & Comitatum Orientalis Friſiæ contractum eſt, per legatos Arnoldum Roſenbergium & Martinum Helſingium; licet, ut teſtatur Vbbo Emmius in hiſtoriâ Friſicâ, adventus eorum præcipua cauſa fuerit tractatio matrimonii inter Gubernatricis primogenitum filium Edſardum & Regis filiam Catharinam; cujus negotii initium fecerat Franciſcus Lovvenburgius Saxoniæ Princeps, utrique domui propinquus. Sed hæc cauſa tunc vulgò latebat, dum alia ferebantur, nimirum de fœdere commerciorum. Martino Helſingio etiam inſidioſæ molitiones exulum Suecorum, ut appellari volebant, Lotharingorum, Palatinorum, civitatum Hanſeaticarum & Conradi Vxkylii nobilis Livoni adverſus Sueciæ regnum, ab Arnoldo VValvvicio in Friſia detectæ ſunt; quæ tamen divina ope diſſipatæ in ventos abierunt.
1557. Pax inter Suedos & Ruſſos ad quadraginta annos facta eſt his legibus: *Vt limites utrinque expurgarentur & renovarentur. Itinera tuta & commercia apud utrumque libera eſſent. Captivi utrinque dimitterentur.* De uſurpatione inſignis trium Coronarum

narum Guſtavus in ſuis ad Chriſtianum, & ſequenti anno ad Fridericum ſucceſſorem literis expoſtulavit. Sed hi parum hoc moti reſponderunt, ut antea. Rex edictum publicat de fugiendis enormibus delictis, maledictis, exſecrationibus, homicidiis, adulteriis, ſtupris, helluatione aliiſque vitiis. de meliori vita agenda, de concordia & obedientia erga magiſtratum exercenda, de tumultu & turbis vitandis. de frugiferis arboribus non cædendis, hortis lupuli ſalictarii in uſum & commodum rei familiaris inſtruendis. Li- 1558.
vonis à Ruſſo truci bello infeſtatis, Gothardus Ketlerus ordinis Livoniæ magiſter & Revalienſes mittebant ad Ducem Iohannem in Finnoniam petitum pecuniam, milites & commeatum, pro certis Livoniæ ditionibus ei oppignerandis. Quod Dux Iohannes, ut juvenis & cupidus potentiæ, lubenti animo accipiebat, ſibi perſuadens ſe hac occaſione Livoniæ parte potiturum. Sed ſimul illud innotuit parenti ejus Regi Guſtavo, planè ipſi diſplicuit, & ab hoc ſerio dehortatus eſt filium Iohannem: *Si enim ſummitterentur eis auxilia pro oblato pignore, periculum fore offenſæ & novi belli Magni Ducis Moſcoviæ, tanquam ob violatum per hoc pacis fœdus. Sed & inimicos Sueciæ hac cauſa fore Imperatorem Romanum, Regem Poloniæ, Regem Daniæ, qui omnes ſibi jus in Livoniam aliquod vendicarent; aliosque ex Vandalicis civitatibus occaſioni belli intentis. Præterquam quod pignus forte non reſponſurum ſit capiti vel ſorti. Satius itaque esſe tueri & firmare propria à* Deo *concesſa, quam appetere aliena: nec ſpe ac deſiderio incertorum certa in diſcrimen danda esſe.* Stocholmiæ Guſtavus iterum edictum publicavit *de ſerio pietatis cultu, concordia, fide & integritate ſervanda, malis & conſutis dolis ac machinationibus, ut regni & patriæ turbamentis & peſte fugiendis. De frugiferis arboribus clasſi extruendæ & paſcendo porcorum gregi utilibus non cædendis, hortis lupuli ſalictarii plantandis.* Princeps Ericus fiduciæ titulo accepit, tuendæ vitæ aulæque, arcem Calmariæ, Cronoburgi & Ölandiam cum adjunctis territoriis. Ille ſe ſcripto & verbis obligavit ad ea, quæ filius & Princeps patri regnoque jure debet, præſtanda. Ingreſſus Smalandiam, equeſtrem ordinem adigit ſibi ſacramento, quod abſonum parenti viſum: quum ſatis ipſi de ſecuritate antea cautum eſſet. Et, ut ſenectus plerumque ſuſpicax & timida eſt, munivit ſe novis præſidiis & cuſtodibus

dibus corporis. Rex purgabat mare, quâ alluit Sueciæ territoria, in primis ad Nylandiam piratis aliquot Revalienſibus Ruſſos exſpoliantibus: quibus tutum per Sueciam iter ex fœdere pollicitus erat. Ericus electus Rex & ſucceſſor regni Sueciæ efflictim ambire cœpit nuptias Eliſabethæ Reginæ Angliæ per legatos Stenonem Erici, Nicolaum Gyllenſtiernium Cancellarium, Carolum Geram, Guſtavum Iohannis & Carolum Mornæum diverſis temporibus in Angliam miſſos, ſed nullo fructu. Habebat etiam in Angliâ perpetuum legatum Dionyſium Buræum Gallum, qui coram iſtas nuptias ſollicitaret. Sed Ericus vana ſpe, blandoque verborum honore lactatus, patris ærarium ingentibus & inutilibus ſumtibus non parum exhauſit. Ad R. Guſtavi manus non unæ literæ ex diverſis locis venerunt, quibus monebatur ſibi cavere à molitionibus Chriſtierni tyranni familiæ & hæredum, qui magnas ſibi vires & ſubſidia collegerant, & proxima æſtate vel autumno impreſſionem in hoc regnum minabantur, fortunæ ſuæ toties fruſtra tentatæ, nunquam tamen animo penitus dimiſſæ, periculum denuo facturi. Nec Danis ſatis tunc fidebat Guſtavus, ob contumelias & alia fœderi communi adverſa ſibi illata. Proinde cogitavit de ratione terra marique regnum contra quoſcunque infeſtos hoſtes tuendi, & in Vadſtenenſibus comitiis ea re ſatis diſcuſſa, decretum eſt, primò *de pedeſtribus & equeſtribus copiis augendis, & ut ſinguli ex nobilium ordine in triennium aut quadriennium ſe pro ratione cenſus prædiorum equis & armis juſtis inſtruerent.* Dein, *ut munitionem Elfsburgi tanquam portus & clavis orarum maris occidentalis, & portæ inter Norvegiam & Hollandiam ſedulò perſequerentur, ope ſubjectorum ei territoriorũ. Vt itidem propugnaculum Naglmeeſundenſe velut tranſitum & viam regiam inter Daliam, VVeſtrogothiam & Norvegiam, atque amænum commodumque ſitu, exſtruendum aggrederentur, ope Daliæ, territorii VVenæ & Aſæ. Et quia jam bonum initium factum eſſet caſtelli Ienecopenſis, ſitus ſatis opportuni pro Oſtrogothis, Smalandis, VVeſtrogothis & Nericienſibus, & unius viarum publicarum, nec incommodi diribitorio adverſus vicinos Danos, aut aliam occaſionem; majori induſtria, quam hactenus, urgerent.* Præterea decretum erat *de locis conventus, ut ex Vplandia, Sudermannia, Nericia & Oſtrogothia milites convenirent Lincopiæ & Vadſtenis, ex Veſtrogothia Vermelan-*

landia & Dalia Falcopiæ, Smalandenſes Calmariæ & Ienecopiæ. Denique, *ut omnes viæ publicæ ac regiæ à Dania ad fines regni per Smalandiam, & VVeſtrogothiam ferentes & peculiariter deſignatæ quamprimum pronunciētur, & poſtea deligantur aliquot manipuli bonorum militū, eorumq; decurio unus vel alter, qui æqualiter obſervent vias & per eas digredientes vel accedentes peregrinos tam à fronte quā tergo, regiis præfectis indicādos.* His ita ordinatis, aliquot perſpectæ fidei & moderationis viri conſtituti ſunt, qui cum nobilitate per totum regnū in qualibet provincia tranſigerent de præſtandis militię equeſtris muneribus, pro modo & numero prædiorum. Quia verò aliquot ruſticorum filii inter nobiles reperti ſunt, qui per matrimonii viam adepti erant quædam prædia, nec immunitatem eorum ſibi adquiſiverant, ut lex Sueciæ jubet; Rex reſpondit: Spectandum cujusque virilem animum & famam, ut lex vult, id eſt, prius explorandum, num ad immunitatem adquirendam ſit idoneus; quod ſi factum fuerit, tum demum iudicandum eſſe, num ea dignus ſit. Virtutem enim, prudentiam & fortitudinem claros & nobiles facere. Claſſem etiam bene paratam, armis, commeatu & milite ſatis inſtructam ad fines regni expedit, ut adverſus incurſionem quorumcunque hoſtium procincta ſtaret. Quin Rex quotannis non abſque magnis expenſis in armis erat. Vnde factum, ut Dei ope & perpetua ejus cura, vigilantia & ad vim arcendam promtitudine hoſtis abſterritus nihil contra eum moveret. Magiſter ordinis Livonici iterum mittit ad Iohannem Ducem Finlandiæ, & inde ad Guſtavum ipſum Regem, de ope præſertim pecuniaria contra Ruſſum. Quidam ferunt, quum Revalienſes Regē non illuſtriſſimi aut sereniſſimi, more horum temporum, ſed ſua lingua *illuminatisſimi* titulo in literis ſalutaſſent, Iohannem Principē eos tanquam honoris Regii non ſatis obſervantes dicto perſtrinxiſſe: *Regis Guſtavi nomen non tam obſcurum esſe, ut Livonorum illuminatione opus haberet.* Sed quod rem ipſam attinebat, *opem regem rogantes, ſufficiens pro ea pignus offerebant. Se etiam luculenta auxilia à Cæſare, Principibus Germanis, Polonis, Lithuanis exſpectare* ferebant. Rex etiamſi calamitatem vicinorum miſeraretur, *ægrè* tamen *illis opitulari posſe* reſpondebat, *ne retractaret & violaret leges pacis cum Rusſo, atque ſic novi belli materiam daret. Auxilia à Cæſare & Germanis bello Turcico di-*

ſtri-

ſtrictis fruſtra exſpectari. A Polonis & Lithuanis ſe quoque magna ſperare non poſſe, quum ante vanis eorum promisſis deceptus esſet, ſpe auxilii facta, ſed nulla ope præſtita. Si tamen arcem Revalienſem cum aliquot munimentis Livoniæ ipſi cum certa cautione oppignerare vellent, ſe non alienum fore ab ipſis ita juvandis, ut ſibi decorum & Livonis utile foret. Ad hoc reſponſum oratores negabant *ſe poſſe mentem ſuam aut ſuorum explicare, quum nihil tale in mandatis haberent. ad referendum tamen accipere.* Hac æſtate navis oneraria ex Dania huc accedens, in puppi præferebat inſigne trium Coronarum, quod Iohannes Dux Finlandiæ tunc Holmiæ præſens exſcindi jubet: quòd illud Rex Daniæ Fridericus ſucceſſor Chriſtiani patris, uti in ore communis famæ erat, ad arrogandum ſibi jus aliquod in Sueciæ regnum uſurparet: quum ejusmodi inſignia regia eſſent regni veri aut prætenſi ſigna vel argumenta. Proinde R. Guſtavus ad Fridericum R. ſcribit, & memoriam meritorum erga patrem & avum ſtrictim repetens, *ut Chriſtianum & moderatum Principem hoc velut magni præjudicii incepto deſiſtere* monet. *Se pari prætextu poſſe uſurpare Daniæ & Norvegiæ inſignia. Sed quale hoc amicitiæ ſtabilimentum futurum ſit, ipſum per ſe facile penſitare poſſe. Nihil ſe dubitare, quin multi optent & laborent inter hæc duo incluta regna diſſenſiones ac disſidia naſci, velut lupus & vulpes lætis oculis adſpiciunt, leonem & urſum de præda concertare, ſpe ſuæ quoque partis inde capiendæ. Ita nonnullos deſiderare ut utraque regna diſcordia divellantur, uti eo commodius pravas cupiditates explere posſint. Quum verò nihil magis in votis habeat, quam ut hæc regna in mutua amicitia & animorum conjunctione perſeverent, eò ſe percupere, ut Rex Fridericus idem ex ſua parte præſtare velit & efficere, uti disſidia & offenſæ de tribus coronis reapſe tollantur & amputentur. Reliqua ab utriusque ſubditis in finibus aut alibi admisſa poſtea facile corrigi poſſe, ſi utriusque arbitri commodo loco ac tempore conveniant.* Sed hæ literæ & admonitiones parum loci apud eum habuerunt, donec poſtea ad arma cum Erico deſcenderetur, & hujus regni ſitis vel quęcunque cupiditas effuſo ſanguine reſtingueretur. Quum Rex Guſtavus de honorifico aut regno Suecię utili ſucceſſu negotii Anglici deſperaret, & nihil niſi pecuniæ profuſionem progredi cerneret, Erico filio ſuaſit tam incertã ſpem non tanto pretio mercari, nec tam ſollicitè rem dubiam urgere, ſed Dei providentię

com-

committere, cumque ſibi ſalutaria rogare. Sed Ericus & ejus frater Iohannes hîc pertinaces, huius negotii ſtudio adeò dediti erant, ut nullis inde rationum machinis dimoveri poſſent. Quum his diebus à Dionyſio Buræo legato in Anglia Suetico literæ adferrentur, quæ aliquid ſolatii Erici deſiderio adſpergerent, perſuaſum eſt Duci Iohanni Finlandiæ ut in gratiam fratris cum Stenone Erici R Senatore in Angliam ad rem elaborandam iret. Hæc tam illuſtris legatio quantos ſumtus hauſerit, facile cogitatu eſt. Sola expeditio Ducis Iohannis bis centum millibus aureis conſtabat. Quum ille itineri jam accinctus eſſe, Rex filium paternè monuit, ut nihil fœderis aut pactorum iniret, quod Sueciæ regno, legi ſucceſsionis, juri & libertati patriæ fraudi aut incommodo eſſet. Quod cum patri promiſiſſet, velis & vento ſecundis diſceſſit. Edzardi Friſiæ orientalis Comitis nuptiæ ſolenniter cum virgine Catharinâ filiâ Guſtavi Regis, centum millibus nummorum uncialium præter alia dotatâ Holmiæ celebrantur in præſentiâ Franciſci Ducis inferioris Saxoniæ, Iohannis ab Hoia Epiſcopi Oſnabrugenſis, & ſponſi fratris Iohannis Comitis Friſiæ orientalis. Ille annua penſione, & hic donativo mille aureorum, cum quindecim mille ſub ſpecie mutui expectaſſet, ornati & novos conjuges affines comitati abierunt; quamvis Episcopus animo non ſatis æquo & fido, quod poſtea in bello Danico & Elfsburgenſi obſidione, cui quoque intererat, patuit. In itinere Rex Ericus Edzardi fratrem Iohannem ob quam cauſam incertum, quamvis non tanti fuiſſe conſtet, Vadſtenis capi & in Vplandiam in cuſtodiam Örebyenſem abſtrahi curavit: quæ protervia Erici animum Guſtavi non parum vulneravit. Edzardus quoque regreſſus, non prius excedere regno voluit, quam fratrem ſecum reduceret. Legati ex Anglia reduces vana ſpe nuptiarum ducunt Ericum, uſque ad ipſius in Angliam acceſſum. Hoc anno fœdus amicitię & commerciorum renovatum eſt inter R. Guſtavum & Franciſcum R. Galliæ, & privilegia peculiaria Suecis in in Galliâ conceſſa ſunt. Ingruente hyeme R. Gu- 1560.
ſtavus ad tempus ſubſtitit Vpſalię, inde abiit Strömsholmiam; quò Steno Erici ex Anglia profectus eſt ad Regem, & quid ſpei eſſet de nuptiis inter R. Ericum & Eliſabetham, retulit. Strömsholmia pergit Rex Vlfueſundiam, Arbogam & Iule-

tam, ubi morbo & febre ardenti corripitur, donec ardore remittente convaleſceret. Viribus Regis ita confirmatis ut aëris patiens eſſet, petit iterum Vlfuesundiam & inde Meierum lacum, partim corporis reficiendi cauſa, partim ex conſuetudine ſua circumiens devenit Eskilſtunam. Eò circa veſperam quoque dux Iohannes ad regem acceſſit, rediens ex Anglia, læto & lubenti animo à patre exceptus. Enarrans patri negotii ſui ſucceſſum, ſpem injecit nuptiarum Eliſabethæ, etſi ut docuit eventus, patris Guſtavi & fratris Erici animi magis lactandi ſtudio, quam certæ rei affirmatione. Licet enim Iohannes nihil non egiſſet, ut nuptias ad optatum exitum duceret, aſſiduè apud Reginam procando, ſumtus & largitiones in primates profundendo, etiam infimorum benevolentiam captando, inter quos argenteos ſubinde nummos ſpargebat, dicens, fratrem, ubi advenerit, aureos plebi diviſurum; tamen operam ludebat. quippe obſtabat præcipuè Eliſabethæ animus à nuptiis abhorrens, utut adſimularet & tot procos deluderet: ut non minus verè quam venuſtè Lundino ad Parmenſem Principem de Elisabetha ſcriberet Bernhardinus Mendoza: *Reginam ſingulis annis ſponſam esſe, nunquam verò nuptam.* Accedebat Regis Daniæ æmulatio, non paſſuri, quantum in ipſo erat, Sueciam & Angliam in unum fœdus his nuptiis coire & Suecos nimis creſcere. Qua re Fridericus II. Rex Daniæ patruum Adolphum Ducem Holſatiæ excitaverat, ut ille quoque nuptias Eliſabethæ ambiret, & cum Erico vel ſperatas vel cogitatas interturbaret; uti locuples teſtis eſt Gulielmus Camdenus, hiſtoriæ Eliſabethæ author. Holmiæ comitia ſolennia inſtituuntur, in quibus R. Guſtavus publicari curat & confirmari Teſtamentum ſuum & ſucceſſionem Erici ac reliquorum hæredum maſculorum; & ut Iohannes Dux Finlandiæ in Erici abſentiâ, ſi quid interim humanitus accidat R. Guſtavo, regni vicariam adminiſtrationem ſuſcipiat. Teſtamentum verò tam prudenter & fideliter à Rege conditum erat, ut non ſolum ſucceſſionis & unionis hæreditariæ, ſed & totius regni ſecuritati ac proſperitati in eo conſuluiſſe & præſtruxiſſe videatur. Vnde & inter leges regni ab omnibus Ordinibus tunc relatum eſt. Finitis dictis comitiis, Rex Ericus properabat iter in Angliam, & expediri claſſem aliaque ne-

neceſſaria curabat. Rex autem Guſtavus nequaquam eum à ſe prius dimittere volebat, quam ſolenniter regno caviſſet, quod nollet ullum fœdus aut pactum inire cum Anglis, quod Sueciæ regno incommodo aut præjudicio eſſet. Itaque à parente ipſi quædam capita propoſita ſunt, ad quæ comprobāda Ericus initio difficilior erat, nec ſine patris offenſa. Mox tamen in gratiam rediit, quum nihil aliud Rex deſideraret quam quod æquum & conſentaneum erat. Regis Erici cautio patri & regno præſtita talis fuit: *Si Deus providiſſet ut corona & imperio Angliæ potiretur, ſe parenti & conſangvineis, patriæ, regnoque Sueciæ bono ac præſidio pro ſumma facultate fore adverſus omnes eorum hoſtes; & adlaboraturum, ut idem præſtaretur ab Anglis. Si negotium ejus nuptiale in Anglia non ſuccederet, duris forte conditionibus intercedentibus, ſe omnes expenſas in ſe & ſuam partem recepturum, quæ ipſi in diviſione bonorum mobilium inter fratres & ſorores, ſecundum parentis teſtamentum cedere poſſet. Se nullum bellum inſcio & inconſulto parente facturum. Nec absque ejus conſenſu ulli pacto ſubſcripturum, quod parenti, familiæ, regnove quocunque modo quoad jura majeſtatis, ſucceſſionem, ſtatuta aut libertatem fraudi aut detrimento eſſet. Ne foris hujus regni nomine ſe contra alia potentia regna aut reſpublicas obligaret ad ſuppetias claſſis, militis aut pecuniæ, ſupra hujus regni vires, & re prius cum patre non deliberata. Si etiam Sueciæ regno aliquod bellum aut infeſtatio obveniret à Ruſſis, Germanis, Danis aut aliis, ſe regno pro virili ſuccurſurum. Si Deo placeret ipſum ad Angliæ regnum extollere, ne extra Sueciam in Angliam exportaret omnem præſentem pecuniam, nec aulæ tuendæ majorem vim opum deſideraret, quam pro paterna indulgentia. Ne oppigneraret aut quocunque modo diminueret quidquam ex regni poſſeſſionibus, arcibus, urbibus aut prædiis, patre, fratribus & regni ordinibus inſciis. Ne inutiles ſumtus faceret, ne mutuo ſumeret magnam vim æris alieni, huic regno non tolerandi. Nec privilegia aut immunitates extraneis urbibus aut mercatoribus de integro daret, aut vetera confirmaret absque conſenſu patris. Ut pro ſe & ſuis poſteris quam validiſſimè confirmaret & ratas haberet donationis paternæ literas conſignatas de fratrum Ducatibus, reginæ & ſororum rata portione liberè & integrè ex lege pactorum utendis fruendis. Maximopere allaboraret, ut Sueciæ corona non ſolum incolumia conſervaret ſua jura & vetera beneficia, regalia & trium coronarum inſignia, quæ Dani abſque*

omni jure & æquo, per vim ſibi arrogarent; ſed etiam eorum molitiones adverſus patriam pro virili prohiberet. Denique fidem daret de omnibus his capitibus ſincerè ſervandis, inprimis de unione hæreditaria: ne fratrum ſucceſsioni ullo modo fraus fieret; & ut Chriſtianum Principem aut Regem deceret, & Deo omnibusque bonis gratum eſſet, ita ſe compararet. Navem Rex exſtrui curarat nomine Elephantem, quæ vix parem ante habuerat, & Erico in Angliam vehendo deſtinata erat. Quam cum ingreſſus eſſet Ericus, & patri ſuo jam vale dixiſſet, Elfsburgum excurrens, mox revocatus eſt ex itinere, ſubito patris Regis morbo & exceſſu. Corporis ægritudine & ardenti calore invaleſcente, Stenonem Erici & Olaum Laurentii ſecretarium ad ſe vocat, illisque ſe, regni laboribus feſſum & exhauſtum, morti vicinum indicat. Se quibusdam regni negotiis adhuc infectis & publico bono aliquamdiu ſupereſſe, ſi ita Deo placeret, optabat. Adſtantes, cum vires Regis ſermone debilitari cernerent, ſibi & valetudini ſuæ conſuleret, rogabant. Ille verò converſus ad eos, fida ſua conſilia toties ex occaſione promta illis ſeriò commendabat. Quum ultima jam inſtarent, ad ſe filios ſuos accerſit eosque monet, *ne ſe temerè ſupervacuis & peregrinis negotiis miſceant, ſed ſua ſedulò & ex fide curent. Seipſos noſſe diſcant; nec majora viribus aggrediantur.* Inde ordinat de ſuperſtitis uxoris Reginæ Catharinæ, Ducis Caroli decennis & filiarum bonis ac fortunis. Tandem mente ad cælum erecta, mundanorum curam prorſus animo excludit, & animam ſuã ſimul ac corpore ſit exitura, Dei manibus credit. Quibusdum ei ſpem de hac vita & recuperanda valetudine faciẽtibus an fingentibus auſcultare noluit, nec quicquam de exceſſu excuſavit; quippe certus longè meliorem & beatiorem ſibi vitam paratam eſſe. Ita ſpe cœleſtis gloriæ & inexpugnabili patientia vim morbi mortisque ſuperans, ipſo S. Michaelis die rebus humanis placidè exceſſit, quum ſexaginta novem annos vixiſſet, & imperium tot procellis inteſtinis & externis, Dei ope gratiaque feliciter ereptum, & heroicâ virtute partum non in otio aut voluptate transegiſſet, ſed utilibus patriæ inſtitutis ac legibus, diſciplina civium & vera religione, aliisque pacis bellique præſidiis auctum & munitum cum inſigni pietatis, juſtitiæ, prudentiæ & animi magnitudinis

laude

laude triginta novem annos adminiſtraſſet. Vpſalię in templo primario cum duabus conjugibus S. Thomæ die regiis exſequiis & omnium bonorum deſiderio & memoria, certâ boni Regis exſtincti ſignificatione, honoratus eſt. Equidem quod regnum ab occaſu reſtituerit, illud denuò condidiſſe jure dici poteſt. Vt autem GVSTAVO I. libertatis inſtauratæ & renatæ vindici, ita poſteris ejus & reliquis deinceps ſucceſſoribus à Deo proxima florentis & ſervatæ patriæ gloria debetur.

FINIS.

SOLI DEO GLORIA.

OBSERVATIONES
HISTORICÆ.

Lectori S.

Quum variantes quædam Hiſtoricorum Sueticorum narrationes occurrerent, quædam etiam dubia documentis publicis aut adſertionibus fide dignorum authorum ulterius firmanda eſſent; quod commodè in ipſo contextu propter continuum hiſtoriæ ſeriem fieri non poterat; viſum eſt iſthæc ſeorſim paucis obſervare, & huc ad finem Annalium rejicere.

IOHAN

JOHANNIS LOCCENII BREVES OBSERVATIONES HISTORICÆ

Ad vitam Beronis vel Biörnonis III.

BERO vel BIÖRNO III.) Iohannes Magnus lib. XVII. Hiſtoriæ Sueticæ cap. VII. in fin. hunc Biörnonem vel Beronem ejus nominis ſecundum facit: quum tamen ſit tertius; uti Baazius lib. I. Hiſt. Eccl. Sued. cap. IV. & VI. rectè quoque notavit. Idem ex Iohanne Magno, ſi rectè inſpiciatur, conſtat. Primus enim iſtius nominis Rex Sueonum & Gothorum eſt, cujus ipſe mentionem facit lib. VIII. ſuæ Hiſtoriæ cap. XXVI. alter, cujus meminit eodem libro cap. XLIV. Ergo hic erit tertius, quem narrat lib. XVII cap. I. Quamvis autem Iohannes Magnus iniiciat mentionem Biörnonis lib. I. cap. XIII. tamen hîc in cenſum non venit: quum fuerit rex ſolorum Gothorum; & Sueones tunc à Gothis diviſi ſub judicibus vel regulis egere. Michael VVexionius Gyldenſtolp lib. IX. Deſcript. Suec. cap. I. & Suaningius in Chronologia Danica hunc noſtrum Beronem ponunt quartum. Haud dubiè ab illo Berone, cujus meminit Ioh. Magnus dicto lib. I. cap. XIII. calculum deduxerunt ad hunc noſtrum, & ſic erit quartus. Sed de hac differentia paulò ante dixi.

Saxo) lib. VIII. Hiſt. Dan. circa fin. & Meurſius Hiſt. Dan. lib. I. pag. 36. col. 2. in vita Gotrici cognomento Liberalis.

Ad Vitam Brautamundi.

BRAUTAMUNDUS) Erico Vpſal. lib. I. Hiſt. Suec. pag. XXXIV. Meſſenio Scondiæ illuſtratæ MS. tom. I. Brautamundus aliisque nonnullis dicitur. Verum ejus & proprium nomen fuit Amundus. Poſtea Brautamundus appellatus eſt à

priſca voce Gothica Braut vel Bråth via: quod exciſis & eradicatis ſuperfluis ſilvis æquarit viam.

Ad vitam Caroli VII.

Indeque Ferrei lateris cognomen accepit) Pontanus lib. I. Hiſtor. Danic. pag. 37. *Nobiliſſimus Huitfeldius Biörnonem ferrei lateris, vulgo Iernſide, cognomento afficit, authore ex quo id habeat, non addito.* Imo Saxo Sialandus Hiſt. Danic. libr. IX. pag. 172. ita refert: *Biörnus quod integer hoſti cladem ingeſſerat, tanquam à ferrei lateris firmitate ſempiternum uſurpavit agnomen.* Et Snorro Sturlæſonius in Chronico Norveg. pag. 118. Biörn Järnſide Lodbrocks Son togh Vpſalarijke och Swärige och begge Gotland. i. e. *Biörnus ferrei lateris occupabat Vpſaliæ regnum & Sueciam & utramque Gothiam.* Krantzius lib. V. Suec. Hiſt. cap. 11. *Omnes qui prælio interfuere, graviter vulnerati ſunt, præter unum Regneri filium Biörnonem, qui ex ea re nomen accepit, ut Ferrei lateris diceretur.* Nec ejus nominis uſurpatio aliis ex ſimili occaſione inuſitata fuit. Ita Emundus Ethelredi Angloſaxonum regis filius *Ferreum latus* (Järnſide) vulgò nominabatur, quod eſſet animi & corporis viribus ferox, ut eſt apud Pontanum lib. V. Hiſt. Dan. pag. 148. In legibus Edovardi regis Angloſaxon. cap. XXXV. eſt *Trenſide*, ubi ad oram libri notatum eſt: id eſt *ferreum latus*, quaſi Iſerenſide per epentheſin. Ita Henricus Comes Holſatiæ *ferreus* ab invicta fortitudine vel robore corporis & animi cognominatus eſt.

Non à lana, ut vult Saxo, qui laneum campum nuncupat, ſed, ut videtur, ab Odini vel filio vel ſocio Vllero) Vetus eſt nomen Vlleråker vel Vlleraaker / & Vlleraakerhäradh / territorium prope Vpſaliam, idem appellationis hodieque retinet. Et in VVeſtrogothiæ Kylenſi territorio duæ inſulæ à ſitu Oſwerulleröö & Yterulleröö dicuntur, quarum mentio in Teſtamento Guſtavi I. Sed unde hoc nomen traxerit, ex occaſione diſquirendum. Saxo lib. IX. pag. 170. edit. Stephanii v. 13. à *lana* (Ulle) deducere conatur: *Apud campum*, inquit, *qui Latialiter laneus dicitur.* Stephanius in Notis ad hunc locum pag. 189. ex Regneri Epicedio quoque Vllur aaker dici notat, & eſſe locum in Suecia, ubi acre prælium commiſſum eſt. Antiquum id nomen eſſe, ante dixi: quod MS. Chronicon S. Olai ſatis firmat,

firmat, ejus mentionem aliquoties faciens: For Jarl Hialti auſter allt i Swediod / en er han ſotti upp a Landit/tha ſendi han men ſina fram fire tiu Vppſala/ oc ſendi ord Ingigerdi Konungs Dotter / att hon ſkylldi fara ut a Vlar aker i moti honom. *Comes Hialtus proficiſcebatur verſus Orientem in Sueciam. Quum verò in ſuperiorem tenderet regionem, viros ſuos præmittebat Vpſaliam & nunciari jubebat Ingigerdi Regis filiæ, ut ipſi obviam ad Vlleri agrum procedere vellet.* Et alibi: Hialti ſwarar: Ek rid ut a Vlar aker medh Ingigerdi Dotter tine. *Hialtus reſpondet: Exſpatior equo ad Vlleri agrum cum filia tua.* Et pluribus locis non ſemel. Stephanius verò quoque reddit *laneum campum*, quaſi à lana eſſet. Sed hoc alienum. Livius lib. XLII. p.m. 809. pro prodigio refert, quod Priverni lana pullâ terrâ enata ſit. Mea conjectura eſt, ſalvâ aliorum, à *Vile* Odini filio, vel, ut nonnulli volunt, *Vuli* vel *Uuli* ejus fratre, vel *Vllero* ejus ſocio, (de quibus Stephanius in Saxonis Hiſt. Dan. lib. III. pag. 82. & lib. VI. pag. 137.) ſic dictum: cui ob inſignem artem, ut putabant, magicam iſtos agros tribuerint, vel quod ipſis concedentibus eò coloniam deduxerit. Sed & Vlltuna propinquum hodieque Vpſaliæ prædium videtur olim ejus ſedes fuiſſe: cui ditio vel territorium proximum fuerit ſubjectum. Velut à Semingo Odini F. Semingehundrat / Sueciæ præfectura nomen accepit. Inter ſocios autem Odini refertur etiam *Vllerus* ab Arngrimo Ionæ in ſuis ad Stephanium literis anno MDCXXXII. ſcriptis: *Migrationis Aſiaticæ principes ÆSER Aſiatici dicti ſunt: cujus ſingulare eſt AS vel AAS, ipſi Odino* κατ᾽ ἐξοχὴν *attributum, cum adjecto:* den Almegſte åas. *Hi fuiſſe traduntur numero XV. vel eo plures, quorum etiam nomina extant.* I. *Odinus, alio nomine* Yggur. II. Thor. III. Yngur vel Ynguar. IV. Freye. V. Vidar. VI. Balldur. VII. Eyr. IIX. Nordiur. IX. Bragie. X. Hoddur. XI. Forſete. XII. Loke. XIII. Vale. XIV. Vller. XV. Hänir. Ab iſto decimo quarto *Vllur* vel *Vllero*, niſi à filio aut fratre Odini, de quibus paulò ante, Vller åker nomen traxiſſe ex ea quam dixi cauſa videtur. Idem confirmari queat ex Iohanne Meſſenio Scondiæ illuſtratæ MS. tom. I. *Ollerus ex ſimulacro reſponſa dedit. Poſtea ab Othino Vpſalia pulſus in Daniam, inſignis magus* &c. Olerum ille vocat, quem alii Vllerum; item Aullerum vel Aullarum. Sic in S. Olai Chronico MS. Freinvider oc Arnvider ridu ut a Auller aker.

Frein-

Freinvidus & Arnvidus exſpatiebantur in Aulleri agrum. Frequens enim pro ratione idiomatis appellationes hîc variare velut Olaus Olle/ Ule vulgò diversè nuncupatur.

Ad Vitam Biörnonis IV.

Saxo) lib. IX. p. m. 172. *Idem ob conſpicuæ fortitudinis meritum Suetica prælatione donatus.*

Ad Vitam Ingiäldi.

Ingevaldus) quidam Ingellum, alii Ingevallum appellant ut videre eſt apud Iohannem Magnum lib.XVII.cap. VIII ſunt tamen, qui rectius Ingiäldum vel Ingevaldum appellai ſentiunt Ita enim in quibusdam Chronicis MSC. eſt. Ingeldus Erico Vpſal. dicitur.

Widfaren) vid Eric.. Vpſal. lib.I.Hiſtor Suec. pag. 34. Si in quodam Chronico MS. Fale hin unge war en widfäring *Falo junior longè peregrinatus erat.*

Alia mali cauſa) Eandem refert Ioh. Meſſenius Scondiæ illuſtratæ tom. I. in vitâ Ingelli.

Ad Vitam Amundi cognomento Annoſi.

Canutus Amundum petit &c.) Eric. Vpſal. lib. I. pag. 55. & lib. 2. pag. 66. non à Canuto ipſo, ſed Vlfone cæſum Amundum refert. Sed ille videtur ſequi Chronicon Norveg. quod ad Vlfonem refert pleraque, quæ noſtri Annales de Amundo habent.

Ad Vitam Amundi cognomento Vilis.

Quod Scaniam à Gothia diſtinctis limitibus ſecrevit) Quamquam pro fabula habet Iohannes Magnus lib. XVIII. Hiſt: Suet. cap. VII. ubi ait: *Hic ſilentio implicanda non eſt inſignis quædam fabula, quam nonnulla Danicarum Hiſtoriarum fragmenta præ ſe ferunt, de terminis, ut dicere volunt, inter Schoningiam, Veſtrogothiam & Smalandiam tempore hujus Amundi Vilis & Suenonis ejus nominis primi Danorum regis. Quæ quidem aſſertio non ſolum Saxoni Danico verum etiam rationi temporis & ipſi veritati omninò repugnat.* Quod ita porrò probatum it, dum Amundum cognomento Vilem non Suenoni regi Daniæ, ſed Canuto ejus filio coætaneum fuiſſe oſtendit. Sed quid ſi hic Amundus ex nonnullorum ſententiâ proximè ante Ericum Victorioſum ponatur? uti notat Ericus Vpſal. lib. 2. pag. 69. Aut ſi dicto ordine locandus ſit ex fide veterum Annalium,

lium, *potuit fortè eſſe, ut valde juvenis haberet principatum & pueriliter ageret, metas ponendo prædictas* (ſunt verba Erici dicto lib. pag. 70) *& id circo depulſus à regno; ſed longævus effectus, ad principatum reverſus emendare voluerit, quod deliquit.* Quidquid ſit, quod veteres noſtri ſcriptores non accuratè obſervarint rationem temporis, in comperto eſt. Veritatem autem rei adſtruunt non ſolum hiſtoriæ & leges Danicæ, ſed etiam Sueticæ. Ericus Vpſal. lib. III. Hiſt. Suet. pag. 65. *Amundus Slemma temeritate ſua vel cauſſâ aliâ quavis inſanâ, Danorum forte, ut ſæpe contigerat, inductus aſtutâ, Scaniam diviſit à Sueciâ limitibus deſignatis.* Aliud vetus Chronicon MS. Amund Slemme thy han war ſliſtár oc ey godhár acthra i thy mâle han will frámta. Han giorde ſkiál mállin Swárikis oc Danmark / ſwa ſum ſighr / i Landamárum. *Amundus vilis aut diſſipator cognominatus, quia profuſus & negligens erat in negotiis peragendis. Ille limites faciebat inter Sueciam & Daniam, ut perhibetur, in finibus.* Idem firmant leges Veſtrogothicæ: Emunder Slemman war Konurg i Vpſalun / oc Swen Tiuguſkiág i Danmark. Ther ſattu riſtir / mállin Swerikis oc Danmark. *Emundus vilis rex erat Vpſaliæ & Sueno barbæ bifidæ in Dania. Illi limites ponebant inter Sueciam & Daniam.* Quamvis autem Cl. VVormius in Notis ad Fragmentum Codicis Sialandici MS. de limitibus regnorum Sueciæ & Daniæ vel neget vel dubitet, Codicem LL. VVeſtrogothicarum exſtare; tamen non eſt quod dubitet, quum in Archivo hujus regni veteri membrana ſcriptus exſtet: quem totum perlegi & ex eo iſtam limitum diſtinctionem deſcripſi. Sed ad priora. Quibus accedit & illud, quod ipſe Iohannes Magnus lib. XVIII. Hiſtoriæ ſuæ cap. IX. *Stenchillum Danos ob regnorum limites bello aggreſſum ſuperaſſe* ſcribit, & cap. XI. eod. lib. *Ingonē ſubjugaſſe Scaniam & regno reſtituiſſe.* Ergo ante fuit limitibus diviſa, & à regno Sueciæ avulſa.

Inter Blekingiam & Moringiam non Norvegiam, ut Iohannes Magnus exiſtimabat) Iohannis Magni verba ſunt dicto libr. XVIII. cap. VII. circa finem: *Niſi fortè invincibile argumentum pro Danis faciat, quod ſextus lapis limitaneus poſitus fuiſſet inter Blekingiam & Norvegiam, quod quam ineptè dictum ſit, facile novit, qui longisſimam diſtantiam inter eas terras novit.* In legibus VVeſtrogothicis eſt: Mellan

Ble-

Bletings och Möre. In legibus Scanicis eſt Mellan Bleking och Möre. In LL. Sialandic. Mellan Bleking och More. *Inter Blekingiam & Moream vel Moringiam*, ut aliàs vocant. Hinc error Iohannis Magni natus videtur, dum pro More / Norre fortè in ſuo Codice ſcriptum reperit, aut, ſi rectè ſcriptum, non ſatis animadvertit. Quo nomine vehementius à VVormio in Notis ad dictum fragmentum pag. 32. v. 14. perſtringitur.

Ad Vitam Halſtani.

Ericus Vpſal. lib. II. Hiſtor. in vitâ Halſtani: *Invenitur in quibusdam Chronicis, quod poſt Ingonem regnaverit ejus filius Ragvaldus & Helena regina, & Philippus patruelis Ragvaldi* &c. Idem Iohannes Magnus lib. XVIII. ſuæ Hiſt. cap. 23.

Ad vitam S. Erici.

Fåle Bure) Rectius abſque diphtongo ſcribitur *Fale*. Sic enim in vett. Chronicis appellatur, ut poſtea accepi. Ioh. Bureus p. m. quondam Antiquarius Regius ex illis in Genealogia Bureorum hoc Excerptum notavit: Fale i Byreſtadh höfwidzman för Hellſingarna ſom hemnades S. Erikz dödh / blef ſlagen widh Falebroo / ſom der af ſick nampn 1161. 18. *Maij*. id eſt: *Falo in Byreſtad dux Helſingorum qui ulciſcebantur S. Erici mortem, occubuit ad pontem Falenſem, qui inde nomen nactus eſt*, 1161. 18. *Maij*. Quod ſi verum eſt, non potuit ejus curâ exſtrui templum Dannemarchiæ, ut quidam referunt: quum ille antea cæſus fuerit. niſi ab ejus poſteris & hæredibus è Danorum ſpoliis excitatum & exſtructum fuerit. Ab hoc Bureorum familia genus ſuum ducit, ut mihi indicarunt Iohannes & Nicolaus Bureus fratres, ille Profeſſor Mathes. in R. Acad. Vpſalienſi, hic R. judicii Holmenſis Secretarius; & excerpta quædam MSta de iſto Falone & ejus ſtirpe mihi communicarunt.

Primum nactus eſt tumulum in ſacello) Noſtra ætate clariſ: p. m. ſenex Ioh: Bureus caſu in præfurnio civis Vpſal. reperit lapidem, S. Erici tumulo, ex intervallo temporis, ut videtur, non ſtatim à morte ejus impoſitum, cum hac inſcriptione:

En lector celebri lapis iſte eſt dignus honore.
Hic etenim ſanctum requievit corpus ERICI.

Hunc ex umbrâ & fumo in lucem retraxit Ioh. Bureus, juſſuque

ſuque Regio, prope ſcrinium S. Erici in æde ſacra locavit. vid Meſſen. in Tumb. cap. IV.

Ad vitam Canuti.

Sigtunam Sitonum populi nomine ſignaſſe Tacitum nonnulli volunt) In ea ſententia eſt Pontanus in deſcriptione Daniæ pag. 689. 690. 691. in his Taciti verbis fundata: *Suionibus Sitonum gentes continuantur*, qua Sigtunenſes à Sitonibus ortos putat. vid. pag. 673. & alibi. Alias Sigtunam à Siggone R. conditore noſtrates ſcriptores dictum velle conſtat. vid. Ioh. Magnus Hiſt. lib. I. cap. VII. Meſſenius Sueopentaprotop. cap. XI. Alii ab Odino, quum ex Aſia huc adveniſſet, exſtructam & filii ſui nomine appellatam volunt. Sic Stephanius in Saxonis lib. VI. Hiſt. Dan. pag. 136. ex Eddæ Mythologia & Chronico Norveg. Snorronis Sturlæſonii notat: *Elegit ſibi hic locum civitati exſtruendæ idoneum, quem vocabat SIGTVM de filii ſui nomine.* Et pag. 138. *Othinus ad fluvium Loger incolere cæpit, ubi civitatem condidit Sigtunenſem.* Quinam verò Sitones primi origine fuerint, non ſatis inter Geographos conſtat. Cluverius lib. III. Germ. antiq. cap. XLI. pag. 669. & alii nonnulli ad Norvegos referunt. Sed Pontanus ad eos referri poſſe negat, dum Tacitus non contiguos eſſe, ſed continuari Suionibus ait. Sittuna vel Settuna pagus prope Sigtunam, non procul à Sitonibus abludere videtur. Et Adamo Bremenſi urbs *Sictona* dicitur. Sed hæc aliis ulterius diſquirenda relinquo.

Ad vitam Suercheri III.

Bellum à Folcone duce eximio adminiſtraretur) Folco ab Erico Vpſal. lib. III. Hiſt. Suec. p. m. 103. & à Pontano Hiſt. Dan: lib. 6. pag. 306. appellatur. Alii verò Falonem vocant: quem Falonis ſenioris, de quo in vita S. Erici, filium aut nepotem fuiſſe ſcribunt, & magno præſidio fuiſſe Erico decimo in bello contra Suercherum: unde ab eo inſignibus honoris, nobilitatis & opibus auctum notant.

Ad vitam Magni Ladulås.

Factionis principes capite plexi ſunt) juſto crudelius, ait L. Paulinus in huius regis vita. quod non videtur, quippe in rebelles.

Ad vitam Birgeri Magni F.

Ad exemplum Didonis) ſive verum ſive fictum. nam pro fabula à vi-

à viris doctis habetur, pro eadem dudum exploſa; licet Virg. 1. AEn. 372. Appianus bell. Pun. pag. I. Iuſtinus lib. 18. Hiſt. cap. 6. tale quid etiam de Didone Carthaginem exſtructura referant; cujus exemplum Birgerus imitatus videtur. Præter Scaligerum, Voſſium & allios vid. Bochart. Geograph. Sacr. part. poſt. lib. I. cap. XXIV. pag. 513.

Ad vitam Magni Smeek.

Vt ex literis Valdemari liquet) literæ Valdemari Regis Daniæ, quibus alienavit & tranſtulit in Magnum Regem Sueciæ pro certa pecuniæ ſumma Scaniam, Hallandiam, Blekingiam &c. ex Archivo regni Sueciæ deſcriptæ, & Latinè verſæ, tales ſunt:

Omnibus has literas audituris aut viſuris ſalutem dicimus Nos Valdemarus D. G. Danorum & Slavorum Rex, Dux Eſthoniæ. Conſcientia nobis ſuadet dictatque, ut illæ partes quæ regnis conciliant pacem & concordiam, præſertim his regnis vicinis & eorum imperio, dirigantur ad ſinceram conſtantiam & perpetuitatem: ut omnes fideles ſubditi, qui in pace & tranquillitate degere volunt, abſque impedimento ulterius Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, Servatorum noſtrum pacisque conditorem piè colant: & ut Regi ſuo omni fide & obſequio ætatem addicti ſint. Poſtquam regnum Daniæ poſt charisſimi noſtri Parentis Regis Chriſtophori quondam Danorum & Slavorum Regis mortem, cujus animæ Deus propitius ſit, ad longum tempus rege vacabat, & proh dolor eo tempore multi extranei & improbi homines nobile iſtud regnum miſerum in modum vexabant & devaſtabant, ac primaria nobilitas & alii boni viri in Scania, Hallandia & Lyſtria cum mercatoribus & populo animadvertebant, ſe multifariam aliorum ſervitio & tyrannidi, ſævæ dominationi & oppresſioni contra omnem boneſtatem, fas & æquum obnoxios eſſe, ita ut eorum privilegia, leges, jura & vetera inſtituta, quibus eorum majores & incolæ olim fruiti erant, penitus eſſent depravata. Inſuper deprehendebant rapinis & incendio aliisque infinitis malis ita ſe affligi & perdi, ut nec interdiu nec noctu ſcirent, ſe tutos eſſe in corpore aut fortunis; idcircò plerique ordinis equeſtris & plebeii deſerebant patriam ſuam, bona & prædia, & ut ſervarent vitam, confugiebant ad Celſisſimum Principem ac Dominum Dn. Magnum Sueciæ & Norvegiæ Regem, dilectum noſtrum cognatum, in ſui ſecuritatem & præſidium, ut

eos

eos prudenti & regia ſua poteſtate à tali anguſtia, onere & vi liberare vellet. Et ad eum habentes ſingulare refugium, eligebant eum ſibi Regem & verum Dominum, obligantes ſe illi homagio & fide in perpetuum. Poſt aliquod tempus prænominatus Sereniſſimus Princeps Rex Magnus Suedorum & Norvegorum Rex miſerabatur eorum ſervilem conditionem & ingentem ruinam, conſiderans qua ratione eos à tam violenta dominatione abſque bello & ſangvinis effuſione vindicare poſſet. Itaque ad ſe recipiebat ante dictas provincias & arces, quæ pignori datæ erant Illuſtriſſimo Principi dilecto patruo, Domino Iohanni, Comiti Holſatiæ & Stormariæ à dilecto noſtro parente Rege Chriſtophoro, pro ingenti pecuniæ ſumma, nimirum triginta quatuor millibus ſelibris argenti puri, ponderis Colonienſis, ſibi & regno Sueciæ non ſine magno incommodo & expenſis. Ideo multos ex ſuis civibus obſides dabat: quod ipſi & Regno non levi detrimento ac præjudicio erat, velut expreſsè ſcriptum eſt, in literis & documentis comitis Iohannis. Cum ergo perpenderemus fidelitatis & homagii obligationem, quam prædicti Scaniæ, Hallandiæ & Blekingiæ incolæ, nominato Sereniſſimo Principi, Regi Sueciæ præſtiterunt, idque literis & promiſſis confirmarunt, & ſimul grandem pecuniæ ſummam, quæ expendebatur dicto modo, & ingentes impenſas ac diſpendia quæ ſubſequebantur; Item ponderantes, quod Regia fide & exiſtimatione promiſerimus prænominato comiti Iohanni, in multorum bonorum virorum tam Danorum quam Germanorum præſentia, eo tempore quo decernebatur Lubecæ de noſtri cooptatione in noſtrum Regnum, omnia pacta conventa inter præfatum Regem & Comitem Iohannem de dictis provinciis earumque oppigneratione in omnibus capitibus & articulis omninò integra ſervare; ita tamen ut has noſtras literas aut quemcunque earum articulum, cujus in illis ſit mentio, dicto Regi Sueciæ vel ejus juri, literis aut obligationibus nequaquam fraudi eſſe velimus, ſed potius illas & omnia earum capita noſtris literis, conſenſu & confirmatione noſtra ulterius & in optimâ formâ communire illis quorum intereſt: ut omnis res Sereniſſimo Principi prænominato Regi Sueciæ, dilecto noſtro cognato ejusque poſteris ac ſucceſſoribus Coronæ Sueciæ ſit abſque damno. Et ut inter dictum Regem Sueciæ ejuſque ſucceſſores & poſteros ab una parte, & Nos noſtroſque ſucceſſores & poſteros ab altera parte ſtabilior pax, charitas & amicitia creſcat & conſervetur, & ut utriuſque regni ſubditi de

cætero ſibi invicem ſecuritati & amori ſint, alienamus his patentibus literis, quæ inviolatæ ſervabuntur, nuncupatas provincias, Scaniam, Hallandiam, Blekingiam, Lyſtriam & Huenam, cum omni jure regio, quod in illis provinciis ad nos pertinebat, cum omnibus earum poſſesſionibus, arcibus, officinis monetariis, territoriis, præfecturis, reditibus & jurisdictione, cum Senatus noſtri, Præſulum Eccleſiæ aliorumque bonorum virorum in noſtro regno, conſilio & unanimi conſenſu, non coacti nec inviti, ſed ſpontaneo motu; & transferimus liberas ab omni contradictione aut inquietatione à Nobis noſtriſque poſteris & Corona Daniæ in poteſtatem Regis Magni in perpetuum dominium, renunciantes omni juri, poteſtati & proprietati pro Nobis, noſtris hæredibus & ſucceſſoribus Regnique Daniæ Coronâ his noſtris patentibus literis & ſigillo. Porrò pollicemur Regiâ noſtra fide & authoritate, quod reverendus pater in Domino Archiepiſcopus Lundenſis, qui nunc eſt, ejuſque Eccleſia, Capitulares & Clerus ibidem, quoad corpora, jura ac privilegia ſua ubique in regno Daniæ, ut & ſuffraganei ejus aliique immunes & indemnes erunt. Eadem neutiquam diminuemus aut impediemus ſive per Nos ipſos, ſive quemquam eorum qui Nobis ſubjecti ſunt. Sed eos regia poteſtate & ſingulari favore protegemus. Renunciamus item in dictis capitibus & articulis omni juri, exceptioni & modo in legibus expresſis, quibus dominia ſibi quis adquirere ſive civilia ſive eccleſiaſtica posſit. Pariter renunciamus illi exceptioni in jure, quæ vult, quod univerſalis contradictio vel proteſtatio in legibus nihil posſit. Item omnes clauſulas & dictos articulos bona & Regia fide ſervabimus, nec reſcindemus vel Nos vel aliquis noſtrorum, quacunque occaſione aut prætextu. Sed ut eò ſtrictius obſerventur, volumus & expreſsè conſentimus, ſi accideret, quod Deus prohibeat, ut contra aliquem dictorum articulorum faceremus, integrum fore noſtris infra nominatis Fidejuſſoribus, nobis hoſtili modo ſe opponere, quod nemini noxæ erit, & ante nominato Regi Sueciæ ejusque ſucceſſoribus contra Nos cum vitâ fortuniſque ſuis ſubſidio eſſe. In rei fidem ac teſtimonium ſigillum noſtrum his literis affigi curavimus.

Porrò Nos Ludovicus D.G. Marchio Brandeburgenſis & Luſatiæ, Comes Palatinus Rheni, Dux Bavariæ, Imperii Archicamerarius, Bugiſlavus, Dux Stetini, Iohannes Comes Holſatiæ, Frater Iohannes in Roſchild, Frater Tycho Berglan, Frater Nicolaus in Noous & Sueno in Aåårs, Epiſcopus Henningus Skarpenbergh, Iohannes à Platzen, Petrus Vendelbo, Fridericus à Locken, Nicolaus

Ni-

Nicolai Vlſ, Henricus Nicolai, Ingo Æſchilli, Petrus Gothi, Petrus Grubbe, Iacobus Ingelonis, Inguarus Eguardi, Andreas Iohannis de Eſtorp, Paulus Slop, Eſcherus Brook & Iohannes Armiger, bona fide & exiſtimatione promittimus omnes & ſingulos ſupra ſcriptos articulos, firmos & inviolatos ſervatum iri. Atque ſi contingere poſſet, quod Deus avertat, ut dictus Rex Valdemarus contra quemcunque articulum faceret, Nos prænominati dicto Principi Sereniſſimo Regi Magno ejuſque ſucceſſoribus fideliter ſuppetias feremus contra illum. In majorem rei ſecuritatem noſtra ſigilla cum Sereniſſimi Principis Regis Valdemari ſigillo appendi curavimus. Actum & ſcriptum Helſingburgi Anno Chriſti MCCCXLI. 8. die poſt Ioh. Euangeliſt.

NOTA.

Non turbabit lectorem, quod ſuperius in his literis triginta quatuor mille ſelibræ argenti exprimantur, cum alibi major ſumma ponatur. Nam prima vice, ut in his literis, convenit de dictâ ſummâ, altera vice nimirum anno MCCCLIII. de quadraginta novem millibus ſelibris, ut eſt in aliis Valdemari Regis Daniæ literis, quæ exſtant in Chronico Suetico Guſtavi I. part. 1. pag. 47. & ſeqq. tandem de ſeptuagies mille argenti puri marcis, ut Pontanus lib. VII. Hiſt. Dan. pag. 455. teſtatur. Idem ib. teſtatur, prima vice triginta quatuor atque inde decem millia marcarum perſoluta, donec paulatim quod erat reliquum expungeretur. Chronologi teſtantur jam anno MCCCXXII. & poſtea MCCCXXXII. agi cæptum à Danis cum Magno de harum provinciarum alienatione: quod deinceps anno MCCCXLI. & MCCCXLIII. continuatum & conſummatum eſt.

Ad vitam Alberti.

Literæ Vplandorum ad Gothos) extant apud Pontanum lib. VIII. Hiſt. Dan. pag. 497.

Vitalianorum fratrum) Vitalie Suecis & Germanis dicitur & accipitur pro annona, vel re cibaria, unde homines vivunt, à Latino *victu*, aut *victualibus*, ut vocant, vel Italico *vettovaglia* deductum vocabulum.

Aliisque ornamentis aureis in publicum collatis redemtum fuiſſe) Id etiam de Suenone II. Rege Daniæ refert Meurſius Hiſt. Dan. lib. III. p. 50. col. 2.

Quod autem Cranzius) lib. V. Hiſtor. Suetic. cap. XXXIII.

Ad vitam Erici Pomerani.

Vndecimo Calendarum Auguſti lectus eſt) Hic numerus ſupplendus eſt in lapide cui inſcriptum tempus electionis Erici, qui adhuc adſervatur in prato Morenſi. Verba hæc ſunt: ANNO DOMINI MCCCXCVI. ELECTVS EST IN REGEM SVECIAE IN HOC LOCO ILLVSTRIS REX DOMINVS ERICVS CALENDARVM AVGVST: ſupple XI. CAL. AVGVST: ut rectè obſervavit Pontanus lib. IX. Hiſt. Dan. pag. 526.

Benedictus Svenonis) Ita quidam Annales, alii Benedictum Stenonis vocant, imprimis Ericus Vpſalien. Laurentius & Olaus Petri.

De ſua filiique ob crimini ipſis datum Danicarum partium ſtudium proſcriptione graviter cum eo contendit) In quodam Chronico Germanico MS. eſt, ex æmulatione imperii contentionem, & inde necem ortam eſſe. Anno 1426. ward Hauptman Engelbrecht von Mans Bendſon erſchlagen/weil auff in die wahl zum Reichsfürſten kommen. Sed vera cauſa erat, quam poſui, & quidem ex quatuor rerum Suecicarum ſcriptoribus Erico Vpſal. Laurentio Petri, Olao Petri & Iohanne Meſſenio. Ericus Vpſal. lib. V. pag. 329. ſic habet: *Adverſus Benedictum Stenonis Engelbertus indignationem conceperat, pro quadam, ut creditur, perfidia in regni negotio.* Perfidia hæc credebatur, quod ſuſpecti eſſent pater & filius quaſi clam facerent cum Danis, ideò ab Engelberto proſcripti erant. Hoc convenit cum eo quod Laur. & Olaus Petri tradunt, Benedictum Stenonis ex Engelberto Örebrogæ quæſiviſſe, *Num per eum ſibi liceret in regno permanere.* Idem poſtea Benedicti F. Magnum in inſula Göksholmiæ vicina ad eum repetiiſſe. Quod etiam confirmat Meſſenius Scondiæ illuſt. t. 2. *Engelbertum in procinctu conſtitutum vir nobilis Benedictus Suenonis publica fide impetrata convenit de ſua & filii ob imputatum Danicarum partium favorem proſcriptione cum ipſo vehementer expoſtulans* &c. *infirmum ac inermem nefariè trucidat.*

Publico momumēti defūcto Orebroæ poſiti elogio) quod hujuſmodi eſt: *ENGELBERTVS. NATIONE. SVECVS. PARVVS. CORPORE. ET. MVLTA. PRAECLARA. COMPLENS. OPERE. REGEM. ERICVM. POMERANVM.*

NVM. EXPVLIT. DE. REGNO. VICIT. CIVITATEM. STOCHOLMENSEM. PLENAM. DACIS. ET. TEVTONICIS. ET. FVGAVIT. ILLOS. DE. REGNO. AC. RECVPERAVIT. AMISSA. REIPVB. BONA. AD. DEBITVM. OMNIA. STATVM. VIRILITER. REDVCENS. A. QVODAM. MAGNO. BENEDICTI. SVECO. MALVM. PRO. BONO. REFERENTE. IN. BONA. FIDE. NEQVITER. OCCISVS. EST. CVIVS. ANIMA. REQVIESCAT. IN. PERPETVA. PACE.

Quaſi rebellionis pœnam regi dediſſet. Alii tamen à rebellionis pœna liberatũ eunt Engelbertum &c.) Hac de re Olai Petri in Chronico Suecię MS. tale eſt, ſed medium & ambiguum judicium. Verba ejus ex Suetico in latinum ſermonem verſa ſic habent: *Talem exitum habuit Engelbertus. Atq; ſi pro beneficio reputari debet, quod liberaret regnum à tali ſervitute, in quam inciderat, indigna ipſi gratia rependebatur, inprimis hoc modo, quod nulla pœna poſt ejus mortem ſubſequebatur. Magnus Benedicti enim, qui eum occidebat, planè liber noxæ pronunciabatur, & Marſchus promulgabat literas per totum regnum, ut nemo hoc ipſi facinus exprobraret. A quibusdam pro levi jactura habitum, quod Engelbertus è medio ſublatus eſſet. Si Engelbertus verò haberi debet pro ſeditioſo & rebelli contra legitimum ſuum Magiſtratum, omnes ſeditioſi exemplo ejus timeant ſuo.* Krantzii verò Hiſt. Dan. lib. VIII. cap. 18. hujuſmodi de eo eſt elogium: *Engelberto nomen erat viro clariſſimo & patriæ amantiſſimo. Quem non dominandi amor, non lucri cupiditas ſed oppreſſorum commiſeratio provexit ad rem gerendam.* Denique Illuſt: Steno Bielke, p.m. non minus eruditus quam prudens quondam Regni Suec. Senator & in Pomerania legatus ac præfectus, in Diſcurſu ſuo Politico quem olim Tubingæ, quum iſtic ſtudiorum cauſa degeret, publicè habuit de Iure Regio th. 9. pag. 26. 27. hoc bellum pro neceſſaria & juſta defenſione agnovit, ubi ſic diſſerit: *Populo quidem non ultio, ſed interdum defenſio contra Principem invadentem conceditur, modò intra defenſionis terminos maneat (cum ſcutum dandum ſit ſubditis, ſed non gladius,* Liv. libr. 3.) *præſentemque impetum, quando nullum aliud ſupereſt remedium, propulſet. Non autem ideò à debita obedientia recedat, aut Principem ſuum imperio nudare affectet, ſed gratiam & clementiam ejus imploret, & quando Princeps offendere, ſtatim ſe populus defendere deſinat.*

Si defenſio hac moderatione inſtituitur, inter rebellionis ſpecies neutiquam recenſetur. Sic David contra iniquum inſultum R. Saulis ſe defendit 1. *Sam.* 22. *&c. Eodemque modo Sueci ſeculo ſuperiore adverſus intolerandam ſævitiam Regis Erici Pomerani trium borealium regnorum Principis, ejuſque iniquorum præfectorum, duce Engelberto Dalecarlo felici auſpicio bellum geſſerunt defenſivum.* vid. etiam Barclaius 3, 8. in fin. de Regno & Regal. poteſt.

Ad vitam Chriſtophori.

Inconſultis Suecis) vid. Chronicon Regum Daniæ Anonymi ab Erpoldo Lindenbrogio editum in V. Chriſtophori, Eric. Vpſal. lib. V. Hiſt. Suec. pag. 353. Chytr. lib. IV. Chron. Saxon. p. m. 345. & 632.

Ad vitam Caroli Canuti.

Krantzius Hiſt. Suec. 5, 39. *Primum omnium regum de quo extat memoria, ex infimo nobilitatis gradu electum.* Contrarium patet ex Ioh. Magno in vit. Caroli Canuti, & genealogia ejuſdem apud Paulinum in Hiſt. Arctoa. In ejus epitaphio eſt:

Antiquis regibus ortus avis.

Corruptione ſuffragiorum elatum) Meurſius in V. Chriſtiani I. Regis Dan. *Carolus, ut erat maxima cupiditate regni flagrans, clam effecit, ut ſuffragia & cum iis quoque regnum interverteret.* Hæc ex epitome Hiſtoriæ Regum Daniæ Anonymi à Lindenbrogio editi habet, ubi ſic in V. Chriſtiani I. *Carolum contra trium regnorum ſolenne fœdus privatis quorundam ſuffragiis violenter intruſum eſſe Regem.* Sed aliter author in V. Margaretæ: *Et quoniam,* inquit, *in electione Erici regis Dania primum habuerat ſuffragium, mox in electione Chriſtophori regis etiam primum uſurpabat ſuffragium.* (quod erat contra leges Vnionis, per vices tribus regnis electionem dari volentes) *qua temeritate & arrogantia offenſi Sueci, ſtatim elegerunt ſibi proprium regem Carolum Canuti.* Hinc patet, vel ſibi contradicere authorem, nec antecedentia ſatis conſiderare, vel illum qui ſcripſit hoc compendium, alium fuiſſe ab eo, qui produxit & continuavit ad ſequentes reges. Quod etiam Cl. Suaningius in Prolegomenis Chronologiæ Dan. pag. 29. innuere videtur, ubi ita ſcribit: *Erpoldus Lindenbruck hiſtoriam compendioſam ac ſuccinctam Sereniſſimorum Daniæ Regum, ab incerto authore conſcriptam, & poſtea ad Chriſtianum IV. deductam reliquit.*

Si

Si vera ſunt, quæ feruntur) vid. Eric. Vpſal. lib. v. Hiſt. Suec. pag. 357. 358. & Ioh. Magn. 22, 19. Ericus Vpſal. tamen lib. VI. p. 385. *omnibus modis procuraſſe electionem fieri, per quam & in qua ipſe pervenerit ad coronam* (hæc ſunt ejus verba) non diſſimulat.

Si verò pro næniis ex quorundam mente habenda) inprimis Pontani lib. X. Hiſt. Dan. pag. 618.

Ad vitam Chriſtierni I.

Ambitioſo, rebelli & ulciſcendi cupido animo) Chytræus lib. IV. Hiſt. Sax. p. m. 346. *Carolus inteſtinis diſſenſionibus & procerum aliquot rebellione, quorum Archiepiſcopus Vpſal. dux erat, ejectus.* Olaus Petri in Chronico Suec. MS. *Hic primus fuit epiſcoporum qui regi rebellavit, quod ipſi poſtea infeliciter ceſſit. Verbum Dei erat ipſi commiſſum, quo reprehenderet Carolum, non gladius.* Ericus Vpſal. lib. VI. Hiſt. Suet. p. 388. *Sentiens rex Carolus Archiepiſcopum cum ſibi adjunctis obſtinato animo & implacabili odio contra ſalutem ejus unanimiter conſpiraſſe.* vid. quoque Paulin. Hiſt. Arct. lib. 2. cap. 64.

Ad Vitam Stenonis Sture.

Obnitebantur ſubditi, eum dimittere recuſantes) Krantzius Suec. Hiſt. lib. V. cap. XLII. *Quem gubernatorem deputavere regni, ea fuit modeſtia, ut diu populus regem non deſideraret.*

Inconſulto Senatu) in Chronico tamen Gothlandiæ Danico ad annum 1482. dicitur hoc cum conſenſu Senatus factum.

Ad V. Iohannis II.

Inſidiarum ſuſpicionem) vid. Petr. Parv. & Meurſ. in vita Ioh. pag. 36. 37. 38. Sed de his inſidiis nihil Annales Suetici, nihil Chytræus in Hiſtor. Saxon. ad annum 1401.

Ad vitam Stenonis Sture junioris.

Vltra decies centena millia aureorum ex regnis aquilonaribus Romam corraderet) Hoc ipſe Ioh. Magnus circa finem Hiſtoriæ metropolit. in qua agit de Epiſcopis regni pag. 110. edit. Rom. teſtatur.

Balunsååś) Quidam Balingsååś. In Hiſtoria Danica Meurſii eſt Salingsååś, ſed, ut videtur, vitio typographico.

A C T A,

FOEDERA, PRIVILEGIA, DECRETA ET CONSTITVTIONES

Ad Guſtavi I. hiſtoriam pertinentes;

Quarum paſſim iſthic mentio fit ; ex Suetico in Latinum ſed popularem ſermonem verſæ, quum verbum verbo reddendum eſſet.

PAR

FORMVLA IVRAMENTI DE VNIONE REGNI HÆREDITARIA, ſuper ſtrictum Regis gladium Orebrogæ ineunte Anno MDXL. præſtiti.

Ad annum 1540.

Nos omnes & pro ſe quisque juramus in Deum & ſanctum ejus Euangelium, quod velimus & debeamus potentiſſimo Principi ac Domino, Dn. GVSTAVO, Suecorum & Gothorum Regi &c. Clementiſſimo noſtro Domino R. Ejus Majeſtatis liberis & hæreditariis regni Principibus, fideles, obſequentes & ſinceri eſſe in omnibus regii imperii negotiis, bellicis expeditionibus & actionibus ac ſingulis regiis edictis & ſtatutis, tam pacis quam belli tempore, quanto poſſumus intellectu maturoque conſilio R. M. ſalutem & commoda quærere. Atque ſi R. M. ac Sueciæ regnum progreſſu temporis brevioris aut longioris, armata alicuius vi infeſtaretur aut offenderetur, quicquid tunc adverſus hoſtem ad belli apparatum neceſſitas poſtulaverit, hoc velut juratus regni ſenatus, unanimiter perpendemus, omnia hoſtium verſuta conſilia, fraudes & aſtutiam, omnes inſidias ſive clandeſtinas ſive publicas, ſive domeſticas ſive externas, abſque ceſſatione antevertemus & impediemus. Ex hoc itidem die vel à R.M. Domino noſtro benigniſſimo, vel hujus regni hæredibus, nullo vitæ periculo aliave quacunque cauſſa deficiemus, ſed ut R. M. conſtituerit aut ſuprema voluntate hæc omnia ordinarit, ita per vitam & ad mortem uſque in R. M. Ejus & regni hæredibus tuebimur, aliaque plura, quæ ad publicæ aut militaris rei curam requiruntur, pro virili & fide ſumma adminiſtrabimus, & communi regni bono ſedulò invigilabimus, ne regii Fiſci opes ac reditus minuantur, ſed augeantur. Vt apud ſubditos, nobiles, cives, colonos, eccleſiaſticos & politicos, bona pax, concordia & obedientia conſervetur. ut ſinguli jure regio ac regni, uti par eſt, defendantur. ne rex in poſterum tot querulis ſuppicum libellis & interpellationibus ac tam intolerabili labore ac ſollicitudine nimis oneretur; ſed ut in Chriſtianâ, verâ & purâ conſcientia, coram Deo & omnibus rectè ſentientibus, cum R. M. imperio talis ratio in-

ineatur, ut tam ſuperioribus quam inferioribus, egenis quam divitibus, pro ſummis viribus æqualiter jus reddatur. Nec ullo modo perſonarum aſpectu, muneribus aut quacunque arte, per nos vel alios, à iuſto nos deflecti patiemur: nec in ſenatu aut judicio contra jus & æquum in favorem partium ſententiam feremus. Non itidem enunciabimus, ſuggeremus, aut monebimus quemcunque partium quod in ſenatu cognitum aut decretum eſt; nec ulli ante vel poſt rem iudicatam illud aperiemus, niſi ſupremo magiſtratu aut collegio conſentiente. Nullam cauſſam malo propoſito aut ſtudio protrahemus aut differemus. Res imperii bonas & utiles conſtitutiones ex fide tuebimur & promovebimus. quicunque, nemine excepto, tentaverit in regio imperio & ſtatu movere diſcordiam, aut R. M. vel Ejus regnique hæredibus male velle aut facere, illi ſcienter non connivebimus, ſed eum ſeriò ſeverèque perſequemur. Præterea quidquid Regi regnoque utile ac ſalutare, & in mandatis nobis eſſe poteſt, absque contradictione pro virili fideliterque exſequemur. R. M. & legitimos Ejus regnique hæredes ac Principes apud omnes & ſingulos hujus regni Regalia, imperium, ditiones & populum, vita & ſanguine, maſculis animis & equeſtribus factis protegemus ac defendemus: à quo nec favor, nec hoſtium potentia, periculum aut neceſſitas, ſed ſola vis major aut mors nos avertet aut prohibebit. Quodcunque in conſtituto regio imperio matura deliberatione determinatum fuerit, perpetuò celabimus ſilentio; veluti nunc R. M. & Principibus regni hæredibus, dominis noſtris Clementiſſimis in hoc Regio ſtricto enſe, provoluti in genua, ex omni animi mente, temporariè & æternum juravimus. Et in verum, conſtans, pium & Chriſtianum teſtimonium argumentum & fidem, verum Ieſu Chriſti redemtoris noſtri corpus in vino & pane piè accepimus. Ita nos Deus & ſanctum ejus Euangelium æternum juvet.

VNIO

VNIO HÆREDITARIA REGNI SVECIÆ,

Ad annum 1544.

Arhoſiæ anno MDXLIV. a.d. XIII. Ian. facta.

Potentiſſimi Principis & Domini Dn. GVSTAVI, Suecorum, Gothorum & Vandalorum &c. Regis, omnium noſtrum chariſſimi & clementiſſimi Domini, regni & imperii Senatus, Ordo equeſtris & Nobilitas: Nos ſubſcripti Laurentius Siggonis in Sundby, regni Sueciæ Marſchus, Steno Erici in Loholm, Ericus Flemingius in Quidie, Ivarus Flemingius in Sundholm, Iohannes Turonis in Lindholm, Canutus Andreæ in Ockna, Turo Trollius in Berquara, Guſtavus Olai in Torpa, Magnus Iohannis in Bro, Birgerus Nicolai in VVinnes, Eques auratus, Ioannes Olai in Hackeſta, Suanto Sturius in Ekeſiö, Abrahamus Erici in Ekebergh, Petrus Bragdius in Ridboholm, Axelius Andreæ in Lenda, Nicolaus Krummius in Orboholm, Georgius Normannus, Bero Claudii in Läppes, Laurentius Turonis in Penningeby, Gabriel Chriſtierni in Möreby, Armiger, R. Mtis Senatores; Axelius Erici in Häridzsätter, Georgius Erici in Fuglevviik, Nicolaus Petri in Åkeroo, Turo Petri in Kråkerum, Benedictus Nicolai in Bergzhammar, Bero Petri in Follenäs, Axelius Nicolai in Diursholm, Arvidus Trollius in Engzſiö, Petrus Iohannis in VValeſtad, Henricus Claudii in Häpinemi, Iohannes Petri in Häringe, Nicolaus Grabbius in Grabbaca, Severinus Kylius in Hoffsnäs, Torſtanus Bryntonis in Forſtene, Magnus Suenonis in VVeſterby, Germundus Suenonis in Gödebergh, Ioannnes Olai in Siöſa, Chriſtiernus Laurentii in Fletna, Tordo Bondius in Tranebergh, Steno Benedicti in Stöfle, Axelius Poſſius in Hellekiis, Petrus Andreæ in Branſtorp, Nicolaus Ribbingius in Syvanſriidh, Sueno Ribbingius in Feſteriidh, Olaus Petri in Biurum, Laurentius Kaflius in Hallerne, Lindormus Kaflius in Roſendaal, Olaus Kaflius in Rodel, Ericus Boethius in Mule, Nicolaus Boethius in Gennes, Georgius Achatii in Tidön, Nicolaus Ryningius in Tyreſiö, Carolus Holgeri in Birckevviik, Ioannes Canuti in Laucko, Axelius Antonii in Berga, Ericus

cus Antonii in Berga, Benedictus Gyltius in Påtorp, Claudius Criſtierni in Åminne, Vlfo & Nicolaus Henrici in Tyllingerum Laurentius & Grabbo Petri in Segerſtada, Haraldus Lakius in Vlffſtorp, Canutus Ribbingius in Toreſtorp, Mauritius Olai in Råbeeth, Ericus Arvidi in Grabbacka, Andreas & Ericus Bondii, Sueno Kartius in Amor, Botvidus Laurentii, Iacobus VVeſtgothus in VVexiö, Magnus Petri in Eskilſtorp, Ionas Olai in Aſa, Isaacus Birgeri in Empteriidh, Georgius Ioannis in Empteriidh, Georgius Ioannis in Hammar, Nicolaus Ieſperi in Hâbergh, Laurentius Ieſperi in Grikelsboda, Troilus Andreæ in Raffnäs, Ericus Ioannis in Tuna, Ionas Suenonis in VVånga, Petrus Laurentii in Halqvvi, Ericus Laurentii, Ionas in Halleby, Andreas VVeſtgothus in VViika, Ericus Olei in Kyala, Petrus Sporrius in Geneerby, Ericus Sporrius in Höffvvikyle, Matthias Körningius in Almby, Ericus Magni in Brågzvviik, Engelbertus Laurentii in Ekenäs, Olaus Gallus in Tanåker, Nicolaus Olai in Iärna, Georgius Olai in Håkonnetorp, Ionas Scrifverius in Högſrum, Laurentius Brömſius in Barneholt, Gulielmus Teuto in Giötala, Iohannes Kyhlius in Erſtavviik, Torchillus Andreæ in Hintzekind, Thomas Ioannis in Geſterby, Matthias Petri in Vpſala, Arvidus Claudii in Siögårde, Petrus Nicolaus Fubbius in Berga, Ericus Iohannis in Torckilſtorp, Broderus Erici in Räffſſiö, Esbernus Torchilli in Räck, Nicolaus Hårdius in Hendelunda, Benedictus Scriba in Karſtada, Sueno Biughius in Näsby, Halſtanus Baggius in Skellesnäs, Dn. Erlandus in Sorinda, Aſtridus Ioãnis in Ekeby, Petrus Ioannis in Ekebacka, Petrus Ingonis in Ekenäs, Ericus Laurentii in Hambra, Petrus Erici in Skēdinge, Laurentius Erici in Skelby, Carolus Benedicti in Seglinge, Olaus Erici in VVesby, Olaus Ivari in Enecopia, Eraſmus Klothius Birgerus Buddius, Nicolaus Laurentii in Horneby, Nicolaus Erici in Beck, Petrus Laurentii in Kyrckieſätter, Ionas Anrdeæ in Brättensby, Ericus Andreæ in Hedåker, Ionas Canuti in Diula, Nicolaus Laurentii in Sparreſtad, Ericus Arvidi in Sledhammar, Dn. Paulus in Floda, Andreas Petri in Hoffgård, Nicolaus Hofſuenskålius in VVii, Lotharius Slatta in Söderby, Bertoldus Ioannis in Rekavv, Nicolaus Petri in Ruda, Petrus Fle-

Flemingius in Friskale, Ericus Ioannis in Torckilſtorp, Magnus Canuti in Blombergh, Andreas Benedicti in Hoff, Andreas Boethii in Slåby, Matthias Kaggius in Biörnes, Birgerus Andreæ in Angeriidh, Ioannes Petri in Rödenäs, Petrus Canuti in Malma, totius regni Sueciæ Nobiles, noſtro & omnium tam præſentium quam abſentium nomine, notum facimus pro nobis & noſtris hæredibus ac poſteris, vigore harum literarum & obligationis, fatemur & teſtamur, quod, poſtquam omnes & ſinguli propria & libera voluntate non coacti, cum univerſo congregato & inſeparato regni Senatu, Equeſtri ordine, Nobilitate, Epiſcopis Præſulibus, ordinibus, ſubditis, apud nos ſummopere ponderavimns & perpendimus, nos tanquam communis patriæ, regni & Sueticæ Coronæ membra & fulcra, tam futura quam præſentia & ante oculos verſantia, Dei clementi ope & ſummo judicio, prudentia & maturo conſilio exſequi & effecta dare; & negotia quæ regno, coronæ & univerſis ſubditis bono, ſaluti, incremento, amplificationi, paci & tranquillitati eſſe poſſint, conſiderare deceat: ut eoipſo regni & omnium noſtrum detrimentum & oppreſſio ptæcaveatur & præpediatur, conſenſio, amicitia & charitas animis implantetur, & interna concordia bona confidentia & conjunctio propagetur, contra omnis discordia, diffidentia & alia hujusmodi, quæ ex disſidiis fluunt, exſtirpentur & removeantur, Velut ergo nunc proprio motu & præmeditatis animis penſitavimus & ex veteri recentique hiſtoria aliiſque exemplis ſatis evidenter cognoſcimus quod omni ævo & plerumque, per regis ut capitis, & ſubditorum ut membrorum diſcordiam & diſtractionem in mundo multæ periculoſæ & ſubitæ commutationes ſæpe acciderint, & non raro per hujusmodi ſcintillas & levia principia graves & inteſtini motus ac diſſidia fuerint accenſa: unde rapinæ, latrocinia, ſeditiones, ſanguinis effuſio, damna & irreparabilia detrimenta deinceps nata ſunt, contra ubi divinæ gratiæ nutu, & bene deliberato proviſu, conſilio & conſtitutione media & viæ excogitatæ ſunt, per quas inter magiſtratum & ſubditos conſtans & duraturus amor & fidum obſequium propagetur, iſthic ab omni retrò ævo ad præſentem usque diem, ex omnibus rebus geſtis & exemplis deprehendimus hujusmodi regnorum incrementum, eminen-

minentiam, vigorem, pacem & quietem. Etiamſi verò hujusmodi regnis & rebuspublicis nonnunquam ingentes tempeſtates, inimicitiæ & adverſa illata fuerint; nihilominus tamen à domeſtico ſanguine & imperio bene adminiſtratæ, defenſæ & in ſua libertate conſervatæ ſunt. Quia etiam ex veterum actis, & documentis ſatis ab omni parte animadvertimus, didicimus & percepimus; unde hujusmodi calamitoſæ & pernicioſæ diſſenſiones, ditionum & regnorum excidia plurimum orta & excitata fuerint, nimirum ex ancipiti, corrupta, confuſa & diſcordi Principum aut Magiſtratus electione, ſi una pars hunc, alia illum deſignarit, vel ſi recta linea, familia & ſucceſſio non rectè obſervata ſit: è diverſo unde & quo inteſtina pax, concordia & felicitas inſtituta & fundata fuerit; nimirum ſi in hujusmodi electione ſecundum Dei providentiam lex ſucceſſionis & linea agnationis ex naturali ordine rite ſervata ſit: qua re hujusmodi diſſidia declinentur, & bona concordia firmius & ſolidius hominum animis inſeratur. Proinde voluimus, velut indigenæ Sueci, fulcra & membra regni & Coronæ Sueciæ, nunc, dum in vivis ſumus, cum omnibus aliis regni ſubditis, nos obligatos agnoſcere ad hujus regni, & omnium liberorum, hæredum & poſterorum perpetuum vigorem, proſperam ſalutem, pacem, unionem & conjunctionem reipſa promovendam, & ad omne damnum, præjudicium, & diſſidii, diffidentiæ & ruinæ ex pravis aliorum ſuggeſtionibus olim metuendæ cauſſas amovendas. Idcircò nunc etiam cum frequenti & conjuncto regni Senatu, Ordine equeſtri, Nobilitate, Statibus, civitatibus, univerſis regni incolis & ſubditis initio inter nos ut fidos & juſtos ſubditos ex Dei mandato, & univerſi regni priſca & legitima conſuetudine, ſtatutis & jure naturæ decet, maximopere perpendimus & conſideravimus, qua ratione Sereniſſima R. Mtas Rex Guſtavus, velut omnium noſtrum à Deo proviſus & ordinatus, & à nobis atque univerſis regni Sueciæ incolis unanimiter electus, inauguratus & coronatus Rex, ad hujus regni eminentiam, dignitatem & laborioſum imperium, non ut extraneus aut vi obtruſus rex, ſed ut regię lineæ, generis, agnationis & ſanguinis beneficio, hujusmodi dignitati & regio muneri proximus, & propter oppreſſi regni & ſub-

ſubditorum ſalutem, ſolatium & liberationem, Regium onus & imperium ſubierit; præſertim eo tempore quo omnium noſtrum patriæ Regnum Sueticum, abſque ullo jure, honeſta cauſſa & titulo, à ſummi, capitalis & pernicioſiſſimi hoſtis, ſævi & ſenioris regis Chriſtierni violentia, tyrannide & extrema calamitate, prædationibus, incendiis & ſanguinis effuſione tam miſerè afflictum, & regni cives ac incolæ abſque vindice, auxiliatore & paſtore prorſus extremo exitio ſubiecti & deſerti eſſent. Præterea, tanquam Chriſtianus Rex & fidus patriæ ſalutis protector, noſtro & liberorum noſtrorum, omniumque Sueciæ tam præſentium qvam futurorum incolarum ſubſidio & incremento, atque amore patriæ & iudigenarum Suecorum, fortunis, ſanguini & vitæ ſuæ non pepercit pro aſſerenda patriæ & noſtrum omnium libertate & vita ab hoſtium oppreſſione & ruina, Deique auxilio nobis felicem pacem, quietem & florentem ſtatum reduxit. Vt ergo Deus omnipotens pro tali beneficâ ſuâ gratiâ laudem & gloriam, & Clementiſſimus noſter Dominus, Rex Guſtavus, & Majeſtatis Ejus Hæredes, Principes, tam nati quam nondum nati, à nobis, qui membra & ſubditi ſumus, gratitudinem & officia recipiant, Regnum & nos omnes Sueci incolæ in tali pace & tranquillitate Dei ope perſeveremus & conſervemur, interim ex una diſcordia regni non alia feratur & ex illa bellum, tumultus & regni ruina naſcantur & creſcāt, ſed ut hoc regnum, Magiſtratus & ſubditi eo efficacius firmo & indiſſolubili concordię vinculo connectantur; omnes & ſinguli ex omnibus regni provinciis & territoriis delegati primò de hoc gravi & arduo negotio, ex deſiderio populi & noſtrum omnium nobiſcum egerunt, ut de eo in tempore cogitetur & deliberetur, ſi quid in regno Magiſtratui humanitus accidat, cujus tamen vitam Deus clementer & diu ſervet, ut de alio ſucceſſore & rege certi eſſe poſſimus, nec forſan de electione aut aliàs diſcordia quædam & turbæ in regni detrimentum excitentur; itaque nos cum illis & illi nobiſcum in nomine SS. Trinitatis, totius Regni nomine, ſecundum omnium illis commiſſam inſtructionem, poteſtatem & petitionem, maturo conſilio unanimiter convenerunt, decreverunt, promiſerunt & jurarunt, quod, quia Sereniſſ: R. M. Clementiſſimus noſter Dominus Rex Guſtavus,

velut

velut naturalis ſecundum lineam Coronæ Sueciæ Rex hæreditarius & aliàs in regnum electus, inauguratus, conſtitutus & confirmatus Rex eſt, & huic regno omnibusque tam eximiam fidem & beneficia præſtitit, qualia & quanta in his regnis vix ante, vel à prima eorum fundatione, à quoquam Rege aut Domino præſtita ſunt, nimirum ad pacem & florentem ſtatum nos extulit, & ab extrema calamitate nos liberavit; & quia R. Mti. Regnoque, Dei beneficio, noſtro & totius regni ſolatio de maſculis hæredibus & Principe proſpectum eſt, accipimus eosdem Principes natos, & non natos, uti etiam nos ſecundum naturam, omnes Chriſtianas conſtitutiones, jura & conſanguinitatis lineam decet, pro veris noſtris & proximis Sueciæ Coronæ & Regni hæredibus, omnimodò ut poſtea exprimetur, irrevocabiliter, inſeparabiliter & quam efficaciſſimè. Receſſus etiam Örebroenſis, velut ante ſuper hac re à regni Senatu juratus & obſignatus eſt, ita nunc idem in omnibus ſuis capitibus & articulis quam firmiſſimè, uti decet, hocipſo de integro confirmabitur & confirmatur. Vi hujus obligationis & literarum, hujusmodi unionem omnium noſtrum juramentis & fide ſancitam renovamus & repetimus, omnesque & ſinguli pro nobis ac poſteris noſtris, per Deum & ſanctum ejus Verbum pollicemur & juramus, quod quia hæc ſucceſſio & deſignatio, ſecundum Dei ordinationem & providentiam, veteres & receptas regni Sueciæ leges ſcriptas, & omnium noſtrum & totius regni Senatus, Nobilitatis, Ordinum, Civitatum & univerſæ plebis unanime conſilium, conſenſum & decretum, legitimè, convenienter, utiliter & ex omnium noſtrum ac totius regni perpetuâ ſalute facta eſt cum Potentiſſimo Principe ac Domino, Dn. Guſtavo, Sueonum, Gothorum & Vandalorum &c. Rege, omnium noſtrum Clementiſſimo deſignato, coronato, & à Deo ordinato Rege, & Ejus Majeſtatis hæredibus, Principibus, natis & non natis; velut prius noſtrum homagium, juramentum & fides, quibus R. Mti & Regno Sueciæ obſtricti ſumus, continet, fidi, obſequentes & ſubjecti eſſe volumus ac debemus, & juramentum fidelitatis, ut fidos ſubditos, ex Dei mandato, omnibus civilibus ſtatutis & hujus regni veteri & legitima conſuetudine decet, inviolabiliter & irrevocabiliter nunc & in poſterum abſque ceſſatione

ſer-

ſervabimus, exſequemur & præſtabimus omnia. quæ, ut fideles ubditi, Chriſtiano noſtro Regi ac Magiſtratui debemus, vitæ, facultatibus, uxori, liberis & omnibus noſtris poſſeſſionibus non parcemus, pro R.M.te & patria, in caſu neceſſitatis, & quando R. M. hoc poſtulaverit, impendendis & chariſſima quæque cum eo periclitabimur, fruemur, luemus, vivemus cum eo ac moriemur. ſi inſuper (veluti tam potentium quam quorumcunque hominum vita in Dei manu ac poteſtate ſita eſt) R. M. Sueciæ Rex Guſtavus, Dominus noſter Clementiſſimus, ex hoc mundo ad æternam beatitudinem evocaretur & decederet, quod Deus diu prorogет, promittimus, fidem damus & juramus quam firmiſſime, in ſolidum & ratum, omnes & ſinguli, ut ante dictum R. M. primogenitum Filium, Celſiſſimum Principem Dn. Ericum proximum regni Succeſſorum, à Deo proviſum & nunc deſignatum Regem fore, velut etiam pro nobis & noſtris poſteris approbamus, confirmamus & acceptamus eum pro noſtro Domino ac Rege, pari modo ei fideles, morigeri & ſinceri futuri. Similiter, ut ante dictum, præſenti noſtro Regi ac Domino Regi Guſtavo tunc ut jam, & jam ut tunc fidem datam integrè ſervabimus, vitam & corpus pro ipſo diſcrimini objecturi, & ei omnibus modis auxilio & præſidio futuri omniaque illa facturi & omiſſuri quæ fideles & ſinceros ſubditos, exiſtimationis, juramenti & promiſſi nomine decent. Si etiam talis iterum caſus accideret, ut Sereniſſimus noſter deſignatus proximus Rex Dux Ericus ex Dei voluntate, Principes mares hæredes poſt ſe relinqueret, primogenitus ejus Filius regno ſuccedet, & poſtea quocunque decedente, de linea in lineam, proximus natu ſuccedet, & præerit regno, & iidem ejus Filii, nati vel naſcituri, à nobis & poſteris pro legitimis regni Sueciæ hęredibus, deſignatis Regibus habebuntur & manebunt. Si verò Dux Ericus, qui nunc proximus, deſignatus & electus Rex eſt, per Dei voluntatem abſque maribus Regiis & Principalibus hæredibus obiret proximè ſubſequens, Clementiſſimi noſtri Domini ac Regis Filius, Celſiſſimus Princeps Dux Iohannes, qui juxta lineā ſecundogenitus eſt, omninò eo modo & forma, qualis in Duce Erico expreſſa eſt, Regio imperio deſignatus, juratus & electus Rex Sueciæ coronæ & regno ſuccedet. Eundem dicto modo pro noſtro

Rege ac Domino quam firmiſſimè & irretractabiliter accipiemus, & juramentum fidelitatis ei ſemper, integrè, immediatè & abſque omni contradictione ſervabimus. Parem in modum ei fideles, audientes & præſto erimus ac manebimus, etiam cum vitæ & ſalutis noſtræ diſcrimine, & cum eo, ut fidos & ſinceros ſubditos erga legitimum Dominum & Regem decet, fruemur, patiemur & ſubibimus quævis. Si quoque poſt Ducis Iohannis fatalem exceſſum Regii & Principales mares hæredes exſtarent, primogenitus ejus Filius in regnum ſuccedet, & poſtea, uti dictum, à linea ad lineam, alter poſt alterum, ſummittetur, & velut in proxime futuri & deſignati noſtri Regis, Ducis Erici præſcriptis articulis verbotenus expreſſum eſt, ſervabitur & exſecutioni mandabitur, & ut ipſe, ſic ejus Filius natus aut naſciturus, à nobis & poſteris noſtris pro vero hærede regni & Coronæ Sueciæ declarabitur, eligetur & jurabitur. Si etiam uſuveniret, ut Dux Iohannes, qui nunc ſecundus in electione & ſucceſſione Rex eſt, abſque maribus hæredibus excederet vitâ, Regia dignitas & imperium in glorioſiſſimi Regis Guſtavi Clementiſſimi noſtri nunc imperantis Regis ac Domini minorem natu Filium, Celſiſſimum Principem, Ducem Magnum transferetur, & pari modo, velut verbotennus de duobus prænominatis & honorificentiſſime memoratis R. M. Filiis, Duce Erico & Duce Iohanne Fratribus, expreſſum eſt, ita regium imperium, ut deſignatus juratus & confirmatus Rex Sueciæ, ſuſcepturus, proximè poſt alios à nobis pro noſtro Rege & Domino hoc ipſo efficaciter & irrevocabiliter acceptabitur, inaugurabitur & fidelitatis juramentum ei præſtabitur, integre abſque omni prætextu, effugio & dolo ſervandum. Eidem fidi, ſinceri, obſequio & ſubſidio erimus & manebimus, pro ipſo vitam & fortunas periclitaturi, cum ipſo uſuri, paſſuri & ſubituri quodcunq; fidos & legitimos ſubditos erga legitimum ipſorum Regem ac Dominum decet. Si etiam quid fatale accideret Duci Magno, proximè poſt eum primogenitus ejus Filius Regiam dignitatem & onus in ſe ſuſcipiet & hoc deficiente, à linea ad lineam, velut in Ducis Erici & Ducis Iohannis Succeſſionis articulis declaratum eſt, pariter ſucceſſio obſervabitur, qui verò proximus gradu erit, eum accipiemus & agnoſcemus pro noſtro & regni Sueciæ deſignato & electo Rege, eidem juramentum

mentum fidelitatis præſtabimus ſanctè ſervandum, pro eodem vitam & ſanguinem, ſi neceſſe ſit, profundemus, & porrò faciemus agemusque omnia, ad quæ fidi & ſinceri ſubditi obligati ſunt. Si etiam poſt Ducis Magni obitum nulli hæredes mares & Principes proximi ſupereſſent. tunc ille deſignatus & juratus Rex Sueciæ erit, qui proximus, ſecundum Dei providentiam, ex regio ſanguine & maximus natu maſculorum hæredum Principum ſuperſtes erit, & eo modo, à linea ad lineam, deficiente uno, ſubibit in locum alius in Regia familia, velut in tribus R.M. Domini noſtri Clementiſſimi Filiis Principibus & maribus hæredibus, Duce Erico, Duce Iohanne, Duce Magno, & eorum Succeſſionis articulis declaratum eſt; parique modo, abſq; eluſione & exceptione inviolabiliter & in perpetuum obſervabitur, conſummabitur, confirmabitur, & ſuccedetur. Proinde nos obligamus, pollicemur & juramus interveniente ſacramento, nos hanc ſucceſſionis legem, ut ad verbum hîc concepta & expreſſa eſt, quamdiu Sereniſſimi Regis Guſtavi, Clementiſſimi noſtri Domini Regia & hæreditaria Familia maſcula ſuperſtes erit, ratam, firmam & ſtabilem habituros & impleturos; & quamdiu laudatiſſima Regis Guſtavi ſtirps, propago & poſteri ſupererunt, eos pro veris noſtris & genuinis Regibus, Principibus & Dominis à linea & progenie ad lineam & progeniem, ut in hac ſucceſſionis conſtitutione declaratum eſt, accceptturos & agnituros, etiam cum ipſo vitæ, corporis, bonorum, exiſtimationis, ſalutis, uxoris, liberorum & omnium poſſeſſionum, ubi neceſſe fuerit, periculo. Eoſdem contra omnes extraneos & internos Regni & eorum hoſtes (nullis cujuſcunque nationis aut loci Principe aut Repub. exceptis) defendemus & propugnabimus, corpus & vitam pro iis periclitabimur; & re ipſa faciemus & præſtabimus omnia, quæ legitimis noſtris, naturalibus & indigenis Regibus & Dominis, & patriæ noſtræ libertati, ut fideles Suecos viros & ſinceros ſubditos decet, præſtare debemus, & ad quæ Dei mandato & juramenti fidelitatis tenore obſtricti ſumns. Et ex hoc die nullum alium, indigenam vel alienigenam, quocunque modo unquam fieri poſſit, nullo excepto, pro noſtro Domino & Rege agnoſcemus, ſed potius eum perſequemur, eique corpore ac vita reſiſtemus. Et quouſque Sereniſſ: Rex Guſtavus, & Ejus Regia

Familia & genus vivunt; eos pro noſtris & totius regni naturalibus, electis Regibus, Dominis & imperantibus Principibus, univerſi & ſinguli profitebimur & habebimus, & inde nulla inimicitia, amicitia, favore, largitione, conſanguinitate, odio, invidia, ullave alia cauſſa; nec hominum calliditate, inſtinctu aut ſeductione nos deflecti, dimoveri aut perſuaderi patiemur. Si etiam contingeret, ut indigena quiſpiam, provincia aut ditio una vel plures, nunc aut in poſterum (quod tamen Deo juvante non fiet) deficeret, vel aliàs motum quendam aut ſeditionem excitare vellet, nos obſtringimus, unimus, promittimus & fidem damus vi hujus juramenti & obligationis, nos hujuſmodi ſeditionem, ex Sereniſſimæ R. M. clementi voluntate, ſeriò & conjunctim oppreſſuros & punituros, ejuſque authores & ſocios nec clam nec palam recepturos nec conſilio nec facto adjuturos, aut quocunque modo victum, potum, arma, aliave neceſſaria illis ſuppeditaturos, ſed corpore & vita perſecuturos & peſſumdaturos, & tantis viribus, quantas R. M. deſideraverit, ei ſuppetias ituros. Contra omnes itidem exterorum impendentes incurſiones aut oppreſſiones, etiam viritim, ſi ita neceſſe fuerit, & maſculè obviam illis ibimus, nec ullum corporis aut vitæ diſcrimen ſubterfugiemus. Si ita quoque accideret (quod Deus prohibeat) ut R.M. Dominus noſter Clementiſſ. Rex Guſtavus, vita prius decederet, quam proximus inpoſterum regni ſucceſſor & Rex ad juſtam ætatem perveniſſet, volumus & debemus in tali regni ſtatu (prout R. M. quatuor aut plures ex Equeſtri ordine, aut aliàs ad id conſtituerit, qui cum & juxta potentiſſimam Principem ac Dominam, Dn. Margaretam, Svecorum, Gothorum & Vandalorum &c. Reginam, Dominam noſtram Clementiſſimam, regnum & imperium bono publico, & in pace & quiete interim adminiſtrent) Sereniſſ. & Clementiſſ. noſtræ Reginę, & quatuor aut pluribus juxta conſtitutis, obedientes, ſubjecti, ſolatio & auxilio eſſe, donec Dominus noſter & proximè imperaturus Rex, Dux Ericus imperio ipſe ſuccedat, eiq; præeſſe poſſit, non ſecus ac ſi ipſe cum imperio eſſet, & nos omnibus modis ut fidos & integros ſubditos geremus. Si etiam Sereniſſ. R. M. Clementiſſimus noſter Dominus, Rex Guſtavus, reliquis ſuis hæredibus, Principibus,

natis

natis aut non natis, qui ad regii imperii eminentiam & dignitatem pervenire nequeunt, ſecundum conditum Teſtamentum & Principalis ſuſtentationis tenorem, veluti Regii Teſtamenti tabulæ & obſignationes de eo conficiendæ & confirmandæ fuſius expreſſuræ ſint, quaſdam provincias hujus regni, ex quibus Principalem ſtatum & aulam tueantur & alant, cum Regni conſenſu deſignarit & tradiderit, erga illos Principes nobis ita conſtitutos, abſque omni exceptione & effugio, velut naturales noſtros Principes provinciales, & deſignatos Dominos fideles & ſinceri erimus, & apud eos nihil aliud agemus aut tractabimus, quam quod fidos & integros ſubditos decet. Sueciæ itidem Coronæ & Regi debitum obſequium & officia præſtabimus, uti fidi & regno obligati ſincerique ſubditi ac membra debent, & velut in Teſtamento continebitur. Adverſus hanc de ſucceſſione regni æternam conſtitutionem & unionem, nullo prorſus modo ullam contraventionem aut contumaciam moliri volumus ac debemus, aut permittere à quoquam ſive extraneo ſive indigena fieri; ſed conjunctim præſentibus & futuris temporibus hujuſmodi Succeſſionis pactum noſtra omnium ſpontanea voluntate & erectis manibus accipiemus, & factis tuebimur, defendemus ac operam dabimus, ut Sereniſſimæ Regiæ Majeſtatis felicitas conſervetur, pax & tranquillitas promovetur, omne detrimentum & exitium in tempore præcaveatur, impediatur & avertatur. Si etiam uſuveniret (quod Deus clementer prohibeat) ut Sereniſſima Regia Majeſtas, & Ejus Majeſtatis mares hæredes, Principes abſque Regiis & Princpiulibus hæredibus maribus decederent, & Filia una vel plures ſuperſtites eſſent, electio ad regni Senatum, ordines & plures regni fidos ſubditos, non verò ad extraneum recidet, ut Sueciæ Leges indicant. Filiabus autem Regiæ Majeſtatis aut poſterorum illius, ex univerſo Regno, regiè ac principaliter, uti decet, & ſecundum Teſtamenti tenorem, de honeſta dote providebimus, & reliqua capita & articulos Regii Teſtamenti irrevocabiliter & fideliter implebimus & exſequemur, & cetera omnia quæ in hac Succeſſionis obligatione antea, ut & in Receſſu Örebroneſi & omnibus aliis deliberatis, decretis & ſcripto conſignatis Tractationibus, Sereniſſimæ R. M. &

Ejus Hęredibus,per nos univerſos Regni Senatores,Ordinem Equeſtrem & Nobiles tam vivos quam defunctos, promiſimus & ſtipulati ſumus. Quod itidem in Regio Teſtamento verbotenus & articulotenus,perſpicue conceptum eſt,ſi quam fideliſſimè,ſine dolo malo,dilatione,novis eluſionibus,vel utcunque hominum aſtutia vel ingenium quocunque tempore excogitare poteſt, exſequemur,implebimus & ſanctè ſervabimus, veluti quoque nunc univerſi & ſinguli,per omnium noſtrum Chriſtianam fidem,famam,vitam & bona,& hoc Succeſſionis juramentum, in veram & æternam teſtationem, illud confimamus & roboramus. A quo nullus favor, dona, odium, æmulatio, cognatio, amicitia, inimicitia, aliive hominum affectus, conſilia aut commenta quocunque modo nos deterrebunt aut depellent:ita Deus & S ejus Euangelium nos adjuvet. In majorem rei fidem, cautionem & confirmationem, quod hæc Tranſactio, æternum pactum & unanimis conſenſio, & alia omnia quæ ſupraſcripta ſunt, ex omnium noſtrum & univerſi Regni Senatus, Ordinis Equeſtris, Epiſcoporum, Præſulum, Ordinum, Civitatum & populi totius regni univerſis & ſingulis petitionibus, deſiderio & unanimi decreto, & libero noſtro arbitrio, à volentibus, in univerſi Sueciæ regni,Coronæ & incolarum rem,quietem & ſalutem facta ſint,eademque promiſerimus,juraverimus,confirmaverimus & approbaverimus, omnes prænominati R. M. regni & imperii Senatores univerſi & ſinguli, omnium reliquorum collegarum, & univerſorum Regni Ordinum, Vrbium & univerſæ plebis nomine, tam præſentium quam abſentium, pro ſe quiſque & ſuis hæredibus ac poſteris, in perpetuam teſtificationem, quod omnia ſupra ſcripta rata & firma fntura ſint, omnium noſtrum propria & hæreditaria Sigilla, ſcienter appendi curavimus. Datum & ſcriptum Arhoſiæ, Octava Epiphan. Domini, quæ erat decima tertia dies Ianuarii Anno MDXLIV.

LEX

LEX ANNONARIA, ET DE ILLICITIS COMMERCIIS.

Ad annum 1546.

Upſaliæ anno MDXLVI. a.d. xxv. Februarii, publicata.

I. SEges demeſſa & granariis condita majori pretio non ematur aut vendatur, quam in nundinis Diſenſibus proclamatum, & omnium conſenſu approbatum eſt.

II. Omnes illegitimi mercatores vicatim merces ſuas diſtrahentes, & omnes alii negociatores non ordinarii in urbibus abrogantor, veluti nobiles, præfecti, prætores, opifices, equites ſclopetarii, milites nautici aliive R.M. aliorumve miniſtri non exponant aut circumferant ullas merces venales ſive in urbibus ſive pagis. Sed ſi quis mercatura & civili victum quærendi genere uti velit, cum civibus onera publica ferat.

III. Nemo peregrini hominis pecuniâ commercia exerceat. Si quis alienam pecuniam uſurpare vel mutuò ſumere velit, ea palam utatur, in nullius fraudem & detrimentum, ſed ut Leges Sueticæ & hæc Conſtitutio exprimunt.

IV. Nulli licitum ſit marcaturam facere, niſi in bonis habeat, & peritus mercaturæ ſit. Itaque in ſingulis emporiis aliquot prudentes & fidi cives conſtituantur, qui ſedulam ejus rei curam & inſpectionem habeant.

V. In omnibus emporiis non cuivis permittatur pro lubitu quibuſvis mercibus negociationem exercere. Sed qui tabernam vult aperire, tabernarias aut inſtitorias merces vendat, alius pannum lineum, alius laneum, alius aromata venalia habeat. quidam ſalem & lupulum ſalictarium, piſces, butyrum & alia hujusmodi vendant.

VI. Quilibet opifex ſuam rem & opificium tractet. alter alteri in ſuo victus genere non moleſtiæ, impedimento, præjudicio aut detrimento ſit. Opifex prorſus abſtinebit mercatura, & mercator opificio. Nullus etiam mercator aut inſtitor hujuſmodi manu aut opere facta huc advehat, per quæ opificia perdantur aut deſtruantur. In quolibet opificio conſtituantur tribuni vel ſeniores, qui ſemper curam & inſpectionem opificum habeant, ut bonum & inculpatum opus faciant.

VII. Qui ruri opificio aut mercatura uti volet, in urbem migret, ibique ritè utatur, cum civibus regni ac civitatis onera portando, exceptis plebeiis opificibus neceſſariis ruri permittendis.

VIII. Sacerdotibus mercaturam exercere prorſus interdicitur. Illi quæ Deus ipſis mandavit curent, & mercatores ſua tractare ſinant.

IX. Omnes urbes & oppida ſingulis annis aliquoties omni inutili turba purgentur: ut coloni, cum opus fuerit, inde operas auxiliaares in agris & pratis habeant.

X. Omne eſculentum, veluti vivi boves & alia pecora ſiccata aut ſalita caro, butyrum, omnis generis piſces ſaliti aut ſiccati ad tempus evehi regno vetantur.

XI. Frequens illa navigatio lembis & ſcaphis hactenus inſtituta inpoſterum non permittatur; ſed in quavis urbe maritima definiatur numerus onerariarum navium in mare emittendarum.

XII. Ne quis clam negocietur in alterius fraudem aut incommodum, & ut conſtet, quæ merces quotannis regno evehantur, accuratè per partes annotetur.

XIII. Mercatores qui exportandis & invehendis mercibus quæſtum faciunt, ante omnia huc invehant & curent tantum ſalis, lupuli ſalictarii, pannorum aliarumque hujuſmodi exoticarum mercium, ut populo de neceſſariis proſpiciatur.

XIV. Iidem mercatores hujusmodi neceſſarias merces ſibi comparent in iſtis locis & urbibus, ex quibus alii extranei petunt: ne per tot manus eant indeque pretium earum intendatur.

XV. Nulli ruſtici emant ac ſupprimanr frumentum vel alia eſculenta, ad iterum diſtrahendum. Qui vero frumentum vel annonam ad Montanos aliove devehere ac vendere velint, illis integrum ſit, quantum ex proprio prædio & agro percipere poſſint. Qui tamen ferrum pro permutato aut vendito frumento recipiunt, & quidem plus quam ipſi egeant, ad proxima emporia illud devehant ibique vendant, non verò vicatim diſtrahant.

XV. Plebs ruſticorum & cives urbium eo veſtimentorum genere quilibet pro ſuo ſtatu & conditione, quo parentes & ma-

majores eorum contenti fuere. Splendor enim & ſuperbia nulli eſt uſui, ſed in Dei offenſam & publicæ ac privatæ rei detrimentum cedit. Colonorum optimus ornatus eſt ut agrum & prata bene culta & ſepta habeant, polentam & farinam in horreis, & eſcam in domo.

XVI. Ex omnibus rebus venalibus, in noſtro ſolo natis aut productis, juxta veram & ſedulam æſtimationem ac taxationem tertia pars pretii, præter omne lucrum, detrahatur.

XVII. Omnes opifices cujuscunque generis, tertiam partem de manus pretio deducant.

XVIII. Omnes pro mercede ſervientes ęqua mercede annua per æqualem deductionem, pro temporis & regionis conditione contenti ſint.

XIX. De pecunia pro victu ſive hebdomadali in urbibus, ſive diurno ruri & pabulo equorum nocturno ſecundum cujuſvis loci conditionem tertia quoque portio deducatur.

XX. Hi articuli inviolabiliter ſervantor. Mulcta in violatores prima vice quadraginta marcarum cum publicatione rerum illicitè emtarum aut venditarum decernitor. Iteranti tranſgreſſionem capital & publicatio bonorum eſto.

CONSTVTIO REGIA

De Annonæ caritatis cauſſis & remediis, Gripsholmiæ 4. April. anno MDXLVI. publicata.

IN Comitiis Arbogenſibus actum eſt de annonæ caritate, qua regnum & ſubditi tunc oppido premebantur, ejus cauſis & remediis. Primò universè propoſitum quod in confeſſo eſſet, hujuſmodi annonæ gravitatem aliaſque plagas publicas, quibus Deus interdum in regna & reſpublicas animadvertit, Dei permiſſu velut peccatorum flagra hominibus infligi; tamen ſingulos

rem ſeriò penſitantes inficias ire non poſſe, hujus mali publici
cauſam & culpam etiam in plebis incuria & inertia reſidere.
Dein per partes ad mali fontem & emendandi modos propius
1. deſcenſum eſt. In oris Septentrionalioribus, velut Dalia,
Helſingia, Geſtricia, Angermannia, Medelpadia & Bothnia
rei frumentariæ incendium inde ortum probatur, quod creſ-
cente populo tamen parum agri colatur, & prædia in multas
partes ab inquilinis dividantur, quibus alimenta non ſuffi-
ciant. His ut remedium fiat, Rex cum Ordinibus præcipit,
ut quiſque pro ſuis facultatibus ſubigat, eradicet & colat a-
gros & prata, atque exuſtis ſuperfluis nemorum partibus,
fundos ſegetis patientes reddat, & novas villas ac prædia
exſtruat, quibus loci commoditas non deeſt: ut ita agri ae fru-
mentum inde locupletentur, & populo victus copia præſto
ſit. Deſidibus pœna, gnavis immunitas ad tempus & oneribus
2. publicis promittitur. Quum hoc quoque annonæ difficultati
cauſam præbeat, quod in dictis oris coloni plus agrorum oc-
cupent & inſtruant, quam opus ſit, quique pluribus ſufficere
poſſint, aliis autem juxtim colere volentibus invidiæ atque
obſtaculo ſint; idem Rex ſeverè interdicit, vetatque plures
fundos inſtruere, quam quibus excolendis ſatis habiles ſint,
nec alios novas villas inſtruere citra ipſorum detrimentum
parantes, ex malitia aut livore impediant. Reos quadraginta
3. marcis mulctandos, vim facientes, ex lege puniendos. Qui-
bus autem denegetur dicto modo nova prædia exſtruere, ſi
nullam aliam victus quærendi viam videant, mercaturam ex-
ercere, & quidem vicatim cum non exiguo regni & ſubdito-
rum incommodo. quod Rex ſeriò prohibet, & vel in urbem
migrare, ibique onera publica cum aliis civibus ſubeundo
mercaturam facere, vel ſi hoc non poſſit, agrum colere jubet,
ſub mulcta quadraginta marcarum & mercium jactura pri-
ma vice, ſecundò centum marcarum, tertiò capitis pœna.
4. Sed & hanc non levem annonæ flagellationis cauſſam eſſe,
quod nemo colonorum velit liberos ſuos honeſtum aliquod
opificium diſcere, unde ſe exhibere poſſint, ſed ſibi invicem
oneri eſſe, aut alimentis deficientibus vagari ac diſcurrere
per provincias, & ad triturandam ſegetem operam locare,
non tamen pro pecunia, ſed pro certis & æqualibus frumenti
modiis, ſive gravi ſive vili annona. per quod magna parte ſe-
getis

getis agricolas exhauriant, ita ut tempore verno, quando ſementis facienda, nonnunquam plus frumenti trituratores quam ipſi coloni poſſideant. cujus pretium domum redeuntes pro lubitu intendant, aut pro piſcibus permutent, quos vendendo iterum ſegete commutent, & tam piſces quam ſegetem magno denique vendant, cum non exiguo ſubditorum detrimento. Proinde Rex ſeriò edicit, has operas inpoſterum non pro ſegetis modiis, ut hactenus, ſed pro æqua mercede diurna aut annua pro cujuſque conditione locandas eſſe & tam æſtatis ac meſſis quam hyemali tempore, ut colonis, quoties opus eſt, uſui eſſe poſſint. Idem de ſervis, quorum opera per annum conducta eſt, accipi vult, ut pro pecunia non frumento ſerviant. Annonæ flagellatoribus in- 5.
ſuper interdicitur cumulare frumentum & pro nimio pretio vendere apud montanos vel alios, aut plus ferri pro ſegete commutare, quam ad uſum ſuum. aut ſi plus acceperint, non vicatim diſtrahere, ſed in proximis emporiis pro uſitato & definito pretio vendere. Quoſdam porrò majora prædia conducere, quam quibus rite colendis pares ſint. in quibus ſi duos vel tres annos habitarint, & agrum attenuarint atque effætum reddiderint, inde demigrare magno ære alieno prædii domino nexos, & alibi domicilium deſultorio more figere, ibique parem fraudem facere. quod præfectos ſuos ſedulo præcavere & antevertere Guſtavus jubet. AEditui quoque 6.
vetantur Decimarum fructus autumno vili coemere & vere, ubi crevit pretium, magno vendere, ſub pœna ante expreſſa. Iidem providebunt ut Decimæ juſtè exigantur, nec eorum incuriâ deteriores reddantur, ſub pœna reſtitutionis damni. Sed & pecuariæ majorem curam habere ſubditi jubentur in 7.
ſubſidium ac lætamen agri, & relevationem annonæ difficultatis; velut in VVeſtrogothia & Smalandia faciant; licet ibi minor agriculturæ cura ſit, quam uſus & non aliena prorſus loci facies poſtulet. Subditos ad agrum melius colendum ſub pœna hortatur. Luxus etiam in veſtitu, cibo & potu, ut non 8.
infima annonæ difficultatis cauſſa, prohibetur, modicus & avitus corporis cultus & frugalitas præcipitur; & ut agrum bene cultum, pecus nitidum & curatius habeant, ni offenſam regiam incurrere velint. Præcipua tamen annonæ caritatis 9.
cauſſa feruntur tot à plebe malorum inſtinctu motæ ſeditiones:

nes: ad quas comprimendas copiis tam externis quam indigenis opus fuerit, quæ regni fructus abſumſerunt, terras populatæ ſunt, bonam monetam aliasque facultates regno evexerunt; ut alia mala, quæ inteſtinas turbas comitari ſolent, ſileantur. quibus ſacerdotes occurrere potuiſſent, ſi abſque palpo, & ſeriò ſuos auditores ad obedientiam & fidem erga ſuum magiſtratum adhortati fuiſſent, cujus tam ipſos quam ſubditos ſub religione juramenti ſibi præſtiti & periculo regię
10. offenſæ monet. Propoliis etiam annonā incendentibus interdicitur, & coemtione rerum venalium pro alieno ære, quaſi ſuum eſſet, cum exiguo ſuo ſed ingenti peregrinorum lucro & majori civiū incommodo, ſub pœna ante dicta XL. marcarū prima vice & jactura rerum emtarum, altera vice centum, tertia capitis ſupplicio, ſalvo tamen mutuo aliiſq; licitis contra-
11. ctibus. Vltimo quæ alia in Nundinis Diſenſibus hoc anno Vpſaliæ ſuper hac re conſtituta erunt, hîc repetuntur cum addita pœna in immorigeros.

Ad annum 1555.

DIPLOMA GVSTAVI I.
Regis Seciæ &c.
DE CAVSSIS INOPIÆ AGRIcolarum, & imminutarum Coronæ penſionum ac cenſus, earumque remediis.

NOs Guſtavus Dei gratia, Suecorum, Gothorum & Vandalorum Rex, denunciamus Vobis, Nobis dilectis & & fidelibus ſubditis, tam liberis, quam Noſtris & Regni Sueciæ cenſualibus ruſticis, colonis & univerſæ plebi in Sueciæ regno habitantibus Regium noſtrum favorem & gratiam, & vobis, dilecti ſubditi, notum facimus, quia verè cognovimus, quid cauſſæ ſit, quod pars colonorum ad egeſtatem magis magiſque redigantur, ita ut nec ipſi vitam ſuam ſatis tueri, nec Nobis, Coronæ & dominis ſuis debitas penſiones ac cenſum exſolvere, nec Eccleſiaſticis perſonis, ſpiritualibus ſuis patribus Decimas ex veteri conſuetudine, aliaque tributa lege Dei & Sueonum debita ſatis pendere poſſint, nec ſuos boves, ſues, oves & equos per annum alere poſſint, ſed per incuriam fame perire ſinant, ſibi & aliis quibus penſiones debent, haud exiguo detrimento.

Quia

Quia verò Regii officii nomine tenemur, Sueciæ Coronæ & omnium Noſtrorum ſubditorum damna & perniciem pro viribus præcavere & avertere, proinde bono & paterno animo hoc vos monebimus, ut diſcatis, unde veſtrum & Coronæ detrimentum exoriatur, atque ſi chari ſubditi paternum noſtrum conſilium & fidelem commonefactionem ſequi velitis, ſperamus cum Deo, vos veſtram conditionem & fortunam meliorem facturos, & in poſterum penſiones ac cenſum jure debitum facilius præſtituros.

I. Animadvertimus autem, Coronæ & Veſtrum detrimentum ex his cauſſis oriri: Plebem hujuſmodi prava & damnoſa conſuetudo inceſſit, ut plus agrorum, quidam emtione quidam hæreditate aut diviſione ſibi adquirere & cumulare velint, quam ſufficiant commodè uſurpandis, & ad eorum prædia jure pertineant. Quando cenſualia quædam prædia hæreditatis jure ad quoſdam perveniunt, vel ad liberos defuncti, ſeparare & dividere volunt iſthæc bona Coronæ cenſum debentia, prorſus ut alia mobilia in partes diſtribuere & ſecernere ſolent; ita ut quilibet ſuam portionem capiat, unus prata prædio villatico, alter agrum abſtrahit, tertius undas piſcium feraces, quartus nemora. Atque ſic diſtrahuntur iſtæ poſſeſſiones in alia prædia, quibus jure ſubjacere non debebant, & Coronæ jura ac beneficia hoc ipſo multum decurtantur & diminuuntur & perfidè ac furtivè cum corona agitur, & proh dolor! indulgetur. Res tandem hunc exitum habet, ut prædia olim bene poſſeſſa in tot partes ſecentur, ut vix denuò reperiri posſint. Et ubi Corona olim habebat in una paræcia decem aut viginti colonos cenſiticos, jam vix habet duos aut tres. Quod Nobis utique ferendum non eſt, ut hoc modo cum Coronæ reditibus ludatur. Non leve utique damnum Coronæ eſt, eo jacturam fieri penſionum, veredorum præſtandorum, operarum diurnarum, & aliarum contributionum.

II. Quidam agricolæ tam pertinaces, ignavi & propriorum commodorum negligentes ſunt, ut quotannis aliam atque aliam agri partem incultam relinquant & ſterileſcere ſinant, & pari modo prata. Ita ut more majorum parta rectè tueri nolint. Sigillatim veteres foſſas reparare illis iniquum videtur, ſed funditus eas devaſtari æquo animo patiuntur.

III. Quæ

III. Quæ non conſita in agro relinquunrur, & alias fructui eſſe poſſent, per moram, ignaviam & incuriam ſues depaſcere permittunt, atque ita nec ſegetem nec gramen naneiſcuntur, & quæ uſui eſſe debebant vaccis aliique pecori, conſumunt ſues, pecora verò fame contabeſcunt: quod utique indignum eſt, & privatim publiceque noxium. Nec minus nos malè habet, illam pauperiem quam pòrci faciunt, impune haberi.

IV. Si quidam colonorum libenter velint ſartos tectos vel integros tueri agros & prata, aggeres & foſſas faciendo & eradicando, aliaque præſtando, quibus bonus agricola ſcit vitam exhibere, per alios ejusdem pagi colonos ipſis non licet. Si unus enim foſſas ducere & exſtirpare inutilia gignentia velit, alter vicinus recuſat, alterique damnum exundatione infert. Vnde conſequitur tandem, ut non ſolum colonis invicem ſed toti regioni fraus fiat, inarati & inculti agri velut ſolitudine damnati jaceant Et ubi antea terræ uber & ſolum herbidum fuit, nunc ſit paluſtre & uliginoſum, ibique muſcus & paluſtres baccæ naſcantur. Sed quid inde commodi & fortunarum illi quorum intereſt inde capturi ſint, in promtu cuivis eſt judicare. Quia verò nobilium agricolæ in uno pago degunt, & communes habent agros & prata cum cenſualibus & coronæ ruſticis, æquè colant, ut decet, ſuos agros & prata, foſſas & ſepta circumducant ut cenſuales & coronæ coloni; niſi damno æſtimato ſeverè mulctari & plecti velint.

V. Hanc etiam non levem cauſſam hujusmodi incommodi eſſe deprehendimus, quod nonnulli rnſtici nunquam fixum domicilium habeant, ſed oberrent paſſim per ignaviam ex uno prædio in aliud migrantes, illudque perdentes & ſecum alios. Tales errones non ferendi ſunt inter bonos viros.

VI. Sed & prætorum ac præfectorum ruris hic culpa verſatur, qui cochlearis argentei vel alterius mnneris cauſſa, quo ſe corrumpi patiuntur, frugi & induſtrium colonum prædio ejiciunt & locant illud inutili terræ ponderi. quod ſub gravi noſtra offenſa & poena eos inpoſterum evitare jubemus.

VII. Sed & ruſticorum nonnulli negligunt totius agri cultum, & partem ejus duntaxat colunt, partem reliquam ſterileſcere ſinunt: ita ut qui conſerere deberēt agrum triginta vel qua-

quadraginta orcarum, vix octo vel decem ſerant, unde ſibi ipſis egeſtatem & Coronæ detrimentum pariunt.

VIII. Sed & verum ſationis tempus eſt in vere, præſertim ubi luteum ſolum eſt, ante nundinas Ericianas, cum tamen ante Pentecoſtes ferias ſeri ſoleat: quod cautus colonus non debebat. Et quia ſolum propter ſata foſſæ expertia in tempore non exſiccatur, inde ſæpe ſterileſcit, vel in prata aut paſcua taurorum, vitulorum aut vaccarum redigitur, donec totus ferme ager inutilis reddatur, cum gravi Coronæ damno, in poſterum non tolerando.

IX. Magis etiam Nobis è re videtur, boves aratores & quibus meſſis in horrea ſubvehatur, quam equos majori impenſa alere.

X. In rem etiam foret, vos computare temporis intervallum inter Matthiæ & VValburgis diem, & rationem inire cum numero veſtri pecoris, & quantum pabuli exigatur ad illud per hyemem alendum: atque ſi animadverteretis pabulum ei alendo non ſuffecturum, præſtaret mactari pecus (quamvis ali, ſi queat, ſatius ſit) quam fame perire: quod coram Deo & hominibus excuſari nequit. Deus quoque benignè alia media in defectu aut non magnâ copiâ foeni, alendi pecora ſuppeditavit, velut ſtramē, virgultum betulę, juncum, ſcirpum, corticē & alia hujuſmodi, quæ induſtriis obvia ſunt.

XI. Vltimò quod foenum & ſeges juſto tempore in horrea non condantur, ut fas erat, ſed per negligentiam deperdantur, in cauſſa ſunt otioſi dies & feſta Dominica quæ poſt ſacra peracta conviviis aut aliis inutilibus rebus tranſiguntur. quidam etiam hac falſa opinione imbuti ſunt, ut putent, hoc verè eſſe dies feſtos celebrare, ſi nihil agant, quod tamen directè Dei præceptis pugnat. Itaque paternè vos monitos volumus, ut temporis rationem in condendis ſegete & fœno habeatis. Sed & nimio humore ſeges tempore meſſis corrumpitur, quod ruſtici nolunt ſibi procurare ſiros vel conditoria frumenti, uti moris eſt in Finnonia, in quibus ſiccare ſegetem poſſint, ſed potius in agro relinquunt, donec pluvia & madore computreſcat, aut ſemiſiccam invehunt in horrea, ubi poſtea amburitur & diſperditur. Itaque vobis exſtruite conditoria qualia Finni habent, ne veſtrâ incuriâ ad incitas planè redigamini & totæ vobiſcum regiones.

XII. Hiſce

XII. Hiſce cauſſis hactenus enumeratis ſi remedia præſcripta oppoſueritis & paternis noſtris monitis ac juſſis obtemperaveritis, Nos benevolos ac promptos ad ſalutem veſtram pro virili procurandam habebitis, ſi ſecus, ſeveros inobedientiæ vindices. Omnes & ſingulos Nobiles, Iudices provinciales & territoriales præfectos & prætores hortamur, ſedulò curent, ut huic Noſtro Regio mandato in omnibus clauſulis mos geratur, & in contumaces ac immorigeros ſeriò animadvertatur. Iubemus etiam Noſtrarum & Coronæ poſſeſſionum inſpectores & inquiſitores officium ſuum rectè exſequi, prout coram Deo, Nobis & omnibus honeſtis viris rationem reddere cogitant. Quicunque hîc fraudem fecerit, præter mulctam XL marcarum, damnum Coronæ reſarciet. Quod omnes & ſingulos obſervare volumus. Datum Holmiæ 20. Iunii Anno MDLV.

Ad annum 1556.

FOEDVS COMMERCIORVM inter SVECOS & FRISIOS ORIENTALES.

Excerptū ex Vbbonis Emmii rer Friſic. hiſt. lib LX. p. 954. 955. & collatū cū eo quod extat in Annalibus Sueticis Erici Georgii parte 2. pag. 344. 345.

I. SVEcis jus eſto liberè & abſque impendio vectigalium cujuſcunque generis in omnibus oppidis ac locis Friſiæ orientalis, quæ Comitibus parent, negotiari, importare, exportare, diſtrahere, emere, commutare, ſive per ſe, ſive per procuratores ſuos. Excipitur exportatio in VVeſtfaliam, ditionem Groninganam, Friſiam Translavicanam, propterea quod ea loca portui Emdano nimium ſint vicina. Idem jus habento Emdani & omnes Friſiæ orientalis incolæ per univerſum regnum Sueciæ, (*a*) præſertim Stocholmiæ, Nicopiæ, Sudercopiæ, Calmariæ, Niloſiæ; ita ut ne profiteri quidem res iſtic emtas, quas exportare volent, habeant neceſſe. (*b*)

II. Ad

II. Ad hæc Suecis licebit merces in Friſiam orientalem importatas, ſi eas ex uſu ſuo vendere aut permutare non potuerint, etiam in conditoriis repoſitas, ſine vectigali exportare iſtinc quocunque lubebit: licebit idipſum Emdenſibus, & reliquis Friſiam hanc habitantibus, in Suecia.

III. Impoſtores nomen Suecicum aut Friſicum mentientes non comprehenduntor. (*c*)

IV. Sueci domicilium fixuri in Friſia Orientali, & Friſii Orientales in Suecia à tributis in ſumtus familiarum aut menſarum ſuarum omni modo exemti ſunto. (*d*)

V. Emdanis & reliquis Friſiis Orientalibus fas non eſto merces Suecicas in in Sueciâ emtas aliò (*e*) quam in portum Emdanum, aut hujus regionis portus cæteros cis Viſurgim fluvium inferre; niſi tempeſtatis vis major proximum quemque portum ſubire coëgerit, exceptis portubus hoſtium regis: & contra.

VI. His feliciter cedentibus, ad ulteriora eatur utrorumque commoda & juris incrementa, ut nec hos in Sueciâ, nec illos in Friſia Orientali ad judices vocare liceat, (*f*) niſi ob cauſas ex contractibus heic aut illic initis ortas. Ad has verò cauſas diſceptandas ex ipſis utriusque gentis mercatoribus eorundem ipſorum arbitrio ſeniores deſignentur, qui judicum locum teneant: à quibus ad judices ordinarios appellatio ſit, ſi quis gravatum ſe ſententiâ exiſtimet.

VII. Sed quia gubernatrix Friſiæ Orientalis tutoriam tantùm poteſtatem habebat, atque ita diutius obligare filios, quàm ipſi vellent, non poterat, eam ob cauſam lex addita eſt, ut hæc valerent, quamdiu & regi Guſtavo, & gubernatricis filiis id eſſet placiturum: niſi interea inter utroſque ſanctius aliquod fœdus interveniret. Omnia ſine dolo malo.

C O L L A T I O.

(*a*) Hæc verba non exſtant in Fœdere commerciorum, quod memoriæ prodidit Chronicon Guſtavi I. Sueticum; ſed hæc ſunt iſthic verba: *Liberam mercaturam illis facere liceat in his ſubjectis regni maritimis urbibus, Stocholmia, Nicopia, Sudercopia, Calmaria, Aboa & Elſsburgo, aliàs Nyloſia.*

 (*b*) Nec

(*b*) Nec iſta verba ibi reperiuntur,ſed hæc: *Pro mercibus, quas ex Friſia Orientali in dictas urbes invecturi ibique vendituri ſunt,iterum emant aut permutent omnis generis Sueticas merces,quæ in regno communiter diſtrahuntur, & quibus regnum carere poteſt; & quidem abſque omni vectigalium onere.*

(*c*) Hæc verba quoque aliter concepta ſunt in Annalibus Sueticis, hoc nimirum modo: *Si quis non habitans in Suecia easdem merces Sueticas emat, vectigal inde pendere tenebitur,ut alii, qui tali immunitate non gaudent. Sedulò quoque utrinque curetur,ut hujusmodi advectiones, emtiones & venditiones absque fraude & periculo fiant.*

(*d*) Et hîc alius verborum ſenſus eſt in Annalib. Suetic. talis nimirum: *Omnes mercatores habitantes in Suecia & Friſiam orientalem accedentes, ſi iſthic negocientur & ſibi ipſis de domo ac victu proſpiciant, immunes iſthic erunt quoad cibum & potum ab omni vectigali & onere, idque purè & ſimpliciter abſque omni exceptione. Pari modo Friſii Orientales in Suecia commercantes eadem immunitate fruentur.*

(*e*) In Annalib. Suec. eſt.*Nec ad ullas urbes maritimas maris Balthici.*

(*f*) *In civilibus*, additur in Chronico Suetico. quamvis idem ſequentia verba *ob cauſas ex contractibus initis ortas* velle videantur.

Ad annum 1559.

PRIVILEGIA SVECORVM IN GALLIA,

inito Fœdere commerciorum inter GVSTAVUM I. Regem Sueciæ & FRANCISCVM I. Regem Galliæ.

I. SVecis absque omni moleſtia & impedimento liberè peregrinari & iter facere per totam Galliam terra marique liceat ,ibique negotiari,emere & vendere prorſus,ut propriis iſtius regni ſubditis permiſſum eſt, nec ullum aliud vectigal iſthic pēdere teneantur, quam ſubditi conſueti ſunt preſtare.

II. Iidem

II. Iidem pondere, menſura & numero mercium ad eos pertinentium non magis in Gallia gravabuntur quam ejus ſubditi, nec plus pro iis expendent aut exigentur, quam loci ſubditi. Qui ſecus faxit, omnes expenſas & damnum illis luet.

III. Si quibus Suecorum in Galliam proficiſci & iſtîc permanere lubeat, illis hoc integrum erit, modo Rex Galliæ aut eorum ſucceſſores eo nomine per literas compellentur. Illis quoque licebit teſtamento legitime condito legata quibuscunque voluerint vel ſuprema voluntate, vel dum integra ſunt valetudine, relinquere. Si quid donare velint, ſecundum loci ſtatuta & mores donent. De bonis ſuis ſive ſoli ſive mobilibus ordinent & conſtituant, ut alii regni incolæ.

IV. Si verò accidat, ut pax, amicitia & foedus inter Sueciam & Galliam initum ob quaſcunq; cauſſas aut caſus frangatur, aut bellum oriatur inter Regem Galliæ, aut alios Reges, Principes & Reſpublicas, per quod commercia in Gallia turbentur ac impediantur, Suecis iſthic habitantibus intra anni ſpatium, à tempore fractæ pacis, cum navibus, mercibus & bonis ſuis regno excedere licebit.

V. Si Rex Galliæ gerat bellum cum alio Principe quam Rege Sueciæ, cuivis Sueco liberum erit quoties velit, ultrò citroque commeare, ire, redire, nec quoad corpus, & fortunas & bona lædetur aut impedietur, ea tamen conditione, ne ſub ſpecie pacis mali quid per ſe vel alios machinetur adverſus Galliam.

VI. Omnibus Sueciæ ſubditis liberum erit cum navibus ſuis, mercibus & commerciis proficiſci ad Galliæ hoſtes & inimicos eorumque portus, regiones & terras ubicunque eis commodum videatur, ſubſiſtere & commercari, abire & redire, quando volent: ita ut ea de cauſſa non dicantur violaſſe pacem, aut mali quid eis inferatur à Francis. Et ut Sueci tempore belli commercia eò tutius & abſque omni moleſtia exercere poſſint, dabuntur illis literæ tuti commeatus, quandocunque deſiderabunt.

VII. Licebit etiam Suecis in Gallia tantum ſalis emere, quanto ad totius regni Sueciæ uſum & neceſſitatem opus fuerit, pro eo pretio de quo inter emtorem & venditorem convenire poterit, & Galliç ſubditi inter ſe vendiderint: idque abſque omni impedimento evehetur.

VII. Si diſſidium aut lis ſuboriatur inter Suecos de eorum navibus, commerciis aut aliis rebus dum in Gallia commorantur, eis permittetur, controverſiæ citius terminandæ cauſſa, ex ſuis eligere judices vel arbitros duos aut quatuor qui litem inter eos decidant.

IX. Lite inter Suecos & Francos aliamve nationem in regno Galliæ orta, à magiſtratu & præfectis prope oras maritimas degentibus aliquot viri à ſtudio partium alieni deligentur, qui omni diligentia jus illis dicant.

X. Sueci cujuſcunque nationis cauſſa non cogentur in Gallia vilius vendere merces ſuas, quam juſtum pretium eſſe poſſit, ſed quam chariſſimè poſſint. Hæ literæ Regia Franciſci manu ſubſcriptæ & Regio ſigillo ſubſignatæ ſunt. Actum Ambaſiæ ſeptimo Calend. April. Anno 1559.

TESTAMENTVM GUSTAVI I. REGIS SVECIÆ, &c.

Ad A. 1560. In æternæ & individuæ SS. Trinitaris, Dei Patris Filii & Spiritus Sancti nomine, Nos Guſtavus, ex eadem Dei gratia, Suecorum, Gothorum & Vandalorum &c. Rex, notum facimus & manifeſtè fatemur, quod omni vitę noſtræ tempore, & peculiariter ab imperii noſtri primordio uſque ad præſentem horam ſummo ſtudio ac deſiderio id laboravimus & quæſivimus, ut hoc inclutum Regnum Sueciæ, dilecta noſtra patria à vi, turbis, diſſidiis, diſcordia & omni alio diſcrimine defenderetur ac protegeretur, & in omni felicitate ac ſalute, tam æterna quam temporali cuſtodiretur, amplificaretur & conſervaretur. Veluti etiam ſub initium fiebat, ubi ſenex captivus & crudelis Chriſtiernus antea Daniæ Rex, immaniſſimè & inimiciſſime multi innocentis ſanguinis effuſione, rapinis, incendiis, ſuſpendiis, rotarum ſuppliciis & crebris tyrannicis perſequutionibus, hoc noſtrum Regnum, exutâ omni mi-

miſericordia & humanitate, infeſtabat, populabatur & devaſtabat. quippe ejus propoſitum & tyrannica mens ad nihil aliud directa ac propenſa erat, quam ad hujus incluti Regni æternam perniciem, & ingenui Suetici ſanguinis ac generis, ſuperioris & inferioris ordinis, exſtirpationem, Legum, juris & juſtitiæ oppreſſionem, & ad regnum hoc perpetuo ac intolerabili jugo externo ac vi ſubjiciendum, & tam irreparabili excidio mactandum, ut nunquam inpoſterum reſurgeret; cum pluribus hujusmodi, quæ hîc recenſere nimis longum foret. Qua re moti ſumus & compulſi debito amore & benevolentia erga charam noſtram patriam, tantum Regni onus in Nos recipere, per quod Nos variis curis, ærumnis & adverſitatibus, nec exiguo vitæ & corporis periculo, velut prædæ expoſuimus & objecimus: quum nullus alius vellet ſuccurrere dilectæ noſtræ patriæ à tanta calamitate & ſævitia liberandæ, & maxima pars ordinis Equeſtris, & præcipua regni membra internecione miſerè deleta eſſent. Quamvis autem ubique pericula impenderent graviſſima, non tamen ab illis Nos averti aut abſterreri paſſi ſumus, ſed de viâ tantis anguſtiis, incommodis & inſtanti exitio prævertendi, & hoc oppreſſum ac funditus ferme deletum regnum, à devaſtatoris vi ac tyrannide, benignâ Dei ope, liberandi & priſtinæ libertati, genio ac viribus reſtituendi cogitavimus & conniſi ſumus. Vnde etiam omnipotens Deus hoc noſtrum Chriſtianum, honeſtum & juſtum inſtitutum ac opus fortuna & ſucceſſu (pro quo ipſi ſit gloria, grates & laus in æternum) ſemper donavit, promovit & firmavit, hoc modo ut non ſolum ſecundum divinum ejus auxilium, hoc regnum intolerabili jugo, quod eo tempore cervicibus illius incumbebat, eriperemus, & in priſtinam dignitatem ac libertatem reponeremus, ſubditos tam eminentioris quam humilioris ſtatus ad quietem, pacem & bonam politiam, omnium fortunas, bona ac poſſeſſiones reduceremus, ſed etiam brevi poſt, de Dei ſancto, puro ac ſalutari verbo, quod ea tempeſtate hîc in regno, velut aliis quoque regnis ac rebuspublicis mundi obſcuratum & ferme exſtinctum erat, illis bene proſpiceremus, multum offenſionis, periculoſas machinationes & pravas inſidias eo nomine perpeſſi & eluctati, & ab ipſo imperii noſtri initio, ſumma providentia, impenſa,

 labo-

labore,& proprii noſtri corporis virium attenuatione operam daremus,ut quod exhauſtum,deperditum & enervatum reperimus & occupavimus,ad illam rurſus felicitatem & vigorem, in quo nunc eſt , redire & conſer vari poſſet: cui rei etiam in poſterum ſemper , ut hactenus , pro viribus animum & curas intendemus , nullique operæ parcemus. Quum autem haud ignoremus, & ut Chriſtianus Rex,penſitare queamus, omnipotentem Deum totum genus humanum,peccati cauſſa,temporali morti, ad æternæ vitæ ingreſſum, ſubjeciſſe, & omnes homines nihil certius exſpectandum habere quam mortem, nihil incertius verò quam tempus & horam mortis & exceſſus ſui,Nobis verò & Regio noſtro officio incumbat,amor & fides quibus affecti ſumus erga Noſtrum hoc regnum , poſtulent, ut tam â fatali Noſtro deceſſu , quam vitæ Noſtræ tempore quam optimè curetur & adminiſtretur , hæc omnia & alia pro rei momentis obſervanda , integrâ adhuc valetudine , paternè & fideliter ponderavimus , & propterea conſultò & bene deliberato animo de hac ſuprema Noſtra voluntate diſpoſuimus,eamque ex Regia Noſtra authoritate, poteſtate & eminentia , Noſtris hæredibus Principibus , dilectis Noſtris Liberis,ut & Regni Noſtri ſubditis , ſuperioris & inferioris ordinis,hoc ipſo in perpetuam rei memoriam publicari curavimus,&nunc publicari curamus;quam omnes & ſinguli, omnibus modis,nullo excepto, tã fideliter,firmiter & inviolabiliter in perpetuum ſervare,exequi & abſq; ulla mutatione conjunctim implere & corroborare tenebuntur, quã ſubjecta eorum obligatio , devotio , honor , Chriſtiana fides & promiſſa , quibus Nobis obſtricti & devincti ſunt, hoc exigunt & poſcunt, atque prout eos ſub Chriſtianæ animarum ſalutis & cœleſtis hæreditatis periculo hoc ſeriò monemus, & confidenter Nobis pollicemur.

Primò gratias agimus & celebramus omnipotentiſſimum Deum , quod Nos ad propriam ſuam imaginem , & cohæredes æternæ vitæ creaverit , & Sancto ſuo Spiritu illuſtrarit. Deinde quod Nos ad hoc grave onus & Regiæ coronæ dignitatem vocarit & evexerit , & ab ipſis imperii Noſtri principiis , jam per triginta octo annos largis ſuis donis & paterna ope ſemper benignè ornarit , protexerit & tutatus ſit ; ita ut Noſtrum Regnum adverſus varias tribulationes,atroces molitiones

lirionés & callida conſilia, in pace, tranquillitate & bono imperio, velut ante dictum, defenderimus & conſervarimus, ſubditorum noſtrorum animas pretioſo & ſalutari theſauro S. Euangelii cibari & ſuſtentari curaverimus, ad illam proſperitatem, exiſtimationem & ſtatum, in quo nunc degunt, eos extulerimus, cum intimo deſiderio & voto, ut divina ejus benignitas illis porrò & in perpetuum omnem felicitatem & ſalutem clementer largiri velit, quo ulterius in ea creſcant, augeantur & floreant, & ab omni malo ac incommodio eos protegat ac ſervet. Nos verò ex hac calamitatis valle, in ſacra redemtoris noſtri Ieſu Chriſti & profeſſâ veritate, ad æternum gaudium & electorum conſortium provehat: quod fidei noſtræ confeſſio & animæ viaticum erit ac manebit. Sed corpus Noſtrum terræ commendamus ad Regias & honorificas exſequias in æde Noſtra Domicana Vpſalienſi, una cum dilectiſſimis Noſtris Conjugibus, quando Deo Nos hinc ex mundo evocare placuerit. Poſtmodum tradimus hoc ipſo Regiam Noſtram Coronam, Sellam & Sceptrum dilecto Nobis maximo natu Filio, Sereniſſimo Principi ac Domino, Dn. Erico Dei gratia, ut vero Suecorum, Gothorum, & Vandalorum &c. deſignato Regi & ejus ſucceſſoribus, legitimis hæredibus maſculis, & attribuimus Ipſi talem Majeſtatem, eminentiam & poteſtatem fruendam, utendam & tuendam, qualem Vnio hæreditaria, ante aliquot annos Arhoſiæ ab univerſi Regni Ordinibus ac membris ſancita, & ad eorum intentas preces & deſideria ab omni parte rata habita atque approbata, evidentius & prolixius in literâ exprimit & declarat: quam ideò quoque hic recognitam volumus. Præter hæc etiam jubemus ipſum ante omnia Dei gloriam ejuſq; ſacrum & ſalutiferum verbum amare & tutari; idem, velut Nos omnipotentis auxilio illud inſtitui & in lucem reduci curavimus, porrò in incorruptâ doctrinâ, abſque ulla ſuperſtitione aut humana traditione propagari & prædicari facere. commune Regni bonum, commoda, amplificationem & incrementa, eodem, quo à Nobis factum eſt, modo, ſumma fide, induſtria & viribus, ſibi commendata & accepta habere, pacem omnimodo quærere & dilatare; diffidentiam, ſuſpiciones & quæ inde mala per diſſenſiones, diſcordiam & ſeditiones naſci ſolent, tanquam venenum & peſtem omnium bene ordinatarum rerum-

publ. pro virili fugere & evitare, vel bonis & maturis conſiliis prævertere: ut ſubditi ſub ejus patrocinio, auxilium & ſolatium ſperare habeant; ille verò Chriſtiani, probi & pacifici Regis officium ac nomen gerat; atque inde ab omnibus diligatur ac honoretur, eaque ratione noſtris inſiſtat veſtigiis. Sed & reliquis Noſtris Filiis ac Filiabus omnem benevolentiam, fraternum auxilium, amorem & fidem ſemper præſtet, erga illos ut propriam ſuam inſeparabilem carnem & ſanguinem, & ſumma Noſtra pignora, ex Regio genere orta humanum ſe præbeat. Atque veluti Nos eum ad honores, dignitatem & futurum Regium faſtigium præ ceteris paternè eveximus, ita vice verſa eos honorabit & diliget, eorumque commoda & proſperitatem verè fraterna fide & amore eò magis procurabit & promovebit, ut coram Deo & omnibus Sueciæ fidelibus incolis & omni pariter honeſto viro excuſari velit & poſſit. In quod ipſi nempe dilecto Noſtro Filio Domino Erico omnia quæ ad univerſam Sueciæ Coronam pertinent, eâque comprehenſa eſſe oportet, ex quibus Regiam aulam, dignitatem, exiſtimationem & imperium tueatur; exceptis tamen quæ reliquis Liberis Noſtris ſingulis expreſſe & ſpeciatim deſtinavimus ac donavimus: quibus etiam proſpicere nos obligatos agnoſcimus, non ſolum quod omnis civilis lex ac jus hoc exigit, ſed etiam naturalis lex & amor omnium bonorum parentum cordibus à Deo inſitus poſtulat: ut illis quoque de decenti ac Principali ſuſtentatione provideamus, prout vires ac facultates regni Sueciæ hoc in caſu ferre poterunt: quum eodem Regio ſtemmate & ſanguine nati ſint. Idcircò quod Principalem menſam reliquorum ante memoratorum Hęredum Noſtrorum maſculorum, & Virginum ac dilectarum Filiarum noſtrarum dotem & donationem nuptialem attinet, ut fidus Pater, proſpera adhuc valetudine, & libeta noſtra voluntate ac paterno affectu, cuilibet ad honeſtam ac neceſſariam vitæ tuitionem, tantum attribuere & aſſignare voluimus, quantum infra expreſſè declarabitur. Et in eo omnes ac ſinguli à dilecto Noſtro Filio Erico &c. omnibusque regni Ordinibus & ſubditis tam fideliter protegentur & aſſerentur, quam Nos pro eorum & omnium aliorum Noſtrorum ſubditorum bono ac ſalute, corpus, vitam & facultates noſtras diſcrimini expoſuimus & impendimus.

dimus. Et ut hoc inviolatum ſervetur, abſque illorum vel cujuscunque alterius contradictione aut impedimento, quocunque modo hominum ingenia aut aſtutia illud contra ſupremam noſtram voluntatem excogitare queant: quod, & cætera omnia hoc ipſo penitus irrita, nulla & caſſa pronunciamus.

Poſt hæc damus & tradimus hoc ipſo, & ultimæ hujus Noſtræ voluntatis vigore, dilecto Noſtro Filio, Dn. Iohanni Dei gratia, Suecorum, Gothorum, Vandalorum &c. Principi hæreditario & poſteris ejus maſculis hæredibus eorumque poſtgenitas à linea ad lineam, in eorum Principalem ſuſtentationem hæc ſubſcripta Caſtella & Feuda in Finlandia, nimirum Aboenſem arcem & feudum, Kumegårdiæ feudum, Rasborgiæ feudum & Alandiam, cum omnibus ſubjectis territoriis, populo, nobilibus, clero, civibus, ruſticis, cenſu, proventibus, vectigalibus, mulctis & aliis reditibus; item fundis, agris, pratis, ſilvis, jure foreſti aut venationum, lacubus, ſalſa & recenti aqua, jure piſcandi, molendinis, aggeribus, inventis & non invētis mineralibus, & in ſumma cum omnibus eorum adjacentibus oris & fructibus, prout Nos ipſi Coronæ nomine iſthæc cum ſuis limitibus & finibus poſſedimus, nullo excepto. omnem itidem apparatum tormentarium, munitionum, annonæ & alia eò pertinentia, velut propriam & Principalem hæreditatem, abſque omni taxatione, moleſtia & detentione, poſſidenda, utenda, fruenda, pro ſe, ſuis Principalibus hæredibus maſculis à gradu ad gradum, in perpetuum, uti in Regis Noſtris Donationis literis, prænominato dilecto Noſtro Filio Domino Iohanni in hoc conceſſis prolixius exponitur. Et quum ita proſpexerimus dicto dilecto Noſtro Filio Domino Iohanni &c. de tam Principali & magnifica ſuſtentatione ex Sueciæ Corona, uti memoratum, ille quoque vice verſa omnibus modis, ut probum Filium, Chriſtianum ac fidelem Suecum virum ac civem decet, ut & ſucceſſores ejus maſculi hæredes pariter obligati erunt ſe ſemper fidos, & promptos erga Deum, Nos, Sueciæ Coronam, & dilectum ſuum reſpectivè Fratrem, Sereniſſimum Principem Ericum &c. præbere, quando Deus ipſum ad Regium Sueciæ imperium ut Regem & caput, ab exceſſu noſtro, admorit, ut & reliquos

ejus ſucceſſores Sueciæ veros ac legitimos Reges, & dilectam ſuam patriam Sueciam; prout Deo & omnibus Sueciæ fidis incolis & univerſo honeſto populo velit ac poſſit ejus rei rationem reddere. Ex ante dictis Feudis itidem alet quantum abſque ſuo incommodo poteſt, copiarum & armorum, quibus Sueciæ, Regi & dilectę ſuæ patriæ in omni neceſſitatis caſu ſuppetias ferat terra marique, conſiliis & factis contra omnes qui Sueciæ regnum, vel quaſdam ei ſubjectas provincias aut terræ tractus opprimere, devaſtare ac deperdere conanrur; quandocunque ea re opus erit, & per Sueciæ Regem ejuſque fideles incolas & ordines ab ipſo vel ejus hæredibus deſiderabitur. Et quando extrema neceſſitas urgebit, quod Deus diu clementer avertat, ipſe & ejus maſculi hæredes poſt eum, omnes ſuas vires, vitam, fortunas & omnia neceſſaria cum Sueciæ Rege, ejuſque fidis incolis, impendent, ad Regni detrimenta & perniciem prohibendam.

Similiter largimur & tradimus hoc ipſo & vi hujus ſupremæ noſtræ voluntatis, dilecto Noſtro Filio, Celſiſſimo Principi ac Domino, Dn. Magno Dei gratia, Suecorum, Gothorum, Vandalorum &c. Principi hæreditario, & maſculis ejus hæredibus Principibus & ſucceſſoribus in ſui & ſuorum Principalem ſuſtentationem hæc ſubſequentia Feuda, primò Vadſtenas urbem, inde Askenſe territorium, cum D. Petri, Strå, Olunda, Helgone, Fivvelſtada, Hageby, Steen, Kelfvveſteen, Huarff, Styre, Aske, VVinderſtada, Motale, Nykirkie, & parochia Klåſtade, unà cum Motalaby, prædiis & ſalmonis piſcatu: item Dalenſe territorium, cum Näſie, Öreberge, Rogzlöſa, VVeffuerſunda, Kielſtada, Häreſtada, Broby & Hoff parochiis, una cum prædio Hoff & horreo regio. item VViifolcka territorium cum Normelöſe, VVethe, VViby, Syia, Harberge, Hargh, Tolffſtada, VVeſterlöſe, Mölby & Söderby parochiis. Item Göſtringenſe territorium cum Måleſanders, Åsboo, Egby, Egbyrinne, Högby, Helgona, Skrukuby, Ierſtada, Högſtada, Bielboo, Apunda, VVäderſtada, Harſtada, & Hoffs parochiis. Item Lyſningenſe territorium cum Svvanshals, Kumbla, Röök, Häda, Åby & Ödeſiö parochiis, cum prædio Alvaſtra & horreo regio. item Bobergenſe territorium cum Brunneby, Klåckeriike, Flyſtada, Elffueſtada, Ballerſtada, VVallerſtada, Skipſåhs, Förnåſe,

Lö-

Lönſåſe, Ekbyborne, Criſberga, Tielmo, & Godegårdz parochiis, unà cum Godegårdz monte. item Gulbergenſe territorium cum Biörckebergz, Ledebergz, Fliſtade, Liungiz, VVreeta & Kagu parochiis, unà cum prædio Konungzbro, horreo regio & monaſterio VVretenſi. item Meningenſe territorium cum Kimſtada, Kullerſtada, Löth, Burgz & VVånge parochiis, unà cum Nårsholmenſi prædio & horreo regio, VVångenſi monte, Orge officina fabrili mallearia & tugurio. item Broboenſe territorium cum Quillinge, Eneby, Riſinge, Regna, Skedvvy, Norcoponſi & Helleſtada parochiis, unà cum urbe Norcopia, prædiis & ſalmonis piſcatu; item Helleſtada monte, officina fabrili mallearia & tugurio. item in Nericia Askerſundenſe territorium cum hiſce quatuor parochiis Askerſundia, Hammer, Snaflunda & Leerbek parochia. item in Smalandia auſtralem & ſeptentrionalem Kindiam, cum VVårdenås, Kättelſtada, Härgerſtada, Horn, Eneby, Kiſa, Tierſtada, Vppeby, Hycklinge & Tydeſrum parochiis. item Ydrenſe territorium cum Askeriidh, Ysby, VVii, Torpa, Rydh, Sundh, Malexander, Rumskulla & Svvinehultenſi parochiis. Item in VVeſtrogothia territorium VVasboenſe cum Hornia, Frösvvädia, Säthria, Belliforſia, Querceto, Mölnetorpia, Hoffua, Fagerliida, Hundekulla, VVårängia, Lockeſtorpio, Flyſtada, Göthelunda, Vndene, Halna, Fägeröö, Träſteena, Berga, Färada, Ramsberga, Elgeråſio, Frösbergo, Beckzbergo, Lerdala, Bierna, Tynneſdala, Lyreſtada, Odensåker, Bindebergh, Läſtåde, Tiåvvadh, Hielleſtada, VVadz, Suenneby, Moo, Hammehäredz, Biörſättre, Eekeberge, Eekiæ & Vbyenſi parochia. Item Valla territorium, cum Steuoms, VVingz, Skerffz, Iſtröms, Öglunda, Egby, Skaricke, Bullom, Häggenås & Lundby parochiis, unà cum prædio Hägnetorp & horreo regio. Item Kåkindz territoriū cum Sködvve, Kyrcketorps, VVåm, Rydh, Färsby, Svventorp, Hugelberga, Madefal, VValora, VVeriſås, Kyrckiefal, Hio, Gredevviik & Grehebäcks parochiis, cum Sködvve & Hio oppidis. Item Daaliam cum ejus territoriis, ut ſunt Sundalenſe & Bulſtada, Grimſtada, Getſtada, Ireſtada, Frendeförſa, Brolanda & Ryer parochiæ. Item Nordalenſe teritorium, cum Oörs, Gunnerås, Skölerud, Dalskogz & Holms parochiis. Item VValboenſe territorium cum Ryr, Torp,

Torp, Ödborg, Fergelanda , Hogſeter, Renland, Leerdal, Rugerd & Ierbo parochiis. Item VVeboenſe territorium, cum Greshetter, Rölandz , Toſtedaal, Eedz, Noſſemarcks, Högbele, VVårvvicks, Laxerby, Torskogh, Artemarck, Steneby, Eskehult, Beck & Tiſleskogh parochiis. Et Tösbooenſe territorium, cum Eskeskogh, Moo, Amols, Fröskog, Tösö, Tiden & Ruſokz parochiis, cum ſubjacentibus tractibus, populo, nobilitate, clero, civibus, colonis, cenſu, penſione, reditibus, vectigalibus, mulctis aliisq; proventibus. Item fundos, agros, prata, nemora, jura venationum, lacus, recentes & ſalſas undas, jus piſcandi, molēdina, molas, aggeres, reperta vel nondum reperta mineralia, & in ſumma, cū omnibus eò attinentibus & jure territorii, prorſus ut Nos nomine Coronę ipſi poſſedimus, cum finibus & limitibus ſuis, nullo excepto. Omnem itidem apparatum armorum, munitionum , annonæ, & quæ alia eò pertinent, omniaque hujuſmodi velut proprium Principale hæreditarium bonum, abſque omni taxatione, moleſtia aut detentione, poſſidebit, utetur, fruetur, pro ſe, ſuis hæredibus maſculis, a linea ad lineam, in perpetuum, prout in Regiis Noſtris donationis literis, pręnominato dilecto Noſtro Filio, Dn. Magno in hoc conceſſis prolixius deducitur & explicatur. Quum ergo proſpexerimus dilecto noſtro Filio Dn. Magno de tam Principali & luculēta ſuſtentatione ex Regia Corona, ut ante memoratum eſt, ipſe quoque viceverſa omnibus modis, ut probum filium & Chriſtianum, fidum & ſincerum virum Suecum ac civem decet, ut & ejus hæredes ac ſucceſſores tenebuntur ſe ſemper fidos ac promtos erga Deum , Nos ut & Sueciæ Coronam , & dilectum ſuum reſpectivè Dn. Fratrem Celſiſſ. Principem Dn. Ericum, quando Deus ipſum regio imperio Sueciæ Regem & caput, à Noſtro exceſſu præfecerit, & pariter erga ceteros ſucceſſores, veros & legitimos Principes hæredes ac Reges , & dilectam patriam Sueciam gerere, prout ipſe & illi hoc Deo, cunctis Sueciæ fidis incolis & omni honeſto populo velint ac poſſint approbare. Ex ante dictis Feudis etiam quantum poteſt exercitum , equos & arma , pro virili & absque ſuo detrimento expediet ad Regis Sueciæ & dilectæ ſuæ Patriæ in neceſſitatis caſu ſubſidium, præſidium & auxilium terra marique , conſilio & facto , adverſus omnes qui Sueciæ regnum , aut quoſdam ejus tra-

ctus

ctus & fidos incolas infeſtare & peſſumdare conantur, quandocunque ea re opus fuerit, & illud per Regem Sueciæ ejuſque fidos incolas & ordines ab eo vel hæredibus ejus deſiderabitur. Et cum extrema neceſſitas urſerit (quam Deus benignè prohibeat) ipſe ejuſque hæredes Principes nullis facultatibus parcent cum Rege Sueciæ ejuſque fidis incolis fideliter impendendis, ne quidem ipſi vitæ & corpori, ſi neceſſe fuerit, pro avertendo Regni detrimento.

Tradimus itidem & concedimus hocipſo & hujus extremæ Noſtræ voluntatis vigore, dilecto Noſtro minimo natu Filio, Sereniſſimo Principi ac Domino, Dn. Carolo, Dei gratia, Suecorum, Gothorum & Vandalorum &c. Principi hæreditario, Ejuſque maſculis hæredibus Principibus à linea ad lineam, in ſui & illorum Principalem ſuſtentationem, hæc ſubſcripta caſtella & feuda: Primo Nicopiæ arcem, urbem & feudum, velut Rönenſe territorium cum Bålingh, Tyſteberga, Helgarna, Svvartta, Riifzeſtada, Liid, Säterſtada, Laſtringe, Runtuna, Speelvviick, Ludguda, Råbii, Tårsåker & Bogeſtada parochiis, una cum Nävveberg. Item Iönåkerenſe territorium, cum Stigetompta, Nykirkie, Bierckevviik, S. Nicolai, Tuna, Halla, Bergzhammer, Lunda, Kiila & Berboo parochiis. Item Oppunda territorium cum Årdala, Forſa, Huſeby, Blackeſtada, VVasbroo, Lerboo, VVingåker, Iuleta, Skillinge, Flooda, Fleens, VVrena, Malma, Betna & Öſteråkers parochiis. Item VVillottingen cum Duncker, Malma, Hålgeſtada, Medelöſa, Gryta & Hyltinge parochiis. Item Hölbocnſe territorium cum Mörcköö, Hölöö, Troſa, VVagnehåredz & VVeſterlingz parochiis. Item Strengneſiæ oppidum & prædia. Item Tynnelsöenſe prædium. Item Åkerenſe territorium cum Åkers, Länne, Härede, VVangsöö, Fougdöö, Helgerne & Strengneſiæ parochiis. Item Selboo territorium cum Aſpäö, Öffuerſela, Ytterſela, Torſen, Kierne & Erie parochiis. Item Daga territorium cum Gåſinge, Dillenås, Fröſtuna, Kattenås, Biörlunda & Gryte parochiis. Item Ökneboenſe territorium cum Öffuergerne, Yttergerne, ÖffuerEenhörne, YttterEenhorna, Tälie, VVålinge, Tvveta & Turinge parochiis. Item Konungzberga prædium, Eskilſtuna prædium, & Iuleta prædium. Item Orientalem Reekerna, cum Ieder, Kiula, Barvve, VValby, Sundby,

Sundby, Hamerby, Steenquiſta, Årla, Huſeby & Näshultz parochiis. Item Fors, Torſilia & Gilberga, in orientali Reckerna, unà cum oppido Torſilia. Item in VVeſmannia in Ducentario territorio, Svvedvvii, Saby, majori Rytterne & minori Rytterne parochiis. Item Snávvingenſe territorium cum Muncketorpii, Bergii, Kolbecki, Ramnáſię & Suræ parochiis. Item Sixtinam fodinam in Arhoſiæ argentario monte: item Örebroenſem arcem, urbem & feudum: item Askerenſe territorium cum Mádelöſe, Lenne & Askere parochiis: item Skollerſtadenſe territorium cum Sköllerſtada, Svvinevvadh, Eekeby, Gellerſtada, & Norboås parochiis: item Kumblenſe territorium cum Kumbla, Halsberga & Lerbeckia parochiis: item Hakevvadenſem & VViibyenſem parochiam in territorio Grimſteenenſi: item Hardemo & Kreklinge parochias in Hardemoenſi territorio: item Edzbergenſe territorium cum Kimffſtada, Edzbergh, Tångeraſa, Quisbroo & Hidinge parochiis: item Orebroenſe territorium cum Almby, Äneſtada, Lengebroo, Hoſta, Eker, Greſſua, Tyſlinge, VVintroſa, Táby, Moſes & Kiil parochiis: item in VVeſtrogothia, in territorio VVasboenſi Vlffarvvet, Ledeberga, Haslöö & Törſöö parochiis: item in VVermelandia, in occidentali Syſlet, Gilbergenſe territorium cum Gilberga, Longeriidh, Staffuenás, Sillerut, Gladevvallia, VVermeskog & Svvanskog parochiis: item Iuſſenſe territorium cum Arffvviika, Gunnerskog, Elgo, Bronskog, Nykiula & Ede parochiis: item Friiſdaliam cum Sund, Emptervviik, Fryckſene & Lyſvviik parochiis: item Elfuedaliam cum Eeke territorio, Nydalby & Roda parochiis: item Normarchiam cum Blomskog, Silbodal, Tranckhöl, Holmedal, Karlanda, Oſtervvaldskog, Tingzmarck, Foglevviik, Hierneskog & Skillingemarck parochiis: item Grumſenſe territorium cum Grums, Nors, Segerſtada & Eedz parochiis: item VViſnumenſe territorium, Rundskog, Ruda & Kiils parochiis in orientali Syſlet: item Nás territorium cum Brodſátter, Ny, Huggenás, By, Ölesfrud, Mållesſvviik, Botilſáter, Eskilſáter, Tvvete & Kyle parochiis: item Kiilenſe territorium cum ſuperiori Vlleröö, & ulteriori Vlleröö, Graffua, Kiils, Friikerudz, Tingzvvalla & Hammeröö parochiis: item VVáſenſe territorium cum VVáſe, Ful-

Fullevviik, Alſter, Ölmeháredz & VVarneme parochiis, una cum VVermelandiæ collibus, & omni ſubiacente tractu, populo, nobilitate, clero, civibus, agricolis, cenſu, penſione, reditibus, vectigalibus, mulctis aliisque proventibus, item jacenribus fundis, agris, pratis, ſilvis, jure venationum, lacubus, recentibus & ſalſis aquis, jure piſcandi, molis, aggeribus, molendinis inventis & nondum inventis metallifodinis, & in ſumma cum omnibus attinentiis & fructibus, omnino ut Nos ipſi coronæ nomine poſſedimus, una cum limititibus eorum, nullo excepto. omnem item apparatum rei tormentariæ, munitionum, annonæ, aliaque eo pertinentia, ad fruendum, utendum & retinendum, omnibus modis, ut ante de duobus noſtris dilectis Filliis Dn. Iohanne, & Dn. Magno in hoc articulo expreſſum & dictum eſt, & velut in Noſtris Regiis Donationis literis prænominato dilecto Noſtro Filio Dn. Carolo &c ſuper hoc conceſſis prolixius declaratur & commemoratur. Et quia nunc minimo natu Noſtro Filio Dn. Carolo &c. de tam Principali & magnifica ſuſtentatione proſpeximus ex Coronæ Sueticæ bonis, ut ante dictum, ille vice verſa omnimodo, velut probum Filium, Chriſtianum, fidum & integrum Suecum virum ac civem decet, una cum ſucceſſoribus hæredibus Principalibus, obligatus erit ſe ſemper fidelem & promtum erga Deum, Nos & Sueciæ Coronam, & dilectum ſuum Dn. Fratrem Dn. Ericum &c. cum Deus ipſum Regio imperio Sueciæ Regem & caput, à fatali noſtro exceſſu, præpoſuerit, ut & reliquos ſuos poſteros ac ſucceſſores, Sueciæ veros ac legitimos hæredes Principes & Reges, & dilectam ſuam Patriam gerere, ut Deo & omnibus fidelibus Sueciæ incolis & omni honeſto populo approbare velit & poſſit. Ex antedictis Feudis etiam quantas poteſt abſque gravi ſuo detrimento copias, equos & arma expediet, ad ſuccurrendum Sueciæ regno & chariſſimæ Suæ patriæ in omni occurrente neceſſitate & infeſtatione, tam terra quam mari, contra omnes illos qui Sueciæ regnum aut quoſcunque ejus tractus fidoſque incolas adoriri, devaſtare & depopulari conantur, quandocunque eo opus fuerit, idque per Sueciæ Regem ejusque fidos incolas ab eo vel ejus hæredibus poſtulatum fuerit. Et quando ſumma neceſſitas urget (quam Deus diu clementer avertat) ipſe ejusque legitimi hæredes nullis

ſuis

ſuis facultatibus parcent fideliter cum Rege Sueciæ & fidis ejus incolis impendendis, nec ipſi vitæ & corpori ad arcendum Regni mala & incommoda. Noſtri præfecti & miniſtri poſt Noſtrum beatum exceſſum, abſque omni contradictione & obſtaculo obligati & jurati erunt tradere & transferre in prænominatos Noſtros dilectos Filios omnia quæ Nos illis expreſsè & irrevocabiliter indulſimus & conceſſimus.

Præterea horum Noſtrorum dilectorum Filiorum Principales ſuſtentationes talibus conditionibus & legibus illis & eorum maſculis Hæredibus donavimus & in æternam poſſeſſionem tradidimus, ut, ſi uſuveniat, quod Deus clementer prohibeat, aliquem ſæpe nominatorum dilectorum Noſtrorum Filiorum abſque maſculis hæredibus decedere, eadem Feuda & bona libera & abſque ullo impedimento Sueciæ Coronæ reſtituantur, non habita hîc ratione hæredum fœminei ſexus. Si etiam omnipotens cuiquam eorum ſolummodò fœminei ſexus hæredes concederet, eiſque à vivis parentibus de matrimonio non proſpiceretur, poſt eorum mortem honorifica & Principalis dos ex eorum bonis mobilibus & à Ducatuum ſubditis decenter eis attribuetur, ſive matrimonium intra, ſive extra regnum ingreſſæ fuerint; ſed bona hæreditaria, quæ tam jure paterno quam materno adire poſſint, inter Fratres ſuperſtites vel eorum hæredes, ſecundum rectam lineam, pro rata dividentur, uti leges Sueciæ volunt. Si etiam quiſquam prænominatorum dilectorum Noſtrorum Filiorum abſque hæredibus moreretur (quod Deus benignè avertat) omnis ejus legitima hæreditas & bona induſtriâ parta tam mobilia quam immobilia cedent dilectis ejus Fratribus aut eorum legitimis hæredibus proximis, non verò Coronæ, velut etiam Leges Sueciæ jubent.

Porrò dilecti Noſtri Filii omnes & ſinguli, tam qui hoc Regium ſolium & imperium aſcendent, & ejus ſucceſſores ac hæredes, quam reliqui dilecti Noſtri Filii & eorum ſucceſſores ac hæredes, pro ſe ſeorſim vel cum ſingulari ſuo Senatu, miniſtris & ſubditis non aggredientur, tractabunt aut decernent quidquam eorum negotiorum, à quibus communis Regni ſalus pendet, ſive bellum, pacem, inducias, fœdus, pacta publica, ſive alias Regni ponderoſas & magni momenti cauſas, ſed hæc omnia cum omnium aut plurium, primariorum

&

& ſapientiorum Regni Ordinum ac membrorum unanimi conſilio & conſenſu fient. Si tamen contingeret, ut cuiquam prænominatorum Noſtrorum Filiorum, aut eorum Hæredum, in illis regni tractibus & oris, quas poſſeſſuri ſunt, tale negotium occurreret, quod e re totius Sueciæ Regni futurum eſſet, & occaſio ac facultas propter impeditam aut longam viam non tam citò quam opus eſſet, cum reliquis Fratribus aut eorum Succeſſoribus ea de re conſultandi daretur, ei, cui tam commoda opportunitas offertur, non præcluſum aut interdictum erit, per hoc, Sueciæ Regni commune propriumque bonum quærere; nec reliqui ejus fratres aut Regni Ordines ei hîc remoræ & impedimento erunt. Ita tamen ut omnia prudenter aggrediantur, ne id Sueciæ regno fraudi aut detrimento ſit. Vt verò nemo in hanc opinionem veniat, quaſi Feuda à Sueciæ Regno divellere conemur, quæ dilectis noſtris Filiis, Celſiſſimis Principibus ac Dominis, Dn. Iohanni, Dn. Magno & Dn. Carolo benignè ex Coronæ bonis conceſſimus, potius volumus, ut iſthæc bona omnia, velut antiquitus fuerunt, inſerta ſint & unita toti Sueciæ regno, penituſque ei inhæreant, velut membra pendent à toto corpore, & à capite ſe regi patiuntur, ita prænominati dilecti noſtri Filii, Dn. Iohannes, Dn. Magnus & Dn. Carolus una cum Succeſſoribus ſuis, ut prædictum, ſemper obligati erunt conſilio & facto amoliri & prævertere pro ſummis viribus, dilecti noſtri Filii Dn. Erici &c. poſt obitum Noſtrum, velut legitimi eorum Domini & Regis, & Hæredum ejus maſculorum, ut & Sueciæ Regni, omnium illorum chariſſimæ patriæ incommoda & exitium, nulloque modo ſe ab eo, ejus hæredibus & Sueciæ regno ſe ſeparari patientur, ſub pœna in Legibus Sueticis expreſſa. Parem in modum, quoties nova quædam mutatio in imperio fit, ita ut vel Nos vel futuri ſucceſſores (quod Deus clementer & benignè diu avertat) decedant aliusque ex eadem Regia familia & ſanguine regno ſuccedat, velut Nos & univerſi Regni Ordines conſenſerunt & decreverunt, prænominati dilecti Noſtri Filii & eorum maſculi Hæredes eundem Dominum ac Regem debito cum honore ac reverentia adibunt, & horum Noſtrorum paternorum Donorum ac Feudorum confirmationem deſiderabunt.

Eidem fidem ſuam & obſequium obſtringent omnimodo in totius Sueciæ regni commodum & bonum, idque tam conſtanter implebunt & præſtabunt, velut omnes alii ſinceri ac fideles regni Sueciæ Senatores & membra facere tenentur. Contra, qui ad regnum & regium ſolium pervenit, obligatus erit literis & ſigillo confirmare ante dictas Paternas Noſtras Donationes & beneficia: ita ut dilecti Noſtri Filii, Dn. Iohannes, Dn. Magnus & Dn. Carolus eorumque hæredes maſculi, præſcriptas Donationes & Feuda, abſque omni impedimento & lite quietè poſſideant ac fruantur, ſecundum Noſtrarum Donationis literarum expreſſum tenorem & mentem.

Dilectus noſter Filius Dn. Ericus una cum omnibus Regni Ordinibus & membris obligatus erit, pro ſumma virili operam dare, ut omnia præſcripta firmiter & inviolabiliter, abſque omni remora & obſtaculo ſerventur. Peculiariter tamen & bono conſulto, ad prævertendum multum infortunii & periculi, hoc ipſo præcavere & proteſtari voluimus, ut nulli dilectorum Noſtrorum Filiorum licitum aut permiſſum ſit, quidquam eorum bonorum quæ nunc ex Corona ipſis conceſſimus, in quemquam exoticorum aut indigenarum, titulo dominii, hæreditatis aliove modo transferre, alienare, vendere, oppignerare, aut donare, in hujus regni, ipſorum, aut ſubditorum præjudicium & diminutionem, velut olim proh dolor! factum eſt de Gothlandia, Hallandia, Scânia & aliis oris, ab hoc Regno & Corona hoc modo alienatis. Si verò quenquam dilectorum Noſtrorum Filiorum talis neceſſitas circumveniret (quod Deus clementer prohibeat) ut vel carcere, gravi morbo vel intolerabili paupertate premeretur & cogeretur oppignerare partem ſuorum bonorum, permittetur ipſi ex facultatibus ſuis legitima hæreditate, ſive ſoli ſive mobilibus adquiſitis capere, non verò ex Coronæ bonis. Nulla tamen portio pignori obligabitur alibi quam hîc in regno, & ſub jure retrahendi ac cui illud legitimè competit, redimendi, pro auro, argento aut pecunia, per univerſi Regni vel Ducatuum ſuorum ſubditorum auxilium, pro rei circumſtantiis & conditione. Omnia illa, quæ hîc paternè ordinavimus, indiviſa quoque & immota relinquent: ne ipſi aut eorum hæredes ac poſteri, quoad poſſeſſiones, populum

lum & proventus enerventur, deperdantur aut jacturam patiantur; & inprimis ne Regni ſubditi, in quocunque neceſſitatis articulo, hoc impoſſibilibus contributionibus luant, & de eo conquerendi & expoſtulandi cauſſas habeant.

Denique uti dilectum noſtrum Filium Dn. Ericum &c. antea ſigillatim admonuimus, ita tres reliquos noſtros dilectos Filios conjunctim & paterne hoc ipſo admonitos volumus, ut ſanctam Dei voluntatem & quod ipſi placet,cum animi ſubmiſſione & Chriſtiana pietate ſemper ob oculos habeant, in eum ut verum ac vivum Deum, extra quem nulla proſperitas aut beatitudo eſſe poteſt,firmam ſuam ſpem ac fiduciam collocent,à pura ejus doctrina ſe abduci,abſterreri aut dimoveri non patiantur, ſed ad vitæ uſque finem in ea conſtanter perſeverent. Hujus Regni ſalutem in omnibus quæ poſſunt,perpendant,procurent & tueantur. Fidem quam dilecto Noſtro Filio Dn. Erico &c. poſt exceſſum Noſtrum, Ejusque genuinis hæredibus maſculis, ut & huic Regno, dilectiſſimæ ſuæ patriæ,præſtare debent,omnimodis impleant, ab ea ſe nulla ratione diverti aut deflecti patiantur, multò minus aliquid violenter contra eam tentent; ſed ut plura ac potiora unius corporis membra eique cognata, cohæreant & amicè conſpirent. Dilectum Noſtrum Filium Dn. Ericum &c. pro Rege & capite hujus regni agnoſcant, ament & honorent, & ſe erga eum ut decet,fraternè & amicè gerant. Alter alterius commodum,ut proprium, quærat & promoveat, & ut dilecti fratres,unaq; caro& ſanguis ſe mutua charitate & concordia complectantur. Nullam rem, quæ hoc fraterni amoris ac fidei vinculũ quocunq; modo diſſolvere, labefactare aut perdere queat, inter ſe ferant aut oboriri patiantur,ſive per ſuorum miniſtrorum ſive aliorum hominum male feriatorum rixas aut impulſum.In gravibusRegni aut ſuis negotiis nullos indigenarum aut extraneorũ pro Senatoribus, Cancellario aut aliis ſuperioribus dignitatibus uſurpabunt aut adſciſcent, qui hanc Noſtram paternam Teſtamenti ordinationem quocunque modo impedire,aut interFratres diffidentiam aut diſcordiam excitare conantur. Nec per ſua matrimonia aut aliàs nimium extraneorum huc illiciant, in Regni, bonorum virorum & alienorum ſubditorum oppreſſionem. ſed potius omnem occaſionem, cauſam & anſam metuendi diſcriminis

ſummopere fugiant & vitent. Bonam & fraternā confidentiam colant & magis magisq; inter ſe plantent ac propagent. Hanc Noſtram paternam & benevolam curam ac providentiam altè animis ſuis inſcribant, ut omnia hujusmodi & quę aliàs charos fratres facere & præſtare ſibi invicem decet, tam fideliter & abſq; omni eluſione ſemper expleant, quam volunt ſibi omnipotentem Deum in anima & corpore propitium, & ne Nos ab illis ſub terra in beata noſtra quiete propterea ſollicitemur.

De Virginibus Principibus, dilectis noſtris Filiabus hiſce ordinamus & ſtatuimus in hunc modum, ut quotquot ex illis poſt beatum noſtrum exceſſum innuptæ ſuperſunt, in dilecti Noſtri Filii Dn. Erici &c. gynecæo; vel ſi ille regno abſit, apud dilectam Noſtram Conjugem, vel alium Noſtrorum natu majorum Filiorum, qui in matrimonio degat, regiè, honorificè nec vilius quam apud Nos educatæ ſunt, abſque ullius earum dotis imminutione, ex Corona alantur & ſuſtententur, donec juxta ordinem & lineam in Regium, Principale aut Principali par matrimonium elocentur. Singulis illarum in dotem damus ac dicimus vi ſupremæ hujus Noſtræ voluntatis centum mille thaleros, quæ ſummæ, cum omnium Regni ordinum & ſubditorum ſubſidio, ex lege regni contribuentur & expendentur. Ad hoc omnibus & ſingulis de regiis, principalibus & pretioſis veſtibus, ornamentis, argentea ſuppellectile, arcarum & ſcriniorum inſtructione, ut Regias Filias decet, nullo excepto, in hoc caſu proſpicietur; & ſuper hoc à prænominato dilecto Noſtro Filio Dn. Erico &c. Sueciæ Regno, aut alio puoquā nullo modo contra hanc Noſtrā voluntatē urgebuntur aut gravabuntur. Proinde jubemus hæredes Noſtros maſculos & dilectos Filios conjunctim, ſed dilectum Noſtrum Filium Dn. Ericum ſeorſum tanquam caput & principem illorū, omnes dilectas Noſtras Filias, & Sorores ſuas propriamq; carnē ac ſanguinē, in honore & obſervantia habere. Et quando à naturalibus ſuis Parētibus, Patre & Matre ſeparatæ ſunt, eas tamen vera ac fraterna charitate, fide, conſilio, auxilio & ſolatio non deſtituere, ſed de meliori nota ſibi commendatas habere. Eas in miſeriam non extrudere aut expellere, ſed quoad ejus unquā fieri poteſt, cum Regni Senatu adlaborare, ut eædem dilectæ Noſtræ Filię, in iſtis locis & regionibus, quę ipſis dignitati, honori & gaudio, & huic Regno

pro

pro re nata ſubſidio & commodo eſſe poſſint, nuptui dentur. Omnes noſtri dilectiFilii operam dabunt,ut pręnominatis dilectis noſtris Filiabus de donationibus propter nuptias,& aliis ex more ſatis caveatur ac provideatur. Et ut in hoc aliisq; caſibus ſemper in carũ rem conſuluimus & auxilio fuimus, parentis vicem,ut ipſa natura dictat,hîc ſubeant.Contra adhortamur dilectas noſtras Filias omnes & ſingulas, ut fidus Pater & Matris loco,ut ante omnia omnipotentẽ Deum creatorẽ & redemtorem ſuum venerentur & diligant,ſancta ejus pręcepta & ſalutiferum verbum libenter audiant & diſcant, & quantum in homines cadit, divinum ejus auxilium implorẽt,& ad divinę vocis normam omnes ſuas actiones & vitam dirigant. Deinde ut dilectis noſtris Filiis in omnibus quæ fraternè & bono animo illis ſuaſuri aut conſulturi ſunt, obſequantur. Mutuum commodum & bonum, ubicunq; poſſunt,tanquam charę Sorores ac Fratres,quęrant ac procurent.Dominos ſuos & dilectos maritos, quos Deus ipſis rite invocatus daturus ac proviſurus eſt,in honore &veneratione habeant:erga illos,ex Dei voluntate & inſtituto, amanter, obedienter & honeſtè ſe gerant. Simul etiam conſiderent, ex quo Regio ſtemmate & ſanguine natæ ſint , & tam extra quam in matrimonio ſuo, Dominæ Matris laudatiſſimę memorię exemplum imitentur, ut Principum fœminarum & laudabilem vitam omni ætate agant,& hæc ſupremę voluntatis noſtrę decreta altè in animos demittant, & nunquam obliviſcantur. Vbicunque apud ſuos Dominos & dilectos maritos charæ ſuæ patriæ emolumentum procurare poſſunt, nequaquam intermittant.

Qua ratione verò cum prænominatorum dilectorum noſtrorũ Filiorũ & Regni Senatus maturo conſilio & conſenſu, transegerimus & ſtatuerimus,de dilectæ noſtræ pręſẽtis conjugis,Reginæ Catharinæ dono matutinali vel ſuſtentatione,à beato noſtro exceſſu,literæ & ſigilla ſuper his faciendę & erigendæ,evidẽter declarabunt.Cupimus ergo,ut pręnominatus dilectus noſter Filius Dn. Ericus ut & reliqui dilecti noſtri Filii , dilectus noſter Regni Senatus hujuſmodi largitionem dilectam noſtram Conjugem non ſolum abſque omni impedimento , & objectione, ultrò capere & frui patiantur,ſed etiam in ea illam tueantur ac defendant,& aliàs omnimodis in rem ejus ſint, eam diligant,honorent & obſervent.

Poſtea monemus etiam prænominatum dilectum Noſtrum Filium Dn. Ericum &c. ut, quum Deus omnipotens illum à beato noſtro exceſſu ad Regiam dignitatem evexerit, reliquos dilectos Noſtros Filios omnes & ſingulos, bonos Viros dilectum Noſtrum Regni Senatum, qui omni fide & animi promtitudine Nobis & Sueciæ Regno ſemper plus aliis ſe probavit, ſigillatim, qui Nobis & dilectæ Noſtræ Conjugi cognati ſunt, ob oculos habeant, & omni favore ac gratia ſibi commendatos eſſe velint. Ceteris itidem Noſtris miniſtris, qui ſe erga Nos & Sueciæ Regnum fidos & promtos præbuerunt, gratam vicem rependere & ſingulari favore ac gratia eos proſequi & promovere velint. Iidem obligati erunt non minorem dilecto noſtro Filio Dn. Erico Ejusque poſteris fidem, obſequium & officium, quam Nobis, ut legitimo ſuo Domino ac Regi, à fatali & beato Noſtro obitu, exhibere. Adhortamur inſuper omnes & ſingulos Regni Noſtri ſubditos, ſuperioris & inferioris ordinis, ut ſedulo perpendant, animisque volvant, ſub quam crudeli exotica tyrannide, perſecutionibus, calamitatibus & miſeria illi eorumque parentes, ante imperii Noſtri tempora fuerint, & quomodo Deus omnipotens mira via ac providentia, à talibus ærumnis & calamitatibus eos benignè liberarit, & jam per bene longum tempus, omni proſperitate corporis & animæ, largiter donarit ac benedixerit; ita ut pro tantis beneficiis & munificis donis Deo nunquam ſatis gratias agere, laudare, & celebrare poſſint. Caveant verò ſibi, ne ingratitudine aut impoenitentia ſua iterum Dei gravem poenam ac virgam in ſe provocent. Vnde etiam abſque intermiſſione ex omni corde & devote ſemper orabunt eum & deſiderabunr, ut eos in poſterum quoque in pace, quiete, & concordia diu conſervare & cuſtodire velit; & divinam ſuam gratiam largiri, ut tam erga ipſum quam erga ſe invicem ut pios & Chriſtianos homines ſe gerant ejusque voluntati & beneplacito in omnibus, quantum humanitus licet, morem gerant. Quia verò hæc ultima tempora valde periculoſa & ancipitia videntur, & mundi malitia, callidæ molitiones & doli proh dolor! indies, ut ante oculos eſt, creſcunt, per quos potentes Principes, regna, regiones & populi non ſolum in perſequutiones & anguſtias, ſed ſæpe etiam in irreparabilem perniciem & æternum exitium, ut quotidiana

ex-

experientia & exempla ſatis docent, præcipitantur, atque idcircò regno ac provinciis nihil utilius eſſe poſſit, quam ut inter ſe concordiam alant, contra nihil pernicioſius ſit diſcordia & inteſtinis diſſidiis, ulterius omnes & ſingulos Regni ſubditos, ut clemens & benignus Rex, fido & ſincero animo, per amaram mortem, quam Dei filius in cruce pro omnibus illis & toto mundo paſſus eſt, obteſtamur, monemus & jubemus, ut hujus Regni Sueciæ, chariſſimæ ſuæ patriæ, ſalutem & proſperitatem, pro ſummis viribus & debita fide ſemper ſibi optimè commendatam eſſe velint, & ad præcavendum prædicta aliaque mala cum omni circumſpectione, intellectu & ratione in id eniti, ut regni membra inter ſe pacifica, concordia, inſeparabilia & ſibi innoxia permaneant, & propterea non inter ſe, multò minus inter legitimum ſuum & naturalem Magiſtratum, noſtros juvenes Principes hæredes & dilectos Filios aliquam ſuſpicionem, diſſenſionem animiq; exacerbationem oriri, excitari aut ſuccreſcere patiantur, nec ad iſthæc illos irritare aut anſam præbere velint, ſed potius operam pro virili dent, ut, ſi tale malum (à quo Deus omnipotens eos clementer ſervet) inter illos enaſcatur, illud bono maturoque conſilio in tempore, & benevolentia amicitiaque ſanetur & tollatur, atque iterum firmus & tutus fraternus amor, concordia & confidentia à fundamentis erigatur, augeatur & conſervetur. Si etiam tale incommodum contingeret (quod Deus benigne avertere dignetur) ut inter prænominatos dilectos Noſtros Filios aut eorum ſucceſſores ſimilis diſcordia aut diſſidiũ oriretur, ut amice componi, velut paulò ante dictum non poſſet, ſed ut lege agi neceſſe eſſet, quidam procerum regni, ab utraque parte approbati, commodo loco convenient, & cauſſa bene cognita, inter utrumque legitimè & ex optima conſcientia jus dicent, aut rem conciliabunt. Et quicquid eo modo inter illos vel lege ac ſententia, vel amica tranſactione pronunciabitur vel agetur, ei dilecti noſtri Filii eorumve hæredes omninò adquieſcent; ita ut nullum ulteriorem proceſſum juris vel appellationem ad peregrinos Reges, Principes, Status aut Reſpublicas exoticas in his vel aliis negotiis deſiderent aut requirant. Vt verò contra hanc poſtremam voluntatem non veniatur, ſed omni parte impleatur & exſecutioni mandetur: quod licet ipſis quorum intereſt &

ſubditis gaudio, ſolatio & omnis proſperitatis tutelæ futurum ſit, præterquam quod fides juramenti eorum hoc exigat; omnes tamen & ſingulos ſubditos monemus, quam chara eſt ipſis ſalus æterna & cœleſtis hæreditas, & quam verè volunt, ut pretioſi & innocentis Chriſti ſanguinis effuſio ipſis in peccatorum ablutionem & remiſſionem cedat, & ut Dei maledictionem in ſe quoad corpus & animam non laceſſant, hanc noſtram ſupremam voluntatem omnimodis exſequantur & ſanctè ſervent.

Vltimò etiam donamus in Dei honorem, juventutis educationem, & ſcholarum, in una ſumma marcas. Tum & omnibus xenodochiis & noſocomiis hujus regni, inter pauperes & debiles æqualiter diſtribuendas, donamus in una ſumma marcas.

His extremam Noſtram voluntatem & memoriam claudimus, Deumque omnipotentem pro larga ſua gratia & bonitate, quam Nobis ad hoc Chriſtianum opus ordinandum & conſummandum conceſſit, laudamus, gratias agimus & celebramus. In cujus manus hoc ipſo animam noſtram, in illuſtrem glorificationem & carnis noſtræ reſurrectionem ad æternam & immortalem vitam, gaudium & lætitiam commendamus & tradimus, ubi cum dilectiſſimo filio ſuo Ieſu Chriſto & Spiritu ſancto, regit & gubernat verus & æternus Deus in perpetuum, Amen. Actum in Regia Noſtra Arce Stocho miæ Kalend. Iulii anno à nativitate Chriſti Redemtoris noſtri milleſimo quingenteſimo ſexageſimo.

LEGES

LEGES AULICÆ GVSTAVI I.

NOs Guſtavus D. G. Sueonum, Gothorum & Vandalorum Rex notum facimus, ut inter aulicam noſtram familiam, aulicos nobiles, venatores, prætores illorumq; miniſtros, inter illos itidem qui aulam noſtram quotidie ſequuntur, ſive ſint pueri, ſatellites, milites prætoriani, nautæ, aliique, timor Dei, bona & Chriſtiana adminiſtratio, honeſtas, diſciplina, pudor, pax & concordia conſerventur & defendantur, creſcant & augeantur, Dei offenſio, luxus, aliaque intemperantia evitentur & tollantur, breviter concipi juſſimus quædam capita & articulos, ſecundum quos noſtri miniſtri aulici qui quotidie nos ſectantur, vel in metatis verſantur, ſe gerere debent, prout hic expreſsè conſcripti ſunt, obſervandi itidem in arcibus noſtris & ædibus, & apud alios noſtros præfectos & prætores in toto regno.

Præcipimus ergo vobis & monemus vos omnes noſtros miniſtros quoſcunque, nobiles & non nobiles, indigenas & alienigenas, divites & egenos, ut omninò obſequamini his articulis, ſi noſtram offenſam vitare velitis, nec incidere in pœnam his articulis expreſſam, à qua ſibi unuſquiſq; caveat.

I. Commeatus ſtructores cum omni familia aulica, venatoribus aliiſque, prætores item noſtri, præfecti arcium aliique noſtri miniſtri aulici timebunt Deum eumque ob oculos habebunt, ejuſque divina præcepta, ſemper libenterque audient ſacrum ejus verbum, præcipuè diebus Dominicis aliiſque commodis temporibus anni, ſemperque ſe præbebunt, ut Chriſtianos decet, ſub pœna ſeveræ noſtræ vindictæ & iræ.

2. Omnes & ſinguli fugiant Dei offenſam, inprimis gravia juramenta per Dei Filii mortem & duram paſſionem, uſurpari proh dolor! ſueta. Cumque omnes oporteat laudare Deum, colere & celebrare ſanctum ejus nomen nec contumelia afficere, quilibet honeſtè & verecundè verſabitur in familiari ſermone, ubicunque ſit, & fugiet intemperantiam & ebrietatem ſub pæna pro qualitate delicti, & duas vel plures noctes includatur arcæ robuſteæ vel turri, & ſolo pane & aqua vivat.

3. Porrò omnes noſtri miniſtri, nobiles & ignobiles Nobis, Noſtris hæredibus Principibus & Regno noſtro Sueciæ fidi, ſinceri & obſequentees erunt, & ſemper ex fide promovebunt Noſtrum & Regni commodum, incommodum verò in tempore avertent & amolientur, prout jnramento, exiſtimationi & honori ſuo ſatisfacere ſtudent, quibus nobis devincti & obligati ſunt.

4. Omnes etiam Noſtri prænominati miniſtri, pueri, ſatellites, qui noſtram aulam indies frequentant, item familia noſtra aulica, venatores, equiſones & omnes alii noſtri famuli, quicunque tandem ſint, Noſtris arcium præfectis noſtro nomine dicto audientes erunt, præſentes vel abſentes, & ubicunque illorum opera in Noſtrum & Regni emolumentum, noctu, interdiu, terra marive uti aut quocunque mittere Noſtri cauſſa volunt, hoc vel illo modo, fidos & promtos ſe præbebunt, ſub obligatione famæ & exiſtimationis. Vbi illis hoſpitia deſignaverint ac metati fuerint, ibi permanebunt & contenti erunt parte quam noſtri prætores aut ruſtici illis ex æqua æſtimatione præſtiterint. Quicunque verò ſuperfluè & inciviliter cibo ac potu uſus fuerit, ita ut ſalvo pudore iterum eructet ac evomat, vel ſtrata honeſtorum hominum deformet aut perdat, aqua & pane in arca robuſtea vel turri plectetur.

5. Nulli etiam licebit mutare hoſpitium ipſi à metatore aſſignatum, melioris victus cauſſa, ſed quilibet ſorte ſua fruatur, & commoretur in hoſpitio ſemel ipſi deſignato, ſub pœna ſex dierum carceris aut panis & aquæ, & nihilominus hoſpiti ſolvat victus expenſas; niſi hoſpes ipſum ſeorſim ad epulas invitarit.

6. Quicunque in factionem coiverint, quatuor, ſex aut plures, contra Nos, noſtrum aulę Mareſcallum, alendis equis præfectum, equitum magiſtrum, ſtabuli magiſtrum, præfectos arcium & prætores, vel contra has noſtras conſtitutiones, in quacunque re fieri poſſit, quæ Nobis aut regno noſtro detrimento ſit, vel ut per hujusmodi conſpirationem vis quædam vel ipſis invicem, vel aliis ſubditorum noſtrorum illegitimè fieret, idque juri noſtro fraudi eſſet, vel rebellio quædam aut dolus eo confirmaretur; quicunque hoc anſus fuerit aut patrarit, pro proditore habebitur, & capite plectetur, niſi ſpeciali

ciali noſtra gratia fruatur. Si quis alium de re quapiam convenire velit, lege agat, non vi, ſub pœna capitis.

7. Quicunque in expeditione adverſus hoſtem ſigna deſeruerit, aut latuerit, quando cum aliis in acie aut campo ſtare debet, & Noſtros regnique hoſtes juncta opera profligare, damnetur ut perfidus, & abſque gratia capitis reus ſit.

8. Nemo negligat excubias, quarum vices noctu & interdiu ſubire tenetur, ſub pœna capitis. Omnes quoque & ſinguli ſedulam curam habebunt ignis & candelarum, ne inde damnum aliquod oriatur, ſub pœna damni dati, aut ſi eam ſolvere nequeat, capitis.

9. Nullus egenorum aut divitum auſit conſpirare vel in metatis vel alibi terra marive adverſus noſtros præfectos aut prætores, equites, diſpenſatores, ſubpræfectos, cellæ miniſtros aut alios, qui noſtro nomine aliquid in mandatis habent, ad luxum aliquem aut intemperantiam in cibo aut potu ſovendam.

10. Nemo etiam conetur Sacerdotibus, civibus aut ruſticis extorquere veredos ad circumequitandum proprio nomine ac negotio, ſub prætextu Noſtri nominis, equitatus aut prætorum noſtrorum vel quorumcunque aliorum, ad quos non pertinent, ut ſibi per mendacium comparent victum & commeatum. Quiſquis in hoc deprehenſus fuerit, ſive ſit noſter, ſive nobilium præfectorum aut aliorum bonorum virorum miniſter, capitis pœnæ obnoxius ſit.

11. Nullus nobilium aulicorum, puerorum, ſatellitum, equiſonum, venatorum, nauticorum miniſtrorum vel alii auſint diſcedere à cætu Nos comitantium, vel diverſorio ac hoſpitio ad convivium vel aliò propria ſponte, niſi cum aulæ Mareſcalli, metatoris, annonæ ſtructoris, vel illis ſubſtituti, vel aliorum qui noſtro nomine negotium habent, venia & conſenſu, ſub pœna octo dierum carceris, aquæ & panis. Nemo quoq; auſit decedere vel renunciare hoſpitio ſibi deſignato, niſi cum venia metatoris aut alterius à Nobis mandatum habentis. Delinquens ut fur plectatur.

12. Nullus equos otioſos aut refractarios in hoſpitio ſecum habeat, fœno, hordeo aut avena paſcat, quibus Nobis & Coronæ ſufficiens ſervitium præſtare nequeat: qui hoc fecerit, mulctetur equo & colono ſolvat pretium fœni aut hordei.

13. Quiſ-

13. Quisquis conatus fuerit auferre ex arce noſtra vel aula cerevisiam, panem, aut alia cibaria, niſi fiat cum noſtra venia aut illorum conſenſu qui in aula vel arce noſtra rem familiarem curandam habent, ſi ea cauſſa damnum patiatur, ſibi imputent nec coram aliquo poſtulandi poteſtatem habeant. Si excedat dimidiæ marcæ pretium, furti poenâ plectatur.

14. Nemo ſacerdotem, civem aut agricolam hoſpitio oneret, niſi pro ratione temporis ſatisfaciat ac ſolvat ei apud quem hoſpitatur, aut per metatorem aut commeatus ſtructorem aliumve tale negotium à Nobis habentem ejus hoſpitium reſignetur, aut ad convivium à colono invitetur, ſub poena carceris ad octiduum, aquæ & panis; & nihilominus ſolvat pro victu.

15 Nemo alicui noſtrorum ſubditorum in oppidis aut ruri, eorumve uxoribus, fœminis aut familiæ vim ac injuriam faciat, ſub poena capitis.

16. Nemo conetur plus pecuniæ accipere ab ærario noſtro, quam ipſi promiſſum eſt aut mandatum à Nobis, & ille ſit inſtructus equis aut armis, ſub poena capitis.

17. Nullus permutet equum, arma& inſtrumenta militaria, quibus & Coronæ ſervire tenetur, atque pro illis capiat veſtes aut pecuniam. Nec in armorum luſtratione commodatò ſumat equos aut arma, ſub poena capitis. Qui commodatò dederit, excedat noſtra aula & infamis ſit.

18. Si Nos aut Filii noſtri in itinere vel expeditione verſentur hîc in regno, mari vel terra, omnes qui Nos ſectantur, &quicunq; ſunt aulici miniſtri &regii pueri, ſatellites, milites, aut alii ex noſtra familia aulica, nullo excepto, teneãtur Nobiscum in noſtra manſione commorari, nec inde diſcedant ad eligendum ſibi hoſpitium apud ſacerdotes, colonos aut alios, niſi noſtro aut aulæ Mareſcalli juſſu fiat. Quicunq; hoc patrarit, ad ſex vel octo dies pœna carceris, aquę& panis afficiatur, ſi in terra conſtituti ſimus, ſi mari, ter ſubeat carinam, abſq; gratia.

19. Omnes qui Nos aut aut Filios noſtros Principes ſectantur, bene armati erunt, ſive in terra ſive aqua verſantes. Arma ſemper bene parata habeant, ut quocunque tempore aut neceſſitate illis opus fuerit, in procinctu ſint, ad præſtandam illis Domino & Regi ſuo debitam operam. Quicunque hoc neglexerit, octidui carcere & aqua ac pane puniatur.

20. Nul-

20. Nullus quicunqus ſit, egenus aut dives per noctem alea ludat aut bibat in arcis conclavi vel alibi clanculum, ut in tenebris fieri ſolet, poſtquam Nos, noſter aulæ præfectus, metator, ſtabularius, prætores vel alii officiales cubitum iverunt vel poſt horam octavam aut nonam, ſub pœna quatuordecim dierum carceris & aquæ ac panis. Si inde rixæ, turbæ aut aliud quid noxium oriatur, hoc ſecundum cauſſæ qualitatem indeprecabili pœna afficiatur.

21. Si quædam lites inter aulicos noſtros miniſtros in deſignato hoſpitio vel in noſtra aula naſcantur, in quacunque re, adſciſcentur ſex, duodecim aut viginti quatuor ex prudentiſſimus aulicis, qui ſecundum optimam conſcientiam & intellectum hujusmodi cauſſas cognoſcent, examinabunt & diiudicabunt, prout coram Deo & hominibus ejus rei rationem reddere volent. Qui judices eliguntur, ſinguli prius jurabunt per Deum & ſanctum ejus verbum, quod juſtè iudicare velint cauſſas ad ipſos devolvendas. Omnes verò cauſſæ ſecundum naturam facti, interveniente quatuor, ſex aut plurium teſtium jurata aſſertione, cognoſcentur, examinabuntur & terminabuntur. Qui verò tale teſtimonium perhibere volunt, pro ſe quiſque jurabunt, ut infra ſcriptum eſt. 1. *Ita me Deus & ſacrum ejus Verbum adjuvet, ut hoc juramentum quod nunc præſto, verum & non falſum eſt aut detortum. 2. Omnia bona quæ Deus in cœlo & terra creavit, & bona in V. & N. Teſtamento expreſſa, nunquam mihi proſint in corpore vel anima, ſi pejeravero. 3. Omnia bona facta vel facienda in omni mundo, & omnes facultates quas nunc posſideo aut impoſterum poſſeſſurus ſum tam in rebus ſoli quam mobilibus, mihi meiſque hæredibus non ſint emolumento vel gaudio in corpore vel anima, ſi pejeravero.*

22. Qui falſum præſtiterit juramentum, cujus legitimè convincatur, perjurus, perfidus, improbus, inteſtabilis & omni judicio excluſus eſto.

23. Aulæ noſtræ præfectus, commeatus ſtructor, equitum magiſter, ſtabularius & alii præfecti arcis obligati erunt judicium aulicum inſtituere cum noſtris miniſtris, ſive in arce ſive metatis, quot binis aut ternis hebdomadibus, vel minimùm quolibet menſe, ſub pœna offenſæ noſtræ.

24. Si

24. Si homicidium, violentus raptus vel aliud enorme delictum perpetretur, nullus tentet occultare vel ſubducere tales facinoroſos, ut ſæpe fieri ſolet. Quicunque hoc feciſſe convictus fuerit, eandem cum reo pœnam ſubeat, niſi eum ſingulari gratia dignemur.

25. Si quis aulæ officialium conniveat aut ſciens indulgeat contra has Noſtras conſtitutiones delinquentibus, ut mandati & placiti Regii contemtor & infidus habeatur, & pro merito plectatur.

26. Vltimo omnes aliæ cauſſæ & negotia inter prænominatos noſtros officiales & miniſtors aulicos occurrentia, vel inter alios aulam noſtram ſectantes in diverſoriis aut arce noſtra, vel inter miniſtros & ſubditos noſtros, ſacerdotes, ruſticos aut cives, & quæ in his articulis expreſſa ſunt, decidentur ſecundum Leges aulicas, quę verò hic expreſſa non ſunt, ſecundum jus regni Sueciæ ſcriptum & cauſſæ conditionem. Hoc tamen nobis per expreſſum reſervato, ut nullæ cauſſæ capitales exſecutioni mandentur, niſi prius nobis cum omnibus circumſtantiis, ſcriptis teſtimoniis & probationibus inſinuatæ ſint, & noſter aulæ præfectus, aliuſve officialis noſtram de illis ſententiam decretoriam acceperit. Hoc omnes & ſinguli ſibi dictum putent, eique obſequantur. Atque ſi de cetero in his conſtitutionibus quoſdam articulos meliores reddere, renovare, mutare, quidquam detrahere vel addere velimus, hoc nobis ſemper integrum liberumque erit. In majorem horum articulorum fidem & confirmationem, ſcientes noſtrum ſigillum affigi curavimus. Scriptum & datum in urbe noſtra Vpſalia. d. 16. Novemb. Anno 1546.

NOTA.

Hæ Leges quidem ratione ordinis ad pag. 392. referendæ & ante annum 1555. ponendæ fuiſſent, ſed quia primum in eas, ex Codice quodam MSto deſcriptas, incidimus, quum priores paginæ jam excuſæ eſſent; & tamen dignæ luce videbantur, hîc cum Legibus militaribus ſubſequentibus conjungere voluimus.

LEGES

LEGES MILITARES GVSTAVI I.

Regis Sueciæ, &c.

Incertum quo anno edita.

I. POtentiſſimus Princeps ac Dominus Dn. Guſtavus D.G. Suecorum, Gothorum & Vandalorum Rex vult quemlibet militem, qui R.M. ſtipendia meret, maſculè, fideliter & promptè partes ſuas obit adverſus hoſtem vel aliàs, accipere ſtipendium pro ratione officii & experientiæ, unà cum gratuito victu, veſtitu & hoſpitio. Tribunus militum prout experiens belli fuerit, ducentas aut centum marcas ſtipendii loco capiet, Signifer octoginta marcas, alius minoris officii pro ratione uſus & operæ quam locat majorem aut minorem, ſexaginta, quinquaginta aut quadraginta marcas, miles triginta marcas, baliſtarius viginti quatuor marcas. Quiſque ſtipendium ſuum abſque remora ſtato die accipiet, & quidem pro conditione officii. In expeditione adverſus hoſtē quilibet ex indultu Regio unà cum annuo ſtipendio menſtruū capiat quinq; marcas, quolibet menſe in triginta dies computato.

II. Cum omnis noſtra proſperitas & ſucceſſus ab omnipotenti Deo proficiſcatur, quiſq; ſe decenter ex divini mandati præſcripto morigerum præbebit, ejus verbum devotè libenterque ſemper audiet, colet & celebrabit, ei convenienter, quantum in hominem cadit, vivet, ſedulò cavens, ne contra illud faciat, ſed ſemper ob oculos habeat. Si unus aut plures deprehendantur, qui ſuperſtitione, maledictis aut Dei offenſione illud transgrediātur, nec ut Chriſtianos decet, ſe gerant, illi ex veteri inſtituto militari pro natura facinoris plectētur.

III. Quilibet ſuperfluo potu & ebrietate abſtineat. Si qui convincantur per ebrietatem quid deliquiſſe, non minus punientur, atque ſi ſobrii commiſiſſent, pro ratione delicti.

IV. Quiſque in acie, velitatione, excubiis terra marive, in ſtativis, cum univerſo aut dimidio ſigno, aut per manipulos, aut turmatim abſq; contumacia præſto ſit, ſub pœna capitis.

V. Nullus infamibus verbis ſuggillet famam & exiſtimationem R.M. aut cognatorum ejus, ſed eis dicto audiens, fidus & ſubjectus ſit, ut honeſtos milites decet. Si quis comperiat, unū aut plures hoc tentare nec prævertat, ſi poſſit, impediat ac denunciet, ultimo ſupplicio pariter cum reo obnoxius eſto.

VI. Nemo

VI. Nemo R. M. duces militum,tribunos,centuriones,ſigniferos,teſſerarios, quæſitores, aut alios aliquo officio fungentes verbis aut factis lædat, aut quocunque modo illis reſiſtat, ſed illis, ut decet morem gerat. Convictus pro cognitione juris capite plectitor.

VII. Nec quiſquam auſit ſacramentũ,quo ſe obligavit,cum militiæ nomen daret, revocare aut irritum reddere, ſive ſtipendii,ſive victus alterius rei cauſa; ſed contentus ſit eo, in quod ſemel ipſe conſenſit,ſive in præſidiis arcis Regiæ collocetur, ſive alibi terra marive ejus operâ opus ſit. Si unus aut plures hujuſmodi factionis, tumultus aut conjurationis rei peragantur, abſque gratia capitis pœnam ſubeant.

VIII. Omnes & ſinguli ſe juſtè erga R. M. ſubditos cujuſcunq; loci gerant,illos aut illorum poteſtati ſubjectos non concutiant, nec verbis aut factis opprimant injuriave afficiant, ſed quicquid ab illis emerint pro eo juſtum pretium ſolvant, omnique ratione tales ſe erga illos præbeant,ut nulli querelæ locus ſit. Qui ſecus fecerint,unus aut plures abſque venia capite puniuntor.

IX. Germani milites ne effundant contumelioſa & mala dicta in Suecos milites aut Regios miniſtros, unde inimicitia inter illos excitari poſſit. Si quis tale quid conetur aut patret, pro ſeditioſo habebitur, velut inutile membrum ab aliis abſcindetur, & capite abſque omni venia plectetur. Ex adverſo Sueci Finnonicíq; R.M.milites id pariter cavebunt,ut omnis inter eos diſcordia tollatur & exulet. Si quod verò diſſidium inter Suecos & Germanos oriri poſſet, Sueci & Germani,qui non partes ſequuntur, obligati erunt ſe interponere & hujuſmodi litem ac rixam dirimere aut amicè inter illos tranſigere. cui compoſitioni partes adquieſcant, nec petulanter contraveniant, ſub pœna paulò ante dicta.

X. Nemo cum altero conſpirabit aut conjurabit, ad obreptitiè vel fraudulenter exigendum aut capiendum majus ſtipendium, quàm â R.M. conſtitutum eſt. Si quis hanc conjurationem compertam Regiis Commiſſariis non detegat, pari cum regis pœna perjurii & capitis afficitor.

XI. Quilibet in luſtratione exercitus nomẽ ſuũ gẽtile aut patriæ profiteatur,nec aliẽo nomine per luſtrationẽ eat,nec plus conſtituto ſtipendio capiat. Reus,ut perjurus capite plectitor.

XII. Nemo

XII. Nemo diſcedat caſtris absque literis commeatus, nec diverſorio ipſi deſignato absque tribuni venia, ſub pœna capitis.

XIII. Nemo ſibi ipſi eligat diverſorium alibi, quam ubi ipſi à metatore vel menſore deſignatur, eoque contentus ſit. Reus pœna militari per quæſitorem afficitor.

XIV. Nemo arma ſua, cum quibus luſtratus & recenſitus eſt, alea vel alio ludo prodigat, aut commutet absque tribuni militum conſenſu, ſub pœna capitis.

XV. Nemo per iracundiæ calorem ſobrius aut ebrius ſtringat enſem ſuum in alium. Sed ſi quid controverſiæ inter illos ſit, arbitris componendum committant. ſecus facienti capital eſto.

XVI. Nemo conetur intra vel extra caſtra tractare, literas dare aut mittere ad hoſtem clam vel palam, vel quocunque modo cum hoſte agere inſcio & inconſulto tribuno, ſub pœna capitis.

XVII. Nulli permittatur in quolibet agmine plus impedimentorum aut prædæ in expeditione terreſtri aut maritima ſecum ferre, quam ipſi à tribuno deſtinetur ac permittatur. Delinquentis ſarcinæ aut ſpolia publicantor.

XIIX. Nullus explodat ſclopetum periculoſo loco, unde detrimentum naſcatur, præſertim poſt ductas excubias, ſive in ſtativis ſive alibi, terra marive, ſub pœna capitis.

XIX. Nemo abſque ducis militum iuſſu caſtra metetur, in amico vel hoſtili ſolo, ſub pœna capitis.

XX. Si qui deprehendant, quamcunque proditionem inſtare, præfecto rerum capitalium & magiſtratui indicent, qui ulterius eam congnoſcat & avertat; ſub pœna capitali.

XXI. Nemo tentet vim aut injuriam facere mercatoribus aliisve annonam in caſtra advehentibus, vel intercipiendo, vel alia inſolentia, ſed cuilibet ſuum pro æquo pretio relinquat, ſub pœna capitis.

XXII. Nemo excedat caſtris propolii exercendi vel aliquid commercandi cauſſa, quod reliquis in caſtris deſidentibus fraudi aut detrimento eſſe poſſit, ſi legis pœnam evitare velit.

XXIII. Nec quisquam contra fidei publicæ ac ſecuritatis beneficium (vulgò Saluaguardiam vocant) delinquat, ſive in hoſtili ſive ſociorum & amicorum ſolo, ſed eâ fruentes ex authoritate publica inviolatos relinquat.

XXIV. Si prætor rerum capitalium ejusve miniſtri aliquem admiſſi cauſa comprehendere & cuſtodiæ tradere velint, illis

nullum impedimentum afferatur, ſed quilibet eis hic adjumento ſit. Si unus aut plures contra faciant, eaq; occaſione reus effugiat, par illis cũ reo pœna eſto. Si quis verò ex invidia vel odio à quæſitore in cuſtodiam tradatur, detecta ejus innocentia, liberabitur.

XXV. Si contingat, ut hoſtis clade afficiatur in urbe, arce, caſtello, campo aut ubicunque: vel ut expugnatione, prælio, velitatione aut arte militari ſuperetur, R. Mti, tormenta, pulvis nitratus, & omnia ad armaturam ſpectantia, item annona, Regalia, nullo excepto absque omni impedimento & excuſatione cedent, & ad Regem quoad uſum, fructum & dominium pertinebunt. Qui contra hæc quocunque modo deliquerit, ex lege in eum animadvertetur. Reliqua verò præda inter milites diſtribuetur, niſi propria ſponte quædam ex ea magiſtratui donare velint.

XXVI. Quisque obligatus eſto omnes hoſtium in acie, obſidione urbis aut pugna captos R. Mtis conquiſitoribus tradere. Si quis captivorum absque tribuni militum venia militis culpa elabatur, capital eſto.

XXVII. Si qui militum in acie vel prælio membris mutilentur, & bello inutiles reddantur, illis victum & alimenta R. M. promiſit uſque ad extremum vitæ diem ex publico præbenda.

XXVIII. Si quæ armenta vel alia ad annonam ſpectantia hoſtibus eripiantur, haud aſportabuntur aut abducentur caſtris, ſed in caſtris in uſum militum pro æquo à ſuperioribus æſtimato pretio diſtrahentur.

XXIX. Si qui Regiorum miniſtrorum plures aut pauciores ab hoſte capiantur, ad eos redimendos Rex propenſus eſt, & ſtipendium, quo interim caruerunt, refundendum.

XXX. Si R. Mtas vel ab hoſte, in obſidione, vel adverſa tempeſtate impediatur, ut milites menſtruum vel annuum ſtipendium dicto die accipere non poſſint, nullo tumultu aut factione ſeditionem excitent, nec vi aut minis æs ſuum vel alia neceſſaria extorquere conentur, ſed deſiderium ſuum magiſtratui exponant, ab eo reſponſum pro re nata laturi. Si quis ſecus faxit, ultimo ſupplicio afficitor.

XXXI. Nullus excubiis deſtinatus absque centurioni: venia, eas negligat, aut alium vice ſua ſubmittat. Si quis excubiis abſit, aut in illis dormiens deprehendatur, pro natura delicti & cognitione tribunorum plectatur. Qui verò excubiis deceſſerit abſque tribuni venia, capite punitor.

CHRO-

CHRONO-
LOGIA.

L. S.

Chronologia antiquior in hiſtoria Sueonum valde lubrica & incerta eſt, priſcis rerum quàm temporum obſervantioribus. Proinde, ne lectori ſtudiosè imponerem, placuit nullam potius, quam incertam ad oram Annalium meorum attexere; donec ad ætatem S. Erici deveniretur: ubi certior & Chronologorum conſenſu comprobata temporum ratio ſe offert. Si tamen placet qualemcunque interea boni conſulere, donec melior detur, ſi modò dari poſſit, hic habes ex Jacobi Giſlonis Chronologia anno MDXCII. Holmiæ edita excerptam, paucis à me additis. B. V.

CHRO-

CHRONOLOGIA
Regum Sueciæ
JACOBI GISLONIS
à
BIÖRNONE III.
uſque ad ſequentes.
cum Notis IOH. LOCCENII.

ANNO CHRISTI DCCC. *BIÖRNO III.*

A. C. XVI. BIÖRNONIS REGIS,

S. Anſcharius Septentrionalis Apoſtolus in Sueciam venit, & multos ad fidem convertit.

Nota: *Conſentit huic tempori Lupoldus Bebenburgenſis* (ſic emendar dum apud Ioh. Magnum lib. XVII. Hiſt. ſuæ cap. 2. ubi eundem a teſtimonium vocat, pro *Lubenburgenſis*) *in libro de zelo Principu Germaniæ erga religionem,* ubi ſic ſcribit: *Deſtinavit idem Ludouici Danis & aliis in circuitu poſitis gentibus ad prædicandum verbum D S. Ansgarium Hamaburgenſem primum epiſcopum: qui & Suevos ſ anno D. 816. ad fidem convertit.* Per Suevos eum hîc intellige Suedos vel Suecos, non Suevos Germaniæ populum ſatis inde l quet, quod hîc de Danis & vicinis gentibus agit, ad quas miſſus e à Ludovico Imp. Caroli M. filio Anſcharius. Ad Suevos ve nunquam ille miſſus eſt. Accedit, quod Suevi propriè ita di jam anno Chriſti DC, à S. Gallo converſi erant, ut notat Chytræ in proœm. Metropol. p. m. 461. Annum DCCCXVI. primæ co verſionis Sueonum agnoſcit etiam hic Ionas Magni Vex. Epiſc pus quondam Scarenſis p. m. in Synopſ. Hiſtor. Nec obſtare v detur, quod Ludovicus Imp. Caroli M. filius Anſcharium in D niam & vicinas oras anno DCCCXXXIV. miſerit; ut ex ejus teris apud Pontanum lib. IV. Hiſtor. Danic. patet, quum altera vi tunc in Sueciam iverit Anſcharius; non ſemel enim huc ver Meſſenius in ſua Chronologia Scondiana habet annum 829.

DCCCXXIV. BRVTAMVNDVS.

DCCCXXVII. SIVARDVS III. Fro dictus.

DCCCXL

DCCCXLII. HEROTVS.

DCCCLVI. CAROLVS VI.

DCCCLXVIII. BIöRNO IV.

DCCCLXXXIII. INGEVALLVS aliàs INGELLVS incendio periit.

DCCCXCI. OLAVVS Tretelia Ingelli filius, Rex prudens & bellicoſus.

DCCCC. INGO II. Olavi filius, Regneri filiam uxorem habuit. Bellum cum Ruſſis geſſit, Ruſſiamque ferro & flamma uſque ad Tanaim devaſtavit.

DCCCCVII. ERICVS VI. à ventoſo pileo nominatus. Nam quocunque pileum ſuum vertit, inde optatus ventus adſpirabat.

DCCCCXVII. ERICVS VII. Victorioſus dictus, Agnerum Danum hoſtem proſtravit. Curetes quoque, Eſthones & Pruſſos vicit.

DCCCCXL. ERICVS VIII. aliàs Stenchillus dictus, vulgò Åhrſåål.

DCCCCXLV. Idem miſſis legatis prædicatores ab Archiepiſcopo Bremenſi petit,& ſequenti anno impetrat.

DCCCCLXXX. OLAVVS Skottkonung dictus, quia Regnis ſuis tributum impoſuit, quod Romam ad Papam miſit: vulgò votum Olai dicitur.

DCCCLXXXII. Idem miſſis legatis ad Angliæ Regem prædicatores flagitat. Miſſus S. Sigfridus Archiep. Eboracenſis, à quo ipſe Rex baptizatus eſt.

DCCCCXCV. Idem Suetiæ & Gothiæ Norvegiam adjunxit.

DCCCCXCVIII. S. Olaus Rex Norvegiæ floruit,& bellum geſſit cum OLAVO Skottkonung. *MXI. habet Meſſenius.*

DCCCCXCIX. S. Olavus filiam OLAVI Skottkonung uxorem duxit.

MXVIII. Olavus Rex Sueciæ obiit. Sepultus Lincopiæ in Eccleſia cathedrali.

MXIX. AMVNDVS annoſus, vulgò Kålbrenna/filius Olavi Skottkonungh, à S. Olavo educatus.

MXXXV. AMVNDVS II. Vilis, Amundi annoſi ex concubinâ filius. *Annum 981. habet Meſſenius in Chronologia Scandiana.*

MXLI. HAQVINVS Rufus, Rex clemens & pacificus, VVeſtrogothus. Regnavit annos tredecim.

MLIV. STENCHILLVS nepos Olavi Sköttkonung: inter optimos quoſque Reges connumerandus. Regnavit annos V.

MLIX. INGO III. Regnavit annos V. ferè. *Meſſenius Tumbar.cap. XII. anno MLX.obiiſſe refert. Sed ſi annos quinque ferè regnauit, oportet anno MLXIV. vel MLXIII. obiiſſe.*

MLXIV. HALSTANVS, Ingonis frater. Chriſtianæ fidei amator & pacificus. Regnavit annos XVI.

MLXXX. PHILIPPVS Halſtani filius, Rex probus, qui piè, prudenter & pacificè regnavit annos XXX.

MCX. INGO Philippi filius conjugem habuit S. Ragnildem matrem Chriſtinæ uxoris S.Erici. Veneno mortuus eſt. *Quidam hic habent annum* 1120. *alii* 1130. *Alii aliter.*

MCXXIX. RAGVALDVS Knaphöfde. Semper novas, nunquam bonas leges invenit. Fuit tyrannus temerarius.

MCXXXVIII. SVERCHERVS II. duo monaſteria condidit Alvaſtra & Varnhem. In illo ſepultus MCXLIX.

Reliquorum Regum Chronologia, ut certior, in ipſo contextu ad oram librorum ſuo ordine ſcripta eſt.

AU-

AUTHORUM INDEX,

quorum ope vſus ſum in opere meo Hiſtorico.

Erici Vpſalienſis Hiſtoria Suecorum Gothorumque.
Iohannis Magni Hiſtoria Sueogothica. Ejuſdem Hiſtoria Metropolitana.
Olai Magni Hiſtoria rerum Septentrionalium.
Acta MSC. ex Archivo Regni Sueciæ: quorum deſcribendorum facultatem R.M. nomine Illuſtriſſ. Comes Dn. AXELIVS OXENSTIERNA Regni Cancellarius mihi conceſſit.
Alberti Crantzii Hiſtoria Suetica.
Laurentii Petri Chronicon Sueciæ MSC.
Olai Petri Chronicon Sueciæ MSC.
Anonymi Chronicon MS. Sueticum.
Anonymi Chronicon Suecicum rhythmicum MS.
Anonymi Chronicon Regum Sueciæ Germanicum MS.
Iacobi Ziegleri Scondia & Excidium Holmienſe.
Iohannis Meſſenii Scondia illuſtrata, ſive Chronol. Scondica MS.
Chronicon vetus Suedicum à Meſſenio editum.
Ioh. Meſſenii varia opuſcula rerum Sueticarum.
Erici Georgii Chronicon Guſtavi I. Suetice editum.
Eraſmi Caroli (ut putatur) Chronicon MS. contractum Guſtavi I. quod ab illuſtri Dn. Erico Sparr / nunc in Norlandia Gevalienſis diſtrictus præfecto utendum habui.
Petri Petreii Chronicon Sueticum.
Laurentii Paulini Hiſtoria Arctoa.
Synopſis Hiſtoriæ Vniverſalis Ionæ Magni Vex.
Deſcriptio Suediæ Michaelis Gyldenſtolp.
Adami Bremenſis Hiſtoria Eccleſiaſtica.
Iohannis Baazii Hiſtoria Eccleſiaſtica Suedica.
Iohannis Vaſtovii Vitis Aquilonaris, vel de Epiſcopis Sueciæ.
Chronicon vetus Norvegicum Snorronis Sturleſonii.
Chronicon S. Olai Regis Norveg. MS. ex Bibliotheca Regia Sereniſſimæ *CHRISTINÆ* Reginæ.
Saxonis Grammatici Hiſtoria Danica.
Arnoldi Huitfeldii Chronicon Danicum.
Ioh. Iſaaci Pontani Hiſtoria Danica.
Iooannis Meurſii Hiſtoria Danica.
Petri Parvi Dani Hiſt. Iohannis Regis Daniæ & poſtea Sueciæ.

Iohan-

Iohannis Iani Suaningii Chronologia Danica.
Ioh. Nicolai Strelovvii Chronicon Gothlandiæ Danicè ſcriptum.
Dav. Chytræi Chronicon Saxonicum.
Vbbonis Emmii Hiſtoria Friſica.
Gulielmi Camdeni Hiſtoria Anglica Eliſabethæ.

ERRATA ſic emendentur in Hiſtoria.

Pag. 1. v. 15. *ſaltem*. 3. in inſcript. hujus & ſeqq. pagg. dele CAP. 1. 16. 3. *Biörnonem*. licet alii quoque *Börnum* appellent: unde & hoc retinui. 5, 15. *conjugem*. 23, 3. *Norvegiæ*. 24, 12. *anſerem marem*. ib. 3 *præſertim apud*. 25, 16. *forſan*. 39, 2. *veſtra*. 40, *in marg.* 1160. 41, 11. pro *Fåle* ſcrib. *Fale*. 55, 25. *proferre*. ib. 35. *ſaltem*. 59, 20. *regni cura*. ib. 22. expunge *cura*. 68, 3. poſt verba *extra urbem*, appone *in monte*. 80, 7. *oppignerat*. 90, 30. *ſemen*. 116. 18. *percontatus*. 131, 9. *abruptas*. ib. 18. *ſtragem noſtri f.* 134, 6. *ſerventur*. 138, 21. *magno in*. 143, 29. *quam aliis*. 146, 18. *ſuccurriſſet*. ib. 39. *aſtu deluſis*. 149, 23. *percontantibus*. 164, 1. *Danorum*. 178, 14. *citis itineribus*. 181, 39. *ære campano*. 206, 16. *ſuſcipienda*. 212, 24. *Rex Guſtavus*. 225, 31. *ſeorſum*. 234, 6. *v. æ. ſalutis viam*. ib. 16. *ferias*. 243, 1. *regis impenſa*. 249, 38. *alloquutus*. 265. *carbonariis cellis*. 271, 34. *Lubecenſium*, 272, 16. *Hallandos*. 275, 10. *menſtrua æra*. ib. 25. *præſtita*. 278, 37. *defendendi urbem*. 295, 35. *innoxios*. 302, 30. *ſervitute*. 308, 39. *ſejungerentur*. 317, 38. *calumniis*. 351, 18. Konung. 352, 14. *diphthongo*. 360. 5. *regnorum*. 366. 9. *Georg. Iohannis in Empteriidh*. dele. ib. 19. *Olai*. 371, 2. *ſubditi*. 375, 24. *promoveatur*. ib. 28. *Principalibus*. ib. 38. *Orebroenſi*. 375, 4. dele. *ſi*. 378, 39. poſt *genere* adde *utatur*. 379, 22. CONSTITVTIO. 393, 9. *incommodo*. ib. 15. *Dominicana*. 395, 4. *excogitare*. ib. 10. *poſtgenitis*. 26. *Regiis*. 400, 9. *cura*. 16. *Kniiſsſtada*. 414, 17. *ex ærario*. 418, 36. *cum reis pœna*.

In Antiquitatibus Sueo-Gothicis.

P. 7, 12. *Melpomene*. 8, 1. φιλάνθρωπος. 15, 10. *certatim*. 24. 19. *occidentem*. 27, 18. Iwlmånat. 28, 10. Thidborin. 29, 23. *Etiamſi*. 40, 35. *per occaſionem emigrationis c.* 59. 32. Ladulås. 60, 36. Bromen. 61, 10, *regno; certè*. 69, 32. *urbibus*. 70, 15. *impudenter*. 72, 6. *alter*. 73. 5. *miniſtros publicos*. 76, 9. *multitudine armata*. 78, 22. *equa uti*. 83. 24. *literatura*. 91, 13. *Extremis*. 105, 20. *quietis*. 109, 23. *conſpectiori*. ib. 28. *ſpecies*. 118, 25. *Item*. 129, 4. *credimus*. 135, 2. *concinniora*. ib. 5. *obſervamus*. 136, 19. *eſt*. 137, 2. *iſtud*. ib. 8. *militia*. 161, 27. *nonnunquam*.
Reliqua leviora emendabit ipſe lector.

IOHAN-

JOHANNIS LOCCENII
ANTIQUITATUM
SVEO-GOTHICARVM,

Cum hujus ævi moribus, inſtitutis
ac ritibus indigenis pro re nata
comparatarum

LIBRI TRES.

Editio Secunda,
emendatior & auctior.

HOLMIÆ,

Ex Officinâ JOHANNIS JANSSONII,
Regii Typographi.

PRÆFATIO
de inſtituto, ſcopo & ordine hujus operis.

QUod, benevole Lector, Antiquitates Sueo-gothicas literis mandavi, non temerario quodam auſu, vel ingenii opinione, ſed occaſione & cauſſis juſtis adductus feci. Occaſio, quæ me huc primum invitavit, iſthæc fuit, quod ante viginti prẹter propter annos ad profeſſionis Hiſtoricæ tunc mihi demandatæ partes etjam hoc pertinere exiſti-ſtimavi, ut antiquitatum patriæ notitiam juventutis animis inſtillarem. Unde quæ in hanc rem ex authorum lectione obſervaram, in duas Diſſertationes breviter coegi, & in anteceſſum præmiſi; donec limatiora quædam in lucem emittendi facultas daretur. Inde in veterum ſcriptorum lectionem me altius penetravi &, quæ meum inſtitutum juvare videbantur, qua potui diligentia, collegi & ordinavi. ex illis hi tres libri, quos nunc in publicum do, mihi ſunt enati. Votum quidem non ſolum meum, ſed & aliorum eſt, ut plura exſtarent veterum monumenta, quę majorem rebus patriæ lucem afferre poſſent, inprimis Dionis & Q. Critonis Getica, Priſci & Ablavii Hiſtoria Gothica, Suidæ, Photio, Jornandi & aliis paſſim laudata; tum etiam Hemmingi Gaddi Antiquitates Suediæ, quarum ille in literis ad Iacobum Archiepiſcopum Vpſalienſ. mentionem facit; apud Ioh. Mag. lib. 23. c. 20. & quodcunque annalium genus olim ſupereſſe potuit. Verum quum hæc omnia temporis iniquitas nobis ſubduxerit, præſentibus contentos eſſe oportet, quæ

vel ex authorum exterorum ſparſis leviter Gothicæ vetuſtatis reliquiis vel preſſis ſcriptorum domeſticorum induſtria altius veſtigiis& ſemitâ monſtrantibus, ulterius indagare licuit. Unde & mihi poſt luculentam eorum meſſem hoc Spicilegium relictum fuit, cujus meditandi ac proferendi ſequentes habeo cauſſas. Quum in moribus & inſtitutis Græcorum, Romanorum & aliarum exterarum gentium inveſtigandis tantum laborem in rei literatiæ uſum poni viderem, ſi non majorem, certè non minorem in priſcis ritibus & inſtitutis patriæ cognoſcendis operam collocandam exiſtimavi : ne foris domeſtici, domi peregrini eſſemus. Ipſa certè natura non ſolum ante oculos & inter manus verſantia , ſed etiam longius remota & externa ſciendi cupiditatem liberalibus animis injeciſſe videtur, quidni domeſtica eò potiori jure, quo propiore neceſſitudinis gradu nos contingunt? *Amore patriæ* (inquit Tullis in Oratore) *majorum noſtrorum inventa noſſe debemus.*

Verum hic alii quidam ſic nobis occurrant: Quid utilitatis ex veterum inſtitutorum obſervatione ſperandum erit: quum hæc ætas aliam vitam, alios mores poſtulet? His ingenuè reſpondebo: Quod majorum inſtituta (de rectis loquor) candida ſimplicitas & integritas quædam morum commendat, eo ab oblivione vindicari & in literas referri poſteritatis intereſt: cui non validiora quam avita virtutum ac morum exempla repræſentari poſſunt. Non ignoro quædam majorum inſtituta ab imperitis aut invidis hodie ruſticitatis & barbariei nota perſtringi : non alia, quantum video, cauſſa, quam quod ab ipſorum

mo-

moribus abhorrent. Ceterum ſi hac via pergendum eſſet, omnia nova, cujuscunq; notæ eſſent, extollere, omnia veterũ oporteret damnare; quum tamen hominum conſuetudinem & mores non tempore, ſed bonitate & uſu æſtimandos eſſe ſciamus. Sanè priſci multa pręclara invenerunt; quæ deſuetudine abolita in uſum apte revocari utile ſit. Quod nec ipſe Auguſtus neglexit, dum *quædam ex horrida antiquitate ad præſentem uſum flexiſſe*, prudentiſſimo ſcriptori dicitur. Contra nova quædam vitio nata, & adverſus vetuſtatem opinione pravaque conſuetudine valentia vel exſtirpari vel corrigi expediat. Non omnia tamen apud veteres omnibus numeris abſoluta fuerunt, ſed humani quid & illi, æquè ac nos, paſſi ſunt. præterquam quod morum, ut temporum vices mutantur, iſto ævo accommoda, noſtro non ſingula convenirent. & noſtra ætas protulit non pauca inſtitutorum & artium imitanda poſteris. Ideo in Antiquitatum Sueògothicarum contemplatione & diſcuſſione ſic procedendum arbitrabar, ut unus oculus ad priora tempora, alter ad noſtrum ævum intenderetur, & cum præteritis præſentia, quantum inſtituti ratio permittit, componerentur, ad exemplum Gemini Servilii, nobilis Romani, quem Ennius laudat

Mores veteresq́ꝫ novosq́ꝫ tenentem.

Nec id tantum, ſed etiam quæ mutatorum, quæ receptorum ratio fuerit, quomodo recta à pravis diſcernenda ac dignoſcenda, quid fugiendum ſit, quid ſequendum in cujuscunque ævi moribus, haud atentibus indiciis demonſtrari conducebat.

Velut auem omnis imperii bene inſtituti ſtructura tribus hiſce fulcris inſiſtit, ſinceræ religionis cultu, fida legum & ingenuorum morum cuſtodia atque uſu, forti ſacrorum ac juris contra vim hoſtilem defenſione, juſtaque militia; ita hoc opuſculum in iſtas tres diviſi partes, & ſingulorum inſtitutis, ex propoſiti materiæque ingenio, unum adſignavi librum. Satis autem ſcio, me non omnia, quæ deſiderari queant, præſtitiſſe. nec enim tantum de me polliceri auſim, nec aliis me ingenio & rerum patriæ cognitione ſuperantibus plura & luculentiora addendi anſam præripere velim. ad res tamen amplisſimi hujus regni pro viribus illuſtrandas promtæ voluntatis propenſio non erit, ut ſpero, vituperanda.

SVE-

SVEDIÆ BONA.

SVEDIA ſe recolens, ſi quando domeſtica ſpectat,
Agnoſcit ſummi munera larga Dei.
CHRISTINA herois, ſceptris admota paternis
Præterquam ſexum nil muliebre tenet.
Illa Dei reverens eſt, ſervans juris & æqui.
Hoſtibus ut terror, ſic amor Illa ſuis.
Hæc ſtudio in patriam non Regi cederet ulli.
Ingenio huic cedat Diſa ſed ipſa ſuo.
Quam prudens ordo Procerum, regniq; Senatus:
Non ſibi ſed patriæ conſulit ille bono.
Iure brevi cives, lege & frænantur avita:
Iuſtitiæ cunctis hinc via plana patet.
Cauſſidicos paucos, Medicos Sueogotthica paucos
Regna ferunt; rectè regna valere puta.
Stat claßis procincta potens munitaq; portu;
Ligneus hic murus per mare regna tegit.
Stat terra miles, ferroq; animisq; paratus:
Qui bene pro patria pugnat utroq; foris.
Et Regni limes tot clauſtris undiq; cinctus,
Inſultus hoſtis vim ſubitamque vetat.
Arma inter (mirum) Muſarum florida ſurgit
Cultura, & pacis mitior aura domi.
Quod ſervit paci, quod bello SVEDIA profert;
Quod ſonat ex templis, hoſtis in arma tonat.
Dites telluris venæ, penetralia montis
Belli dant nervum, ſubſidiumq; togæ.
Terra feraxglebâ, plenâ ſaturataq; meſſe
Externis menſis participare poteſt.
Illa ſuos fructus ſpatioſa per æquora mittit,
Nata alibi fluidâ mox recipitque trabe.

Hæc

Hæc etiam in terras alio ſub ſole calentes
Vela dat; Indorum merce referta redit.
Hic hominum coëunt facili commercia curſu,
Cum via ſtat trabea quæ fluit ante rati.
Vis variare cibos? fundunt tibi flumina piſces;
Sylva feras, volucrum promit & omne genus.
Parcior ut vini ſit amor, cereviſia penſat
Sponte vicem coctus dulcis apumq; labor.
Sævum frigus adeſt? & ligni & copia pellis
Sideris hyberni frangere promta minas.
Hic condi, ſpaciis urbes excurrere at iſtic,
Laxius & cives nunc habitare vides.
Iucundè ſpectas anguſtos creſcere vicos;
Quæ prius extiterat ſemita, facta via eſt.
Cuncta hæc pulchra quidem, ſed cunctis pulchrius unum:
Vna hic relligio, vera Fidesq; viget.
Illa caput regni cum membris jungit amicè,
Illa beat cœlo, cetera mortis erunt.

IOH. LOCCENIUS.

IOHAN-

Cum Deo.

Johannis Loccenii ANTIQUITATUM SVEO-GOTHICARUM Liber I.

CAPUT I.

De origine Gothorum & Sueonum. Getarum & Gothorum eadem propago contra aliud ſentientium opinionem aliquot argumentis adſtruitur. De Scandiæ ambitu. De ortu & nomine Sueonum.

IN eruendis pro virili parte Sueonum Gothorumq; antiquitatibus memoriâ dignis,quarum deſcriptio ab aliis nondum penitus expleta eſt, dum animus meus & cura nunc verſatur, origo gentis ante cætera ſe mihi diſcutiendam offert. Quamvis autem non dubitemus, antiquam eſſe nationem Gothos & Sueonas, ipſa tamen vetuſtatis obſcuritas partim à priſcis horum regnorum incolis orta videtur: dum eos potius, ita fato temporum ferente, bellorum aſſiduitas & cogitatio, quam origines ſuas ad poſteritatem operosè transmittendi cura fatigavit; partim injuria temporis, quæ iſthæc cum aliis monumentis nobis ſubtraxit; denique æmulatio aliorum, & opinionum varietas huic rei nubem quandam induxit. Ego quæ de inclutæ gentis origine aut veris aut veritati proximis argumentis inveſtigari poſſunt, ſequenda potiſſimum duco; ita ut in re non adeò clarâ, certè à memoriâ noſtrâ remotiſſimâ conjecturis etiam aliquando locus ſit: in quibus liberum cuique judicium relinquetur. Cætera non niſi fide bonorum ſcriptorum atque evidentibus argumentis conſignabo.

Qui gentis Arctoæ ortum à primis initiis exquirunt, reparati mundi primordia replicantes, ab Iapheto & Magogo gentis originem deducunt. Magogitas autem poſtea à Græcis Scythas appellatos teſtatur Ioſephus lib. I. Antiquitatum Iudaicar. cap. VII. Ad vetuſtatem Scytharum probandam nullum

lum afferre evidentius argumentum, quam ex hiſtoriâ ſacrâ poſſumus. Arcam enim Noæ ſtatim à diluvio in uno montium Ararat quieviſſe, teſtis omni exceptione major eſt Moſes Geneſ. cap.8, v.4. Per Ararath autem omnes Armeniam intelligunt. Ioſephus lib.1.Antiq. Iudaic.cap.IV. ſcribit Beroſum teſtari ſua adhuc ætate partem navigii vel arcę Noę in Armenia ad montem Cordæorum ſuperfuiſſe, & quoſdam bitumen inde abraſum loco amuleti uſurpaſſe. Diodorus Siculus libro 1. Bibliothecæ, ubi agit de ortu & incremento Scytharum, tradit, *paucos*, ad Araxem fluvium *initio* conſediſſe, nimirum circa principium reparati generis humani, paulò poſt diluvium. Araxes autem eſt nobilis Armeniæ fluvius. Armeniæ nomen ab Aram filio Semi, nepote Noæ nonnulli derivant, cujus mentio extat Geneſ. cap. 10, v.22. & 1. Paralip.1,v.17. Alii Syrios ab Aramo deducunt. Filius Arami inter reliquos fuit *Gether*,ut ex dd.capp.patet:& inde *Getas* ſuam originem traxiſſe volunt. Nec obſtare,quod ante dictum eſt à Magogo Iapheti filio propagatos Scythas fuiſſe. Nam ab illo universè gentes Scythiæ, à Gether autem ſigillatim & per certas colonias Gethæ, qui poſtea Gothi vocabantur, ex Aſia primum producti, & ulterius inde in Scandiam progreſſi exiſtimantur. Accedit,quod inſtinctu divino Noa prædixerat Gen.10,v.27.Iaphetum habitaturum in tentoriis Semi fratris: atque ſic utriuſq; poſteros coloniarum & religionis vinculo unitum iri. Quod ſequentium temporum felix eventus comprobavit, dum aliquot Iapheti partes Semi poſteris acceſſerunt; & creſcentis populi multitudo ſe latius in Scythiam Europæam ex oriente effudit ac ſparſit.

Cæterum viri eruditi de re literaria egregiè meriti Cluverius & Pontanus, ille in Germania antiqua lib. III. cap. XXXIV. hic in Daniæ dſcriptione pag. 607. & ſeq. Gothos cum Getis eſſe originis aut propaginis eiusdem negant, & Iornandem, quiq; eum hîc ſequutus, Iohannem Magnum partim plagii, partim tumultuariæ ſcriptionis incuſant, quod Getas cumGothis,Scythas cum utriſq; confundant.Fatendum equidem eſt, Iornandem non eſſe tam accuratum in his diſcriminandis, quam decebat, ſed nonnunquam miſcere Getarum & Gothorum diverſis locis & temporibus aliquando degentium res geſtas;nihilominus,qui ab aliis Getę dicuntur,

ab

ab ipſo Gothos intuitu primæ originis adpellari pagina mihi xc. editionis Lindenbrogianæ,& qui ſeparatim Gothi vel Getæ ab aliis vocantur, communi nomine Scythas à nonnullis,inprimis à Ioſepho vocari ſcribit pag.m.LXXXIV.quum ex Scythia primum advenerint. Vnde etiam Scandia (ut olim omnis plaga Septentrionalis, teſte Strabone) Scythia dicta eſt, veluti notat Camdenus in Britannia ſua, ubi de Pictis agit. Et Getas ac Gothos Scythicæ gentis eſſe,non inficiantur viri dicti. Nec ſanè poſſunt, niſi Plinium, qui lib. IV.natural. Hiſtor. cap. XII. *Getas* inter Scytharum gentes refert,& Trebellium Pollionem mendacii arguere velint, qui in vita Gallieni & Claudii *Auſtrogothos*,i.e. Oſtrogothos,ut nonnulli accipiunt,vel ut alii, Auſtrales Gothos inter Scytharum populos recenſet;ut iam Iſidorum & P.Oroſium ſilentio transmittam. Sed qui Getas à Gothis eſſe diverſos ſtatuunt, hæc ſuæ ſententiæ momenta afferunt.Primò Getarum nomen apud Græcos eſſe vetuſtiſſimum, Gothorum autem non niſi poſt tempora Antonini, vel paulò ante tempora Conſtantini, ut alii volunt, tempore Valentis & Marciani, poſt gentis ipſius è Scandia in Thraciam irruptionem innotuiſſe. Deinde Getas eſſe Thracas, ſatis oſtendere ajunt Herodotum, Strabonem & alios. Tandem linguæ diverſitatem diſcretas arguere gentes.

His eorum rationibus ſequenria reponi poſſunt, quæ ſi non omni exceptione majora,tamen probabilia erunt. Quod attinet primum eorum argumentum,largimur equidem, Getarum nomen apud Græcos eſſe vetuſtius quam Gothorum. Ipſe enim Herodotus,antiquiſſimus Hiſtoricorum qui hodie exſtant, eorum mentionem in Melpomene vel lib. IV. non verò Gothorum facit.Sed inde colligere velle,Gothos & Getas non eſſe gentem primo ortu eandem, haud ſatis valida videtur argumenti machina. Quid? ſi ita ſentiamus: qui vernaculo idiomate olim (ut hodieq; Suedis ac Gothis) adpellabantur Göthar à ſuo *Gethar*, eosdem à priſcis Græcis & Latinis, qui ſuæ linguæ ſono hoc ita pronunciare non poterant, adpellatos primò *Getas*, poſtea *Gothos*. Vnde Philippus Melanchthon Chronici lib. I. ait: *Getas Gothos poſtea nominatos dubium non eſt. qui progreſſi tenuerunt eam regionem quæ nunc VVallachia dicitur, & occuparunt ripam Viſtulæ & Sueciam & vici-*

 vici-

vicinas regiones, ubi nomen hæſit Gothia. ſignificat autem Geth molam, Gether dominum molæ, fortasſis quia poſteritas loca uberrima tenuit. Hoc autem frequens, nec difficile probatu erit authoritate & argumentis ſi neceſſe ſit, ut cum tempore nomina populorum aliquantum immutentur, & ad ſonum exteræ genti faciliorē ac molliorem, vel etiam caſu paulatim inflectantur. Quod ſi Philippo mihique ſine teſtibus antiquioribus fidem habere nolint, ecce do non unum. In veteri Chronico Suedię Mſ. ſic habetur: Aff Japheth år kompne Sithe och Göthe / ſom lånkt åpter kallades Götha / och nu kalles Swenſke. The kallas tha Sithe (Skythe) Swidia / ſom byggia i Helſingeland och offuan Tifuedh och Kolamord. Och the kalladis Götha / ſom bodde nedre för förbenemde ſkoga / och till Öreſund millan Öſtrahaſſuet och Wäſtra. i.e. *Ab Iapheto orti ſunt Scythæ & Getæ, qui diu poſt adpellabantur Gothi & nunc Suedi* (communi ſcilicet nomine) *Scythæ tunc dicebantur Suedi, qui habitabant in Helſingia, & ultra Tivedh & Kolamordh* (ſilvas ita dictas) *Illi vero Gothi nominabantur, qui cis dictas ſylvas habitabant uſque ad Öreſundam, inter mare orientale & occidentale.* Sed hoc domeſticum eſt teſtimonium. Proferam externum. AElius Spartianus in vita A. Caracalli Gothos appellitatos Getas teſtatur: *Cum Antoninus Caracallus Germanici & Parthici & Arabici & Alemannici nomen adſcriberet (nam Alemannorum gentem devicerat) Helvius Pertinax filius Pertinacis dicitur joco dixiſſe: Adde ſi placet etiam* GETICUS MAXIMUS, *quod Getam occiderat fratrem, &* GOTHI GETAE *dicerentur: quos ille dum ad orientem tranſit, tumultuariis præliis devicerat.* Verum ad illud regerunt, AElium Spartianum ex vulgi opinione, quam *Getici* & *Gothici* nominum vicinitas fecerat, ita loquutum. Sed vulgus iſtam opinionem non ex nominum adfinitate ſolum, ſed etiam ex gentis cognatione, quæ nominum cognationi anſam dare ſolet, hauſiſſe videtur. Vnde etiam Hieronymus in præfatione ſecundæ epiſtolæ ad Galatas, Gothos ab *eruditis antiquis Getas* vocatos adſerit. non ergo à ſolo vulgo. Quum de ea re conferrem cum Cl. Freinsheimio, in eandem mecum ſententiam ivit, & mentem ſuam in ſuis ad me literis expreſſit his verbis: *Getas & Gothos eandem eſſe gentē, poſt clara ſcriptorum teſtimonia dubitare non posſum. Ipſas etiam adpellationes iſtas nihil à ſe invicem differre arbitror: non magis quam Gothos, ſicut à Latinis & præſertim Poetis uſurpantur,*

&

& Gotthos,ut Procopius & alii nonnulli Græcorum efferunt. Getas igitur Græcorum Latini poſteriores Gothos vocarunt, ſolenni mutatione τ̃ ε *in* τὸ ο. *quemadmodum* πτολεμαῖος *Latinis eſt Ptolomæus;* Κέρκυρα *Corcyra;* Βερενίκη *Veronica;* ὄροβος *ervum. De terminatione verò ſupervacuum ſit dicere, quum in barbaris nominibus ea ſit arbitraria: quemadmodum Turcicarum rerum ſcriptores modo Turcas, modo Turcos nominant.*

Alterum opinionis ſuæ ſtabilimentum depromunt ex Herodoto & aliis ſcriptoribus, quos ajunt adfirmare Getas eſſe Thracas, aut Thraciæ populos. Verum hic notandum, quod Herodotus deGetis lib.4.ſcribit: Γέται Θρηίκων ἐόντες ἀνδρειότατοι. *Getæ Thracum fortisſimi,* idem de Gothis aſſerit Procop. lib.4. Γότθοι γὰρ ἀλκιμώτατοι ἁπάντων εἰσὶ τῶν βαρβάρων. *Gothi ſunt omnium barbarorum fortisſimi.* Si verò Getæ ſunt Thraciæ populi vel incolæ,quod facile largior, unde illis Getarum nomen adhæſit?niſi ab advenis Getis,vel majoribusGothis,veluti Scalig.lib.3.Canon.Iſag. Chronol.pag.333.eos diſtinguit in majores & minores.Majores i.e.antiquiores,qui primi Scandinaviã natale ſolũ reliquerunt. Minores,qui longo poſt illos temporis tractu. De majoribus vetus inſcriptio apud Gruterũ vol. inſcript.col.3.Triumph.& ovat.Ducũ R. accipienda eſt:

M. LICINIVS. M. F. M. N. CRASSVS.
PRO. A. DCCXXVII. COS. EX
THRÆCIA. ET. GETEIS. IV. NON. IVL.

Qui ergo Getæ in Thracia primum adpellati, progreſſu temporis aliis nominibus & inprimis Gothi dicti:quod etiamZonaras tom. 2. Annal. firmat & Aurelius Victor in Gratiano: *Thracia & Dacia genitales terræ Gothorum.* Quando vero Thraciam primum ingreſſi fuerint, pro certo non adfirmaverim, ſilentibus hic certum tempus ſcriptoribus antiquiſſimis. Si tamen Iornandi ſit fides habenda,è Scandia, ut quidam, fame coacti, ut alii volunt, belli contra hoſtes ſuos gerendi ac virtutis ſuæ oſtendendæ cauſa primos egreſſos cum Bericone refert ad Oceani citerioris ripam, quod A. mundi MMDXXIII. accidiſſe Giſlo conjicit in ſuoChronico,Iohan.Magnus lib.1. hiſt.Suec.15. ponit A. MMDXXXI.ante nat. Chr.MCCCCXXX. Nec illud ſua ſolum fide refert Iornandes,ſed etiam ad aliorũ authorum teſtimonia provocat. *Ex hac Scanzia inſula,* inquit, *cum rege ſuo nomine Berich Gothi quondam egresſi memorantur.*

 Poſt

Poſt Bericonem quintum, vel ſecundum alios ſeptimum fuiſſe Filimerum, eumque ad Ponticum mare & Mæotidis paludes cum ſuis progreſſum refert Iornandes, quod etiam ſua aſſertione firmat Cluverius lib. III. Germ. antiq. cap. 25. p. 631. Filimerũ quidam floruiſſe volunt, anno mundi MMDCXIIX. alii anno Mundi MMDLXXIX. alii poſterius. Kranzius lib. 1. Hiſt. Suec. cap. 1. lib. 12. Vandaliæ cap. 23. anno MMMDCCXC. primam Gothorum emigrationem factam narrat. Sed de his non certa temporis ratione fultis Lector judicet, quod veriſimilius videbitur. Tranſmiſſo Danubio, in Daciam, Thraciam & Mæſiam conceſſiſſe Gothos, ibique Zamolxen regem & ſimul ſapientiæ doctorem habuiſſe, Iornandes confirmat veterum carminibus Ablabii & aliorum authoritate. Quin ipſe Strabo lib. 16. Getas eum tanti feciſſe adſerit, ut pro Deo illum haberent: ὁ παρὰ τοῖς Γέταις θεὸς, τὸ μὲν παλαιὸν Ζάμολξις Πυθαγόρειος. *Apud Getas Deus olim Zamolxis Pythagoricus.* Quibus ita poſitis, paulò ante Conſtantinum Imp. è Scandia Thraciam prima vice irrupiſſe aſſeverari nequit, ſed altera denum vice.

Vltimò quod linguarum diverſitatem diverſos arguere populos Gothos & Gethas contendunt, ad hoc reponimus: Etiamſi lingua eorum ob mixtionem cum Thracibus, diuturnitate temporis in illorum, apud quos vixerunt, idioma commutata fuerit (veluti ex confuſione gentium oriri confuſionem linguarum multis probat Bodinus methodi Hiſt. cap. 9.) id tamen nihil prohibet, quo minus ejuſdem eſſe poſſint originis. Ita Galli & Britanni, cum Francis & Anglis commixtione, in multis à veterum Gallorum & Britannorum idiomate diſcrepant, & Franci ac Angli non genuinam iſthic per omnia linguam vernaculam retinuere. Idem judicandum de iſtis Suedis, qui ad Helvetios vel Suitzeros olim coloniam tranſtulerunt, & nunc Helvetica lingua utuntur. Quis verò pro certo ſtatuet, veterem Geticam linguam fuiſſe planè diverſam ab hodierna Gothica lingua, cum Geticæ veteris nullum extet ſcriptum, unde hoc diſertè probetur? Quod verò Piaſecius in Chronicis ſuis pag. 57. refert, ab Adamo Makovio Regis Poloniæ in Hiſpaniam anno MCXII. legato, iſtic repertam ſacram Hebræorum hiſtoriam Gothica lingua ſcriptam, quæ collata cum veteri & hodierna Gothica lingua

plane

plane non convenerit, facilè largimur. Adhuc enim incertum eſt, an hoc monumentum genuinâ veteri linguâ Gothica ſcriptum fuerit, an verò aliâ, quæ pro Gothica venditaretur. Sed quod ibidem addit, *in publicis inſcriptionibus vetuſtis, quæ in Suecia plurimæ præſertim circa oppidum Telga viſuntur* (hæc ejus verba ſunt) *ne minimam quidem ſimilitudinem inveniri ſermonis vel characteris Gothici*, hoc quam falſum ſit, illi norunt qui illas & alias hîc paſſim repertas manu ſua deſcripſerunt & in lucem ediderunt. Quantum ex reliquiis veterum aliquot dictionum Geticarum liquet, ejuſdem matris prolem eſſe utramque, non obſcurè quis inde colligat. E pluribus paucas ſolum excerpam. Herodotus in Melopomene quendam Deorum à Getis Γεϐελέϊζιν nominatum ſcribit; hoc nomen aliquis merè Gothicum eſſe dicat, quaſi à *dante requiem* (hodie enim Gothi ſic loquuntur gifwa liiſa / *dare pauſam à curis*) ideo fortè quod olim Getæ defunctos ad eum commeare credebant: apud quem redivivi omnium bonorum compotes eſſent, ut ibidem Herodotus ex aliorum opinione narrat, & oſtendit, quomodo Zamolxis Getis immortalitatem animarum perſuaſum iverit. Nobiliſſ. & eruditiſſ. Stiernhelmius tamen in ſuis ad me literis Herodoti voce quaſi geblitz aut geblietzen notari Iovem *tonantem* volebat. In qua etiam ſententia fuere Iohannes Magnus lib. 1. Hiſt. Suec. cap. 12. & Olaus Magnus lib. 3. rer. Septent. cap. 7. Verùm apud Herodotum non eſt *Geblizin*, ſed *Gebelizin*, quod curioſiores harum rerum ulterius exquirant. Si vero concedamus eſſe à blitz / nihilominus erit Gothicum nomen. *Gepidæ* à Getis oriundi, qui ob remigum vel, ut alii volunt, ventorum ignaviam, vel quod longinquam expeditionem detrectarent, tardius ſubſecuti in Dacia conſederunt, ita adpellati ſunt à ſuis conterraneis à *gepanta* ut Iornandes ſcribit, vel *gepa*, ut Iohannes Magnus lib. 6. cap. 9. ſtolidum, pigrum etiam hodierno Gothicæ vocis uſu ſignante; & claſſiarii *Gepar* dicti (velut Martialis lib. 3. epig. 66. ludit in voce *Argonautæ*) quod pigrius & lentius progrederentur. Non itaque dicti Gepidæ quaſi γῆς παῖδες, *terræ filii*, ut optimus & doctiſſimus Rittershuſius in Notis ad Salvianum arbitrabatur. *Boroiſta* Rex Getarum fuit, de quo Iornandes in rebus Geticis pag. m. 92. Straboni rectius dicitur Βυρεϐίςας lib. 16. Geograp. qui Gothicè eſt *Buroviſtas*, & notat eũ *qui cum civibus*

aut ſubditis verſatur, qui eſt φιλάνθρωπος & comis, qualem decet eſſe regem erga ſubditos. Bor enim vel Bur aut bure veteribus Gothis erat *civis,indigena*, & wiſtas eſt iiſdem *converſari*. Sic *VVisbur*, dux civium. *VViiſe* enim ducem veteribus Gothis ſignabat, ut Ioh. Bureus ſenex p.m. in lib. de Stemmate Bureorum MS. notat. Idem firmat Teuto-Saxonicum nomen *VViſe*, regem apum ſignans: quod hodieque Saxonibus in uſu eſt. *Cotiſon* vel *Gotiſon* Getarum Rex apud Suetonium in Auguſto cap. 42. non quaſi Dei filius, ut quidam eruditi volunt, (hoc enim analogia vocis Gothicæ non admittere videtur) ſed quaſi *Gothi* aut *Coti* (cujus mentio exſtat apud Cæſarem lib. 3. belli civ. Lucanum lib. 5. & alios) *filius* aut ſoboles. Velut *Gothiſcanzia* (hodie Gothlandia) apud Iornandem ſimilis eſt analogiæ ac compoſitionis. Rola vel Role Getarum rex apud Dionem Caſſium lib. 51. hodie Gothis eſt *Rolf*, velut Ola & Oli veteribus (ut eſt in Chronico Norv. pag. 144.) hodie Olff vel Oloff. Plura alia regum Geticorum nomina occurrunt apud Iornandem aliosque authores, quæ origine merè ſunt Gothica. Aut ſi quædam ſint peregrina, more aliarum gentium adſcita, uſuque domeſtica facta ſunt; quod etiam Iornandes non obſcurè indicat. Quid? quod illi qui ſub Præcopenſi Tartarorum Dynaſta, & in Taurica Cherſoneſo degunt, adhuc multas voces Gotho-Teutonicas reliquas habent, ut notant Scaliger lib. III. Canon. Chronol. Iſag. pag. 338. & Busbequius epiſt. 4. p.m. 244. 245.

Non ſolum autem linguam priſcam, ſed mores etiam habitumque Getas & Gothos ejusdem eſſe gentis, firmare dixeris. Ad mortem erant paratiſſimi Getæ, quòd ſe immortales credebant, teſtibus Herodoto, Solino & Pomponio Mela. Lucanus hoc expreſſè tribuit Arctoo populo lib. I. de bello Pharſalico:

Certè populi, quos deſpicit Arctos,
Felices errore ſuo, quos ille timorum
Maximus haud urget lethi metus. inde ruendi
In ferrum mens prona viris, animæque capaces
Mortis: & ignavum rediture parcere vitæ.

Quomodo verò peculiariter hodieque Gothi mortem non horreant, adverſus hoſtem educti, ſatis eorum prælia teſtantur: in quibus aut vincere, aut occumbere parati ſunt. Apud

Go-

Gothos hodie indotatæ ſunt uxores; & adulterium capitale eſt. Ita olim apud Getas, de quibus Horatius lib. 3. od. 24.

Illic matre carentibus
Privignis mulier temperat innocens.
Nec dotata regit virum
Conjunx, nec nitido fidit adultero.
Dos eſt magna parentium
Virtus, & metuens alterius viri
Certo fœdere caſtitas:
Et pecare nefas, aut pretium eſt mori.

Getæ olim hirſuti & capillati erant. Ovidius de Ponto 1.6.

Adſpicit hirſutos cominus urſa Getas,

& lib. v. Triſt. eleg. VII. de illis:

Non coma non ullâ barba reſecta manu.

Idem Iornandes de ſuis Gothis: *Reliquam gentem* (Gothorum) *capillatos dicere jusſit* (Diceneus) *quod nomen hodie Gothi pro magno ſuſcipientes, adhuc ſuis cantionibus reminiſcuntur.* Ita Theodericus rex Gothorum non ſemel eos *capillatos* vocat apud Caſſiod. lib. 4 epiſt. 49. in Edicto cap. 195. apud Sidonium lib. 3. epſt. 3. Getæ olim braccati fuere. Ovid. lib4. Triſt. eleg. VI.

Braccataque turba Getarum.

Lib. v. Triſt. eleg. VII. de ijsdem:

Pellibus & laxis arcent mala frigora braccis.

HyginusPoetic. Aſtronom. lib. I. *Eos videmus, qui proximè ſunt arcticon finem, uti braccis.* Ita hodie Gothi; & *Braccarum* nomen pro femoralibus adhuc plane genuinum & vernaculum illis eſt. Quamvis autem ex his quædam potuerint Getis communia cum alijs populis eſſe, tamen nobis ſatis ſit probaſſe, quædam ita fuiſſe Getis & Gothis nativa & propria, ut adhuc eorum moribus inſint; quæ tamen ab aliarum gentium inſtitutis aliena ſunt. Vnde colligere eſt Getas & Gothos fuiſſe cognatam gentem. Hactenus dictis non leve pondus addunt Leges Suedorum, quæ in ipſo limine teſtantur, nusquam fixum & ſtabile Gothorum nomen ac ſedem inveniri, niſi in regno Sveonum; & ex ijs diffuſum eſſe Gothorum nomen in alias regiones. Certè non alibi reperias diſtinctionem Oſtrogothorum & VVeſtrogothorum (quos Romani VViſigothos molliori ſono nuncupabant) niſi in Svediæ regno, primævam, certam & perpetuam.

Quanquam verò Getarum & Gothorum nomen apud priſcos authores eſt crebrius,& rarius *Sueonum*, tamen hoc etjam antiquum eſſe, teſtimonio ſit vel ſolus Tacitus,apud quem ternis vicibus occurrit mentio Sueonum, vel *Suionum*, ut ille vocat in libro de moribus Germanor. Et veteres Swia appellabant. Author Chronici rhytmici Mſ.

Then Jomfrw hon heet Sophia /
Hon wart Drotning i Götha och Swia.

Tam Sueones autem quam Gothos è Scandia prodiiſſe novimus. Idem conceptis verbis Iornandes affirmat: *Sunt ex his Scanzianis Oſtrogothæ & Suethidi.* Vbi *Suethiodi* vel *Suedi* (de quibus vocibus mox plura) intelliguntur. Scandia verò vel Scandinavia ſub ſe longo ambitu continet Grönlandiam, Islandiam, Orcades, Laponiam, Norvegiam, Sueciam, Bothniam,Gothiam,Finlandiam,ut exiſtimat Iacobus Zieglerus in ſua Schondia. Vel, ut arbitratur Cluverius lib. III. Germ. antiq. cap. 38. Biarmiam,Lappiam,Finmarchiam,Bothniam, Suediam & Norvegiam. ut A. Bureus, Suediam & Norvegiam.ut vult Pontanus in deſcriptionē Daniæ, Scaniam, Suetiam & Norvegiam,ut Stiernhielmius in Diſſertat.de Gothis, Suediam Gothiam &Norvegiam complexa eſt.Quidquid ſit, complures Arctoas oras oportet continuiſſe Scandiam, quæ officina & vagina gentium veteribus eſt exiſtimata & dicta.

Quod attinet denominationem *Sueonum*, quidam illos deducunt à *Suenone* Rege,alij à *Suina* fluvio Germaniæ, Sueonibus ex adverſo in mare Suevicum ſe exonerante & Vſedomium proruente, in quo tractu maximè Suiones olim habitaſſe quidam ferunt. Alii à *Sevone* monte qui Suecos à Norvegis ſeparat; alii à *Suevis* Germaniæ populo deducunt. Alii putant derivari rectius à *Sven*, juvenem vel maſculum notante. Vnde videtur priſca Sueonum gens honeſti ſtimuli bonique ominis cauſa nomen Sueonum vel Suionum à juvenili vigore vel maſculâ virtute ſumſiſſe: ut quoties aliquid laude dignum in pace belloque eſſeat aggreſſuri, ſe viros eſſe meminiſſent,& tales ſe præſtarēt.vel,ut nonnulli volunt,à prima collectione & colonia *juvenum* ac *virorum*. Huc non incommodè quadrat quod eſt in veteti Chronico Norvegorum, pag. 8. ubi Suedia olim *Manheim* dicta fertur, ab incolis non ſolum corpore,ſed etiam animo *viris*, quales ſe varijs in bel-

lis

lis & actionibus probarunt. Quod autem, qui ab ipſis indigenis Swenſka/ Swia & Swea/ ab exteris *Suedi* nuncupantur, hoc inde fluxiſſe quidam volunt, quod terra Sueonum olim *Sueaod* vel *Sueaöd* vel *Suenod* dicta ſit quaſi Sueonum poſſeſſio vel regio (*od* enim el *öd* veteribus poſſeſſionem vel terram ſignabat) poſtea contractè & commodioris ſoni cauſa Swed & Sweden. Quæ originatio Ioh. Meſſenio cap. 8. Speculæ verior eſſe videtur quam illorum, qui eos hoc nomen inde traxiſſe autumant, quod primi incolæ virgultis exuſtis ſolum agro ſatisque habile reddiderint: illud autem indigenis dicitur Swidio vel Sweda. Vnde Swediodar veteribus appellatos volunt. Sanè Swediod in priſcis quibusdam libris *Svediam* vocari adverti. In Chronico S. Olai Regis Norveg. MS. & in Eddæ mythologia ſemper *Suidiod* vel *Suitiod* dicitur. Et ſic in ſuperiori loco Iornandis pro *Suethidi* videtur emendandum *Suethiodi*; niſi Iornandes ultimam ſyllabam geminarit, ut Cluverius exiſtimat. Idem firmat Laurentius Petri in Chronico Mſ. circa initium: Och ſkal thermedh nu ſägas Swerige för Swederijke/ hwilket man måſtadelas vthi alla the älſta Swenſka böcker finner / at thet ſom nu kallas Swerige / fordomdags icke vnnat än Swedioland hafwer nembt waret/ effter ſom thet ännu i dagh på Tyſke kallas Sweden. i. e. *Itaque nunc dicetur Sveonia pro Svedia, quam vocem plurimum in omnibus vetuſtioribus libris Sveticis reperire licet, ita ut quod nunc Sveonia vel Svetia, olim non aliter quam Svedia ſit nominata, veluti hodieque eam vocant Germani.* Nec Germani ſolum ſed etiam aliæ nationes. Quod autem ait Laurentius Petri in Chronico Sueciæ MS. Svetiam olim non aliter quam Swediolant adpellatam, in eo vir eximius memoriâ lapſus videtur: quum olim etiam Swearijke vel Swiarijke vocatam ex veterum Legibus & Annalibus ſciamus: quæ denominatio antiquæ Svionum & Sveonum adpellationi eſt proximior, quam Cluverii lib. III. Germ. antiq. cap. XLI *Suenrige*; niſi à *Suen*, de quo ſup. deductum eat.

CAPVT II.

De Vrbibus Sveogothorum vetuſtioribus. De ædificijs ac templis eorundem, quæ progreſſu temporis multum aucta ſunt.

FVndatis ſedibus tecta moliri, villas & domos exſtruere, urbes condere cœperunt Suecones & Gothi, quarum prime

&

& antiquiſſimæ feruntur, Vbſalia, Sigtonia, Scara, Birka, & Stocholmia, à Meſſenio in Sveopentaprotopoli fideliter & ſcitè deſcriptæ. Priſci verò Gothi & plerique ſeptentrionales olim humiles & plerumq; ligneas ædes, ceſpitibus tectas pręſertim in minoribus urbibus atque ruri extruxerunt, & feneſtras in tectis locarunt (quarum veſtigia adhuc non uno in loco ſuperſunt) ut minus obnoxiæ eſſent aëris injuriæ, frigoris ventorumque inclementiæ: magis ad uſum & neceſſitatem, quàm ſplendorem: in quibus maximum ornamentum ipſe herus ac poſſeſſor eſſet, ex monito Senecæ epiſt. VIII. *Domus munimentum ſit adverſum infeſta corpori. Hanc utrum ceſpes erexerit, an varius lapis gentis alienæ, nihil intereſt. Scitote tam bene hominem culmo quam auro tegi. Contemne omnia quæ ſupervacuus labor velut ornamentum ac decus ponit. Cogitate nihil præter animum eſſe mirabile, cui magno nihil magnum eſt.* Attilæ magni iſtius bellatoris ædes ligneas fuiſſe ſcribit Priſcus in hiſtor. Gothorum. Ravenna quanta Italiæ urbs! at tota lignea fuit teſte Strabone lib. v. Illam tamen Theodericus Oſtrogothorum rex externus ad trienniũ obſidione preſſit, antequam expugnaret: & quum poſt debellatum Odoacrem Herulorum regem, ſuam feciſſet, eam ſibi imperii ſedem elegit, variiſq; ędificiis exornavit. Licet autem magnificentiæ & urbis decori aliquid dandum eſſe non ignoremus, tamen etiam hoc ſcimus, priſcis ſimplicitatem & commoditatem placuiſſe; nec omnia ſimul inchoata & perfecta eſſe. Roma prius lignea, quam lateritia fuit, & prius lateritia, quam marmorea. In hoc regno quas poſteri urbes ligneas à majoribus acceperunt, vel elegantiores vel lateritias ſuis iterum poſteris relinquunt. Et quas lateritias acceperunt, ornatiores & ampliores viciſque diſtinctiores authoritate publicâ reddunt.

Templa noſtratibus, olim paganis, Skior aut Skur dicta ſunt. Otfridus lib. I. Evang. de Zacharia: Ingang er tho ſkioro. *Ingrediebatur templum.* Inde Scandianis Skurgudarna Dii appellati, quorum idola ſub tectis aut in tuguriis erant, (vnder ſkiwr och tectio) antequam templa ſplendidius extructa; ut notat Pet. Claudii in deſcript. Norv. c. 53. Sed Chriſtianâ religione introductâ, templa *Dei domus* appellabantur: quod divino cultui, non alii profano uſui eſſent conſecrata. Et inde vocem Kirke/ Kyrkia & Domkyrkia à Lat. *Domino*, & Græc. *κυριακῆ*, quaſi

quaſi *Dominica* æde deducunt. Lipſ.centur. 3. ad Belgas epiſt. 44.vocem Kirkie à *circo* derivat: quod veterum templa inſtar circi rotunda fuerint. Non tamen omnia. Veteris enim Vpſaliæ templum, quod vetuſtiſſimum in hoc regno creditur, quadrata forma aut poſitura fuit, ut adhuc veſtigia ſitus in ſolo & veteris ſtructuræ oſtendunt. Nihil autem mirum eſt, cum religione ab exteris ad Sueones & Gothos profectâ, etiam peregrinas voces & tunc exteris uſitatas ſimul illatas eſſe. Quod etiam indicant ſimiles voces adhuc reſiduæ Präſt à *Presbytero*, Lekman à *Laico*, Klärck à *Clerico*, & quæ ſunt alia.

Velut autem apud Scythas olim non ſolum domus, ſed etjam templa pro illius ævi ſimplicitate lignea fuerunt, teſte Herodoto libr. IV. ſic in hoc regno templa non pauca fuere quondam lignea, quæ hodie ſunt ſaxea vel lateritia, pluribus locis affabrè & concinnè exſtructa. Sed præcipuum illis decus addit cultus divinus non in parietibus, ſubſelliis aut tectis, ſed animis piorum ſedem habens. Prima naſcente Eccleſia unius territorii unum tantum templum fuit, ut notat Olaus Petri in ſuo Chronico, in vita VValdemari. Hodie verò regno tot templis aucto, in quantum creverit Dei benignitate ſacrorum cultus, hinc æſtimare & divinum favorem celebrare fas eſt.

CAPUT III.

De idololatriâ veterum & prima ejus origine. Præcipuam ei ſedem Vbſaliam fuiſſe. De horrendo, & in ſingulis elementis ſuperſtitioſo cultu. De diis eorum principibus. Non ſolum templa ſed & colles quoſdam ac lucos priſcis gentilibus ſacros fuisſe, deorumque nominibus appellatos. Tanfanæ templum apud Tacitum quale ſit, explicatur. F A N olim honorificum domini nomen fuisſe: cur poſtea degenerarit & diabolo tributum ſit. Lucos olim diis ſacros ſecuri violare aut cædere, quoſdam ex vulgo ſuperſtitioſos hodieque nefas ducere: quod verbo Dei, pietati & legibus Sueticis repugnat. Quid de Satyris & aliis diis ſilveſtribus ſtatuendum ſit. De converſionis Sueonum & Gothorum ad Chriſtianam religionem tempore & congratulatione.

QVum non ſatis ſit noviſſe, quomodo urbes, tecta & templa, ſed inprimis quomodo vera religio, velut ſalutis ater-

æternæ ſacrarium, hîc fundata ſit, ad eam nunc accedemus. Si prius, in quantâ ſuperſtitione ante veram Dei cognitionem hæſerint antiqui, viderimus: ut tenebras cum luce conferendo, illas diſpulſas, hanc divinitus accenſam læti gratique agnoſcamus. Illas horreamus ac fugiamus ut ipſas inferni portas, hanc ut pedum noſtrorum lucernam, & ad æternum bonum excellentem ducem ſedulò conſectemur.

Religionem gentilium dum intuemur, nullam aliam fuiſſe deprehendimus, quam qualem ſibi cupiditas humana cæco mentium errore diabolique inſtinctu effinxit: dum vel homines bene de ſuis meriti, eoque à morte inter deos relati, vel ſtupenda magiæ molitione in ſimplicium & credulorum animis divinitatis opinionem gignentes, ſacrum meruere cultum: vel quod ſub ſpecie cultus divini ipſe diabolus adorari voluit, & adoratus eſt: ut à Deo ad ſe homines ex invidiâ traduceret, atq; ſecum in æternum exitium præcipites daret. Similis olim religio Scandianorum, & inter illos Sueonum ac Gothorum fuit. Ericus Vbſalenſis lib. I. Hiſtor. Suec. *Ars magica multum vigebat in hac terra, cujus artis profeſſores multa miranda & terrifica facientes, & alios ad ſtuporem vertentes, etiam ipſi amplo honore habiti ſunt.* Iohannes Magnus lib. I. Hiſtoriæ Epiſcopor. pag. XXV. editionis Romanæ: *Magica ars,* inquit, *in omnibus terris idololatriæ connata maximum ubique præſtitit impedimentum propagandæ fidei Chriſtianæ, maximè vero in Suetia & regnis Aquilonaribus.* Si Chronici Norvegiæ ſcriptori veteri Snorroni Sturlæſonio credimus, Oden, eius uxor Freia, & Thor, inſignes magi, ex Aſia primum in Suediam advenerunt. hinc etiam Oden *As* Iſlandis dictum notat Arngrimus Ionæ cap. VI. Islandiæ, & Crymogeæ lib. I. cap. 4. quaſi *Aſiaticum,* quod is ex Aſia primus huc in Septentrionem migraverit tempore Pompeii Magni in Aſia bellum gerentis anno ante natum Chriſtum XXIV. Alii longius extrahunt. Meſſenius Scondiæ illuſtratæ MS. tom. I. *Cum Ninus Beli patris cultum hominibus obtruderet, huc quoque tandem rivo derivatur infauſto. Vnde Scondiani ſolo hodie retento vocabulo ſculptile quodvis appellant* Belätte *hoc eſt Beli progeniem ſeu effigiem.* Quicquid ſit, ante Odinum Suecos ſuperſtitioni deditos fuiſſe certum eſt. ſed ille in majus auxit. Idem fertur cum ſociis, ad inſtituta Orientalium incolas in ſacris & militiâ erudiviſſe.

Poſt-

Poſtquam verò magiâ velut ſpecie quadam divinę aut cęleſtis ſapientię apud ſuperſtitioſum & credulũ populum admirationem & famam ſibi peperiſſent, ac multa inuſitata ſecundo ſæpe eventu patraſſent, inde factum,ut, poſt mortem in deorum numernm referrentur. Sed de his paulò poſt plura. Nunc originem idololatriæ gentis Scandicæ tetigiſſe ſufficiat.

Superſtitioni ſuæ principem ſedem Vpſaliam dicarunt:ubi ædes illuſtris idolorum ſuorum, quæ quolibet novennio totius regni celebritate & conventu frequentabatur. Huc donaria certatũ miſſa, hîc ſacrificia novem diebus peracta ſunt, in quibus non ſolum bruta,ſed etiam humanæ cadebant hoſtiæ, ſuſpenſæ in luco,ubi nunc ruſticorum templum eſt. Velut autem præter anniverſaria & menſtrua ſacra minus ſolennia, quolibet novennio publicus Vpſaliæ conventus inſtitutus fuit, & novem dies duravit, ita nonaginta novem ſortitò elegerunt, qui diis immolarentur, in novenario numero aliquid myſticum ponentes. Dithmatus lib. 1. & ex illo Vaſtovius in prętatione Vitis Aquilonaris ferunt quotannis menſe Ianuario tot homines diis victimas deſtinatos; quaſi Deus humano ſanguine delectaretur. Imò delectabatur eo diabolus, qui ab initio homicida fuit.

Auſpicatiſſimum hoc regno habitum, ſi ſors regem ipſum tetigiſſet. Hujus immolationem univerſa multitudo fauſtis vocibus & applauſu ſummo proſequebatur. Rex Domalder ſacris devotus & immolatus fertur,ad placandam famem tunc graſſantem: quum holocauſta taurorum & aliquot ſubditorum incaſſum adhibita fuiſſent; vel, ut alii volunt, ad placandam numinis offenſam: cum patrem Visburium occidiſſet. Ani rex Suedorum vel Auni, ut eſt in Chronico Norveg. novem ordine filios idolo *Oden* immolaſſe fertur, ex ſolutione voti nuncupati pro ſpe & promiſſo ſibi facto de totidem decem annos vitam producendo, quot filios mactaſſet. Vnde ad feram ætatem devenit: & proverbium tunc inde ortum ajunt Aune ſödh/ *Auni mors*, ſi quis devecto admodum ſenio mortem oppeteret. Hoc ſi verum, etiam iſthoc in exemplo immanem diaboli audaciam horrere licet, qui, quod Dei ſolius erat, nimirum vitam homini producere, ſibi tam impudenter arrogabat. quam horrenda ejus tyrannis, qui regi illam mentem inſpiravit, ut ipſi quoque parricidio litaret!

Nec

Nec minus patris intempeſtivum & impium vitæ deſiderium ſtupere liceat, quaſi non victurus etiam poſt mortem in liberis bene educatis eſſet: qui ut vitam ſuam protraheret, eam detraxit liberis. Natura quidem pater, animo plus quam fera fuit. Vt ſuæ conſuleret, in vitam ſuorum ſævus fuit; cum tamen bruta ſæpe vitæ periculum pro tuenda ſuorum incolumitate ſubeant.

Quemadmodum verò ethnici quoque credidere, Deum numine ſuo complere vel luſtrare

Terrasque tractusque maris cœlumque profundum;

ita ut præſens ejus numen & auxilium ubique ſentirent, in omnibus elementis Deos, eorumq; cultum poſuerunt. quamvis revera ipſe diabolus Dei ſimius, ut omnibus intervenire ac præeſſe videretur, in ſingulis elementis coli ſe fecit. Procopius in univerſum de gente Scandiæ ſcribit lib. 11. Θεὺς καὶ δαίμονας πολλὺς σέβουσιν, οὐρανίους τε καὶ ἀερίους, ἐγγείους τε καὶ θαλασσίους. *Deos & ſpiritus multos colunt, cœleſtes & aëreos, terreſtres & maritimos.* Inprimis *Thorum*, quaſi cœli & aëris præſidem Sueones & Gothi quondam coluerunt, & cum illis Galli, quibus *Tharan* eſt dictus, velut Getis Thar aut Thor/ à Phœnicio *tarem* tonitru vel tonare. Cambrica lingua *taram* vel *taran* eſt tonitru, ut obſervavit Cl. Samuel Bochartus in eruditiſſimo opere Geographiæ ſacræ part. poſt. lib. 1. cap. 42. pag. 735. De *Tharane* Gallorum ita Lucanus lib. 1.

Et Tharanis Scythicæ non mitior ara Dianæ.

Inde ſuſpicabar Gothorum Sacerdotes *Taraboſteos* apud Iornandem appellatos, quaſi qui Iovi à latere eſſent & cohabitarent, vel, ut alii volunt, quaſi Thoreſfaſter/ *Iovi addictos.* Vid. VVatrang. cap. 6. pag. 1. Theatrid. Sueog. Antiq. A Thor adhuc *dies Iovis* Thorsdagh/ & Thordön *tonitru* appellationem ſuam vulgò retinuit. Hominum & pecorum fæcunditati promovendæ præpoſuerunt *Fream* vel *Fröiam* à generatione, ut volunt, ita dictam. Vnde frw *genitrix*, & frö *ſemen* Sueogothis adhuc vocatur: & *dies Veneris* Fredagh. *Oden* præfecerunt bello. Hinc in quorundam ex vulgo animis illud adhuc ex veterum ſuperſtitione reliquum eſt, ut, ſi aliquod ſpectrum fortè cum magno ſtrepitu & ſuſurro circa veſperam aut noctu adequitans, vel armatum appareat, *Oden* iſtac tranſire dicant. Alii potius volunt *divitiarum deum* fuiſſe,

velut

velut apud Latinos gentiles Mercurius. Vnde *dies Mercurii* noſtris adhuc Odensdagh appellatur, Belgis wodensdagh. Et vulgò dicitur Olao Petri in Chronico ſuo, illum *ſervire Odino*, qui avaritiæ deditus & pecuniæ ſolum corradendæ. Sed & od atque aud veteribus poſſeſſionem ſignabat, ut alibi notatum; & in Otfrido Odegun *divites*. Porrò terræ fæcundandæ priſcos Sueogothos *Cererem* præſidē conſtituiſſe exiſtimant. Eius enim cultum etiam è Græcia atque Italia in Suediam migraſſe notant Iohannes Magnus lib. VII. cap. 21. Olaus Magnus lib. IX. cap. XLV. & Lipſius Cent. III. ad Belgas epiſt. XLIV. à Cerere Korn derivat. Cereris cultum maioribus olim hîc etiam exercitum vel inde colligas, quod adhuc mos durat quanquam à ſuperſtitione purgatus, ut placentas ex ſimilaginea farina ruricolarum uxores imponant à puerperio ingreſſæ templum Sacerdotibus loco donorum deſtinatas; quales ab ethnicis Cereri ejusque ſacerdotibus offerri ſolebant. quem ritum tangit Horatius lib. I. epiſt. 10.

Vtque ſacerdotis fugitivus liba recuſo.
Pane egeo jam mellitis potiore placentis.

Hodiernum Septentrionalium morem etiam obſervavit Iacobus Philippus Tomaſinus Italus in erudito libro de Donariis ac tabellis votivis cap. 42. ubi ait: *Cerealia dona aris imponi adhuc moris eſt apud agreſtes in extremo Septentrione, qui noſtrâ ætate Chriſtianorum ritu vivunt.* Prȩterquam quod fontes quosdam ſacros, etiam *aquæ* deum more gentilium habuerunt, quem hodieque vulgus *Neccum* appellat, & undis ſubmerſos, ab eo raptos aut ſuffocatos ait. velut Neptuni filios veteribus dictos eſſe, qui mari periiſſent, notat Voſſius lib. I. Idololatr. gent. c. 15. Aliàs in quodam Dictionario Belgico-Gallico eſt *Neccer* Spiritus aquaticus; & *Necce*, necare. Deprehenſum quibusdam unda extractis gulam fractam, caput obverſum: ut diabolus firmet vulgi ſuperſtitionem. Hiſce ſuis diis priſci gentiles præter adorationis cultum etiam ſacrificia & ſolennes *comiſſationes* (quas *furioſas* vocat Sapientia c. 14. v. 23.) Offergille veteribus ſua lingua dictas, in templis ſuis inſtituerunt, & in cujuslibet dei honorem poculum biberunt, quo ſimul votum pro Regis ſalute & victoriis, regni incremento & fructibus, omnibusque malis terra marique deprecandis cōplexi ſunt; ut videre eſt ex vet. Chronic. Norv. p. 75. & 77.

Non ſolùm autem intra templorum tecta & parietes, ſed etjam in collibus editioribus ſacra non ſacra majores olim faciebant: cujus rei veſtigia quidam volunt eſſe ſaxa quædam collibus impoſita aut erecta, quæ quondam ararum uſui inſerviiſſe conjiciunt. Soliti præterea gentiles lucos conſecrare deorumque nominibus inſignire, quos ſibi patronos ac numina tutelaria vel *præſides nemoris* ut Curt. lib. 8. adpellat, adſciſcebant. Nam cohibere parietibus deos, non è magnitudine cœleſtium arbitrabantur: unde nemorum illis ſedem ſacrarunt, ut Tacitus docet. Inde patria voce Helgalundar iſti luci vocati, ut Olaus Petri in ſuo Chronico Sueciæ Mſ. notat: & Odenslund lucus prope Vpſaliam *Odino* ſacer, in ſingulari apud illos veneratione fuit, ut refert Adamus Bremenſis in deſcriptione Scandinaviæ: *Is lucus* (prope templum Vpſaliæ) *tam ſacer eſt gentilibus, ut ſingulæ arbores ejus ex morte vel tabo immolatorum divinæ credantur.* Idem repetit Ericus Vpſal. lib. 1. Hiſt. Sueogoth. Et plura de hiſce alibi Iohannes Meſſenius. Quod autem de nemorum conſecratione modò dicebam, id Tacitus in lib. de moribus Germ. ſuo firmat teſtimonio: *Lucos ac nemora conſecrant, deorumque nominibus appellant ſecretum illud, quod ſolâ reverentia vident.* In iſtorum deorum cenſu fuit *Tanfana*; de quo Tacitus 1. Annal. cujus nomen (quidquid etiam originationum eruditi commenti ſint) verè derivandum videtur à tan vel than *abiete* Germ. & fahna vel fan/ quæ eſt vox priſca Gotho-Teutonica, *dominum* aut *numen* ſignans. In cantico enim Mariæ lingvâ priſcâ ſcripto à Bonaventura Vulcanio Lugduni Batavorum edito ſic habetur: *Miki leid ſai VVala meina FAN*, i.e. *Magnificat anima mea Dominum*, & in Cantico Simeonis: *Fra leitai ſcalk teinana frauginond Fan*, i. e. *Nunc dimittis ſervum tuum Domine.* Martianus Capella lib. 11. de nuptiis Philologię & Mercurii pag. 41. *Qui habitant ſylvas, nemora, lucos, lacus, fontes ac fluvios, appellanturque Panes, Fauni, FONES, &c.* Ad quem locum Grotius ex Gloſſis Iſidori notat: *Fones, Dii ſilvatici.* Gothi ſcriberent *Fånes* vel *Faanes*. Itaque *Tanfana* apud Tacitum nihil aliud fuiſſe videtur, quam *luci patronus* aut *dominus*. Romani *Sylvanum* indigitarēt; veluti Mars illis etiam appellatus, quod ſylvæ præſes lupos arcere & fines tueri credebatur. Andr. Lucius & Ioh. Freinshemius *Dianam* fuiſſe volunt. Vid. Not. ejus in Tacitum 1, 51, 2.

Acce-

Accedit etiam hæc ratio, quod *Tanſanæ* templum fuit in luco inter Amiſiam & Luppiam in VVeſtphaliâ, ut ejus ſitum deſcribit Cluverius lib. 1. Germ. antiquit. cap. 11. & 47. Illum verò lucum abiegnum fuiſſe, ex vocis notione liquet: quod genus arborum abſque dubio olim in Germaniâ, cum incultum adhuc eſſet ſolum, uberius, quam hodie, ſuccrevit. Nec inſolens aliis gentibus erat, à ſingulari arborum aut luci genere nomina petita diis ſuis imponere. Sic Iupiter *Fagitalis* cognominatus eſt Romanis à luco fageo ei ſacro, ut tradit Plinius lib. 16. cap. 10. & ultimo.

Ceterum mentio Tanſanæ monet paucis notare, unde ſit, quod *Fan* hodie diabolum Gothicè ſignificet; quum olim eſſet honorificum & Domini nomen. Hoc vel ex abuſu loquentium profectum videtur: vel etiam inde, quod diabolus *dominus huius mundi* à Paulo Apoſtolo (2. Cor. 4. v. 4. Eph. 6. v. 12.) ab ipſo Chriſto *princeps hujus mundi* (Ioh. 14. v 30.) appellatur, ob imperium diabolo in illos à Deo permiſſum, qui ſpreto Deo ſola quærunt & ſapiunt mundana. Vel qui veteribus ethnicis pro numine ac domino habitus; à poſteris Chriſtianis ipſe dæmon deprehenſus eſt. Sic dæmonum vocem apud Græcos mediam, & initio in partem meliorem uſurpatam; poſtea ad maleficos ſpiritus relegatam fuiſſe, fuſius notat Grotius in Novum Teſtamentum p, 17. 52. 54.

Sed ut ex brevi diverticulo ad priora redeamus, adeo priſci ſuperſtitione occæcati erant, uti lucum cædere ſummum illis nefas eſſet, ob numinis in eo ſecretum, ut ſibi perſuadebant, & reverentiam. De ſimili Romanorum opinione Ovidius lib. III. Amor. el. 1.

Stat vetus & multos incidua ſilva per annos:
Credibile eſt illi numen ineſſe loco.

Homines autem ad arbores diis ſacras mactare, ut Deos ſuos placarent, nullum nefas, ſed ſummam religionem ducebant: arborem dæmoni ſacram vel ſtipitem pluris facientes ipſo homine, ipſi potius ſtipites in verâ religione; quod dolendum erat. Simile quid de Gallis, quum adhuc gentiles eſſent, refert Sulpitius Severus in vitâ S. Martini: *Cum in vico quodam templum antiquisſimum diruiſſet, & arborem pinum, quæ fano erat proxima, eſſet aggreſſus excidere, tum verò antiſtes illius luci cæteraque gentilium turba cæpit obſiſtere.* Et *cum iidem illi, dum templum*

plum evertitur, imperante domino quieviſſent, ſuccidi arborem non patiebantur. Ille eos ſedulò commonere, nihil eſſe religionis in ſtipite: Deum potius, cui ſerviret ipſe, ſequerentur. arborem illam excindi oportere, quia eſſet dæmoni dedicata. Sic hodieque nonnulli inanium curioſi à ſuccidendis quibuſdam arboribus retrò fugiunt, quas neſcio quid religionis (imò ſuperſtitionis) habere credunt. Sed illi Diabolum magis metuunt quam Deum, qui lucos tales à ſtirpe exſcindi juſſit Deut. 12, v. 2. 3. Eſai. 1, v. 29. Hoc Dei mandatum executus Aſa rex Iudæorum feciſſe dicitur, quod bonum & rectum viſum in oculis Iehovæ 2. Chron. 14, v. 2. 3. Iidem non curant legem, quæ cultum lucorum & ſaxorum prohibet: Engin ſkal å Lunda eller Steena tro. i. e. *Nemo credet in lucum vel ſaxa. cap. 1. Iur. Eccl. Suet.* Quidam ſi cædant lucos, fatalem corporis ictum aut malum reformidant, nec horrent lethalem animæ ictum: dum in ſuperſtitione perſeverant; nec credunt, omne malum facilè à Deo poſſe averti, ſine cuius nutu ne capillum quidem vertere poteſt diabolus. Si verò accidat, ut aliquibus ictus huiusmodi ſit fatalis, hoc eſt ſuperſtitionis cædentium ſupplicium, non ipſius cædis meritum. Cæſar quamvis ethnicus, in excidio Maſſilienſium lucum, qui diis ſacratus habebatur, primus auſus eſt cædere, probans ſe ab omni ſuperſtitione alienum, ut de eo ſcribit Lucanus lib. 3. Ioh. Saresberienſis lib. 2. de nugis Curialium cap. 1. Si hoc ethnicus fecit, quanto magis Chriſtiani vero Deo fidentes, quoties opus eſt, intrepidè cædant iſtas arbores cæde dignas: ne ſuperſtitioni ulterius ſerviant. Et nunc pinus atque abies non uno in loco priſcam ſuperſtitionem ignis & aquæ pœna luunt: dum ad focum & naves paſſim damnantur.

Qui verò in lucis ac ſylvis olim frequentius, & hodie nonnunquam apparent, Satyri, Sileni, Fauni & alia hujusmodi ſpectra, non dubitandum eſt, vera Satanæ ludibria eſſe, quibus timidas ac vanas hominum mentes circumvenire conatur. Ea de re audiamus judicium Iſaaci Caſauboni, quod extat in ejus libro de Satyrica Poëſi cap. 11. *Abſit, ut putemus extare illos aut exſtitiſſe unquam in rerum natura Satyros Silenosve. Sed cum errans aut ludens natura, ſicut ait Plinius, hominem aliquando produxiſſet in lucem cum cornibus, aut aliâ deformitate contra conſuetas ipſi leges notabilem: paulatim perſuaſere ſibi mortales rerum imperiti,*

&

& naturali quadam inclinatione ad τερατολογίαν ac rerum mirabilium fictionem & auditionem juxta proni, naſci in ſylvis & abruptis montium tale animalium genus. Quod commentum pari levitate & à poſteris acceptum & variè concinnatum eſt, atque à prioribus fuerat excogitatum. Acceſſere phantaſmata illudentium dæmonum, quorum eſt unicum ſtudium mendacia cujuscunque generis pro veris ingerere, & omnibus modis in hominum animis illa firmare.

Sed de ſuperſtitione veterum pro inſtituto ſatis, quam eo potiſſimum animo paulò fuſius recenſere placuit, ut, quum viderimus, in quanta cæcitate majores noſtri tam diu hæſerint, tantò lubentius Deo gratias agamus, & nobis gratulemur de mera erga nos Dei benignitate, qua nos ex alto reſpiciens ex ipſius mortis & errorum caligine eductos in clara divinæ veritatis luce ſtitit. Incomparabile certè & nunquam ſatis celebrandum eſt Dei beneficium, quod Deus juſtiſſimus & benigniſſimus à Iudæis, veluti populo ſuo proprio, domeſtico ac familiari, ob ingratitudinem & contumaciam eorum atque contemtum ſui, ad nos ex ſola & ingenti miſericordia ſe convertit, nobisque verbi ſui cognitionem & Evangelium, unicam æternæ ſalutis normam & viam per ſuos miniſtros aperuit, pacemque ſecum cœleſtem nobis ipſe conciliavit. Velut autem veteri & pio inſtituto Sueogothi ſibi invicem, obvii ac ſalutantes, *Dei pacem* precantur, ita eandem, ut ſingulare & inæſtimabile Dei donum, gratis & devotis animis agnoſci retinerique maximè intereſt. Vt Deus nos ejus beneficii in tempore certiores redderet, per Prophetas ſuos diu prędixit, quod ſuo tempore complevit. Solam nunc magnæ Aquilonarium partis vocationem tangam. Hanc Deus per Prophetas voluntatis ſuæ interpretes dudum prænuntiavit (quò referunt Geneſ. 9, v. 27. Ierem. 31, v. 8. Iob. 37, v. 22. Cantic. 4, v. 16. Zachar. 6, v. 8. & illud Pſalmi 107, v. 3. *Ab Aquilone & mari congregavit eos*, quod pro ſymbolo in ſuis inſignibus uſurpat Academia Aböenſis in Finnonia) ut quod factum fuit, ſciamus idem eſſe, quod futurum cognoſcere poteramus; nec ab hominibus, ſed ſolo Deo per fida organa nobis obveniſſe credamus, quod divinitus prædictum erat. idque ſingulari Dei gratia ad ultimum etiam Aquilonem hodie apud Lappones magis magiſque in propagatione verbi divini feliciter impletur.

Quum plura de religionis in hoc regno propagatione eruditè conſignarint Paulinus Hiſtoriæ Arctoæ libr. 1. cap. 40. & Baazius in Hiſtoria Eccleſiaſtica, ego paucis ſolum attingam. Anno Chriſti DCCCXIII. Rex Sueonum Biörno tertius per legatos ſuos egit cum Carolo Magno Imperatore Romano, ut huc in Suetiam verbi divini præco mitteretur. Ab illo miſſus eſt Herbertus Belga, qui Oſtrogothiam ingreſſus, iſtîc Eccleſiam Lincopenſem primus fundavit. Poſt Caroli Magni mortem, Ludovici ejus filii juſſu, in Suediam venit ex Gallia Anſcharius Corbeienſis monachus, poſtea Bremenſis & Hamburgenſis Epiſcopus conſtitutus, & quidem huc miſſus A. Chr. DCCCXVI. in Suediæ tunc metropoli Birka Dei verbum prædicare cœpit. Poſt eum VVithmarus, Simon, Nithardus, Herigarius, Hartgarius, Gosbertus, Rembertus, Vnno, Adalvardus, Sigfridus & alii ex Anglia & Germania advenerunt, quibus indigenæ Presbyteri longa ſerie deinceps ſucceſſerunt, à quibus ſemen Evangelii feliciter propagatum eſt, ac *diſſolutum gelidum illud frigus Aquilonis à calore verbi divini*, ut loquitur Helmoldus in Chronico Slavorum. Quidquid verò poſtea humanarum traditionum ac fermenti Pontificii admixtum veræ religioni fuit, ab ea auſpiciis Gustavi I. Regis Suedorum laudatiſſimi per orthodoxos Theologos inprimis Laurentium & Olaum Petri Nericienſes expurgatum eſt. Anno Chriſtiano MDXCIII. in Concilio Vpſalienſi invariata Auguſtana confeſſio communi Regni Ordinum conſenſu acceptata, & ſinceræ religionis in Propheticis & Apoſtolicis ſcriptis comprehenſæ unitas approbata & retenta eſt. qua in re hoc regnum longè felicius eſt aliis regnis ac rebuspublicis, quæ varia religione ſæpius extremè concuſſæ & turbatæ ſunt. Ita Regnum Suedorum, quod olim variorum errorum, ſuperſtitionis & idololatriæ fædum erat receptaculum, nunc unius orthodoxæ religionis, Deo propitio, fidum factum eſt hoſpitium: & ut tale ad ſæculi conſummationem à ſchismate liberum & incorruptum permaneat, à Deo precamur & optamus unicè.

CAPUT IV.

De ratione temporis veterum Sueonum & Gothorum. eos per meſſes & hyemem olim annum computaſſe. Ratio oſtenditur, cur per annum

num & NOCTES tempus in Legibus veterum computetur. De menſium, hebdomadis & dierum nominibus vernaculis brevis disquiſitio. De ſuperſtitioſâ vulgi electione dierum, & obſervatione novilunii & plenilunii. Unde ſit, quod nundinæ Diſenſes in plenilunio proclamantur & inſtituuntur. De Diſæ virginis ſolertia.

Reliquum jam erat, ut poſt ſacra veterum Sueogothorum, ſequerentur eorum feſta. Sed prius quam eò perveniamus, qualem temporum rationem obſervarint, exquiremus: ita diebus eorum feſtis, quæ ſunt pars celebrior & ſolennior temporis, commodius ſiſtemur. Annum per meſſem & hiemem priſcos poëtas computaſſe, ſcimus ex Catulli epigram. 96.

Smyrna mei Cinnæ nonam poſt denique meſſem,
Quam cœpta eſt, nonamque edita poſt hiemem.

ex Horat. lib. 1. od. xi. & aliis. Scandianos etiam annos per meſſes numeraſſe, coniicias ex vocibus Ar / & Arna / quod veteribus illud tempus, quo ſeges colligitur, notabat, & convenit cum Åhr / *anno*: qua de re plura in ſuo Antiquario Georgius Stiernhielmius, qui in his eximius eſt. Ab eodem fonte eſt Årinshws Granarium; & Arnmonet *Auguſtus*, ut Carolus Magnus, qui primus nomina Germanica menſibus impoſuit, teſte Eginharto in vita ejus, illum menſem appellabat: quod in eo meſſis colligeretur. Item Ericus Årſel / Rex Sueciæ, quod ſub eo fœcunda annonæ tempora eſſent, inde nomen accepit. Quod autem veteres Scandiani per *hiemes* annos computarint, liquet ex Chronico Suec. Mſ. Tre wintrar war han Konunger. *Tres hiemes* (annos) *rex erat*. Et in Jl. xxii. §. ii. Widerboa B. Byll. Treggia *wintra gamalt*. *Tres hiemes* (annos) *natum*. Ita ſynechdochicè, & more ferè poetico nonnunquam loqui veteribus placuit: ut brevius & rotundiori ore loquerentur: vel quod hiems in his oris majorem anni partem faceret, & longior æſtate eſſet.

Quod autem in legibus veteres ſpatia temporis aliquoties per *noctes*, non dies computarint (præſertim circa præſcriptionem annuam, quam vocant *præſcriptionem intra annum & NOCTEM*) hoc illis comune cum Germanis, Gallis, Danis, Norvegis, Saxonibus & Anglis fuit. De Germanorũ inſtituto Tacitus in lib. de morib. German. *Nec dierum numerum, ut nos,*

ſed noctium computant. De Gallis Iulius Cæſar lib. VI. belli Gallici: *Spatia omnis temporis non numero dierum ſed noctum definiunt. & dies natales & menſium & annorum initia ſic obſervant, ut noctem dies ſubſequatur.* Idem obſervaſſe olim Danos, conſtat ex cap. 50. 53. legum Iutic. & Norveogos, ex cap. 42 Lanzſtie LL. Norv. & Saxones, ex artic. 3. lib. 2. artic. 5. lib. 3. Specul. Sax. ex artic. 4. 9. 10. Tituli 3. veteris Iuris Hamb. Mſ. Loca ſolum indicaſſe brevitatis cauſa ſufficiat. Idem obſervaſſe Anglos, conſtat ex AEthelſtani regis Anglorum Legibus cap. 32. ubi inter alia hæc habentur: Siin threo nichte/ *per continuum triduum*, ut Latinè tranſlatum eſt. In Legibus Inæ Regis Angl. c. 8. Binnan ſeoſon nichte/*intra ſeptimanam.* Hinc patet, ſic numerare tempus, omnibus olim Aquilonaribus cultioribus tralatitium fuiſſe. Sed quæ fuit hujus rei cauſa? Septentrionales iſtius computationis originem & rationem hanc præcipuam habuiſſe videntur, quod vel à media nocte ad mediam iterum noctem more veterum Romanorum; ut initium Solaris curſus & adſcenſionis, vel ab occaſu ſolis ad ſolem iterum occidentum more Græcorum & Hebræorum dies numerarunt: præſertim cum horologia nondum eſſent inventa, quibus dierum & noctium ſpatia diſtinguerentur. Quod autem Romani à nocte inceperint computare dies, videre eſt ex Agellii lib. 3. Noct. Attic. cap. 1 1. l. 8. de feriis l. 5. qui teſtam. fac. poſſ. Cuiac. lib. XV. Obſerv. cap. 32. De eo more ſic Cenſorinus libro de die natali cap. XXIII. *Romani à media nocte ad mediam noctem diem eſſe exiſtimaverunt.* Idem de Græcis: *Athenienſes ab occaſu ſolis ad occaſum diem ſtatuerunt.* Hinc Heſiodus diei ortum ad noctem refert, & Orpheus noctem antiquiſſimam vocat:

Νυκτά τε πρεσβύστην καλέω καὶ φόσφορον ἦμαρ.

Quidam Gymnoſophiſtarum ab Alexandro interrogatus, diem an noctem crederet eſſe priorem? non ſatis appoſitè reſpondit: *Deim uno die*, ut eſt apud Plutarchum in Vitâ Alexandri, *Sed noctem die priorem eſſe*, reſpondendum fuiſſet ex mente Alexandri, qui hoc ex Græcorum diſciplina acceperat. Græcos autem qui apud AEgyptios & Hebræos peregrinati ſunt, ab his hauſiſſe veriſimile eſt. nam illi quoque ab occidente ſole ad occaſum eius computabant dies, ut conſtat ex Levitici cap. XXII. v. XXXII. & prius fuiſſe tenebras, quam dies,

dies, ex hiſtoriâ creationis noverant. Vnde Moſes in recenſione dierum creationis veſperam tempori matutino ſemper præponit: *Sic veſpera & mane fuit primi diei*, ſic *veſpera & mane ſecundi diei*, *&c.* Ad horum exemplum veteres Sueogothos ab occaſu ad occaſum ſolis dies computaſſe, teſtimonio ſit illud, quod tempus dierum feſtorum expreſsè ab occaſu ad occidentem ſolem numerant in cap. ult. de judicio territor. (Tingmal.) LL. Vpland. & cap. 14. eod. LL. Helſing.

Illud ex eo principio profectum colligimus, quod noctem die antiquiorem crediderunt, idque ex majorum traditione acceperunt: vel quod *nox ducere diem videbatur*, ut loquitur Tacitus in lib. de mor. Germ. vel ut Cæſar loquitur, *noctem dies ſubſequebatur*. Vnde à nocte, cui accenſeretur dies, initium in computando tempore facere placuit.

Per NOCTEM autem ſynechdochicè ſumſerunt diem & noctem ſimul, vel diem civilem XXIV. horarum: quem aliàs diem naturalem vocant. Cæterum quum non ſolùm certis finibus, ſed populis & *civitatibus* ita deſignatus ſit, inde *dies civilis* appellatur, ut notavit Albericus Gentilis cap. v. de diverſ. temp. appellat. Cenſorinus in libr. de Die natali cap. 23. ita deſcribit diem naturalem & civilem: *Naturalis dies eſt, tempus ab oriente ſole ad ſolis occaſum. cujus contrarium tempus eſt nox, ab occaſu ſolis uſque ad exortum. Civilis autem dies vocatur tempus, quod fit uno cœli circumactu, quo dies verus & nox continetur.* (*Suetice* Dygn) qualem ab Aſtrologis & civitatibus, diverſis modis deſcribi ibidem oſtendit. Inprimis hoc liquidum evadit ex legibus Suedorum. quod enim alibi dicitur *nox & annus*, hoc dicitur *dies & annus* cap. 1. Legum civit. de homicid. voluntar. In cap. 11. & 8. de jure agror. (Jordabalk) LL. provincial. adhuc expreſſius dicitur *dies, nox & annus*. & in cap. ult. de jure Regio ll. prov. *quatuordecim dies noctes* fiorton nattedagh. Ipſa ratio facile evincit, quod veteres Legumlatores ſimpliciter noctes non intellexerint, quamvis compendii cauſſa noctes ſolum exprimerent; ſed etiam dies ſimul includi voluerint: quum tempus diurnum negotiis civilibus accommodatius ſit nocturno. Hinc etiam nox *intempeſta* dicta eſt, quod non habeat tempeſtivum ac idoneum tempus rebus gerendis, notantibus AElio apud Varron. lib. v. de ling. Lat. & Macrob. 1. Saturnal. 3. Velut autem per *noctes*

ſolas expreſſas accepere quandoque veteres noctes & dies ſimul: ita per *dies* ſolos expreſſos dies & noctes ſimul. Vt cum dicimus aliquem dies triginta tantum vixiſſe, relinquitur etjam noctes intelligere. Sic apud Lucam cap. 2, v. 11. & cap. 22, v. 34. Marc. 14, v. 30. *σήμερον*, *hodie* accipitur *pro tempore nocturno*. Sic Pilati uxor multa ſe paſſum ait *hodie* Chriſti cauſſa in ſomno, Matth. 27, v. 19. Quod verò legumlatores veteres annuæ uſucapioni vel præſcriptioni etiam noctem vel diem civilem adjecerunt, ratio fuit in æquitate & benigniori interpretatione: ut nimirum tempus iſtud eſſet loco laxamenti ac longioris ſpatii, quo poſt annum iam elapſum adhuc otioſi frui poſſent ad moram ſuam purgandam, & rem recipiendam. quod redundans temporis ſpatium etſi breve, tamen vigilantibus etiam ſubſidio eſſe queat; quum aliàs ex ipſo rigore præſcriptio ſolùm annua eſſet. Hæc de ratione iſtius temporis dicta ſufficiant.

Nunc de menſium & dierum Sueogothicorum origine nominibusque pauca ſubiiciam. *Menſem* Månat à Måna Luna (ut apud Græcos) adpellari conſtat: eò quod Luna ſuo curſu menſtrua ſpatia conficiat. *Ianuarium* Tor à Iove appellarunt Torsmånat/ ut adhuc Suedicè vocatur. Primum *Iovi* menſem, dum adhuc ethnici erant Sueogothi, conſecrare voluerunt: quod princeps Deorum crederetur; præterquam quod ſacra iſto menſe ipſi fierent. *Februarium* Göyemånat vocant à *Göia*, quem Iovis vel Toronis (quidam Nori) filiam ethnici fingebant. eam proximo gradu ſubſequi patrem conveniens illis viſum. In ipſius honorem iſto menſe maximum ſacrificium inſtitutum pro victoriâ & pace, ut teſtatur Chronicon Norvegicum pag. CCXIV. Iſlandos quoque Goæ nomine inſignire Februarium, teſtatur Arngrimus Ionæ cap. IV. Islandiæ. *Martii, Aprilis, Maii* nomina Romana retinuere; niſi quod Martium olim Blijda à ſerenitate cœli vel remiſſione quadam hiemis appellarunt Sed & *Aprilem* Wårand / quod *vernum* tempus contingat, dixere, & *Majum* Maya i. e. virginem: quod ſit velut adoleſcentia & virgo anni; niſi à *Majo* Lat. *Iunius* Sueonibus & Gothis adpellatur Mitſommarsmånat: quia in mediam æſtatem incurrit. Veteribus etiam Hewila i. e. *Nuptialis* dictus ab Howadl nuptiis, quæ tum frequentius celebrantur, ut Gyldenſtolpius lib. III. Deſcript.

Suec.

Suec. cap. 2. notat. Ei cognatum Belgicum Huwelick. *Iulius*, Höömånat/quaſi *fœniſecius*, quia fœni ſectio in illum menſem incidit; aliàs Rötemånat vocatur à rööta/quod Suedicè *eſt putrefacere*. illo enim menſe multa putreſcunt excocto & exhauſto per externum calorem ſucco & calore naturali. Manilius Aſtronom. lib. v. ubi vim Caniculæ deſcribit, inter cætera habet:

Et viridis nemori ſanguis decedit & herbis. ibi per *ſanguinem* intelligi ſuccum notat Scaliger, quem velut exſugit plantis & herbis calor ſideris canicularis, aut verius ſolis, Leonis ſignum peragrantis. Ex eadem cauſſa menſis iſte Norvegis & Islandis olim appellatus Madkemånat / quod ex putrefactione tunc vermes copioſe naſcuntur. *Auguſtus* Sueogothis dicitur Skiördemånat à ſectione vel meſſe ſegetis, quæ in eo menſe fit. *September* Höſtmånat/quod in eum bruma incurrit. *October* Slachtmånat à mactatione boum & aliorum pecorum culinæ & menſæ deſtinatorum. *November* Wintermånat/ quod in eum hyems incidit. *December* Juelmånat à feſto nativitatis Chriſti, de qua capite ſequenti plura.

Nomina dierum à gentilium deorum & planetarum vocibus deſcendere notum eſt: quod gentiles à Sole ſpiritum, à Lunâ corpus, à Marte ſanguinem, à Mercurio ingenium & linguam, à Iove temperantiam, à Venere voluptatem, à Saturno ſeveritatem ſe habere credebant, ut notat Beda in libro de ratione temporis cap. 4. Sed hæc ſuperſtitioſa ſunt. Dies ſolis Syndagh à ſyn vel ſun (ut veteribus ſol dicebatur, in prec. S. Birgittæ Fridſins ſyn *ſol pacis*) vel à ſun/ſuon / *transactione, conciliatione* appellationem ſuam habet: quod eo die à Chriſto reducti ſimus in gratiam cœleſtis patris. Inde veteribus Germanis Suonotagh dictus eſt, ut notavit Freherus ad Apoſt. Symbolum vet. ling. Germ. & Ant. Matthæus ad tit. D. de Sicar. pag. 564.

Eß nahet gegen der Suonotage /
Thas Got wil ſuonen alle klage.

Inde Soinus/ *conciliatio* in LL. Henrici I. Reg. Angl. cap. 61. & Soenpening/ *redemtionis pretium*. Soenigen/*oſculum* Belgis, quaſi ſignum amoris aut amicitiæ, & Ranſun Suecis à Ran *raptu* & ſona vel ſuna *placare*, quaſi rei aut hominis rapti redemtio: de quibus alibi plura. Dies Lunæ Sueogothis etiam dici-

dicitur Måndagh à Luna, ut ſcimus. Dies Martis illis eſt Dißdagh vel Tißdagh/ non à Diſa, ut nonnulli volunt: quippe ante eam natam procul dubio dies iſte jam ſuum nomen habuit; ſed vel à Ting/ quaſi Tingsdagh/ velut etiam etiam vicinis Saxonibus & Belgis dicitur Dingsdagh: quod ille dies olim eſſet judicialis, qualis Tingsdagh/dicitur in cap.v. Tingmal. Vpll. vel quaſi Tidsdagh/ quod eo die eſſet quidam populi vel publicus olim conventus ad judicium aut conſultationes. Nam Tidh/ Thod & Theod veteri lingua erat *populus* vel *publicum*. Inde Thidboriu/ ex populo aut vulgò conceptus. *Thiedericus* vel *Theodericus* id eſt *dives populi*. unde nomen *Deiotari* à Græcis ad ſui ſermonis ſenſum modicè deflexum notat Velſerus lib.II.rer. Boicar.pag.89. *Thietmarſi* vel *Dithmarſi*, populus in paluſtri loco habitans. Inde enim appellationem à Thieth vel Dith *populo*, & Marſch *paluſtri ſolo*, vel veteri populo *Marſico*. Item *Dithmar* vel *Dithmarus* populi vir. De reliquis diebus Odensdagh/Torsdagh/ Fredagh ante cap.III. dictum. Lögerdagh quidam à die legis aut judicii tunc tractati, alii à lavacro eo die inſtitui ſueto (ut hodieque) derivant.

Quamvis autem hodie dierum nomina ex priſcâ conſuetudine,ſed abolitâ ſuperſtitione, retineantur; tamen antiquæ ſuperſtitionis quædam reliquiæ in vulgi animis adhuc hærent, præſertim quod aliquando certos ſibi dies eligit, quos felices operum putat: quoſdam verò pro atris vel infauſtis habet.

Quando luna inchoatur aut impletur, hoc etiam rebus agendis auſpicatiſſimum credit. Saniores autem norunt, omnes dies Deum creaſſe, nullos exemiſſe labori,niſi dominicos & feſtos. Sciunt etiam Deum deteſtati ac damnare ſuperſtitioſam obſervationem novilunii & certorum dierum. Infinitam Dei benedictionem nulli tempori alligatam eſſe, ejus miſerationes in timentes eum quolibet mane eſſe recentes. Quare veri Chriſtiani hujuſmodi ſuperſtitioſam temporis obſervationem ad Chaldæos,vel ad ipſum orcum, unde malum pedem extulit,remittunt.

Antequam hinc abeam,paucis notabo, quod etiam ad rem pertinere videtur, unde celebres hîc Nundinæ Diſenſes quotannis Vbſaliæ nonniſi in ipſo plenilunio inchoentur. Suſpicatus fuiſſem cauſſam veterum ſuperſtitionem, hoc tempus

com-

commerciis magis ſecundum credentium; niſi in memoriam Diſæ reginæ id factum fuiſſe advertiſſem. Etſi verò nihil hac de re in Annalibus veterum, quos hodie habemus, exſtat, tamen ex indigenarum traditione, cui nominis & temporis ratio convenit, ita narratur: Quum Diſa ex patre ſuo, qui pars conventus publici fuerat, inde domum reduce cognoviſſet, in comitiis ſub rege Sueonum Sigtrude ut nonnulli volunt (cujus tamen Hiſtoria Suetica non meminit, ſed Sigtrugi Ioh Magn. 2, 5, 6,) publicè decretum fuiſſe, ut, fame tunc graviſſima regno populoſo incolisque incumbente, & non unas turbas ciente, inutilis turba exſtirparetur & neci daretur: quo magis quantulacunque annona reliquis ſuppeditaret, aut validiorum manu operaque quæreretur; ſtolidum & indignum viris hoc decretum judicavit virgo: facilius & abſque tantâ jacturâ poſſe regnum prægravante turbâ exonerari. Quod ubi ad regis aures pervenit, ille ſpretum â puellâ & ſuum & tot virorum conſilium indignatus, eam ad ſe absque longiori morâ venire juſſit; ſed hac lege & conditione, veluti vulgò fertur: ut nec equo nec curru, nec trahæ inſidens adventaret, nec pedibus ſuis ambularet: nec veſtita, nec noctu, nec interdiu, nec lunâ creſcente, nec decreſcente; inſuper aut meliori cum conſilio, aut non ſine capitis periculo accederet. Etiam ſi hæc inuſitata atque admodum dura lex aut conditio eſſet, puella tamen ſagaciſſima, regis juſſui parere promta, ſed tot innocentium hominum internecioni occurrere promtior, hanc artem excogitavit. Duos famulos equorum vicem trahæ junxit, hircoque, quem in traha collocarat, ſuſpenſo veluti ac librato corpore inhæſit: ita nec pedes planè, nec eques advenit. Rete verò membris iniecit: ut nec nuda, nec amicta prorſus appareret. creperâ luce, quæ media eſt inter noctem & diem, ſe regi ſtitit, ipſoque *plenilunio*. Conſilium autem regi dedit, ut, mutato in melius cruento propoſito, ad necem ante deſignatos, in Norlandiam vel ad oras Septentrionaliores, unâ cum chirothecâ frumento referta, ſecuri & arcu, ad colendas iſtîc terras emitteret: ita eos ſuperſtites, regno magis utiles, regi magis obnoxios fore, terramque incultu & ſolitudine hactenus damnatam, cultiorem & fertiliorem reddituros. Hoc conſilium adeò regi placuiſſe dicitur, nec minus ingenium puellæ, ut non ſolum priori ſententia reſciſſa, fœmineam

neam acceptaret atque exequeretur, ſed etiam ex villa Wene-garn / in qua nata creditur, virginem in regiam, regnum & torum genialem ſociam adſciſceret. Poſt regis obitum hoc reginæ honori datum eſt, ut & judicium publicum, ex authoritate & præſidio Diſæ (quum adhuc regia eſſet Vpſaliæ) & ſolennes nundinæ celebrarentur. Hæc, ut cum Livio loquar, ad oſtentationem ſcenæ aptiora quam ad fidem, uti videri queant, neque affirmare neque refellere operæ pretium eſt. Hoc tamen certum eſt, quod ab ejus exceſſu, & aliò tranſlata aula, nihilominus dictę Nundinę *judicii Diſenſis*, idē circa tempus exerciti, *nomen* retinuerunt, & in Diſæ memoriam in primo novi anni *plenilunio* ſemper inſtitutæ ſunt, & adhuc inſtituuntur. quidam Thoronis Odini F. uxorem fuiſſe volunt, & quod juſtitiæ ſingulariter faveret, inter deas relatam, & annua ſacra, præter nundinas, ei Vpſaliæ facta. *vid. VVorm. lib.* 1. *Monum. Dan. m.* 4. *& lib.* 2. *m.* 3. Certè in Chronico Norveg. Snorronis Sturæ F. Diſa offer / *Diſæ ſacrificium* memoratur pag. m. 23. & pag. 25. Diſating om medwinter. *Diſanum judicium aut nundinæ in media hieme.* Confer etiam Olaum Magnum lib. 4. rer. Septentr. cap. 6. Meſſen. Scond. illuſtr. tom. 1.

CAPVT V.

De Feſtis Chriſtianorum præcipuis, quæ ethnicorum ſuperſtitioſis feriis ſubſtituta ſunt. Feſtum nativitatis Chriſti, quod Suedis & Gothis Iuul dicitur, non poſſe denominationem à Iulio Cæſare habere, probatur. De profanatione feſtorum vulgo vitanda ex occaſione disſeritur. Vnde Iuliorum nomen ortum videatur. De indictione pacis in diebus feriatis, & civilium negotiorum ceſſatione.

POſtquam in his regnis vera religio ſedem poſuit, certi dies præter Dominicum Deo peculiariter ſacri, in quibus ſumma divini Numinis erga genus humanum beneficia celebrantur, à pia antiquitate ſunt introducti: veluti feriæ Nativitatis Chriſti, Paſchatos & Pentecoſtes. De Paſchatos & Pentecoſtes etymologia, illa Hebræa, hac Græca res liquida eſt. Sed unde natalitiis Chriſti *Iuliorum* nomen inditum ſit, nondum planè definitum & exploratum eſt. Iohannes Magnus quidem lib. 4. Hiſtoriæ Sueogothicæ cap. 13. ſcribit, Iulium

Cæ-

Cæſarem, quum in expeditione ſua Teutonica mare Germanicum non tranſiiſſet, ſed retrò pedem tuliſſet, ab Aquilonaribus id tamen conſequutum eſſe, ut ejus memoriæ unum diem feſtum in menſe Decembri more Saturnalium conſecrarent: cui poſtea Natalis Chriſti ſucceſſerit, retento nihilominus *Iulii* nomine. Sed hoc apud nullum alium Hiſtoricorum veterum, quotquot ego quidem vidi, me legiſſe memini. Buchananus quidem, ſed junior lib. 5. rerum Scoticarum p.m. 125. apud ſuos quoque Scotos & Britannos nomen illud feſtum ab eadem origine ſortitum tradit. *Cum*, inquit, *Eboraci Arthurus rex hiemaret, extremo Decembri, omnibus lætis, & potationi cæteriſque quæ ex ea naſcuntur vitiis deditis, renata eſt veterum Saturnaliorum imago, ſed numero dierum duplicato, & apud potentiores triplicato: quibus diebus prope nefas habetur aliquid ſeriæ rei agere. Munera mittuntur, fit mutua & prolixa inter amicos invitatio, à miniſtrorum caſtigatione abſtinetur. Noſtri IVLIA id feſtum vocant, Cæſaris videlicet nomine pro Saturno ſubſtituto. Vulgo perſuaſum eſt, Natalem Chriſti iis ceremoniis coli; qua in re verius Bacchanaliorum laſciviam, quam Chriſti tum nati memoriam referri ſatis conſtat.* Videmus hic quam liberè corruptos popularium ſuorum mores, in feſto natalis Chriſti per luxum & ebrietatem celebrato, Buchananus corripiat. Nec minus hic patet, quomodo diabolus ſacellum ponè ædificet, ubi Deus templum exſtruxit, ut tritum ſermone proverbium habet. Olim enim Bacchanalia circa tempus paſſionis Chriſti ab ethnicis celebrata, nunc multis in locis poſtliminio revocari dæmon ſuggerit. Veneris feſtum quondam inſtitutum ab ethnicis eodem tempore, quo à Chriſtianis poſtea feſtum Paſchatis. Vnde adhuc feriæ Paſchales Oſtern in Germaniâ, & in Angliâ *Eaſter* vel *Aeſtar*, ab Aſtar Venere, quæ aliàs Aſtagydia veteribus nuncupata fuit ab aſt amore, cupiditate, ut fuſius notavit G. Stiernhielmius in Antiquario & Etymologico ſuo. Illa autem vox *Aſtar* cognata eſt voci *Aſtarta* Sidoniorum vel *Aſtaroth* Aſſyriorum Veneri. ut & hinc colligas, multa ſuperſtitioſa quondam ex Aſia in Scandiam fluxiſſe. Circa feſtum Pentecoſtes in plurimis Germaniæ locis olim columbam ex ligno factam (poſtea in ciconiam mutatam) bombardis cives publici exercitii & lętitiæ loco petere conſuerunt: quod etiam Græcis gentilibus olim inter certamina ſe ſagittis exercendi

fuiſſe

fuiſſe notat Dictys Cretenſ. libr. III. belli Troi. A diabolo apud Chriſtianos renovatum, in ludibrium Spiritus S. qui in ſimilitudine columbæ in Apoſtolos eo tempore effuſus fuit. Circa tempus quo nunc apud Chriſtianos Natalitia Chriſti celebrantur, olim inter gentiles Saturnalia celebrata ſunt (quò reſpicit Buchananus in ſuperioti loco) & ita quidem, ut habenæ omni licentiæ ac libidini palam laxarentur. Seneca epiſt. XIIX. *Decembri menſe jus luxuriæ publicæ Romæ datum.* Nec Romæ ſolum, ſed etiam in hoc orbe Arctoo. Vnde à ſanioribus olim iſte menſis Skemdigesmånat (ut notat Pontanus) appellatus eſt: quod pudendis rebus manciparerur: & à Belgis, notante Iunio, Hooremånat/ à ſcortorum, libidini tunc operantium, laſciviâ. Hoc ergo hodieque agit Satanas, quantum poteſt, ut loco feſtorum Chriſtianorum, abolitis ethnicis feſtis ſubſtitutorum, reparet & reducat ſui cultum. aut ſi hoc non poteſt, blaſphemiis & hominum ſceleribus ſacros dies contaminet. quippe in illis graviſſima ſæpe delicta patrari, experientia, proh nefas! ſatis docet. Quare ſedulò cavendæ ſunt ejus inſidiæ & caſſes, quos mortalibus per ferias, &, ſi eas comitentur, per otium, ingluviem & ebrietatem ponit. Solet quidem vulgus veſperâ Natalis Chriſti in limine cubiculorum ac foribus ſcribere & locare ſignum crucis: cui vim & efficaciam arcendi mala pellendique dæmonem tribuit. Verùm ſi hoc fiat abſque fiduciâ in crucifixum Chriſtum, ſuperſtitioſum & otioſum eſt. Quid enim diabolus horreret nudum crucis ſignum? (niſi hominis animus erigatur ad Chriſtum pro ipſo in cruce paſſum) quum Satanas ipſum Chriſtũ per malos homines in crucem egerit, atque in cruce impio latroni verba blaſphema in Chriſtum ſuggeſſerit. Quidam aliquando rogatus, cur ita crucem præfigeret omnibus januis? reſpondit: ne diabolus intret. cui repoſuit alter: Quid ſi ante formatum crucis ſignun jam ſit ingreſſus, quomodò poſt illud iterum egredietur? Cæterum in re non jocoſa amoto ludo ſeria quærenda, Deusque precandus, ut à Satanæ tentationibus nos clementer cuſtodiat. Non autem hujus loci, nec mei inſtituti eſt agere de ſigni crucis abuſu, aut genuino ejus uſu: de quo conſuli poſſunt Balduinus libr. III. de Caſibus conſcientiæ cap. VII. caſ. IIX. & Caſaubonus Exercitat. contra Baronium XIII. tmem. XXXIII. Hoc ſolum per occaſionem

indicare

indicare viſum, ut fugiantur inſidiæ diaboli, nec feneſtra ei & peccatis aperiatur, corda inprimis precibus & fide in Chriſtum munienda, mentes Dei timori & celebrationi devovendas eſſe, corpora autem temperanter habenda, nec nimis genialiter curanda, certè non ad mollitiem & laſciviam: ne pro templis Spiritus S. fiant hoſpitia diaboli. quod piè fideliterque moneri ab ipſis verbi divini miniſtris auditores ſolent; & veræ pietatis amantes hoc ſedulò conſectantur.

Sed ut ad priora redeam, ex Buchanano conſtat, etiam Britannos à Iulio Cæſare id feſtum Iulium appellaſſe. Hoc ſi ita aſſerendum ſit (quod non temerè faciam, aliter perſuaſus à Beda, ut mox dicetur) facilius tamen crediderim, iſtud Britannos gratificatos eſſe memoriæ Iulii Cæſaris, quippe victoris eorum & imperatoris, quam horum regnorum populos, quos nunquam adiit Iulius, multò minus debellavit. Et qua fronte, quo titulo hoc ab illis poſtularet, in quos nihil juris habebat? Precariò autem obtinere, ejus eminentia videbatur indignum. Quin Strabo, qui ſub Auguſto & Tiberio vixit, ultra Albim objecta Oceano, ſua ætate omninò *incognita* fuiſſe Romanis ſcribit lib. VII, pag. 294. edit. Caſaub. Ecquid autem moveret Sueogothos, ut appellationem feſti a Iulio Cæſare tracti uſurparent, quod ad eos nihil pertinebat? Itaque Iohannes Magnus hic incertam & vanam quandam traditionem ſequutus eſt. Pro ea ſanè accepit S. Birgitta lib. 3. Revelat. c. 3. ubi Chriſtus inter cetera ſic loquens ab ea introducitur: Om min Födzlodagh / huilken ſaawiſke mogen kalla Iwladagh. *De meo die natali, quem ſtolidi vocent Iulium.* Quid? quod Beda cap. 13. de rat. temp. notat, Anglos ſuos olim Decembrem menſem, in quem ſcimus incidere natalem Chriſti, *Giuli priorem*, Ianuarium *Giuli poſteriorem* adpellaſſe. rationem appellationis hanc addit: quod tunc deflecteret tempus in novum annum & incrementum dierum. Verba Bedæ hæc ſunt: *December Giuli eodem nomine quo Ianuarius nomine vocatur, dicti à converſione ſolis in auctum diei.* Confirmatur illud Bedæ authoritate Alfredi regis Angloſaxonum, in cujus legum cap. VI.. & XLI. Natalis Chriſti appellatur Gehol / quod cognatum illi Bedæ *Giul.* Accedit conſenſus Scaligeri, qui libr. II. de emend. temp. ait: *Giuli idem eſſe quod τροπικόν: quia tunc ſol in alia tempus flectat.* Ille autem flexus fit in tropico

capricorni, ubi eſt converſio ſolis ab imo ad ſuperiora: quæ circa tempus nativitatis Chriſti fieri ſolet. Pontanus in deſcriptione Daniæ Bedæ obſervationem his verbis prædicat & extollit: *En quam ſimplex oratio veritas. Et abſque Beda fuiſſet, qui huc uſque ſiniſtrâ aliorum interpretatione intellectus hac parte non eſt, hoc egregium antiquitatis monumentum in obſcuro delituiſſet.* Quum autem *Giul* vel *Hiul* Gothis & Britannis notet *rotam* vel *orbem verſatilem*, inde priſci illud tempus, quo decurrebat ad finem annus & ſe ſol convertebat, metaphoricè primùm Hiulthid vel Hiulemånat (ut veriſimile eſt, & confirmat Beda) poſtea ſublata adſpiratione, leniori voce Iwlemånat appellarunt. Vt enim *Giutæ*, *Hiutæ* & *Iutæ* promiſcuè dicuntur, ita *Giul*, *Hiul* & *Iul*. Hanc Bedæ etymologiam ſuo calculo comprobant Pontanus in Hiſtoria Danica, VVormius in Faſtis Danicis, & Baazius in ſuo Hiſtor. Eccleſiaſt. Sueogoth. Inventatio, quo de Eccleſia hujus regni bene meritus eſt, lib. I. cap. I. pag. LVII. ubi hoc luculentis rationibus firmat. A rotæ autem ſimilitudine circumvolutionem anni deſcribere non eſt inuſitatum aliis quoque authoribus. Iſidor. Peluſiota lib. II. epiſt. CLVIII. τροχοειδὴς ὁ χρόνος, εἰς ἑαυτὸν ἀνακυκλούμενος. *Rotæ inſtar tempus, cum in ſe revolvitur.* Seneca Tragicus in Hercule furente:

Rota præcipitis vertitur anni.

Vt jam ſileam, quod Lucretius ac Virgilius in corpore ſolis deſcribendo rotæ ſimilitudine ſunt uſi, notat Gyraldus in libro de annis & menſibus, antiquos Græcos, cum ævum effingere vellent, rotæ figura eſſe uſos, ut in vetuſtis Codicibus adhuc videre eſt, qua temporis circumvolutionem adumbrare voluerunt. Rotarum in templis AEgyptiorum circumactio (de qua Dionyſius Thracius, & poſt eum Clemens Alexandrinus lib. v.) præter alia remeabiles temporum lapſus deſignabat, ut notat Cauſſinus in Hieroglyphic. p. 130. Hinc etiam annus Græcis dicitur ἐνιαυτὸς, quod cum ſol duodecim Zodiaci ſigna peragravit, in ſe ipſum quaſi redit vel *in ſe ſua per veſtigia volvitur annus*, ut loquitur Maro. Et Homero Odyſſ. I. ἐνιαυτὸς περιπλόμενος, Iliad. 2. περιτροπέος, Herodoto lib. 4. περιφερόμενος, *annus circummeans* vel *circumvolutus* appellatur. Quod veteres etiam imagine ſerpentis in circulum convoluti adumbrabant. de qua Claudianus lib. 2. laud. Stilic.

Cau-

Caudamque reducto
Ore vorat, tacito relegens exordia lapſu.

Sic Latini dicunt *annum vertentem*, cum finitur aut redit in orbem. Cenſorinus de die natali cap. 19. *Annus vertens eſt naturâ, dum ſol percurrens duodecim ſigna, eodem, unde profectus eſt, redit.* Guntherus Ligur. lib. 8. v. 207.

Plenus dum ſe converterit annus.

Inprimis Saxo Danus innuere videtur, hoc feſtum Iulianum à rotatione vel circuitu temporis nominatum, quando lib. x. Hiſtoriæ Dan. ita ſcribit: *A Canuto Vlvo tempore, quo rerum author nobiſcum immortalitatem ſuam partiri voluit, annuo feriarum* CIRCUITU *repetito apud Roskildiũ convivialiter adcerſitus.* Quid? quod in ſcipione quodam Runico, qui inſertus eſt Dictionario Norvegico, Feſto Nativitatis Chriſti ſuperimpoſitum eſt rotæ ſignum: quo alio quam converſionis iſtius temporis argumento? Iſtud ergò nomen à circuitu temporis vel rotatione anni inter ethnicos dici cœptum, in feſto Natalis Chriſti poſtmodò à Chriſtianis retentum eſt. Non deſunt tamen viri eruditi, qui non inconcinnè per contractionem à *Iubilo* vel *iobelæo* deducunt. quos ſequi mallem quam alios, qui à Iulio Cæſare derivant; niſi priſcis iſtud vocabulum origine Hebræum ignotum fuiſſe veriſimilius eſſet. Potuiſſe tamen à ſacerdotibus huic feſto inde nomen imponi non inficias irem; niſi Bedæ antiqui & probati ſcriptoris obſervatio & rationes ante allatæ aliud ſuaderent. Sed de his liberum ſit cuivis judicium: ut, quod vero propius videtur, eligat.

Vetus autem inſtitutum eſt, per tubas ac tympanum pacem & ſecuritatem hujus feſti, quam vocant Iwlafridh/ indicere. Cauſſa iſtius indictionis publicæ eſt, ut quilibet quietè degat, inprimis Deo ſerviat: & manus non ad percuſſionem ſed precationem elevet: os non in ebrietatem, luxum, rixas & maledicta, ſed in Dei laudes & bene dicta aperiat. ſi ſecus fiat, ex lege dupli pœna eſt; aut ex uſu fori mulcta quadraginta marcarum. Ipſi ethnici de injuriis tempore feriarum illatis, & earum pœna exaſperata leges tulere, quas inde *ſacras leges* (ἱερὺς νόμυς) vocarunt, ut notat Dio Chryſoſtomus in orat. de incredulitate. Apud Tullium lib. II. de Legibus talis lex extat: *IVRGIA FERIIS AMOVENTO.* Si hoc cæci in vera religione homines fecere, quid nos illuminatos Chriſtia-

nos decebit? Hinc etiam à priſcis Chriſtianis non minus diebus Paſchatis & Pentecoſtes, quam Iulia pax publica ſervata eſt, ut ſatis patet ex cap. 1. §. 1. Suedic. de vulnerat. voluntar. ex cap. ult. LL. Vpland. de judic. territ. & aliis locis. In titulo 22. de jure eccl. LL. Oſtrogoth. ſic habetur: **Nu ganger in Paſkafrider a Odinsdaginum i Dymbilviku / ta vpbindas Klukur.** Hinc obiter notandum, unde illa ſeptimana, quæ præcedit feſtum Paſchatis, dicta ſit **Dymbilvika** / nimirum quod campanæ tunc eſſent quaſi *mutæ* & tacitæ. nam olim æris ſonus in templorum turribus hîc per illam hebdomadem non audiebatur, ſed inflato cornu vocabantur auditores ad ſacra. & inde Germanis illa hebdomas **ſtille Woche** dicta eſt. Sed & pacis publicæ per dies feriatos indictio Gothis communis erat cum vicinis Germanis & Saxonibus, quibus iſti dies dicebantur **gebundene Tage** / *dies adſtricti*, uti videre eſt ex articulo 46. lib. 11. juris Saxon. ut homines per illos dies adſtrictis eſſent moribus & continentes, eoque paratiores ad devotionem.

Eodem ſpectat, quod more veteri ac probo diebus feriatis inter ſacra portæ urbis ſecuritatis & quietis publicæ cauſſa clauduntur, & profanis ac civilibus negotiis atque commerciis abſtinetur: quod non ſolùm hujus regni legibus atque aliarum rerumpubl. inſtitutis obſervatur, ſed etiam in Hebræorum republ. à Deo inſtitutum, & à Nehemia in reformatione reipubl. Iudaicæ renovatum fuit, ut ex Nehemiæ capite 13, v. 19. 20. 21. conſtat; ex qua republ. ad alios deinceps populos fluxiſſe veriſimile eſt.

ANTI-

ANTIQVITATVM SVEO-GOTHICARVM LIBER II.

CAPVT I.

De regno Sueogothico. Vnde diviſio quondã, iterumq; ejus conjunctio. Nunquã imperio Romano ſubjectũ fuiſſe, ſed ſuâ ſemper autonomiâ atq; libertate uſum, contra quorundam Politicorum opinionem probatur. Quum olim regnum electionis jure deferretur, tamen quodam ſucceſſionis modo quandoque temperatum fuiſſe. De veteri electionis ritu, & circuitione regni. De unione hæreditaria, ut vocant, & inaugurationis hodiernæ ritu ſtrictim. Ex quibus cauſis in eodem tenore tamdiu duraverit, & adhuc conſervetur hujus regni imperium.

A religionis ſtatu proximum facimus acceſſum ad civilem Sueogothorum ſtatum. Ericus Vpſalienſ. lib. 1. Hiſt. Suet. negat, à principio regio imperio adminiſtratã fuiſſe Suediam, ſed aliquandiu à primoribus fuiſſe rectam adſerit. Author veteris Chronici Norv. Snorro Sturelonis ab Oden duodecimviros, qui Diar / Drotter vel Drottener dicti, ſacris ac populo præfectos fuiſſe tradit; quos tamen ſub regibus fuiſſe quidam volunt. Sed Ioh. Magnus lib. 1. hiſt. Suet. c. 13. circa finem, ob nimiam dominandi vim ad aliquod tempus diviſâ à regibus multitudine imperium ſub optimatibus ſtetiſſe ſcribit. Quidquid ſit, ex quo monarchia hujus regni condi cœperat, in abſoluto Regis imperio & dominantis manu poſita fuit, donec certis legibus definiretur. Hoc firmat Tacitus in Germ. *Apud Suiones unus imperitat, nullis jam exceptionibus, non precario jure parendi.* Tractu temporis invaleſcentibus populi opibus, ęqualitas placuit & arbitriũ rerum in populo pręcipuum. Adamus Bremenſis hiſt. Eccleſiaſt. cap. 230. *Populi Sueonum reges habent ex genere antiquos, quorum tamen vis pendet in populi ſententia. quod in commune laudaverint omnes, illum confirmare oportet; niſi ejus decretum potius videatur, quod aliquando ſequuntur inviti. itaque domi pares eſſe gaudent.* Vbi iſta æqualitas in factiones & licentiam abiiſſet, eam jure & authoritate regiâ frenari, imperiumq; ex legibus regni, Senatus conſultis, Ordinumque decretis in graviſſimis negotiis & ad omnes ſpectãtibus adminiſtrari, fas & mos obtinuit: ut rite temperatũ eoq; ſtabilius eſſet imperium.

Qui priſci fuere regni moderatores, *Regum Vpſaliæ* nomen à ſede tunc iſtîc regiâ tulerunt, totamque Suediam uſque ad Agnerum divitem, ut ferunt Annales Suetiæ, rexerunt. Potentioribus dehinc ſatagentibus, regnum in partes diſtractum eſt, qualibet provincia ſuum ſibi regem adſciſcente; ita tamen, ut principem honorem reges Vpſaliæ obtinerent, reliqui illis certi cenſus penſione obnoxii vel fiduciarii reges eſſent, Skatt Kongarna vocat Chronicon Norveg. & S. Olai. Verùm ex tot capitibus juxta ſe elatis non leves æmulationes & crebri motus extiterunt, donec Ingellus Olai Treteliæ pater, ſublatis aſtu & incendio regulis, ſolus rerum potitus eſt, & ab eo ſucceſſores cæteri.

Quanquam etiam Suedi ac Gothi non ſemel de electione regum & ordine imperii concertarunt, tamen civilis concordiæ & firmandarum virium amore, tandem in unum corpus utraque natio coaluit, unique regi conſentientibus civium ſuffragiis electo paruit. qua de re plura memoriæ poſteritatis conſignarunt Iohannes Magnus lib. 19. Hiſtor. Suetic. cap. 6. Ericus Vpſal. lib. 11. A Bureus in deſcriptione Suetiæ. Sic ergo Sueogothicum regnum libera electione antiquitus ſubnixum fuit. Si tamen ex regio & nobili ſanguine indigenæ, quos exteris naturali ſtudio præferebant, idoneique ſupereſſent, illi quodam ſucceſſionis ordine communi aſſenſu creabantur, ſalvo electionis jure. Quod convenit legi Sueonum, quæ in fine cap. 3. LL. Provinc. de jure Regio ſic habet: *Quicunque ex indigenis, præcipuè regum filiis, ſi tales ſuperſtites ſunt, omnibus omnium aut plerorumque ſuffragiis electus fuerit, illum pro rege habebunt.* Hinc ex Amalorum in Oſtrogothia, Balthorum in VVeſtrogothia genere diu reges ordine fuerunt. Ex poſteris S. Erici per ducentos circiter annos reges Suedia habuit. Anno MCCCXLIII. VVarbergi in Hallandia de Succeſſione hęreditaria Magni Smeek & filiorum ejus facta eſt conſtitutio, quæ exſtat in principio Exegeſ. Hiſtoriæ Suec. Et hæc omnia eo conſilio inſtituta apparet, ut majores beneficia paterna etiam in liberis hoc modo penſarent: regiam familiam regno magis conciliarent: & ſine contentionis ac diſcordiæ periculo, ex incerta & fluctuante electione malis artibus & ambitui ſæpe pervia metuendo, domi ſumerent, quos probatæ virtutis & fidei erga patriam exiſtimatio commen-

mendabat. Idem expreſſum in Exegeſi Suet. *Etſi Sueones regnum electivum habuerunt, tamen reſpexerunt regias familias: ut probare eſt exemplo Birgeri Ierl, conditoris Holmiæ ejusque poſterorum: tum etiam exemplo VValdemari, Birgeri ejusque fratris Magni Ladulås & hujus filii Birgeri Magni, ejusque nepotis Magni Erici ſibi invicem ſucceſſorum. idque ſic jure gentium ferè obſervatur, inprimis in Dania, Polonia & Bohemia.*

Vnde patet, quam falſum ſit, quod Keckermannus Syſtem. Politic. lib. 1. cap. 32. & Liebenthal Collegii Polit. exercit. 7. quæſt. 111. ſcribunt, Imperatores Romanos olim Gothis & Sueonibus reges dediſſe: quum eos eligendi ac deſignandi ſemper indigenis liberum jus ac poteſtas fuerit, ut ex eorum legibus & Annalibus conſtat; & erudité fuſiusque deduxit in Diſputat. Polit. 7. th. 19. D. Ionas Magni, Epiſcopus quondam Scarenſis, vir probè meritus. Nec minus erroris argui poteſt, quod Liebenthalius dicto loco qu. 1x. aſſertum it, aliquando Sueones imperio Romano paruiſſe, & quidem ex eo fundamento, quod Novella L. dicatur, *ab extrema Scythia appellationes ad imperii Romani curiam devolutas eſſe.* Sanè ſi contextum iſtius Novellæ paulò diligentius inſpiciamus, apparebit Iuſtinianum Scythas Aſiaticos ibi acceptos velle: ſemper enim conjungit Myſiam & Scythiam. Myſia autem Aſiæ minoris provincia eſt. Vnde ait lites ex Myſia & Scythia tanquam *ex propinquis* exiſtere. Quid autem Scythæ Aſiatici ad Suedos? Aut ſi largiamur, iſtic innui Scythas Europæos, tamen Suedia non in Scythia niſi laxè ſumta, multò minus in *extrema* Scythia ſita eſt. Sed, quæ ad pontum Euxinum loca ſunt extrema Scythiæ potius appelles, quæ olim etiam imperio Romano ſubjecta fuere, de quibus Ovidius lib. 11. Triſt.

Longius hac nihil eſt, niſi tantum frigus & hoſtis
Et maris adſtricto quæ coit unda gelu.
Hactenus Euxini pars eſt Romana ſiniſtri,
Proxima Baſternæ Sauromatæque tenent.
Hæc eſt Auſonio ſub jure noviſſima, vixque
Hæſit in imperii margine terra tui.

Præter hæc errat, nec hiſtorias novit, qui Romanos aliud jus in univerſum orbem habuiſſe putat, quam quod illis jus gentium in bellis conceſſit, ut rectè diſſerit Arniſæus in libr. de jure majeſtatis. Iam autem priſcos Gothos Romam invaſiſſe,

& Italiã aliquamdiu victrici manu tenuiſſe, quibus ignotum? Romanos autem Suediam & Gothiam unquam occupaſſe, ex hiſtoriis genuinis verè nunquam aſſeretur. Eapropter ex fide ſcribit Bertius lib. 11. Germ. cap. 16. *Nunquam in Sueonum & Gothorum terras Græci, nunquam Romani penetrarunt. quo ſit, ut adhuc omnia apud ipſos integra atque incorrupta ſint. Ipſi potius ſuis olim relictis ſedibus, Germaniam, Galliam, Hiſpaniam, Italiam, Hungariam, Bohemiam Africamque perruperunt, ſuique apud illas gentes ſermonis & victoriarum veſtigia reliquerunt.* Sed & vetus Chronicon S. Olai & Annales Norv. Sturlæſonii & Birgerus in præfat. Legum Vpland. reges Vpſaliæ vel Suediæ Enwaldz Konungar i. e. monarchas vel tales Reges, qui nullum alium, præter Deum, ſuperiorem agnoſcerent, ſemper fuiſſe teſtatur. *GVSTAVVS MAGNVS* invictus regiæ dignitatis vindex & adſertor, Cæſaris Ferdinandi II. Literas, quas ad Ipſum, quaſi ad imperio Romano ſubjectum Principem ſcripſerat, admittere noluit, ut Pet. Baptiſta Burgus lib. 1. belli Suedici p. 90. refert. Et ipſe Rex in literis ad Electores ſcriptis apud Arlanibæum in Armis Suetic. p. 49. *Cæſaris literas*, inquit, *in quarum inſcriptione Nos Principem ſuum indigetabat, quaſi illi ſubjecti aut fide aliqua obſtricti eſſemus, recipere aut admittere non potuimus: cum ne glebam quidem aut pedem transverſum terræ à Cæſare in noſtro regno teneamus &c.* Idem firmatur literis regni Suediæ Senatorum ad Senatum regni Daniæ An. MDCXXXVI. d. 19. Octobr. datis: Och är jw Swериges Krono en Souverainitet aff Hedenhöös/ och hafwer then genom Gudz Nåde alt här til/ vthi monge fahrligheter mainteneraт. Förhoppas och mongen ährligh Man ännu i Wårt Fäderneslаnd ſkal finnas / ſom ingen ſkyy ſkal draga therföre at döö. i.e. *Suetiæ regnum inde uſque ab ethniciſmo eſt libera reſpublica, nulli externo dominio ſubjecta, quam Dei gratia hactenus in variis rerum diſcriminibus adſeruit ac defendit. Speramus etiam adhuc in patria noſtra plures honeſtos viros repertum iri, qui pro ea mortem oppetere non vereantur.* Si qui verò Gothorum aliquando Romanis paruerunt, hoc de illis capiendum, qui extra patriam ſuam per occaſionem conſtituti, ſtipendia ſub illis meruerunt vel quorum poſteri per imperium Romanum diſperſi ſedem iſtic locarunt eique ſubjecti fuerunt; non verò de illis, qui in patrio ſolo permanſerunt, : de exteris Gothis, qui Romanorum fœderati & apud eos ho-

honorati fuerunt, ut dicitur in *l.12.Cod.de Hæret. & Manich.*

Electio regis olim in prato *Moraengh* dicto, quod ſpatioſa porrectum planitie capax erat multitudinis, prope Vpſaliam peragebatur. Ejus rei monumentum adhuc iſtic extat Saxum majus aliis minoribus circumdatum, in quibus Regis & Procerum conſeſſus erat. Rex autem in celebri populi conventu ſub dio proclamabatur: ut quaſi teſte cœlo incorrupta eſſet creatio. Hujus ritus primus author fuiſſe perhibetur Ingo I. Sueonum rex, aliàs Froto vel Fro cognominatus. (alii tamen Frotonem Ingonis filium faciunt.) Quando verò ſic electus Rex erat, mox jurabat in Leges regni ad Moraſteen; & populus iterum regi juramentum fidelitatis præſtabat Vpſaliæ in templo cathedrali, inſtante coronationis actu, ut videre eſt ex capite ſexto Legum provincialium de jure regio.

Priſca inſuper erat conſuetudo, ut poſt inaugurationem Rex circumiret regnum, quod vocabant Eriksgatu ſina rijda/ *obequitare plateam Erici*: fortè quod rex nomine Ericus I. quem Iohannes Magnus regem Sueonum internum ſextum, quidam primum regem Suecorum faciunt, aut alius rex ejus nominis hunc morem primus introduxit; de quo nihil certi & definiti, quum Annales & ſcriptores hic ſileant, ſtatuere poſſumus. Aliàs Hedersgata dicebatur i. e. *honorificum iter aut via*, vel Hersgata/ quaſi *militaris & publica via*. Quod verò nonnulli volunt S. Ericum hunc ritum primum inſtituiſſe eiq; nomen dediſſe, non ita eſt: quum Ragvaldus Knaphöſde, qui ante S. Ericum regno Suetiæ præfuit, à VVeſtrogothis trucidatus ſit, quod recens electus ad eos abſque fide publica contra leges veniſſet, ut refert Iohannes Magnus lib.28. cap.15. ubi *vetuſtam conſuetudinem & legem* ea de re fuiſſe notat. Olaus Petri in ſuo Chronico Mſ. in vitâ Ragvaldi exponit hoc de veteri lege quæ extat in d.cap.6. de jure regio, qua rex nuper electus *cum ſecuritate & obſidibus* adire debebat provinciales & luſtrare regnum. Quidam tamen hanc circuitionem à S. Erico denominatã volunt, quod ille hanc authoritate ſua confirmarit. Circuitionis autẽ cauſa erat, nt Rex ſubditis jucundum & gratum ſuum oſtenderet adventum, iiq; ſolenniter eum & cum debita gratulatione acciperent. ut ab illis fidem acciperet & daret, eosque de eadem confirmaret, atque ſic à volentibus in regnum admitteretur, & promtiores obſequio cunctos haberet.

Quum verò hodie regni hujus ſucceſſio ad inclutam Familiam *GVSTAVIANAM* & hujus Principem Stirpem *CHRISTINAM*, Reginam noſtram Clementiſſimam, quam divina benignitas egregio regni publico diu ſervet incolumem, communi Regni Ordinum conſenſu ex Conjunctione quæ *Vnio hæreditaria* vocatur, tranſlata ſit, nunc moris eſt, ut præter alia ſolennia, regni adminiſtrationem præcedat mutua inter Maieſtatem & ſubditos de regni ſecuritate, imperio & obſequio conventio, & de omnium ordinum privilegiis cautio. Sed in ipſa & publica inauguratione (quæ plurimum Vpſaliæ, quandoque etiam in alio celebri loco è re nata inſtituitur) juramentum in Leges regni R. M. præſtat Ordinibus, cui Ordines & ſubditi vice mutuâ fidem ſuam & obſequium religione juramenti obligant. Deinde magnifica ac regiâ pompâ & feſtivitate ipſa Coronatio celebratur; cujus ritus quum accuratè deſcripſerit Paulinus Monarchiæ pacatæ parte 1. ſect. 3. cap. 5. & ego ex occaſione inaugurationis Reginæ *CHRISTINÆ* ſuccinctis verſibus complexus ſim, eò lectorem brevitatis ſtudio remittam.

Quamvis autem tam variis difficultatibus, periculis & concuſſionibus toties jactata fuerit hæc reſpublica, tamen per tot adverſa, tot hoſtium machinationes vel apertas vel clandeſtinas ad tot ſeculorum decurſum feliciter eluctatam, in eadem regii imperii formâ ac libertate ſua perſtitiſſe, nec alienæ dominationi in perpetuum ſubjectam fuiſſe, portento ſimile eſt. Sed divina benignitas, quæ conſtituit & ſervat regna, haud dubiè ad bonorum gemitus & preces (quod res ipſa docuit) in mediis rerum fluctibus heroica quædam excitavit ingenia, quibus cum ſingulari prudētia & vigilantia, publici boni ac libertatis acre ſtudium ac tutela ineſſet. quorum ardore atq; ęmulatione, mutua inter cives inflammata eſt benevolentia & fortitudo: quæ conjunctis viribus animisq; vim dominantium frangerent, & lapſa reſtituerent. Horum in pace belloque vincula acceſſerunt, legum & patrii juris cuſtodia, ingenua erga Principes ſuos fides, debita erga imperantes reverentia, & omnium regni ordinum amica concordia ad patriæ ſalutem directa: quæ imperii ſtatum poſt ſtudia pietatis adhuc incolumem præſtant ſervantque.

CA-

CAPVT II.

De externis regni Suedorum Regalibus atque Inſignibus regiis. Quid illis exprimatur & ſignetur.

AD regii autem imperii pulcram imaginē exprimendam, à priſcis inſignia quædam poteſtatis excogitata ſunt. Et quidem hujus regni inſignia externaque Regalia, ut vocant, ſunt Corona, Gladius, Sceptrum, Pomum vel Orbis, & Clavis aurea. Hæc inſignia regiam dignitatem ac eminentiam ab aliis inferioribus gradibus diſcernunt, & regni faſtigium ſplendidis ac conſpicuis notis luculenter repræſentant; ſimulque in mentem revocant, quam curioſa & ingenioſa fuerit antiquitas in omnibus rerum graviorum ſolennibus actibus per externa & certa ſymbola declarandis & amplificandis; inprimis in ſolenni collatæ Regiæ dignitatis atque inaugurationis actu. Si rem tam inſignem ab ipſo principio paulò altius repetere placeat, vetuſtiſſimum Regii capitis ornamentum eſſe CORONAM, quæ regium honorem & dignitatem ſignat, à primæ matris noſtræ terræ figura ſumtam deprehendemus. Terram enim ſcimus pulcherrimo herbarum, florum ac fructuum ſerto coronatam: quo nomine Deum celebrat ac laudat regius propheta David pſalmo 65, v. 12. *Coronas annum benignitate tua.* Hinc Carolus Paſchalius regis Galliæ quondam Conſiliarius & apud Rhætos Legatus in eximio opere de Coronis lib. 1. cap. XI. *Prima*, inquit, *coronatio terræ.* Viſum ergo priſcis à terra coronæ formam mutuari, ut oſtenderent Reges in terra Dei vicem gerere, & terrarum dominos eſſe monarchas: nec tamen, dum in excelſo ſedent, originis ſuæ obliviſci, quæ ex terrâ eſt. Sicut autem corona ex auro, metallo puriſſimo & adverſus omnem vim incorrupto conflata, lapillis & gemmis aërei coloris diſtincta & ornata eſt: ita ſerenitas videtur propria eſſe dos regii capitis: *quæ hominum languentes animos, & ſub nubilo mæſtitiæ detentos divinâ quadam lætitiâ perfundat.* Hinc titulus *Sereniſſimi* regiæ ſublimitatis proprius. Eadem admonet reges *puritatis, quam Deo, conſcientiæ & univerſis præſtabunt*; quæ fuſius & luculentius explicuit Paſchalius libro 9. de Coronis cap. 7. 9. & 11. Velut corona eſt formæ circularis; quæ figura abſolutiſſima atque in ſeſe reflexa, nuſquam incipit, nuſquam deſinit: ita monarchia

chia vel regnum, ſi recto ſtet talo, eſt forma reipub. optima & præſtantiſſima: quæ ſubſidiis ſucceſſorum munita ſemper in orbem redit, & quaſi immortalis eſt. Tiberius apud Tacitum 3. Annal. *principes mortales, remp. æternam eſſe.*

Sed ut corona non alii membro quam capiti regio imponitur, ita poteſtas regia non ab alio uſurpari poteſt, certè non debet, quam cui Dei providentia & populi conſenſus adſignavit. Vt caput in ſublimi poſitum tanquam arx corporis, & regia quædam intellectus & prudentiæ eſt, ita Princeps regni caput, cui corona imponitur, ideò ſupremum dignitatis culmen tenet, ut, quantum aliis honoris eminentia, tantum animo & virtutibus regiis antecellat.

GLADIVS, quem Deus ipſe veluti lateri magiſtratus accinxit, eſt nota meri imperii, ut vocant; quod etiam per jus gladii deſcribi ſolet. Grotius in Matthæi caput v. p. m. 123. *Publicam poteſtatem Dei eſſe miniſtram ad iram ait Paulus, i. e. ad pœnam adverſum maleficos. Et quod amplius eſt, ait non fruſtra ab ea gladium ferri, ad iſtud ſcilicet miniſterium, ut contextus verborum docet. Gladii autem nomine publica judicia tanquam à nobiliſſima ſui parte nuncupantur: Vnde & in jure jus gladii eſt jus publicarum animadverſionum.* Sicut autem ad vindictam malorum, ita ad defenſionem bonorum & ad regiam dignitatem regnumque pace & bello tuendum magiſtratui gladius divinitus eſt commiſſus.

SCEPTRVM etiam vetuſtiſſimum imperii aut regni inſigne eſt, quo regia authoritas & poteſtas ſignificatur. Nonnulli Theologi virgas illas à principibus tribuum Iſraelis pro numero earum per Moſen collectas & tabernaculo fœdetis juſſu Dei impoſitas, quarum mentio fit Numer 17. v. 17. 21. veriſimiliter ſtatuunt, fuiſſe ſcipiones ſive baculos, quos principes familiarum in jure dicendo geſtarunt, adeoque inſignia poteſtatis Principalis, ſicut faſces apud Romanos, & ſceptra apud alias gentes. Hinc morem illum ortum ſuſpiceris, quod Iudices in nonnullis rebuspublicis hodieque virgis vel baculis in jure dicendo utuntur: quos ſententia in reos pronunciata frangunt: & quod ſcipio alibi eſt ſignum jurisdictionis. Olim autem haſtæ Regibus loco ſceptrorum erant; vel ſceptra haſtarum ſimilitudinem retulerunt, ut notat Cl. Bernecerus in orat. de ſceptris. Homerus ſceptrum Agamemnonis non ab

ho-

hominibus ſed Diis fabricatum, & ab ipſo Iove ei traditum, non abs re finxit. Voluit enim innuere, velut imperium Deum habet authorem, ita ad Dei mentem, quantum poteſt, à bono magiſtratu eſſe adminiſtradum. Sceptrum ſcimus eſſe rectum & æqualiter protenſum: quod imperii rectitudinem & æqualem juris normam adumbrat. Vt autem juris æqualitas fortunæ inæqualitatem emendat, ita bonus Magiſtratus ſupremus legum cuſtos, & ipſe lex viva, non cupiditate in hanc vel illam partem flectitur, ſed boni & æqui conſtans & incorruptus eſt arbiter. Sceptrum in publica pompa ſubſequitur gladium: ut innuatur, clementiam juſtitiæ comitem eſſe, benignitate vim ac poteſtatem temperari, ne in crudelitatem degeneret. Quod temperamentum maximum Heroem *GVSTAVVM MAGNVM* obſervaſſe, cunctis ſubditis notum, ipſi etiam poſt mortem ſemper glorioſum eſt. In honorificam illius rei memoriam vidimus Sceptri & Enſis in transverſum connexorum imaginem in victoriarum *GVSTAVIANARVM* monumentis in Germania expreſſam cum hac inſcriptione:

ENSEM. GRADIVVS. SCEPTRVM. THEMIS. ALMA. GVBERNAT.

In quo magnus ille Pater pulchrè æmulam reliquit magnam Filiam *CHRISTINAM AVGVSTAM*, patriæ Matrem.

Regni *POMVM* ſive Globus aureus & Orbis cum cruce deſuper infixa, vetus Chriſtianorum inſigne, notat ſupremum magiſtratum à Deo ſibi creditas hujus mundi partes ſub vexillo Chriſti regere, & cum multis adverſis quidem luctari, ſed per eundem iſthæc ſuperare & feliciter eluctari Velut terra eſt circumflua mari, & cum eo unum orbem conſtituit, ita Princeps ſuæ ditionis imperium terra marique habet, tuetur & firmat. Velut pomum vel ſphæra rotunda eſt & undique plana: ſic bonus Princeps ex ſe aptus, ſui ſimilis & conſtans eſt, omninò, ut Poëta ait,

Mundi inſtar habens, teres atque rotundus.

CLAVIS aurea Fiſcum regium denotat, qui pecuniam publicam continet, ſine qua reipub. ſplendor & ſecuritas non magis ſtare, quam homo ſine nervis ambulare poteſt. Illæ opes juſtè & in tempore collectæ, diligenter adſervatæ, dignè ac fructuosè diſpenſatæ ſecundis ornamento, adverſis ſub-

ſubſidio ſunt. Vt clavi reſeramus, & claudimus aſſervanda bona, excludendo noxia: ita poteſtate regia claudentur portæ regni hoſtibus & infidelibus, ſed egenis & oppreſſis regiæ gratiæ & benignitatis porta aperietur.

Hæc quinque Regalia in Coronatione, ut & Funere Regio ex veteri inſtituto à quinque regni Proceribus ſolenni & magnifica pompa præferri ſolent: Corona à regni Drotſeto, ut vocant, Gladius à regni Marſcho, Sceptrum à regni Thalaſſiarcha, Regni Pomum vel Orbis aureus à regni Cancellario, Clavis ex auro cum trabea ab ærarii regii Præfecto.

Licet autem Majeſtas non in externis iſtis, ſed interno animi decore ac eminentia regia, vi ſua nixa conſiſtat, attamen ejus eminentiæ populi oculis magis inſinuandæ cauſſa, quò venerabilior ſit & conſpectior, hæc inſignia regni (prætterquam quod pulchra ſunt dignitatis & decoris regii monumenta, ut ante oſtenſum) inventa ſunt. Livius libr. 1. de Romuli inſignibus: *Multitudini jura dedit, quæ ita ſancta generi hominum agreſti fore ratus, ſi ſe ipſe VENERABILEM INSIGNIBVS IMPERII feciſſet, cum cætero habitu ſe auguſtiorem, tum maximè lictoribus XII. ſumtis fecit.*

Dum in hoc ſum, eadem opera priſca Regum Sueticorum inſignia, qua datur, explicabo. *TRES CORONAS* eſſe vetus inſigne Regum & regni Suetiæ, ex antiquo ſaxo *Moraſten*, cui inciſæ ſunt, ex antiquis nummis & ſigillis diverſorum Suediæ Regum, è tabula ad S. Erici ſepulcrum adfixa, aliiſque monumentis evidenter liquet, & Laurentius Petri in Diſſert. MS. de tribus Sueciæ Coronis, & Ioh. Meſſenius cap. 13. Speculæ Sueonum fuſius probarunt. Nonnulli quoque tres Vpſaliæ veteris colles, aut tumulos cæteris editiores, in quibus Regum Suetiæ cineres & oſſa ſervantur, in recognitionem trium Coronarum, ſeorſum erectos volunt. Vnde Konungs vel Kronanshöger *colles Regii, aut coronarii* hodieque appellantur; de quibus cap. ult. hujus libri plura. Cauſam verò & ſenſum trium iſtarum Coronarum Olaus Magnus dominiorum amplitudinem, egregia militiæ foriſque geſta, & metallorum ubertatem eſſe ſtatuit. At Meſſenius cap. 12. dicti lib. non illam principem cauſſam, ſed hanc fuiſſe vult: quod Vpſalia quondam religionis, regiæ & juſtitiæ ſuprema ſedes fuerit. Nonnulli Suediam, Gothiam, Vandaliam illis inſigniri

vo-

volunt. Poſſint aliàs religionis, juſtitiæ & virtutis militaris inſignia quædam eſſe, quibus divina benignitas hoc regnum ex alto coronavit. Cæpit quidem Chriſtianus III. Rex Daniæ anno MDXLVIII. hæc inſignia trium Coronarum ſuis aut regni Danici inſignibus præter morem inſerere, obtentu conjunctionis trium regnorum Sueciæ, Daniæ & Norvegiæ, ſub Margareta primùm inſtitutæ; & deinceps Chriſtiani ſucceſſores reliqui. Sed quum de hoc graviter expoſtularent Sueci, tanquam iſtorum inſignium uſurpatione quoque jus aliquod in regnum Sueciæ Dani prætexerent, & ſe invicem utrinque injuriis laceſſerent, iſtud belli inter Ericum Sueciæ & Fridericum Daniæ regem inter alias cauſa, ac vehementium de cetero diſceptationum ac rixarum materia fuit, donec anno MDCXIII. in Pace inter utrumque regnum ab arbitris pacis deciſum eſt, ut uterque Rex Sueciæ & Daniæ tribus Coronis uteretur, cum hac tamen conditione, ut neuter per hoc inſigne jus aliquod in alterius regnum obtenderet. LEO vetus Gothorum eſt inſigne: quod Ioh. Mariana Hiſpanus lib. 7. rerum Hiſp. cap. 3. confirmat: *Gothorum Regum inſignia Leonis in pedes erecti, atque diducto rictu formidabilis.* Hinc in nummo unciali *CAROLI IX.* Regis Suec. p. m. anno MDCX. publicato inſignibus Leonis ſeorſum expreſſis additur *GOTHIA*, inſignibus trium Coronarum *SVECIA*. Vtraq; verò inſignia conjuncta exiſtimantur, ex quo Suedia & Gothia in unum coaluerunt. Quod verò Leo ſupra tria fluenta aſſultat, eo quidam volunt ſignari Gothorum fortitudinem olim in tres orbis plagas Europam, Aſiam & Africam inſtar torrentis ſe effudiſſe, easque bellis & victoriis peragraſſe. Sed Olaus Magnus lib. 11. rerum Septentrional. cap. 25. de hoc inſigni iſthæc obſervat: *Leonem coronatum* (hæc ſunt ejus verba) *ſuper tres aquas candidas in campo cœleſtini coloris impetuoſe ſalientem ac retroſpicientem olim habuere Gothi.* quod inſigne ipſis etiam cautibus portus Finlandiæ auſtralis Hangöö inſculptum notat, eoque vult adumbrari: Vt Gothi vincendo parcant & reſpiciendo caveant ſibi potius, quam citò proſilientes, dum aliis inferre periculum volunt, ſuum non provideant; ſed hoſtis inſidias prævertant, nec animos impetumque ſimul cum fortunâ remittant. Cæterum hodie Leo Sueogothicus proſpicit, non reſpicit. Et ut tria fluenta adverſa non hor-

horret, ita ne triplicem quidem hoſtem, ſi ei forſan objiciatur, reformidat, ut experientia tot bellorum non ſemel oſtendit. Dum autem proſpicit, adverſum ſibi dari hoſtem, pugnare magis quam inſidiari promptum, optat. Sueogothi enim fortius & generoſius ducunt, luce, palam & armatos, quam dolo & occultis certare: quod candidæ aquæ, & campus cœli colorem referens adumbrare videntur. Poſſet etiam leone undis obnitente virtus Gothorum adumbrari, quæ contra quemvis fortunæ impetum invicta ſtetit.

CAPVT III.

De Principum, Ducum, Comitum, Baronum, Nobilium in his regnis origine, nominibus & gradibus. De ſerie familiarum aut ſtemmate. Quo fine & bono inſignia Nobilium à veteribus introducta ſint.

Poſt Regiæ eminentiæ externa Regalia atque Inſignia, præcipuæ dignationis virorum atque ordinis equeſtris originem, nomina, gradus atque inſignia conſiderabimus. Principum, Ducum, Comitum, Baronum, Nobilium tituli prius nomina virtutis ac dignitatis, quam generis ac familiæ fuerunt: ut hanc ab illa & ob illam fuiſſe judices.

PRINCIPIS nomen cum imperio natum. Quippe quo ſenſu Latinis *primus* etiam *princeps* dicitur, eodem Sueogothis Förſt / eò quod principem locum vel primas inter alios teneat: & ſupra ſubditos ſit aut eſſe debeat, non ſolùm honoris, ſed inprimis animi præſtantiâ.

DVCVM nomen & ortum ex militiâ eſſe, ipſa notio vocis facile indicat, quaſi qui *ducerent* exercitum. cui reſpondet illud noſtræ gentis vernaculum Heertog / vel ut veteres exprimebant Härtug / ab exercitu atque expeditione militari, cui præfectus, inde appellationem accepir. Tacitus *ex virtute primum ſumtos* ſcribit, & exemplo non minus quam imperio duces fuiſſe, *ſi prompti, ſi conſpicui, ſi ante aciem agerent*. Tandem ob virtutis æſtimationem & remunerationem etiam imperio tales evaſerunt & hæreditatis jure: quo circa initia non fruebantur, ſed à rege ad neceſſitatem militiæ, & plurimùm ex ordine nobilium creabantur.

COMES

COMES olim Scandis vel Gothis Jarl vel Jerl/Anglis *Eorl* dictus, quaſi qui ſit *in honore* vel *honoratus*, ut Camdenus in Britannia explicat. ſed iſte honor ab officii dignitate meritisque fluxit. Poſtea nomen Grave vel Greve à vicinis Germanis, ut videtur, tranſſumtum placuit. quem titulum olim *judicibus*, poſtea *locorum præſidibus* inditum fuiſſe, ex variis priſcorum ſcriptorum indiciis eluceſcit. Inde *Comes Palatinus* primum adpellatus eſt, quod eſſet *Præſes palatii Imperialis*, Palanßgreve/ut nominatur in ſpeculo Saxoniæ veteris editionis & idiomatis, artic LII. LIII. LVII. lib. III. Palanß autem olim erat prætorium vel tribunal à *palatio* nomen ſortirum. Hoc verò à Palantio urbe Italiæ ab Euandro in memoriam oppidi Arcadici, unde venerat, condito & poſtea Romanis Palatio dicto (de quo Dionyſ. Halicarnaſs. lib. 1. Antiq. Rom. cap. 31.) nomen nactum videtur. Poſtmodo quum minori dignitate bene geſtâ majorem meruiſſet, Principis ac Status imperii nomen hæreditarium obtinuit; nec tamen Comitis Palatini titulum, qui ipſi ad illud gradum fecerat, depoſuit, contractè Palßgreve aut Pfalßgrave dictus. In Notitiâ imperii *Comes* Italiæ, Britanniæ pro *præfecto* ejusdem recenſetur. Petrus Pantinus in libro de dignitatibus & officiis regni ac domus regiæ Gothorum, hæc Comitum officia ab illis olim uſurpata enumerat: *Comitem Scanciarum*, quem epulis ac poculis regiis fuiſſe præfectum & à Skänk dictum putat; Sed A. Bureus Gothorum in Scanzia habitantium præſidem fuiſſe conjicit in deſcriptione Suetiæ; *Comitem Notariorum*, qui hodie Cancellarius; *Comitem theſaurorum vel patrimonii regii*, qui hodie theſauri regii præfectus: *Comitem Spathariorum*, cuſtodum corporis regii præfectum, ita dictorum à ſpatha i. e. gladio longiori vel majori; hodie adpellatur *Capitain di guardi*, Gallicâ formulâ: *Comitem ſtabuli*, hodie vocant ſtabuli magiſtrum; unde Gallorum Conneſtablius. Præter iſthæc nota ſunt nomina *Markgravii*, qui primò fuit præſes finium aut limitum, *Landgravii*, quaſi Præſidis provinciæ, poſtea Principum in Imperio Romano-Germanico nomina ac dignitates factæ: de quibus hic fuſè non eſt agendi locus. *Burrggravius* idem qui preſes burgi vel civitatis; etiam in hoc regno uſitatum nomen factum. Gravios autē vel Grevios Latinis *Comites* adpellatos; quod comitarentur officii cauſſa vel in expeditione vel

conſiliis ſuum Principem, & apud eum interioris admiſſionis eſſent, id colligere eſt ex illo Taciti de morib. German. *Nec rubor inter comites adſpici. gradus quin etiam & ipſe comitatus habet, judicio ejus quem ſectantur: magnaque eſt comitum æmulatio, quibus primus apud Principem ſuum locus; & Principum, cui plurimi & acerrrimi comites.* Et Spartianus in vitâ Adriani: *Cum judicaret,* inquit, *in conſilio habuit non amicos ſuos aut* COMITES *ſolum, ſed juriſconſultos.* Poſtea virtutum meritis probati, gradu & dignitate creverunt.

BARONES primò dicti *viri*, non ſolum Alemannicâ ſed etiam Scandicâ voce, ut videre eſt ex legibus Ripuariorum tit. 58. §. 12. & ex legibus Norveg. cap. 57. & cap. 48. Landzlete Balkn/ ubi Barintoug *expeditio virorum* eſt. Deinde viri *conſpectiores*, exiſtimationis ac nobilitatis præcipuæ *Barones* ſalutati ſunt. Vnde Barum/ ut eſt in LL. Norveg. Mſ. capite VII. de jure mercandi, redditur in Danicâ verſione Herremand. Sueticè Herman hodie; qui ex illuſtri familiâ natus, Herſe quondam Scandis dictus eſt, ut teſtatur Chronicon Norveg. pag. 151. Ille verò, qui ſe præclaris facinoribus virum præſtitiſſet, hoc nomen *Baronis* merebatur; à quo etiam deducunt Hiſpanicum *Varon*: quod non ſimpliciter virum ſed egregium virum denotat, & omninò reliquum eſt è Gothicâ dialecto, ut notat Beſoldus cap. IV. de Comitibus & Baron. §. 16. Ob egregia autem facta peculiari immunitate & dignitate à Rege ornatus, honoris cauſa *liber dominus* vel *liber Baro* ſalutabatur. Inde in LL. Alemann. c. 49. *Si Barus fuerit* i. e. Si liber fuerit. Et in Gloſſis Keronis: *Liberorum*, Barono.

NOBILES aff Adel vel Adelsmân/ adpellari notum eſt. Adel autem olim Sueogothis in triplici ſignificatione acceptum eſt. Primò idem erat Adhel/ Odel/ Odul quod *poſſesſio propria* vel *hæreditaria.* unde & *allodium*, de quo alibi plura. Secundò notabat *præcipuum*: unde Adhalport/ *principalis porta*, ut Feſto dicitur, & Adelmurer/ *præcipui muri*, in Konung Styr. p. 85. 86. Tertiò ſignabat legitimum vel *ex ingenuis parentibus natum*, ab attel/ & hoc ab ått *genere*. Vnde åttborn/ ingenuus; item åtheling/ *Adelingus* apud Paulum VVarnefridum de geſtis Longobard. lib. 1. cap. 21. Aedeling: Item Adulkona uxor legitima, ex honeſto genere nata; de quibus plena manu alibi

Stiern-

Stiernhielmius. Nobilem ergò quam Sueonum linguâ dixeris, idem eſt ac ſi hominem bene natum, aut honore & bonis ornatum dicas. quæ omnia non minus decoris notæ & incitamenta, quam familiæ ornamenta & præſidia ſunt; modò à dignis adquiſita, dignè uſurpentur.

Series familiæ,

Per tot ducta viros antiquæ ab origine gentis,

per ſedecim generationes paternæ ac maternæ lineæ computatur. quod non inanis oſtentationis cauſſa,ut vulgo videtur, ab antiquitate poſteris traditum autumabimus, ſed ob aviti decoris honeſtiq; rectam æſtimationem & exemplum. quot enim generationes, tot virtutis plantas ac traduces credemus. Nec aliter poteſt, quin, qui per tot ſecula genus ſuum & ſanguinem cumque eo nomen integrum ſervarunt ac tutati ſunt, ipſi fuerint animis & virtute præſtantes; atque poſteros tales efficere ſerio mentis cultu exemplisque ſuis & majorum allaborarint. quod ut ipſis non poteſt non eſſe honori, ſic erectis animis honeſtæ æmulationi erit.

Inſignia Nobilium priſco ævo ſimpliciora,progreſſu temporis ornatiora fieri cœperunt. Ea vel ab armis quorum olim præcipuum ſtudium, vel à nomine prædiorum avitorum in memoriam generis, vel à rebus terræ, unde orti, ſui non immemores, vel ab aſtris & cœlo, quò tendebant animiſque & votis adſpirabant, vel ab inſigni rerum geſtarum eventu placuit petere. Quidam ſumſerunt à rebus firmitatem & fortitudinem repræſentantibus.alii ab animalibus,quorum robur, vires & agilitatem aut ſtudio æmulabantur, aut ratione, virtute animique vigore ſuperabant. Hæc autem inſignia, quæ majores ad poſteros ſuos transmiſere, liberi non tam ex perforata galea, variiſque clypei coloribus & numero ſtemmatum æſtimabunt, quam cujus rei ſint inſignia, nimirum virtutis: quæ ut à primo gentis authore nativa quadam nobilitate parta ſunt, ſic à poſteritate ad ejus imitationem præclaris factis tuenda, laude illuſtranda, induſtria & labore conſervanda ſunt. Quod ſi quis negligat, ac ſemina virtutum ab avis vel proavis accepta per ignaviam ac vitiorum ſordes in ſe obruat ac ſepeliat, huic inſignia iſthæc non magis honorem & exiſtimationem circumdant, quam ſplendida veſtis ſordido corpori nitorem ac munditiem, aut pulcra forma

turpi animo decus & laudem conciliat. Quin eò manifeſtiore dedecore illum notant, quo magis iſtis inſignibus ſe jactat: dum umbram pro re venditat, & ſolo nomine nobilem, factis ignobilem, gentiſque ſuæ degenerem ſtirpem ſe oſtendit.

CAPVT IV.

De Procerum ac Senatorum hujus regni antiqua dignitate & inſigni exiſtimatione. Vnde priſcis Gothis ANSES & AMICI REGIS dicti ſint. De rectoribus provinciarum, & ex occaſione de ducibus belli.

PRæcipuis ex equeſtri ordine & nobilitate viris domi natis primaria regni officia ex priſco inſtituto & jure privilegiorum, ob virtutum in illis excellentiorum reſpectum, conferri ſolent: qualia ſunt Regni Senatorum munia, quorum poſt Regiam eminentiam antiquitus fuit & adhuc eſt maxima dignitas atque exiſtimatio. Conſuerunt ex illorum numero deligi, qui prudentia & rerum uſu maximè ſunt conſpicui, nimirum quinque Regni collegiorum Præſides; Regni Drotſetus (ut vocatur) Marſchus, Thalaſſiarcha vel Amiralius, Cancellarius, & Theſauri regii Præfectus. De horum omnium authoritate & officiis alibi fuſius. inprimis de illis accuratè agitur in Forma regiminis aut conſtitutione imperii Suetici, atque in regni Suediæ Geographica & politica deſcriptione A. Burei. Nunc id ſolum addam, eximia iſthæc & maximè neceſſaria regno collegia nunquam ad id culminis & vigoris antea perveniſſe, ad quod ſub *GVSTAVI MAGNI* imperio & auſpiciis educta ſunt.

Senatores autem & proceres regni priſcis Gothis *ANSES* cognominati ſunt, ut Iornandes in hiſtoria rerum Gothicarum teſtatur. Ea vox ab *anſee* / vel *anſa* aut *ánſa* derivari poteſt: Sueogothicè partim eſt *reſpicere* vel *conſpicere*, partim *curare*. Velut *Anſfrid* Dux Longobardorum dictus apud Paulum VVarnefridum lib. 6. de geſtis Longobard. quod ſtudium & *curam pacis* non minus quam belli habere, vel pacis cauſſa bellum gerere bonum Ducem oporteret. *ANSES* ergo nomen eſt honoris & officii, oſtenditque proceres & *illuſtris*

con-

conſpicuæque dignitatis, & *boni publici curatores* eſſe: & quo magis publico ſtudeant, eò magis creſcere & honorari. Aliàs etiam *AMICI REGIS* Konungs winer / ut ex veterum monumentis liquet, dicti ſunt. qua appellatione non ſolum intima admiſſio, ſed etiam virtutis ac fidei tanto munere dignæ nomen exprimitur. Verè Helvidius apud Tacitum, *nullum majus boni imperii inſtrumentum, quom bonos amicos* eſſe dixit. Illud cum eodem ferè convenit, quod hodie à Regibus *DILECTI REGNI SENATUS* titulo ornantur Wårt elſkelige Rijks Rådh. Meritò Regiâ benevolentiâ & amore digni ſunt, qui publicũ magis quam ſe & ſua amant, qui pro regia & regni ſalute tam indefeſſa cura vigilant. Et bene R. Majeſtas cognoſcit quod cum Senatorum regni conſilio ordinatum eſt; id ad beatitudinem imperii & Ipſius gloriam redundare, ut olim Theodoſius & Valentinianus Impp. loquuti ſunt.

Proximi à Senatoribus ſunt provinciarum rectores vel Gubernatores, Höffdinger / Landzhöffdinger communi nomine à capite Hoffuet priſca dictione Gothica adpellati: quod nomine ſupremi capitis, id eſt Regio, primates ſint in provinciis adminiſtrandis: atque ita meminerint ex dignitate, fide & uſu publico ampliſſimum illud munus gerendum eſſe. Ne poteſtas eorum mora corrumpatur, ex conſuetudine triennii eſt; niſi ob certas cauſſas prorogetur. Ioh. Magn. lib. 4. hiſt. Goth. Sueonumque cap. 6. eorum officium egregiè deſcribit: *Præfecti, qui regio nomine & autoritate populo præſident, non legum aut conſuetudinum terræ ignari ſed ſapientes erunt, quorum mens magis honori & gloriæ Regiæ, quam proprio lucro & augendis opibus inclinetur, quique ſciant, ſe liberis hominibus præſidere, non beſtiis, neq; ad ſuam tantum, ſed magis ad populi utilitatem inſtitutos.*

Ab eadem origine Duces belli priſcis Höfwitzmänne vel Häärhöfwitzmänne dicti, quaſi *capita exercitus*. Hanc eſſe vocem inveteratam, teſtis locuples eſt Olympiodorus apud Photium, ubi principes militum Gothicorum, qui Radagaiſum in Italiam ſequuti ſunt, κεφαλαιώτας ſua lingua appellatos ait, à κεφαλῆ *capite*. Non moleſtè feret lector, ſi paulò curioſior ſim in iſtis nominibus notandis, quę antiqui non abs re ſuis præfectis impoſuerunt. Voluerunt enim eſſe titulos dignitatis, & quibus ſimul muneris ſui admonerentur. Non verò potuit antiquitas aptius iſti muneri nomen invenire.

Quod corpus abſque capite, hoc eſt multitudo ſine duce. Vt à capite eſt in omnia membra motus & regimen, ita à gubernatoribus & ducibus authoritas & imperium in cives & milites. ut caput eſt rationis ſedes, ita populus prudenter & moderatè regendus eſt à ſuis præfectis.

CAPVT V.

De Legum Sueogothicarum origine, antiquitate, forma, brevitate, æquitate, authoritate & uſu.

QVia prima regni munia, de quibus ſuperiori capite dictum, atque adeò univerſæ reipub. partes abſque Legibus & juſtitia geri rite nequeunt; non magis quam oculi videre, manus & cætera membra ſe movere ſine anima poſſunt, leges autem ſunt anima reipub. de his nunc ſermo erit.

Principio conditæ reipub. Sueogothicæ, ut apud alias gentes, ita hic nullis niſi cordibus hominum divinitus inſcriptis legibus & moribus pub. imperium agitabatur. dein arbitrium regis pro lege erat. Vnde Olaus Petri in Chronico Sueciæ Mſ. ad vitam Amundi teſtatur, quidquid Rex cum ratione juſſerat, id jus ratumque fuiſſe. Conſentit vetus proverbium: Dyrt är Drottens ord. *Magni pendendum eſt Regis verbum.* Sed quum ingenia hominum vitio naturæ depravata ſint; & ipſi reges ſint homines, qui labi & errare poſſunt, utique præſtat leges eſſe ſcriptas, certas & conſtantes, ad quarum normam imperium adminiſtretur. Vbi autem jus vel nullum, vel quod fermè idem, incertum eſt, ibi cætera ſunt incerta ac vaga, quorum regula lex eſſe debebat. Tullius lib. 9. fam: ep. 16. *Omnia ſunt incerta, quum à jure diſceſſum eſt: nec præſtari poteſt, quale futurum ſit id, quod poſitum eſt in alterius voluntate, ne dicam libidine.* Quum itaque incerto jure reſpub. Sueogothica ad tempus fuiſſet, rei neceſſitas & utilitas ſuaſit ferri leges, quibus reipub. ſtatus in ſolido collocaretur.

Leges autem Sueogothorum etiamſi non ultimæ vetuſtatis ſint, tamen nec recentis ævi eſſe, vel illud ſit argumento quod eſt apud Iornandem in lib. de rebus Getic. *Leges usque nunc conſcriptas Bellagines nuncupant Gothi.* Quidam hic *Bilagines* emendandum putant, & interpretantur *leges juxta ſe poſitas* aut *alia ſtatuta vel ſanctiones præter legem ordinariam conditas*. alii

Billa-

Billagines, quaſi *leges æquas* dictas volunt. Granius in epiſt. ad Bonaventuram Vulcanium appellatas exiſtimat *Bylagines*, à **bÿ** pago vel oppido, κατ' ἐξοχὴν verò civitate, & **lagh** lege, quaſi dicas *Ius civile aut civitatis*. Vox autem **lagh** ita nuncupata eſt à **lagha** / *diſponere* & *ordinare*: quod Lex ordinet, conſtituat & præſcribat agenda & omittenda civibus. Præterea legum Sueogothicarum antiquitatem evincit vetuſtas authorum & inſtauratorum earundem.

Nam præter primos Legum conditores (de quibus fuſius Nobiliſſ. Iohannes Olai **Stiernhöök** / Secretarius Regius in eruditâ & concinnâ Hiſtoria Iuris Sueogothici) eas vel condiderunt, vel inſtaurarunt vel auxerunt Bero Rex Sueonum A. Chriſtiano DCCCXXXII. qui Legibus **Biärkölagh** à Birca urbe nomen indidiſſe fertur. Ingellus A. DCCCLXXXIII. S. Ericus anno MCLX. Canutus S. Erici filius A. MCLXIX. Birgerus Ierl anno MCCLXVI. quidam habent A. MCCLI. Idem poſt conditam urbem Holmenſem etiam Leges civitatis condidiſſe fertur. Magnus Ladelås A. MCCLXXXV. Birgerus Magnus anno MCCXCVIII. Magnus Erici anno MCCCLXXII. Vt alii, Leges VVeſmannicas ad interceſſionem Laurentii Vlfonis Equitis anno MCCCXXVII. tulit (*vid.* prooem. LL. VVeſmann.) & alii poſtea ſucceſſores, uti ex Legum confirmatione & Annalibus conſtat. Inprimis obſervatione dignum eſt, quod Birgerus ait in præfatione LL. Vpland. ſe recognoviſſe leges *veteres*: unde earum antiquitatem æſtimare in proclivi eſt. Quod autem Bertius lib. III. rerum Germanic. in deſcriptione Stocholmiæ ait: *Leges regni antiquæ ſunt, & ab Henrico ad hæc uſque tempora religioſè ſervantur*; in eo memoriæ errorem erravit: nullum enim hîc Henricum Annales agnoſcunt. Fortè Ericum voluit ſignare, qui, ut ante dixi, leges Suediæ etiam inſtauravit.

Legum concipiendarum & ferendarum ratio hic quondam talis fuit, ut publica authoritate à prudentibus legum, patrii ſtatus peritis & amantibus conſcriptæ, à Senatoribus regni, limâ, ubicunque opus erat, adhibitâ, neceſſariis additis, ſuperfluis amputatis, ſedulo recognoſcerentur. Satis recognitæ populo in judiciis provincialibus publicè prælegebantur. quod hodie fit in comitiis. Omnibus gnaviter attendentibus & approbantibus, à Rege confirmabantur & pro-

mulgabantur; ut ex Legum Vpland. & Suderman. proœmio non obſcurum eſt videre.

Sunt qui ante membranæ & chartæ uſum trabibus vel tabulis ligneis inciſas leges hujus regni aut inſcriptas volunt, quod Tituli legum Balker Suedicè ſunt inſcripti. Sed & Saxo lib. 4. Hiſtoriæ Danicæ notat in his Septentrionalibus oris *literas* olim *ligno inſculptas* fuiſſe: quia *id celebre*, inquit, *quondam chartarum genus erat*. Nec illud aliis populis inuſitatum fuit. Apud Athenienſes leges Solonis axibus ligneis inciſas fuiſſe, tradit Agellius lib. 11. Noct. Attic. cap. 12. Leges Romanorum in tabulis quernis primum fuiſſe propoſitas quum nondum in uſu eſſent æneæ, author eſt Dionyſius Halicarnaſſ. lib. 4. Antiq. Rom cap. 50. quò Horatius reſpexiſſe videtur in arte Poëtic.

Oppida moliri, leges incidere ligno.

Veruntamen quum *Capitum* in veteribus Sueogothorum legibus nomen translatum ſit à veteri voce Gothica flock / id eſt, *collectione*, *congregatione*: quod in certa capita velut areas & ſedes coactæ & diſtinctæ ſint leges; veriſimilius videtur, nomen *Titulorum* etiam per metaphoram à *trabibus* aut *ſepimentis* eſſe ſumtum ob juris in certas claſſes & titulos digeſtionem, & quod diverſæ materiæ diverſis titulis à ſe invicem ſeparentur ac diſtinguantur. Author libri Suetici de Regis imperio Konungaſtyrilſe (libri affabrè ſcripti ante ducentos vel trecentos circiter annos, ut videtur: quum AEgidium Romanum, qui vixit A. Ch. MCCLXXX. ad teſtimonium citet) ſimilem in modum Titulos libri ſui Balker inſcripſit.

Ius Sueonum breve & ſuccinctum eſt, ideoque expeditiori cauſſarum deciſioni magis accommodatum cenſetur. Quidni enim litium ſeges ac materia facilius reſecetur, ubi leges pauciores & ſimpliciores vaſtis interpretum commentariis & diverſis opinionibus non onerantur; quod juri Romano accidit. Etſi verò tam varias factorum ſpecies, quam jus Romanum, deſcriptas & deciſas non habeant Leges Sueonum, tamen æquitati, juri naturæ ac gentium ipſiusque regni genio conſentaneæ ſunt. Quæ autem Leges omnia negotia complectantur? nec etiam neceſſe eſt, nec fieri poteſt: quum negotia ſint infinita, jus autem finitum eſſe oporteat. Satis eſt,

ſi

ſi lex universè loquatur, etiamſi τὰ πρόσπτωτα, ut Ariſtoteles in Politicis (III, XI.) loquitur, vel quæ accidunt & ſupervenjunt omnia non contineat ; ſed ea vel judicum religioni committantur, vel in dubiis ac gravioribus à Magiſtratu ac Iudiciis ſupremis eorum interpretatio ac deciſio petatur; ut etiam hic moris eſt: idque præſtantiſſimum amputandæ prolixitatis litium remedium.

Vplandicarum Legum, quæ aliàs Biörköagh/à metropoli olim Vplandiæ *Birka* nuncupatæ, præcipua quondam authoritas fuit. Vnde licet cuivis provinciæ ſuæ quondam ac peculiares eſſent leges ac ſtatuta, nihilominus, ſi diſceptarent, aut ambigua iſtic quædam vel indeciſa occurrerent, ad Leges Vplandicas velut aliarum directrices recurrebatur, ut vetus Chronicon Norveg. p.m.ccx. teſtatum reliquit.

Hodie, ex quo in unum corpus ac volumen collectæ ſunt tam Leges provinciales quam civiles: quod ante annos trecentos factum creditur ; utriusque juris par eſt authoritas & robur; niſi quod jus provinciale mater juris civilis fuiſſe cenſetur: quod etiam colligere eſt ex cap. 5. Gifft. SL. cap. 18. Tiuff. SL. & aliis legibus. Etſi verò in nonnullis pro diverſo ſtatu temporum & morum, pro diſtincta conditione provincialium & civium diſcrepant ; in plæriſque tamen & ſibi & patriæ ſtatui amicè conveniunt. Secundum leges provinciales in provinciis & territoriis, ſecundum civiles aut municipales in civitatibus & urbibus, & præter illas, ſecundum regni Receſſus ac probatos mores in curiis ac tribunalibus jus dicitur. His deficientibus, etiam Iudicibus adire licet Legum veterum, velut Vplandicarum, Oſtro & VVeſtrogothicarum, VVesmannicarum, Sudermannicarum, Helſingicarum Codices, & quatenus Legibus poſterioribus ac horum temporum recepto uſui non repugnant, earum ſcita conſulere; ut ex *CAROLI IX.* laudatiſſimę memorię Confirmatione Legum prov. liquet, & quidẽ ex his verbis: *Similiter indulgemus gratiosè judicibus, ut ſi nonnulli caſus occurrerent, qui nec ex Regis Chriſtophori Legibus,* (per has intelligit Leges provinciales ante CC. An. & quod excedit à Rege Suetię Chriſtophoro publicatas) *nec ex regni Receſſibus & decretis dijudicari & decidi poſſint, de iis quid juris ſit in aliis Legum Codicibus quos edi curavimus inveſtigare atq; inde promere liceat. Quippe pro comperto habemus, in vetuſtis*

Legum Codicibus, qui nuper à Nobis publicati, nec ita in communi uſu ſunt, multa utilia reperiri, quæ in hoc Regis Chriſtophori Legum volumine omiſſa ſunt. Quamvis ergo leges Sueonum non ſint adeò numeroſæ, tamen eas utilitas & vigor ponderoſas facit. Verè dictum à Iacobo magnæ Britanniæ quondam rege: *Quo pauciores leges ſunt, modò vires ſuas ſtrenuè exerant, eò melius bene moratæ reipub. convenire.* Tum etiam hoc ſtatum regni magis compoſitum & æquabilem reddit, quod non variis legibus diſtringitur, ſed unas & patrias habet. quo nomine Princeps Arauſionenſium Mauritius felicem prædicaſſe Suediam fertur, nimirum quod unum Deum, unum Regem, & unam Legem haberet.

CAPVT VI.

De amicâ controverſiarum compoſitione, & quis primus ejus author fuerit. De Curiis veterum nunc in melius formatis. De Nemda, ut vocant, Räffſling/Rättarating. *De Scabinorum etymo. De compendiariâ proceſſus juridici via.*

EST illa civium veluti ſacra anchora, ut, ſi quis ſuum ultrò & bona cum gratia conſequi nequeat, ei legitima juris via in judicio pateat. Quanquam verò lites hîc ſunt breves, nec facile vetuſtatem ferunt; tamen quia vel ſolum litigare moleſtum eſt, pacis autem & quietis dulce nomen, dulcior poſſeſſio, Chriſtianis & manſuetis pectoribus conveniens, inde priſcorum hæret inſtitutum, ut, prius quam litigatores in jus deſcendant, iis liceat ad amicos & bonæ fidei arbitros ire: ut ſi illorum operâ & placidâ diſceptatione lis intra privatos parietes amicè componi poſſit, ambigua judiciorum fata, ſumtus, inimicitiæ, aliæque moleſtiæ fugiantur. Hujus præclari inſtituti primus author fuit rex Sueonum Algothus, ut notat Ioh. Magnus lib. 8. cap. 39. Norat equidem Algothus, boni magiſtratus eſſe, cives, quantum poteſt, ad *unitatem* reducere, veluti Plato monebat, & ut inter ſe concordes ac pacifici ſint: quæ non eſt minima pars felicitatis publicæ. Huc etiam collimatum eſt in Proceſſu judicii regii, ubi artic. 23. præcipitur judicibus, ut ante omnia operam dent diſſidentium conciliationi, prius quam res forenſi diſceptationi committatur. Si verò nullus ſit conciliationi locus, aut eam natura & con-

ditio negotii reſpuat, tunc demum litigantes in judicium admittant.

Dum adhuc Vpſaliæ regia erat, ſupremum iſtic tribunal fuit, inde dictum Vpſalating. Ad hoc judicium populus quotannis conveniebat; aut, ſi omnes commodè iſtuc coire non poſſent, ex quolibet territorio deſignati populum repræſentabant. Etſi verò rex ipſe tunc præſidebat judicio, tamen penes populum erat jus ferendæ ſententiæ. Tandem quum hæc velut anſerum & gruum, ſecundum adagionem, evaderent concilia, dum multa vi & impetu fierent: ut ſolet, ubi ſtrepitus & multitudo rationem vincunt; è re viſum publicâ, judices certo numero definitos, legum & rerum prudentes, ordine atque compoſitè deligere: peculiaria ac diſtincta tribunalia in urbibus, territoriis & provinciis conſtituere. In urbibus olim erat judicium infimum populi extra curiam in foro, ut videre eſt ex cap. v. Rådſtuff LL. civit. Ejus loco jam eſt Camera Curiæ, ut vocant. Ab illo minori judicio provocabatur ad Curiam, ut hodie à camera inferiori, à Curia ad Regium Iudicium. Extra urbes erat judicium tetradis, territoriale, provinciale; olim in collibus ſub dio habitum, qui inde Tingzhöger dicti. Ipſa *Iudicia* vulgo *Nembda* à *nominatis* & lectis iſtic perſonis & à Rege confirmatis appellabantur: ut patet ex cap. 35. KB. LL. cap. 2. Ting. Inter iſthæc eminebat Tribunal Regium Konungsnämd dictum, in quo vel ipſe Rex jus dicebat, vel ejus nomine jurati Iudices, à quo nulla ulterius erat provocatio. Aliàs judicium extra ordinem, quoties opus erat inſtituebatur: quod vel Räfzting vel Rättarating dicebatur. Räffsting / à veteri voce Scandicâ räffſa dictum, i.e. *corradere, conquirere*, aliàs *animadvertere* vel *plectere*. Hinc in LL. VVeſtrogoth. de Iudice provinciali Tubbi: Han raffſti hwarium äptir ſum glärdh. i.e. *Animadvertebat in unumquemque ſecundum facinora ejus*. In conſtitutione Magni Ladelås, de anno 1285. Läggium thy här hårde räffſt wider. *Gravem itaque pœnam addimus*. Otfridus libr. 3. Evang. cap. 8. Raffſt thera Vngelouba harto. *Graviter reprehendebat eorum incredulitatem*. Et in Gloſſis Keronis Räffſi / *increpa*; atque ſæpe eo ſenſu in LL. Norveg. Rättarating ita dictum vel à rätta i.e. *corrigere, dirigere*, vel à *judicibus*, qui olim Rättare appellati, ut inſcriptio capitis 10. & cap. 40. Tingmål indicant; & hodie *directores*

quidam

quidam & anteſignani *ruſticorum* idem nominis retinent. In Räffſteting ergo conquirebantur ac decidebantur cauſſæ reſtantes graviores, nondum in inferioribus judiciis plenè aut dextrè dijudicatæ; aut ſi quid contra jura regni ac ſubditorum commiſſum vel à quibus provocatum erat ad judicium regium; & quidquid adhuc mulctarum nomine Fiſco pendendum erat. Inprimis judicium *criminale* fuiſſe videtur, quod confirmant cap. 11. & xi Räffſtabalk. Oſtgöth L. ubi recenſentur negotia aut facinora in iſto judicio quondam diiudicari ſolita. In Rättareting examinabantur & decidebantur iſtæ lites, quæ in inferioribus judiciis decidi nequiverant, & à quibus ad judicium provinciale appellatum erat. Hodie verò ad ſupremum Tribunal aulicum vel Regium pertinent, quæ in dictis judiciis olim tractata fuerunt, ut conſtat ex Proceſſu judicii Regii artic. xx. §. 3.

Regium Iudicium ſub Erico 14. inſtitui cæptum, tandem à *GVSTAVO MAGNO* ad plenum vigorem elatum eſt. Propter amplitudinem verò regni, & multitudinem negotiorum, ex conſilio Senatorum & Ordinum, authoritate *GVSTAVI MAGNI*, quatvor ſuprema ac Regia Tribunalia per univerſum regnum commodis in locis aperta ſunt, ad quę ab inferioribus judiciis in provinciis & urbibus extrema eſt provocatio, veluti Stocholmiæ, Iönecopiæ, Aboæ & Dorpati, de quibus alibi latius. Singula ſuos habent Præſides Senatoriæ dignitatis & expertæ prudentiæ viros, tum etiam Adſeſſores ex equeſtri & civili ordine, ſpectatæ integritatis, ut cupiant, juris patrii & rerum peritos, ut poſſint lites ritè diſceptare ac dirimere. quod eleganti veterique formula Sueones dicunt Skipa rätt; & Saxones olim recht ſcheppen / *jus ſuum cuique tribuere*. Apud Otfridum pag. 119. Nu ſcheyfe er imo brot / *Diſtribuat ipſi panem*. Ab illa voce Skipa vel Scheppen *Scabinorum* vetus Iudicum nomen deſcendit, cujus origo tam anxiè à multis quæſita nec inventa eſt; quum tamen in veteri jure Sax. Germ. & Gloſſis Teutonicis iſtius vocis notio exſtet. In artic. 55, lib. 2. Landrecht ita: So de burmeſter ſcheppet des dorpes Veomen. *Si pagi præfectus ordinat vel curat pagi commodum*. Et in Conſtitutione Friderici III. Imp. anno 1441 publicata Recht ſprechen / ſchöpffen / beſchlieſſen. i. e. *Ius dicere, ordinare, decernere*. Gloſſæ veteres Teutonicæ Skepeno

Iudex & Belgarum Vroedſchappen quaſi *prudentes Iudices*, aut *rerum intelligentes*, & ſimpliciter Schepene.

Quando lites in judicium deducuntur, more majorum, quibus vel nulli vel rari admodum procuratores fuere, clientibus ipſis integrum eſt cauſſas ſuas orare, vel libello brevive ſcripto complecti. Quod ſi ipſi non poſſint aut velint, eis licet patronorum vel advocatorum opera uti. Quamvis autem nullos eſſe advocatos non expediat reipub. quum imbecillioribus ſubſidium parati ſunt; tamen præſtat eſſe paucos velut in hoc regno? certè non tales, qui potius cauſſifici quam cauſidici ſint, lites magis involvere & extendere quam explicare docti: nullo alio propoſito, quam ut miſer cliens longæ atque ancipitis contentionis merces & præda illis exiſtat. Hoc incommodum ut avertatur, Proceſſus regulis cautum eſt, vel clientem, ſi ipſe ſtet in judicio, vel patronum ejus, quoties Iudicibus neceſſe videtur, præſtare juramentum de non vexando inani lite adverſarium, de iniqua cauſſa non tuenda, de lite perſequenda nec malitiosè in fraudem adverſarii protrahenda, unà cum cautione pro damno & expenſis litis. Ipſa verò cauſſa cum ſuis circumſtantiis abſque omni prolixitate, longisque & vanis effugiis, & procul operoſa peregrinarum legum ac morum citatione, ex juris patrii fundamentis ſuccinctè proponi, & à Iudicibus abſque moroſa cunctatione cognoſci & dijudicari ſecundum jura Regni & Proceſſus præſcripta debet & ſolet: ne huic regno ſit metuendum, quod in exteris quibusdam rebuspub. invaluit, ſufflaminandi lites malum.

CAPUT VII.

De purgatione veterum per candens ferrum, aquam, ſortes. De profluxione ſanguinis ex defuncti cadavere. De juramento purgationis. Quid de omnibus hiſce judicandum ſit; & quid moribus hodiernis obſervetur.

Qvum Iudices abſque documentis & probationibus rem controverſam explicare non poſſe ſciamus, de illis ut parte diſceptationis forenſis quædam adnotabimus: & quæ probationum genera, veteribus uſitata, ſint improbanda & ob quid reiicienda, quæ retinenda, videbimus.

Olim

Olim, ſi res probanda eſſet obſcura, contra quam tamen præſumtio militabat, ut alii Aquilonares, ita Suedi Gothique candentem ferri laminam in rei argumentum & ad ſe purgandum, vel pedibus contrectabant & inambulabant, vel manibus verſabant; idq; vocabant Järnbyrdh/quaſi *ferri geſtationem* & contrectationem, & Järnſten/hujusmodi *candentis ferri judicium*, & quaſi portentum. Vnde adhuc *miraculum* vulgò ita appellant. Anno Chriſtiano DCCCCLXXXVI. ab Olao Skotkonung primò introductum volunt, ut refert Meſſenius tom. III. Scond. illuſtr.

Quod ſi innoxiè iſtud ferrum tractarent, à ſuſpicione criminis abſolvebantur; ſi minus, tanquam culpę manifeſti damnabantur: præſertim ſi hoc ferrum à Sacerdote conſecratum eſſet more tunc ſolenni, cujus formula in tomo II. Antiquit. Aleman. à Goldaſto editarum talis fuiſſe perhibetur: *Benedic Domine per invocotionem ſanctisſimi nominis tui, ad manifeſtandum verum judicium tuum, hoc genus metalli: ut omni dæmonum falſitate procul remotâ veritas judicii tui fidelibus tuis manifeſta fiat, per Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum Filium tuum, qui venturus eſt judicare vivos & mortuos & ſeculum per ignem. Amen.* Ex hac benedictionis formulâ patet, hujusmodi probationis genus pro certiſſimo & omni exceptione majori imò pro divino habitum eſſe: unde & *Dei judicium* nuncupabatur, velut eſt in cap. 17. de violat. juram. reg. LL. Oſtrogothic. Wäria ſik medh Järne och Gudz domi / i. e. *purgare ſe ferro & Dei judicio*. Cæterum quomodo hoc pro Dei judicio habendum, quod imposturæ vel hominum vel diaboli eſt ſubiectum; quod nusquam à Deo præceptum? Manus aliquo medicamento aut herbâ (veluti malva aut mercuriali, ut nonnulli volunt) contra ignis violentiam poſſe præmuniri, ita ut ferrum candens absque noxa tractent, experientia teſtatur. Quum ſtatus quæſtio moveretur Haquino Regi Norvegiæ, & in dubium vocaretur, num regii ſanguinis eſſet, mater ejus Inga hoc igniti ferri tractatione probare juſſa eſt. Huic ſe repræſentavit Brabantus nomine Sigardus, qui iactavit ſe Reginæ manus herba quadam contra vim ignis communiturum: quod tamen illa recuſavit, ut eſt in Chronico Norveg. pag. DCXVI. Duo hujus rei exempla refert Busbequius in epiſtola quarta Turcicæ legationis, unum de monacho Turcico ferrum ignitum

ore

ore verſante, alterum de circulatore Veneto, qui plumbo igne liquefacto manus ſine offenſa immiſerit. quod etiam aliquoties exteris in locis vidi. Qui plura hac de re ſcire deſiderat, adire poteſt Camerarium Meditat. Hiſtor. Centur. II. cap. 18. Præter iſtæc variæ ſunt diaboli præſtigiæ, quibus hominum credulitati ac ſuperſtitioni illudere ac velificari novit. In quam rem obſervatione dignum ex Iohannis Marianæ lib. IX. rerum Hiſpanicarum cap. 18. referam exemplum, & quidem de ipſis Gothis. quod accidit A. C. MXCI. Illius ætatis Pontifice connitente actum eſt acriter de ſuperſtitioſa Gothorum precandi ratione abroganda. Sed cum non ſolum vulgus, verum etiam primores antiquis ſtare mallent: quod nihil tenacius inhærere ſolet, quam quod religionis ſpecie defenditur, res duello commiſſa eſt, in quo vicit, qui retinendum ſuaſerat ritum. Cum verò nihilominus ſtudia partium gliſcerent, viſum eſt controverſiam ignis judicio permittere. Rogo in platea accenſo, liber uterque, Romanus (qui Chriſtianum videbatur continere precandi ritum, & in ſacris uſurpandus offerebatur populo) atque Gothicus in ignem proiecti ſunt. Gothicus autem ethnicum precandi modum deſcriptum habuit. Quid fit? Romanus continuo ex igne proſilit: quod populus victoriam interpretabatur. Gothicus autem ſub igne & flammis diu durans, tamen illæſus repertus eſt. Rege arbitro electo, populo perſuaſum eſt, utrumque precandi modum ſuperis placere: cum uterque liber incolumis ex incendio evaſiſſet. Hæ ſunt diaboli deluſiones, quibus vanas hominum mentes vexat. Inprimis hujusmodi probationis genere Deus tentatur, qui vel teſtimoniis vel confeſſione rei latens crimen probari vult; aut ſi hæc deficiant, Deo & tempori committi. Hæc & alia procul dubio moverunt veteres, ut abrogarent hunc illegitimum probandi modum in hoc regno. Quod factum ante trecentos circiter annos à Magno & Birgero Ierl regibus Sueonum, ut conſtat ex cap. 17. de violat. juram. reg. Legum Oſtrogothicarum, ex cap. 16. Legum Helſing. de Hæredit. ex Chronico Mſ. Laurentii Petri in vita Valdemari. Sed ut error inveteratus, qui pro vera re placuit, difficulter exſtirpatur, mox poſtliminio in Helſingiam reductus eſt. Vnde Archiepiſcopus illius temporis Olaus anno MCCCXX, hac de re Holmiæ in comitiis conqueſtus

queſtus

queſtus obtinuit,ut ſevera lege prohiberetur,ac penitus abrogaretur. Quum Livonis recens ad religionem converſis, à ſuo magiſtratu idem onus eſſet impoſitum,Honorius 3.Pontifex ſub pœna excommunicationis interdixit.Decretum ejus in jure Canonico tit. 35. Decretal.c. 3. ſic habet : *Dilecti filii noviter in Livoniâ baptizati gravem ad nos querimoniam deſtinarunt,quod Fratres Templariorum, qui temporalem in eis poteſtatem exercent, ſi quando de aliquo crimine infamantur, eos ferri candentis judicium ſubire compellunt: quibus ſi qua exinde ſequatur aduſtio, civilem pœnam infligunt. Cum igitur hujusmodi judicium ſit penitus interdictum,utpote in quo Deus tentari videtur,mandamus,quatenus dictos fratres & alios,ut ab hujusmodi converſorum gravamine omninò deſiſtant,per cenſuram eccleſiaſticam compellas.*

Præter hæc ſuſpecti alicujus criminis manum aut brachium nudum in aquam calidam immittebant : cujus mentio exſtat in Legibus VViſigothorum libr. 9. tit. 1. l. 3. aut in frigidam toti immergebantur,ſimili explorationis propoſito. Si ſupernatarent, rei judicabantur, ſi ſubmergerentur, innocentes.De cujus ritus origine legi poteſt Heigius parte II. quæſtionum juris cap. 39. Nonnulli putant aërea diaboli adſpiratione, vel ſpirituali levitate corpus ſagæ librari atque ſuffulciri ne ſubmergatur. quidam ex Dei permiſſione & juſto judicio ſic fieri credunt; ut ſagæ maleficæ artes magiſtratui hoc modo indicentur, dignamque facinoribus pœnam illa ſubeat. Verum ſi hoc examen eſſet certum ac perpetuum, oporteret eſſe ſemper idem ac ſibi conſtans; quod tamen ſæpe variat.Ioh. Georg.Godelmannus in libro 3.de magis & maleficis cap.5. §.35.refert, quum anno MDLXXXIIX. ex Boruſſia in Livoniam profectus à nobili in ſuam arcem invitatus eſſet, veneficam poſtero die ad ignem condemnatam fuiſſe.Per illam occaſionem ſe ex iſto Nobili quæſiviſſe,num illam prius in aquam more ſolito conieciſſet,ad experiendum an rea eſſet.Illo negante,ſuaſor fuit Godelmannus, ut ejus rei periculum faceret.voluit enim hoc modo indagare,num hæc exploratio per aquam frigidam vera eſſet. Sed ecce poſtquam venefica à carnifice in aquam gelidam colligatis artubus fuit projecta, ſtatim ſubmerſa eſt. Ille Nobilis poſtea ad Godelmannum ſcripſit, ſe in ſex veneficis idem tentaſſe, ſed omnes fuiſſe ſubmerſas. Ideo ſe pro certo jam ſtatuere, hoc ſignum falſum,

falſum, diabolicum & furioſum eſſe, quo magiſtratus incautus facile decipiatur. Quod autem contrariæ opinionis patroni in rei ſtabilimentum afferunt exemplum V.T. *Num.* v. de aqua amara ad purgationem Zelotypiæ adhibita, Theologi reponunt, illud exemplum eſſe planè diſſimile & ab hoc diverſum: illud à Deo mandatum, non autem hoc: illud ceremoniale aut forenſe, quod cum politico Iudæortm ſtatu exſpiravit.

Per ſortes etiam rei certitudinem olim inveſtigare Gothi conabantur, de quibus Olaus Magnus lib. III. rerum Septentrional. cap. XIV. fuſius. Earum priſca ſuperſtitione varii fuere modi, aut virgulas characteribus notatas, temereque ſuper candidam veſtem ſparſas interpretari, de quo Tacitus in lib. de morib. Germ. aut per cribri vel clavis circumvolutionem, panis certis verbis devoti aut caſei eſum; aut ſortium in urnam immiſſionem res dubias explorare: unde hujusmodi urna pro divina vulgò habebatur. Horat. lib. I. ſat. 9.

Quod puero cecinit divina mota anus urna;

& ſors inde divinatoria dicebatur. Sed quum hujusmodi ſors verbo Dei & naturalibus cauſſis è diametro repugnet, authoremque diabolum habeat, verè Chriſtiana pectora meritò eam deteſtantur.

Quod autem ad cædis authorem convincendum, in nonnullis locis adhuc priſco ritu effluxum ſanguinis ex interfecti cadavere, certum dare indicium opinantur, non poteſt, quippe quæ ancipitibus & occultis involvitur cauſſis. animadverſum enim eſt, ad præſentiam cognatorum mortem defuncti deplorantium, jam homicida decollato, ſanguinem ex occiſi cadavere fluxiſſe; ad homicidarum præſentiam non manaſſe. At criminis probationem evidentiſſimam eſſe oportet, ubi non de capite papaveris, ſed hominis vitâ agitur. unde hodie in bene ordinatis judiciis & rebuspub. ille modus probandi temere & promiſcuè non admittitur.

Inter liberationum à malâ præſumtione genera antiquitas hic etiam retulit juramentum purgationis cum duodenâ vel pauciore manu pro natura facti. quale juramentum rite inſtitutum improbari nequit. Hoc enim legibus divinis & naturæ conſentaneum eſt, ut innocentiæ quacunque juris via ſuccurramus: ne per mendacium & calumniam à veritate laboret ac

periclitetur. Iſocrates in oratione ad Demonicum, jusjurandum ſi poſtuletur, duabus ex cauſſis præſtaudum docet: vel ut temetipſum turpi crimine liberes, ſi ſis innocens: vel ut amicos è periculis eripias. Eſt tamen circumſpecti judicis, ne ad ſolam actoris petitionem abſque juris neceſſitate homines ad juramentum purgationis temerè admittat; ſed ſi urgentibus magnis indiciis veritas alio modo non poſſit inveſtigari; nec admittat quoſvis qui ſpe ſimilis aut mutui beneficii, vel compotatione, vel alio munere corrupti, jurent quæ volunt, non quæ ſciunt aut credunt vera eſſe; ſed idoneos, probos & incorruptos, de quibus alibi plura.

CAPVT VIII.

De probatione rei dubiæ apud veteres per duellum, cujus lex antiqua affertur. Ex occaſione agitur de notione & origine verbi Weichbild / *uti appellatur Ius Saxonicum. Quam incerta & periculoſa ſit probatio per duellum, oſtenditur: unde & hodie abrogata eſt. De duello judicium candidè apponitur. De ejus prohibitione lex militaris GVSTAVI MAGNI.*

ISte quoque mos olim invaluit apud priſcos Gothos & vicinos, ut rei ambiguæ & obſcuræ, cui teſtes & alia documenta deeſſent, fidem eventus duelli faceret; & hujus vel illius victoria non ſolum pro præjudicio, ſed ipſo etiam Dei judicio acciperetur. Vnde eſt in Annalibus Fuldenſibus: *Ferro decernendum & Dei judicio cauſſam examinandam.* Et ſponſio duelli quaſi pro *ſacra* habebatur: unde *VVehading* in Lege Boioariorum tit. 11. l. 5. & in decreto Taſſilonis §. 10. vocatur, à wehen/weihen & weiben ſacro, vel conſecrare. Inde wihenacht vel weihenacht Germanis Natales Chriſti, quaſi *ſacra pervigilia.* Quidam weichbild jus Saxonicum inde quoq; dictum volunt, quaſi ſacrum, à coloſſo Rolandino conſecrato: ut ſit velut geweihet bild. Sed errant. Weichbild eſt vetus verbum Saxonum, ex wick & bild compoſitum. wick autem nihil aliud illis erat, quam non ſolùm vicus ex pluribus domibus conſtans & limitibus circumſeptus, ut Sibrandus ad Iura pub. Lubec. p.m. 112. notat: unde & Brunſwick / quaſi *Brunonis vicus* nomen accepit; ſed etiam ipſa ditio. Sic in præfatione Legum AngloSaxonic. AEthelſtani Regis: *Durh ealle mine vice,* i. e.

pef

per omnem meam ditionem, utLatinè verſum eſt. Et mox in fine: *Binnon mine vice geſythe*, i. e. *In ditione mea poſitis*. Eſt ergo weichbild/ vel wick bild/ *Iuris ſpeculum* vel *iconiſmus juris* ad certas populi Saxonici *ditiones* pertinens; vel, ut aliàs etiam *Speculum Saxonum* Ius Saxonicum dicitur. Sed redeamus ad priora. Extat in veteris Iuris Sueogothici Codice Lex Duelli priſcis adhuc ethnicis uſitata, quam ita Latinè tranſtuli:

Si quis virorum in alium contumelioſa verba jaciat, & dicat: Tu non es viro par, nec maſculum animum in pectore geris; alter reſpondeat: ego ſum vir æquè ac tu, tum in trivio aut ternis duello deſignatis ſpatiis armis concurrent. Si compareat, qui contumeliam paſſus eſt, qualis audit, talis ſit, improbus & inteſtabilis coram viris fœminiſque. Si verò ſe ſiſtat, qui injuriam paſſus & provocatus eſt, nec alter qui eum injuria laceſſivit, eum ter levem ac flagitioſum proclamet, & ſignet in terrâ. ita ſit improbus, qui verba illa effundebat, quæ nec probare nec præſtare poterat. Si verò ambo juſtis armis congrediantur, & interficiatur contumelia provocatus, dimidiata homicidii mulcta eſto. Si occumbat, qui inceſſebat alterum, tunc verba tam inſidiosè prolata ſint peſſima, lingua ejus ſit author necis: occiſus autem jaceat humi ſine luitione homicidii.

Ad hanc legem procul dubio oculum intendit Ioh. Magnus lib. 11. hiſt. Sueon. cap. 7. ubi ait: *Publica lege & conſuetudine receptum erat, ut quicunque tali certamine cum hoſte congredi recuſaret, is pro victo atque imbelli homine haberetur.* Etiamſi verò hæc Lex hodie ſit poſt Chriſtianam religionem introductam abrogata: quum res dubii & incerti eventus, quale eſt duellum, pro veritatis probatione, & quo Deus ipſe tentatur, pro Dei judicio haberi nequeat: nec innocentiæ teſtimonium eſſe poſſit, quo noxii & innoxii juxta cadunt; nec legitimum, in quo ſæpè

cedit viribus æquum,
Victaque pugnaci jura ſub enſe jacent;

hæc tamen opinio adhuc multorum animis inſidet, ut, ſi provocanti ſe ad duellum non ſiſtant, iſtud ignaviam aut infamiæ partem interpretentur: contra glorioſum & maſculum ducant, pro defenſione honoris & famæ ſuæ potius armis quam jure decertare. Sed nonne gloriæ Dei & mandatis ejus repugnat, quicunque vindictam ſibi à Deo prohibitam ipſe

 ſumit,

ſumit, & Deo, cui ſoli ea competit, & poſt Deum magiſtratui, cui Deus gladium credidit, hic præjudicare nefario auſu conatur? Quod egregii cętera homines ſępè parum perpendunt, ſubitâque irâ & quadam dedecoris opinione præpediti, ſpiritum & vitam, pro qua Chriſtus ipſe ſanguinem ſuum effudit, tanquam rem vacuã impendunt. Et quod atrocius eſt, quum veteres peltis muniti, gladiis latioribus cæſim dimicarent, & vel punctim vel infra cingulum ferire minimè virile exiſtimarent, niſi cum aperto hoſte in bello dimicandum eſſet; nunc ex quadam audaciæ oſtentatione ſeipſos fermè nudos gladio punctim, aut globis plumbeis ex adverſo & propinquo petunt: ut promptiorem mortis viam inveniant; & nihil diſcriminis inter offenſam privatam, atq; publicas inimicitias bellique formam ponant. quam depugnandi rationem non abs re viri pii & manſueti feralem judicant: & nullum ſingulare certamen abſque peccato ſuſcipi poſſe rectè ſtatuunt; niſi invaſor concedat alteri licentiam dimicandi, alioqui eum abſq; dimicatione occiſurus. Sed qui cupiditatibus ſuis indulgens ſibi quod non debet ſumit, eodem ſæpe culpa ſua perit. Sive autem temere provocans, ſive provocatus occumbat, utrimq; male conſulitur ſaluti publicæ ac privatæ. *Publicæ ſaluti*, dum patriæ utilis pace belloque civis ante tempus violenta morte ſubtrahitur; quaſi hoſtes deeſſent, in quos arma ferrentur. Hoc etiam ipſi Turcæ ſaniores, etſi bellicoſa gens, agnoſcunt, eoque duellum deteſtantur. quidni nos Chriſtiani? Busbequii verba elegantis gravitatis judiciiq; ea de re apponam ex epiſtola tertia Turcicæ legationis: *Facta*, inquit, *paulò ſupra rerum in confiniis Hungariæ geſtarum mentio me admonet, ut exponam quid Turcæ ſentiant de monomachia, unico apud nos præclaræ fortitudinis exemplo. Fuit in regione Hungariæ nobis conterminâ, magna virium famâ Singiaccus Arslambegus. Nemo eo validius intendebat arcum: nullius ferrum altius penetrabat: neque hoſtibus erat formidoloſius. Huic ſe æmulum comparaverat Velibegus ejuſdem laudis affectator, finitimorum locorum & ipſe Singiaccus. æmulatio forte aliis rebus aucta ad ſummum odium, inſidias & vulnera proceſſit. Hac an alia de cauſſa arceſſitus Conſtantinopolim Velibegus, mihi incompertum, venit certè. ex quo cum alia multa quæſiviſſent in Divano Baſſæ, poſtremò de diſſidio ipſius cum Arslambego audire voluerunt. Tum prolixè recitavit totam illarum ſimultatum ſcenam, cauſas,*

ſas, progreſſum & quò denique evaſiſſent. & ut cauſam ſuam faceret meliorem, ſubjunxit ſe ex inſidiis ab Arslambego vulneratum; quibus nihil fuiſſet opus, ſi ſe dignum ſuo nomine Arslambegus præſtare voluiſſet. quandoquidem ipſe pugnam cum eo nunquam ſubterfugiſſet, ut quem ad ſingularem pugnam multoties provocaſſet. Hoc *Baſſæ averſantes: Tune commilitoni tuo ſingulare certamen denunciare auſus es? deerant quippe Chriſtiani in quos pugnares. vivit uterq; veſtrum pane noſtri Imperatoris. nihilominus inter vos de vitâ decernere parabitis? quo jure? quonam exemplo? an ignorabitis, utercunque veſtrum cecidiſſet, imperatoris damno caſurum? quo dicto duci in carcerem juſſerunt, in quo multis menſibus maceratus, vix tandem liberatus eſt, exiſtimatione valdè diminuta. Apud nos multi nunquam hoſte publico conſpecto, quod in civem & contubernalem ſtrinxerunt ferrum, clari & memorabiles habentur. Quid iis moribus facias, ubi virtutis locum vitia occupant: & quod pœnam meretur, gloriæ & honori vertitur?* Hæc Busbequius. *Privatæ* autem vel ſingulorum ſaluti nocetur, dum propinquis ſæpenumero cognatus & charus amicus magno cum animi dolore uno ictu adimitur. & quod adhuc longè miſerius eſt, æterno exitio mactantur, & velut inferorum victimæ cadunt tot in duello irâ, odio & ultionis cupidine imflammatæ ac implacabiles animæ. Deplorandum ſanè, tot funeſtis ac tragicis exemplis homines non abſterreri, ſed volentes ac videntes in exitium ruere præcipites. Hoc Reges ac Principes Chriſtiani ſeriò ponderantes, ſeveris legibus ſingulare certamen prohibuerunt; & inter illos *GVSTAVVS MAGNVS* heros nunquã ſatis laudatus. Præterquam enim quod in lege Sueonum conſtitutum eſt, ut quiſque jure cum alio agat, non percuſſione utatur, vel ut Suedica elegantius ſonant: Hwar ägher haſwa lagh/och ey ſlagh medh androm; extat etiam titul. 14. Artic. vel Iur. milit. Suediæ, quod auſpicio *GVSTAVI MAGNI* conditum, ubi §. 67. ſic habetur: *In caſtris, urbibus & propugnaculis nulla digladiatio aut duellum permittatur & concedatur. Sed ſi qua controverſia inter milites orta fuerit, ea judicio militari dirimatur. Is qui alium ad ſingulare certamen provocat, ſtatim judicio ſiſtatur: ut vel in pœnam condemnetur, vel ratione circumſtantiarum abſolvatur. Si vero centuriones atque ordinum ductores hoc permittant, nec ſerio inbibeant, ab officio ſuo removebuntur & in gregariorum ordinem referentur. ex damno etiam dato unà cum reis coram tribunali bellico tenebuntur.*

CAPVT IX.

De Palinodia veterum, qui in illa ritus & pœna obſervata: quæ utriusque cauſſa. quid noſtris moribus obtineat.

DVm in priſcis aliquot ritibus judiciorum nunc deſcribendis occupati ſumus, etiam Palinodiam veterum non intactam relinquemus. Inde patebit, quam inviſum fuerit priſcis Sueogothis ejus delictum, qui honeſtum alicujus nomen contumelioſis verbis laceraſſet: & quam ipſi authori ſit ignominioſum.

Exſtat conſtitutio Regis quondam Sueonum Magni Ladulås, quæ voluit in probationne illatæ alteri injuriæ deficientem,& legitimè convictum præſtare mulctam novem marcarum, quæ ſcitè dicebatur *mulcta labiorum* (Läppegälld) eò præſtanda, quod reus labia continere nequiviſſet, ſed in alterius contumeliam impudentuer ac petulanter aperuiſſet. Mevius ad Ius Lub. lib. 4. art. 16. n. 6. Mundgeld vocat, & in Suecia *optimo inſtituto* à convitiantibus exigi notat. Inſuper os ſuum percutere,& ſe mentitum fateri,averſum retrorſus exire judicio, atque inteſtabilem eſſe lex jubebat; &, niſi actor pro illo intercederet,in perpetuum proſcribi. Hoc utique non leve ac ludicrum eſt ſupplicium, ſed ſatis durum, aliquem ſibi ipſum intemperantis linguæ pœnam irrogare, ſeipſum mendacii reum facere & condemnare: verba privatim jacta, in publico per jugulum revocare: nec dignum haberi recto gradu excedere judicio, ac teſtari, velut alii viri honeſtæ famæ ſolent: & tandem exilio damnari. Cæterum ratio tam ſeveræ pœnæ & ritus in ea obſervati priſcis juſta eſt viſa. Quippe fas & ęquum exiſtimabant,illum opprobria cum pudore recantare,quæ ſine pudore in alium effudiſſet. Nec dignus videbatur recto pede exire judicio, qui more ſerpentis gradum obliquum ſtruxiſſet, ac venenata linguâ graſſatus eſſet in honorem innocentis: qui more cancri transversà incedens, inſidiatus eſſet proximi nomini, ejusque famam arroſiſſet. Inteſtabilis etiam judicabatur, quod pravum de alio teſtimonium perhibuiſſet, eumque falſis dictis per ora vulgi diſtuliſſet. Quidni enim exiſtimationis propriæ diſpendium pateretur, qui alterius exiſtimationi damnum aut periculum machinatus erat. Denique jure proſcribi videbatur, qui in alium ſcribere

aut

aut vociferari, linguaque aut ſtylo proximi famam etiam vitæ æquandam confodere adeo promtus erat. Hæc pœna quum ſeverior eſſet, deinceps non aliter executioni mandata eſt, quamſi reus mulctæ ſolvendæ non ſufficeret. Vſus tamen fori adhuc obtinet, ut, quando calumniator conſpectioris perſonæ nomen & exiſtimationem indignius lædere auſus, in probatione ſuccumbit, præter mulctam, etiam judiciali confeſſione vel ſcripto innocentiam & honeſtum nomen infamatæ perſonæ atteſtetur: ut, ſic exiſtimatio per ora hominum traducti incolumis ſervetur; calumniator autem ſe mentitum ſi non conceptis verbis, tamen ipſo facto aut verborum mente fateatur: quod equidem haud exiguo ipſi probro eſt. Illud ne quis incurrat, Harpocratem agat, memor iſtus dicti,

Digito compeſce labellum;

vel diſcat frenare linguam ſuam, ne eam in convitia aut calumnias, impotentium, garrulorum ac levium animorum morbum, temerè laxet.

CAPVT X.

De ritu priſco Sueogothorum inveſtigandi rem furtivam in aliena domo. Confertur cum ſimili Græcorum, Romanorum, Germanorum & Norvegorum ritu. Excutitur ejus ratio. An adhuc ſit in uſu; & quam cautè inſtituendus ſit, oſtenditur.

VNum adhuc ritum de re furtiva in alienis ædibus inveſtigandâ, judicum authoritate à priſcis inſtitutum commemorabo, & hinc ad alia progrediar. Iſte ritus in capite XIII. juris provincialis Suetiæ, tit. de Furto ita deſcribitur: Si quid alicui furto ſit abreptum, hoc indicandum erit vicinis. Si verò quis alicujus domum ſuſpectam habeat, quaſi res furtiva eò delata ſit, is comitantibus eum ſex viris, inveſtigari eam iſthic legitimè deſiderabit: indicio tamen rei, quæ & qualis ſit ante facto. Viri autem iſti inveſtigaturi, diſcincti jubentur ingredi domum furti celati ſuſpectam; & nudis pedibus & caligis ſupra genua conſtrictis, ut additur in Legibus VVeſtogothorum tit. de Furto: & quæ alia in dictis LL. habentur.

Iſte ritus Gothis cum Græcis, Romanis, Germanis & Norvegis communis fuit. De Græcorum ſimili ritu non ſolum Plato lib. 12. de Legibus teſtatur, ubi oſtendit, *Si quis furtum*

apud quempiã quærere velit, id eum oportere facere nudum & diſcinctum; (γυμνὸν καὶ ἄζωστον.) Sed etiam Ariſtophanes in Nubibus, ubi Socratem & Strepſiaden colloquentes introducit hoc modo: Socrates Strepſiaden jubet deponere veſtem, Strepſiades quærit numquid mali fecerit? reſpondet Socrates. Nihil, ſed nudos ingredi leges jubere. Atqui, inquit alter, *Ego non ingredior, ut hinc auferam aliquid.* De Romanorum ritu Gellius lib. 11. Noctium Atticarum cap. 18. agit, ubi *furta per lancem & licium concepta* ex lege 12. Tabb. dici ſolita oſtendit, quod qui rem furtivam in alienâ domo quæſitum ibant, *licio* ſolum i. e. cincticulo à *ligando*, ut volunt, ita dicto amicti & parum à nndis differentes, ædes ſuſpectas intrarent, *lance* verò indicium rei furtivæ, ſi reperta eſſet, geſtarent. Germanorum parem ritum tangit Decretum Taſſilonis Baioariorum Ducis tit. 11. leg. 15. ubi notat hujusmodi inquiſitionem illis ſaliſuchen dictam fuiſſe à ſale / *cænaculo* aut *conclavi*, & ſuchen / *quærere*: veluti Sueogothis dicitur ranſaka / quod quis rem *raptam* qua *caret*, alibi *inquirat*. Norvegorum hac de re morem ita deſcribit cap. 6. de furto LL. Norveg. Mſ. Zå äiga ther at ganga i ſkyrtum einum ock lausgyrdir. i.e. *Ingredi debent uno indusio tecti & diſcincti.*

Cauſſa, quod diſcincti intrare jubebantur, hæc erat: ne aliquid clam ſub veſte forte importarent, animo traducendi patremfamilias aut ei calumniam ſtruendi inſidiandive, aut intercipiendi atque occultandi aliquid. Cauſſa in d. cap. 13. hæc exprimitur: At bonde hafwer ey wådha aff them / *Ne paterfamilias ab illis incommodum aliquod patiatur.* Lex & conſuetudo Gothorum præterea volebat, ut, ſi feneſtra aut tranſenna tam patens in pariete aut tecto aut foramen ſub limine eſſet, per quod res furtiva transmitti poſſet, hoſpiti incumberet facultas aut neceſſitas ſe juramento duodenæ manus purgandi à præſumtione rei furtivæ, quam vel ipſe, ſi fur eſſet, vel alius ipſo inſcio forſan potuiſſet eò traiicere, forſan etitm ipſo ſciente, recipiente & occultante. Dum verò inquiſitio peragebatur, cuſtodia ſolebat apponi foribus: ne conſcii aut rei rem occultatam latenter ſubtraherent & foris reconderent. Rem autem furtivam inventam convocatis vicinis in rei fidem & teſtimonium lex jubet exhiberi.

Quamvis omnes iſti ritus hodie non tam religioſè ſemper

per obſerventur, quam olim, tamen haud temerè & abſque ratione introductos,ut probatum,obſervari conduxerit. Hodie Judex ab eo,cui furtum factum eſt, compellatus, & licentiam inquirendi rem furtivam in domo ſuſpectâ rogatus, ſolet (pręſertim in urbibus) viatores aut miſtros publios adjungere inquiſitoribus,partim cuſtodiæ,partim periculi avertendi cauſſa;cum hac tamen conditione,ſi ille,in cujus ędibus hujusmodi inveſtigatio erit inſtituenda, ſit ante furatus: aut ſi certa exſtent indicia rei furtivæ in iſtis ædibus occultatę. Circumſpectum enim judicem eſſe oportet, ne ex nudâ aut temerariâ ſuſpicione, aut malevolo affectu urgentis inquiſitionem adverſus inquirendum, alienas ædes earumque ſecreta cujuslibet curioſitati & ſcrutationi patere, aut aliqua labe infamiæ,quæ furti ſuſpectos,inſimulatos & inquiſitos comitari ſolet,honeſtos & innocentes homines adſpergi patiatur. Vnde ſi quis absque veniâ magiſtratus,aut illegitimo modo talē inveſtigationem attentaverit, gravi mulctâ leg. Suet. (c.7.de Furto LL. Prov.& c.11.LL.civ.eod.) expreſsâ plecti meritò conſuevit.

CAPVT XI.

De Comitiis veterum,quæ hodie accuratius conſtituta ſunt. De indole populi Sueogothici ex occaſione.

HActenus de Iudiciis & peculiaribus quibusdam veterum ritibus, aliquid diſceptationi aut probationi forenſi par aut ſimile habentibus,actum eſt. Si quæ verò negotia publica, ad omnes ſpectantia, communibus ordinum ſuffragiis opus haberent, ea olim ad conventus publicos, aut comitia (ut & hodie) remittebantur;quanquam olim hæc non tam diſtincta & accurata fuerunt, quam hodie ſunt: unde nec ſatis diſtinctum ſortita ſunt nomen. Nam ſi fidem habemus Adamo Bremenſi, commune nomen cum *judiciis* habuere. Quippe cap. CCXXIX. Hiſtor. Eccleſiaſt. ſcribit: *Concilium populorum commune VVarph vel Thing vocatum.* Vetus Chronicon Norveg. idem firmat. in eo pag. CCIX. Olaus rex Suedorum ita loquitur: Heller ſkal iagh på Vpſalating biudå leding vth aff Swearike I. e. *Potius in judicio Vpſalienſi edicam expeditionem bellicam è regno Suediæ.* Idem teſtatur pag. CCXVII. regni negotia iſtîc propoſita & decreta fuiſſe. Vnde colligimus, Iudicia Regia & Comitia tunc fuiſſe commixta,vel in eodem

loco & in populi ad judicia conventu per eandem occaſionem fuiſſe tractata forenſia & regni negotia, vel idem nomen habuiſſe Iudicia & comitia; quæ tamen pro diverſa conditione ac natura rerum quæ in utriſque tractari ſolent, etiam diverſa poſtulant loca & nomina: quemadmodum hodie feliciter nacta ſunt. Nam, ut ſcimus, in judiciis negotia civilia ad ſingulos civium ſpectantia deciduntur. at edicere militiam, & alia negotia publica, univerſum ſtatum tangentia, hodie ad comitia eorumque locum peculiarem, ut palatium aut Cœnaculum regni, uti vocant, referuntur. nec hujuſmodi conventus publici Ting/Landzting/Allthing/Allmentingh aut Alzhertarting ut olim, aut Vpſalating/ aut Samting (ut Nundinæ Strengnenſes vocantur) quondam ſic dictæ à congregato iſtic populo ad judicium aut conſultationem; eandem appellationem adhuc retinent; ſed Rijksdagh aut Herdagh Comitia nunc appellantur, à *regni* negotiis, ab *univerſitate* vel *communitate*, quæ etiam Her vel Hår Gothicè dicta, conſultandis.

Præter equeſtrem ordinem & plebem more majorum ad Comitia à Rege vocari ſuetam, non veniſſe olim in ordinum numerum ſacerdotes & urbium incolas vel cives, forſan colligas ex Ioh. Magno lib. 1. cap. 14. ubi Bericonem regem *contraxiſſe in concionem nobiles & plebem* ſcribit, nec aliorum mentionem facit. Sed ut veriſimile ſit, Chriſtianiſmo hic inſtituto, ſi non antea, etiam ordini eccleſiaſtico fuiſſe ſuum locum & ſeſſionem in comitiis liquet. Sic enim Adamus Bremenſis in Chron. Eccleſiaſtico, ubi de initiis naſcentis in hoc regno Eccleſiæ loquitur: *Prædicatores veritatis, ſi caſti, prudentes & idonei ſint, ingenti fovent amore* (Sueones) *adeò ut concilio populorum communi eos intereſſe non renuant.* Antiquitas enim ſalutaria fore ea conſilia judicavit, quæ per lineas pietatis ac verbi divini, cujus iſte ordo peritior, dirigerentur: aut ſi quid occurreret, quod religionem injicere poſſet, id melius à viris religioſis edoceretur. Progreſſu temporis etiam cives urbium ad Comitia admiſſi ſunt. Ericus Vpſal. lib. 6. Hiſt. Suec. p. m. 372. *Tempore præfato* (anno 1448.) *accedunt ad Comitia Stocholmenſia Epiſcopi, Prælati, Milites & Liberti* (per *Milites* & *Libertos* intelligit Equeſtris ordinis homines & Nobiles, Riddare och Frälſisman/ ut hodie Sueticè nominantur) *ac ruſticorum & civitatum Nuncii ſpeciales.*

Quod

Quod autem antiquitas etiam plebeios & ruricolas comitiorum membra eſſe voluerit, hoc non temerè aut ex mera ſimplicitate, ſed maturo rectoque conſilio factum eſſe credemus. Quamvis enim eorum ſtatus ſit infimus, tamen majorem populi partem conſtituunt, & in pace pro patria arant, ſerunt ac metunt, in bello pro eadem pugnant: unde meritò eorum ratio habenda erat. Quid?quod majores hoc exemplo oſtendere voluerunt, nullum hominum genus illis eſſe vile & abjectum, cœtu publico & honore indignum; niſi quod ſuis ſe facinoribus ipſum tale redderet. Et ut Muſica non ſolùm ex gravioribus & acutis, ſed etiam ex humilioribus conſtans ſonis pulcrum edit concentum; ita reſpublica ex quolibet ſtatu non ſolùm ſuperiori & medio, ſed etiam infimo debitâ ratione temperata, ſuum decus & unitatem conſervat. Nec ſinguli ruſtici quà tales aliquid ſciſcunt, ſed quà collectus cum reliquis ordinibus cœtus conſilio ducitur, & in bonum publicum amicè conſpirat. Huc enim veterum ea de re inſtitutum maximè ſpectabat. Vnde quoties aliquid gravioris momenti conſultandum in conventu publico & decernendum erat, hoc in deliberationem cum plebe vel agricolis vocabat & ad Regem referebat (ut ex Annalibus compertum eſt) Iudex provincialis; quod hodie fit per alium ex iſto ordine lectum, aut virum prudentem & erga remp. bene affectum. Primæ autem partes dicendi erant Iudicis provincialis Vplandiæ: quod ejus princeps eſſet inter cæteros authoritas. Author Chronici S. Olai, ubi de Suecia loquitur: At that er Vppſuia hofdingiar haſa ſtadfeſt ſin iminni / tha haſa lyt theim radom adrer Landzmen. I.e. *quod Vplandorum præfectus inter illos conſtituit, ei conſilio paruerunt reliqui coloni.* Is, quæ è regni bono eſſe poſſent, aut ſi quid, uſu publico ſic exigente, plebi imponendum eſſet, placidis verbis & aptis rationum ponderibus in medium conſulebat: plebis ſententias audiebat, colligebat & ſic moderabatur, ut multitudo, quæ oportebat, volens ſubiret. Ea enim eſt indoles populi Sueonum, ut malit duci quam trahi, & leni ſuadæ, gravitate decenti temperatæ argumentiſque inſtructæ, ſe faciliorem, quam aſpero imperio & extorto obſequio præbeat; adverſus vim pervicax obnitatur: quod Iohannes Magnus non uno in loco ſuæ hiſtoriæ, potiſſimùm lib. 7. cap. 14. lib. 4. cap. 6. lib. 9. cap. 16. oſtendit.

Iſte populi orator etiam pro eo intercedebat apud Regem, ſi quod onus inſuetum eſſet deprecandum: aut ejus cauſſam agebat, ſi ab injuriâ ac vi potentiorum quorundam eſſet defendendus per magiſtratum aut vindicandus; operamque dabat quantum in ipſo erat, ut tam agricolæ, quam alii cives, libertatis atque æqui imperii legitimum fructum perciperent.

Hodie tamen ordo & jura ſuffragiorum diſtinctius ac inſignius, quam olim aliquando, quum vel confuſa vel tumultuaria à multitudine ferrentur ſuffragia, in ſingulos ſtatus & certas claſſes diviſa atque diſcriminata ſunt, uti res ipſa facile docet.

CAPVT XII.

De Curſu publico pedeſtri. De voce Fanter/Infanterie *& aliis hujusmodi. De baculo nunciatorio vel* Budhkafla. *De Curſu vehiculari, equeſtri & navali. Regis Magni ſuper equeſtri curſu lex & reſcriptum. De Poſtis aliisque eo ſpectantibus. De Curſus pub. utilitate & de eo conſtitutio* CARISTINÆ *Sueonum Reginæ.*

HActenus in graviori materia de Iudiciis & Comitiis verſati, nunc illam leviori, ut videtur, temperabimus, nimirum de Curſoribus & Curſu pub. Non tamen res levis eſt, ſi reſpicias authorem, cauſſam & utilitatem; ſed maximè neceſſaria & commoda.

Ex authoritate regia Curſus publicus inſtituitur. unde Sidonius lib. 1. cap. 5. Curſum publicnm *ſacris apicibus accitum* ſcribit. Ei rei etiam indicio eſt ſcutulum, in quo eſt inſigne regium. eo pectus curſorum pub. munitur in recognitionem ſupremæ poteſtatis, & nuncii publici, & ſecuritatem itineris.

Veteribus Sueogothis deprehendo duo genera Curſorum pedeſtrium fuiſſe, vulgares & privatos, Regios vel publicos. Vulgares & privati dicti priſcis Fanter/qui pedibus iter faciebant. Inde Italic. *Fanti* & *Fantaccini*, &, quo vulgò hodie utuntur, Inſanterie/ *pedites, peditatus.* Inde quoque regiorum & publicorum curſorum, *ſatellitum* aut *regii corporis cuſtodum* nomina, drafanter; item herrafanter/ exercitus curſores, Lat. *caculæ* Præter iſtos, ab miſſis ad populum vel agricolas regio nomine aliquid mandandi, vel hoſtis adventum, vel quorundam factioſorum tumultum, aut petulan-

lantium vim vel crimen pub. indicandi, vel litigantes ruri ad judicium citandi, aut feras noxias inprimis urſos inſequendi cauſſa, ex priſco Gothorum inſtituto, claviculus vel bacillus ſagittæ aut teli lignei ſpeciem habens tradi ſolebat caducei aut nuncii loco: quem inde appellabant Budhkaſla vel budſticka; item orf vel budorf. Quondam huic baculo literas Runicas inciſas ferunt, (quod vulgò dicebant riſta runer) ſummam negotii peragendi ſtrictim ſignantes. Poſtea in deſuetudinem veniente uſu Runarum, incidebantut tot notæ, in quot marcarum aut ſolidorum mulctam lex damnabat negligentem proferre baculum vel nuncium. Vnde formulæ iſtæ, quarum frequens eſt mentio in legibus Sueonum, natæ ſunt: Budhkaſlla vpſkära vel ſkära bodh / i.e. *incidere baculum nunciatorium.* Si hoſte finibus imminente, ſubitò vocandus eſſet populus ad arma, baculus à ſuperiori parte incendebatur, ab inferiori parte funiculus per eum transmittebatur: quod dicebatur Budhkaſla ſnarade och brände. quæ argumento erant & indicio, ejus villam comburendam, aut eum laquei pœna plectendum, qui regio juſſu evocatus, ad occurrendum hoſti in tempore non adeſſet; de quo ritu vide Olaum Magnum libr. 7. rerum Septentrional. cap. 4. Chronicon Guſtavi I. Suetic. part. 1. pag. 157. Vt porro obſervare eſt ex LL. Vpland. cap. 1. de judic. territ. (Tingmål) & LL. Helſing. eod. tit. cap. 51. 52. 53. è Saxonis libr. 5. & LL. Norveg. modus proferendi iſtius baculi talis erat: Homini maturæ ætatis & intelligenti committebatur proferendus: ne impuberi ac ſtolido forte traditus abjiceretur & otioſus jaceret; interim verò negligerentur curanda. Si verſus orientem illatus eſſet in pagum, exibat verſus occidentem. verſus meridiem ingreſſus, egrediebatur verſus ſeptentrionem. Vicatim autem procedere, non retrogradi debebat, & tradi ipſi patrifamilias de manu in manum. ſi non ipſe domi eſſet, uxori ejus aut filio puberi filiæve adultæ tradebatur. Si nemo eſſet domi, affigebatur vel in hypocauſto ſupra ſedem heri, vel ad januam in conſpicuo loco: ut hero domum redeunti ſtatim in conſpectu eſſet, qui illum detrahens & quid ſibi vellet inquirens, extemplò ad vicinum ſuum, vicinus ad alium referebat, donec ad quos deſtinatus erat, vicatim circumiviſſet. Pœna vel mulcta negligentis proferre iſtum bacu-

baculum nunciatorium (quem neglectum Budhfall appellabant) erat, nomine mandati regii, trium marcarum, nomine judicis provincialis aut territorialis aliquid officii cauſſa ruſticis injungentis, trium ſolidorum. Hæc de baculo nunciatorio paulò fuſius eo fine notare placuit, ut ritus ejus crebrò in Legibus Sueogothicis tactus melius à juventute intelligatur: nec minus, ut majorum diligentia in curandis negotiis publicis, hoc externo ſymbolo publicè conſtituto, quò res majorem haberet fidem & authoritatem, etiam ad poſteritatis memoriam transmittatur. Sed hodie Poſtarum beneficio multa nuntiari poſſunt expeditius, de quibus mox plura.

Ex antiquo Sueogothorum more in uſu hujus regni quoque eſt Curſus publicus veredorum (*ſarcinaria jumenta* dicuntur Cæſari libr. I. belli civ. pag. mihi 148.) qui noſtratibus eſt Skiutzning vel Skiutzfärd à ſkiute *equa* vel *jumento*, quod viatori ejuſque ſportis dorſum commodat, & à färd *profectione*. Quidam à ſköta curando, vel promovendo curſu deducunt. Quod autem equâ veteres in curſu pub. conficiendo uſi, cauſſa præter alias videtur fuiſſe, quod equa deſiderio pulli equini domi relicti citius currat: & quod, uti Plinius notat, urinam curſu non impedito reddens iter non remoretur. unde etiam Scythæ in bello equa uti maluerunt teſte eodem Plinio lib. VIII cap. XLII. Nec noſtrates hic tam delicati ſunt, quam Hiberni, qui equas, tantum ut pariant, paſcunt, nihilque turpius credunt, & quod magis cachinnis excipiant, quam in equa ſedere, ut notat Stanihurſtus lib. I. de reb. Hibernic. Quum peregrinantes hic ruſticorum patientia ad præſtandum veredorum ſervitium abuterentur, & quot vellent equos ab agricolis absq; pretio ſub prætextu regiorũ negotiorum curandorũ, & angariæ, ut vocant, regiis miniſtris debitę ſumerent, aut vi vel minis extorquerẽt: quod agricolis non poterat non eſſe gravi oneri, Rex Sueonum Magnus Ladulås Conſtitutionem anno MCCLXXXV. publicavit, in qua iſtum abuſum emendatum ivit, & vetuit ullum inpoſterum gratis à ruſtico capere veredum, niſi Literis regiis hoc ei peculiariter eſſet conceſſum. Verba Reſcripti ſuper hac re ſic habent: Wir wilum ok at ingin man taki ſår ſkiut aff bondom / utan han hawi wårt breff ther til &c. *Volumus etiam, ut nullus ſibi capiat veredum à ruſtico, niſi noſtri diplomatis indultu.* Ibidem additur,

ditur, non plures equos ab uno ruſtico ſimul quam duos capiendos. Hoc Reſcriptum exſtat in veteri Codice Mſ. Legum VVeſtrogothicarum. Idem poſtea in Leges relatum eſt, ut patet ex cap. 9. § . 3. & 10. § . 3. de jure mercandi LL. Vpland. Sed quum deinceps iterum fraus legi facta eſſet, ſubſequentes Reges iſti difficultati ſanandæ varia remedia quæſiverunt, inprimis noſtra ætate *GVSTAVVS ADOLPHVS MAGNVS* luculentam ac peculiarem hac de re Ordinationem A. MDCXV publicavit: quæ quum ſcopum optatum aſſequi nequiret, ſed ex occaſione nihilo minus eluderetur ac perfringeretur, tandem ab Ordinibus in Comitiis unanimiter decretum eſt A. MDCXLII. & anno MDCXLIII. & anno MDCXLIX. ut omnes gratuitæ angariæ in univerſum tollerentur, ſub refuſione temporarii cenſus, exceptis illis quæ R. M.ti & comitatui regio in itinere ſuo, & in expeditione militari exercitui, & in advehendis contributionibus & penſionibus Coronæ ab ejus ruſticis debitis ex antiqua conſuetudine & jure regio præſtandæ ſunt, & quæ equeſtri ordini à ſuis ruſticis debentur. ut tabernæ & diverſoria in urbibus, pagis & viis publicis paſſim exſtruerentur, veredi publici per certas ſtationes diſponerentur, Poſtæ inſtituerentur: quæ omnia eſſent ſublevationi populo & inprimis ruſticis. Diverſoria autem publica cum veredis paſſim hactenus extrui cœpta, quorum majora ſubſidia, ordo & copia pacatiori tempore ſperantur.

Curſus publicus tabellariorum, vel *Poſtæ*, ut vocant imitatione vocis Gallicæ, à *poſitu* aut *diſpoſitione* per certa loca ita dicuntur. Budæus in Notis ad Pandectas p. m. 323. *Noſtri Poſtas quaſi poſitos collocatoſque certis in locis & ſemper in procinctu excubantes apppellant.* Leges de Poſtis in hoc regno anno MDCXXXVI. conſtitutæ anno MDCXLIII. & MDCXLV. Regia authoritate confirmatæ ſunt, in lenimentum angariæ, & facilitatem transmittendi domi foriſque literas. Præter hæc Curſorum publicorum non exigua eſt commoditas atque utilitas, ſi rectè faciant officium ſuum, ut debent, ex præſcripto Homeri Iliad. 11.

Ἐσθλὸν καὶ τὸ τέτυκται, ὅτ' ἄγγελος αἴσιμα εἰδῇ.

Nuncius ille bonus, qui rite decentia novit.

Hunc Homeri verſum Pindarus, at quantus Poeta Lyricus! tanti fecit, ut ſuis eum odis inſereret Pyth. 4. Sic autem

Nun-

Nuntius vel Curſor pub. decentia novit, ſi ſit fidus & velox. *Fidus*, ſi nolit ea ſcire aut ſcrutari, quæ literæ, quas portat, ſciunt, aut illi à quibus & ad quos mittitur. *Velox*, ſi properet iter & nihil ſe in via, niſi ſit vis major, remorari patiatur. unde ſcutulo, quo pectus ejus munitum, buccinam æream appenſam habet, quæ ambiente circulo in ſemetipſam reflectitur, qua quum in propinquo eſt, indicat adventum: ut alius in procinctu ſit, qui abſque morâ ei ſuccedat. Aliorum incurioſus, ea celeriter curet, quæ ipſi mandata ſunt, ad exemplum Eumæi ab Homero Odyſſ. 16. deſcripti, quem cum ad ſe miſſum Telemachus interrogaret, quis in urbe rumor eſſet, & quid proci Penelopes agitarent, reſpondit: non hæc ſibi curæ fuiſſe inquirere; mentem ipſi dictaſſe, nuntio perlato ſtatim pedem referre. Si talis ſit Curſor publicus, omni hominum generi luculentam præſtat operam, quamvis ipſe ſæpe lutulentus & pulverulentus appareat. Nam ubi quid nomine publico aut magiſtratus eſt curandum: quando quid movetur in provinciis vel ab externa vel interna vi, & quocunque ſubito caſu: quando quid è bello externo celeriter domum eſt ſcribendum, & ſub manum annunciandum: aut fama in re ancipiti prævenienda: aut quid citò exquirendum vel indagandum eſt, curſus pub. beneficio expediri poteſt. Eruditi de ſtudiis communibus, amici de rebus familiaribus, ſeriis, jocoſis per eundem utiliter conferre ac jucundè colloqui poſſunt: dum ille mentem eorum in literis aſportat, quæ chartam inanimen quaſi ſpirantem, mutam loquentem facit. Mercatores de commerciis ſuis, contractibus, collybis; & quodcunque hominum genus de negotiis ſuis per curſum publicum cum abſentibus ac procul remotis præſens & conjunctim agere poteſt, etiamſi pedem loco non moveat.

CAPUT XIII.

De linguæ Scandicæ & Sueogothicæ præſtantia. Quatenus obſoletæ quædam ejus voces in uſum revocari poſſint.

A Civili ſtatu & quæ ei annexa ſunt, progrediemur ad literarum ſtudia, quibus olim operam dedere Gothi, ſi prius de eorum linguâ ac literaturâ quædam præmiſerimus. Linguam Scandicam non ſolùm per hæc regna Arctoa, ſed etiam

per

per Angliæ & Germaniæ oras latè diffuſam ſola tantum dialecto diſcrepare ſcimus. Quò enim antiquiores ſcriptores Teutonicos legas, eò majorem linguæ Germanicæ cum Gothicâ conſenſum & affinitatem experiaris : unde vel alteram gentem ab alterâ ortam, vel etiam valde ſibi cognatam exiſtimes. quod & morum ſimilitudo confirmat. Barclaius Icon. animor.cap.8. *Multa Germanicæ in his linguæ ſunt, ſed in moribus plura veſtigia.* Et quid ſi una gens ab altera ortum duceret, neutra ſanè alteri pudori eſſe queat. Quidquid ſit, linguam Scandicam eſſe ſatis locupletem, quæ adhuc ex vetuſtatis monumentis reliquiæ, velut è naufragio tabulæ ſuperſunt, & Leges antiquæ teſtantur. Vt alia nunc mittam, vel unam vocem Actoris novem ſynonymis expreſſam obſervavi : velut Kårande/ Sökiande/ Lagſökiande/ Saakſökiande/ Tiltalande/ Saakwåldiger/ Saakgiſwande/ Klagande/ Målsågande. Nec minus in compoſitione ſtrictaque conformatione vocum ingenioſi ac nervoſi fuerunt veteres : ut non pauca, quæ nos hodie pluribus verbis circumloquimur, illi unâ brevique dictione exprimerent: quod in veterum ſcriptis non planè hoſpiti notum erit. Certè priſcis amor linguæ domeſticæ præ exotica placuit: & quia placuit, ejus ſtudium & cultus crevit, diuque in ſuo nativo vigore atque integritate ſtetit. Cauſſa integritatis priſcæ, quod finitimæ gentes quæ miſcebantur aut huc immigrabant, in ea conveniebant. VValafridus Strabo Abbas Augienſis, qui ante annos DCCC. tempore Ludovici Pii Imp. vixit, in lib. de reb. eccleſiaſtic. cap.7. *Gothi, qui & Getæ, eo tempore quo ad fidem Chriſti licet non recto itinere perducti ſunt, in Græcorum provinciis commorantes, noſtrum i.e. Theotiſcum ſermonem habuerunt.* Lipſius centur. 3. ad Belgas epiſt. 44. ex Roderico Toletano: *Teutonia, Dacia, Norvegia, Suecia, Flandria & Anglia unicam habent linguam, licet idiomatibus dignoſcantur.* Quod autem hodie non prorſus eam abſque mixtura quadam peregrinarum vocum illibatam ſervamus, in cauſſa eſt, quod eæ gentes, quibus cum hodie commercia nobis intercedunt, ne quidem ipſæ ſuam linguam noſtræ cognatam in illibato flore retinent : unde de ſua noſtræ aliquid quotidiana conſuetudine affricant. Partim etiam factum eſt ex traductione & reductione coloniarum : partim affectatione, æmulatione & ſtudio novitatis, varietatis & elegantiæ ; quæ tamen nec

domi deſit. Vnde Ericus Vpſal. lib. 1. Hiſt. Suecor. pag. 11. *Gens illa nunquam contenta idiomate ſuo, ſemper in melius proficit vel pejus.*

Etiamſi verò eſſet optandum, linguam iſtam, qualis apud veteres fuit, per omnia in uſum reduci; tamen facilius obtineri poterit, ut in admiratione ſint priſcæ & abolitæ voces, quam in uſu apud populum: cui ut recepta nummi forma, ſic

Sermonis publica verba placent;

& *conſuetudo* dicitur *domina verborum.* In quam ſententiam Comminianus apud Chariſium Soſipatrum: *Ridiculum,* inquit *eſt legem adverſus conſuetudinem ferre, quæ ſola in noſtro ſermone dominatur.* Non quidem ignoramus, etiam conſuetudinem ſæpenumerò errare, & vitium ex prava imitatione trahere; ſed iſtam conſuetudinem ita prorſus exterminare, ut nihil planè de ſe relinquat, proclivius eſt optare quam efficere. Quis enim ille tantæ ſit authoritatis & felicitatis, qui à tot hominibus ætate, ſexu, loco diſparibus impetret, ut quaſi poſtliminio in ſcholam cum prætexta aut nucibus relictam revertantur, aut ſe refingendos in lingua præbeant; & non malint loqui vel ſuæ ætatis & patriæ verbis, vel quibusdam etiam peregrinis, ſed civitate jam donatis, quam obſoletis, quæ dum ignorantur, pro pereginis aut novis habentur.

Hæc quidem in contrariam ſententiam ita diſſeri poſſunt, attamẽ ut, ſalvo peritiorum judicio, quid ego ſentiam, expromere liceat, re penitus inſpecta, non planè deſperandum eſſe crederem, obſoletas quasdam veteris linguæ Gothicæ voces in uſum revocari poſſe, & quidem tales, quas vulgus pro rancidis, caſcis & reiiculis habet; quum tamen non ſint hujusmodi, ſi illis, ut metallo nuper non exercito, ſitus ac rubigo detergatur, & uſus frequentior accedar. Quod ſi fiat, ad dignitatem, æſtimationem ac nitorem linguæ patriæ faciet: quæ ut domi bene nata eſt, ita propriis opibus & cultu magis exornari meretur, quam adoptivo, alieno & transmarino fuco. Quippe antiquæ illæ voces, quæ ſunt nervoſæ, propriæ & ſenſu ditiores quam peregrinæ, majeſtatem orationi afferunt, ſi cum modo, in loco & ex decoro uſurpentur; & quidem à conſpicuis atque elegantioribus hominibus, partim in pedibus adſtricta, partim ſoluta ac libera oratione. Dictioni autem antiquæ, populo adhuc ignotæ, ſimilem idemque ſignificantem

tem quotidiani & noti uſus adjungi præſtat, quę ſit antiquioris interpres, donec & hæc crebro uſu atque imitatione familiaris & q uotidiana fiat. Interdum etiam brevis formula addi priſcæ aut duriori dictioni poteſt, qua occurratur reprehenſioni apud vulgum, e.g. *ut ita dicam*, vel *ut priſci loquebantur*, aut ſimili (de qua bene dicendi authores plura) donec majori conſuetudine molleſcat & gratior evadat. Sed alia, quæ prorſus antiquata ſunt, & inſolentem quandam aſperitatem, vel priſci ævi ſaporem magis, quam gratiam aut acumen noſtris moribus conveniens referunt, priſco ævo ſunt relinquenda, vel eruditorum magis ſcientiæ, quam populari & civili uſui. Accedit quod præſens ætas ac politiora temporum noſtrorum ingenia quædam vel invenire vel imitari aliarum gentium exemplo amant non ſolùm in moribus, ſed etiam dictionibus & formulis, quæ concinna, rotunda & appoſita eſſe exiſtimant, quæ ſæculi huius genio & rerum uſui, quam exoleta quædam, gratiora & accommodatiora eſſe compertum eſt. à quibus ſi quis ubique & facile recederet, adſcitis promiſcuè & abſque judicio illis, quæ in uſu eſſe deſierunt, non ſolùm ſe deridendum urbanioris notæ hominibus propinaret, ſed etiam quum intelligi non poſſet, fruſtra perſuadere, quæ vellet, aliis conaretur.

CAPUT XIV.

De priſcâ Gothorum literturâ vel RUNIS, *earum origine & uſurpatione. De Alruna, unde mandragoræ vulgò nomen. De ſagis & divinatricibus veterum. De Scipione Runico, ejus vero uſu, & tandem abuſu apud priſcos in incantationibus. De lycanthropia phantaſtica. Quando Runæ propter abuſum & à quibus abrogatæ ſint.*

LIteras Gothi habuere antiquas, quas ſua lingua RUNAS adpellabant. Earum expreſſas notas temporis invidia hodie ſolum aliquot codicibus veteribus & priſcis lapidum ac monumentorum inſcriptionibus reliquas fecit; quarum in regno Sueogothico ingens exſtat copia. Illas Cl. Ioh. Bureus magna induſtria ſtudioque collegit & editioni omnes paravit. Runas Cl. VVormius Literaturæ Danicæ cap. 1. à *Ryn* dictas exiſtimat, quæ vox Scandicè ſulcũ terra aratro ductum

 notat.

notat. Hanc ſuam derivationem firmatum it translatis hinc Latinorum vocibus *Exarare*, & *Verſus*. quibus addi queat illud Titinii apud Chariſium: *Velim ego oſſe arare campum cereum*, i.e. oſſeo ſtylo (ut quondam moris erat) ſcribere in tabulis cereis. Sed Henricus Spelmannus eques Britannus vocem Runa à Gotho-Saxonico Rune/ quod myſterium & rem occultam ſignat, deducit: idque pluribus exemplis ex tranſlatione Bibliorum Anglica, Beda & aliis probat. Idem ſtabilire queat notio verbi apud Saxones adhuc uſitati, quo runen vel raunen dicunt *immurmurare*. Et Helvetii à Sueonibus, ut putatur, oriundi, creare aliquem *occultis ſuffragiis*, mit der run dicunt, ut notat Simlerus l. 11. de repub. Helvetior. pag. m. 172. & in Gloſſis Teutonicis à Lipſio in Epiſtol. collectis eſt run-don/ *ſuſurrabant*. Cæterum hæ originationes à ſimilitudine vel uſu rei poſterius acceſſiſſe Bureo & Stiernhielmio videbantur, prior & potior illis origo Runæ exiſtimabatur à röna/ *ratiocinari, diſcere* & *experiri*. Horum ſententiam firmare videtur, quod *Runa* Peruenſibus hominem ſignificat *rationis compotem*; uti notat Iohannes de Laet Ind. occid. deſcript. lib. 10. cap. 1. & VVormius Literat. Dan. cap. 2. Item illud proverbium Islandicum: Raunen er obygnuſt. *Experientia verax eſt*. Vid. inf. in Explic. voc. Feudal. in *Roncalia* plura.

Quę autem literæ ſcriptioni & propagationi rerum memoria dignarum olim deſtinatæ erant, eæ tandem in fœdum incantationis & ſuperſtitionis abuſum ſub ſpecie ſcientiæ, doctrinæ & myſteriorum detortæ, ſuſurris & carminibus magicis inſervierunt: uti nomina ſuperius allata fidem faciunt. Qui hîc ſuum ſtudium profitebantur, inde Runekarlar/ Adelruner vel Alruner dicti, quaſi *præcipua quadam experientia*, aut *omnium rerum ſcientia* conſpicui. Hinc etiam *Alrunæ* nomen *mandragoræ radicibus* apud noſtrates & Saxonas eſt inditum, quod excellentis uſus in arte magicâ ſuperſtitioſis eſſe viderentur; qua de re plura nobiliſſ. Stiernhielmius in Antiquario ſuo & peculiari Diſſertatione de Adelruna. Velut autem *ſagæ* apud Latinos à *ſagire*, quod eſt acutè ſentire, dictæ ſunt. ex quo ſagæ anus, quia multa ſcire volunt, ut Cic. lib. 1. de divin. explicat: ita noſtratibus olim Allruner / & hodie à vulgo ex veteri ſuperſtitione magi & incantatores divini, arioli Helgamän/ Spaamän/ Signare / & mulieres tales Signarſkor/ ſalu-

ſalutantur, quaſi illis aliquid ſanctum & providum ineſſet. quondam etiam Seidmader à ſeid magia, ut eſt in Chron. vet. Norv. pag. 6. dicti. Et Seiid ſupremus Tartarorum ſacerdos adpellatur, teſte Sigiſmundo Barone in commentario rerum Muſcoviticarum pag. m. 103. Sagæ verò & incantatrices Wiſeqwinnor & Spaaqwinnor / *ſapientes* & *divinatrices* ſpecioſo nomine vocantur. Hoc enim à diabolo illis perſuaſum, quaſi divina vi percitæ ſalutaria afferrent aut futura prædicerent: ut opinione religionis incautos & credulos facilius deciperet. Quum autem ſciret, fœmineum ſexum impotentiorem, eoque vanitati ſæpe & ſuperſtitioni (niſi divino verbo bene informata ſit) opportuniorem eſſe, præ viris eligi fœminas ſuggeſſit: quas quum etiam imminentia mala ſua arte depellere crederent veteres, eas comites inprimis belli, & numinum loco, aut velut à numine miſſas, habuerunt. Argumento eſt, quod Filimer Gothorum rex magas mulieres, *Alyrunnas* cognominatas (ut Iornandes habet p. m. 103.) caſtris ſuis exegit, atque in loca ſola & inacceſſa ejecit: *quod ſuſpectas eas haberet*, ut tradit Iornandes. Suſpectas videtur eo nomine habuiſſe, quod fortè profiterentur plura quam præſtare poſſent; aut non ea ſemper evenirent, quæ prædixiſſent, aut ad nova ſuperſtitioſos impellerent. De iſtis Alyrunnis vel Alironiis plura notavit Elias Schedius de Diis Germ. cap. 43. VVormius Literat. Danic. cap. v. Stephanius in libr. 1. Hiſt. Dan. Saxonis pag. 45.

Porrò à Runis Runeſtafwer vel Runekafler *ſcipiones* & baculi Runici denominationem traxerunt: quod Runicis characteribus in illis Faſti ſtrictim & concinnè notarentur; ut adhuc videre eſt apud ruſticos, quibus horum paſſim uſus eſt, quique ſigna illorum tam exactè quam digitos ſuos norunt. Illis primus hic lucem dedit Ioh. Bureus in eleganti Tabula. Sed Ol. VVormius in Faſtis Danicis magis enucleavit & amplificavit. Iſtorum ſcipionum ſummam & uſum A. Bureus in deſcriptione Suetiæ comprehendit his verbis: *Ruſtici etiamnum in ſcipionibus ſuis calendaria Runis vel Gothicis literis inarata geſtant, ex quibus anni tempora, novilunia & plenilunia, annos biſſextiles, aureum numerum, literas Dominicales, aliaque ad eam rem ſpectantia exactisſimè ſupputare ſciunt.* In rei memoriam & laudem hoc epigramma ſcribere volui:

IN SCIPIONEM RUNICUM.

Quos aliis faſtos ſignat numeroſa papyrus ,
Scipio, vix dextram qui ſatis implet, habet.
Simplicis illud opus non ſimplex crede coloni ;
Quo numerat menſes & putat ille dies.
Quando recens oritur, vel deficit atque coactis
Cornibus in plenum menſtrua luna redit ;
Et quæ tam ſoleant feſtorum figere certo
Tempore, quam greſſum ſueta movere, tenet.
Quid? ſeſe BACULUS commendat RUNICUS uſu
Duplice, dum rector temporis atque pedum.

Tractu temporis, ut alia utilia ſolent, etiam Scipio iſte in abuſum degeneravit tam hîc quam alibi. Iſtud colligere eſt ex Gloſſis Keronis, quæ exſtant in Antiquitatibus Alemannicis Goldaſti , ubi *Runſtabe* vertitur aut explicatur *Euglogias*. Iſtic emendandum *eulogias* patet , quæ vox Græca *benedictiones*, ut notum , ſignat. Dum enim priſci incantatores hoc ſcipione Runico vel alio ad id peculiariter confecto, & ſingulari characterum genere ſignato circulos deſcribebant , & magicis carminibus in malis aut incommodis, ut fingebant, expellendis utebantur, iiſdem ſe *benedicere* vulgo perſuadebant. Præter alias præſtigiarum & maleficarum artium molitiones, illo forſan abuſi quoque ſunt, in transmutandis,uti fingebant,hominibus in lupos aut alia animalia : quando eos iſto baculo tanquam virga Circæa tangentes, alias atque alias formas induere, & rurſus,quando luberet,exuere jactabant. Quod tamen diabolo tam impoſſibile eſt facere , ut magi AEgyptii, quum non poſſent in conſpectu Pharaonis producere pediculos, quomodo Moſes,id *digitum Dei* eſſe vel inviti faterentur Exod. cap.8, v.19. & diabolus ipſe Dei opus eſſe fatetur mutare ſubſtantias aut naturam Matth.4, v.3. Unde mirum, quoſdam Chriſtianorum adhuc ſtatuere,hominem aliquando

Lupum fieri, & ſe condere ſylvis :

quum non niſi phantaſtica ſit dæmonis illuſio , de quâ plura VVierus lib.3 .de præſtig. dæm.cap.10. Illa olim in concilio Ancyrano circa annum Chriſti CCCIII. damnata eſt his verbis: *Quiſquis credit poſſe fieri aliquam creaturam, aut in melius deteriusve immutari , aut in aliam ſpeciem transformari , quam ab ipſo omnium creatore, pagano & infideli deterior eſt.*

Tan-

Tandem res eò devenit, ut Runæ Gothicæ uſui publico ac literario natæ, ſed incantationibus & magiæ poſtmodò adhibitæ, propter abuſum inſtinctu Papæ Sylveſtri II. & Sigfridi Epiſcopi Britannici huc evocati obliterarentur; & characteres vel literæ Latinæ ac Teutonicæ ſubſtituerentur: quod factum ſub rege Olao Skotkonung anno Chriſtiano MI. ut notant Pet. Petreius lib. I. Chronic. Suec. in vita dicti Regis pag. 59. & in prooemio Lexici ſui parvi Latini Scondici ex quodam antiquo fragmento Ericus Schroderus Vbſal. Quamvis autem hac de re nihil in iſtius regis vita alii ſcriptores memorent, ut quoque VVormius literatur. Runic. cap. 28. obſervat; & privatim in ſuum uſum atque antiquitatis memoriam eas literas multos retinuiſſe veriſimile eſſe velit; tamen illud de Sylveſtro II. verum eſſe, temporis, quo vixerunt Olaus Skottkonung & Sylveſter II. concurſus haud parum arguit, tum etiam quod non longo temporis intervallo poſtea literæ Runicæ in Hiſpania, Gothis iſtic deſidentibus, ob eandem, ut ſuſpicari licet, cauſſam exulare juſſæ ſunt. In concilio enim Toletano anno MCXVI. patres cum Bernhardo iſtius loci Præſule egerunt & inter cætera decreverunt, ut deinceps omnes, abdicato charactere Gothico, literis Gallicis uterentur, ut ſcribit Rodericus Archiepiſcopus Toletanus lib. VI. rerum Hiſpanicarum c. 30. Verùm iſte veterum ardor in abolendis literis Runicis præpoſterus aut præceps fuiſſe videtur. Potuiſſent equidem ipſam idololatriam paulatim ex animis hominum exſtirpare, ſalvo Runarum uſu: quas quum idololatriæ quoddam inſtrumentum eſſe cernerent, non aliter eam tolli poſſe, quam literis ſimul exſtinctis, crediderunt; quod eſt infantem cum lavacro ſimul effundere, ut dici proverbio ſolet. Quis autem dubitet, quin multa egregiè ſcripta Carmina & alia antiquitatis monumenta librique literis Gothicis conſignati perierint, quorum etiam non exiguam partem in bibliotheca Toletana à Gothis eò tranſlata fuiſſe teſtatur Alvarus Gomecius Toletanus libr. II. de rebus geſtis Franciſci Ximenii. Pro Runis autem ablatis diabolus alia novit obtrudere, vel ipſas incantationes & magica deliramenta in quorundam animis, quantum in ipſo eſt, retinere: quæ ut improbæ artis nomen apud ipſius aſſeclas amittant & bona merx eſſe videantur, imò ut ſpeciem ſanctitatis habeant.

ipſius divini numinis mentione incruſtare, & morborum arcendorum vi ſalutiſque colore inumbrare didicit. Sed quocunque colore picta ſint, facile authorem produnt, ex orco profecta, atque eodem releganda, nec inter Chriſtianos ferenda.

CAPVT XV.

De cauſſa neglecti iterumque inſtaurati literarum cultus apud veteres. Amalaſuenthæ judicium de bonarum literarum uſu. De priſcorum ſtudiis in pace vel otio aliquo. De eorundem SCALDIS vel Poetis. Certamen facundiæ veterum. Oratio Erici Diſerti ad regem Norvegiæ. Aliorum apophthegmata quædam & ſapienter dicta, proverbia & ænigmata proferuntur. Bodini calumnia, ut videtur, laudi Sueonum adſperſa diluitur. De noſtræ ætatis ſtudiorum incremento.

Erunt fortaſſe qui exiſtimabunt, veteres Gothos nullas literas vel ſciviſſe vel coluiſſe, ſed pro libris arcus & arma tractaſſe. Atque ſi ita exiſtimarent, nihil mirum foret: quum Gothorum omnis ætas ferè militia fuerit, quæ ſpatium exercendi literas non facile permittebat. Hinc ille armorum horror, quibus vaſtitatem literis in Italiâ quondam intulere. hinc illud, quod Amalaſuenthæ Gothorum extra patriam reginæ filium diſciplinâ literarum prohibuerunt: ne maſculi & militiæ deſtinati ſpiritus, umbraticis, ut opinabantur, ſtudiis debilitarentur. Scilicet qui in armis toti erant, & nihil fermè niſi crudum bellum ſpirabant, haud facile benigniorem de literis ſenſum habere poterant. Amalaſuentha verò, etſi fœmina, melior tamen literarum æſtimatrix, conſtantius & longè rectius iſtius temporis viris de bonarum literarum dignitate atque uſu judicabat, ut eſt apud Caſſiodorum. nempe quod eruditio inſitam ingenii vim roboraret: ibi prudentem invenire, unde ſapientior, bellatorem, unde animi virtute confirmatior evaderet. inde Principem accipere populos regendi artem: nec tantam in orbe terrarum dari fortunam, cui literarum ſtudia non eſſent ornamento ac præſidio.

Veruntamen priſcos Gothos non omnes omninò nec omni ætate literarum rudes & expertes fuiſſe, ſed, quoties à militia

litia aliquod dabatur otium & quanticunque temporis quies, eos liberales artes non incurioſè nec infeliciter tractaſſe, quum ingeniis ac induſtriâ valerent, vel iſtud teſtimonio ſit, quod æquis legibus rempub. ornavere, quæ ſine diſciplinâ non commodè parantur. quod naturæ ſinum excuſſerunt, ſiderumque notitiam & uſum calluerunt; cujus rei veſtigia adhuc in Runicis ſcipionibus (de quibus ſuperiori capite) affabrè expreſſa apparent. Præter iſtæc ſcientiam de immortalitate animarum ex inſtitutione & ſapientiæ fonte hauſerunt, Zamolxe, Zeuta & Diceneo, primis eorum, ut volunt, doctoribus. Ita ſanè Iornandes tradit, & poſt eum Mariana lib. v. rerum Hiſpaniæ cap. I. *Illud rectè: quod humanos animos perpetuos fore ducta ex antiquo per manus opinione habebant perſuaſum, præmiaque & ſupplicia à rogo ſupereſſe exiſtimabant. Dion Græcus hiſtoricus Gothos præ cæteris barbaris ſapientiam dilexiſſe ait. ita nobiles philoſophi in ea natione vixiſſe numerantur, inprimis Zeuta, Diceneus & Zamolxis.* Ne autem hoc Hiſpanum affectui erga gentem cognatam dediſſe credas, idem ante eum ſuo teſtimonio adſeruit Sigebertus Gemblacenſis in Chronico: *Gothi,* inquit, *viribus vigentes, ingenio callentes, Philoſophiæ quoque diſciplinis eruditi, nativam barbariem exuentes, humanitate & honeſtate aliis barbaricis gentibus præminuerunt.* Maximè Chriſtianis factis rerum divinarum humanarumque cultus acceſſit locupletior.

Etiamſi verò literas humaniores olim non ita, ut hodie fit, excoluerint, tamen per otium in ipſis ſæpe caſtris majorum rebus conſcribendis & carmine decantandis operam haut tralatitiam navarunt, iisque vernaculæ linguæ decus extulerunt. Hoc opus erat SCALDORUM, vel ut alii vocant SCALDRORUM, ut iſtius ævi Poetæ à *ſono* ſkall in decantatis carminibus expreſſo adpellabantur: quales erant *Bardi* Gallorum. Eò reſpexit vetus Poeta Chriſtianus Sedulius in exord. Carminum:

Tragicoque boatu
Ridiculove Getæ, ſeu qualibet arte canendi.

Inde priſcis Scandis Skalvingl vertigo Poëtica, *furor Poëticus,* & *Scalda,* liber de *arte Poetica* dictus eſt. Mos enim iſtis Poëtis fuit, non ſolum calamo ſed etiam cantu majorum geſta, excitandæ in junioribus & poſteris honeſtæ æmulationis cauſſa celebrare, qua de re inf. h. lib. cap. XXI plura. Iſti Scaldi ex

præcipuo gentis ſuæ ſanguine, Regibus aliquando à conſiliis erant, ſueti etiam Reges in militiam ſequi: ut eorum facta coram ipſi ſuis oculis intueri, nec aliorum fide arbitrari neceſſe haberent; eaque ratione melius ex vero poſteritati tradere poterant. Quæ autem in veterum Carminibus involucro fabularum tecta reperiuntur, ea authorum ingenium ſapiunt, qui veritatis lumen ſub umbra verborum ex arte condebant, & hoc colore tanquã venuſtatis illecebrâ lectori ſua carmina commendabant. In hac arte inprimis excellebant Islandi: unde præ aliis ſeligebantur. Præter eximia regum & illuſtriorum virorum facinora verſibus conſignata, etiam genealogias majorum iſti Scaldi deſcribebant, ut conſtat ex Chronico S. Olai, ubi de Scaldo ſermo eſt: Oc taldi han longſedga til Semingh. *Et computabat ſtemmata usque ad Semingum.* Item J tui kvedi ero uptalde xxx. langſedga Regnwalls. *In hoc Carmine enumerata ſunt triginta ſtemmata Ragvaldi.* His nominibus iſti Poetæ Regibus olim maximè in deliciis erant & in aulis eorum liberaliter habebantur.

Gaudet enim Virtus teſtes ſibi jungere Muſas.
Carmen amat, quisquis carmine digna gerit.

Erpur lutande (ut vocatur) ſub regibus Sueonum Berone & Haquino vitam redemit Carmine in Saur Hund ſcripto, ut notat Olaus VVormius in catalogo Scaldorum. Idem circa finem Chronici Norvegici triginta tres Scaldos enumerat, qui ſub diverſis Regibus Suediæ vixerunt & floruerunt. In hujus verò regni Saxis Runicis duo Scaldi recenſentur Uter Skald & Thurbiörn Skald / qui non exſtant in catalogo Scaldorum Suetiæ ab Olao VVormio enumeratorum. Quin ipſos reges & magnates non puduit ad hoc honeſtæ recreationis diverticulum aliquando ſe demittere, ut patet ex Carminibus eorum tam editis quam ineditis.

Studium autem eloquentiæ, quæ in repub. potiſſimum dominatur, linguâ patriâ cultæ tanti fecerunt antiqui, ut rem objectam per ænigmata, apologos, allegorias & proverbia circumloquendi aut exornandi, etiam præmio victoriæ poſito, non ſolum plebeii, ſed ipſi quoque viri principes certamen inirent. Hujus rei eximium nobis ſervavit monumentum Saxo de certamine facundiæ Erici Suedorum Regis quadrageſimi, Rolleri Regis Norvegiæ fratris, cum Gothero rege Nor-

Norvegiæ,quem Danorum regnum cum ipſorum regis Frothonis contemtu temerè affectantem, & belli diſcrimini ſeipſum obiicere paratum, hac oratione Ericus dehortatus eſt, digna quæ etiam hîc legatur.

Sæpe alieni appetitores proprio privari meminimus.ſæpe amborum captator utriusque perditor fuit.prævalidum enim oportet alitem eſſe, qui prædam alius unguibus extrahere cupiat. Animat te fruſtra internus regionis livor, quem plerumque hoſtilis explodit adventus. Nam etſi nunc Dani dividuis eſſe ſententiis videantur, unanimes tamen modo excipient hoſtem. Crebro corrixantes porcos conciliavere lupi. Patrium quisque ducem extero præfert. Provincia omnis regem domeſticum quam advenam impenſius colit. Neque enim te Frotho domi præſtolabitur, ſed foris excipiet adventantem. Extreemis ſe aquilæ ſcalpunt:anterius alites certant.Noſti ipſe pænitentia vacuum debere contuitum eſſe prudentis. Proceribus abundè ſtiparis. tua tibi quies maneat.per alios gerendi ſane belli facultatē propemodum exploratam habere poteris.liceat militi regiam prætentare fortunam.Salutē tuam pacifice moderare,alieno negotium periculo moliturus.Satius eſt ſervum deperire quam herum.quod fabro forceps, tuus tibi ſatelles agat. Ille ferramenti remedio manus cauterium cavet, atque à digitorum ſibi incendio temperat. Tu quoque tibi tuorum opera parcere & conſulere diſce.

Hujus orationis authori non abs re *Diſerti* cognomen tributum eſt, quod vel ſolum pro victoriæ præmio ſuffeciſſet. Sanè Ioh.Magnus lib.4.hiſt.ſuę cap.9.hoc eum elogio ornat: nimirum *tam comis atque ornati eloquii fuisſe, ut quicquid disſerere cuperet, continuo verborum lepore poliret*.quod etiam ex oratione præmiſſa non obſcurum eſt. Velut autem hic pulchrè & nervoſè diſſerendo Ericus palmam obtinuit, ita multis popularium poſtea incitamento ac imitationi fuit.Intelligebant enim apologos, proverbia & acutè dicta, tanquam contracta prudentiæ ſymbola & effata,rebus pondus,orationi nitorem,velut gemmas auro inſertas, dicentibus, præſertim Principibus & magnatibus authoritatem conciliare;ſi in tempore & loco, civiliter & cum modo uſurpentur. præterquam quod decora oratio eſt imago magnarum animarum. unde ſcitè dixit Author Chronici rhytm.Suetici Mſ.

Thå Herrar och Förſtar tala medh ſkiäl /
Thå ſtåår them theras ord ganſka wäl.

På höfwiſk taal och höfwiſk laath
Skal man achta Herrar daath.

Erici Diſerti orationi duo tantum Gothorum Regum promta & ingenioſa dicta addam: Alaricus rex Gothorum extra patriam, obſidione Romam cinxerat. ad eum legati Roma de paciſcenda deditione miſſi ſunt, obſeſſis nihilominus ad pugnam promtis. Itaque animoſe reſpondit Legatis: *Etiamſi populoſa ſit civitas, nihilominus adoriar deditionem ſimulantes*, acuto ſubjecto dicto: *Spisſius enim fænum rariore facilius reſecatur*, ut eſt apud Zoſimum lib. 5. Theoderici regis Gothorum adagium in Excerptis ignoti Authoris ab Henrico Valeſio editis håbetur tale: *Aurum & dæmonen qui habet, neutrum poteſt occultare.* Præter dictos Reges etiam Suercherus rex & Birgerus Ierl, Emundus Iudex provincialis Oſtrogothiæ ſub Olao Skotkonung, Matthias Ketelmundi, Canutus Folcungus & Carolus in Toffta, Nicolai in Toffta, qui Erici Balbi Reges ſororem in matrimonio habuit, pronepos, ſingularis eloquentiæ nomine in Annalibus Suediæ laudantur. Corolus Canuti Rex, egregius mathematicus fuit, ut jam de recentioris ævi Principibus & magnatibus, alio loco memorandis, ſileam. In ænigmaticè aliquid exprimendo veteres ingenioſi fuerunt. De Snione quodam circumfertur narratio in veteri Suediæ Chronico à Iohan. Meſſenio edito; quod ê Dania redux ab Attilo rege interrogatus; quid novi in Dania eſſet, reſponderit: *Apes ibi circumvolitant & errant absque duce*; innuens Regem Daniæ obiiſſe. Denuò interrogatus, ubi prima nocte divertiſſet, reſpondit: *ubi oves lupum devorabant*. Ruſtici nimirum in eo loco lupum interfecerant, ejusque carnem exſiccatam & contuſam immiſcuerant hordeo, & præbuerant ovibus infirmis pro medicamento. Interrogatus, ubi per alteram noctem hoſpitium ſuum habuiſſet, reſpondiſſe fertur: *Vbi lupi devorabant plauſtrum vel rhedam, & bigæ aufugiebant in ſylvam.* Caſtores ſcilicet ſubiecerant unum ex ſuis, ut ſolent, exciſæ trabi, loco rhedæ: ad conſpectum luporum trahentes rhedam fugâ ſaluti ſuæ conſuluerunt, & unum caſtorem vivam illam rhedam ſub trabe reliquere, qui lupo cibus fuit. Rogatus quo hoſpitio tertiâ nocte uſus fuiſſet, reſpondiſſe fertur: *ubi mures conſumebant ſecurim, intacto manubrio.* Pueri ludentes fruſtum ſrecentis caſei ſecuris inſtar efformarant, eique feſtu-

cam manubrii loco infixerant. Veſperi cubitum euntes in menſa reliquerant iſtam ſecuriculam, quæ muribus præda & eſca fuit, ſalvo manubrio. Ex his & aliis hujusmodi ſive veris, ſive ad veterum mentem effictis ſatis liquet, priſcos Gothos non ſolum armis ac viribus, ſed etiam ingeniis valuiſſe. Doctrinæ verò ſtudiis vel ipſi dediti fuerunt, vel in aliis eadem amarunt & ornarunt, quoties per mitiora tempora licuit. quod inter alios de Rege quondam Suetiæ laudatiſſimo Magno Laduläås prædicat Ioh. Magnus Hiſt. Metropolitanæ lib. 3. pag. 62. edit. Rom. Quum iſtius ætatis nobiles præſertim Folchungi literarum diſciplinas velut ſuo genere indignas ſpreviſſent: quaſi generoſum eſſet nihil ſcire; quidam etiam otio, luxui & libidini ſe totos tradidiſſent, Rex tenuioris ſortis homines, ſed doctrina & virtute præſtantes in honorum ac dignitatum collatione illis præpoſuit. cujus rei pudore ducti tandem animos etiam ſtudiis excoluerunt. Quid dicam de inſigni illa bibliotheca in urbe Gothlandiæ VVisby quondam adſervata, quæ duo millia Codicum vetuſtiſſimorum præter ingentem aliorum copiam continuit? quæ quid aliud quam eruditionis quoddam armamentarium fuit? quale nunc eſt Regia CHRISTINÆ Reginæ Bibliotheca, & poſt eam Academiæ Vpſalienſis, pulcrum R giæ liberalitatis monumentum. Hodie verò pietatis, liberalium artium ac humanitatis ſtudia divina benignitate, regia heroicaque *GUSTAVI MAGNI* glorioſiſſimæ memoriæ & *CHRISTINAE AUGUSTAE* munificentia & clementia, Procerum favore & cura, docentium ac diſcentium ardore ita caput magis ac magis efferunt, ut bonas literas ac diſciplinas alibi belli furore expulſas, huc immigraſſe dicas. Mirari certè lubet illas temporum & literarum vices. quorum majores olim illarum hoſpitiis in Italia aliiſque locis per arma ſolitudinem fecerant, horum poſteri nunc eaſdem hic certatim recipiunt & fovent. Quod nec Bodinus ſilentio præterire potuit, dum cap. XII. methodi Hiſtoriæ ſic deprædicat: *Ad noſtra tempora relabor, quibus multò poſt, quam literæ toto pene terrarum orbe conquierant, tantus ſubitò omnium ſcientiarum ſplendor affulſit, tanta fertilitas exſtitit ingeniorum, ut nullis unquam ætatibus major. At ne GOTHIS quidem ipſis lectisſima*

nuper

nuper ingenia deſuerunt. Teſtis eſt Olaus Magnus, teſtis Holſterus, teſtes alii plerique. quaſi decreviſſet natura, ſcientiarum vulnera nunc ab iis ipſis, à quibus olim erant illata, ſanari. Cum enim ſuperiori adhuc ætate morem majorum retinerent, ac literatos homines voce præconis de ſenatu exire juberent (ſic enim illorum hiſtoria teſtatum habemus) nunc undiq; literas accire conſueverunt. Hæc eſt illa rerum omnium t im certa converſio, ut dubitare nemo debeat, quin idem in hominum ingeniis, quod in agris eveniat, qui majori ubertate gratiam quietis referre ſolent. Quod autem Bodinus hujus nationis majoribus exprobrat, quaſi literatos homines ſenatu exeſſe ac faceſſere juſſerint, idque hiſtoriâ illorum ſe teſtatum habere affirmat, non equidem memini me uſpiam legiſſe, nec niſi calumniam aut errorem memoriȩ eſſe ſupicari poſſum. Quomodo enim literatos abſque culpâ, ideò ſolum quod literati eſſent, ſenatu excluderent? quorum majores ac reges doctrinæ ſtudia vel ipſi coluerunt, quoties per pacatiora tempora licuit, vel in aliis dignè æſtimarunt. Quin hodie is eſt honor atque æſtimatio literarum & ingeniorum in his oris, ut non ſolùm honeſtè ac liberaliter habeantur ipſi doctores, ſed etjam plurimi ex ſtudioſa juventute præſertim egentiores & ingenioſi regio ſtipendio alantut. Sed & nulli aditus ad honoratius aliquod munus facile permittitur, niſi vel rerum uſu vel armorum aut doctrinæ ſtudiis ei ſe parem probarit. Habet hoc inclutum regnum præter Gymnaſia & Scholas complures, tres Academias, Vpſalienſem, Dorpatenſem, Aboënſem, omnium artium ac literarum doctoribus inſtructas. Academia Vpſalienſis anno MCCCCLXXVI. fundata, & poſtea, à *GVSTAVO MAGNO & CHRISTINA* Regina multum inſtaurata. Dorpatenſis anno MDCXXXII. Aboënſis anno MDCXL. auſpiciis *CHRISTINÆ* Reginæ erectæ & apertæ ſunt. Imò quot Scholas, Gymnaſia & Academias, tot habet officinas pietatis ac ſapientiæ: ita ut horrore priorum temporum excuſſo, ingeniorum cultum etiam in hac gelida fervere plaga Dei beneficio experiamur.

CAPVT XVI.

De commerciis, navigatione & permutatione veterum. De priſco contrahendi ritu per dextræ dationem, adhibitis proxenetis & teſtibus. Quam utile veterum Legislatorum inſtitutum ſit, nullum

majo-

majorem contractum abſque teſtibus iniri. Arrham etiam contractui adjici moris & juris eſſe. Vnde arrha dicatur Dei nummus. De tempore probationis rei venditæ. De ſymbolis traditionis. De Nundinarum apto tempore, publicatione & uſu.

QVanquam iis artibus quæ mente potiſſimum peraguntur, ornatur & regitur reſpublica, tamen illis quæ opere & manu perficiuntur, etiam fovetur ac ditatur. Quum autem de illis in præcedentibus capitibus dictum ſit,de his nunc quædam obſervatu digna adferemus. Veteribus, uſu & nenaceſſitate ſic exigente, ſuas fuiſſe negociationes, præter leges de hiſce latas non ſolùm res ipſa loquitur ſed etiam tot Sueonum & Gothorum urbes,quæ à *nundinis* aut *mercatu* nomen ſuum habent,idẽ abundè teſtantur. Olim tanen negotiationes indigenis ac domeſticis mercibus potiſſimum exercitæ ſunt:paucis enim exterorum rebus opus erat, quod domi vitæ neceſſaria ſatis ſuppeditabant. Vnde non in terras remotiores & ultimas, ut hodie fit, creſcentibus commerciis ac ſocietatibus gentium, & ubi plura ad uſum & voluptatem appetuntur; ſed in vicinas & circumiacentes oras enavigarunt. Et tamen commercandi uſum tanti fecerunt,ut,ſi quis domi hærens parietum umbris occultaretur & excurrere foris commerciorum cauſſa negligeret, per contemtum, velut pigrum & inutile animal,*in cineribus deſidere* veteribus diceretur. Hinc eſt illud in Legibus VVeſtrogothorum tit. de Hæreditate: Far annar broder köpfärdum / ok annar hema i Aſku ſitär. AEſtimare nimirum ſaniores ſciebant commoda negociationis & navigationis: quæ quanquam ſuis difficultatibus non carent, tamen fructu ſuo abundè penſantur. quem intuentes veteres, etiam pupillorum nummos, quorum aliàs provida ſolet eſſe cura, trans mare lucri cauſſa traiicere non verebantur; ut ex jure Sueonum patet. Illum ergo fructum quicunque metu periculorum & adverſorum inſuper haberent, eos pro timidis, ignavis, glebæ ſuæ ſolum aut foco paterno aut tabernæ domeſticæ adfixis, & fortunæ melioris incurioſis priſci habebant. Et pro talibus adhuc habendi ſunt, ſi, quibus occaſio & facultas hujusmodi commodis utendi fruendi ſuppetit, eam ê manibus per deſidiam dimittant. A ſuperiorum ætatum Regibus pluræ conſtitutiones & privilegia civitatibus

bus præſertim maritimis data, & à noſtræ memoriæ Regibus inſtaurata, aucta & confirmata ſunt: quæ pro norma commerciorum, & ſimul incitamento eſſent ad negociationem, in regni ac privatum commodum, magis & magis urgendam ac promovendam. Olim frequentius quam hodie, ſed & ſimplicius ac naturæ convenientius permutatione mercium uſi ſunt Sueogothi. Sed quum res permutandas non ſemper inter ſe æquales eſſe deprehenderent, nummus inventus eſt, quo pretium rei ex ęquo reſpondens conſtitueretur.

Quum candor adhuc ſui ſimilis, ſuſpicione fraudis careret, veteres pacta & contractus dextræ datione celebrabant. Hujus rei ritus inde Handſal vel Handſlag appellabatur. nec alius ejus ſcopus erat, quam ut animi & verborum, fidei & manus unus eſſet ſenſus atque conſenſus: & quod dextra data pactum & conventum erat, hoc tam ratum eſſet, atque ſi aliquot ſyngraphis, ut hodiernis moribus, eſſet firmatum. Vnde in cap. 15. Legum Suediæ provincialium de furto dicitur: Tagher handom är ſamman takit / wart och wingit / tha är lagtika köpt. I. e. *Dextris invicem datis & re æſtimata, legitimè contracta eſt emtio.* Si quis poſtea frangeret fidem ita datam, perjurus judicabatur. Hinc ortum eſt proverbiũ Suedicum: Hand ſkal hand fåå / eller mund meneed ſwäria. *Manus manum ſequetur, vel os perjurii convincetur.* Præter iſtum ritum veteres in alicujus momenti contractu etiam proxenetas & teſtes adhibebant: illos, ut rem bona fide æſtimarent: hos, ut ſua adſertione ac teſtimonio rem legitimè peractam probarent. Imò veteres Legum Suetiæ conditores nullum majoris momenti contractum abſque teſtibus fieri voluerunt, utili ſanè fine: ut ſic omnes contractus & obligationes conſciorum verecundia magis inviolatæ ſervarentur; & minor occaſio fraudis, injuriæ vel eluſionis daretur. quin ſpondere auſim, ſi hoc diligenter à contrahentibus obſervetur, minus controverſiarum ac litium, velut in re liquidâ ac teſtatâ, fore.

Arrham inſuper in rei documentum adiiciebant, quam *Dei numum* (Gudzpenning) adpellant: vel quod iſta pecunia ad pium uſum & pauperibus olim deſtinaretur: vel ut eſſet ſignum pacti teſte Deo facti, eòque religioſe ſervandi: vel quod iſthæc arra in res divinas erogaretur. Sicut apud Romanos pecunia à litigantibus, inanis litis cauſſa, ſoluta *Sacramentum*

mentum vocabatur: quod olim ob ærarii inopiam & ſacrorum multitudinem rebus divinis impenderetur, ut notat Feſtus in *Sacramentum*.

Inter priſcorum ritus in contractu obſervatos reperio quondam etiam fuiſſe probationis tempus, quod Freſtmark adpellabatur, idque triduum. Si intra illud temporis ſpatium rei emtæ vitium non deprehenderetur, præſertim in jumento aut pecore, contractus ſtabat: ſi deprehēderetur, reſcindebatur. A quo non multum abit modus emtionis jure Rom. receptus, vel ſi intra certum tempus res vendita placuerit, eam emtori addicere.

Emtionem autem præviis ſolennibus lege requiſitis excipiebat traditio rei mobilis de manu in manum, aut translatio rei immobilis ejusve poſſeſſionis per feſtucam aut tactū baculorum: dum duodecim in judicio territoriali, apprehendendo ſcipionem & dimittendo firmabant rei venditæ alienationem. Vnde tabulis emtionis adhuc iſthæc formula addi ſolet: Theſſe Tolſſ åre åth thetta faſte. Inde etiam iſtæ translationis formulæ natæ, veteribus quam nobis uſitatiores köpa medh faſtum / vel Faſt tagha; vel Gifwa vppå godz och gårda ſkaſſt och ſkiäl / vel Sälia medh ſkaſſt och ſkiäl / vel ſkipa medh lut och kaſla / ut eſt in c. 34. Manhälg. Vplandzlagh / vel låta ſköta och ſkaſſt fara / ut eſt in literis Mſ. VValdemari: Låtem wij ſköta och ſkaſt fara epthr gambla ſidwänio / och afhendom oſs &c. Itaque tactus baculi, vel pulveris aut partis terræ venditæ in ſinum excuſſio aut immiſſio, (unde Sköta / Skötleggia / Skötning & vox Latino-barbara *Scotatio* & *Scotare*, & Sueogothic. Hemula ab heem *fundo* & mulla *pulvere*, erant ſymbola traditionis, quibus jus transferendi dominii ſignabatur. Horū vice hodie funguntur Syngrapha, & reapſe in bona vendita immiſſio.

Nundinæ regni majores & anniverſariæ in commodum plerumque tempus collocatæ ſunt: quo vendentibus & ementibus facilis ad ſe invicem patet excurſus. Vt autem juſtè & ex fide exerceantur, formula publicationis earum præmiſſa advenæ & indigenæ admoneri ſolent, in hanc ferme ſentētiam: *Secundum veterē ac laudabilem regni conſuetudinem & Regum quondam Sueciæ conceſſam immunitatem publicantur Regio nomine liberæ Nundinæ pro omnibus fidelibus Sueciæ ſubditis & incolis, qui eas viſitarum, cum hac ſeria admonitione, ut pro ſe quisque*

 nega-

negocietur & mercetur Chriſtianè, legitimè & honeſtè in vendendo emendo & permutando, nec utatur falſo pondere, menſura & ulnis aliis, quam veris & priſcis civitatũ, ſub poena quadraginta marcarum, & mercium luitione. In quibusdam formulis eſt circa finem: *Qui ſecus fecerit & teſtibus convictus fuerit, mulctabitur ſecundum Leges. quod omnes obſervent.* Sic non ſolum ſpe æqui lucri ad utiliter, ſed etiam metu legis & poenæ ad honeſtè negociandum incitantur.

CAPUT XVII.

De regni Sueogothici fodinis metallicis & earum antiquitate. Pars reſcripti Magni Ladulås de illis. De metallorum inexhauſta ubertate, indiciis, cultu & fructu, privilegiis & ſtatutis.

QVum in metallorum cultu præcipuum ſit momentum commerciorum & fructuum hujus regni, proximum facimus acceſſum ad argenti, cupri, ferri cæterorumque metallorum receptacula: quæ non abs re *ſubterraneum regni ærarium* dixeris, cujus theſauros Deus huic regno largâ manu conceſſit. Incertum verò, quando hic primum erui cœperint. Vetuſtas tamen cœptæ effoſſionis quodammodo colligi poteſt ex Reſcripto Magni Ladulås/ montanis An. MCCLIV. dato. Sed error eſſe videtur in numero anni: quum Annales velint eum An. MCCLXXII. primùm ad imperium veniſſe. Illius Reſcripti pars ſic habet: Firi den ſkuld at ider privilegia ok fornbreeff ſom i haffdin aff wårom Föråldrom / nu da wij nåſta ider warom/ och wij effter dôm ſpordom/ waro ider borto/ firi wangiöma derer Manne/ ſom dôm i giömo ſkuldo hafwa/ foren i ſtorlika willer åth dôm rått/ſom berget ſkulde byggias medh &c. I. e. *Eò quod veſtra privilegia & antiqua diplomata, quæ habebatis à noſtris majoribus, nuper quum apud vos eſſemus, incuria eorum qui illa aſſervare debuiſſent, perierant, graviter erraſtis in eo jure quo fodinæ metallicæ erant ſtabiliendæ.* Ex his Magni regis verbis liquidum evadit, dudum ante ipſum exercitas eſſe metallorum fodinas: quum *antiqua* de iis data eſſe privilegia ac diplomata adfirmet. Sed quum metalla primis imperii conditi annis otioſa jacerent: vel quod ab eorum cultu aſſiduis armis priſci avocarentur, vel eorum uſu non perinde afficerentur; ſub quo rege aut quo tempore prima habuerint effoſſionis initia, ſilen-

lentibus hic Annalibus,pro certo adſeverare non licet. Vaſtovius in præfat. Vitis Aquilonaris una cum Chriſtianiſmo in Suediam illato cæpiſſe adſerit: *Certè*,inquit, *illud vere affirmari poteſt , unà cum religione omnium aliarum rerum copiam atque adeò ipſam felicitatem ad Gothos Sueonesque perveniſſe. Satis conſtat tum primum auri, argenti, ferri, cupri cœterorumque metallorum fodinas repertas : ut harum rerum copiâ nulli cœterarum regionum cederent, cum antea nullam haberent.* Vnde hoc habeat author,mihi ignotum. Ex hac verò ejus ſententia ante DCCC.circiter annos primum inventas fuiſſe metallorum fodinas , ſtatuendum foret. Alii eas antiquiores ſtatuunt. de quo ſentire cuique liberum erit, quod vero magis conſentaneum videbitur. utique certum habemus,vetera non ſolum hactenus coli, vel intermiſſa reparari , ſed etiam nova non paucis locis inveniri & præmiis ac ſpe immunitatis aperiri. Hoc verò mirandum eſt Dei beneficium, quod per tot ſeculorum decurſum fatigata & effoſſa telluris viſcera,tamen inexhauſta durant.aut ſi aliquando exhauriri videantur , nihilominus ex occulta & in intimo terræ ſinu abdita vritute ſeminali Dei benedictione ipſis infuſa ſubinde renaſcuntur ac ſupplentur: nec facile ſterileſcere, niſi vitiis hominum,queunt. Quid?quod venæ,quò magis in imo latent , eò ditiores eſſe creduntur. Sed & natura ipſa ſolet aliquot externis ſignis latentes in abdito metalli fibras hominum oculis indicare , eorumque induſtriæ velut manu offerre: ſi mons in vertice rotundus , & in umbilico non ſit fiſſus: ſi nix in eo per ſulphuris exhalationem liqueſcens appareat. Aliquando etiam fulguris ictu tactæ venæ pateſcunt. Item reperta argenti,æris aut ferri fragmenta,quæ torrens in propinquo ex terra protrudit. Si herbæ iſtic naſcentes humidæ non congelent pruinis:aut arbores nigreſcant,vel diſcolorentur ex calidis & ſiccis halitibus. Et quæ ſunt alia hujusmodi indicia, à rerum metallicarum peritis & ſcriptoribus obſervata. Vt jam nihil dicam de virgula,iſtorum theſaurorum indice. Quantum Dei muuus eſſe credimus, quod in ipsâ Lapponia in Piitâ argenti venæ nuper inventæ ſunt , immunitate regia, templis & nundinis ibidem erectis ornatæ. Auſpicatum iſtud omen reputamus & optamus felicioris iſthic & auro argentoque longè æſtimabilioris theſauri cultus animorum , & verbi divini, (cujus bona jam fundamenta jacta ſunt) ulterius in extremo

Aquilone propagandi, gentiſque Lapponicæ ad verum Deum penitus convertendæ. Quæ dudum apertæ ſunt venæ communis matris & cubilia metallorum, operibus, ſubſtructionibus, ordine, cultu atque elaboratione domeſtica materie in diverſi generis vaſa & inſtrumenta (quæ fuit olim meſſis exterorum) ita ſunt ornatæ hodie & auctæ, ut præ veteribus novæ eſſe videantur. Opes autem ſuas metalliferas terra magno quidem ſed innocenti cum fœnore effundit, eaque munificè expromit, quorum & cum amicis & adverſus inimicos uſus eſt.

Authoritate verò & auſpiciis CHRISTINAE Reginæ Collegium Montanorum (Bergʒ*Collegium*) iuſtitutum eſt Holmiæ, in quo res metallicæ promoveantur, controverſiæ de illis jure decidantur, & cuique ſuum tribuatur; item privilegia, ordinationes & ſtatuta de illis luculenter aucta, illuſtrata & anno MDCXLIX. publicata ſunt.

CAPVT XVIII.

De monetâ veterum. Ante nummorum uſum opes Gothorum & Sueonum in frugibus & pecore fuiſſe. Accepto monetæ uſu, qualis & quotuplex illa fuerit. De veteris monetæ pretio, bonitate, æqualitate. Ex quo principio Dalerorum uſus in Suedia ſit receptus. Per occaſionem de vetuſtate amicitiæ fœderis commerciorum inter Suedos & Anglos agitur. Normam hic nummorum ſemper fuiſſe monetam Holmenſem.

DIſquiſitio de metalli fodinis occaſionem præbet pauca notandi de monetâ Sueonum, quæ ſuum illis ortum debet. Sicut aliarum gentium opes primo ævo in frugibus & armentis conſiſtebant, innoxiis plerumque bonis; ita divitiæ Sueogothorum. Vnde illud eſt, quod quemadmodum apud Romanos à *pecore* dicta eſt *pecunia*; ita apud Sueones & Gothos pecunia recens inventa ejuſdem nominis cum pecore (Fää) aliquamdiu fuit: quod hoc illius loco in permutatione rerum, aut pro pecunia ipſa eſſet. Id veteres leges pervolventi ſatis obvium erit, & alibi de eo plura obſervavi. Poſtea quum nummum inveniſſet uſus ad expeditiorem rerum diſtrahendarum rationem, priſca gens Gothica non aliud genus

mone-

monetæ domi cuſæ tunc habuit, quam marcas, ſolidos & partes horum, ut volunt, quadrantem, ſextantem, ſemiſſem, trientem. *Marcæ* nomen videtur ita dictum à *libra*, quam Marker appellant: eam enim olim bonitate ęquaſſe putatur. Cæterum de priſcæ monetæ æſtimatione alios audire, quam ipſe aliquid definire malo. *Solidus* Suedice Öre / num ab ör / veteribus *ſagittâ* vel *ſcrupulo*, cujus figuram forte olim repræſentavit, ita dictus ſit, vel ab *ora*, ort / ut Rijksort hodie vocamus quartam partem nummi uncialis, peritioribus diſquirendum relinquo. Aliàs vocatur Rundſtyck à formæ rotunditate, & quod opponitur quadratę figuræ ſolido, Klipping dicto ab *acciſione*: quia ſic accidebatur, ut quadratus fieret: qui tempore CHRISTIERNI II. & *GUSTAVI MAGNI* aliquamdiu uſitatus, poſtea propter abuſum ſublatus eſt. Ab öre diminutivum eſt örtugh quarta pars ſolidi. Hoc genus monetæ frequentius olim fuit quam hodie. Complures ejus generis ex argento puro vidi in Archivo Regio ſub Carolo Canuti cuſos: in quorum uno latere ſunt tres Coronæ, Regni inſigne, in altero cymba, gentilitium inſigne. Ab öre etiam compoſita ſunt Wardöre *pretium*, Lödſöre *mobilia*, Paſchöre *munus Paſchale*, Landöre vel, ut veteres pronunciarunt, Landaura / *proventus terræ* vel *tributa*. In legibus Suconũ non ſemel etiam fit mentio monetæ quæ dicitur Stilling / à ſtillia / ut videtur, ita appellata, quod per ſolutionem ſeparet emtorem à venditore, vel à minori moneta, diſtinguatur; fortè ejuſdem cum ſolido pretii fuit, ut apud Germanos, vel majoris, ut apud Belgas. Anglica moneta, ob frequentia inter Sueones & Anglos commercia, hic olim etiam multum in uſu fuit. Olaus Petri in Chronico ſuo MS. teſtatur in veteribus literis ſæpe mentionem fieri *Sterlingorum* (notat ea vox Anglis *denarium*) & inter Suedos ac Britannos jam ante CCCC. annos fuiſſe ſocietatem commerciorum: quod etiam monetâ Anglicâ, quæ hic quandoque terra erui ſolet, firmatur. Mihi à ruſtico aliquando oblatus eſt argenteus ſolidus Anglicus, quem in agro ſuo invenerat: iſte nummus refert imaginem & inſcriptionem *ETHELREDI*, qui fuit Edgardi filius, Rex Angliæ, & obiit Anno CHRISTI MXVI. ut conſtat ex ejus tumulo apud VVeſtmonaſterienſes; de quo etiam Pontanus lib. 5. Hiſtor.

 Danic,

Danic. pag. 149. Hic ille Ethelredus fuiſſe videtur, qui in Sueciam verbi divini præcones, rogatu Olai Skotkonung, ex Anglia miſit. In Chronico S. Olai in vita Haraldi Adalradr dicitur. Vnde colligere eſt, jam ante DC. annos hîc commerciorum & amicitiæ fœdus inter Reges Sueciæ & Angliæ fuiſſe. Quos autem hodie vocamus *Daleres*, antiquitas ignorabat. quippe qui majorum noſtrorum ętate primum An. 1519. in valle Ioachimica Miſniæ loco (Jochimsdal Germ.) percuſſi ſunt: unde & daleri vel thaleri Ioachimici in Germania appellantur. Deinde in Bohemia & paſſim alibi cuſi ſunt. Sed & Reges Sueonum inde daleros unà cum ducatis, ut vocant, vel aureis, ob æqualitatem & vigorem commerciorum inter ſe cum vicinis Regibus ac Rebuspub. ſervandum cudi fecere. Quod Marquardus Freherus cap. 11. de monetâ, ſuo teſtimonio firmat: *Quia ineundis & miſcendis inter populos & nationes commerciis nihil aptius commodiusque quàm ejuſdem generis & nominis moneta, Ducatos (Venetorum & Genuenſium primò inſtitutum) & Taleros primùm Principes Germaniæ plerique, deinde alii etiam vicini Reges Sueciæ, Daniæ, Poloniæ, Vngariæ, commerciorum inter ſubditos populos juvandorum gratia, ſunt ſecuti.* Dalerorum Sueticorum præſtantiam ita laudat Bertius lib. 11. rerum Germ. cap. 16. *Taleri Suecici Germanici optimis nequaquam bonitate inferiores.* Fuit enim hîc antiquus cudendi monetam modus & adhuc eſt, ut ſolida cumprimis & major moneta charactere, materiâ & pondere juſto conſtans, ex puro argento vel auro cudatur, & veram ac legitimam æſtimationem habeat. quæ ſi quandoque variarit, hoc temporum iniquitati & mercatorum quæſtui tribuendum eſt. non diu tamen incerta & inæqualis jactata fuit, ſed variis conſtitutionibus emendata. nec expedit, ut, quod debet eſſe menſura rerum diſtrahendarum, incertis modis jactetur: & ſic mercium pretium incertum, varium aut nimium reddat. Inde veteribus Scandis moneta dicta eſt Stetdia / quaſi ordinata, fixa & perpetua. Inde falſa ſtetdia de adulteratione monetæ accipitur in cap. 2. Manhelg. LL Norv. Et fortè inde adhuc apud noſtrates in uſu ſtedia / pro locare aut conducere alicujus operam vel ſervitium pro certa arrha aut pecunia in rei fidem. Quantum autem reipub. conducat, nonniſi ex neceſſitate immutari monetam, ſed fixam ac ſtabilem eſſe, documento ſit Olai Magni

mo-

monitum, quod ex cap. 16. lib. cap. 6. rerum Septentrionalium, quia obſervatione dignum, apponere placet: *Mira,* inquit, *utilitas ad amputandas regionum ac hominum ſeditiones, dolos, fraudes, perjuria & reliqua indicibilia mala eſt in legali & juſta moneta, ex forma ſigni, materia metalli ac pondere conſtans: qualem vetuſto tempore regio Aquilonaris cum urbibus Germaniæ conformiter retinens, pacis pulchritudinem habuit & omnia bona comitantia eam: tantoque temporum ſpatio eandem obtinere creditur, quanto ea media fovet & amplectitur, unde perenniter coaleſcere posſit, hoc eſt quod pares pondere & pretio denarii ſint, quocunque deducti fuerint in posſesſionem alienæ crumenæ.* Quod Olaus Magnus veteres Aquilonares *legalem* cum Germanis monetam retinuiſſe ſcribit, videtur reſpexiſſe ad veteris monetæ ſpeciem quæ Karlgild olim dicebatur. Veterem enim monetam fuiſſe duplicis differentiæ, ex priſcis Sueonum legibus obſervamus, unam quæ communem & ordinarium inter cives curſum obtinebat, & vocabatur Karlgild / quaſi diceres virilem aut *uſualem inter viros & cives monetam.* (hodie vocant gångſe och gäſwe / quod *commeet* inter cives *pro juſta moneta*, & ſit *habilis ſolvendo*) alteram quæ pro vario commerciorum fato variabat, & inde dicebatur kiöpgild. Illam tamen huic præferebant & *legalem* adpellabant. Sic enim eſt in cap. 23. Widerboabalk. Uplandzlagh: Alla laghgiäld the äru karlgild. I. e. *Omne legale vel legitimum debitum eſt uſualis monetæ.* Ideò *Legalis* iſta pecunia dicebatur, quod legitima & plena æſtimatione integraque bonitate conſtaret. Sic apud Germanos Carlwicht plenum pondus dicitur. Vt autem ſubditi normam haberent certam, ad quam exigendi eſſent nummi, voluit antiquitas eos ad Stocholmenſes, vel qui in Regia urbe percuſſi eſſent, tanquam ad archetypos & præſtantiſſimos examinari. Idem Lex vult Sueonum cap. 32. Tingmål. nimirum mulctas æſtimari pretio monetæ Holmenſis. Iohannes Magnus lib. 20. Hiſtoriæ Sueogoth. cap. 20. ſub Birgero rege anno MCCCXIII. per totam Suediam tantum annonæ defectum fuiſſe refert, ut modius frumenti pro viginti ſolidis *Holmenſibus* compararetur, qui ante uno ſolebat comparari. *Holmenſes* vocat, quod illi optimæ notæ eſſent. Idem libr. 21. cap. 19. de Margareta Regina: *Marcam unam Stockholmenſem à quolibet conjugio ſine omni humanitatis reſpectu exegit.* Habeo edictum MS. Caroli Canuti

Regis quondam Sueciæ, in quo cum regni Senatu omnem peregrinam monetam argenteam olim hic uſitatam ad æſtimationem monetæ Sueticę inprimis Holmenſis pro portione redegit. In ſyngraphis & contractibus veterum notare eſt, eos, ſi ſolutionem in probâ monetâ factam eſſe ſignificare velint, in Holmenſi vel ad ejus æſtimationem factam indicare.

CAPVT XIX.

De Agricultura, de agrorum, fundorum, ſilvarum diſtinctione & ubertate. De furto ſegetis. De granariis privatis & publicis. De quæſtu ruris & pecorum cultu. De ingeniis ruricolarum.

QVum de fructibus infra terram vel metallis, &, quæ ex illis, monetâ pro inſtituto noſtro egerimus, ordo monet quædam addere de fructibus quæ ſupra terram exſtant. Primo & aureo ſeculo, quo vita hominum abſque cupiditate agitabatur, omnibus ager erat communis & indiviſus: in medium omnes quærebant, terminoſque non agris ſed plus habendi ſtudio ponebant. Poſtea quum creſceret hominum multitudo & latiores regiones poſceret, ſimulque cum hominum multitudine invaleſceret deſiderium habendi & æmulatio mutua, æqualitas illa ſenſim defecit; agri dividi, limitibus diſtingui, cenſu deſcribi cæperunt: ut, quod proprium erat, magis curaretur minuſque rixarum haberet. Progreſſu temporis fundorum cultura ita augeſcebat, ut agri duplicarentur; & ubi olim horrida ſilva fuerat, poſtea læta ſeges exſurgeret: dum ſuperfluis ſaltibus exuſtis, terra ſegeti ferendæ præparabatur. Quin ex ipſis virgultorum flammis datorum cineribus ſegetem injecto ſemine reſuſcitare norunt agricolæ: dum ſata in favillæ complexu benigna mater natura molliter fovet, & ubertim producit. Sed ubi hoc nimis frequentari cæptum, edictis publicis cautum eſt, ne promiſcuè & ſine modo hoc fiat: ut ſilvæ fodinis metallorum vicinæ hujuſmodi exuſtioni ſint exemtæ, & ut quercus malis navium aptæ vulgo ſint inciduæ. Ac jure quidem: cujuſvis enim uſui & ſecuri patere non oportet, quod uſui publico & claſſi ædificiiſque ſervatur.

Fundi verò ex majorum inſtituto diſtingui & cenſeri ſolent ſecundum marcam , ſolidum , trientem in Vplandia. Sed in Oſtrogothia, VVeſtrogothia & Smalandia ex antiquo more ſecundum ſenarium , octonarium, duodenarium. Vnus autem ſolidus communiter pro qualibet tonnâ ſegetis ſolo commiſſæ computatur, & ſic analogicè in aliis monetæ ſpeciebus. quamvis tamen æſtimatio non ſolùm ratione agri, ſed etiam aliarum commoditatum ſilvæ , piſcationis & pratorum fiat. Similem in modum Romanorum moribus agrum diſtinctum obſervamus. Apud Plinium libr. 18. cap. 19. *Semisſis & aſſis ſoli* mentio fit. Apud Pomponium IC. in l. 8. de rei vendic. *quadrans & ſemisſis fundi* : in Varronis libr. 1. de re ruſt. cap. 10. & Columellæ lib. 5. cap. 1. *uncia agri, ſextans, ſcrupula* occurrunt.

Terra hujus regni eſt apta cultui, vento ſalubri expoſita: qui, ne hyeme, cum intenſior eſt, frugibus officiat, nive, quæ loco tunicæ ſata fovet ac defendit frigus, prohibetur. per æſtatem ſolis calore & radiorum ad circumiacentes paſſim rupes ac colles reflexione maturitas ſegetis properatur. Ager autem bene habitus & alternis requieſcens, gratiam quetis ubertate penſat; & pro natura ac benignitate ſoli communiter octuplum, decuplum, duodecuplum, aliquando plus eo reddit. quam ut divinitus affluentem benedictionem agnoſcunt agricolæ, ita *Dei donum* vulgari ſermone prædicant, & terram Dei *cellam penariam* vocant. unde vetus adagium: **J Guds Wiſthuus är myckin maat.** *In Dei cella penaria multum eſt cibi.* Si quis ſegetem ex agro ſuffuretur , priſca formula ſcitè dicitur *reſerare* aut *effringere Dei ſeram*, **bryta Gudzlås/** vel **ſtiäla undan Gudzlås** : quod in agris nata ipſius Dei quaſi clavibus aut cuſtodia clauſa ſint , ideòque inviolata relinquenda illis, quibus Dei benignitas, ſua cura & jus proprietatis aſſignavit. Iſta verò qui furto abripit , velut improbior fur Dei promptuarium violenter irrumpere cenſetur. unde etiam ſacer vel execrabilis Phocylidi dicebatur, qui ſata furaretur:

ἐπάρατος μὲν ὅσις αἴρει τὰ.

Lege 12. Tabb. erat ſacer Cereri , & necabatur , teſte Plinio libr. 28. cap. 3. Iure Suedorum olim quoque fuit pœna capitis , hodie mulcta eſt XL. marcarum, aut ſi non ſolvendo ſit , capital.

Aliàs, quod ex occaſione hic quoque tangi meretur, horreis & granariis privatis tanta fuit ſecuritas veteri ævo contra fures, & quidem ſevera juſtitiâ regum, ut abſque ſera ferrea, exiguo ligno chordulæ alligato clauderentur. Et ita more aurei ſeculi diutius fuerat obſervatum, ut notat Olaus Magnus lib. 8. rer. Septentrion. cap. 3. Inprimis Magnus Rex ab horum protectione, quæ incolis pro *horreorum ſera* eſſet, cognomen tulit, ut in vita ejus memoratur. Pręter horrea & granaria privata, olim etiam fuere publica: unde in priſcis Annalibus & Legibus Öſterårhws/ Weſterårhws/ *Orientalia & Occidentalia granaria* appellantur. Orientale granarium fuiſſe putant, ubi nunc Vpſalia ſita eſt; Occidentale, ubi Arhoſia. quidem alibi ponunt. Sed & *Penuarii Regii* Konungz Wiſthuſ fit mentio in LL. VVeſtmann. cap. 12. de jure reg. Hujuſmodi granariorum publicorum exſtructionem inſtitui & uſum eorum in annonæ gravitatis & pauperum ſublevationem revocari, prudentes ac patriæ amantes optant.

Illud honeſtum, innocens & naturæ amicum vitæ genus agricultura & pecuaria adeò priſcis placuit, ut ne quidem in Nobilium ordine, quibus vacabat, olim ſibi pudori ducerent, paſtores pecudum agere, quàles hodie paſtores populi in partibus reipub. ſibi creditis agunt. Adamus Bremenſis Hiſtoriæ Eccleſ. cap. CCXXXIX. *In multis Nordmanniæ vel Suediæ locis paſtores pecudum ſunt etiam nobilisſimi homines ritu patriarcharum, & labore manuum viventes.* Varro idem adfirmat de antiquis Græcis & Latinis: *Illuſtrisſimus quisque paſtor erat.* Et Ovidius 1. Faſt.

Frondibus ornabant quæ nunc capitolia gemmis
Paſcebatque ſuas ipſe ſenator oves.
Nec pudor in ſtipulâ placitam cepiſſe quietem,
Nec fœnum capiti ſuppoſuiſſe fuit.

A raſtris ad Roſtra olim Dictatores & Senatores vocatos, novimus: quod hodie noſtrorum temporum ſecta non admittit: nec deſunt, qui pro aliis arent, ſerant & paſcant.

Quin hujus regni agricolæ etiam ad alia opera manuaria promti ſunt & ſolertes, ipſi ſibi fabri, architecti, piſtores, ſartores. Eo verò ingenio, ut nec integram libertatem, nec integram ſervitutem ferre poſſint: ideò nec immanius, nec nimis remiſsè habendi.

CA-

CAPUT XX.

De cura corporis, & veterum frugalitate in veſtitu. De rhenonibus. De civili & decoro habitu.

VEſtitos frugibus agros ante vidimus, nunc paucis contemplabimur, quàm ſimplici habitu ac veſtitu veteres corpora ſua texerint ac ornarint: ut eorum frugalitatem inde æſtimemus, & decenter æmulemur. Veteres non niſi veſtibus domi ab uxore, filiabus, ancillis è lino vel lana contextis & elaboratis utebantur: qua re, præterquam quod labori adſueſcerent familiam & ab otio retinerent, etiam ſumtuum in exotica veſtium materie emendâ compendium faciebant. Ex animalium domi natorum pellibus amictum ſibi quoque concinnabant; qui quanquam ad ſplendorem parum, tamen ad neceſſitatem ſatis erat, planè ad exemplum & ſimplicitatem primi ævi. Claudianus de Gothis in Carm. de bell. Get.

Crinigeri ſedere patres, pellita Getarum
Curia.

Et Iornandes de Suedis: *Suethans Scandiæ populus pellium decora nigredine famoſus.* Rhenonum pellibus antiquitas Gothica magis uſa fuit, quam noſtra ætas, & fuiſſe honoratiorum quoque habitum, patet ex proverbio de indignè ornato: *Suem rhenone veſtire.* Nec minus in militiâ quam in pace fuit uſitatus. Sidonius lib. IV. epiſt. 20. de Gothorum armatorum habitu: *Veſtis alta, ſtricta, verſicolor, vix appropinquans poplitibus exertis. manicæ ſola brachiorum principia velantes: & quidem eo fine, ut in actu pugnæ minus eſſent impedimento corpori. Viridantia ſaga limbis marginata puniceis, penduli ex humero gladii balteis ſupercurrentibus ſtrinxerant clauſa bullatis litera rhenonibus. Pedes perone ſetoſo talos aduſque vinciebantur.* Ad hunc Sidonii locum doctiſſimus Savaro in Notis ſuis *rhenones* à *Rhenanis* vel *Rheni accolis* deducendos putat. quidam à pellibus agninis derivant: quum agni Græcis ſint ῥῆνες. Sed omnes hîc errant. eſt enim vox merè Gothica (Reen) & adhuc uſitata hujus regni indigenis, qua appellant illud animal, quod aliàs *rangiferum* vulgo appellant à cornuum ramis Ranfen. Hoc tam utile eſt animal, ut antilena impoſita jungentes illud Lappones vehiculo vel trahæ, mira ejus pernicitate longiſſima conficiant itinera, nimirum viginti quatuor horarum ſpatio (imò ſingulis diebus, ſi credimus Olao Magno lib. 17. c. 28) CLM. paſſuum, vel triginta

ta milliaria Gothica, aut plus eo. *Hanc hiſtoriam*, inquit Ziegle-rus in Scondia, *putarim veteres quoque agnoviſſe, ſed obſcura & dubia fama exceptam: ſiquidem ajunt Scythas qoſdam equitare cervos.* Imò ſeſſorem etiam admittere notat Olaus Magnus lib. 17. rer. Septentr. c. 26. Sed & inter eruditiſſimos & prudentiſſimos exteros quidam cum *cervo*, cum *alce* vel *dama*, qui non ſatis norant, rhenonem confuderunt; velut Scaliger exerc. 116. ſect. 2. Cominæus lib. 9. rerum à Ludovico XI. Rege Galliæ geſtarum p. m. 627. quem pro ſingulis rhenonibus ex Dania allatis quatuor aureorum millia & quingentos ſolviſſe refert; ſed regem , & quod raritas ac cupido pretium intenderent. Præter iſtæc rheno Lapponibus victum , amictum, atque alia ex ungulis & ramoſis cornibus, inſtrumentis conficiendis apta præbet. quò hoc diſticho alludebam*:

Dat rheno veſtem potumque cibumque colonis.
Illo ſi careat, ſe quoque Lappo caret.

Iſte tamen majorum mos non placet, quod olim ad tempus illis braccæ & tibialia uno tenore continuata, veſtesquè tam ſtrictæ fuerunt, ut iis membra magis inſuta quam induta viderentur, & omnes artus exprimerentur. vid. Sidon. lib. 4. epiſt. 20. & ibi Savaro. Nec facile quenquam ſanioris mentis hodie extiturum credere fas ſit, qui talem habitum velit imitari. Cur enim adverſus nos ipſi ſævi nobis hanc pœnam imponeremus, ut membra tanquam captiva arctæ veſtium cuſtodiæ includeremus? aut cur anguſto compreſſoque amictu corpus impediremus, quod ad neceſſarias laboris partes expeditum & liberum eſſe oportet. Noſtris verò moribus juventus veſtitum modò laxiorem, modo ſtrictiorem, modo demiſſum, modo curtum ipſa novitatis commendatione arripit. nihil enim hic diu idem; & huic quoque rei ſuus ineſt orbis ſed ab exteris primum motus, & par cum luna mutatio, quæ alia & eadem ſubinde apparet. niſi quod illi naturale & rectum, hoc nobis adſcitum & detortum eſt. Quod tamen aulæ mos & civilis conſuetudo ſuadet, modò non molle quid & effœminatum referat, haud temerè mutandum cenſent. Dalecarli, gens morum & habitus aviti tenax, initio imperii GVSTAVI I. veſtium peregrina ratione figuratarum, verſicolorum & ſegmentatarum uſum ex aula tolli petierunt. Sed Rex civili & aularum communi more ſe apud illos excuſavit.

Hujusmodi autem veſtitus genere tunc etiam alibi uſos aulicos & nobiles, Eraſmus, qui circa illud tempus vixit, in colloquio de ementita nobilitate ſatis oſtendit, & lepido exemplo, ſive vero ſive ad illius ſeculi mores effićto. Neſtorius Harpalo nobilitatis opinionem apud vulgus affectanti ſuaſor eſt, ut ingerat ſe in convićtum juvenum nobilium: quo cum talem quoque eſſe ſuſpicentur, cum qualibus vićtitat: ut nihil humile loquatur: ne quid ei ſit integrum, ſed diſſecet pileum, thoracem, caligas, calceos, ungues, ſi poſſit. Sed ut ad Guſtavum I. redeam, non adeò referre Regi videbatur, ſi aut ſciſſæ aut diſcolores eſſent aulicis veſtes pro diverſitate ſtatus aut conditionis in quâ degebant, modò animi eſſent integri & concolores moribus ac virtute; nec habitus offenderet bonorum animos. Pari cum Guſtavo ſenſu fuit Iacobus Magnæ Britanniæ quondam rex, qui ad Filium ſuum in Regio Dono his verbis ſcribit: *De modo & forma veſtitus ne ſis admodum ſollicitus, ſed ad communem conſuetudinem præſentemque uſum omnia accommodes. Ante alia verò cave, ne in veſtibus mollis aut effœminatus ſis, neve ex narthecio unguenta oleas.* Et tale judicium Frederici apud Caſtilioneum Comitem in Aulico ſuo lib. II. *Ut de curialis noſtri veſtitu planè dicam quod ſentio: politum eundem & concinnè ornatum eſſe volo, curioſitatem illi modeſtam permitto, non levem tamen aut effœminatam.* Nimirum illis qui in conſpectiore loco ſunt, ratio civilium officiorum neceſſitatem quandam nitoris imponit: quo dignitas non augetur quidem, ornatur tamen & inſtruitur (ut Plinius lib. VI. epiſt. 32. loquitur) cum hoc tamen modo: ut major animi, quam corporis ſit cura cultusque & tragicus faſtus ac inanium ſpecies abſint.

Hoc verò rectum majorum inſtitutum atque imitatione dignum, quod eorum veſtitus domi ſimplex & ſine arte, foris & in ſolennibus feſtivisque conventibus ornatior erat, nec tamen contra honeſtatem. Partes corporis, quas natura etiam privatim tegi voluit, non prodebant in publico: nec pudorem animis atque fronte profeſſum, in cultu mentiebantur; nec indiſcretum corporis ornatum viri fœminæque miſcebant, ſed pro diverſo hominum ordine, diſtinctis, ut decet; veſtibus utebantur. Quod tamen vulgus hodie parum moratur, ſed in cultu corporis abſque diſcrimine luxuriat, & pares ſuperare, ſuperiores æquare ſumtuoſa ſplendidaque veſte

contendit, ſi tantùm opes ſuppetant, nec leges modum impenſarum faciant, aut propria modeſtia.

CAPVT XXI.

De conſuetudine victus & valetudine veterum. De conviviis eorundem, in quibus magiſtratus ac bene meritorum ipſiusque Dei memoriæ libare, majorum res geſtas decantare mos inveteratus erat. quæ hujus poſterioris ritus cauſſæ & fructus.

POſt frugalitatem in veſtitu veterum Sueogothorum, videamus eandem in victu. Sine apparatu & blandimentis ſimplici ac domeſtico cibo famem domabant. Quando corpora labore probè exercuerant, naturalis & modicus cibus poſt opus optimè ſapiebat: quem ſudor & fames condiebant. Et ſic hodie magna pars indigenarum degit; niſi ubi commercia, divitiæ & cum peregrinis conſuetudo luxum quendam invehunt: aut ubi magnatum epulæ peregrinorum hoſpitum cauſſa ad magnificentiam apparatæ ſunt. Vbi verò luxus abeſt, minus libidinis, cujus fomes eſt ingluvies, minus eſt morborum velut luxuriæ ſuppliciorum: quum ſimplex & conſtantior valetudo ſit ex ſimplici & temperato victu. quod etiam in his oris experimur. Levinus Lemnius libr. 4. de occultis naturæ miraculis cap. 24. & ex eo Camerarius Meditat. Hiſtor. cent. 2. cap. 68. referunt, tempore Guſtavi I. Stocholmiæ nuptias celebratas viri centum annorum, & puellæ triginta annorum, ex qua liberos iſte ſenex ſuſtulerit. Quin noſtra ætate quoſdam novimus, qui 70. 80. & ultra annorum, prolem ex ſua conjuge ſuſceperint; & nunquam morbo tacti fuerint, niſi morti proximi. quoſdam etiam ultra centum annos vitam produxiſſe conſtat. Quamvis ipſum cœlum ſolumque non parum ſalubritatis adferat, tamen vita temperans plus poteſt: unde priſci Gothi quo frugalioris, eò longioris vitæ fuerunt. Sed hodie de vita noſtra multum prædantur luxus & mollities.

Vt autem privatim erant frugales priſci, ita convivia, in quibus dignitatis & comitatis erga amicos ratio habenda erat, inſtructiora parabant, quippe in locis annona redundantibus. quod etiamnum haud negligitur, & ſepe ſupra modum. Ante vini tamen uſum cereviſiam ſolum biberunt, etiam in ſolen-

nibus

nibus & publicis epulis. inde Øl *cereviſia* comune agnomen conviviorum adhuc manet. Poſtea lautiores etiam hydromeli utebantur: ubi inventum, quomodo etiam aqua & mel inebrient. Hinc Priſcus in hiſtoria Gothica, cujus inſigne fragmentum in eclogis Legationum ſervatum eſt, ex vicis allatum *pro vino medum & potionem ex hordeo* ſcribit. Nomen autem tabaci, cujus uſus nunc adeò familiaris eſt, ruſticis hîc ante viginti annos fermè ignotum erat. Vnde ſenex agricola ſibi deſcribi rogans uſum tabaci; quum intellexiſſet, mores noſtri temporis verſos miratus, rem eò jam deveniſſe dixit, ut majores ſolum humidum, poſteri etiam ſiccum & torridum imo ipſum fumum biberent. Quondam priſca ſimplicitas domeſticis bonis contenta, fictilibus ac ligneis vaſis, & poculis ac pateris ligneis bene tornatis aut pictis utebatur: qualium concinnatioue Vadſtenæ, & uſu Gothia hodie potiſſimum celebrantur. His, luxu creſcente ſucceſſit non ſolum ſuppellex argentea & inaurata, cujus tamen in materia pretium eſt; ſed etiam pocula vitrea, imo cryſtallina & transmarina, in quibus ars celaturæ longè ſuperat materiam, & tamen tam facile frangi atque operam & pretium perdere queunt. Olim etiam urorum cornibus pro poculis utebantur, quod non ſolum de Germanis Iulius Cæſar in ſuis commentariis, ſed etiam Plinius de Septentrionalibus in univerſum tradit lib. 11. natural. hiſtor. cap. 27. *Vrorum cornibus barbari Septentrionales potant.* Et Saxo: *Bubalinorum cornuum uſus ad potum.* Ditiores ſolebant hujusmodi cornua à labris argento circumdare, alii ære; quorum adhuc pars apud harum rerum curioſos exſtat. Soliti etiam priſci, præſertim homines militares ex capite cæſi hoſtis vel cranio purgato ſibi poculum facere: quod inde **Kupa** à *capite* nonnulli appellatum volunt; aliàs **Skåla** / quatenus pateræ formam repræſentabat. Paulus Diaconus de geſtis Longobardorum lib. 1. cap. 27. *In eo prælio Alboin Cunimundum occidit, caputque illius ſublatum ad bibendum ex eo poculum fecit: quod genus poculi apud eos SCHALA dicitur, linguâ verò Latina patera vocitatur.* Illud nomen in his locis adhuc ita remanet, ut **dricka ſkaala** metonymicè dicatur, quando libatur alicujus memoriæ & honori, quod ex hoc poculo frequentius fieri ſuetum, notio vocis indicat.

Pro ſalute autem & memoriâ alicujus bibere, præſertim magi-

magiſtratus, magnatum & amicorum inveteratus & à Septentrionalibus ad poſteros transmiſſus mos eſt. Apud Paulum VVarnefridum lib. v. de geſtis Longobardorrum, quum Grimoaldus rex Bertaridum inebriatum & vino depoſitum è medio tollere decreviſſet, aulici ad eum unà cum ferculis diverſi generis potiones detulerunt, regis nomine rogantes, ut totam phialam ebiberet. Ille verò inſidias odoratus ſibi cavit, & aqua implere phialam ſuos clam juſſit, atque ſic *in honorem Regis*, inquit author, *ſe totam bibere promittens, parum aquæ libavit.* Solitos etiam veteres reverentiæ cauſſa ſtantes pro ſalute regis bibere, notat Priſcus in hiſtoriâ Gothicâ: *Ut opſonia primorum ferculorum fuere conſumta, omnes ſurreximus, neque prius quiſquam noſtrum ſurgens ad ſedem ſuam eſt reverſus, quam ſibi traditam pateram vini plenam, Attilam ſalvũ & incolumen precatus, ebibiſſet.* In Græco eſt πάντες διαναστερῶν, ubi Cantoclarus in verſione *omnes* omiſit; niſi ſit à typographi incuriâ. Non ſolùm autem in vivorum, ſed etiam mortuorum memoriam antiqui Gothi bibebant, ut habetur in Chronico veteri Norvegiæ pag. 17. ubi Granmari regis Sudermanniæ filia Hietvaro propinat in ſalutem Rolſonis Krake, & additur: tunc temporis morem fuiſſe non ſolùm pro vivorum, ſed etiam mortuorum amicorum memoriâ bibere: unde poculum tale Siálabághare vocabatur, ut eſt in dicto Chronico pag. 123. quòd, uti ſuſpicari licet, eo fine fecerunt, ut gratam defunctorum memoriam recolerent, & ſeipſos alioſque ad avitam virtutem factis exprimendam, crebra eorum recordatione ſtimularent.

Nec ſolùm amicorum, ut hactenus vidimus, ſed etiam Dei memoriæ libare mos vetus Scandianorum ad poſteros propagatus eſt. Adi Leges aulicas Norvegic. cap. L. Hunc morem nec Græcis ethnicis ignotum fuiſſe, videre eſt ex Aſconio in tertiam Verrin. Tullii pag. 64. ubi notat, eòs, quum merum biberent, primò ſalutaſſe Deos, deinde amicos ſuos nominatim. Proverbium etiam Græcorum exſtat, τὸ τρίτον σωτῆρι, *Tertium ſervatori*, à more libandi tertii poculi Iovi ſervatori: de quo Plato in Charmide & 3. de Legib. Mercer. in Ariſtænet. 1, 13. Sed hoc Scandiani à ſuis majoribus non alio fine inſtitutum ferunt, quam ut Dei memoriam recolerent, & eo monerent ſe invicem, Dei inter edendum bibendumque non oblivisci: quum oblivio Dei ſit primus ad intemperantiam

tiam & alia delicta gradus. Puteanus in ſua Lege Geniali etiam hanc Formulam poſuit: CERI MANI MEMOR i. e. *Creatoris boni memor eſto*; & ad eam ſic porro notat: *quod ad Formulam meam attinet, Dei Opt. Max. creatoris omnium, Servatoris omnium, Gubernatoris omnium, ad ſalutem humani generis nati, ad eandem violenter crudeliterque denati memoriam ingero incontinentiæ peccatique vitandi. Fieri enim non poteſt, ut ſummi Numinis Majeſtatem, Potentiam, Clementiam homo identidem conſiderans atque penſiculans in ſcelus aliquod de induſtriâ prolabatur. Sed quemadmodum tenebræ nigræ noctis non ingruunt, niſi prius ab oculis noſtris ſol fugerit in adverſum orbem: ſic prius ſemper eſt Dei oblivio, quam labes peccati.* Verum quum hic mos in pravam conſuetudinem vulgo traheretur, & ab ebriis tam Dei quam ſui oblitis ſæpius uſurparetur, alioſque ei inſuetos offenderet; & aliàs Dei memoria à ſobriis & ſiccis religioſius coli poſſit, paulatim in his locis in deſuetudinem abiit. Quid vero ſentiendum ſit de more bibendi pro ſalute Principum, ut paucis etiam per occaſionem notem, quidam hunc morem à Perſarum ritu & inprimis à Nehemia deducere volunt: quod ille, quum eſſet pincerna regis Artaxerxis, porrigens regi poculum ei bene precatus ſit, ut colligitur ex Nehemiæ cap. 2, v. 1. 3. tamen non illud etiam notant, quod Nehemias ipſe poculum non ebiberit, ſed ſolum præguſtarit more hodieque aulis recepto: quo ille qui Regi à poculis erat, parum vini ex cyatho in ſiniſtram manum infuſi, præcavendi veneni cauſſa abſorbebat, ut legere eſt apud Xenophontem lib. 2. Cyripæd. Nonnulli poculum Ioſephi tale fuiſſe exiſtimant, cujus mentio fit Geneſ. 44, v. 5. quo regis Pharaonis memoriæ libare & ſalutis vota nuncupare ſit ſolitus. Sed ut ex fonte Bibliorum & ejus verſione conſtat, Ioſephus dixit, *ſe experimento didiciſſe per illum ſcyphum, quales eſſent ipſius fratres*, quæ ſunt verba diſſimulantia, tentandi eos cauſſa prolata. Sed undecunque ſit ortus hic ritus, adultus tamen eſt, & jam ante multos annos priſcis uſurpatus, præſertim Borealibus: quem quum honori Principum dari etiam conſpectiores & prudentiores exiſtiment, non facile tolli, multis etiam tolerari poſſe videtur, ſi non inebriandi, ſed magiſtratui bene per hoc externum quaſi ſymbolum precandi, hoſpitemque exhilarandi animo fiat; nec aliquis ſupra vires oneretur: ut pro aliena ſalute hauſtus pro-

priam exhauriat vel affligat ſalutem. Velut Calliſthenes, quum Alexandro M. convivante grandius meri poculum ſibi propinatum repuliſſet, interrogatus cur non biberet, reſpondit: *Nolle ſe, dum Alexandri poculum ebiberet, Æſculapio indigere.* Maluit ille Græco more bibere, libando duntaxat leviter merum cyathis: ut valetudinem retineret. Et hoc aliis ſobrietatis & temperantiæ amantibus olim placuiſſe & hodie placere certum eſt. Sed quæ libatio quondam fuit, nunc apud multos ingurgitatio facta eſt: ut neceſſitatis prætextu homines deponantur vino; nec bene vivere Principem aliquis ſatis precari vulgò videtur, niſi bene ipſum pro Principis ſalute bibere appareat; quaſi devotio eſſet ebrietas: quam tamen boni Principes averſantur. Quum ad *GVSTAVVM MAGNVM* aliquando quidam demerendæ ſibi Regis gratiæ & ſocio periculi creandi cauſſa detuliſſet combibonem ſuum, quod ipſi pro Regis memoria bibenti non bona fide reſpondiſſet; Rex ægrè ferens aliquem ſui cauſſa poculis ſupra vires urgeri, hominem cum indignatione rejecit, & precibus ſalutem regiam potius Deo commendare, quam ingentibus cululis devovere juſſit. Itaque quocunque titulo vel colore pingatur iſte mos bibendi, ſæpe tamen cum intemperantiæ inter homines præſertim Chriſtianos non ferendæ & à Deo graviter damnatæ invitamento conjunctus eſt. Pulcra in hanc rem ſunt & piæ ſeveritatis verba Ambroſii in libr. de Helia & jejunio cap. 17. *Quid obteſtationes potantium loquar? quid memorem ſacramenta, quæ violare nefas arbitrantur. Bibamus inquiunt pro ſalute Imperatorum, & qui non biberit, ſit reus in devotione. Videtur enim non amare imperatorem, qui pro ejus ſalute non biberit. O piæ devotionis obſequium! Bibamus pro ſalute exercituum, pro comitum virtute, pro filiorum ſanitate. Et hæc vota ad Deum pervenire judicant, ſicut illi qui calices ad ſepulcra martyrum deferunt, atque illic in veſperam bibunt, & aliter ſe exaudiri non poſſe credunt. O ſtultitiam hominum, qui ebrietatem ſacrificium putant!*

Ille vero mos egregius, & qui à poſteritate retineatur, merito dignus eſt, quod præclara majorum facinora à Scaldis & cantoribus in conviviis & aulicis conventibus vel aſſa voce vel ad tibias aut lyram decantabantur: ut ſic viva voce velut naturali claſſico ad majorum exemplum incitarentur poſteri, & mores animi hac virtutis cote acuerentur: inde

etiam

etiam Huſkarlahuet i. e. Hoffmäns Hwaſsheed *aulicorum acumen* hujusmodi carmen incentivum veteres Scandi appellabant, ut eſt in veteri Chronico Norveg. pag. 300. cujus rei exemplum ibidem Snorro refert de Tormundo Scaldo, qui Regis Olai juſſu Carmen Biarkamaal dictum cecinit, quo magis quam omnibus buccinis militum animos ad fortitudinem excitavit. Iohannes Magnus præfat. Hiſtor. Suecor. cap. 8. *Fuerat ab origine regni Gothorum magnus in ejus incolis gloriæ & laudis appetitus. Proinde præclara majorum geſta in carmina & verſus quodam poetico more, ſed patrio ſermone, redigere curaverunt: eaque in conviviis, ut juventutem ad virtutem excitarent, frequenter concinebant.* Pulcrum in hanc rem exemplum affert Priſcus in hiſtoria Gothica: *Adveniente*, inquit, *veſpere, ſublatis epulis duo viri Scythæ coram Attila prodierunt & verſus à ſe factos, quibus ejus victorias & virtutes bellicas canebant, recitarunt. in quos convivæ oculos vultusque defixerunt. Et alii quidem verſibus delectabantur, aliis bellorum recordatio animos exſuſcitabat, aliis manabant lacrimæ, quorum ætas affecta reddiderat corpus effœtum & imbecillum, ex quo eorum pugnandi ardor & cupiditas quieſcere cogebatur.* Vide quam varios affectus iſti cantores in diverſorum hoſpitum animis excitata & ſonora ſua voce ſuavibusque hymnis moverint: omnium verò animis virtutis ſtimulum fixerint. Hunc ritum decantandi laudes ſummi Dei & Heroum fortia facta, etiam populo Dei fuiſſe inter pias ac honeſtas ingenii exercitationes, atque in lætitia & conviviis uſitatum, colligere eſt ex pſalm 137. v. 3. 4. Eph. 5. v. 18. 19. Certè Syracides in tantum eum laudat, ut velut carbunculi ſigillum aut ſmaragdi aureo annulo eſt ornamento, ita talem Muſicam convivio eſſe ornatui dicat c. 32. v. 7. 8. modò non à bene potis & magis oſcitantibus ac eructantibus quam cantantibus carmen inſtituatur. Graviſſ. auctor Cato in Originibus, *morum apud majores hoc exemplar fuiſſe* dicit, ut qui accubarent, ad tibiam canerent majorum laudes atque virtutes; uti legere eſt apud Ciceronem lib. 4. Tuſc. quæſt. Omni certè jure anteponendus eſt carminibus amatoriis atque obſcœnis, quæ non animos faciunt ſed frangunt, atque pruritum libidinis excitant. Vbi enim aures cantibus impudicis implentur, animi auribus facilè adſunt, & ad cubile quam campum proniores redduntur. Vix honeſtis illectamentis virtus & pudor

retinentur;nedum inter decantationes & oblectamenta libidinis,pudicitia,fortitudo aut quidquam probi moris ſervetur.

CAPVT XXII.

De hoſpitalitate & convictu veterum Sueogothorum. De ſodalitiis, quæ Gille *vocabant : quid in illis tractarint : cur poſtea abrogata ſint. Quam periculoſa ſint ſodalitia clandeſtina, illicita & promiſcua.*

QVam hoſpitales fuerint priſci Sueogothi, jam ab aliis ſatis obſervatum memini: nec illa lex Caroli Regis 31. niſi planè hoſpitibus in hiſtoria patria, poteſt ignota eſſe, qua ter negantis hoſpitium advenis ædes immiſſo igne comburebantur:ut illis juſtè privaretur, qui earum uſum aliis inhumaniter denegaſſet; quemadmodum loquitur Iohannes Magnus lib. 4. cap. 1. Convictui ſanè atque hoſpitiis prolixè indulſere quondam Gothi, notos & ignotos pari comitate exceperunt; & præter gratuitum victum eosdem cum hoſpitali dono dimiſerunt. Sed quum non pauci peregrinantium, etiam ditiores,illa hoſpitum humanitate tandem abuterentur, iisque imperarent quæ vellent quaſi debita; ſæpe etiam per vim extorquerent, nihilque pro victu egentioribus ruſticis (qui ad ſubitam inde redigebantur inopiam, aut multa iniqua patiebantur) refundere vellent,à Rege Magno Ladelås Senatuque regni lege lata decretum eſt, ut inpoſterum iter facientibus non niſi pro æquo pretio victus præberetur. Hujus decreti facit mentionem Lex VVeſmannica cap. 15 de mercaturâ & Lex Vplandica cap.9.ejusdem tituli. Sic factum,ut hoſpites carendo, illud pro beneficio demum reputarent, quod, dum fruebantur, pro debito exegerant; nec ulli gratuitum inpoſterum patuit hoſpitium, niſi patrefamilias aut hero volente. Non equidẽ mirum eſt (ut ſunt mores hominum) ſi quis eam humanitatem in aliis non ſemper experiatur,quam ipſe aliis non præſtat. Vplandi ruſtici à veteri more paulatim deſciſcentes, quod viatoribus, præſertim ſerò aut præcipiti nocte advenientibus hoſpitia & fores præcluſiſſent, inde vulgari dicterio Stengåporter *occluſores portarum* appellati ſunt. Sed hodie Sueogothi quò Septentrionaliores ſunt, minus alienis moribus corrupti aut ab aliis decepti, eò ſunt hoſpitaliores,victum peregrinis & potum exquiſitiorem ſervantes.

Inter

Inter ſe quondam veteres ſodalitia vel tribulium collegia coluerunt, quæ vocabant Gille vel Gilde / ita dicta, ut videtur, quod in illis decreta à ſodalibus *rata haberentur & approbarentur*, quod eſt gilla Sueonum linguâ, vel quod eſſent ſolenniores & conſpectiores iſtic conventus: unde Gilder Sueonibus dicitur, qui eſt ſpectatæ dignationis & famæ. Spelmannus in Gloſſario, Voſſius de vit.ſerm.2,8. Beſoldus in Diſſertatione de jure colleg. 1, 1. à collatitia pecunia gylden vel geld derivant. Celebratum in illis non ſolum anniverſarium & feſtivum convivium, ſed etiam agebatur iſtic de conſervandis & amplificandis familiis, de fide & conſuetudine ſtabilienda, de redintegrandâ diſſidentium amicitia, de ordinatione mercaturæ, opificiorum, negotiorum, diſciplinæ, ad ſingulorum vitæ genus ſpectantium, quæ pro lege inter illos valebant: unde Gillſtugulagh dicebantur; cujusmodi ſtatutorum libellum manuſcriptum apud amicos vidi. Hæ leges & convivia tantiſper obtinebant ac probabantur, dum juſtè ac temperanter habebantur: dum non præjudicabant publicis legibus, honeſtati, ac quieti imperiorum. Sed poſtmodò ob comeſſationum & compotationum intemperantiam, quæ multa prava gignit, ob factionis incommoda abrogatæ hic ſunt unà cum ſuis legibus iſtæ promiſcuæ ſodalitates. Velut etiam alibi multitudo ſub prætextu fraternitatis & amicæ conſuetudinis cœtus & machinationes adverſus magiſtratum aut remp. interdum aluit, & tandem adeò infeſtas & crebras; ut *Gildoniæ* nomen odioſum pro conſpiratione acciperetur, ut eſt in Gloſſis veteribus notante Lindenbrogio: *Gildonia, conſpiratio, adunatio.* Hinc apud Longobardos, quum fomenta conjurationum facta eſſent, lege prohibita ſunt, ut eſt in jure Longobard. lib. 1. tit. 17. lib. 7. *De ſacramentis per Gildoniam ad invicem conjurandis ut nemo facere præſumat.* Et apud alias gentes collegia illicita diſſoluta fuiſſe ſcimus: quod authoritate publicâ non eſſent inſtituta: & quod in omni quidem repub. maximè tamen in Principatu ſint periculoſa, ut Nicocles apud Iſocratem ſubditos monebat: dum factiones obtentu ſpecioſo collegiorum ad pravorum conſiliorum & facinorum ſocietatem eunt.

CAPVT XXIII.

Quantopere Sueogothi averſati ſint ſcurriles & turpes ludos. Ludicra ſcurræ & ludionis mulcta lege veteri recepta. Aula civilitatis officina. Quales ludos in aulam veteres admiſerint. De Bacchanalibus veterũ, quæ hodie hic reijciuntur, & meritò ab omnibus Chriſtianis reijcienda: quæ ne quidem à barbaris tolerata ſunt. De aleæ luſu.

DVm ritibus priſcis conviviorum & ſodalitiorum deſcribendis adhuc immoramur, illud attexi dignum viſum eſt, quod Gothi olim ſuis convivijs & feſtivis conventibus excluſerint ioculatores, mimos & ſcurras, ut colligere eſt ex cap. 7. & 8. LL. provinc. de matrimon. Cauſſę procul dubio fuere, non ſolum ut ſumtibus, alibi utilius faciendis, parcerent, ſed inprimis quod cœtu bonorum indignos cenſerent, qui, dum ſtudio riſum in omnibus movere quærunt, nulli hominum generi parcunt. Sidonius de Theoderici regis Gothorum convivio lib. 1. ep. 2. *Rarò inter cœnandum intromittuntur mimici ſales: ita ut nullus conviva mordaci linguæ felle feriatur.* Accedit, quod id genus homines tam verbis quam geſtibus mollibus & indecoris multa levia ac turpia, bonos mores & ipſam pietatem violantia, effundunt. Vnde in Variat. d. cap. 7. ſic habetur: Eller ſkemdageſiom / ſom Gudh håda. Velut autem ex Gloſſario Latino Gothico Mſ. (quod à Thoma Mylonio p. m. utendum habui) liquet, Skåmdageſter eſt *ardelio*, *ioculator*, aut *hiſtrio*: cujusmodi veteres ob dictas cauſas averſati ſunt. Idem ſcitis adagiis declararunt: Han är Vſell ſom icke kan fly en dåre. *Miſer eſt qui ſtultum fugere nequit.* Item: Kommer tu widh en dåre / ſå ſkär aff kläder itt ſtycke och låt honom faara. *Si incidas in fatuum, vel cum abſciſſa veſtis tuæ parte eum dimitte.* Hoc etiam veteri quadam lege, quæ in jure Oſtrogothorum c. 18. §. 1. de homicid. & in jure VVeſtrogothorum tit. de jure lud. exſtat, ſed hodie in uſu non eſt, oſtenderunt, eaque pœnam occiſi aulædi, qui ſimul ſcurram egiſſet, talem expreſſerunt: *Vt hæres ludionis mulctæ vicem capiat buculam trium annorum indomitam, & quæ ſit cauda raſa & unctâ. Hanc in editiorem & lubricum deductam locum indutus novis chirothecis & quidem unctis apprehendat & calceis unctis in lubrico & præcipiti loco conſiſtat. Si buculam illam ad ternos flagelli incusſi ictus retinere & ſiſtere queat, ipſi addicetur in mulctam*, in Legib. VVeſtrogoth. additur: Tha

ſkal

ſkal han hawa then godha grip / ok nitta ſum hundar gräs / *habebit bonam illam capturam & fruetur, ut canis gramine. Si manibus dimittat, mittet omne commodũ.* Quamvis de vitâ cujuscunq; hominis per hominẽ ablatâ non ludendum, ſed ſanguis pro ſanguine abſque perſonarum diſcrimine de magiſtratus ſententia ſit effundendus, attamen jocularis mulcta joculatoribus digna viſa eſt antiquitati Gothicę: quæ ſimul hac oſtenſum ibat, quã inviſum cordatis animis eſſet illud mortalium genus, quod magno conatu magnas nugas ageret: & ut abſterreret impoſterum ſtolidos ab ineptiarum ſtudio, ſi viderent occiſi authoris non majorem rationem haberi. Adde quod antiquitas hujusmodi ſcurras non pro veris hominibus, ſed pro monſtris hominum, in quæ ſeipſos pudendis moribus effingerent, habere viſa eſt: unde vitam eorum & mortem juxta ferme æſtimandam putavit. Nec res caret exemplo aliorum Legislatorum. In jure Saxonico lib. III. artic. XLV. ludionibus & hiſtrionibus in æſtimationem mulctæ pro injuria ipſis illata adjudicatur *umbra viri.* Ad quem locum ita vetus Gloſſator notat: *Velut umbra hominem refert, nec tamen eſt homo; ita ludiones & joculatores ſimilitudinem hominum habent, nec tamen ſunt veri homines, ſed quaſi pro mortuis habentur.* Conferatur etiam Capitulare Caroli Magni lib. I. cap. 21. & 64. Ad veterum ergò exemplum, eos, qui nil niſi nugas vendunt, averſemur: quibus ſi impensè ſtudeamus, ad ſtolida quoque ipſi facile deflectemur, aut ſaltem approbare videbimur, aut eorum authoribus obnoxii reddemur, ut Commodus Imp. Ea verò ne occupent animos noſtros, ſcurrilitatem ne quidem inter Chriſtianos nominandam docuit Apoſtolus. Si verò nugas ridere velimus, non neceſſe eſt ut foris quæramus quas intra nos habemus. Vitia noſtra rideamus, damnemus & corrigamus. Hac de re pulcrum extat Senecæ monitum epiſt. V. *Harpaſten uxoris meæ fatuam ſcis hæreditarium onus in domo meâ remanſiſſe. Ipſe enim averſiſſimus ab iſtis prodigiis ſum. Si quando fatuo delectari volo, non eſt mihi longè quærendus, me rideo. Hæc fatua ſubitò deſiit videre. incredibilem tibi narro rem, ſed veram. neſcit eſſe ſe cæcam: ſubinde pædagogum ſuum rogat, ut migret. ait domum tenebricoſam eſſe. Hoc quod in illa ridemus, omnibus nobis accidere liqueat tibi. nemo ſe avarum eſſe intelligit, nemo cupidum. cæci tamen ducem quærunt. nos ſine duce erramus & dicimus: Non ego ambitioſus ſum, ſed ne-*

nemo aliter Romæ poteſt vivere. Non ego ſumptuoſus ſum, ſed urbs ipſa magnas impenſas exigit. Difficulter ad ſanitatem pervenimus, quia nos ægrotare neſcimus. Cato, ut eſt apud Plutarchum in Cat. ſolitus eſt dicere magis prodeſſe prudentibus ſtultos, quam prudentes ſtultis: illos enim ab horum vitiis ſibi cavere, hos illorum rectè facta non imitari. Præcipuè quum aula debeat eſſe omnis decori & humanitatis officina: unde *civilem*, tanquam ab aula talem factum, adhuc Höfflich appellamus: inde etiam omnis levitas à pietatis & honeſtatis amante magiſtratu proſcribi, legibuſque aulicis prohiberi ſolet. Legum hujuſmodi quæ aulæ Sueticæ primæ fuerunt, exemplar ex veteri codice Manuſcripto excerptum habeo, ſuo tempore volente Deo edendum. In eo lex undecima vetat, aulicos liberas nundinas equitando adire. quod quomodo ſit intelligendum, declarat artic. 24. Legum aulicarum *GVSTAVI* I. Eller fara medh någon dårſkap eller ſpell. Id eſt, *Ne iſthic ineptias & ſcurriles ludos edat.* Egregius author libri Gothici de regio imperio (Konungz Styrelſe) ſuadet quidem interdum circa regias perſonas eſſe, qui muſica, liberalibus & innoxiis ſalibus, qui ludis decoris ac moratis illarum animos curis publicis feſſos recreent: ſed ſcurrilia vult aulis exulare. nec enim decorum, Agamemnonis majeſtatem Therſitæ conſuetudine fœdari. Scurræ, hiſtriones *amicitiarum dehoneſtamenta* Tacito Hiſt. 2, 87, 4. dicuntur. Ille verò *ludus*, quem *regium* vocant (Konungzſpil) aulis decorus eſt: in quo ſortiti regios & alios civiles honores & vilia quoque miniſteria, vitæ humanæ ſcenam, & alternantes rerum vices ſcitè repræſentant; à veteribus Perſis primùm profectus, & Romanis, in Saturnalibus, aliiſque populis deinceps uſurpatus.

Etiamſi verò quondam hîc quoque larvati bacchantium diſcurſus, & quidem eo tempore quo memoria paſſionis Servatoris noſtri ſanctè celebranda eſt, exerciti fuerint, notante Olao Magno lib. 12. rerum Septentrional. cap. 42. tamen hodie prava illa conſuetudo rejecta & damnata eſt. ac jure quidem: quum ipſi etiam barbari eam, ut turpiſſimam, non ferendam eſſe judicarint. Scythæ enim Græcis probro dedere bacchandi conſuetudinem, negantes eſſe veriſimile, Deum inveniſſe, quo homines ad dementiam adigerentur,

ut

ut ſcribit Herodotus libr. IV. Quum Turcarum quidam tempore Quadrageſimæ ad Germanos legatus veniſſet, reverſus domum retulit, Chriſtianos certis diebus bacchari & furere, donec in templo genere quodam cineris reſperſi ad ſe redirent & convaleſcerent. Diem autem ciueralium & ejus profeſtum Pontificiis uſitatum intelligebat. vid. Busbeq. epiſt. III. Si ergo Bacchanalia ſic deteſtantur qui pro barbaris habentur, quidni pudeat Chriſtianos Diaboli larvas fieri, qui ad Dei imaginem creati ſunt?

Quantopere autem priſci damnoſi aleæ luſus exceſſum & fraudes damnarint, peculiari de ea lege lata ſatis declararunt: quæ magis obſervatione quam interpretatione eget.

CAPUT XXIV.

De veteribus nuptiarum Sueogothicarum, & adhuc uſitatis ritibus. De pœna adulterii & ſtupri priſcâ, & hodiernâ.

EX aliis feſtivis veterum ritibus diſcutiendi ſuperſunt ritus Nuptiarum, per quos honorato illi ſtatui conjugio illuſtrior dignitas accedit. Vetus & poſteris traditus mos eſt, ut, ſi quis ambiat nuptias virginis aut viduæ, illius parentes, tutores aut propinquos eo nomine conveniat, qui ſi aſſentiant cum petita petentis deſiderio, ſponſalia, in præſentiâ teſtium, ineuntur: ubi mutuis promiſſis annulique datione ſponſus & ſponſa mutuam conjugii futuri fidem paciſcuntur: quod coëmtionis ex ritu Rom. & imaginariæ venditionis, & tandem in manum conventionis formam quandam repræſentat. Vnde veteribus Brudhŏp dricka / *in coëmtionem Sponſalitiam bibere* dicebatur; quando Sponſalia celebrabantur. In Annalibus S. Olai Mſ. ubi ſermo eſt de Sponſalibus Olai R. Norvegiæ & Aſtridis filiæ Regis Sueciæ: Oc uar tha drukit Brudkaup Olafs Konungs oc Aſtridar Drotningar. *Et bibebatur Sponſi & Sponſæ coemtio, vel celebrabantur Sponſalia Olai Regis & Aſtridis Reginæ.* Aliàs priſcus ritus deſponſandi filias abſentibus per legatos, etiam regum hujus regni moribus receptus fuit. Iidem Annales S. Olai, ubi loquuntur de deſponſatione Ingridis Olai Regis Sueciæ ab ipſo per legatos Iariſlavo Magno Moſcoviæ Duci facta: Selldi Konung tru

ſina ſendimennem til theſſa mals. *Permittebat Rex deſponſationem aut fidem ſuam legatis ad hoc negotium.* Turo Benedicti miſſus eſt in Angliam legatus ab Erico Pomerano rege Sueciæ, ut Philippam regis Angliæ filiam ſui regis nomine deſponſaret; ut eſt in hiſtoria Suec. Erici Vpſal.lib.v. pag.290. Quod in LL. VVeſtrogoth. tit. de Matrimonio fäſt taka/ *deſponſationem capere* dicitur. Sed olim illuſtrium virginum nuptias inſigni lucta aut alio præclaro facinore edito proci paciſci ſolebant; de quo ritu Iohannes Magnus lib.17. Hiſtor. Sueon. cap.v. & ego in vita Heroti plura. Parens verò ſecundum legem filiam ſuam ſponſo præſenti deſponſabat hac formulâ: *Ego ſpondeo tibi filiam meam in honorem & conjugem, dimidiumque torum, ad ſeras & claves, ad communionem bonorum ex lege, in nomine Patris, Filii & Spiritus S.* Hujus priſcæ deſponſationis Formulæ verba digna ſunt, quæ paucis excutiantur. *In honorem & conjugem* pater deſpondet filiam ſuam ſponſo: ut conjugium inter utrumque honoratè habeatur, quippe quod ab ipſo Deo inſtitutum eſt: ut alter alteri ſit mutuo ſubſidio ac perpetuo vitæ conſortio. *Ad dimidium torum*, ut uxor ſit mariti ſocia, non famula, nec domina: &, ut ipſi fidelis, non alium affectet torum quam maritalem, nec ipſe alium quam conjugalem. Symbolo *ſerarum* & *clavium* ſponſa materfamilias conſtituitur, & facultas rei domeſticæ adminiſtrandæ, bonorumque, quæ clavibus ac ſerâ clauduntur, diligens cura & cuſtodia ei committitur. quod etiam moribus Græcorum & Romanorum convenit. Nam apud Græcos κλειδοῦχος *clavigera* dicta eſt uxor aut *materfamilias*, ut notat Heſychius. Et ex lege Romuli quando nuncius remittebatur uxori vel repudiabatur, claves ei adimebantur, quaſi exutæ poteſtate adminiſtrandi rem familiarem, ut notat Plutarchus in vitâ Romuli. Hinc & illud fluxiſſe videtur, quod ſi uxor, poſt obitum mariti, non ſit ſolvendo æri ejus alieno, claves imponere feretro defuncti ſolet, quibus & matrisfamilias & æris alieni à marito contracti nexu ſe ſolutam profiteri conatur. quamvis nonnullæ magis hoc in ſpeciem, & ex avaritiâ ac cupiditate relictas opes ſibi ſervandi & occultandi, animoque creditores defraudandi, quam ex neceſſitate faciant. quarum amor cum marito extinctus, & pietas erga defunctum planè emortua eſt. quum tamen probæ matronæ honeſtum viri nomen

men pro ſummis viribus tueri ſoleant, & potius de ſuo, ſi poſſint, ſolvant, quam ut maritum obærati nomen ſecum in ſepulcrum deferre patiantur. idque meritò, quia uxor *communionem* vitæ ac *bonorum* cum marito inivit, ut etiam in ipſa deſponſationis formula habetur. quæ *nominis divini* velut optimo proſperitatis *voto* clauditur.

Inſtante nuptiarum die, prius ex ſuggeſtu tribus diebus Dominicis publica conjugii denunciatio in Eccleſia fit: quod olim ad valvas templi fiebat, ut ex illis verbis Ragvaldi in verſione Legum Suedicarum tit. de jure eccleſ. cap. 16. colligere eſt: *Cum ſponſus & ſponſa deſiderant benedici, hoc tenentur presbytero indicare & hoc denunciet presbyter tres dies dominicos ex valvis eccleſiæ*. Et in Chronico Suetic. Mſ. ad annum 1295. Forðom lyſte Preſten til Brudhewiſlen vti Kyrkiodörren tre ſunnodagi. i.e. *Olim denunciabat presbyter conſecrationem ſponſorum ad valvas templi tres dies dominicos.* Quæ verò ſit cauſſa iſtius denunciationis, notum eſt. In templum deductio & benedictio eccleſiaſtica quando inſtituenda eſt, ſponſæ exquiſito ornatu indutæ corona cum paſſis capillis per humeros diffuſis imponitur: quæ ſunt illibatæ pudicitiæ & honoris virginei inſignia: unde & veteribus corona Era *honor* dicta eſt, quod ſit ornamentum & argumentum honoris. quæ verò ſponſa ſtuprum cum ſponſo ante nuptias commiſit, ei iſthæc inſignia in argumentum ignominiæ detrahuntur & denegantur. Domi unde deducuntur ſponſus & ſponſa, ex veteri more paræneticus ſermo ab auſpicibus & pronubis habetur ad ſponſum & ſponſam de mutuo affectu, fide & amore: tum etiam ſponſus per auſpicem ſuum vel ductorem ſponſæ promittit donum matutinale, ut vocant, in conjugii & amoris externum ſymbolum & firmamentum. Vxor autem marito dotem moribus Sueonum non affert, ſed loco dotis animum ſuum ei donat: ne pretio aut quæſtu, ſed charitatis affectu conjugium æſtimetur. nec tot dona olim, ut hodie, vulgò inter ſponſum & ſponſam ac utriuſque propinquos commeabant, per quæ ſe ſumtibus exhauriunt & ære alieno gravant, ſed lege prohibita erant. Reges tamen, Principes, Comites & Barones, dotalitium, ut vulgò vocant, liffgeding/ quod Gallis olim *peculium uxoris* dicebatur, conferunt etiam hujus regni lege ac moribus in ſuas conjuges, præter donum matutinale:

tinale: quod inter Nobiles literis, & tactu ac projectione lanceæ ; inter alios non nobiles teſtibus firmatur, ſed apud hos pridie, apud illos poſtero nuptiarum die. Inde Hinderdagsgåfwe / donum matutinale in Legibus Sueticis dicitur donum poſtridie nuptiarum à ſponſo ſponſæ datum. In cujus rei argumentum apud Nobiles in novorum nuptorum & propinquorum præſentia contus aut lancea ab auſpicibus & propinquis ad ſponſæ pedes prævio ſermone de præſenti ritu deponitur , inde extra feneſtram projicitur & ab adſtantibus nobilium miniſtris diripitur ; lanceæ tamen cuſpis à ſponſo redimi argento vel pecunia ſolet. Iſtius ritus mentem ita deſcribit Olaus Magnus lib.14.rer. Septentrion.cap.4. *Significatione intervenientium armorum in nuptiis declarabatur , quod ſicuti in haſta (quæ ſignat prima veterum connubia olim fuiſſe violenta ex raptu)etiam uxores fortibus & bellicoſis conjunctæ, ſeverum & minimè effæminatum , ſed virilem cultum magna operando probarent. Nam & haſtam Iunoni conſecratam eſſe veteres Romani exiſtimabant , & ejus ſtatuæ utplurimum haſtæ innixæ cernuntur. Haſta enim ſignificat nuptias olim ferro diremtas. Framea verò & ſcutum , ut fœminæ meminiſſe debeant , ex illuſtri ſeu nobili ſtirpe , ut eam communiter cum marito defendant , prodiiſſe. Hiſque conſummatis cum pactione dotis , haſta ſolenni ritu ejicitur extra feneſtram palatii nuptialis , in ſignum mutui fœderis & perpetuæ cohabitationis.* Similem ritum priſcorum Germanorum exponit Tacitus in lib.de moribus Germ. *Ne ſe mulier extra virtutum cogitationes extraque bellorum caſus putet , ipſis incipientis matrimonii auſpiciis admonetur , venire ſe laborum periculorumque ſociam , idem in pace , idem in prælio auſuram paſſuramque. Hoc juncti boves , hoc paratus equus , hoc data ARMA docent.* Sed & hic iſtius moris ſenſus antiquitati fuiſſe videtur , ut, cum lancea vel haſta ſit imperii ac defenſionis ſymbolum , imperium ad virum , curæ domeſticæ ad uxorem pertineant : quæ tamen ut nobile membrum à capite ſuo marito contra vim & injuriam defendatur. Ceterum ad priora redeamus. Ad copulationem & benedictionem primò ſponſus ab auſpice ſuo , dein ſponſa à conſanguineis deducitur , vidua vero iterum nupta à matronis. Copulatione facta ad aram ſiſtitur uterque , ubi conſecratio vel benedictio more Hebræorum , expanſo à juvenibus & puellis

ſuper

ſuper caput novorum nuptorum velamine, fit. Inde ritibus benedictionis in templo peractis, ſponſa per iuvenes domum reducitur, ubi cum ſponſo prope thalamum ſiſtitur, iterumque precibus & canticis Dei benedictioni uterque commendatur. His finitis convivium nuptiale cum ſuis ritibus celebratur.

In nuptiis ipſis omnia feſtivè peraguntur, atque in honorem matrimonii aliquantò largiori apparatu, quam in aliis vulgaribus epulis. Prius quam ſponſus cum ſponsâ torum adſcendat, hoſpites & convivæ muneribus, votis ac libatione à ſponſis & paranymphis cœptâ novos nuptos proſequuntur. Libationem illam vocant Dannismans vel Dannemans & Danneqwinnans ſkaal. Dannis autem vel dandis (ut aliàs pronunciabatur) eſt vetus vox Scandica, idem ſignans quod giſſmild / *liberalis*, *beneficus*, ut expreſsè habetur in veteri Chronico Norvegic. Snorronis Sturelonis pag. 16. & 221. In eadem ſignificatione adhuc accipi & uſurpari in Norlandicis provinciis, inprimis Bothnia & Medelpadia, mihi indicavit reverendus & eruditiſſimus Collega D. Stigzelius. Apud VVinsbekium à Goldaſto editum eſt: Böſer danne wert/ *Mala mercede vel remuneratione dignus*. Iſtâ verò pulcrâ appellatione monentur ſponſus & ſponſa, poſt pietatem, dilectionis erga ſuos & proximum: quæ complexum virtutum & beneficiorum omnium continet. Dictis ceremoniis peractis ſponſus per juvenes, ſponſa mutato prius amictu capitis in uxorium (quod eſt argumento, ipſam mariti ſociam ei decenti modo ſubjectam fore) deinde per virgines, aut ſi vidua fuerit, per uxores deſaltatur ad ſuum quiſque ordinem vel ſexum. Sponſus autem ſi ad primas nuptias tranſierit, inter tripudium à ſubeuntibus paranymphis & ſociis juvenibus attollitur atque ſuſtinentium humeris vibratur, more veterum ex militiâ forte tracto; quando imperatorem faciebant, eumque in altum elevabant. De Brinione Caninefate Tacitus Hiſtor. IV, 15. 4. *Impoſitus ſcuto more gentis, & ſuſtinentium humeris vibratus, dux deligitur.* De noſtris Gothis Caſſiodor. lib. X. Var. *Indicamus parentes noſtros Gothos inter procinctuales gladios more majorum ſcuto ſuppoſito regalem contuliſſe nobis præſtante Deo dignitatem: ut honorem arma darent, cui opinionem bella pepererant.* Sed quod illi ſcutis inter arma, noſtrates

ſtrates hodie manibus & humeris in nuptiali lætitia præſtant. Et velut priſci ſuis hoc elevationis ritu imperium militare aut regium in cives dabant, ita noſtri juvenes ſponſi in altum elevatione ſignificare volunt, ei impoſterum deberi domeſticum imperium in uxorem, familiam, & in ſeipſum vel affectus; ex quo præcipitium juventæ ſuperavit, & ad ſtatum mariti velut conſtantiorem elatus eſt. Hodie tamen ille mos præſertim inter majoris exiſtimationis ſponſos paulatim in deſuetudinem abit. Quod verò Petrus Pithæus Adverſar. lib. 11. cap. 6. ex Optati Milevitani epiſcopi libro VI. de ſchismat. Donatiſt. notat, novam quoque nuptam in altum olim tolli ſolitam, hoc (etiamſi interdum petulci quidam juvenes tentent) noſtrorum temporum & ipſius ſexus verecundia non admittit. quod autem Optatus addit, iſta ſolennia in ſecundis nuptiis obſervata non fuiſſe, hoc etiam noſtri ſeculi gentiſque moribus. Si verò quis fidem conjugii migrarit, & torum adulterio macularit, ex priſca lege & inſtituto gentis Sueogothicæ ſubit pœnam capitis. Si verò vir cum ſoluta rem habuerit, pœnam eccleſiaſticam & pecuniariã. Qui olim mulctam ex monetæ pretio graviorem ſolvere non poterat, ſalvo pudore, genitalibus ſuis lorum injici pati debebat; adulteræ verò ſaxa concatenata ignominiæ cauſſa imponebantur, & ſic dicto loro apprehenſo adultera adulterum educebat urbe, quam uterque ejurare cogebatur. Olaus Magnus lib. 7. rerum Septentrional. cap. 18. & lib. 14. cap. 5. hujusmodi ſaxa in vetuſtiſſima Oſtrogothorum urbe Scheningia olim ex humeris ſtatuæ longi Thuronis in foro collocatæ appenſa fuiſſe ſcribit. Talia vero ſaxa vocantur in jure Sueonum *civitatis ſaxa*, Stadſens Steena / quod in civitate, in publico aſſervabantur; alias *ignominiæ ſaxa* (ſicut hodieque in nonnullis Germaniæ urbibus Schandſteine / Laſterſteine) ſunt adpellata, à pœna infamiæ, quam reis adferebant: cui hodie ſucceſſit flagellatio ad palum ignominiæ. Pœna verò ſtupri ex lege veteri (cap. 6. LL. Vpl. de hæred.) Sueogothorum erat amputatio naſi, aurium & antiarum: præſertim ſi quis non haberet, unde mulctam lege definitam ſolvere poſſet. Ita apud AEgyptios mæcho mille ictus fuſtium infligebantur, vim ingenuæ inferenti genitalia præcidebantur, mulieri verò adulteræ naſus amputabatur, teſte Diodoro Siculo libr. 1.

pag.

pag. m. 71. Fridericus Barbaroſſa meretrici caſtra ſequenti nares abſcindi lege juſſerat, de qua Guntherus lib. 7.

Non erit in noſtris nobiſcum fœmina caſtris.
Qui reus extitetit, ſpoliis nudatus abibit
Turpiter, & naſo mutilabitur illa reciſo.

Imperatorum Græcorum conſtitutionibus immaturarum virginum ſtupratores, maturarum raptores, ſponſarum corruptores, & adulteri ſine diſtinctione ſexus verberabantur, & tonſi naribus mutilabantur. Vnde videmus, plurium gentium moribus ac legibus hanc pœnam receptam fuiſſe. Quamvis autem Martialis in quendam more ſuo salsè ſcribat:

Quis tibi perſuaſit nares præcidere mœcho?
Non hac peccatum eſt parte, marite tibi,

verum quidem eſt, non hac parte peccatum eſſe; tamen detruncatio naſi eſt talis pœna, quæ in omnium oculos maximè incurrit, & totum hominem deformat; cujus ut interior elegantia in animo, ſic exterior in facie præcipua eſt. Deformitate autem illa & ſeveritate pœnæ priſci reis venuſtatis lenocinia eripere, ignominiæ notam conſpicuam reddere, alios à ſimili delicto deterrere voluerunt.

CAPUT XXV.

De funeribus & ritu ſepulturæ priſcorum Sueonum & Gothorum. De veterum conditoriis, horumque ſimplicitate. De collibus veteris Vpſaliæ & aliis tumulo deſtinatis. Quodnam optimum ſit monumentum. Majorum gloria virtutis ſtimulus poſteris. Cur ad vias publicas priſci ſepulti ſint. De ritu funerum hodierno quædam.

QVum à thalamo ad tumulum ſœpe propinquus, ſemper certus, & quando Deo placet, ſit tranſitus, poſt illum etiam hunc intuebimur. Defunctos antiquitus nitidiori veſtitu amiciri ſuetos, ex epiſtola Sidonii 3. lib. 3. aliiſque authorum locis obſervare eſt. Sed vetus Ordinatio Eccl. Sued. maximè probat lineis indumentis involvi cadaver, qualibus etiam Chriſti corpus extinctum tegebatur. Hic ſanè receptus etiam veteris eccleſiæ mos fuit, ut conſtat ex Prudentii hymno in defunctorum exſequias:

Can-

Candore nitentia claro
Prætendere lintea mos eſt.

Quod porrò Sueogothicum apud priſcos ſepeliendi defunctos ritum attinet, Snorro vetus Chronici Norv. author & Annales S. Olai referunt, ab Othino vel Oden primùm in his oris inſtitutum eſſe, ut mortuorum cadavera & cum illis chariora comburerentur: unde iſtud tempus vel ætas Brunaeld vel Brendeeld dicta, quaſi *tempus ac ævum cremationis*; cineres autem, ſi ita vellent defuncti ſuperſtites, vel in profluentem ſpargerentur, vel, quod magis pium viſum, in urna reconderentur, atque in tumulis deponerentur. Tumulos autem altiores in Regum, Heroum & fortium virorum honorem fieri voluit, ſed aliis magnatibus & ditioribus aliquantò humiliores: quales hodie paſſim in hoc regno, & præcipuè prope Vpſaliam in iſto loco, ubi quondam vetus Vpſalia ſtetit, conſpiciuntur. Eò animi cauſſa, quando cœli amœnitas invitat, deambulare ſolemus, comite vel amico vel libro. Iſtic placet adſcenſu ſuperare colles ac tumulos Regum & Magnatum cadaveribus excitatos, in quibus occurrit recognoſcere vices humanas & imaginem mortalitatis noſtræ, ne rerum quidem dominos fato eximentes: qui quum olim ſupra homines in excelſo collocati eſſent, nunc infra homines terra compoſiti dignitatum apices & diademata cineribus involverunt. Simul ſubit ingenuam priſci ævi ſimplicitatem admirari, quod non ſplendida mauſolea, nec alia ſumtuum monumenta ſuis regibus ac primatibus elaboravit, ſed tumulum pro perſonæ conditione vel aſſurgentem vel depreſſiorem, non cavato marmore, ſed nudo ſtratum ceſpite, ſolaque graminis & herbarum naturali pulchritudine decorum erexit. Prorſus ut Tacitus in noſtra priſca gente deſcribit: *Funerum nulla ambitio. Sepulcrum ceſpes erigit. monumentorum arduum & operoſum honorem ut gravem defunctis, aſpernantur.* Si epitaphium eſſet ponendum, rude ſaxum cum inciſo nomine defuncti & erigentis apponebant. Interim defunctorum memoriam fideliter retinentes, ad eorum exemplum, quantum poterant, vitam ſuam compoſuerunt. Laudo factum. Etiamſi ſumtus funerum & monumentorum pro dignitate defunctorum fieri honeſtum ſit, optimum tamen & manſurum eſt monumentum, extinctorum memoriam animis viventium inſcribi, & præclaræ mentis virtutumq; formam

formam ipſis factis repræſentari. Quod autem hodie Principes, magnates & nobiles recenſeri majorum ſtemmata, & præferri eorum inſignia atque ad ſepulcra ſuſpendi curant, non planè veteribus inuſitatum fuiſſe credmus: ut eorum monumenta, quantum vetuſtas permiſit, adhuc oſtendunt. nec externi ſolum ſplendoris cauſſa hæc defunctorum honori & memoriæ ſuperſtites gratificari putabimus; ſed ut iſthęc inſignia illis & majoribus ipſorum fuerant eximiorum facinorum ac laborum præmia & ornamenta, ſic poſteris, ſi eadem non tam in imaginibus (quas vetuſtas atterit & conſumit) quam in famæ & æternitatis tabulis conſignata ſervare velint, continuandæ virtutis & gloriæ monumenta ſint ac irritamenta.

Iſti tres eminentiores colles veteris Vpſaliæ nonnullis referre memoriam trium Regni coronarum putantur. Et ſanè non de nihilo eſſe videtur, quod tres ſolum non plures, qui ſuper alios exſtarent, antiqui erigere voluerint. Quidquid ſit, priſcorum Sueogothiæ Regum cineres in illis ſervari certum eſt. unde toties in Annalibus Sueticis legimus hunc vel illum regem ab exceſſu ſuo in Vpſaliæ collibus humatum eſſe. Eos ab altitudine Jordhöger vel una ſimplicique voce Högher appellabant: quod eſſent, ut Maro loquitur,

aggere compoſito tumuli,

& Latinis *tumuli* à *tumore* terræ dicti. Aliàs veteribus Scandis Dyſſe dicti, à Dos vel Dys *coacervatione* & forma *metæ*, quam in vertice referebant, vel à Dyſia *terra cadaver obruere*, ut notat VVormius lib. 11. Monument. Danicor. 3. Imò noſtris Sueogothis coacervatum fœnum & in metæ formam erectum hodieque Dos vel Dys apellatur: & inde denominatio tranſlata videtur.

Iſti tumuli veteribus etiam Kolle appellati ſunt, ut mox patebit, quæ vox cognata eſt Latinæ *collibus*, vel hodiernæ Gothicæ Kulle ita dictæ à Kiöl vel Köll *carinâ*, cujus figuram repræſentabant tumuli. vid. VVormius lib. 1. Monum. Dan. cap. 7. Quod autem colliculos aut tumulos paſſim coronâ lapidum cinctos videmus, haut alio fine factum arbitrabimur, quam ut oſſa vel cineres defunctorum ſecurius quieſcerent in terra, quæ lapidum ambitu complexuque firmius contineretur, nec facilè diffluerct aut tranſeuntium ve-

ſtigiis diſſiparetur: aut ne agro vicina forſan exararetur. velut Vettius, qui patris monumentum apud Romanos exararat, in quem lepidus Auguſti cavillus apud Macrobium II. Saturnal. 4. extat: *Hoc eſt verè monumentum patris* COLERE. Sive autem Oden ſive alius quicunque primus author excitandi tumulos editiores priſcis fuerit, veriſimile eſt illum vel alium à ſuis majoribus Scythis hunc morem in has oras Septentrionales traduxiſſe. Herodotus enim lib. 4. de Scythis conceptis verbis ſcribit: χοῦσι πάντες χῶμα μέγα ἁμιλλώμενοι καὶ προθυμεόμενοι ὡς μέγιστον ποιῆσαι. *Humum certatim atque avidè iniiciunt cupientes tumulum quam maximum efficere.* Cæterum morem iſtum in collibus humandi defunctos in ethniciſmo duraſſe, innuit illuſtris locus ex Legibus VVeſtrogothorum Mſ. tit. de jure Regio, ubi ſermo eſt de Lumbero primo judice provinciali ſuæ gentis & collectore Legum VVeſtrog. Han war födder i Wengum / och ther ligger han i enom Collå / före thy at han war hedhan. I. e. *Natus erat in VVengum ibique ſitus eſt in colle: quia ethnicus erat.* Et in quadam inſcriptione alibi: Biörn Kialki af Medhelby war iordader i ene Kollå / han war ey Kriſtin. *Bero Kialkius Medelbyenſis humatus erat in colle, quia non erat Chriſtianus.* Ex quo autem terræ mandandi corpora defunctorum mos civilior invaluit, non intra mœnia, cœmiteria & templa, ut noſtris moribus, ſed in campis prædiorum ſuorum, aut finibus agrorum ſepeliebant (ut adhuc ſatis apparet) in quibus poſſidebant *ſepulcra familiaria & hæreditaria*, Ättehaga dicta; aut ſi in colle eſſent, åttebackar appellata. Sed & ad vias publicas defunctos ſuos humabant: ut viatores mortuorum & per eos mortalitatis ſuæ ſubinde monerent, quod hoc adumbrabam epigrammate:

Rectè majorum tangit via publica functos:
Vt mortis moneant ſic monumenta piæ;
Adque viatorem ſint hæc quaſi verba ſepulti:
Sum quod ego, fies: tu quod es, ipſe fui.

Quod vero ſaxum Runicum ad tumulos non in terrà reclinatum, ſed *erectum* poſuere defunctis priſci, videntur (ut nonnulli volunt) eo ſignaſſe, defunctum ex terra in ſupremo judicio caput elevaturum & reſurrecturum. quod hodie Sacerdos terræ mandati ſepulcro gleba ter pala iniecta adſtantibus in animum revocat his piis verbis: *Terra es & in terram rever-*

reverteris. redemtor tuus extremo die te reſuſcitabit. Deinde preces de humanæ conditionis & futuræ vitæ recordatione ſubjungit, una cum brevi concione funebri, quæ omnia funus ducentibus & comitantibus pulcras injiciunt mortalitatis cogitationes, monentque hominem, antequam è vita proficiſcatur, indies meditari, quomodo hinc bene exeat. quippe viam hanc ſemel malè ingreſſus, pedem referre nequit, ſed ad æternum exitium præceps tendit. rectè verò hanc viam & Chriſto duce ingreſſus, nunquam tam felix iter facere poteſt in vita, quam facit in morte, quæ ducit ad veram demum & nunquam finiendam vitam.

ANTIQVITATVM SVEO-GOTHICARVM LIBER III.

CAPVT I.

De uſu & gloria virtutis militaris veterum, etiamnum in poſteris integra. De conſcriptione & delectu militum pedeſtrium & equeſtrium. De ſubſidiario milite.

TOgam componemus, & Suedorum Gothorumque vetus ſagum ſtrictim excutiemus. Tantum priſcis militiæ ſtudium fuit, ut in bellicæ virtutis gloria veluti palmarium ponerent; certè leges & inſtituta compluria eò referrent: haut ignari, imperium non minus armorum præſidio militiæque decore defendi ac ſtabiliri, quam pacis ſtudio tranquillari & efflorеſcere. Quantum autem eorum nomen & virtus in armis fuerit, cui terrarum plagæ ignotum? Adamus Bremenſis olim de illis: *Populi Sueonum viribus & armis egregii.* Imò *VIRIS* & *ARMIS* eos valuiſſe dixit Tacitus: & ſic compendio, bellicæ laudis omnia dixit. Virtus enim eſt quæ oſtendit *viros*, & viri qui *virtutem*. Equidem egregia facinora ſi quis breviter & tamen honorificè prædicare velit, *virilium* ea titulo inſignit. Nullum verò majoribus noſtris gravius habitum probrum, quam ſi quis *viri* nomen eis detractum iret. quod vel ex veteri duelli lege patet: Giſwer mader oquädins ord manni: Thu är äy mans maki / ok äy mader i bryſti: Ek ähr mader ſum thu / Their ſkullu mötas a thriggia wägha motum. Id eſt, *Si quis virorum in alium nefanda vel contumelioſa verba jaciat & dicat: Tu non es viro par, nec maſculum animum in pectore geris. alter reſpondeat: Ego ſum vir æquè ac tu; tunc in trivio armis concurrent.* Nec dum virtus Gothica intermortua ac ſepulta eſt cũ majoribus ac defunctis; adhuc in poſteris vivit: qui quum ad *arma* & facta deventũ eſt, ſe *viros* oſtendunt.

Militem autem ex inſtituto majorum hîc legunt non procul quæſitum & diu præſtolandum, ſed domi natum & qui ſit in expedito. nec hunc tumultuarium conſcribunt aut fortuitum, ſed æſtimato corporis animique habitu, cum judicio delectum, & quidem ex agro laboris ac roboris officinâ.

Senecæ

Senecæ dictum experientia militaris hîc comprobat: *Nullum laborem recuſant manus, quæ ad arma ab aratro transferuntur: in primo deficit pulvere ille unctus & nitidus.* Ne quid fraudis committatur à præſentibus ruſticis in ſubducendo fortè aut occultando robuſtos ſuæ familiæ & vegetos, delectui & conſcriptioni ſimul adſunt prætores & judices territoriales (quos *Nemdam* vocant) qui rei veritatem interrogati, ſincerum de ea teſtimonium perhibere tenentur. Quandoque fœminas virili veſtitu ſexum maſculum mentitas pro viris, ut eos, vel amore vel ſanguine ductæ, militiâ liberarent, nomina ſua profeſſas, & ab ignorantibus adſcriptas militiæ conſtat, nec molliter in prælio ſtetiſſe aut defeciſſe: ut cernas nec iſti ſexui virtutem deeſſe, & quaſi redivivas quaſdam Amazones recognoſcas. agnitæ tamen, quod contra ſexus verecundiam & militiæ diſciplinam ſe bello miſcuerint, exauthorari & arma viris relinqui ſolent.

Ne tamen agri à cultoribus ſuis deſerantur, decimus quiſque floridæ juventæ legitur: reliqui ſuo prædio & fundis colendis ſervantur. Si ſcriptus miles ætatis ſit virilis aut jam paterfamilias, licet ipſi pro ſe vicarium conducere militem, quem ſocii ruſtici & compagani, quamdiu domi eſt, victu, ad expeditionem accinctum viatico & commeatu juvant. In numeros relatis capilli (quos ruſtici promiſſiores alunt) in ſignum recognitionis detondentur. Inde ſinguli ſui territorii centurioni præceptis diſciplinæ militaris & armorum ſcientiâ domi formandi & exercendi traduntur, antequam in militiam emittantur. Nec tamen prius in aciem educuntur, quam in ſtativis aut præſidiis aliquantum detenti prima tyrocinia depoſuerint, & excurſionibus ac velitationibus ad belli conſuetudinem hoſtiſque conſpectum melius ferendum præparati ſint.

Robur exercitus præcipuum jamdudum veteres in equeſtribus copiis poſuiſſe, colligimus ex legibus eorum, quæ ubi agunt de armorum ordinatione, ad equeſtris militię delectum inprimis directæ ſunt. Idem ex illo Adami Bremenſ. liquet; *Sueones tam in EQVIS quam navibus juxta optimi bellatores.* Delectus equeſtris militiæ (quem ſtrictim ſolùm enumerabo, quum in legibus Sueogothorum & peculiari Ordinatione de militiâ equeſtri prolixius deſcribatur) eſt talis: ut

cujuſcunque conditionis ſive nobilis ſive agricolæ filius eques futurus, ſit honeſti nominis, juvenili & vegeto corpore, membriſque bene compactis; non puer, non ſenex, non adverſa valetudine debilitatus: ut equo ſit inſtructus robuſto, qui inter clunes & ephippii ſpatium minimùm altitudine duarum ulnarum Sueticarum & ſesquiquadrantis exſurgat; niſi, quod proceritati ad unum vel duos digitos deeſt, viribus ac robore penſetur; ut juſtis armis ſit munitus, caſſide, thorace ferreo, ac femoralibus, duobus ſclopis minoribus bene probatis, pulvere nitrato & glandibus plumbeis, gladioque ſit ſuccinctus & inſtructus. Emerito autem & invalido alium ſuo loco ſufficere licet, aut filium ſuum aut conductitium, ſi diribitoribus in exercitus & armorum luſtratione probetur. Defatigatis enim aut veteranis aut cæſis ſubinde novi ſubſtituuntur, quorum perpetuum ſupplementum ac ſeminarium illos jure dicas. Nam & hoc lege publica cautum eſt, ut ſubſidiarius miles in pace belloque perpetuus alatur: qui ad incertos belli caſus in promptu ſit reipub. Et inter artes publicæ tranquillitatis tuendæ eſt, neve otioſa manus laſciviat, vel bello vel belli labore occupatos tenere.

CAPUT II.

De armaturâ veterum Sueogothorum. De Longobardorum nomine per occaſionem. De vexillis, ſignis, & bandis veterum. De Standardo. De Dracone & Agno, duobus belli & pacis inſignibus, & quid ea notarint. De noſtri temporis Armamentario.

NUnc à conſcriptione & delectu militum ad *ARMA* militiæ inſtrumenta, imò ipſorum militum alteras quaſi manus & lacertos progredimur. Primo & ſimplici ſeculo ante inventum armorum uſum, clavis & fuſtibus humanum genus pugnaſſe, teſtes authores habemus. Horatius lib. 1. ſat 3,

Vnguibus & pugnis, dein fuſtibus atque ita porrò
Pugnabant armis, quæ poſt fabricaverat uſus.

Noſtrates primùm ex his oris egreſſos etiam ſudibus & clavis armatos, & inde eorum exercitum Klubbohâr dictum, ſcribit Olaus Petri in ſuo Chronico circa finem vitæ Engilli; & Klubberätten / *jus fuſtuarium*, ubi jus in vi & armis eſt. Vid. P. Petrei Chronic. Suet. libr. 1. pag. 53. In hiſtoria rerum

Danic. Pontani lib. 7. pag. 487. Klubbeheer pro Knubbeheer emendandum videtur. Sed uſus paulatim aptiora & concinmora invexit arma. Veterum Sueogothorum præcipua fuerunt gladius, galea, clypeus, thorax aut lorica, arcus cum ſuis ſagittis. Id obſervavamus ex lege Helſingica cap. 14. de judicio territ. (Tingmål) ubi ſic habetur: Nu ſkal hwar wigher man / ſom atirtan åra gammal år / hafwa ſemfolt wakn (vel ut eſt in LL. Oſtrogoth. Fl. 6. wåd ok Sårm. § . 1. Folk-Wapn) Swärd eller öxe / iärnhat / ſtiöld / bryniu äller muſu och bughu medh trim tylſſtum arffwå I. e. *Quilibet vegetus miles octodecim annorum habebit quinque arma, gladium vel ſecurim, galeam ferream, clypeum, thoracem ferreum aut loricam, & arcum cum triginta ſagittis.* Vocem Bryniu verti *loricam.* Sic enim eſt in Gloſſario Latino Theotiſco: *Thorax, militare munimentum, lorica* Brunia. Et in LL. Norveg. tit. de reg. elect. cap. 25. Panſſar äda Bryniu. I. e. *Lorica* vel *Brunia.* Vnde Becmannus in erudito Originum opere in voce *Breno* alucinatur, cum *Brynn* fuiſſe galeam criſtatam notat. nam etiam in modò allata lege Helſingica galea diverſa ponitur à lorica. Fortè queat ad hujus vocis originem referri *Brinnio*, nomen ducis Caninefatum apud Tacitum 5. Hiſt. quaſi *loricatum* dicas. In Heldenbuch *Brinno* lorica ſæpe dicitur. Inde etiam Sueogothis *palpebræ* dictæ bryna vel ögnabryna / aliàs öghnwern / quod oculis ſint loco munimenti. Runna vel Rynna genus teli aut *pili* priſcis fuit. Inde Ennius:

Runata recedit,

id eſt *pilata*, ut Feſtus in *Runa* obſervat. Caſtricomius & Merula in Notis ad Ennium exponunt telum vel pilum longiorem habens cuſpidem: quod Belgis en Runſpet / Sueogothis een Rynnpook nuncupatur.

Antiquis Gothis etiam *lanceam* vel *bipennem* in uſu fuiſſe notat Sidonius lib. IV. epiſt. XX. Hinc Hallebard vel Hellebard & Bardiſan voces tale quid notantes adhuc uſitatæ; ita dictæ ab Hall / vel ut veteres pronunciabant, Heall / *palatio* vel *aula*, & bard *bipenni*; quaſi *aulicæ lanceæ* vel *bipennes*, quales ſolent à ſtipatoribus præferri Principibus. Inde *bardacium* pro *haſtili* apud Cedrenum, & Barde vel barte *aſcia* hodieque Saxonibus vox reliqua, & wurffbard / *pedum paſtorum*, de quibus plura Martinius in Lexico Philologico. Hinc etiam Hallebardier

ſatelles vel *ſpiculator*, notante Iunio. In Eraſmi Colloquiis, in Cyclope Evangeliophoro eſt: *Iam balbarducha erat in cervicem vibrata*, ab hall & barda vel bardagh *pugna*, quæ voces crebræ ſunt in veterum Sueogothorum Annalibus & Legibus. quidam verò deducunt ab hell/ *claro, ſplendenti, flammeo* (velut S. *Olai* Regis Norveg. *ſecuris* Hell appellata eſt, ut eſt in veteri Chronico Norveg. pag. 330.) & bard *bipenni*. Ab iſtis *bardis* aut *longis bardis* potius nomen ſuum traxerunt *Longobardi*, quam (ut vult Paulus Diacon. de geſtis Longobard. libr. 1. cap. 9.) à *longis barbis*. In qua ſententia me confirmavit Krantzius lib. 11. Danicæ hiſtoriæ cap. 21. *Non potuit* (inquit ille) *uni nationi vocabulum longarum barbarum tribui, quod erat omni regioni commune. Equidem illâ ætate viri promisſis barbis utebantur.* non tamen placet ejus derivatio à *longis barbaris*. verior illa à *longis bipennibus* aut *lanceis*. Ita cl. Voſſius in de vit. ſerm. 11, 17. in *Saxa*: *Longobardi non à Latina voce barbârum nuncupati, ſed à longis bardis ſive bartis*, hoc eſt, *bipennibus quas geſtarent*. Et Stiernhielmius in ſuis ad me literis: *Norvegis unde Longobardos exiiſſe mihi certum eſt, nulla arma magis frequentia fuere. unde Leo in inſignibus regni ejuſmodi Bardæ erectus innititur. In patria mea apud Cuprimontanos, me puero, publico edicto vetitum eſt ne geſtarent ejuſmodi* langſkaffſtade barder / id eſt, *lanceas vel bipennes*.

Nec novum, ab armis nomina viris aut nationi integræ imponi. Sic Rollonis Normannorum Principis filius Guilielmus *Longoſpada* à *longo* quem geſtavit *enſe* dictus eſt, teſte Camdano in Britannia. Sic etiam Saxones à *cultris* vel *gladiolis brevibus*, quos *ſaxas* priſci vocabant, dictos volunt. nam ut teſtis eſt VVitichindus libr. 1. Annalium Saxon. pag. m. 3. *cultelli* veteri Saxonica lingua *SAHS* dicebantur: & telum miſſile, Sax vel Handſax in veteri Chronico Norveg. ſæpe occurrit; & Sax hodieque Sueonibus eſt *forceps*. Ab eadem Bardorum origine videtur deſcendere *Skokrbardi*, quod exſtat in monumento Norvegico, VI, 12. Monumentorum Danicor. VVormii, quibus de patria ſua bene meritus eſt. Quantum ego videre poſſum, *Skokrbardi* fuit nomen *ſaltuarii* vel ſilvæ cuſtodis aut defenſoris, à ſkokr vel ſkogr *ſaltu*, & bardi *pugnatore*. Niſi potius ſcriptum fuerit wardi / id eſt *cuſtos* vel *protector*, qui Gallis eſt *Gard de foreſt*, Italis *Guardaboſco*,

dabosco, Germanis Waldmeiſter / foreſtmeiſter. Hanc originationem firmat vox prædii *Skalevold*, in quo iſtuo monumentum repertum eſt, quod nomen habet à ſkalla/ *venatione*, ita dicta veteribus à *ſono* & clamore venantium latratuque canum & *VVald* ſaltu vel nemore. nam utrumque tam *vold*, quam *ſkog* nemus ſignat. Sed hanc meam conjecturam peritioribus ulterius dijudicandam committo.

Præterea priſci Gothi *ceſtra* vel *malleo ferreo* in miliiia uſi ſunt, quo perſringebant hoſtium clypeos, & loricam: ut ferrum magis in corpus adigerent. Vnde adhuc nomen manſit Härhammer/ Stridzhammer/ Gländshammer/ à dimicatione militari ita dictum. Nec defuerunt veteribus *catapultæ* & aliæ machinæ bellicæ pro iſtius temporis uſu, quibus mœnia quaſſarent & perrumperent, quoties urbes aut arces eſſent oppugnandæ. unde in libro vet. Suedico Konungſtyrelſe pag. 85. & 86. fit mentio *catapultarum* & *arietum*, blidhom och buttom. In veteri Gloſſario Teutonico-Latino Blijde explicantur *machinæ, tormenta*; & Blie catapulta in Sylloge Nominum Danic. Pontani Hiſtoriæ Danicæ adjecta, pag. 799.

Nos autem hodie bello decernentes, à cœlo, fulmina & grandinem emittere, didicimus: quæ tamen ingenioſâ vi ita intendimus & aſperamus, ut majora & præſentiora fulminum terreſtrium & ferreæ plumbeæque grandinis, pulvere nitrato & igni mixtæ, mala in hoſtium capita ejaculemur & effundamus, quam ullis telis aut machinis bellicis antiqui potuerunt.

Præter arma veteribus erant ſua *vexilla*, Tekn vel Hertekn & Märke olim dicta, uti eſt in priſcis Annalibus, planè ut Latinis *ſigna*: quod nimirum notarent deſignarentque, cui ſe ordini quiſque militum aggregare deberet. Inde Märkisman / *vexillifer* eſt in Legib. aulic. Norvegic. Aliàs vexilla Baner appellata ſunt à ban vel band *faſcia*, quam olim haſtæ vel perticæ loco vexilli alligabant. cujus hæc notatio erat (& adhuc eſt) ut qui ſub eodem ſigno militabant, arctiſſimo ſe fidei vinculo conſtrictos eſſe ſcirent, nec niſi morte ſe à vexillis, in quę jurarant, & à ſe invicem divelli paterentur. Sic illa dictio quâ hodie utimur, *fana* aut *fenniken*, à veteri *fanon, linteolo* vel *operimento*, ut Papias notat, deſcendit, ſive a funon *faſciis* aut *vinculis*, quæ vox occurrit apud Otfridum

in Evangel. 3, 4. ubi agit de Lazaro per Chriſtum à morte ad vitã reducto & reſuſcitato:

Mit lachanon biwuntan/
Joh funon gibuntan.
I. e. *Linteo involutus,*
Et faſciis ligatus.

vid. etiam Lindenbrog. Gloſſ. in Cod. LL. antiq. in v. *Fono.* Sed baner / ut ante cœperam dicere, eſt propriè a ban vel band. Gloſſarium Græco-Latinum Βάνδον *ſignum*; & βανδό-φορος apud Procopium libr. 11. Hiſtor. Goth. eſt *vexillifer.* Vexillum vel ſignum regium aut reip. vulgò dicitur Standard / Gallicè *eſtandard*, à veteri Gotho-Teutonica voce Standa / ſtanta *ſiſtere*, quaſi *ſignum ſtatarium.* Inde etiam Germanis judicium militare Standrecht adpellatum: quod in eo, vexillis in terrâ defixis jus diceretur.

Præter iſtæc ſigna & vexilla olim duo circumferebant inſignia Gothi, tempore belli imaginem *Draconis* contorti & alati, (*textilis anguis* dicitur Sidonio in paneg.) tempore pacis *Agni* figuram. Hujus rei clarum facit indicium inſigne illud monumentum quod in urbe Gothâ repertum, olim veteri turri affixum, deinde illâ deſtructâ in veſtibulo curiæ locatum fuit, ut teſtantur rhythmi iſti Germanici:

Als man abbrach den alten Thurm /
Daran ſtund diß Lamb vnd Lindwurm.
Das Lamb die Gothen geführt han zu friedens zeiten /
Den Lindwurm wid'r ihre feind in ſturm vnd ſtreiten.
Quando vetuſta foro Gotthano diruta turris,
Inventum eſt iſtic inſigne Agni atque Draconis.
Agni inſigne Gothi geſtarunt tempore pacis,
Tempore ſed belli contra hoſtem inſigne Draconis.

Hæc monumenta ſignificant, in armis Gothos formidabiles, in hoſtem acres ac ſtrenuos, domi erga ſuos fuiſſe lenes & tractabiles. Quod Theodericus rex Gothorum in Italia ſuo confirmat teſtimonio apud Caſſiodorum lib. 3. Var. epiſt. 24. ubi ad provinciales Pannoniæ ita ſcribit: *Imitamini Gothos noſtros, qui foris prælia, intus norunt exercere modeſtiam.* Et lib. 7. epiſt. 25. *Sic Gothos noſtros Deo juvante produximus, ut & armis ſint inſtructi & æquitate compoſiti.* Iohannes Magnus abſque dubio huc etiam reſpexit, dum lib. 7. Hiſtor. cap.

XLI. ita ſcribit: *Gothi domi non ſecus ac agni converſantur, foris autem & contra hoſtes leonum ferociam imitantur.* Idem de noſtris & hujus ævi Gothis prædicat Iohannes Huguetantius Gallus, in inſigni ſuo Suediæ elogio:

Te miramur ardentium animorum gelidam genitricem.
Miramur tuos in pace Agnos, in bello Leones.

Hoc nimirum virtute belligerantium dignum eſt, ut cum ſumtis armis leoninos & fortes animos induant; cum poſitis armis iram, ferociam & odia ponant, atque erga deditos deviĉtosque mites & placabiles, erga amicos & domeſticos humani exiſtant. Aliàs *Draco* etiam vigilantiæ erat ſignum, qua ſi uſpiam, certè in bello opus eſt: ubi tot circumſtant inſidiæ, cautis declinandæ, ſecuris promtæ: ubi nec tuæ occaſioni deeſſe, nec ſuam hoſti dare debes.

Armamentarium verò regni Suedici hodie tam locuples & inſtructum eſt tormentis bellicis majoribus & minoribus præter bombardas majores & minores, gladios, bipennes & alia hujus generis arma, ut nulli in Europa cedat, plura etiam ſuperet armamentaria. quotannis enim nova veteribus accuduntur: nec opus eſt, ut quondam, alienis armis noſtro ferro & ære factis & redemtis militem armare; ſed exercitum domi natum, ſcriptum & exercitum, claſſem domi fabricatam, etiam armis è materia domi nata, conflata & formata munire promtum eſt, ſuperfluis inter exteros cum luculento regni fructu diſtractis.

CAPUT III.

De exercitiis militaribus veterum, ludis equeſtribus & pedeſtribus. Quam agiles olim Suedi hodieque Finni in currendo ſoleis ligneis. De Skridfinnis. De ludo Scaccorum. De exercitiis hodiernis.

HActenus arma militis vidimus, nunc quomodo ſe ad ea & ad ipſam aciem exercuerit, contemplari ſupereſt. Etiamſi verò primi ad virtutem militarem ſtimuli ſint, animus cordatus atque patriæ ſtudium & amor; non parum tamen exercitia militaria ad eam conferunt: quæ, ut uſus ferrum ſplendidum, ita milites armis habiles atque acres reddunt. Veteres liberos ſuos ad illa educebant, quæ adultis uſui eſſe poſſent; quæque à teneris membrorum & animi robur

robur intenderent. Durum à ſtirpe genus, recens natos frigidæ immergebant: pueros in balneis ad cruorem uſque cædentes ſanguinem ſudore miſcebant: ut eos gelu, plagis & unda paulatim indurarent, atque doloris & voluptatis, quæ virtutis militaris impedimenta ſunt, in prima ætate ſenſum illis minuerent. In palæſtra ſic exercebantur, ut ad datos acceptoſque ictus, vel leves ſuperciliorum nutus edere refugerent, & corpus animumque in eodem habitu continerent, ut referunt Iohannes & Olaus Magni. Hic locus me monet Dalecarlorum, de quibus hæc Iunius in Batavia ſua ſcribit: *Egregia militiæ laude nobiles ipſi ſunt Dalecarli, natio bellicoſa, & in quam aptè quadret, quod de Æacidarum gente extulit poeta:*

Prælia quæ pluris ducit quam fercula menſæ.

quibus ludus eſt nuda capita gladiorum ictibus exponere: quod crania habent ſpisſima durisſimaque, quæ ſauciata injecto medicati lardi tomo perſanant.

Luctationes & gladiatoriam artem, quibus multum dediti erant Gothi, inprimis ad fortitudinis & decoris palmam, ad agilitatem, dexteritatem & expeditiorem in armis uſum exercebant. Non niſi unus cum uno congredi debebat, ex veteri luctatorum more & inſtituto. Vnde cum duo Frovini filii contra unum Attilum decertaſſent, illud ut probroſum poſtea in proverbium abiit: Attiles bane bröt gamble kämpara wane. *Attili cædes violabat priſcorum luctatorum morem.* Sed & paribus armis atque intra circum vel definita certa ſpatia ferro dimicandum erat, quæ egredi non licebat. Eorum veſtigia quædam hodieque in Hammerby pago ad viam publicam Holmenſem oſtenduntur. Confer Ioh. Magnum Hiſt. Suec. 2, 7. 28. & 4. 7, 16. VVexion. Deſcript. Succ. 9, 1. Eodem fine ludicrum erat adoleſcentibus, inter gladios atque infeſtas frameas ſaltu ſe nudos jacere, quem ludum vocabant Logdisleкan / ut notat VVormius in libello de literatura Gothica, quaſi dicas *gladiatorium ludum*: Logdi vel Lochti fuit gladio nomen, more veterum, qui gladiis etiam nomina impoſuerunt; Germani appellant Schwerdtdantz / *tripudium gladiatorium*, de quo Tacitus Germaniæ cap. 24.

Præter iſthæc haſtiludiis & certaminibus equeſtribus frequentem operam dabant; ad quæ nemo niſi nobili & ho-

honeſto loco natus admittebatur. cordato ſanè inſtituto: ut ſic in nudis quoque nobilium exercitiis virtutis meritum occurreret; & quales in ſeriis eſſe oporteret atque ipſo campo militari, cogitaretur: quum ne quidem in campeſtri & equeſtri ludo niſi virtutis decore nobilitatis locus eſſet. Hinc mos illle adhuc ſupereſt, ut ex infami vel inæquali coniugio natis nobilibus haſtilis aut lanceæ geſtatione atque uſurpatione in publicis feſtivitatibus ac ludis equeſtribus interdicatur. Sed ad cætera veterum exercitia pergamus. Modò juvenem præcinctum gladio, clypeoque munitum de terra inſilire equum artis erat, modò deſultare: modò equum in gyrum torquere, modò ſiſtere: modò telum emiſſum rurſusque demiſſum inter equitandum impigra manu excipere, exceptumque ſubitò retorquere: quod Totilam Gothorum regem à puero fuiſſe edoctum, teſtatur Procopius lib. 3. Hiſtor. Gothor. Nonnunquam ſaxa, perticas, machinas, pecora protenſis brachiis humo tollere & transferre ludicrum erat: ut lacertos redderent intrepidos ac robuſtos. Anachis de Chuniberto apud Paulum Diaconum lib. 5. de geſtis Longobard. *Tempore patris, quando nos eramus juvenculi, habebantur in palatio verveces miræ maginitudinis, quos ille ſupra dorſum lanam eorum apprehendens, extenſo brachio à terra levabat, quod ego facere non poteram.* Iaculandi vero tam periti quotidianis exercitiis evadebant, ut ſagittas in bello non ſolum directè, ſed etiam in ſublime tam deſtinato ictu mittere poſſent, ut in ſubjectorum hoſtium capita deſuper caderent. Meurſius Hiſt. Dan. lib 11. in V. Iohannis pag. 30. *Magno Dani impetu in hoſtem eunt. nec minore ſe virtute Dalecarli tuentur. Tela, quæ Schita lingua patria appellant, non directè verum in ſublime mittunt, ut in prælantem hoſtem deſuper cadant.* Schita, inquit, appellant tela, Skot vulgò Sueci ſolent appellare. Sed veteribus quoque Getæ vel Gothi ob arcus peritiam laudabantur. Claudianus lib. 1. de laud. Stilic.

Non arcu pepulere Getæ, non Sarmata conto.

Quidam adeò curioſę diligentię erant, ut, dum iter in patriâ faciebant, ſimul conſiderarent obvios montes, colles & convalles; quidque agendum illis foret, ſi hoſtis hujusmodi loca inſedjſſet: aut ſi ipſi occupaſſent, quomodo adverſus hoſtem defen-

defenſuri eſſent. Ad veros autem præliorum conflictus, & locorum munitorum expugnationes ludicris pugnarum, caſtrorum & vallorum præparabantur. Ita dum etiam extra bellum, non tamen extra ſortes belli cogitationes erant: ut præmeditati omnibus caſibus felicius occurrerent; nec tum demum inciperent diſcere, quum ad manus deveniretur. Etiamſi enim cognitio rerum militarium uſu & experientiâ firmetur, tamen refert haud planè rudes ad militiam accedere, præſtatque à ſuis quam ab hoſte doceri. illud enim commodo, hoc ſæpe detrimento conſtat, ex proverbii Suedici effato:

Om ſienden ſkal låra oß ſtrida /
Så wil wårt kinbeen ſwida.

Inſuper curſus certamen priſcis frequens erat, in æſtate campum pedibus exercere, collem præcipitem aſcendere; in hyeme ſoleis ligneis nives tranſcurrere feriſque inſidiari: non ut celeritate pedum fugiendi promtitudinem addiſcerent, ſed in bello ſic hoſtem, ut feras in otio per nives inſectandi facilitatem ſibi adquirerent. In hujuſmodi curſus genere magis olim Suedi, Finni autem ſemper excelluerunt. in cujus rei laudem hos aliquando verſiculos effudi:

Quando vehunt nivibus denſis ſola lignea Fennos,
Currere non nivibus, ſed volitare putes.

Ab iſtis ſoleis ligneis quas Saxo lib. IX. *lubricos ſtipites & vehicula pedum,* Finnones Sukſi/Suedi Skidar appellant, *Skidfinni* denominationem ſortiuntur, veteribus *Scritofinni* vel *Skridfinni* à *divaricatione crurum* ſkrijda aut *ſubſultatione* dicti: & inde Skridſchoo *ſoleæ ferreæ* nuncupantur Germanis & Batavis, quibus apud eos hyeme flumina congelata juventus tranſcurrit. De iſtis Skridfinnis & ſolearum lignearum uſu plura Paulus Diaconus lib. I. de geſtis Longobard. cap. V. Olaus Magnus lib. I. cap. V. Adamus Bremenſ. Hiſt. eccl. cap. 231. Iohannes Magnus libr. V. cap. 13. A Bureus in deſcriptione Sueciæ. Illas Starcaterus hîc primus inveniſſe dicitur: qui apud Iohannem Magnum 5, 11. ita de ſe:

Primus ligniferis docui decurrere plantis.

Præcipuus earum uſus eſt, nives ineluctabiles illis ſuperare & hoſtem celeriter inſequi, & cum nivibus ſimul luctantem facilius cædere, ut factum ſub Filimero & Iohanne III. Regibus Suetiæ: & murices ferreos clam ab hoſte defoſſos

abſque

abſque noxâ illarum beneficio tranſire. Sed Carolus IX. laudatiſſimæ memoriæ Rex ſoleas ferreas, quales adhuc in Regio armamentario aſſervantur, tanquam præſtantiores fieri curavit pro munimento pedum adverſus murices, quippe minus muricibus pervias ac penetrabiles, quàm ligneæ ſoleæ etiam craſſiores eſſe queant; quas ſi non penetrent tribuli ferrei, tamen impediunt ac morantur.

Nihil jam dicam de venatione etiam aliis gentibus uſitata, quæ cum modo & in tempore exercita, pulcrum belli ſimulacrum eſt. Quid? quod non paucos ludos etiam in pace ad militiæ uſum direxerunt, quorum adhuc nonnulli frequentantur: velut metas figere, caſtra metari, aciem inſtruere adoleſcentes ludendo, excurſiones facere, obvios capere & in caſtra ducere, cygnorum & anſerum certamen inire, aliaque hujusmodi ludicra agitare, quæ feriarum belli meditationum ſint proluſiones quædam. Illud pugnæ ludicrum, quod ſedendo pugnatur, vocaturque *ludus latrunculorum* vel *Scaccorum*, ab Orientalibus, inprimis Arabibus & Perſis, (quibus *Shac* rex eſt, unde *regis ludum* dixere, ut obſervat Bochartus Geograph. ſac. p. 1. lib. 2. cap. 20) ad Europæos profectum, & in his ad Scandianos ac Teutones, adhuc refert notio vocis Skattaſt vel Skatſpil / deductum apud illos ê proxima origine & voce ſkaka / quod eſt *concutere, rapere*, latronum & militum proprium. Inde Scahero luage / *latronum ſocietas* eſt apud Otfridum lib. 2. Euangel c. 11. pag. 163. & Scandianis Skjälmader *latro viaticus*, Schecher vel Skeker am Creutz / *latrones in cruce*, in veteri Bibliorum verſione Germanica. Iſte ludus, ut notum eſt, repræſentat quidem imaginem militum in acie diſpoſitorum, & tamen latrunculorum dicitur ludus, quod prædatio ſit pars militiæ, & quod iſti imaginarii milites latronum more inſidientur, aut à latere adoriantur, unde Ovidius de eo lib. 2. de Arte:

Sæpe latrocinii ſub imagine calculus ibit;

Et Martialis 14, 17.

Inſidioſorum ſi ludis bella latronum.

Adhibebatur is ludus à veteribus Gothis non ſolùm ad explorandos mores & affectus hominum, præſertim procorum aut virginum, ut ſcribit Olaus Magnus lib. 15. cap. 12. ſed inprimis, ut acuerentur ingenia ad hoſtem arte cædendum, ad inſi-

inſidias hoſtiles declinandas, ad ancipitem belli fortunam diſcendam. Sidonius de Theoderico Gothorum rege lib. 1. ep. 2. *Putes illum & in calculis arma tractare. Sola eſt illi cura vincendi.* Hæc de præcipuis veterum Exercitiis militaribus.

Sed & hodie in campo domeſtico magna cum induſtria exercentur & parantur ad ea, quæ in hoſtili ſolo uſurpaturi ſunt milites. & velut antea glebam, dum ruri erant, ſic militiæ adſcripti inimicas urbes ſubigere docentur; haſta, gladio, bombarda ſcienter hoſtem ferire: ſub armis ad multum ſpatium decurrere; ordiuem ſervare conſueſcunt, & quotidianis exercitiis erudiuntur: quæ una cum laboribus tam in pace quam bello frequentant: ne per quietem otioſæ manus laſciviant, aut in ſubito rerum diſcrimine ab exercitato milite reſpub. à virtute miles deſtituatur, quæ exercitiis militaribus excitatur & retinetur.

CAPVT IV.

De expeditione militari. De conclamatione ad arma. Vocis Iodute vel Iadute ſenſus. De veterum præliandi & oppugnandi arces & urbes hoſtiles, defendendique ſuas modis.

VEtus mos eſt Sueogothorum, expeditionem militarem vectura, contributione & annona à ſubditis juvari, quam Ledungxlama antiquitas adpellabat. Si claſſe eſſet opus ad maritimum bellum, à quolibet territorio pro facultatibus ejus aliquot naves expediebantur, ut videre eſt ex cap. x. K B. Vpland. Legum & c. 12. LL. VVeſmann. Nec minus hodie quam olim promti ſunt ſubditi conjuncta ope & ſtudio juvare militum expeditionem, qui junctis copiis & animis pro patria pugnant.

Quando poſt expeditionem ad ipſa prælia admittebatur miles, conclamari ſolebat ad arma, &, ut à vicinis Saxonibus, ita Suecis, uti videtur, peculiari voce *Iadute* vel *Iodute*. De qua voce hæc habet Kranzius Saxoniæ lib. 5. cap. 36. *Eam, quæ hodie extat, conclamationem ad arma & auxilium non ab idolo* (quale plebi ſuperſtitioſæ Saxonum olim Iodute fuit) *ductam aut vano deo, ſed eſſe vocem Italicam aut Gallicam Io adiute mi doctiores arbitrantur.* Iſtam autem formulam *Iadute* vel *Iodute* etiam Suecis, quum ad arma & auxilium militare conclamaretur,

retur, uſitatam fuiſſe, firmare videtur, quod in Suecica Bibliorum verſione, Ierem. 12.6, ubi de *conclamatione populi* ſermo eſt, Sueticè redditur: Ropa Jadwt öfuer tigh. Et cap. 15, 10. Öfuer huilken hwar man Jadwt ropar. Hæc vox à Saxonibus aut peregrino milite ad Suecos, & à formula conclamationis ad arma, ad alias vociferationes in quacunque re luctuoſa aut periculoſa aut maledictione tranſlata videtur. Vnde Kranzius lib. VI. Metropol. cap. 7. *Ruſtica plebs (ut eſt ſuperſtitioni propior) idolum coluere, tanquam veterem Saxoniæ deum quem Iodute dixere. Permanet hodie execrabilis illa vox, ut in omni repentino periculo exclament eo more Saxones. Derivatum autem autumant ex Italico verbo* Io adjute mi, hoc eſt, *adjuvate me: ſive à memoria Druſorum permanſerit in provincia, ſive citeriori ætate manaverit per quamlibet occaſionem in noſtram gentem.* Sic hodieque inferioris Saxoniæ populus de multum vociferante aut clamante ait: He röpt jodut. Elias Schedius in lib. de Diis German. Syngr. 311. cap. VI. quaſi *adjutorii ſignum* Saxonibus olim fuiſſe notat: ex qua occaſione vox ad poſteros manarit, de qua ſatis ante dictum eſt. Vt hodie gens noſtra, ſic olim, quoties oportunitas & vires aderant, hoſti pugnæ copiam facere atque acie decertare non detrectabat. Quemadmodum autem in aperto prælio acrius ac præſentius eſt diſcrimen, ita, ſi proſperè depugnetur, virtus conſpectior, victoria glorioſior & fortuna major eſt. Sanguine redundantes animiſque fervidi ſtrenuè in hoſtem vadebant milites: aut vincere aut occumbere parati. Ne tamen ille impetus in temeritatem deſineret, aut amiſsâ prima vi ſubitò torperet, ducum prudentia, ratio & uſus ita moderabantur, ut audaciæ conſilium, utrique fortuna non deeſſet.

Quamvis aperto magis bello quam dolo pugnare, virtuti ſuæ convenientius exiſtimarent Gothi, ut notat Ioh. Magnus lib. 23. cap. 12. tamen ſi vires non ſufficerent, aut vis armata locum non haberet, aſtu quodam hoſtem ſuperare connitebantnr. Præterquam quod ſilvæ occultandis adverſus hoſtes inſidiis habiles ſunt, aliquando, quà hoſti tranſeundum erat, arbores prope viam ſic accidebant ut levi motu impulſæ in ſubeuntes provolverentur, fatalique ictu copias hoſtiles obtererent. Vbi neceſſe erat arboribus ſucciſis viam hoſti præcludebant aut impeditam reddebant, quod een bro-

ta / ſive *ſella een brotta* hodieque ſuâ linguâ dicunt. Nonnunquam tribulis terra ſumma tectis, aut inſidioſis foveis hoſtium irruptionem retardabant. interdum covinis, enſiferis & falcatis curribus hoſtium ordines turbabant ac diſijciebant. Verum quia iſti currus laxatis cautè ordinibus per innoxios tranſmittuntur, & levi impedimento ſufflaminari poſſunt, & locum ſemper æqualem planumque deſiderant, tandem in uſu eſſe deſierunt. Tacitus quidem 12. Annal. prodit, nihil tam ignarum exteris fuiſſe, quàm machinamenta & aſtus oppugnationum. at Romanis eam partem militiæ maximè gnaram. Facile quidem largimur, Romanos ea præcelluiſſe. nihilominus haud inviti credimus, Sueogothos quondam etiam operibus ſuis aggreſſos oppugnationem caſtellorum, arcium & urbium, ſuas habuiſſe dolabras, balliſtas, arietes quibus muros perfringerent & ſubruerent: quum id gladiis & telis ſolis nullæ manus poſſint. (vid. ſup. c. 2. h. lib.) Si verò alia ipſis defuiſſent, utique ligonem & palum ad manum habuere: quæ militari proverbio demum illa eſſe dicuntur, quibus arces & propugnacula extruuntur & deſtruuntur. In expugnatione murorum & aliorum munimentorum, ad dextram, ſiniſtramque capiti quaſi vallo conſertorum clypeorum objecto, ictus ſagittarum fundarumque hoſtilium eludebant. qui hoc faciebant milites, à ſuis *vivi aggeres* honoris & uſus cauſſa appellabantur. Inſuper equos æneos aut ferreos fabrefactos muris obſeſſorum admoverunt, qui naribus & ore vivum ſpirabant ignem, & quæ non poterant adire tecta, mœnia ac propugnacula, flammis tamen eructatis contingebant. meliores equo Troiano: non enim occulta fraude, ſed apertè nocebant, pro viris & ferro ignem effundentes. Præter iſtos *equos ignivomos* ſuas etiam habebant *Veltas*: ita ſua lingua à *volvendo* nominabant. Hæ erant hujuſmodi: arbuſta & ſarmenta confertis juniperis, pice & cortice arboris betulinæ, materia igni nutriendo apta, reſtibus conſtringebant. mox incenſa ventoque proflante adjuta, propugnaculis & arcibus admoliebantur, tanto nonnunquam congeſtu & mole, ut centum viri in iis advolvendis occupati eſſent. Iſtę *VVeltæ* ignem latè circumquaque ſpargebant, & obvia quęque crepitantibus ac ſævis flammis correpta atque combuſta, in cineres dabant. Ita quidem obſeſſores cum obſeſſis egere.

Si

Si autem ipſi in præſidiis locati,ab hoſtibus obſidione premerentur, cratibus vimineis muros obtegebant: quibus vim miſſilium frangerent aut ſiſterent. interim jaculis & pilis ex arcibus & muris hoſtem deſuper impetebant, magnique ponderis ſaxa & ſudes in ſubjectos devolvebant. Interdum calcis ardentis pultem in adſcendentem & oppugnantem muros hoſtem profudere: quæ veſtem, capillos & cutem depaſcens, maximi tormenti loco erat. Cæterum de his & univerſis veterum Sueogothorum decertandi modis tam maritimis quam terreſtribus, in totis quatuor libris accuratè egit Olaus Magnus; quo lectorem remittendo hîc brevior ero: præſertim quum hodiernus præliorum & oppugnationum modus à veteri multum inſtrumentis militaribus, arte, & uſu diſtet. Superiora tamen vel ideò obſervaſſe refert, ut inde pateat, nec veteribus defuiſſe artes, animum & fortunam expugnandi vires hoſtiles, & poſteris adhuc ſupereſſe.

CAPUT V.

De moderatione victoriarum, atque erga ſupplices, deditos & inermes humanitate Sueogothorum, ejusque fructu.

QVanquam priſcos Gothos ab omni truculentia in bello penitus abſolvere & excuſare non poſſumus: quippe aliquando captivos Marti victimas devoviſſe aliaque feritatis exempla edidiſſe illos accepimus; attamen ſtrictæ diſciplinæ adjumento adhuc ethnici, & maximè ex quo Chriſtiana religione imbuti fuerunt, moderatius in devictos conſuluerunt. Procopius & Oroſius lib. 7. cap. 36. authores ſunt, poſtquam Gothi Romam ſub Alarico rege occuparant, ad edictum regium eos à S. Petri & Pauli templis iiſque qui eò ſe receperant, aut iſthic ſacra faciebant, ferrum & manus abſtinuiſſe. Hanc illorum moderationem Auguſtinus lib. 1. de Civit. Dei cap. 1. ita extollit, ut ſupra Romanorum laudem ponat. Iſidorus in Chronico Gothorum notat, etiam ipſis qui extra loca ſacra erant, ad ſolam nominis Chriſti mentionem (tanta illis Servatoris noſtri reverentia) ſævitiam armorum peperciſſe, & multa millia Romanotum evaſiſſe. Aliud moderationis exemplum referunt Oroſius dicto loco & Freculphus in Chronico ſuo, quod eſt tale: Diſcurrenti-

bus per urbem militibus Gothis, quum fortè unus eorum prævalens & Chriſtianus ſacram Deo virginem ætate provectam in eccleſiaſtica domo deprehendiſſet, illam abſque mora, quidquid opum & auri poſſidebat, in medium proferre juſſit. Quod ubi factum, miles magnitudine & præſtantia illorum theſaurorum captus attonitus ſtetit, quem virgo ſic affata eſt: *Hæc Petri Apoſtoli ſacra miniſteria ſunt. aufer ſi audes. de facto tu videris. ego quia defendere non valeo, neque tenere audeo.* Ille metu numinis & fidelitate virginis motus, hæc ad Alaricum retulit, qui continuo reportari ad Apoſtoli Pauli baſilicam univerſa, ut erant, vaſa imperavit: virginem omnesque qui ſe adjungerent Chriſtianos eodem cum præſidiis incolumes deduci curavit. Sed & Gothos leges Italis devictis reliquiſſe, nec omnem eis agrum ademiſſe ſed cum illis partitos eſſe legimus.

Malchus Philadelphenſis in hiſt. Byzantina ſcripſit (ut eſt in excerptis Legationum) Gothos non ſolum nefas duxiſſe, ipſos vim facere deditis & ſupplicibus, ſed etiam ab aliis vim inferri prohibuiſſe. Verba ejus hæc ſunt: μὴ μὴν εἶναι ὅσιον Γότθοις, ἱκέτας καὶ σωτηρίας δεομένους ἀνθρώπους τοῖς λαβεῖν βουλομένοις ἐκδιδόναι προχείρως. I. e. *Nefas eſt Gothis ſupplices & eos qui ſalutem deprecantur his qui eos compredendere & vitam eripere volunt, prodere.* Idem Auguſtinus lib. 3. de civitate Dei cap. 29. *Gothi,* inquit, *tam multis pepercerunt, ut magis mirum ſit, quod aliquos peremerunt. At verò Sylla vivo adhuc Mario ipſum Capitolium, quod à Gallis tutum fuit, ad decernendas cædes victor inſedit.* Velut ergo Sulla naturam ipſam & jus gentium, cæſis civibus & ſupplicibus, gravi contumeliâ affecit; ita Gothi eadem reſpexerunt in deditis & ſupplicibus clementer habitis. Iohannes Magnus lib. 4. cap. 9. de hodiernis eorum moribus: *Supplicem aut debilem vel arma abiicientem occidere etiam hodie apud Gothos ſempiterno opprobrio dignum computatur.*

Tempore Leonis Imperatoris in urbe Byzantina quidam Gothus nomine Oſtrus Aſperis Patricii, principis Senatus & amici ſui à tyranno occiſi necem ita ultus eſt, ut cum aliis Gothis palatium ingreſſus, præcipuos facinoris authores ac miniſtros interemerit, & inde in Thraciam aufugerit. Ei hoc elogium Byzantini tribuerunt: *Nemo eſt amicus mortui, niſi ſolus Oſtrus,* ut eſt apud authorem vet. Chron. Alexand. p. m. 746.

Hujus

Hujus tantæ humanitatis fructum illum ceperunt victores, ut mallent devicti ſub Gothis modica tolerare, & pacificè vivere, quam inter ſuos divitiis abundare, & tamen iniquè ac duriter haberi. Sed & noſtra ætate *GVSTAVS MAGNVS* & ad Magni Patris heroicum exemplum Filia *CHRISTINA*, Regina noſtra Clementiſſima rerum proſperitatem reverenter habentes cum devictis ita egerunt, ut deditos in fidem, ſupplices in gratiam reciperent, inermibus lege militari parci juberent: pleriſque ſua jura & libertatem relinquerent, ſolâ injuriæ licentia illis ademtâ. Vnde ſcimus multos devictorum doluiſſe, ſe regium imperium non citius accepiſſe, ſub quo tam bene illis eſſet. Hoc autem victori præſtantiſſimum eſt victoriæ pretium & conſtans fructus, ſi devicti tam ejus imperium ament, quam arma reformidarant.

CAPVT VI.

De diſciplina militari Sueogothorum. De induratione corporis in victu, æſtus & frigoris patientia ac labore. De ordinum diſpoſitione. De præparatione ad pugnam per ſacras preces, adhortationem & exempla Ducum. De militum obſequio erga Duces & fide. De pœnis delinquentium.

QVum ſuperioris capitis initio dictum ſit, moderationem fortunæ non parum debere diſciplinæ militari, nunc, qualis illa fuerit & adhuc ſit, & quæ plura ejus commoda, paucis explicare placet.

Quamvis per tot ſecula cum diverſis hoſtibus bella geſſerint Sueogothi, & exercitum è ſolo patrio lectum in eodem per provincias paſſim diſtribuerint, donec illo adverſus hoſtem extra patriam opus eſſet, omnia tamen domi tam pacata & quieta deprehenduntur, ac ſi nullus in patriâ miles eſſet. factio, tumultus & rapina vel nulla, vel rariſſima. miles cum ruſtico tanquam filius cum patre degit & converſatur. eidem, dum vacat ab exercitiis militaribus, pro victu aut exigua mercede in opere diurno ſocias & miniſtras manus præbet. Hoc ſeveræ juſtæque diſciplinæ, hoc compoſitis induſtria & abſtinentia domeſtica moribus debetur. Minus enim laſciviunt, qui minus laxamenti ac voluptatis experiuntur.

A pueris ita educati ſunt, ut ſi ſitis urgeat, tenui potu, ſi ille non ſuppetat, inciſæ betulæ ſucco, ſive purâ aquâ pro potu utantur. Si fames premat, etiam corticem in modum farinæ ſubigere, in panis uſum ſpiſſare & comedere ſolent. Somnus & quies non in molli ſtrato, ſed humo aut ſtramentis capitur. Si ruſtico puero ſternatur lectus plumis ſuffartus, ejus corpori tam gravis eſt, quam ditioribus & delicatioribus ſcamnum aut humus. Lectulum malunt qui reſiſtat corpori, quam qui illud mergat, pigrumque ejus relinquat veſtigium. Ille durum, hic molle decet corpus. Ad expeditionem accincti milites armis potius & ferro, quam veſte nitent. Frigoris non minus patientes ſunt quam æſtus; & magis illius, quam hujus, cœlo ſuo durati. Pro miro refert Bertius lib.11. Germ. cap.16. Sueogothos milites in excubiis brumæ tempore horas perpetuas octodecim perduraſſe: quum in recenti omnium memoria ſit, exercitum in mediâ hieme contra hoſtem in campis teneri ſuetum: cui cum duobus ſimul inimicis Suedo & frigore pugnare, durum & inexpertum evenit. Si quid otii ſuperſit, illud exercitiis militiæ & labori, ducibus ac tribunis vitæ ſeveritate & induſtria præeuntibus, impendunt. Non enim in otio quidem illis otiari licet; nec ſanè expedit, ne deſidiâ fracti, hoſtem vel negligant vel metuant. Quod Marius quondam de ſe & ſuo milite jactavit, *eos doctos eſſe hoſtem ferire, præſidia agitare, nihil metuere niſi turpem famam, hiemem & æſtatem juxta pati, humi requieſcere, eodem tempore inopiam & laborem tolerare*; quod Vegetius dixit, *nunquam potuiſſe dubitari aptiorem armis eſſe ruſticam plebem, quæ ſub dio & calore nutritur, ſolis patiens, umbræ negligens, deliciarum ignara, ſimplicis animi, parvo contenta, duratis ad omnem laborum tolerantiam membris, cui geſtare ferrum, foſſam ducere, onus ferre conſuetudo de rure eſt: & minus timere mortem, qui minus deliciarum novit in vitâ*; hoc in milite noſtro ipſe belli uſus & experientia comprobavit, ex qua Arlanibæus in Armis Suecicis pag.74.75. ita loquitur: *Sueci & Finlandi frigoris quam æſtus patientiores ſunt; non fugiunt, niſi quodammodo cum natura ipſis pugnandum ſit: in victu parci, in labore impigri ſunt.* Idem Burgus lib.11. belli Suetici pag.118.119.120. & alii teſtantur; inprimis Heinſius in panegyrico *GVSTAVO MAGNO* ſcripto; atque res ipſa loquitur.

Or-

Ordinum verò & aciei diſpoſitione poſteri Reges, inprimis *GUSTAVUS MAGNUS* ſuperiorum Regum artem non parum pro hodierna belligerandi ratione ſuperavit. Equidem exercitum noſtrum in centurias & legiones diviſum, atque ita diſpoſitum eſſe ſcimus, ut hoſtem quacunque acceſſerit, petere promtus & expeditus ſit. ut pedites equitibus miſceantur, & ex re modò equites modò pedites pugnent, junctiſque copiis hoſtile agmen perrumpant. Ne verò hoſtili irruptioni ſit pervius exercitus, tormentorum commodo loco diſpoſitorum, haſtatorum & equitum præſidio quaſi vallo tectus eſt, & tamen intra ſe tam latis intervallis per cohortes & turmas diſtinctus, ut ordines apte ſervare poſſit: ut ad excurſionem, receptum, circumactionem, quoties neceſſum eſt, & ad tormentorum exploſionem juſtum relinquat ſpatium.

Quando hoſtis aggrediendus eſt, ad prælium milites precibus (quas aliàs ſolennes, & quotidianas in caſtris haberi moris eſt) ad Deum de proſpero ſucceſſu fuſis: oratione & magnanimitate Ducum excitantur. Præterquam enim quod intrepidus animus, ſpes victoriæ, gloria & ſtudium patriæ ac religionis exercitum inflammat, multùm hîc poteſt exemplum & admiratio Ducis: qui non minus faciendo quam imperando militem animat, prius vitam quam exercitum deſerere, aut hoſti cedere paratus. Vetus & patrium eſt militibus hunc colere, huic præter juramenti religionem ultrò obnoxios ac dicto audientes eſſe, & præeuntem alacriter ſequi. Adamus Bremenſis in hiſtoriâ Scandinaviæ de illis: *In prælium euntes Sueci omnem præbent obedientiam Regi, vel ei qui doctor cæteris à rege præficicitur.* Iidem erga imperatorem ſuum fide prompti & conſtantes ſunt. unde nunquam illum ab univerſo agmine præſertim domeſticorum deſertum audivimus.

Etiamſi verò nullus eſſe poſſit tam caſtigatus & exactus diſciplinæ vigor, ut non aliquo contaminet eam licentia militaris, aut degenerum morum labes & exemplum; tamen, quantum fieri potuit, à Regibus & imperatoribus belli proviſum eſt, ut licentiæ materia tolleretur, & flagitia militaria ſeverè punirentur. Si quis ex contumacia miles abnueret obſequium, aut ſigna deſereret, aut aliud enorme delictum admitteret, pœna capitis (ut hodie) aut privatio cinguli erat. Non minus equidem generoſis pectoribus, vel etiam magis

ignominioſa videbatur pœna depoſiti cinguli tunc temporis uſitata, quam nunc pœna capitis. Quum enim cingulum eſſet inſigne decoris militaris, ut conſtat ex edicto Theoderici Gothorum Regis, eo privatus, honore & ſama dejectus cenſebatur, æquè ac ſi hodie miles aut nobilis gladio ob delictum ſeu inſignibus exuatur. Præter hanc pœnam apud Gothos fuſtuarium & *heeribannus*, ut vocabant, i. e. ab exercitu excluſio & proſcriptio, ſupplicium latentis aut in bellum ire renuentis in uſu erat.

Hac ætate receptas militum pœnas leges regni militares accuratè præſcribunt, quò lectorem remittendo, de his

Verbum non amplius addo.

CAPVT IV.

De præmiis militiæ, muneribus, gradibus honorum, trophæis, equeſtri dignitate, Nobilitatis gradibus & inſignibus, nobilium immunitate. Vnde Wappen *ſit commune nomen armis & inſignibus. unde inſignia Nobilium galeas perforatas præferant.*

VEluti militem à flagitiis abſterrendum metu ſuppliciorum (de quibus priori capite) ſic præmiis ad virtutem alliciendum, ſatis ſcivere priſci. idcircò bene meritis ea nunquam denegarunt. Nam præter gloriam, ſtipendia, prædam & munera, velut equum, phaleras, galeam, thoracem, cingulum & gladium (quibus juniores etiam adoptari dicebantur) paulatim ad majora per gradus extollebantur, in inferioribus antea probati. Hominem autem nullius ſtipendii, & rerum inexpertum gravioribus & honoratioribus officiis raptim præficere, aut inſigniter meritis præponere, ſibi parum honorificum, militiæ ac reip. parum utile judicabant.

Principibus victoribus trophæa è ſaxis in loco pugnæ poni ſueta, quæ Segerſtener à *victoriis reportatis*, & Bautaſtener (ſic veteres pronunciarunt, ut eſt in vet. Chr. Norv.) quaſi Bytaſtener / à *ſpoliis devictorum hoſtium*, quæ eis affixa fuerant, appellata. Iisdem Epinicia ſive laudes victoris & virtutis à Scaldis ſuis decantatæ, de quib. ſup. h lib. cap. 21. Trophæorum vicem hodie ſupplent vexilla, ſigna, tormenta bellica hoſtibus forti manu erepta, quorum ingens

copia

copia in Armamentario Regio, ad poſteritaris memoriam adſervatur. Præſtantiſſimum verò trophæum eſt proſpera & perpetua rerum fama; & ,ut vivacior ſit, Annalium fidei commendata. Reliqui factis bellicis inſigniores equeſtri ornabantur honore, cingulo, enſe & clypeo à Rege præſtitis, ut notat Olaus Mag. 14, 7. quod inſtitutum à majoribus profectum, adhuc apud poſteros viget. In deſcriptione reipub. Suecorum cap. 7. ſic habetur: *Dignitas equeſtris ſive equitum auratorum à remotisſima hominum memoria ad hunc usque diem apud Suenes Gothosque præmium præclarorum facinorum fuit.* Equeſtris autem ordinis viri (Riddare) præcipuo inter nobiles olim loco erant. Chytræus part. 2. Chron. Sax. p. m. 300. 301. *Equitis aurati ſumma poſt regem nobilitas olim in regno Sueciæ fuit.* Imò tanti fuit apud veteres ille honor, ut etiam viris Principibus conferretur. Sic Magnus Ladulås Rex Sueciæ filium ſuum Birgerum equitem, & ille poſtea Rex in coronatione Albertum Ducem Brunsvicenſem & fratrem ſuum Valdemarum equitem creavit, uti teſtatur Ericus Vpſal. lib. 3. Hiſt. Suec. pag. 144. & 165. Sed hodie ſine opibus parum placet etſi honoratus maximè titulus. Armigeri (aff wappen olim dicti) ptoximi ab equitibus fuiſſe videntur, Regi in bello à latere, ejusque arma geſtantes; poſtea gentile nomen factum, armis vel inſignibus gentilitiis à reliquis talia non habentibus diſtinctum. vid. Meſſen Theatri Nobilit: cap. 4. Grotius cap. 5. de antiq. reip. Bat. *Barones, Equites, Scutiferi gradus ſunt nobilitatis.* Alias Swenner dicti, nobiles quidem & militares viri ſed non paris gradus: ut ex legibus veterum & Annalibus Suedicis obſervare eſt. Ex armatâ verò militiâ nobilitatis inſignia primum orta ſunt: dum his, qui fortiter & ſtrenuè præ cæteris præſertim in equeſtri militia, ſive nobiles ſive plebeii, militarant, donati ſunt. Nec tamen militaribus ſtudiis, quaſi vallo, ita obſepta eſt nobilitas, ut ad eam togatæ militiæ viris & meritis in rempub. inſignibus interclufus ſit aditus. *Vel pace vel bello clarum fieri licet*, inquit Salluſtius. Nobiles præter alia beneficia ac honorum decora, etjam prædiorum immunitatem meruerunt & tulerunt à Regibus, æquis meritorum æſtimatoribus. Iſtęc prędia vel jure hęreditario in perpetuum, vel jure fiduciario aut ad certum tempus ipſis concedebantur, & adhuc conceduntur. illa *allodia*, hęc

feuda vulgò vocantur: quorum originem ad Longobardos, Gothos & Saxones referendam eſſe, multæ Iuris Feudalis dictiones iſtius gentis linguam referentes ſatis arguunt, de quibus ad finem hujus libri. Qui verò bona vel poſſeſſiones ſuas immunes habebant, inde nobiles Frälſe dicti, i.e. *liberi*, quod opponerētur illis qui poſſeſſiones ſuas à cenſu & onere publico non immunes poſſiderēt, velut Ariſt. l. 3. Polit. c. 7. opponit ἐλευθέρους καὶ τίμημα φέροντας, *liberos & tributa conferētes*. Per multa vero ſecula Sueonum & Gothorum Nobilitas libera fuit. primus illi tributa imperavit Grimmerus 32. Rex internus, ut ſcribit Iohannes Magnus lib. 4. cap. 3. Ea per vim illis extorta fuiſſe notat author his verbis: *ad tributa pendenda* COEGIT. Alias ex privilegio nullum tributi genus niſi à volentibus, & ſecundum regni legem exigi poteſt. Ex eadem (militiæ nimirum) origine eſt nomen Wapen / quod commune armis & inſignibus factum eſt: dum ſcutorum, quibus ſigna quædam inſculpta vel appicta erant, imagines aſſumtæ ſunt loco ſtemmatum. Hinc iſta formula Suedica nata eſt medh Frälſe och Sköldemerke privilegera / *donare aliquem privilegiis & inſignibus clypeorum*, quæ ſunt propria nobilitatis. & Skildbörtig Germanis dicitur, cui jure nobilitatis inſignia competunt. Inde quoque Wapentek / Feudum per tactum armorum. Galeæ etiam criſtatæ in bello capiti ab equitibus partim munimenti, pattim terroris, partim ornamenti cauſſa imponi ſolitæ, poſtea inſignibus nobilium ſuperimponi cæperunt. Lipſius lib. 3. de militia Romana dial. 4. *Galeæ iſtæ quæ ſcutis imponuntur, familiarum antiqua digmata, originem habent à multifariis iſtis criſtis, quæ galeæ ſolebant imponi.* Quod autem galeæ nobilium perforatæ ſunt, ex iſto principio ortum eſt: quod priſco ſeculo equites primo unum foramen in frontiſpicio galeæ fecerunt, per quod adverſum hoſtem proſpicerent: ut veterum galearum icones, cujusmodi etiam in Armamentario Regio, inprimis Magni Ladelås & Caroli Canuti Regum galeæ repræſentant. deinde paullatim pluribus foraminibus ornatus cauſſa perſpicuos reddiderunt: quæ poſtea, velut decoris militaris argumentum, inſignibus nobilium ſuperius infigebantur.

CA-

CAPVT VIII.

De ſucceſſu veterum bellorum Sueogothicorum. de migratione gentis in Pomeraniam, Megapolin & vicinas oras. Vnde Reges Sueciæ titulo ſubjectorum Vandalorum aut VVendorum uti cæperint. Vnde ſit origo, hodieque vilitas gentis VVendicæ, per occaſionem oſtenditur. De egreſſu & coloniis Sueogothorum in Germaniam, Saxoniam, Thuringiam, Helvetiam, Scotiam translatis. In Gallia, Italia, Hiſpania, Cathalonia, Thracia, Græcia, Phrygia, Taurica Cherſoneſo Gothicorum armorum progreſſus & ſedes. Recurſus armorum & fortunæ Sueogothicæ cum pacis fructu & operis fine.

ET hoc grande laborum ac meritorum pretium eſt, quod Gothi arma ſua tam latè tantoque cum ſucceſſu circumtulerunt, ut in univerſi ferme terrarum orbis plagis, certè præcipuis Europæ, Aſiæ Africæque regnis victoriarum ac ſedis ſuæ veſtigia reliquerint illuſtria. P. Callimachus Experiens in vitâ Attilæ ex vero: *Gothi exercitati omnium ferè gentium bellis, & victoriarum numero & magnitudine inſignes.* Et Alphonſus de Carthagena in hiſtoria de regibus Hiſpaniæ cap. 6. *Revera nullius gentis ſtrenuitas ita regnis & imperiis ſe objecit, ſicut Gothorum.* Hæc ne verba ſola putes, rem authorem dabo, ſed ſtrictim.

In vicinas regiones Pomeraniam, Megapolin & iſtis confines oras egreſſi Sueogothi; jam tempore Bericonis Regis Gothorum, (uti refert Iohannes Magnus lib. 1. cap. 15. in fin.) potentiſſimorum Vandalorum tunc iſtic habitantium aliquot provincias ſibi ſubjecere. Iornandem teſtem voco: *Gothi*, inquit ille, *Vlmerugorum vicinos Vandalos jam tunc ſubjugatos ſuis applicuere victoriis.* Idem Helmoldus confirmat cap. 7. Chronici Slavorum: *Nortmannorum exercitus collectus fuit de fortisſimis Danorum, Sueonum, Norveorum, qui tunc fortè ſub uno Principatu conſtituti, primò omnium Slavos qui præ manibus erant miſerunt ſub tributum, deinde cætera finitima regna terra marique vexabant.* Quod autem Helmoldus per ſubactos à Nordmannis Slavos (Sarmatiæ Europææ vicinos populos, aut, ut alii volunt, ipſa origine Sarmatas) intelligi velit Vandalos, clarius exprimit lib. 1. cap. 2. *Vbi Polonia finem facit, pervenitur ad amplisſimam Slavorum provinciam, eorum qui antiquitus*

Van-

Vandali, nunc autem VVinuthi aut VVinuli appellantur. Non deſunt quidem ,qui Vandalos à Vinulis aut VVendis diverſos faciunt;illosque quidam cum Gothis,quidam cum Germanis origine eoſdem eſſe volunt, hos verò à Slavis ortum ducere ajunt; Helmoldus tamen VVandalos cum Vinulis aut VVendis, ut patet, eoſdem facit, & alii nonnulli cum eo; vel quod ejuſdem originis eſſe credunt; vel quod hi illorum ſedes & agros,poſt migrationem in Galliam, Hiſpaniam & Africam ocuparunt,ut notat Cluverius lib.III.Germ.antiq.cap.XLVI. pag.697.quæ pluribus hic diſcutere non eſt hujus loci. Olaus Petri ex ipſorum Vandalorum Chronico refert, quum Suedi anno Chriſti ferme DCCC. in urbe opulenta Vineta, Vandalorum aut VVendorum tunc metropoli, commerciorum cauſſa degentes, vim & oppreſſionem ab aliis nationibus inprimis Saxonibus iſtic quoque tunc commorantibus metuerent, in auxilium ab illis vocatum Haraldum Sueonum regem unà cum Hemmingo rege Daniæ. Hos junctis viribus Vinetam devaſtaſſe, ſolo æquaſſe, populumque ſubjugaſſe. Vnde patet horum regnorum Reges hæreditarium ſibi titulum à ſubjectis populis adſciviſſe. Si autem verum eſſet, Vandalos partem Gothicæ gentis fuiſſe, ut Procopius exiſtimabat, oporteret Vandalos priſcos ab hodiernis VVendis prorſus fuiſſe diverſo ortu.nam hos non eſſe Gothos,ſed Slavos origine, vel inde liquet: quod qui cum VVendis hodie paſſim diſperſis converſati ſunt, uno ore teſtantur eos eſſe Slavos:hoc enim linguam Slavonicam,qua utuntur, arguere. Fidem hujus rei quoque facit notio dictionis Slawe / qua Germani vulgò adhuc notant *ſervum* vel *mancipium.* quod ex illa occaſione fieri cœpit: cum VVendi adhuc ethnici, Chriſtianos & in his Germanos multis modis infeſtaſſent, urbes & oppida eorum populati;poſtea Germani & Saxones hanc vim ex occaſione ulti, magnam eorum partem ſub jugum redegerunt pactiq; ſunt cum ſuis de non contrahendis cum iſta gente nuptijs;aut ſi contractæ eſſent,pro impari conjugio habendis. Vnde Lamberto Aſcafnaburgenſi in ſuo Chronico ad annum MLVII.Otho frater Gulielmi Marchionis,*matrimonio impari* matre ſcilicet Slavicâ natus dicitur. Pacti inſuper ſunt de non admittendis inpoſterum VVendis ad officia vel artificia digniora, velut ex receptâ adhuc conſuetudine Germa-

niæ notum eſt; ſed ut inſtar vilium mancipiorum eſſent, eâq; ratione non facile emergerent. Voſſius lib. 11. de vit. Serm. c. 17. in v. *Sclavus* ita notat: *Sclavus pro ſervo vel mancipio. Cenſeo apud Germanos id primitus nomen habuiſſe eos, quos è ſorti Slavorum gente captos in ſervitutem redegiſſent: inde latius extenſam ſignificationem ad cujusvis gentis captivos vel ſervos.* Tandem VVendos hodiernos non eſſe Gothos, ſed Slavos, etiam ſic probari poteſt: Si Vandali eſſent iidem cum VVendis, aut ſi hi eſſent origine Gothi, certè Olai Skotkonungs filia Aſtridis è matre *Vendica* (quæ tamen ex illuſtri Comitum familia genus apud ſuos ducebat) nata, non tam vilis ab Emundo Iudice provinciali Oſtrogothiæ reputata fuiſſet, ut eam *luto* comparaſſet (quod ob contemtum generis materni fecit) & alteram filiam Ingrin ex utrroque parente clariori & regio natam, *auro* aſſimilaſſet, ut eſt in Chronico Norveg. Snorronis Sturlæ pag. 229. Sed de his fortaſſe plus ſatis.

Vlterius in Germaniam progreſſi, Gotham in Thüringia, Gottingam verſus Hercyniam ſilvam in Saxonia Gothi ſuæ gentis & virtutis monumenta condidiſſe feruntur. vid. Ioh. Angel. VVerdenhagen Part. 3. Rerumpub. Hanſeatic. cap. 1. Suitzerorum etiam genti à ſe Suedi vel Suethi (ut à nonnullis veterum appellantur) propaginem & nomen dediſſe creduntur. Ejus rei indicia ferunt *Suitium* adhuc pagum in Helvetia, ubi Sueti advenæ forte primum conſederunt: tum & Suitzerorum cognatum Suedis (Suethis) nomen, animos, mores, & in multis cognatam lingvam. Idem non ſolum Ericus Vpſaliens. lib. 1. Hiſt. Suec. pag. 11. & Iohannes Magnus lib. 5. cap. 2. ſed exteri quoque & quidem eruditiſſimi, Beatus Rhenanus, Scaliger & Bodinus ſuo teſtimonio firmant. Beatus Rhenanus rer. Germ. lib. 1. pag. 78. *Ipſi Suitenſes à majoribus acceptum tradunt, à Suitis Germanici maris accolis originem ſe ducere: quos ingens orta fames domicilium mutare coegerit. Hos peritiores interpretantur Suedos, quorum hodie fama celebris.* Iulius Cæſar Scalig. in orat. funebri dicta memoriæ militum ad Viennam cæſorum: *Vbi*, inquit, *in præſentia ſunt Helvetii fortisſimi Gallorum? Nonne eorum pagos ac præterea vicinas urbes munitiſſimas è Suecia cives ita occuparunt, ut ex patriæ nomine & vocabulo dominatus Suitzeri dicti ſint?* Bodinus lib. 5. de rep. cap. 1. *Et qui à Suecis originem traxerunt Helvetii.* Stumpfius rerum Helvet.

Helvet.lib. 4. cap. 9.pag.229. ex vet.authore Gilgo Tſchudi Suitzeros à Svvytero duce Suecorum deducit: quum ſe cum Cimbris in expeditione adverſus Romanos conjunxiſſent. Vid.& Beſoldi Theſaur. Pract. in v. Schweitzerland.

Si ex cultus & veſtitus ſimilitudine ſit argumentum propaginis ſumendum, Scotos etiam Gothorum prolem conjici poſſe notat Camdenus in ſua Britanniâ. *Nec fraudi,* inquit, *Scotico nomini eſſe poteſt, ſe Gothorum prolem agnoſcere: cum potentisſimi Hiſpaniarum reges hinc ſtemma ducere glorientur: & apud Italos nobilisſimi quique à Gothis vel genus ducant, vel ementiantur. Ipſe Imperator Carolus V. è Scandia & Gothorum ſtirpe totius Europæ nobilitatem exortam fuiſſe ſeriò dictitare conſvevit.* Accedit linguæ cognatio, quę facit ut Scoti in Suediam advenientes Suedicè loqui facilimè diſcant. Sed & Pictos, partem iſtius populi Gothico ſermone uti, ſcribit Mercator. Beda lib.1.Hiſt.Eccl. Angl.cap.1. Se Peahte theod com of Scyttia lande. I.e. *Pictorum gens de Scythia venit;* ubi author Notarum ad dictum locum per Scythiam ſive Scandinaviam ſive Thulen accipi vult.

De Gallia à Gothis quondam occupata & inſeſſa, res nota eſt ex Annalibus. Salvianus Maſſilienſis lib.4.de gubernatione Dei: *Terræ Aquitanorum & noſtrum omnium à Deo Gothis datæ ſunt: quum ea quæ Romani polluerant fornicatione, nunc mundent barbari caſtitate.* Normandiæ nomen & origo à Nortmannis in confeſſo eſt.

Quantus fuerit Oſtrogothorum in Italia ſucceſſus & imperium, abundè clarum eſt ex regum populique iſtius rebus præclarè ibidem geſtis, fortunâ & imperio. Hinc Theodericus rex Oſtrogothorum in quarta parte ſcuti ſui aquilam, inſigne imperii Romani, geſtavit, in argumentū, quod apud Romanos eſſet rerum potitus; ut notat Lazius in lib.de migrat.gent.

Hiſpaniam quomodo VViſigothi vel VVeſtrogothi occuparint, ſatis liquet ex imperio & ſucceſſione regum iſtic Gothorum uſque ad Rodericum. Loquuntur id adhuc in Hiſpania *Campi Gothici* dicti, de quibus Rodericus Toletanus libr. 6. rerum Hiſpan. cap. 12. Adſtruunt idem VViſigothorum Leges; teſtantur principes Hiſpanorum familiæ: inter quas eminet *Guzmanorum* genus, qui ſe à Gothis ortos non ſolum fatentur, teſtante L.Marineo Siculo lib. 4. de rebus Hiſpan.

ſed

ſed etiam notio iſtius nominis Gothici illud indicat. Quin ipſorum Hiſpaniæ regum ſtirps magna ſui parte Gothica fuit, quæ majorum ætate demum anno MDXVI. in Ferdinando Catholico Caroli V. avo materno exſpiravit.

Gothi quoque cum Suevis Luſitaniam & vicinas terras Hermenerico, Riciario, Theodoredo & alijs ducibus occuparunt, & iſthic ſuæ gentis propaginem reliquerunt. vid. Iornand. p.m. 126. & Iſidori Chronicon Suevor. p.m. 176. & Hiſtor. Luſitan. Catalonos à Gothis & Alanis, gentis ſuæ authoribus, ita dictos, teſtantur Hieronymus Paulus Barcinonenſis in deſcriptione Barcinonæ, & Ioh. Aventinus lib. 1. Annal. Bojor. Pandulphus Collenutius Hiſtor. Neapolit. lib. 1. p. m. 33. 34. ſcribit, Gothos eodem loco conſediſſe, ubi Alani ante erant, poſtea ex fœdere utrosque in unum lingua & moribus coiviſſe, & ex binis nominibus Gothis atque Alanis unum feciſſe, ſeque Gothalanos, & provinciam eam Gothalaniam appellaſſe: quæ nomina ſermonis immutatione iterum inflexa fuerunt, ut nunc communiter Cathaloni & regnum Cathalonia nuncupetur. Sed & L. Marinæus *Gothalanos* appellat, & quum apud Hiſpanos c. & g. literæ ſint admodum cognatæ, crebro unam pro altera uſurpari oſtendit. Exſtat epitaphium Ataulffi Gothorum Regis Barcinone, quæ hodie Barcelona nuncupatur, & eſt metropolis Cathaloniæ, quod inter Epigrammata veterum Poetarum quoque legitur & quidem tale:

EPITAPHIUM ATAVLPHI GOTHORUM REGIS.

Bellipotens validâ natus de gente Gothorum,
Hic cum ſex natis, rex Ataulphe jaces.
Auſus es Hiſpanas primus deſcendere in oras,
Quem comitabantur millia multa virum.
Gens tua tunc natos & te invidioſa peremit,
Quem poſt amplexa eſt Barcino magna gemens.

Ioh. Mariana lib. 5. rerum Hiſpan. cap. 11. teſtatur ejus ſepulcri partem adhuc Barcinone extare. *Et inſcriptioni*, inquit, *quanta fides ſit arroganda, aliorum eſto judicium: nobis recentior viſa eſt, quam pro horum temporum antiquitate.*

In

In Thraciam ut cognatam regionem & vicinas Gothos non ſemel excurriſſe, easque occupaſſe, ſup. jam lib. 1. cap. 1. occupavi dicere, & fuſius ex ipſis hiſtoriarum monumentis conſtat. Vltimam irruptionem ſingulari quodam prodigio quaſi prænunciatam refert Olympiodorus Thebano-AEgyptius apud Photium. Audiſſe ſe fando ex Valerio præfecto Thraciæ ſcribit, Conſtantii imperatoris ætate factum ſibi indicium occultati theſauri. Valerius ad locum præmonſtratum accedens, religione ſacrum eſſe ex incolis cognovit, & antiquo ritu ſtatuas ibidem conſecratas. Hæc ad Imperatorem retulit, à quo indicatum theſaurum tollere juſſus eſt. Effoſſo loco tres ſolidæ ex argento repertæ ſunt ſtatuæ, ſpecie barbarica, ut ſcribit author, ſitæ, utroque brachio anſato, veſte variegata indutæ & comam capite geſtantes, atque in Septemtrionem obverſæ. Poſtquam illæ ſtatuæ ſublatæ ſunt, intra paucos dies Gothorum gens univerſam invaſit Thraciam. Alias *Ypſala* inter Thraciæ oppida refertur à Leunclavio in Pandectis Turcicis p. m. 127, 31. (ſi vera eſt lectio) quæ noſtram Vpſaliam forte referre poſſet, vel ſimile quid.

Sed & in Illyricum, Macedoniam & Græciam progreſſi ſunt Gothi. Iſidorus: *Illyricum & Macedoniam Gothi* XV. *fermè annis tenuerunt*. In Græciam ulterius eosdem penetraſſe innuunt Leges VVeſtrogothorum, excludentes ab hæreditate paterna eos, qui in Græcia morantes domum reverti nolebant, his verbis in tit. de Hæred. **Engſins Mans Arff takar tan man i Girklandi ſittar.** Idem non pauca Saxa Runica teſtantur, dum Gothorum in Græciam ex patria proficiſcentium, aut ibi defunctorum mentionem faciunt. Ex illis unum ſolum brevitatis caſſa apponam, quod in podio columnæ ædis Vpſal. exſtat:

GVLBIARN THORDR SVN SIN,
SVM FOR TIL GIRKIA.

I. e. *Gulbiarnus Thorderi filius,*
qui proficiſcebatur in Græciam.

In Phrygiam eos quoque excurriſſe, meminit Claudianus II. in Eutrop.

Oſtrogothis colitur mixtisque Gothunnis
Phryx ager.

Quin

Quin in Tauricam usque Cherſoneſum perveniſſe; & adhuc ibi conſidere ſuperſtites ex Gothis, Busbequius oculatus & auritus hujus rei teſtis, in Legation. Turcicæ Epiſt. 4. veriſimiliter colligit. Quum enim incolas Tauricæ Cherſoneſi per occaſionem adiiſſet, eorum mores, vitam & linguam ſedulò inveſtigavit, eamque cum Gothorum lingua in multis convenire deprehendit: quod allatis pluribus eorum dictionibus, quæ ſanè merè Gothicæ ſunt, probatum it. Ex pluribus paucæ hæ ſunt: *Malthata*, dicebant, à mål ſermone. *Brunna* fons. *Miera*, formica, *Sunne* ſol. *Hoef*, caput. *VVingard* vitis. *Boga*, arcus. *Atochta* malum (impudicitia) hodie otugt. *Liſta* parum. hodie litta vel liſſla. Hinc tale de his fert judicium: *Hi Gothi an Saxones ſint, non poſſum dijudicare. Si Gothi ſunt, arbitror jam olim eas ſibi ſedes tenuiſſe Getis proximas. Nec erraturum fortaſſe, qui ſentiat majorem partem ejus intervalli, quod eſt inter Gothiam inſulam & Procopiam, quam hodie vocant, à Gothis aliquando inſeſſam. Hinc diverſa Gothorum, VVeſtgothorum & Oſtrogothorum nomina : hinc peragratus orbis victoriis.* Ita ex orbe Arctoo in occidentalem, ex occidentali in meridiem & orientem natio Gothorum tranſivit; tam proſpero progreſſu & fortunâ; ut, ubi ſigna ſua extuliſſet, etiam inſignia victoriarum relinqueret. Quin una illa gens Gothorum Romanos omnium fere gentium victores devicit: ejusque imperium, cum imperio fama ampliſſimis orbis terrarum ſpatiis ſe protendit. Noſtra ætate veluti revolutis armorum & virtutis Gothicæ vicibus, Sueogothi cum potentiſſimis Europæ Principibus varia bella, nonnuquam cum duobus aut tribus ſimul, habuerunt: & tamen divino beneficio ſæpe victores, ſemper animis invicti ſteterunt; etiam cum fructu optatæ pacis: quam DEUS propitio numine porrò concedat, ſtabiliat & ſervet.

EXPLICATIO

Peregrinarum aliquot dictionum Iuris Feudalis.

ORiginem Iuris Feudalis ad Longobardos, Gothos & Saxones referendam eſſe dixi lib. III. Antiq. Sueogoth. cap.7.ejuſque rei fidem facere præter alia voces Feudales adſerui: quod nunc ſequentibus vocibus, quarum mens à quibuſdam viris eruditis non ſatis rectè accepta eſt,earumque interpretatione confirmabo.

ALLODIVM eſt vox Gotho-Saxonica ab all *omni* & odhe vel ödhe *poſſesſione*:quia eſt omnimoda proprietas,vel poſſeſſio alicujus propria. Voſſius ex Belgico *al-out* lib.II.de vit.ſerm. cap.II. derivat, quaſi quod jam ab antiquis temporibus poſſeſſum ſit tanquam proprium. Sed odhe vel öde *proprietatem*, ut dixi,veteribus Gothis & Saxonibus ſignaſſe certum eſt. In veteri Chronic. Suec. Mſ.

Wee år honum ſom ſaa köper jorderikz ödh /
At han ſkal toola i hälſſuithe nödh.

I.e. *Væ illi qui ſic emit terræ poſſesſiones* (bona)
ut apud inferos patiatur inopiam & miſeriam.

Theodulphus in ſua Hiſtoria de anno 777. *Ibique multitudo Saxonum baptiſata eſt, & ſecundum morem illorum omnem ingenuitatem & ALODEM abdicavit.* Hoc in Annal.Francorum ita exprimitur: *Ibi Saxones baptiſati omnem ingenuitatem & OMNEM PROPRIETATEM ſuam ſecundum morem gentis abdicarunt.* De *Alodibus* inſcribitur tit.56.Legum Ripuar.i.e. de *hæredibus paternorum bonorum.* Francorum lex Salica vetat filiam partem habere in *Alode*, i. e. *terra hæreditaria*, ut explicat Grotius ad Ius Iuſtin. pag. 339. Ab ode *Clenodium* dictum, quaſi kleen/& od/*res* vel *poſſesſio parva*, ſed pretioſa,ut gemma, adamas, &c.non,ut volebat Voſſius, ex klein & nood/quaſi dicas *exiguæ necesſitatis*.*Odegun* divites apud Otfridum,quaſi qui *bonorum proprietatem* habent. De vocibus hiſce ode & ödhe plura in Lexico Iuris Sueogothici, in odhul.

CASTALDIA,quaſi procuratio rerum peregrinarum, ut hoſpitum, & *GASTALDIVS* talis procurator; ut interpretatur Voſſius lib.II.de vit.ſerm.cap.7. à Germ.& Belg. quaſi Gaſtheld.Sed ego conjiciebam eſſe potius quaſi *caſtelli* gubernatorem aut *cuſtodem*. Kaſtel/Kaſtal etiam Scandian's ita dictum.

ctum. Stocholmiæ inſulam quam *equeſtrem* hodie vocant, olim Kaſtal dictam volunt: quod eſſet munimenti loco.

CAVENA exponitur in jure Feudali pro cella in qua reponitur vinum, oleum, frumentum, &c. Quidam à *cavitate* derivant. Vulteius lib. 1. de Feud. cap. 8. n. 24. quaſi *cameram avenæ* dictam putat. Sed errant. Non eſt vox Latina aut inde compoſita, ſed Gotho-Saxonica. Nam apud Gothos adhuc *caveni* dicitur Kyfe vel Kaawe camera, & apud Saxones locus ubi grex adſervatur & ſaginatur. Ei cognatæ ſunt voces Koie/ tuguriolum vel caſa, item Kaiut/ Kayt tectorium vel cubiculum in navi: item *Kuijen* Navalia, à veteri voce *Caiis*, i.e. cancellis vel crepidinibus, quorum objectu aquarum impetus cohibtur. Et *cajare* apud priſcos Latinos idem erat quod *cohibere, coercere*, uti à Scaligero lib. 2. Auſon. Lect. c. 22. Lipſio in Tac. lib. 1. p. m. 66. Camdeno in Britannia & aliis notatum eſt.

CVRTIS, domus aut ædificium domini, à Gothico Gard vel Gård quæ *locum ſeptum* vel *habitationis* propriè ſignat. Huc refer Græcorum χόρτον. Vtrumque ab Hebræa eſt origine, ut viri eruditi notant. Hebræis enim *ſepio* eſt *gadhar*: unde *Gadir* ſepem Punica lingua ſignificare, teſtatur Plinius lib. 4. cap. 22. Et Ruſſi quicquid muro cinctum, roboribus munitum aut alioqui ſeptum eſt, *Gorod* appellant, ut obſervat Sigiſmundus Baro in lib. de reb. Muſcov. p. m. 78. Inde multæ eorum urbes in *Gorod* terminantur: ut Ivvanogorod, Iamagorod, Archangelskagorod &c. Ita *Conſtantinopolis* in Chron. S. Olai Norvegico & in antiquis cantilenis Scandicis Myklegaard nuncupatur, quaſi *magna civitas aut urbs*. vid. Stephan. in Notis ad lib. IX. pag. 191. Sed & *Curtis* regia vel *aula* dicitur in LL. Longobard. l. 1. tit. 19. §. 1. & apud Iornandem de regia Attilæ: *Area curtis ingenti ambitu cingebatur, ut amplitudo ipſa regiam aulam oſtenderet.* Inde Italic. *corte de Principe* aula Principis, item *courtiſan*, vel *cortegiano* aulicus. Et Konungzgård & ſimpliciter Gård *aula* erat. Inde Gårdzrätt / *Ius aulicum* & Gårdzmeſter aulæ magiſter veteribus. Aliàs *Curtis* vel Gård etiam derivatur ab Hebræo fonte *gur* vel *gar*, quod illis eſt *habitare*, de quo plura Bochartus Geograph. ſac. part. 2. lib. 1. cap. 24. pag. 514.

FELONIA, delictum & improbitas vaſalli adverſus dominum. Non eſt autem à Greco φήλωσις aut φήλωμα, ut non-

nulli volunt, nec à Germanico ſelligkeit caducitate ; ut interpretes volunt, ſed eſt vox merè Longobardica vel Gotho-Teutonica fehl/feil/fal/noxa, defectus, lapſus,peccatum. Sic Otfridus in paraphraſi Euangel. veteris linguæ Teuton.

Thero fianta fala /

Hoſtium perfidia.

Confer Ant. Matthæum de Criminib. pag. 308.

FEVDVM à föde/ ut quidam volunt, quaſi pro alimentis aut vitæ ſuſtentatione datus ager vel prædium. Nonnulli à *Feida* bello, inimicitia derivatum eunt,cujus præmia hæc beneficia erant. Vnde Vrſeid/dicitur cautio de non ulciſcendo inimicum. Sed cum in veteri conſtitutione Caroli III. Imp. Craſſi dicti,de Feudis,quę publicata eſt anno Chr.DCCXC. & edita à Marquardo Frehero Hanoviæ A. 1599. *Feodum*,& in aliis veteribus Codicibus *Phœdum* vel *Fœdum* teſte Frehero in Notis ad iſtam conſtit. ſcriptum ſit, veriſimile eſt, vel à fe/få/*bonis* Gothic.lingua & od vel öd/*poſſeſſione*, ut eſſet poſſeſſio fiduciaria;vel à föda *alere* dictum eſſe. Conferatur Grotius ad lib.Feud.in Flor. ſparſ.pag.340. & Voſſ.de vit.ſerm. 1,7. pag.32. ubi etiam vocem Gothicam hîc agnoſcit.

FODRVM eſt annona itineris vel militaris. Guntherus lib.VIII.Ligurini :

Id quoque quod Fodrum vulgari nomine dicunt.

Sueogothis dicitur fordenſkap/Saxonibus infer.foder vnd mahl. *Fodri* mentio etiam exſtat in c.23.Iur.Can.de jure Patron.

FORESTVM ſilva. Num à foro vel furu *abiete*, ut linguâ Gothicâ dicitur & Eſti *ramus* ? quod eſt apud Otfridum pag. 352.ut ſit *ſilva ex abiete*; quod ulterius diſquirendum.

GVARDIA ad Italos à Gothis & Saxonibus tranſlatum vocabulum, quibus eſt wart vel ward/ cuſtodia , vigiliæ. In Legibus Edovardi Regis Angloſaxonum pag.147.*Vt vvardæ juſtè & rite obſerventur.* Inde Gall.*Garde* & *Sauvegarde,* quaſi tuta cuſtodia rerum & perſonarum.Gunther.lib.VIII,v.332.

Caſtrum regale, quod illi
Appellare ſolent vulgari nomine Gardam.

GVARENTA, cautio de re integra præſtanda, German. die gewehr/ gewerſchafft vel werſchafft/Belgicè warſchap/ Sueticè wårda. Inde etiam *Guarentigium*, idem quod *firmum, ratum,ſecurum,* & *inſtrumentum guarentigiatum*, ſcriptura de ſecuritate

nitate creditori præſtita; & *Guarentare*, *Garantizare*, vel ut eſt in LL. Edovardi R. Angloſaxon. *vvarantiſare*. & in c. 60. LL. Gulielmi *VVarantum*, Gall. *Garent*, authoritate & patrocinio ſuo alterum tegere vel tutum præſtare. de quibus plura Beſold. in Theſaur. Pract. Voſſ. de vit. ſerm. 2, 23. Lindenbrog. ad Cod. LL. Antiq. in v. *VVarentem*.

GVERRA bellum à Gothico wária vel Germ. wehren/ defendere, avertere. Inde Gewehr/*arma ad defenſionem præcipuè parata*; &, ut nonnulli volunt, *Verona* quaſi propugnaculum. Inde Theodericus Veronenſis Germanis dictus Diderich von wern vel bern V. in B. mutata. Forſan & inde werder *inſula*, quod undique aquis cincta, ſit *munimento* vel *cuſtodiæ* in ea habitantibus contra impreſſiones hoſtium. *Ger* vel *Guerra* pro bello etiam uſurparunt Galli veteres, unde *Germanos* i. e. *belli homines* dictos exiſtimat Bochart. Geograph. ſacr. part. 2. lib. 1. c. 42. pag. 741.

HOSTENDITIÆ, non quaſi *Hoſtelitium* aut *Hoſtelitiæ*, ut nonnulli exterorum volunt. Sed eſt vox merè Teutonica *Ooſtendienſt*, quaſi aus vel vß den dienſt/i.e. *pecunia, qua redimitur ſervitiũ in exercitu: ut eximatur illi ſervitio*, velut *Reutterdienſt*, contributio pro militia equeſtri. quam vocem à nullo Feudiſtarum hactenus rectè expoſitam, ut ait Freherus ad Conſtit. Caroli III. Imp. de Feudis, non paſſus eſt ulterius ab exteris corrumpi: ſed ita, ut dixi, ex mente §. *præterea* lib. 2. Feud. tit. 4. expoſuit.

INVESTITVRA non à *veſte*, ut volunt, quamvis *inveſtire* pro *veſte tegere* Mecænas uſus ſit apud Senecam epiſt. 114. *Focum mater aut uxor inveſtiunt*; ſed eſt vox originis Gotho-Teutonicæ fäſta/ infeſta/ quod Germani inveſten ſcribunt. Vid. Beſoldi Conſil. Feud. pag. 76. Significat autem *ſtabilire*, *confirmare* aliquem in beneficio aut feudo. Grot. c. 10. de imp. ſum. poteſt. circ. ſacr. *Fefellit nonnullos inveſtituræ vocabulum: quod quia hodie de feudis potiſſimum uſurpatur, ideò omne id quod de inveſtituris Epiſcoporum dicitur, ad territoria & fundos pertinere putaverunt. Craſſus eſt error. Nam Veſtire & inveſtire vetera ſunt vocabula originis Germanicæ, quæ juris qualiſcunque collationem ſignificant. Ideò apud veteres auctores officiis omnibus tum civilibus tum eccleſiaſticis aptata reperiuntur.*

LAVDAMENTVM vel *LAVDVM*, ſententia arbitri,

in quam partes certâ pœnâ compromiſerunt; aliàs judicium parium vel domini, deſcendit à Gothico Lagh vel Lau *lege* & Doom *judicio* vel *ſententia*; quaſi dicas *legitimam ſententiam*.

LAVDIMIVM, honorarium munus, quod domino fidem accipienti à vaſallo, vel domino fundi emphyteutici à colono tribui ſolet. Hoc non à *laudando*, ut volunt, deducitur; ſed eſt vox purè Longobardica, ante *Leudimium* vel *Ludimiū* dicta à *leude*, ut rectè notat Bodinus de rep. 1, 9. In eo autem halucinatur, quod vult *leud* Longobardis *liberum* denotaſſe, quum potius contrarium, nimirum *ſubjectum* ſignarit. Vid. Lindenbrog. Gloſſ. ad LL. antiq. in v. *Leudes* & *Leudem ſolvere*, Voſſ. de vit. ſerm. 2, 11. Beſold. Diſſ. de Comit. & Baron. p. m. 94. *Leudi* enim, *laudi, lidi, ludi, lydi, liuti, lyti* (tam variè enim ſcribitur) erant *homines ſubjecti, obedientes*. In Spec. Saxon. lib. 1. art. 52. Sine eigen noch ſine Lude/ verſum eſt: *homines proprii*. In quodā cippo Runico in Vakſalæ templi pomœrio talis eſt inſcriptio: Iubl faſlr red lidin.
i. e. *Iulius Faſterus regebat ſibi ſubjectos milites*. In Chron. Iſlandico eſt: Sumir foro auſtr til Helſingelands/ ec woro der lydſkyldir Swia Konung. *Quidam verſus orientem proficiſcebantur in Helſingiam, & ibi ſubjecti erant regi Sueonum*. In Chron. S. Olai Mſ. eſt Lydſkylder. Ita adhuc Gothis lydig eſt *obſequens*, & lydne *obſequium*, liud *audientia*. In Germania verò hodie lude vel leute ſignificat generatim *homines* cujuſcunque conditionis, ſpeciatim *homines magiſtratui parentes* aut *ſubjectos*. Inde & *homagium* vel *hominium* ab hujuſmodi hominibus dictum. *Laudimium* ergo vel *Leudimium* eſt illud quod in recognitionem dominii vel *obſequii* datur.

RONCALIA, *Runcaliam* veteres dixere, vel *Rungalle*, ut eſt in Conſtitut. Caroli III. Imp. cognomento Craſſi de Feudis, ubi Latinè expreſſum eſt nomen per *curiam Gallorum*. Verba hæc ſunt: *Si ad curiam Gallorum, hoc eſt, in campum, qui vulgò* Rungalle *dicitur, dominum ſuum non comitetur* &c. Iſte campus ad Padum erat, non longè à Placentia. Sed unde iſta Gallorum curia *Run* dicta eſt? A Gothico *Rŏna*, diſcere, cognoſcere; vel *Rŏia* docere, indicare, manifeſtum facere. vel à Germanico, quod ei cognatum, *Ruchen, Rugen*, vel ut veteres Germani pronunciabant Ruachen/ vel Ruagen; ſed cum hac differentia, ut Ruchen/ Ruechen vel Ruachen propriè eſſet *obſer-*

vare, curare: quod affine Gothico röta / & Belgico rochten/ ruchten/roecken. Vnde inferioris Saxoniæ populo uſitata vox roeckeloß vel ſup. German. ruchloß/ *incurioſus, negligens rerum ſuarum & diſſolutus*. Vide Merulæ Notas in VVilleramum in Cantic. Canticor. pag. 40. Sed Rugen aut Ruagen/eſt *accuſare, prodere*: quod convenit Gothico Röija. De utroque Otfridus pag. 321. Thes libes och ni ruawit/*vitam quoque non curat*. VVilleramus Abbas in Cantic. Cantic. p. 40. *Anda min ruochest*, Id eſt, *Et mei curam habes*. Otfridus iterum in paraphr. Euangel. 3, 17. pag. 280.

Thaz ſie nan mohtin ruagen /
Vt poſſent eum prodere.

Inde Ruagſtab *accuſatio*, vel *damnatio capitis*. Pilatus de Chriſto ad Iudæos apud Otfridum: Huelich ruagſtab ſo framzellet ir in theſen man? *quam capitis accuſationem vel criminationem producitis in hunc virum*? Inde etiam Ruggericht/judicium præſertim criminale aut de rebus gravioribus, & Rugraf vel Ruwart *præfectus judicii*, non *cuſtos* aut *conſervator quietis ac pacis*, ut vertit Merula ad VVilleramum pag. 12. Vid. Beſoldi Theſaur. pract. in Ruge. *Rungalle* ergo molliori ſono à *Rugen* deductum, quaſi *Rugngalle* & contractè *Rungalle*, vel à *Röna*, Gothico, aut *Rune* vel *Raune*, Germanico: quia à Germanis Impp. illud judicium inſtitutum eſt. *Rune* autem vel *Raune* Germanis olim erat quod *occultum*, ut notatum lib. 11. Antiq. Sueogoth. cap. XIV. & inde Ranſaka/Ranſachen/per *inquiſitionem*, ut in judiciis & conventibus fieri ſolet, rem occultam experiri, vel in *ſecreto* rem exquirere, velut Fridericus Barbaroſſa in Runcalia fecit, de quo Guntherus lib. VIII.

Tacitis Fridericus adaptans
Colloquiis, triduo ſecreta negotia toto
Rimatur, juriſque vices, legumque tenorem
Conſulit.

Adeatur quoque Guntherus lib. II. & IX. de rebus geſtis Friderici Barbaroſſæ: ubi pluribus verſibus Runcaliarum meminit, item Otto Friſingenſis lib. 2. cap. 12. & alii.

VADIVM à Gotho-Saxonico wäd/ *pignore*. In jure Suedorum cap. 7. de emt. & vend. expreſsè habetur wädium. Inde wädia iiſdem eſt *appellare*, provocare, depoſitâ in judicio pecuniâ veluti loco *pignoris*. Et in jure Feudali *invadiare*, pro

ca-

cavere pro debito. Inde *Guadia* Italorum, & wedde/ wette & veteribus Saxonibus wite pro *mulcta* vel *ſponſione.* Item Belgis wette *Leges* , quod ſint quaſi *quædam communis ſponſio reipub.* ut Demoſthenes Orat. 1. adverſus Ariſtogitonem deſcribebat legem. alii tamen à *ſcientia* & *intellectu juris* derivant.

VASALLUS, cliens fiduciarius, aut fidelis, ut dicitur Gunthero, à veteri Gothico wäſel/ quod *obnoxium* ſignat, deſcendere videtur: quia Vaſallus fidem & ſubjectionem domino feudi debet. Ei cognatum Saxonicum vel Germanicum weſe/waiſe/ *orphanus*, *pupillus*, qui tutorum aut propinquorum poteſtati ſubditus eſt. De Poppæa Tacitus initio XIV. Annal. *Aliquando per facetias incuſare Principem* (Neronem) *& pupillum vocare, qui juſſis alienis obnoxius*, &c.

VASSI & *VALVASORES* Vaſallo affines voces ſunt; licet *Valvaſorum* nomẽ quidam derivent à wal aggere vel propugnaculo & vaſt *firmo*, quaſi quibus arx vel propugnaculum à ſuperiore committeretur. Valvaſores enim ſunt minores, qui à Duce vel Comite feudum accipiunt. Quod autem Clariſſ. IC. Anton. Matthæus in erudito opere de Criminib. in cap. de crim. læſ. maj. pag. 301. interpretationem vocis *Vaſſorum*, quaſi *fidelium* & *devotorum* confirmatum it ſimili dictione Otfridi lib. IV. paraphr. Euang. XVII. de pugna Petri loquens:

VVerit er inan gevviſſo
Harto filu vvaſſo;

ubi *vvaſſo* explicat *fideliter, devotè, conſtanter*; pace ejus dixerim, haud puto hîc ita accipi hanc vocem Otfridi, ſed potius pro *acriter*: dum alibi in ead. paraph. pag. 19. hoc ſenſu uſurpat:

Mit ſperon filu vvaſſo,
I. e. *Lanceis valde acutis.*

ubi lanceæ *fideles* aut *devotæ* dici nequeunt. Ita Sueci Gothiq; adhuc waſʒe pro *acuto* uſurpant. A *Vaſſo* verò per diminutionem *Vaſallum* deſcendere rectè notat Anton. Matthæus dicto loco.

FINIS.

SOLI DEO GLORIA.

#1957
326
E.Y.
489.

ovo

SPECIAL 89-B

11355

GETTY CENTER LIBRARY